

**ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΚΡΗΤΗΣ
ΣΧΟΛΗ ΕΠΙΣΤΗΜΩΝ ΤΗΣ ΑΓΩΓΗΣ
ΠΑΙΔΑΓΩΓΙΚΟ ΤΜΗΜΑ ΔΗΜΟΤΙΚΗΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ**

ΧΡΥΣΗ Γ. ΤΕΡΕΖΑΚΗ

**ΤΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ
«ΜΕΛΙΝΑ-ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ ΚΑΙ ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΣ» ΩΣ
ΕΝΑΛΛΑΚΤΙΚΗ ΜΟΡΦΗ ΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΑΣ ΚΑΙ ΜΑΘΗΣΗΣ.**

Η θεωρητική τεκμηρίωση, το θεσμικό πλαίσιο και
η πρακτική του εφαρμογή στο 8^ο Δημοτικό Σχολείο Χανίων

Μεταπτυχιακή Εργασία Ειδίκευσης

Επιστημονική επιτροπή:

Επόπτης: Κανάκης Ιωάννης, Καθηγητής Π.Τ.Δ.Ε

Μέλη: Ανδρεαδάκης Νικόλαος, Επικ. Καθηγητής Π.Τ.Δ.Ε

Μουδατσάκης Τηλέμαχος Επικ. Καθηγητής Π.Τ.Δ.Ε

**ΡΕΘΥΜΝΟ
ΔΕΚΕΜΒΡΙΟΣ 2004**

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

Ευχαριστίες

Περίληψη –Summary

Αντί προλόγου-Ένα πρόγραμμα εμπύχωσης εκπαιδευτικών

ΘΕΩΡΗΤΙΚΗ ΤΕΚΜΗΡΙΩΣΗ ΤΟΥ ΘΕΜΑΤΟΣ

ΚΕΦΑΛΑΙΟ Α-ΠΑΡΟΥΣΙΑΣΗ ΤΟΥ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΟΣ «ΜΕΛΙΝΑ»

	Σελίδα
1. ΕΙΣΑΓΩΓΗ.....	13
1.1 Το σύγχρονο σχολείο σε αντιπαράθεση με το παραδοσιακό.....	14
2. ΕΝΑΛΛΑΚΤΙΚΕΣ ΜΟΡΦΕΣ ΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΑΣ ΚΑΙ ΜΑΘΗΣΗΣ.....	16
2.1 Εισαγωγή – τα χαρακτηριστικά του παραδοσιακού σχολείου.....	16
2.1.1 Μέθοδος διδασκαλίας κι εναλλακτικές μορφές επικοινωνίας και μάθησης.....	16
2.1.2 Εναλλακτικές μορφές διδασκαλίας-διδασκτική της δράσης.....	17
2.2 Η μέθοδος Project και διαδικασίες δράσης.....	19
2.3 Προαιρετικά Εκπαιδευτικά Προγράμματα	21
3.ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ&ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΣ-ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΕΣ&ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΕΣ ΙΔΕΕΣ.....	24
3.1 Πολιτιστική και καλλιτεχνική διάσταση της εκπαίδευσης στην Κοινότητα.....	25
3.2 Η περίπτωση της Ελλάδας-«Πρόγραμμα ΜΕΛΙΝΑ –Εκπαίδευση και Πολιτισμός».....	28
4. ΘΕΣΜΙΚΟ ΠΛΑΙΣΙΟ ΤΟΥ ΜΕΛΙΝΑ.....	29
5. ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ ΤΕΚΜΗΡΙΩΣΗ.....	32
6. ΨΥΧΟΛΟΓΙΚΗ ΤΕΚΜΗΡΙΩΣΗ	33
6.1 Παιχνίδι –τέχνη-φαντασία.....	34
7. ΠΑΙΔΑΓΩΓΙΚΗ ΤΕΚΜΗΡΙΩΣΗ.....	36
8. ΑΠΟΣΑΦΗΝΙΣΗ ΤΩΝ ΟΡΩΝ ΣΤΟ ΜΕΛΙΝΑ.....	38
8.1 «Πολιτισμός»	38
8.2 «Παιδαγωγική επικοινωνία»	39

ΚΕΦΑΛΑΙΟ Β-ΟΡΙΟΘΕΤΗΣΗ ΤΟΥ ΘΕΜΑΤΟΣ

1. ΑΝΑΣΚΟΠΗΣΗ ΣΤΗ ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ.....	42
1.1 Παρουσίαση του Προγράμματος «ΜΕΛΙΝΑ-Εκπαίδευση και Πολιτισμός» στη χώρα	42
1.1.1 Τα σχολεία της πειραματικής εφαρμογής.....	42
1.1.2 Επιμόρφωση των εμπλεκόμενων στο Πρόγραμμα	42
1.2 Η παρουσίαση της πειραματικής εφαρμογής του Προγράμματος «ΜΕΛΙΝΑ» στα Χανιά-8 ^ο Δημοτικό Σχολείο Χανίων.....	43
1.3 Η αξιολόγηση του Προγράμματος «ΜΕΛΙΝΑ»	46
2. ΚΙΝΗΤΡΑ ΕΝΑΣΧΟΛΗΣΗΣ ΤΟΥ ΘΕΜΑ.....	51
3 ΟΡΙΟΘΕΤΗΣΗ ΚΑΙ ΑΝΑΔΕΙΞΗ ΤΟΥ «ΜΕΛΙΝΑ» ΩΣ ΕΝΑΛΛΑΚΤΙΚΗ ΜΟΡΦΗ ΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΑΣ ΚΑΙ ΜΑΘΗΣΗΣ.....	53
4 ΕΣΩΤΕΡΙΚΗ ΟΡΓΑΝΩΣΗ ΣΤΗΝ ΕΦΑΡΜΟΓΗ ΤΟΥ «ΜΕΛΙΝΑ».....	55
4.1 Εισαγωγή.....	55
4.2 Συνθήκες εσωτερικής οργάνωσης της εφαρμογής στο Πρόγραμμα ΜΕΛΙΝΑ.....	56
4.2.1 Σκοποί και στόχοι του Προγράμματος.....	56

4.2.2 Περιεχόμενα του Προγράμματος.....	58
4.2.2.1 Η μουσειακή αγωγή και το Πρόγραμμα ΜΕΛΙΝΑ.....	58
4.2.3 Μέθοδοι διδασκαλίας-Μορφές επικοινωνίας και μάθησης του Προγράμματος.....	60
4.2.3.1 Η εμπνευστική μέθοδος.....	61
4.2.3.2 Η μέθοδος των σχεδίων εργασίας (projects)ως βιωματική επικοινωνιακή μέθοδος.....	62
4.2.3.3 Μέθοδος project και καλλιτεχνική αντίληψη της διδασκαλίας.....	63
4.2.4 Μέσα επικοινωνίας και μάθησης του Προγράμματος.....	64
4.2.4.1 Εκπαιδευτικές επισκέψεις έξω από τη σχολική τάξη.....	64
4.2.4.2 Κλιμάκια καλλιτεχνών ή άλλων προσωπικοτήτων στην τάξη.....	65
4.2.4.3 Το εκπαιδευτικό υλικό.....	65
4.2.4.4 Τα οπτικοακουστικά μέσα.....	67
4.2.5 Ο παράγοντας «χρόνος» στο Πρόγραμμα ΜΕΛΙΝΑ.....	68
4.2.6 Ο παράγοντας «χώρος» στο Πρόγραμμα ΜΕΛΙΝΑ.....	69
4.2.7 Ο ρόλος του μαθητή στο Πρόγραμμα ΜΕΛΙΝΑ.....	69
4.2.8 Ο ρόλος του δασκάλου στο Πρόγραμμα ΜΕΛΙΝΑ.....	70
4.2.9 Η αξιολόγηση του μαθητή στο Πρόγραμμα ΜΕΛΙΝΑ.....	71

ΜΕΘΟΔΟΛΟΓΙΑ ΤΗΣ ΕΡΕΥΝΑΣ

ΚΕΦΑΛΑΙΟ Γ- Η μεθόδευση και η μεθοδολογία της έρευνας

1.Η ΠΡΟΒΛΗΜΑΤΙΚΗ ΤΗΣ ΕΡΕΥΝΑΣ.....	73
2.Η ΑΝΑΓΚΑΙΟΤΗΤΑ ΤΗΣ ΕΡΕΥΝΑΣ.....	73
3.Η ΠΡΩΤΟΤΥΠΙΑ ΤΗΣ ΕΡΕΥΝΑΣ.....	74
4.ΣΚΟΠΟΣ ΚΑΙ ΣΤΟΧΟΙ ΤΗΣ ΕΡΕΥΝΑΣ.....	75
5.ΠΕΡΙΟΧΗ ΤΗΣ ΕΡΕΥΝΑΣ-ΧΑΡΑΚΤΗΡΙΣΤΙΚΑ ΤΗΣ ΣΧΟΛΙΚΗΣ ΜΟΝΑΔΑΣ.....	76
6.ΤΟ ΔΕΙΓΜΑ ΤΗΣ ΕΡΕΥΝΑΣ-ΜΕΛΕΤΗ ΠΕΡΙΠΤΩΣΗΣ.....	77
7.ΕΡΕΥΝΗΤΙΚΕΣ ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΕΣ.....	78
7.1 Η μέθοδος της Ανάλυσης Περιεχομένου.....	79
7.2 Ημιδομημένη-Εστιασμένη Συνέντευξη.....	81
7.3 Ερμηνευτική μέθοδος και Συμμετοχική παρατήρηση.....	82
8. ΜΕΣΑ ΣΥΛΛΟΓΗΣ ΕΡΕΥΝΗΤΙΚΩΝ ΔΕΔΟΜΕΝΩΝ.....	84
8.1 Συνεντεύξεις.....	84
8.1.1 Διατύπωση ερωτήσεων για την ημιδομημένη συνέντευξη.....	84
8.1.1.1Προσδιορισμός θεματικών αξόνων-κατηγοριών της ανάλυσης περιεχομένου των συνεντεύξεων.....	84
9.ΔΙΑΔΙΚΑΣΙΑ ΔΙΕΞΑΓΩΓΗΣ ΤΗΣ ΕΡΕΥΝΑΣ.....	90
9.1 Ερωτήσεις για τη συνέντευξη των μαθητών.....	92
10. ΜΕΘΟΔΟΛΟΓΙΑ ΑΝΑΦΟΡΙΚΑ ΜΕ ΤΗΝ ΑΝΑΛΥΣΗ ΤΩΝ ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΩΝ.....	95

ΚΕΦΑΛΑΙΟ Δ- ΕΝΑΛΛΑΚΤΙΚΕΣ ΜΟΡΦΕΣ ΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΑΣ ΚΑΙ ΜΑΘΗΣΗΣ ΣΤΗ ΣΧΟΛΙΚΗ ΤΑΞΗ

1. ΕΙΣΑΓΩΓΗ.....	98
1.1 Σχέδια εργασίας με την πρώτη ομάδα του δείγματος της έρευνας.....	98
1.1.1 Μάθημα Ιστορία, Θέμα: «Αρχαίων καθημερινή ζωή».....	100
1.1.1.1 Οι τηλεπικοινωνίες των αρχαίων ελλήνων.....	101

1.1.1.2 Γεωμετρικά χρόνια στα Χανιά.....	101
1.1.1.3 Έκθεση φωτογραφίας στο αρχαιολογικό μουσείο Ρεθύμνου.....	101
1.1.1.4 Διαθεματική προσέγγιση – Η ζωή στην αρχαία Ελλάδα	102
1.1.2 Μάθημα Γεωγραφία, Θέμα: «Μέσα από το τραγούδι για σένα, γίνομαι... Ελλάδα...»	111
1.1.3 Μάθημα Τοπική Ιστορία, Εκπαιδευτικό πρόγραμμα: «Ένας περίπατος στην Παλιά πόλη του Γιαννάκη»	116
1.1.4 Μάθημα Ιστορία, Θέμα: «Ταξίδι στα βυζαντινά τα χρόνια».....	120
1.1.4.1 Ρωμαϊκά χρόνια στα Χανιά	121
1.1.4.2 Βυζαντινά κάλαντα και τραγούδια.....	122
1.1.4.3 Εκπαιδευτικό Πρόγραμμα: «Ο Νικηφόρος Φωκάς και η απελευθέρωση της Κρήτης από τους Άραβες».....	122
1.1.4.4 Εκπαιδευτικό Πρόγραμμα: «Στο εργαστήρι ενός αγιογράφου-Από το Βυζάντιο στην κρητική σχολή ζωγραφικής και από κει στον Γκρέκο».....	122
1.1.4.5 Βυζαντινές εκκλησίες και εικόνες.....	123
1.1.5 Μάθημα Γεωγραφία, Διαθεματική προσέγγιση:«Τα παιδιά της Ευρώπης ανταμώνουν μέσα από μουσική, χρώμα, γεύσεις και κίνηση στην τάξη μας».....	138
1.1.6 Μάθημα Γεωγραφία, Θέμα: «Ταξιδεύοντας με το μπλε σάκο του ΜΕΛΙΝΑ στα επτά θαύματα του κόσμου»	152
1.1.7 Μάθημα Ιστορία, Θέμα:Ταξιδεύοντας στο χρώμα ενός μεγάλου νησιού.....	155
1.1.7.1 Παράρτημα –Δείγματα υλικού που παρήγαγαν οι μαθητές στο project: «Ταξιδεύοντας στο χρώμα του μεγάλου νησιού».....	166
1.2 Σχέδια εργασίας κατά την περίοδο 2001-2002 με την Ομάδα Β του δείγματος.....	185
1.2.1 Μάθημα Τοπική Ιστορία, Θέμα: Λαϊκός πολιτισμός-«Στην εποχή του παππού του παππού μου, εκείνα τα παλιά τα χρόνια...».....	187
1.2.2 Μάθημα Ιστορία, Θέμα: «Ήτανε μια φορά κι έναν καιρό, ένας βασιλιάς που είχε μια όμορφη κόρη...Ευρώπη».....	197
1.2.3 Διαπολιτισμικό πρόγραμμα Διακρατικής συνεργασίας-Συλλογική διδασκαλία (Team teaching): «Enfants d' ici contes d' ailleurs- Παιδιά από εδώ παραμύθια από μακριά».....	210
1.2.4 Ενδεικτική βιβλιογραφία.....	220

ΠΑΡΟΥΣΙΑΣΗ ΤΩΝ ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΩΝ ΤΗΣ ΕΡΕΥΝΑΣ

ΚΕΦΑΛΑΙΟ Ε -ΠΑΡΟΥΣΙΑΣΗ ΤΩΝ ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΩΝ ΤΗΣ ΠΡΩΤΗΣ ΟΜΑΔΑΣ ΤΟΥ ΔΕΙΓΜΑΤΟΣ

1. ΕΙΣΑΓΩΓΗ	223
1.1 Ανάλυση των αποτελεσμάτων της πρώτης Ομάδας του δείγματος	223
1.1.1 «Θεωρείτε ότι το Πρόγραμμα ΜΕΛΙΝΑ ήταν ένα μάθημα που διδάσκονταν σε ξεχωριστή ώρα στην τάξη ή μήπως ήταν κάτι άλλο; Κι αν ήταν κάτι άλλο, τι ήταν αυτό;».....	223
1.1.2 «Ποιος νομίζετε ότι ήταν ο σκοπός του Προγράμματος?».....	225
1.1.3 Τα Περιεχόμενα του Προγράμματος ΜΕΛΙΝΑ.....	227
1.1.4 Οι μέθοδοι.....	232

1.1.4.1 Ομαδοκεντρικές μέθοδοι.....	232
1.1.4.2 Συλλογική διδασκαλία.....	238
1.1.4.3 Εμπνηχωτική μέθοδος.....	240
1.1.4.4 Ο Τρόπος διδασκαλίας του μαθήματος.....	242
1.1.4.5 Εργασίες για το σπίτι στα πλαίσια του Προγράμματος.....	245
1.1.5 Τα Μέσα επικοινωνίας και μάθησης του Προγράμματος.....	248
1.1.5.1 Τα Εργαστήρια Τέχνης ως μέσα επικοινωνίας και μάθησης.....	248
1.1.5.2 «Πού πήγαν» - Τα παιδιά επισκέπτονται την Τέχνη.....	250
1.1.5.2.1 «Ευχάριστες ή δυσάρεστες οι εκπαιδευτικές επισκέψεις; Μια μέρα δίχως σχολείο μήπως, ή κάτι άλλο;».....	252
1.1.5.2.2 Πριν-Κατά –Μετά, την εκπαιδευτική επίσκεψη.....	254
1.1.5.3 Η Τέχνη συναντά τα παιδιά- Οι ειδικοί στην τάξη.....	256
1.1.5.4 Το Εκπαιδευτικό Υλικό του Προγράμματος.....	259
1.1.5.5 Τα απλά καθημερινά υλικά ως μέσα του Προγράμματος.....	260
1.1.6 Ο παράγοντας Χρόνος στο Πρόγραμμα ΜΕΛΙΝΑ.....	263
1.1.7 Ο παράγοντας Χώρος και η διακόσμηση της τάξης.....	265
1.1.8 Ο ρόλος του Μαθητή.....	268
1.1.9 Ο ρόλος του Εκπαιδευτικού.....	270
1.1.10 Η Αξιολόγηση.....	277
1.1.11 Τα θετικά του Προγράμματος.....	280
1.1.12 Τα αρνητικά στο Πρόγραμμα.....	282
1.1.13 «Επηρέασε το Πρόγραμμα τη ζωή σας;».....	284
1.1.14 «Να γενικευτεί το ΜΕΛΙΝΑ στα δημοτικά σχολεία της χώρας;».....	287
1.1.15 «Να γενικευτεί το ΜΕΛΙΝΑ στο γυμνάσιο;».....	289
1.1.16 «Θα θέλατε να ξανασυμμετέχετε στην πειραματική εφαρμογή του Προγράμματος;».....	291
1.1.17 Οι στόχοι του Προγράμματος αναφορικά με την ανάπτυξη των μαθητών.....	293

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΣΤ -ΠΑΡΟΥΣΙΑΣΗ ΤΩΝ ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΩΝ ΤΗΣ ΠΡΩΤΗΣ ΟΜΑΔΑΣ ΤΟΥ ΔΕΙΓΜΑΤΟΣ

1. ΕΙΣΑΓΩΓΗ.....	298
1.1 Ανάλυση των αποτελεσμάτων της πρώτης Ομάδας του δείγματος.....	298
1.1.1 «Θεωρείτε ότι το Πρόγραμμα ΜΕΛΙΝΑ ήταν ένα μάθημα που διδάσκονταν σε ξεχωριστή ώρα στην τάξη ή μήπως ήταν κάτι άλλο; Κι αν ήταν κάτι άλλο, τι ήταν αυτό;».....	298
1.1.2 «Ποιος νομίζετε ότι ήταν ο σκοπός του Προγράμματος;».....	300
1.1.3 Τα Περιεχόμενα του Προγράμματος ΜΕΛΙΝΑ.....	302
1.1.4 Οι μέθοδοι.....	305
1.1.4.1 Ομαδοκεντρικές μέθοδοι.....	305
1.1.4.2 Συλλογική διδασκαλία.....	309
1.1.4.3 Εμπνηχωτική μέθοδος.....	311
1.1.4.4 Ο Τρόπος διδασκαλίας του μαθήματος.....	314
1.1.4.5 Εργασίες για το σπίτι στα πλαίσια του Προγράμματος.....	315
1.1.5 Τα Μέσα επικοινωνίας και μάθησης του Προγράμματος.....	318
1.1.5.1 Τα Εργαστήρια Τέχνης ως μέσα επικοινωνίας και μάθησης.....	318
1.1.5.2 «Πού πήγαν» - Τα παιδιά επισκέπτονται την Τέχνη.....	320
1.1.5.2.1 «Ευχάριστες ή δυσάρεστες οι εκπαιδευτικές επισκέψεις; Μια μέρα δίχως σχολείο μήπως, ή κάτι άλλο;».....	323
1.1.5.2.2 Πριν-Κατά –Μετά, την εκπαιδευτική επίσκεψη.....	327
1.1.5.3 Η Τέχνη συναντά τα παιδιά- Οι ειδικοί στην τάξη.....	329

<i>1.1.5.4 Το Εκπαιδευτικό Υλικό του Προγράμματος</i>	332
<i>1.1.5.5 Τα απλά καθημερινά υλικά ως μέσα του Προγράμματος</i>	334
<i>1.1.6 Ο παράγοντας Χρόνος στο Πρόγραμμα ΜΕΛΙΝΑ</i>	335
<i>1.1.7 Ο παράγοντας Χώρος και η διακόσμηση της τάξης</i>	338
<i>1.1.8 Ο ρόλος του Μαθητή</i>	341
<i>1.1.9 Ο ρόλος του Εκπαιδευτικού</i>	344
<i>1.1.10 Η Αξιολόγηση</i>	347
<i>1.1.11 Τα θετικά του Προγράμματος</i>	350
<i>1.1.12 Τα αρνητικά στο Πρόγραμμα</i>	251
<i>1.1.13 «Επηρέασε το Πρόγραμμα τη ζωή σας;»</i>	353
<i>1.1.14 «Να γενικευτεί το ΜΕΛΙΝΑ στα δημοτικά σχολεία της χώρας;»</i>	354
<i>1.1.15 «Να γενικευτεί το ΜΕΛΙΝΑ στο γυμνάσιο;»</i>	356
<i>1.1.16 «Θα θέλατε να ξανασυμμετέχετε στην πειραματική εφαρμογή του προγράμματος;»</i>	358
<i>1.1.17 Οι στόχοι του Προγράμματος αναφορικά με την ανάπτυξη των μαθητών</i>	359
<i>1.1.18 Ο Ρόλος των γονέων στην εφαρμογή του Προγράμματος στη σχολική τάξη</i>	362

ΚΕΦΑΛΑΙΟ Ζ

1.ΣΥΓΚΡΙΤΙΚΗ ΚΑΙ ΣΧΟΛΙΑΣΜΟΣ ΤΩΝ ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΩΝ ΤΗΣ ΕΡΕΥΝΑΣ	364
2.ΣΥΝΟΨΙΣΗ ΤΩΝ ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΩΝ	370
3.ΚΡΙΤΙΚΗ ΑΠΟΤΙΜΗΣΗ ΚΑΙ ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ	372

<i>Επίλογος</i>	376
<i>Βιβλιογραφία</i>	377
<i>Βιογραφικό σημείωμα</i>	384

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ (Σε ξεχωριστό τόμο)

- Οι πόλεις της Ελλάδας στις οποίες εφαρμόστηκε το Πρόγραμμα ΜΕΛΙΝΑ στη φάση της πειραματικής του εφαρμογής
- Τα σχολεία της πειραματικής εφαρμογής σε ολόκληρη τη χώρα
- Φάκελοι κορμού και Εκπαιδευτικά προγράμματα επισκέψεων σε χώρους πολιτισμικής αναφοράς που εκπονήθηκαν από το Πρόγραμμα ΜΕΛΙΝΑ
- Αυτούσιες οι συνεντεύξεις των μαθητών των δύο ομάδων που συμμετείχαν στην έρευνα
- Πρακτικά του Συλλόγου Διδασκόντων του 8^{ου} Δημ. Σχ. Χανίων – Εκθέσεις αξιολογήσεων του Προγράμματος
- Ονοματεπώνυμο των μαθητών που συμμετείχαν στις σχολικές τάξεις της πειραματικής εφαρμογής του Προγράμματος -στα πλαίσια της συγκεκριμένης μελέτης περίπτωσης, από το 1998 έως το 2002

Ευχαριστίες

Το Πρόγραμμα «ΜΕΛΙΝΑ Εκπαίδευση και Πολιτισμός» αποτελεί επιτακτική ανάγκη όχι μονάχα της εκπαιδευτικής, αλλά και της ευρύτερης κοινότητας, καθώς συνδέεται άρρηκτα με την καλλιέργεια στάσεων κι αξιών που ξεπερνούν τα στενά όρια της σχολικής τάξης. Απευθυνόμενο στον «εν δυνάμει» ενήλικα, μελλοντικό πολίτη της παγκόσμιας κοινότητας, καθιστά υπεύθυνο το άτομο απέναντι στην ομάδα και τον εαυτό του εξοπλίζοντάς το με την ικανότητα να ζει σε ένα κόσμο αν όχι απόλυτα ειρηνικό, τουλάχιστον, κόσμο στον οποίο καλείται να συνυπάρξει αρμονικά με άλλους ανθρώπους.

Το γεγονός αυτό αλλά και η ανάγκη εννοιολογικής οριοθέτησης και ερευνητικής διαπραγμάτευσης που χρήζει η συγκεκριμένη εκπαιδευτική καινοτομία, ήταν το έναυσμα για την ερευνητική μας δραστηριότητα.

Η παρούσα μεταπτυχιακή εργασία ολοκληρώθηκε με την επιστημονική καθοδήγηση και τη συμβολή τριών καθηγητών οι οποίοι απαρτίζουν την τριμελή επιτροπή και αποτελείται από τους κυρίους: Κανάκη Ιωάννη, Ανδρεαδάκη Νικόλαο και Μουδατσάκη Τηλέμαχο, τους οποίους ευχαριστούμε θερμά για τη βοήθεια που μας προσέφεραν τόσο σε μεθοδολογικά ζητήματα όσο και επίπεδο δομής του συνόλου της εργασίας. Ιδιαίτερες ευχαριστίες θα θέλαμε να αποδώσουμε στον κ. Ι.Κανάκη που έφερε την κύρια ευθύνη αλλά και τη συνεχόμενη εποπτεία της πορείας μας, ενθαρρύνοντας μας σε μονοπάτια που αρχικά φάνταζαν δύσβατα για τα μέτρα μας.

Στη συνέχεια θα θέλαμε να ευχαριστήσουμε κάποιους ανθρώπους που στάθηκαν στο πλευρό μας τα τελευταία εννέα χρόνια και σημάδεψαν τη διαδρομή μας με απόληξη το παρόν έργο. Επιθυμούμε πρωταρχικά να ευχαριστήσουμε τους συντελεστές του Προγράμματος ΜΕΛΙΝΑ και ιδιαίτερα τον κ. Ν. Παϊζή πρόεδρο της Κεντρικής Επιτροπής Συντονισμού, την κ. Μ. Βελισσαροπούλου, την κ. Ο. Αλπέντζου και τον κ. Λ. Κουρετζή για τη δυνατότητα που μας προσέφεραν τόσο μέσω του Προγράμματος, όσο και μέσω του προσωπικού τους παραδείγματος, να ανακαλύψουμε πράγματα για τα οποία αξίζει να εμβαθύνει, μα κυρίως να ζει κανείς.

Κατόπιν θα θέλαμε να ευχαριστήσουμε τον κ. Δ. Παπαδογεωργάκη Διευθυντή του 8^{ου} Δημοτικού Σχολείου Χανίων που για έξι ολόκληρα χρόνια στάθηκε στο πλευρό μας σαν εκπαιδευτικός στην τάξη, ενθαρρύνοντας και ενισχόντάς μας στην ανάληψη πρωτοβουλιών, με αποτέλεσμα τη δημιουργία μιας νέας αντίληψης για το σχολείο για τη ζωή γενικότερα. Πολλές ευχαριστίες θα θέλαμε επίσης να εκφράσουμε σε συναδέλφους εκπαιδευτικούς με τους οποίους συνυπηρετήσαμε στο 8^ο Δημοτικό. Ιδιαίτερα ευχαριστούμε τις κ. Μ. Μιχαήλ και Κ. Κουφού για την ηθική συμπαράσταση καθ' όλη τη διάρκεια της εργασίας.

Ακόμα ένα τεράστιο ευχαριστώ στο συμφοιτητή μας κ. Ι. Τσεκούρα, και το φοιτητή του Α.Π.Θ Γ. Κασσελάκη, που βοήθησαν στην ολοκλήρωση της εργασίας μας δίνοντας την αίσθηση της δικής τους εμπειρίας.

Σε καμία περίπτωση δε θα μπορούσαμε να αμελήσουμε το Ίδρυμα Κρατικών Υποτροφιών τόσο για την τιμητική όσο και για την οικονομική συμπαράσταση που μας παρείχε κατά τη διάρκεια εκπόνησης του έργου μας, καθώς επίσης την οικογένειά μας και τους γονείς μας, για την απεριόριστη συμπαράσταση κι ανοχή κατά τη δημιουργία του παρόντος πνευματικού πονήματος.

Ολοκληρώνοντας θα θέλαμε να επισημάνουμε πως η εργασία αυτή δε θα είχε πραγματοποιηθεί ποτέ, αν δεν είχαμε μαγευτεί κι εμπνευστεί από τις δύο ομάδες μαθητών, με τις οποίες μαζί σχεδιάσαμε, εφαρμόσαμε, ζήσαμε κι ονειρευτήκαμε, ένα άλλο σχολείο. Ένα σχολείο-μια ζωή, όπου στη σκακιέρα της καθημερινότητάς του, μαύρες νύχτες μπορούσαν να αντιτίθενται απέναντι σε λευκά «γλαροπούλια» που ατένιζαν αισιόδοξα το μέλλον.

Χρύσα Τερεζάκη

Περίληψη

Η συγκεκριμένη έρευνα, αφορά τη θεωρητική τεκμηρίωση, το θεσμικό πλαίσιο και την εφαρμογή του «Προγράμματος ΜΕΛΙΝΑ-Εκπαίδευση και Πολιτισμός έτσι όπως αυτό εφαρμόστηκε από μια εκπαιδευτικό στο 8^ο Δημοτικό Σχολείο Χανίων κατά την περίοδο 1997-2001.

Συγκεκριμένα και όσον αφορά στη θεωρητική τεκμηρίωση, επιχειρείται η ανάδειξη της σχέσης του Προγράμματος με τις εναλλακτικές μορφές διδασκαλίας, η ανάδειξη της αναγκαιότητας ύπαρξης πολιτισμικών προγραμμάτων τόσο στην Ευρώπη όσο και στην Ελλάδα, ενώ παρατίθεται το θεσμικό πλαίσιο του Προγράμματος ΜΕΛΙΝΑ, από το οποίο αναδεικνύονται εξάλλου η βασική φιλοσοφία και οι στόχοι του. Στα πλαίσια της οριοθέτησης του θέματος, εντάσσεται η ανασκόπηση στη βιβλιογραφία, ενώ ουσιαστικά παρουσιάζονται αναλυτικά οι συνθήκες της εσωτερικής οργάνωσης της εφαρμογής του Προγράμματος στη σχολική τάξη. Εδώ γίνεται λόγος αναλυτικά για τις ουσιαστικές και αναδεικνύεται η σχέση του Προγράμματος με τους χώρους πολιτισμικής αναφοράς και τη μουσειακή αγωγή, αλλά και τη μέθοδο των σχεδίων εργασίας (project)

Στην παρούσα μελέτη παρατίθενται ενδεικτικά σχέδια μαθήματος που διεξήχθησαν στη σχολική τάξη, βασισμένα στις εναλλακτικές μορφές διδασκαλίας στα πλαίσια του Προγράμματος, τα οποία σε συνδυασμό με είκοσι μία συνεντεύξεις μαθητών -το περιεχόμενο των οποίων ερμηνεύεται με τη μέθοδο της ανάλυσης του περιεχομένου- επιχειρούν να αναδείξουν τη σχέση μεταξύ θεωρητικής τεκμηρίωσης του Προγράμματος ΜΕΛΙΝΑ και της εφαρμογής του στην πράξη. Παρουσιάζονται έτσι οι συνθήκες εσωτερικής οργάνωσης της εφαρμογής του, ενώ παράλληλα αναδεικνύονται τα βασικά χαρακτηριστικά της διαδικασίας της μάθησης και της επικοινωνίας σε συγκεκριμένες σχολικές τάξεις. Δύο ομάδες μαθητών -η πρώτη με τριετή και η δεύτερη με μονοετή θητεία στο Πρόγραμμα με την εκπαιδευτικό της περίπτωσης- αποτελούν το δείγμα της παρούσας ερευνητικής εργασίας.

Summary

The particular research concerns the academic documentation, the institutional frame and the implementation of “MELINA Project-Education and Culture” as it was applied by a teacher in the 8th Municipal School of Chania at the period 1997-2001. In especial, and with regard to the academic documentation, an attempt is made to designate the relation between the Project and the alternative forms of teaching, as well as the necessity of existence of cultural programs so much in Europe as in Greece, while the institutional frame of MELINA Project is set forth from which, moreover, its main philosophy and objectives are elected. The retrospection in the bibliography is intergrated in the frames of delimitation of the subject, while in essence the conditions of internal organization of the Project’s application in the school class are presented explicitly. At this point is made mention of the essential parameters of teaching and learning and the association is brought out between the Project and the areas of cultural report and museum education, as well as the procedure of projects.

The particular research constitutes a case study of a teacher who attempted to apply the “MELINA” Project in the 8th Municipal School of Chania a (which constituted one of the 92 schools of its experimental application) in the period of 1997-2001.

Indicative drawings-projects that carried out in the classroom are mentioned in the present study. All of them are based in the alternative forms of teaching in the frames of the “MELINA” Project, which in combination with 21 interviews of students – the content of which is interpreted with the method of “content analysis” attempt to bring out the relation between the validation of the Project and its application in the practice.

Thus they are presented the conditions of internal organization of its application, while at the same time the basic characteristics of process of learning and communication in concrete school classes are elected. Two teams of students –the first with three year and the second with one –year- old military service in the Project, with the teacher of the case study constitute the sample of the present inquiring work.

ΑΝΤΙ ΠΡΟΛΟΓΟΥ

Ένα πρόγραμμα εμφύχωσης εκπαιδευτικών.

Πάντα η αρχή είναι λίγο δύσκολη, μα όταν γίνει δε μπορεί παρά κάπου να οδηγήσει. Έτσι οχτώ χρόνια πριν κάποιοι δάσκαλοι εκεί που δεν το φαντάζονταν ούτε στα πιο παράδοξα όνειρά τους, σε κάποια σχολεία της Ελλάδας, ένα ήτανε θαρρώ¹ σε κάθε Νομό, έτυχε να βρεθούν στον κατάλληλο (ή μη κατάλληλο θα έλεγε άλλος), τόπο και χρόνο. Γιατί ο τόπος - χώρος αλλά και η στιγμή - ο χρόνος είναι οι δυο βασικοί άξονες που δίνουν νόημα και περιεχόμενο σ' αυτό που λέμε ανθρώπινη ζωή, ανθρώπινη διαδρομή, ανθρώπινη εξέλιξη, ανθρώπινη επικοινωνία και συνάντηση, ανθρώπινη σχέση, σκέψη, γνώση και δημιουργία, ανθρώπινη σύγκρουση και ευτυχία, ανθρώπινο πόνο και χαρά, ανθρώπινο δάκρυ και άλλα πολλά, πάντα ανθρώπινα!

Επανερχόμενη στους δασκάλους που είχα προαναφέρει, ανθρώπους απλούς καθημερινούς, συνηθισμένους μα δίχως άλλο ανθρώπινους (με ότι μπορεί να συνεπάγεται ο χαρακτηρισμός αυτός), κλήθηκαν εκείνη τη χρονιά **1995-96** να υπηρετήσουν στην πρώτη τάξη του Δημοτικού Σχολείου και να υποδεχτούν, τα όνειρα, τις ελπίδες και το μέλλον, του κάθε γονιού, της κάθε πολιτείας, της κάθε κοινωνίας. Όνειρα που βρίσκουν την ιδανική τους θέση στα μάτια και τα χαμόγελα χιλιάδων μικρών εξάχρονων παιδιών που πηγαίνουν σχολείο για πρώτη φορά!

Εκείνο το **Σεπτέμβρη** οι δάσκαλοι απ' όλη την Ελλάδα που θα συμμετείχαν² στο νέο πιλοτικό (ένα απ' τα πολλά) πρόγραμμα για τον πολιτισμό, ενημερώθηκαν πριν αρχίσουν τα μαθήματα, πως έπρεπε να παρουσιαστούν³ στην Αθήνα για να συμμετάσχουν στο επτάήμερο σεμινάριο του **πρώτου επιμορφωτικού κύκλου της πειραματικής δράσης και εφαρμογής** του. Άφησαν λοιπόν τις οικογένειές τους, νιώθοντας αισθήματα ενοχής, (όπως καθένας που φεύγοντας αφήνει πίσω του αγαπημένα πρόσωπα: σύζυγο, παιδιά, ηλικιωμένους γονείς και υποχρεώσεις) και ξεκίνησαν για το πρώτο τους σεμινάριο. Κάπου μέσα τους όμως...υπήρχε κι ένα συναίσθημα παράξενο, σχεδόν ανομολόγητο που έπαιζε απρόσμενα μαζί τους. Ήταν σα μια φωνή που έμοιαζε να έρχονταν από τα βάθη της ψυχής τους. Σε ορισμένους μόλις που ξεδιακρίνονταν, σε άλλους ήταν λίγο πιο έντονη, ενώ σε κάποιους άλλους ήταν τόσο δυνατή, προκαλώντας τους το φόβο, μήπως και γίνει αντιληπτή από τους γύρω τους. Και τότε αλίμονο!

Αυτό που οι περισσότεροι ένιωσαν ήταν έκπληξη και ταραχή! Εάφνιασμα, από τον ίδιο τους τον εαυτό, που κατά βάθος ένιωθαν χαρούμενοι ενώ έφευγαν μακριά από τους αγαπημένους τους, την πόλη τους, τους γνωστούς τους, την ασφάλειά τους, τη ρουτίνα τους...Μα πως είναι δυνατόν; Αναρωτιόνταν, διστάζοντας να κοιταχτούν κατάματα στον καθρέπτη, μήπως και βρεθούν ξανά αντιμέτωποι μ' εκείνη την εσωτερική φωνή. Κι ύστερα πάλι καθησυχάζαν τις ανησυχίες τους με τη σκέψη ότι δεν είχαν τίποτα να φοβηθούν, αφού οι φωνές-ανάγκες δε φαίνονται. Όμως υπάρχουν! Κι άμα τις συναντήσει κανείς μία φορά είναι γραφτό να τις **'κουβανή'** μαζί του, μέχρι να τις ικανοποιήσει...

Την επόμενη μέρα στο εκπαιδευτικό κέντρο ... δάσκαλοι και δασκάλες απ' όλη την Ελλάδα, σκόρπιζαν χαμόγελα απ' αυτά που ανταλλάζουν οι άνθρωποι (όταν δεν έχουν τίποτα να χωρίσουν) μεταξύ τους στον πολυτελή, μεγάλο και πεντακάθαρο συνεδριακό χώρο (που ήταν μάλλον συνηθισμένος να φιλοξενεί άλλες επαγγελματικές κατηγορίες, από εκπαιδευτικούς, που φιλοξενούσε σήμερα).Κι όμως φαίνεται κάποιοι είχαν πιστέψει πως **οι δάσκαλοι** ήταν **σημαντικά πρόσωπα** και ήθελαν να τους υποδεχτούν με την επισιμότητα που τους άρμοζε. Εκτός κι αν είχε γίνει κανένα λάθος...

Λίγο αργότερα βρίσκονταν όλοι στις θέσεις τους αντικριστά σε κάποιους **«άλλους»**, πιο επίσημους που κάθονταν πίσω απ' τα μικρόφωνα. Επτά μέρες στην Αθήνα για σεμινάριο είναι πολλές...σκέφτονταν! Πώς να περάσουν άραγε; Κανείς τους μέχρι τότε δεν είχε φανταστεί ... Έως τη στιγμή που ένας ομιλητής πήρε το λόγο. Μετά απ' αυτόν ακολούθησαν κι άλλοι.

Δεν ήταν το **τι έλεγαν** που έκανε τους δασκάλους να απορήσουν, μα ήταν κυρίως το **πώς το έλεγαν**...Οι άνθρωποι της διοίκησης και των Υπουργείων δε μιλάνε συνήθως έτσι: **«Το πρόγραμμα για την Εκπαίδευση και τον Πολιτισμό, ή για τον πολιτισμό και την εκπαίδευση, οι τέχνες και η εκπαίδευση, η εκπαίδευση της τέχνης, ή η τέχνη του να διδάσκεις, έννοιες όπως εκπαίδευση ελευθερίας, επικοινωνία, διαφορετικότητα, αναβάθμιση, ευαισθητοποίηση, άλλη νοοτροπία, συνεργασία, ποιότητα, αισθητική**

καλλιέργεια, καλλιτεχνικές μορφές έκφρασης, Τοπική αυτοδιοίκηση, Σχολείο, Παιδί, Κοινωνία, Πολιτική» έφταναν γρήγορα στ' αυτιά τους, προκαλώντας εναλλασσόμενους συνειρμούς και συναισθήματα.

Το δρόμο προς το μικρόφωνο πήρε κάποτε ένας νέος άνθρωπος, που μέχρι τότε, μόνο παρατηρούσε προσεκτικά τους δασκάλους, (όπως αρκετοί απ' αυτούς είχαν ήδη αντιληφθεί).

Βάδιζε την απόσταση με αργά μα σταθερά βήματα χαράσσοντας μια πορεία που ίσως να μην είχε τέλος, μα ούτε κι επιστροφή, αφού είχε ήδη αρχίσει και μάλιστα μπροστά στα μάτια τόσων ανθρώπων! Και δεν ήταν μονάχα τα μάτια των *δασκάλων* που σα να περίμεναν κάτι. Ήταν και τα μάτια των *καλλιτεχνών* που είχαν στρατευθεί και είχαν ήδη κοπιάσει για το σχεδιασμό και τη διεξαγωγή του προγράμματος, που ήταν γεμάτα αγωνία, για τη *συνεργασία...*

Η ανάσα του ακούστηκε στο μικρόφωνο. Δευτερόλεπτα αργότερα ακούστηκε κι η φωνή του. Οι χτύποι της καρδιάς του, ευτυχώς, δεν έγιναν απ' όλους αντιληπτοί (ίσως και να μη γίνουν ποτέ). Ορισμένοι όμως άνθρωποι που είτε βρίσκονταν εκεί ή αλλού, τόσο μακριά κι όμως τόσο κοντά, ξεσηκώθηκαν από τους χτύπους της καρδιάς του. Γιατί τούτο το καλό έχουν οι ψυχές: Δεν τις χωράει το περιβάλλον που ζούνε, κι έτσι ταξιδεύουν και συναντώνται με άλλες, με τις οποίες ίσως υπήρξαν κάποτε μόρια της ίδιας ουσίας, του ίδιου Θεού, ή της ίδιας ηθικής ή ανηθικότητας.

Μια φλόγα έφευγε απ' τα ήμερα μάτια του και ζέσταινε τους ακροατές του, καθώς δεν τους είχε διαψεύσει ούτε μια στιγμή, λέγοντάς τους όσα είχε να τους πει, όχι μέσα από χαρτί, μα απ' το μυαλό και την ψυχή του. Μίλαγε αναπάντεχα απλά κι απρόσμενα στη γλώσσα τους, κοιτώντας τους επίμονα δίχως να κινεί τίποτε άλλο πέρα απ' το βλέμμα του, που το άφηγε να πλανηθεί ανάμεσά τους αναζητώντας άλλα βλέμματα, που θα του έδιναν ασφάλεια, δύναμη, υπομονή, κουράγιο, πίστη, όραμα, πείσμα και ότι άλλο ένας ομιλητής ανθρώπινος μπορούσε ν' αποζητάει.

Κάποτε η αγωνία καταλάγιασε. Ίσως γιατί βρέθηκε αυτό που ο ομιλητής-δάσκαλος ζητούσε. Άσχετα από τον αριθμό. Ο χώρος μεταμορφώθηκε, ζωντάνεψε! Για όσους ακροατές-μαθητές κατάλαβαν, ετούτο είχε μεγάλη σημασία: Το αντικείμενο ήταν γι' αυτούς τόσο γνώριμο, τόσο οικείο, τόσο προσωπικό...

Εσύ κι Εγώ, «Εμείς» ... Εμείς οι άνθρωποι, που τούτη τη στιγμή συναντηθήκαμε....

Ακούς την καρδιά μου! Διαβάζω τη σκέψη σου, τα μάτια σου. Κι εσύ, το νιώθω, διαβάζεις τα δικά μου. Ακούω τη μυστική σου φωνή. Βλέπεις το πάθος για τη ζωή που κρύβω μέσα μου (κι αυτό γιατί είμαι ακόμα ζωντανός), αισθάνεσαι τη διάθεσή μου να δημιουργήσω, ν' αγαπήσω, να ρισκάρω κι ας χάσω, να δοκιμάσω τουλάχιστον τώρα που μπορώ, να κρύνω και να κριθώ, να ψάξω να ανακαλύψω, να μάθω, να χάσω, να κλάψω, να συγκρουστώ, να πονέσω, να φωνάξω, να πειραματιστώ, να σηκωθώ, να μοιραστώ, να αγαπηθώ, να αποφασίσω, να μείνω, να φύγω, να πω, να σωπάσω, να παίξω, να χαρώ, να αλλάξω, να αγκαλιάσω, να συνεργαστώ, να επαναπροσδιορίσω, να ξαναγεννηθώ, να ερωτευτώ, να δαμάσω ...το ανήμερο αγρίμι, τη φουρτουνιασμένη θάλασσα, που όπως *κάθε παιδί*, κουβαλώ κι εγώ. Να την ακούσω, να τη γνωρίσω, να την καταλάβω, να προσπαθήσω να την ικανοποιήσω. Γιατί γύρω μου υπάρχουν κι άλλοι εκτός από μένα, που αγαπώ, και θέλω να ζω μαζί τους, να ονειρεύομαι πλάι τους, να κουρνιάζουμε αγκαλιά, να δημιουργούμε δίπλα δίπλα. Αν όμως δε μερέψω τη φουσκοθαλασσιά εκείνοι... ίσως τρομάξουν και μου φύγουν! Και τότε... τι θ' απογίνω τότε... «Εγώ»;

Ήταν ένα μάθημα ζωής μέσα από την «παραμελημένη», όπως συνηθίζουν να λένε οι άνθρωποι του **«ΜΕΛΙΝΑ»**, τέχνη του να διδάσχεις, ένα είδος εκπαίδευσης και πολιτισμού, **πλησίασμα** του «άλλου» του διαφορετικού, του δάσκαλου-του μαθητή, του μη προνομιούχου. Ήταν κατάκτηση της ανθρώπινης γνώσης που όλοι τους κουβαλούσαν μέσα από τους ήχους των χτύπων της καρδιάς τους, μέσα απ' το χρώμα της λάμψης των ματιών τους, μέσα από την κίνηση της αικνησίας τους.

Τις επόμενες έξι ημέρες, οι δάσκαλοι *αφουγκράστηκαν, τραγούδησαν, χόρευαν, ζωγράρισαν*, αξιοποίησαν τη φυσική τους περιέργεια, κι έπαιζαν «διαβαίνοντας νοερά το μεγάλο ταξίδι της ζωής, της ανθρώπινης σκέψης, του παγκόσμιου πολιτισμού»⁴...

Πίστεψαν πως «*η ματιά είναι εκείνη που δίνει νόημα στην πράξη, η ματιά η ξαναγεννημένη, δίνει νέο νόημα στην παλιά ακόμα πράξη*».

Όλοι εκείνοι μικροί και μεγάλοι που ενεπλάκησαν σε ένα «παραμυθένιο» Πρόγραμμα κι ανασαίνουν πλάι μας «αναζητώντας σε χαρούμενα μάτια ενηλίκων και παιδιών, τη λύτρωση του: ζήσανε αυτοί καλά και μεις καλύτερα»⁵,

εκείνοι που ακόμα και στα ποιήματα αναγνωρίζουν την προσωπική τους αλήθεια:

*«Παραμύθια εμείς δεν ακούσαμε
κι είμαστε από τα πρώτα μας χρόνια μεγάλοι.
Κι ύστερα είναι να ρωτάς γιατί
γίναμε έτσι στ' αλήθεια παράξενοι,
δίχως τίποτα πια να πιστεύουμε,
και ξεχάσαμε πια να αγαπάμε. (Κ. Χιωτέλη)»*

αυτοί που κάποτε άκουσαν τον Ελύτη⁶ να λέει πως:

«Η ποίηση-και η τέχνη γενικότερα- δεν μπορεί να αλλάξει τον κόσμο. Οι πράξεις μπορούν. Αλλά μπορεί να αλλάξει τις συνειδήσεις των ανθρώπων, που αυτοί με τις πράξεις τους μπορούν να αλλάξουν τον κόσμο.»

και τέλος όσοι πιστεύουν ακράδαντα πως:

«αν επιτευχθεί η εναισθητοποίηση του παιδιού στον Πολιτισμό θα δημιουργηθεί μια άλλη κοινωνία, μια άλλη νοοτροπία, μια άλλη πολιτική»⁷

είναι όλοι οι άνθρωποι που φέρουν μέσα τους τη βαθύτερη ουσία της εννιάχρονης μέχρι σήμερα περιπέτειας που ονομάζεται **«Πρόγραμμα «ΜΕΛΙΝΑ» Εκπαίδευση & Πολιτισμός»** ... όποια έκβαση κι αν έχει τελικά αυτή η περιπέτεια...

Η Δασκάλα

Χρύσα Τερεζάκη

ΚΕΦΑΛΑΙΟ Α – ΠΑΡΟΥΣΙΑΣΗ ΤΟΥ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΟΣ «ΜΕΛΙΝΑ»

1. ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Η εποχή μας χαρακτηρίζεται από την εκρηκτική αύξηση των γνώσεων, τις ραγδαίες τεχνολογικές εξελίξεις, την πλανητοποίηση των σχέσεων (μέσα απ' την αλματώδη ανάπτυξη των μέσων μαζικής επικοινωνίας και μεταφοράς), την παγκοσμιοποίηση των συμφερόντων...

Τα έθνη-κράτη έχουν χάσει σημαντικό μέρος των παλιών τους λειτουργιών και δεν αποτελούν πια καθορισμένες «εθνικές οικονομίες».

Στις μέρες μας γίνεται λόγος για διεθνή και υπερ-εθνική οικονομία και για παγκοσμιοποίηση της αγοράς. Κι επειδή οι αλλαγές στη βάση ενός κοινωνικού οικοδομήματος, (ακόμα κι αν αυτό είναι η ευρύτερη κοινωνία του πλανήτη που ζούμε) συνεπάγονται αλλαγές σ' όλα τα επίπεδά του, γίνονται σήμερα συζητήσεις για δι-εθνική, υπερ-εθνική και παγκόσμια ιστορία, στον αντίποδα των συζητήσεων περί εθνικών ιστοριών, που γίνονταν μέχρι πριν λίγες δεκαετίες.

Εικόνες βασικών χαρακτηριστικών της σύγχρονης ιστορίας του πλανήτη αποτελούν ακόμα: *«η αναδιοργάνωση της εργασίας και η σύνδεσή της με την τεχνολογική έξαρση, η συσσώρευση των πόρων και ο εργασιακός έλεγχος, καθώς και η αποσύνδεση των παραγωγικών δραστηριοτήτων από τους τοπικούς κοινωνικούς ιστούς»* (Μαράτου–Αλμπράντη, Λ.,-Γαληνού, Π., 1993, σ.110).

Συνέπειες των παραπάνω γνωρισμάτων είναι η κινητικότητα, οι πληθυσμιακές αναμειξίες, η πολιτιστική ανομοιογένεια και η πολλαπλότητα. Και είναι ακριβώς αυτό το σημείο που χρήζει προσοχής. Το κοινωνικό οικοδόμημα δεν μεταβάλλεται στους ίδιους ρυθμούς με την οικονομική του στερέωση, με αποτέλεσμα οι άνθρωποι να αντιμετωπίζουν με προκατάληψη, φόβο και αντίδραση το νέο, το διαφορετικό.

Φαινόμενα πολέμων, βίας, εγκληματικότητας, ξενοφοβίας και ρατσισμού υπάρχουν έντονα ανάμεσα στους λαούς, προβλήματα αξιολογικής αποτίμησης ανώτερων και κατώτερων πολιτισμών τίθενται επίσης στο τραπέζι των διαπραγματεύσεων των διοικούντων (στο όνομα πολλές φορές μιας πανευρωπαϊκής, παναμερικανικής, ή ακόμα χειρότερα μιας παγκόσμιας ταυτότητας), προβλήματα σχέσεων κι ασυνεννοησίας ανάμεσα στους ανθρώπους που καλούνται να επικοινωνήσουν καθημερινά και να συνεργαστούν, είναι πολύ έντονα στις μέρες μας και τέλος προβλήματα των ατόμων με τον ίδιο τους τον εαυτό. Το σημείο αφετηρία όλων των παραπάνω προβλημάτων: ο Άνθρωπος.

Ο σύγχρονος άνθρωπος έχει, εδώ και πολλά χρόνια πια, αλλοτριωθεί-αποξενωθεί – απομονωθεί όχι μόνο από το προϊόν που παράγει, αλλά, από τον ίδιο του τον εαυτό και φυσικά το συνάνθρωπο. Σε μια εποχή που τα ερεθίσματα είναι τόσα πολλά και που λόγω έλλειψης κριτικής διερεύνησης και κατά συνέπεια αδυναμία άρθρωσης προσωπικού λόγου τα πάντα έχουν μαζικοποιηθεί (το φαγητό, το ντύσιμο, ο τρόπος διασκέδασης, ο τρόπος προσέγγισης του άλλου φύλου, του άλλου ανθρώπου...) εκατομμύρια άνθρωποι που βρίσκονται κοντά σ' αυτόν τον πλανήτη συνειδητοποιούν και εισπράττουν καθημερινά τη φράση *«τόσο κοντά κι όμως τόσο μακριά»* ενώ παράλληλα χάνοντας τον έλεγχο της ζωής τους, τη δύναμη της αντίστασης, την αίσθηση του μέτρου, απειλείται η ψυχική τους υγεία και ισορροπία.

Εξαφανίζεται έτσι η ευκαιρία για γνωριμία και αποδοχή με τον *εσωτερικό εαυτό* (Χαραλάμπους, Ν., Παπαγιώργη, Χ., 1999, σ. 9-10), δεν ενισχύεται η αυτοεκτίμηση, παύει το άτομο να είναι δημιουργικό και χρήσιμο, επιδεινώνονται οι σχέσεις του με τους γύρω, ενώ καθίσταται ανίκανο ν' αγαπήσει και φυσικά ν' αγαπηθεί, παραμένοντας τελικά απομονωμένο και περιχαρακωμένο στην *εγωιστική* του διάθεση μόνο...Οι όχι πολύ μακρινές εποχές που οι άνθρωποι συμμετείχαν σε κινήματα, μοιράζονταν κοινά οράματα, έκαναν λόγο για ατομικά δικαιώματα, τη διακίνηση των ιδεών-ιδεολογιών και την εξάπλωση της γνώσης, φαντάζουν στο μυαλό μας μακρινές και ρομαντικά ανεδραφικές.

Στην αρχή του 21^{ου} αιώνα, εποχή του μεταμοντέρνου, τα πάντα μοιάζουν ασαφή και σχετικά, ενώ οι διαρκείς εναλλαγές οδηγούν σε γενική ανασφάλεια, αστάθεια, αμφισβήτηση των πάντων κι επαναπροσδιορισμό των αρχών και αξιών. Σ' αυτήν την εποχή όπου η επικοινωνία των ανθρώπων και των λαών υποκλίνεται στον πολιτισμό του κέρδους και του ανταγωνισμού, η εκπαίδευση καλείται για άλλη μια φορά να εξασφαλίσει τις δυνάμεις σταθερότητας και συνοχής που προϋποθέτει η συνέχεια της ύπαρξής μας στον πλανήτη.

Τίθεται άμεσα έτσι το ζήτημα της αλλαγής του σχολείου ως θεσμού, αναφορικά με το χώρο, το χρόνο και το ρόλο του. Τα εκπαιδευτικά συστήματα των κρατών αναγνωρίζουν την αναγκαιότητα προς την κατεύθυνση ενός πιο αποτελεσματικού σχολείου κι επιχειρούν κατά καιρούς μεταρρυθμιστικές προτάσεις και καινοτόμες δράσεις. Πάραυτα το σχολείο τουλάχιστον στη χώρα μας παρά τις όποιες προσπάθειες έχουν μέχρι σήμερα καταβληθεί, δεν έχασε το παραδοσιακό του πρόσωπο, παραμένοντας ακόμα και στις μέρες μας, δίχως πρόσβαση στους *διαύλους επικοινωνίας* με τις δυνάμεις ζήτησης των αναγκών της σύγχρονης κοινωνίας και των παιδιών. Προσκολλημένο σε παραδοσιακούς τρόπους και πρακτικές διδασκαλίας και μάθησης νοσεί κάθε μέρα και περισσότερο, παρά το πλήθος των ειδών Αγωγής (περιβαλλοντική, υγείας, αισθητικής,...) που εισάγει στο χώρο του, δημιουργώντας τελικά εύλογα ή μη ερωτηματικά για τους λόγους ύπαρξης και αναγκαιότητάς του.

1.1 Το σύγχρονο σχολείο

Το ελληνικό δημοτικό σχολείο, ενώ κατά καιρούς έχει δεχθεί διάφορες μεταρρυθμιστικές προσπάθειες, εξακολουθεί να παρουσιάζει χαρακτηριστικά τα οποία αποτελούν τροχοπέδη στην πορεία της εξέλιξής του, κι από τα οποία πρέπει να απαλλαγεί. (Πυργιωτάκης, Ι.Ε., 2001, σ. 21).

Η ανελαστικότητα στο αναλυτικό πρόγραμμα, η μονομέρεια των ακαδημαϊκών μαθημάτων, οι γνώσεις που απέχουν μακράν από τα ενδιαφέροντα των παιδιών, η ομοιόμορφα προγραμματισμένη και αυστηρή από χρονική άποψη οργάνωση των διαδικασιών της μάθησης, η μονολειτουργικότητα των σχολικών χώρων, οι παραδοσιακές μορφές διδασκαλίας-μάθησης και επικοινωνίας, οι περιορισμένες σε αριθμό και ποιότητα δημιουργικές δραστηριότητες, είναι μερικά από αυτά τα χαρακτηριστικά (Τερζής, Ν.Π., 1993, σ. 34,35)

Οι εκπαιδευτικοί φορείς καλούνται να ανταποκριθούν στις βασικές προτεραιότητες, που δεν μπορεί να είναι πια η απομνημόνευση αποσπασματικών γνώσεων, αλλά η μάθηση της εκμάθησης και η αξιοποίηση των πηγών της γνώσης. (Βεργίδης, Δ.,- Βαϊκούση, Δ., 2003, σ. 13, 15)

Έτσι, τα εκπαιδευτικά συστήματα των κρατών, εκσυγχρονίζονται προς την κατεύθυνση ενός πιο αποτελεσματικού σχολείου που οραματίζεται:

- οι δράσεις του να μην περιορίζονται στο σχολικό χώρο, αλλά να διευρύνονται σε κάθε χώρο, ενισχύοντας τον πολιτιστικό ρόλο του σχολείου,
- ο δάσκαλος να είναι δάσκαλος ανθρώπινος, ικανός χρήστης σύγχρονων μεθόδων και υλικών (ΥΠΕΠΘ-ΥΠΠΟ-ΓΓΛΕ, 1995)
- ανάμεσα στα παιδιά να υπάρχει ευγενής ανταγωνισμός και συνεργασία, καθώς θα βιώνουν κοινωνικές εμπειρίες, θα ασκούνται στο διάλογο, στην κριτική σκέψη, στην αυτοκριτική στάση, ώστε σταδιακά να γίνουν υπεύθυνα για να ζήσουν, στη σύγχρονη κοινωνική πραγματικότητα, ειρηνικά κι αρμονικά, μαζί με πολλούς «άλλους»,
- η σχέση δασκάλου και μαθητή να στηρίζεται σε βάσεις αμοιβαιότητας, ισοτιμίας και ισότητας, στα πλαίσια μιας -όπως αρμόζει επιτέλους για την εποχή μας- αντιαυταρχικής αγωγής (Κώτσης, Κ., 1997, σ.23),
- η πρακτική μάθηση, και οι χρονικές προϋποθέσεις για την εισαγωγή εναλλακτικών τρόπων οργάνωσης της διδασκαλίας, να γίνουν πραγματικότητα (Τσεκούρας, Ι.Κ., 2003, σ. 11),
- οι γνώσεις να είναι *στέρεες γνώσεις*, καθώς τα παιδιά θα μεγαλώνουν σε ένα σχολείο που προϋποθέτει «*το επιλέγω*» και «*το θέλω*» τους. (Unesco, 1999, σ.70) .

Επιπλέον, αντικείμενα μη ενδιαφέροντα ή ελάχιστα σημαντικά στο παραδοσιακό σχολείο- (όπως τα παρασκήνια της σχολικής ζωής-το παραπρόγραμμα: η αυλή, οι διάδρομοι, το γραφείο των δασκάλων και όλοι αυτοί οι ενδιάμεσοι χώροι όπου καθημερινά χτίζεται ένας μικρός «κόσμος», ή ακόμα τα συναισθήματα, οι απόψεις, οι προτιμήσεις κ.ά.), στο σύγχρονο σχολείο αναδεικνύονται ως σημαντικοί και ιδιαίτεροι μηχανισμοί κοινωνικοποίησης, κοινωνικής ανάπτυξης και δημιουργίας.

Ο παραπάνω προβληματισμός οδήγησε πρόσφατα την ελληνική πολιτεία, παράλληλα με τις αλλαγές του ίδιου του σχολείου ως θεσμού (σε επίπεδο σκοπών και στόχων, προγραμμάτων, πρακτικών, μεθόδων, στρατηγικών, μέσων κ.ά) στη διαπίστωση της αναγκαιότητας εδραίωσης της Πολιτισμικής Αγωγής (ως δυνατότητα Αγωγής των επιμέρους αγωγών) προκειμένου η έννοια της *επικοινωνίας* μεταξύ σχολείου και κοινωνίας να αποκτήσει μια διευρυμένη ταυτότητα, εμβαπτισμένη με την Τέχνη και τον Πολιτισμό στην Εκπαίδευση.

2. ΕΝΑΛΛΑΚΤΙΚΕΣ ΜΟΡΦΕΣ ΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΑΣ ΚΑΙ ΜΑΘΗΣΗΣ

2.1 Εισαγωγή-Τα χαρακτηριστικά του νεωτερικού-παραδοσιακού σχολείου

«Βασικά προβλήματα της αναποτελεσματικότητας του νεωτερικού-παραδοσιακού σχολείου προκαλούνται από τον τρόπο με τον οποίο οργανώνεται η σχολική μάθηση.» Το γεγονός αυτό αποδεικνύουν τόσο θεωρητικές αλλά και ερευνητικές προσεγγίσεις (Laging, 1999, p.1-4,6 κ.ε.-στο: Κοσσυβάκη, Φ., 2003, σ.31)

Αναλυτικότερα και όσον αφορά την παραδοσιακή υποδομή της διδασκαλίας, επισημαίνονται οι ακόλουθες αδυναμίες: (Bonsch, 1991, 26- Doring, 1980, 134 στο: Κοσσυβάκη, Φ., 2003, σ.31-35)

Η διδασκαλία και η μάθηση στο παραδοσιακό σχολείο συντελείται αποκλειστικά μέσα στη σχολική αίθουσα σε αυστηρά καθορισμένα χρονικά πλαίσια διακριτών σαρανταπεντάλεπτων μαθήματος.

Η διδασκαλία των μαθημάτων-περιεχομένων αποσκοπεί στην αντικειμενική γνώση, που παρέχεται μέσα από διακριτά γνωστικά αντικείμενα με προκατασκευασμένη γνώση και διδακτέα ύλη.

Η καθημερινή σχολική πραγματικότητα επιμένει στην ετεροκαθοριζόμενη μάθηση που στηρίζεται στα εξωτερικά κίνητρα και στα διατομικά χαρακτηριστικά των παιδιών, αδυνατώντας έτσι να τα παρακινήσει στην ανάπτυξη των ενδιαφερόντων τους και στην ουσιαστική συμμετοχή.

Οι μαθητές αντιμετωπίζοντας πολλές προκλήσεις και απαιτήσεις από τον εκπαιδευτικό, υπομένοντας τη λογική της περιορισμένης έκφρασης, συμμετοχής και ατομικών δραστηριοτήτων, υποτάσσονται στη λογική του «πρέπει» με αποτέλεσμα να μην έχουν όρεξη για μάθηση.

Ο εκπαιδευτικός προσανατολισμένος στους αντικειμενικούς στόχους και τον έλεγχο της επίδοσης των μαθητών με συγκριτική αξιολόγηση, περιορίζεται σε έναν σχεδόν διεκπεραιωτικό ρόλο, συνήθως δεσμευτικό-καθοδηγητικό επικεντρώνει τη διδασκαλία του στην αντικειμενική γνώση -με το λιγότερο δυνατό κόστος σε χρόνο, εφαρμόζοντας μετωπικές μεθόδους διδασκαλίας.

2.1.1 Μέθοδος διδασκαλίας και εναλλακτικές μορφές επικοινωνίας και μάθησης

Με τον όρο «μέθοδος διδασκαλίας», εννοείται το είδος και ο τρόπος της βάση σχεδίου διαμόρφωσης της εξελικτικής πορείας της μάθησης. Ο όρος αυτός, περιλαμβάνει επίσης τις μορφές οργάνωσης του μαθήματος-διαδικασία διδασκαλίας- και τους τρόπους συμπεριφοράς των εκπαιδευτικών (Πετρουλάκης, Ν.Β., 1981, σ. 87).

Η μέθοδος ουσιαστικά, συνδέεται στενά με τον εκπαιδευτικό. Είναι ο στοχασμός του πριν μπει στην τάξη κι εργαστεί. Είναι ο δρόμος που ακολουθεί για να πετύχει τους σκοπούς του με επιτυχία και με την κατανάλωση ελάχιστου χρόνου και προσπάθειας. Για το λόγο αυτό και αποτελεί ένα από τα σημαντικότερα πεδία αποφάσεων για το δάσκαλο. (Πετρουλάκης, Ν.Β., 1981, σ. 87).

Ειδικοί της παιδαγωγικής φαίνεται να συμφωνούν πως δεν υπάρχει μία μόνο μέθοδος διδασκαλίας για τη διδασκαλία ενός συγκεκριμένου αντικειμένου. Επιπρόσθετα τονίζουν ότι δεν υπάρχουν συγκεκριμένες οδηγίες και κανόνες για τη σωστή και την άριστη μέθοδο κι αυτό γιατί μέσα από την καθημερινή εμπειρία του ο δάσκαλος καλείται να βρει την πιο ενδεδειγμένη λύση στο μεθοδολογικό του πρόβλημα, ανάλογα κάθε φορά με το τι στοχεύει να επιτύχει. Γίνεται εδώ ουσιαστικά λόγος για διαφοροποίηση και εξατομίκευση των μεθόδων διδασκαλίας κι αναφέρεται: στη διάρθρωση της διδασκαλίας, στις λογικές μεθόδους, στις μορφές διδασκαλίας και στις

κοινωνικές μορφές οργάνωσης της τάξης⁸ (Κανάκης, Ι.Ν., 1998, σ. 66-70).

Ιδιαίτερα στις μέρες μας,

«...εποχή της μετανεωτερικότητας... με την εισαγωγή της πολυφωνίας και το στοιχείο της διαφορετικότητας που χαρακτηρίζει το μαθητικό πληθυσμό» (Κοσσυβάκη, Φ., 2003, σ.22), οι κοινωνικές μορφές οργάνωσης της τάξης (εργασία σε ομάδες) αποτελούν προτεραιότητα των εκπαιδευτικών συστημάτων.

Χαρακτηριστικά η Φ. Κοσσυβάκη τονίζει:

«...η τάση μετάβασης από τη Διδακτική του Αντικειμένου στη Διδακτική του Υποκειμένου προβάλλει έντονα την αναθεώρηση και τη μετατόπιση του κέντρου βάρους από τη γνώση στη σχέση.» επισημαίνοντας έτσι, τη σημασία στη σχέση μεταξύ εκπαιδευτικών και μαθητών, μέσα στο σχολείο, η οποία αποτελεί το υπόβαθρο για την αγωγή και στη συνέχεια για τη μόρφωση των μαθητών.

Η αφορμή για την αναβίωση των συζητήσεων περί διδασκαλίας και διδακτικών μεθόδων αποτελούν στη μεταμοντέρνα κοινωνία μας δύο κύριοι παράγοντες: ο ένας ήδη αναφέρθηκε κι έχει να κάνει με τις αλλαγές των συνθηκών της ζωής των παιδιών και ο άλλος συναρτάται με τις επιστημονικές θεωρίες του εποικοδομισμού-κονστρουκτιβισμού, της συστημικής θεωρίας και της θεωρίας της διαλεκτικής αλληλεπίδρασης. (Κοσσυβάκη, Φ., 2003, σ.25).

Αξίζει να σημειωθεί ότι από την επιλογή κάθε φορά της μεθόδου που επιλέγει ο εκπαιδευτικός, εξαρτάται καθοριστικά ο βαθμός συμμετοχής του μαθητή στη μαθησιακή διαδικασία και στη διαδικασία ανακάλυψης της γνώσης, καθώς επίσης καθορίζονται τα συστήματα σχέσεων αλληλεπίδρασης και επικοινωνίας που επιτρέπεται να αναπτυχθούν μεταξύ εκείνου και των μαθητών, αλλά και των μαθητών μεταξύ τους. (Βερυκάκη, Ε., 2002, σ. 23)

Για τους παραπάνω λόγους, φαίνεται να είναι επιδίωξη της στρατηγικής των εθνικών εκπαιδευτικών συστημάτων, η γνώση των δασκάλων γύρω από τη μέθοδο διδασκαλίας (προγραμματισμός, διεξαγωγή και αξιολόγηση) και η ικανότητά τους να εφαρμόζουν εναλλακτικές μορφές διδασκαλίας, πέραν της δασκαλοκεντρικής.

(e-πύλη εκπαίδευσης www.pe.sch.gr/~vmpousio/exetaseis_ylh.htm, 2003) .

2.1.2 Εναλλακτικές μορφές διδασκαλίας-διδακτική της δράσης

«Η εναλλακτική εκπαίδευση γενικότερα είναι ένας όρος που αναφέρεται σε σχήματα και προγράμματα τα οποία προσφέρουν μια εναλλακτική εκπαίδευση αντί εκείνης που παρέχεται στα παραδοσιακά εκπαιδευτικά ιδρύματα»⁹.

Στο παρόν σύγγραμμα, με τον όρο εναλλακτικές μορφές διδασκαλίας, εννοούμε την ύπαρξη των διαφορετικών μορφών μάθησης κι επικοινωνίας -πέραν της δασκαλοκεντρικής-, όπως: μέθοδος *project*, *διαθεματική προσέγγιση*, *ερευνητική μέθοδος*, *χρήση ηλεκτρονικών υπολογιστών και εποπτικών μέσων*, *διαφοροποιημένη διδασκαλία*, *σωκρατική μαιευτική-διάλογος*, *συλλογική διδασκαλία-team teaching*, *ανοικτές τάξεις-open classrooms*, κá.

Ταυτόχρονα, υπαινισσόμαστε την επιθυμία και ικανότητα της χρήσης των παραπάνω μορφών διδασκαλίας, από το δάσκαλο εναλλακτικά, σε σχέση με τις παραδοσιακές μεθόδους.

Η διδασκαλία που προσανατολίζεται στη δράση, προτείνεται ως μια εναλλακτική δυνατότητα - στη σύγχρονη μετανεωτερική αντίληψη για τη διδασκαλία- μέσω της οποίας προωθείται η αυτόνομη δραστηριοποίηση, η ανεξαρτησία, η συνεργασία και η παραγωγικότητα.

Επιπλέον στηρίζεται σε παλιότερες θεωρίες οι οποίες:

«...επανέρχονται στο προσκήνιο και επιχειρούν εκ νέου να ενεργοποιήσουν τους μαθητές και εκπαιδευτικούς σε μια κατεύθυνση , έτσι ώστε το σχολείο, η μάθηση και η ζωή μέσα σε αυτό να προσλάβει χαρακτηριστικά ευχαρίστησης, ικανοποίησης, διασκέδασης και χαράς. Με άλλα λόγια

επιχειρεί να κάνει πράξη μια αρχή της παιδαγωγικής μεταρρύθμισης που διαμορφώθηκε από τον Pestalozzi: «μαθαίνω με το νου, την καρδιά και τα χέρια»» (Κοσσυβάκη, Φ., 2003, σ.36)

Συγκεκριμένα, σχετικά με τις εναλλακτικές μορφές διδασκαλίας η σύγχρονη αντίληψη, ουσιαστικά κάνει λόγο για τη *διδασκαλία του Ενεργού Υποκειμένου* και είναι *χειραφετική – επικοινωνιακή* (Bonsch,1991,p. 26, στο: Κοσσυβάκη, Φ., 2003, σ. 33).

Μέσα από τη διδασκαλία, δηλαδή, δίνονται στα υποκείμενα -μαθητές και εκπαιδευτικούς- δυνατότητες: ατομικού προσανατολισμού, ανάπτυξη ικανοτήτων δράσης-προσέγγισης της γνώσης και ανάπτυξη κοινωνικών ικανοτήτων.

Αναλυτικότερα και όσον αφορά την σύγχρονη *υποδομή της διδασκαλίας*:

Αναφορικά με τα περιεχόμενα της διδασκαλίας η γνώση έχει υποκειμενικό χαρακτήρα και ο διδακτικός στόχος παύει να αποτελεί το κέντρο του ενδιαφέροντος. Το ενδιαφέρον τώρα επικεντρώνεται στην *κατανόηση και το σχεδιασμό της επίτευξης του στόχου*. Τα περιεχόμενα προσανατολίζονται στη *διαθεματικότητα* και την *ολιστική αντίληψη* ενώ επιλέγονται από εκπαιδευτικούς και μαθητές από *κοινού*.

Έτσι και η ίδια η διδασκαλία μετατρέπεται σε μια *συλλογική δράση που αφορά* σε όλες τις τις φάσεις - του σχεδιασμού, της διεξαγωγής, της αξιολόγησης- και τους *εκπαιδευτικούς και τους μαθητές*.

Στην προκειμένη περίπτωση έμφαση δε δίνεται μόνο στην κατάκτηση της ικανότητας από τους μαθητές για την επίλυση ενός προβλήματος, αλλά κυρίως στη διαδικασία γένεσής του, προκειμένου να δημιουργούνται οι συνθήκες για να προβαίνουν τα παιδιά σε νέους *συνδυασμούς δεδομένων* μέσα από *μεθόδους μάθησης ευρετικές και ανακαλυπτικές*.

Το εγχείρημα αυτό υλοποιείται με τη χρήση των *μη τυπικών μεθόδων*- δασκαλοκεντρικού τύπου, όπου ο δάσκαλος παύει να *μονοπωλεί τον ενεργητικό ρόλο*, τον έλεγχο και την καθοδήγηση της διδακτικής διαδικασίας και ο μαθητής αποκτά *ευκαιρίες για αυτενέργεια και έκφραση*.

Η μέθοδος διδασκαλίας που προτείνεται ανεπιφύλακτα από την αντίληψη αυτή, είναι η οργάνωση των σχεδίων εργασίας (Projects). Κατά την διεξαγωγή των δράσεων στα πλαίσια των σχεδίων εργασίας, ο δάσκαλος γίνεται *ισότιμο μέλος της ομάδας της τάξης* κι ο ρόλος του είναι *συμβουλευτικός, καθοδηγητικός, διακριτικός*, με αποτέλεσμα να αναπτύσσεται οικειότητα και δημιουργική σχέση ανάμεσα σε εκείνον και στους μαθητές του. Τόσο ο ρόλος του, όσο και το κλίμα της τάξης αναβαθμίζονται, καθώς ο ίδιος λειτουργεί ως *εμπυχωτής, συμπαραστάτης και συνδημιουργός* πλάι σε εν δυνάμει ενήλικες.

Σχετικά με το *στυλ διδασκαλίας* στις εναλλακτικές μορφές, θα μπορούσε κανείς να παρατηρήσει ότι *τα διδακτικά βήματα είναι περιορισμένα* σε σχέση με την παραδοσιακή διδακτική, ενώ παρατηρούνται *αυξημένες και υπεύθυνες ενέργειες-εξωτερικεύσεις* από τους μαθητές. Παράλληλα επιδιώκεται η *καλλιέργεια της διαφοροποιημένης και αποκλίνουσας σκέψης* των μαθητών (Doring, 1980, 134, στο: Κοσσυβάκη, 2003, σ.35).

Στις διδακτικές διαδικασίες δράσης-εναλλακτικές μορφές διδασκαλίας, δάσκαλος και μαθητές συμμετέχουν στην επικοινωνία μέσα από ένα *εναλλασσόμενο πλαίσιο ρόλων* που εξασφαλίζει τη δυνατότητα συμμετοχής και ενεργοποίησης των παιδιών στη διαδικασία της μάθησης. (Βερυκάκη, Ε., 2002, σ.23)

Δάσκαλος, μαθητές και γνωστική πληροφορία αλληλεπιδρούν δυναμικά μεταξύ τους στα πλαίσια της *βιωμένης εμπειρίας, συγκινησιακής σχέσης και προσωπικής εμπλοκής* με τελικό στόχο τη μάθηση.

Οι μαθητές κρίνουν, συζητούν αμφισβητούν, αναπτύσσουν διαπροσωπικές σχέσεις, κοινωνικές δεξιότητες και επικοινωνία (λεκτική και μη), όχι μόνο μεταξύ τους και με το δάσκαλό τους, αλλά και με το γνωστικό αντικείμενο.

Σύμφωνα με την παραπάνω αντίληψη γίνεται εύκολα κατανοητό ότι *«απαιτείται η υπέρβαση των ορίων των διακριτών μαθημάτων»* και των *σαρανταπεντάλεπτων μαθήματος* στη σχολική τάξη, ενώ παράλληλα απαιτούνται *«νέες μορφές αξιολόγησης»* (ανατροφοδοτική αξιολόγηση) *«...καθώς και νέες μορφές συνεργασίας μεταξύ των εκπαιδευτικών των διαφόρων τάξεων και των ειδικοτήτων.»* (Κοσσυβάκη, 2003, σ.39)

Αφού σκιαγραφήθηκε η βασική δομή της διδασκαλίας στις εναλλακτικές μορφές-διδακτικές και μαθησιακές διαδικασίες δράσης, δεν πρέπει να παραλειφθεί ότι και σ' αυτού του είδους τις διαδικασίες υπάρχει το ενδεχόμενο αποτυχίας, επισημαίνει η Φ. Κοσσυβάκη.

Για την ελαχιστοποίηση των κινδύνων που δύναται να παρατηρηθούν στα μη ελεγχόμενα και ανοικτά περιβάλλοντα των διαδικασιών αυτών -εμφάνιση αστάθμητων παραγόντων, αλλά και προς αποφυγήν του κινδύνου της μεθοδικοποίησης με ακρίβεια, προτείνεται από τους παιδαγωγούς που πρόσκεινται στην αντίληψη αυτή, η εφαρμογή της μεθόδου των σχεδίων δράσης (*Projects*).

Για τη μέθοδο αυτή, κρίνεται σκόπιμο να ακολουθήσει στη συνέχεια ξεχωριστό κεφάλαιο.

2.2 Μέθοδος project και διαδικασίες δράσης

Ο όρος project γίνεται σημασιολογικά αντιληπτός με διαφορετικό τρόπο από τους παιδαγωγούς και γι' αυτό ο ορισμός της μεθόδου project δεν είναι μοναδικός, ούτε συγκεκριμένος.

Αν δεχτούμε την άποψη που ετυμολογικά θεωρεί ότι ο όρος προέρχεται από το λατινικό ρήμα *projicere* που σημαίνει *προβάλλω* πρέπει να σταθούμε στο γεγονός ότι οι θεωρητικοί της παιδαγωγικής προτάσσουν άλλοτε τα βιώματα και τα ενδιαφέροντα του παιδιού σαν το αντικείμενο που πρέπει να προβληθεί, άλλοτε το κοινωνικό στοιχείο και τη συλλογικότητα και άλλοτε το μεθοδολογικό σχεδιασμό (Ματσαγγούρας, Η., 2003, σ. 218).

Ενδεικτικά, κατά τον Κ. Frey «η λέξη *project* προέρχεται από τη λατινική *projicere* που σημαίνει *σχεδιάζω, σκοπεύω, βάζω κάτι στο μυαλό μου...Η λέξη μέθοδος σημαίνει τον τρόπο της έρευνας, τον τρόπο με τον οποίο εκτελεί κάποιος αυτά που έχει κατά νου.*» (Frey, Κ., 1998, σ. 8, 9)

Κατά την κλασική της έννοια πρόκειται για μια μέθοδο που προτάθηκε από τους παιδαγωγικούς κύκλους των αρχών του 20^{ου} αιώνα βασισμένη στις αρχές του πραγματισμού και εφαρμόστηκε κυρίως από τους Dewey και Kilpatrick ως μια νέα προσέγγιση στην οποία λαμβάνεται σοβαρά υπόψη η ενεργός δράση του παιδιού, συντελώντας στη δημιουργία ενός Προοδευτικού Κινήματος Παιδαγωγών για την εποχή εκείνη¹⁰.

Το προσδοκώμενο αποτέλεσμα των θέσεων του Κινήματος ήταν ο «ευέλικτος άνθρωπος», ο ικανός να ψάχνει και να βρίσκει λύσεις στα προβλήματά του καθώς θα κατακτά τη γνώση μέσα από μια πορεία διαρκούς αυτομόρφωσης, και θα οικοδομεί ένα σύστημα σκέψης για να μαθαίνει «πώς» να μαθαίνει. Παράλληλα θα καθίσταται *παραγωγός-δημιουργός* της γνώσης και «*δρών συνυποκείμενο*» της διδασκαλίας-ενεργητική μάθηση (Θεοφιλίδης, Χ., 1997, σ. 6).

Στην πορεία του χρόνου η μέθοδος Project πρόσθετα πλαισιωμένη από τις αρχές της Κριτικής Θεωρίας αποτέλεσε μια «*ομαδική προσπάθεια συνδιαμόρφωσης της ουσίας της ζωής στο πλαίσιο δράσης την οποία χαρακτηρίζει η αυτονομία, η αλληλεγγύη και η συναπόφαση*» αποδίδοντας έτσι και μια άλλη διάσταση, με έμφαση στη *διαλεκτική σχέση* μεταξύ της αυτονομίας - αυτοδιάθεσης και της *κοινωνικής του υπόστασης*. (Helm, J-H.,-Lilian K., 2002, σ.15)

Δόθηκε δηλαδή σημασία σε θέματα επικοινωνίας και αλληλεπίδρασης των μαθητών, αλλά και η δυνατότητα συμμετοχής τους στη σχολική ζωή, στον καθορισμό των διδακτικών στόχων και του σχεδιασμού του μαθήματος.

Παρέχοντας έτσι τη δυνατότητα για *ολιστικές προσεγγίσεις* στα πλαίσια *ανοικτού μαθήματος*¹¹, και διαθεματικών ή ενιαιοποιημένων Αναλυτικών Προγραμμάτων τα οποία στηρίχτηκαν σε προτάσεις της *μορφολογικής ψυχολογίας* για ολιστική λειτουργία της αντίληψης και της *ψυχολογίας του παιδιού* για το ενιαίο και αδιαίρετο του ψυχικού του κόσμου, ενιαιοποιούσαν ουσιαστικά τη γνώση, γύρω από *ενδιαφέροντα και ερωτήματα*¹². (Ματσαγγούρας, Η., 2003, σ. 25, 28)

Σταδιακά η μέθοδος project με κύρια χαρακτηριστικά της την *αφύπνιση του ενδιαφέροντος* των παιδιών και την *ανάγκη τους να επικοινωνήσουν καλύτερα με τον εαυτό τους και με τους άλλους,*

συνδέθηκε με την ψυχολογία των κινήτρων. Παιδαγωγοί και ψυχολόγοι διατυπώνουν με σαφήνεια την άποψη ότι η μάθηση στηρίζεται στην *εσωτερική παρώθηση των ατόμων*¹³. (Τριλιανός, Θ., 1997, σ. 19, 58).

Κάνοντας λόγο ουσιαστικά για *εσωτερικά κίνητρα* στη μαθησιακή διαδικασία, εννοούμε ότι τα παιδιά αναλαμβάνουν να επιτελέσουν μια δραστηριότητα μόνο και μόνο για τη δραστηριότητα αυτή καθ' αυτή.

«Τα εσωτερικά κίνητρα έχουν να κάνουν και με τις γνώσεις, ιδέες, στόχους και αξίες που διαθέτει ένα άτομο.» Έτσι αν τα άτομα αποδίδουν τη συμπεριφορά τους σε εσωτερικούς λόγους θα θελήσουν να την επαναλάβουν (Κωσταρίδου-Ευκλείδη, 1999, σ. 92).

Κατά τον Η.Ματσαγγούρα νέα ώθηση στη χρήση των σχεδίων εργασίας έδωσαν *«...οι θέσεις του Bruner(1968) για την ενεργό εμπλοκή των μαθητών στην αναζήτηση της δομής των πραγμάτων... καθώς και οι θέσεις του κοινωνικού εποικοδομισμού για την πορεία και τις συνθήκες της μάθησης.»* (Ματσαγγούρα, Η., 2003, σ. 25, 28).

Το κάθε παιδί ξεχωριστά δομεί την αντίληψή του-γνώση για τον κόσμο με το δικό του τρόπο, διαμορφώνοντας την σταδιακά κι εξελικτικά με βάση τις προσωπικές του εμπειρίες και το πώς αυτές έρχονται σε συνδυασμό με τις αντιλήψεις των άλλων¹⁴. (Φλουρής, Γ., 2000, σ. 14)

Στις μέρες μας (εποχή της μετανεωτερικότητας - κοινωνία της πληροφορίας) που η γνώση επιδέχεται και απαιτεί πολλαπλές αναγνώσεις και πολυεπίπεδες ερμηνείες, ενώ εκφράσεις όπως η *δημιουργικότητα* και η *φαντασία* απειλούνται από την τυποποίηση της ανθρώπινης συμπεριφοράς, έλληνες και ξένοι παιδαγωγοί υποστηρίζουν ότι το σχολείο πρέπει να εξελιχθεί αξιοποιώντας την *ιδιαιτερότητα της στιγμής* μα και την *ιδιαιτερότητα των ατόμων, των ταλέντων, των προσωπικοτήτων, των ξεχωριστών ικανοτήτων*. Πρέπει να παρέχονται στα παιδιά οι κατάλληλες ευκαιρίες για *αλληλεπίδραση με το περιβάλλον* τους φυσικό και κοινωνικό, επιτρέποντάς τους την αξιοποίηση των προβλημάτων και των ερωτημάτων τους με τη *συμμετοχή τους σε βιωματικές-επικοινωνιακές διδακτικές διαδικασίες*¹⁵. (Χρυσυφίδης, Κ., 2000, σ. 27, 28)-(Πυργιωτάκης, Ε, Ι., 1999, σ. 421, 423)

Τα αιτήματα των καιρών έχουν ως αποτέλεσμα την αναζωπύρωση της χρήσης των σχεδίων εργασίας (projects) από εκπαιδευτικά προγράμματα όπως : το Πρόγραμμα «ΜΕΛΙΝΑ» Εκπαίδευση-Πολιτισμός, η Ευέλικτη Ζώνη, τα προγράμματα περιβαλλοντικής εκπαίδευσης, τα προγράμματα αγωγής υγείας, το πρόγραμμα Ολυμπιακής παιδείας, το Ευρωπαϊκό πρόγραμμα Comenius κ.ά. Επιπλέον, καθώς εμπεδώνονται οι *συστημικές θεωρίες*¹⁶ για τη φύση της πραγματικότητας, εμφανίζονται *ολιστικές θεωρήσεις* στη διδασκαλία μαθημάτων(Παπαδοπούλου, Σ., 2000, σ.11).¹⁷

Το γεγονός αυτό, είχε σαν αποτέλεσμα να τεθεί πρόσφατα στη χώρα μας το αίτημα για διαθεματική γνώση -διδασκαλία κι ενιαιοποιημένο Αναλυτικό Πρόγραμμα¹⁸ (Διαθεματικό Ενιαίο Πλαίσιο Προγραμμάτων Σπουδών(ΔΕΠΠΣ)). Το αίτημα που επικαιροποιείται ξανά¹⁹, εκφράζεται αυτή τη φορά *«με πληρέστερη επιχειρηματολογία, κυρίως από εκπροσώπους της ουμανιστικής και της κριτικής και χειραφετικής παιδαγωγικής (McNeil, 1996, p. 208)»* και παράλληλα αναδεικνύει τη νέα τάση για ανάπτυξη όλων των τύπων νοημοσύνης -που πρεσβεύουν οι σύγχρονες πολυπαραγοντικές θεωρίες για τη νοημοσύνη με πιο γνωστές αυτές των Guilford για τη δημιουργική σκέψη και του Gardner για τους πολλαπλούς τύπους νοημοσύνης²⁰. (Φλουρής, Γ., 2000, σ. 12)

Τα σχέδια εργασίας θεωρούνται ως το φυσικό- κοινωνικό-μεθοδολογικό πλαίσιο για την διαθεματική προσέγγιση της διδασκαλίας.

Ανάλογα με τη *διάρκειά τους* διακρίνονται σε *μικρά* (διάρκειας λίγων μόνο ωρών), *μεσαία* (από δύο ως πέντε ή έξι εβδομάδες σε δυο τρία δίωρα την εβδομάδα) και *μεγάλα* (που ξεπερνούν σε διάρκεια τις έξι εβδομάδες και μπορούν να διαρκέσουν ακόμα κι ολόκληρη σχολική χρονιά)²¹. (Frey,K.,1998, σ.14-16).

Σχετικά με την πορεία και *τις φάσεις εφαρμογής της μεθόδου των σχεδίων εργασίας project* οι πιο πολλοί παιδαγωγοί συμφωνούν στα βασικά στάδια ανάπτυξής τους που είναι τα εξής:

(Χρυσυφίδης,Κ., 2000, σ. 92- Θεοφιλίδης,Χ., 1997, σ.49-51)

- **Στη φάση του προβληματισμού**, γίνονται προσπάθειες αναζήτησης και εύρεσης ενός θέματος, που ανταποκρίνεται στα ενδιαφέροντα των μελών της ομάδας, στα πλαίσια μιας ισότιμης επικοινωνιακής σχέσης .
- **Στη φάση του προγραμματισμού**, διαμορφώνονται τα πλαίσια εργασίας, σχεδιασμού και δράσης των επιμέρους ομάδων, καθώς καθορίζονται οι διαδικασίες και χωρίζεται το θέμα σε υποενότητες.
- **Στη φάση της υλοποίησης ή διεξαγωγής**, οι ομάδες καλούνται να συλλέξουν πληροφορίες για το έργο που ανέλαβαν, να τις αξιολογήσουν και τέλος να εκτιμήσουν την αξία τους σε σχέση με το στόχους που είχαν θέσει σαν ομάδα. Εδώ ουσιαστικά τα μέλη της υποομάδας καλούνται να συνεργαστούν και να επικοινωνήσουν προκειμένου να φέρουν εις πέρας το έργο τους και να φτάσουν τα όρια που είχαν θέσει από την αρχή.
- **Στη φάση της παρουσίασης της εργασίας**, οι μαθητές ορίζουν συγκεκριμένο χρόνο όπου παρουσιάζουν κατά ομάδες εργασίας την πορεία και τα αποτελέσματα της δουλειάς τους σε ολομέλεια. Η παρουσίασή τους μπορεί να συνοδεύεται με διαφάνειες, ταμπλό, εκτέλεση πειραμάτων, ηχητικά ντοκουμέντα (συνεντεύξεις), ταινία και ότι άλλο προέκυψε από την έρευνά τους, ενώ παράλληλα ο τρόπος παρουσίασης μπορεί να πλαισιωθεί από μουσική, κίνηση, υπόδυση ρόλων ή ότι άλλο επιλέξουν οι μαθητές. Ακολουθούν τα σχόλια και οι ερωτήσεις των άλλων ομάδων .
- **Στη φάση της αξιολόγησης**, οι μαθητές αξιολογούν τόσο το έργο όσο και τη διαδικασία στις υποομάδες και σε επίπεδο συνόλου. Αξιολογούν με ειλικρίνεια τις ατομικές και τις ομαδικές τους προσπάθειες σε επίπεδο συνεργασίας και διάθεσης απέναντι στους συμμαθητές τους. Η αξιολόγηση μπορεί να γίνει με διάφορους τρόπους: με διάλογο, με ερωτηματολόγιο που έχει από πριν ετοιμάσει ο εκπαιδευτικός...κ.ά .

Μεταξύ των φάσεων διεξαγωγής της μεθόδου τις περισσότερες φορές μεσολαβούν προγραμματισμένα ή αυθόρμητα, **διαλείμματα** για ενημέρωση των δράσεων που γίνονται στη ομάδα και την οργάνωση επόμενων δράσεων. Μερικές φορές στα διαλείμματα δίνεται η ευκαιρία για συζήτηση και κριτική σχετικά με τη συμπεριφορά των μελών της ομάδας μεταξύ τους με απώτερο σκοπό την εκτόνωση των εντάσεων και την εξισορρόπηση των διαπροσωπικών σχέσεων.»

Μαθαίνουν δηλαδή τα άτομα «πώς να μαθαίνουν» και «πώς να επικοινωνούν».

Στη χώρα μας το ενδιαφέρον της πολιτείας για την εφαρμογή *Εναλλακτικής Διδακτικής*, οριοθετείται με την ύπαρξη πιλοτικών προγραμμάτων που προτάσσουν τη μέθοδο *project* στο επίκεντρο των καινοτόμων δράσεών τους, όσον αφορά στη διδακτική πράξη.

Στη συνέχεια γίνεται αναφορά στα προγράμματα αυτά, γνωστά ως *Προαιρετικά Εκπαιδευτικά Προγράμματα*, τα οποία τον τελευταίο καιρό κερδίζουν όλο και περισσότερο έδαφος στη χώρα μας.

2.3 Προαιρετικά Εκπαιδευτικά Προγράμματα (Π.Ε.Π)

Τα Π.Ε.Π είναι προγράμματα που δεν υπαγορεύονται από το αναλυτικό πρόγραμμα και συνήθως ενεργοποιούνται από το ενδιαφέρον και την ανάληψη πρωτοβουλίας των εκπαιδευτικών αποτελώντας μάλιστα τον ιδεωδέστερο τρόπο να ευδοκιμήσει το μεράκι, η έμπνευση, η πρωτοβουλία κι ο κόπος τους. Τα προγράμματα αυτά μπορούν να εντάσσονται σε θεσμοθετημένα όμως μη υποχρεωτικά πλαίσια, ή να βασίζονται σε μη θεσμοθετημένες πρωτοβουλίες εκπαιδευτικών, που μπορούν να αφορούν άμεσα είτε τους ίδιους, είτε τους μαθητές τους (Μπαγάκης, Γ., 2000, σ. 11).

Την εμφάνισή τους στη χώρα μας, τα Π.Ε.Π, έκαναν δειλά στις αρχές της δεκαετίας του '80 όμως σήμερα μετά το θεσμικό πλαίσιο στις αρχές του '90-Νόμο Σουφλιά, μετά τη θέσπιση του προγράμματος Socrates-Comenius το 1995, μετά τα προγράμματα του 2^{ου} Κοινοτικού Πλαισίου

Στήριξης και εν όψη του 3^{ου} Κοινοτικού Πλαισίου Στήριξης, κυριολεκτικά περνούν σε μια φάση εκρηκτικής διάδοσης, ενίσχυσης αλλά και θεσμοθέτησης .

Τα Π.Ε.Π αποτελούν χαρακτηριστικό τύπο εκπαιδευτικών αλλαγών που ξεκινούν από τα κάτω προς τα πάνω (bottom up), καθώς απελευθερώνουν τη δημιουργικότητα στις σχολικές μονάδες, επηρεάζουν το σχολικό κλίμα και αλλάζουν το κρυφό αναλυτικό πρόγραμμα του σχολείου (παραπρόγραμμα).

Πολλά από τα Π.Ε.Π που πρόσφατα εξελίσσονται στη χώρα μας άσχετα από το αντικείμενό τους και τον παιδαγωγικό ή ιδεολογικό τους προσανατολισμό, έχουν τα εξής κοινά μεταξύ των στόχων τους(Σόλομων, Ι., στο Μπαγάκης, Ι., 2000, σ. 18):

- τον εμπλουτισμό της διδακτικής πράξης, την αλλαγή στο σχολικό κλίμα και την ανάπτυξη συνεργασιών τόσο μέσα στη σχολική μονάδα όσο κι έξω από αυτήν,
- την ανάπτυξη του βαθμού αυτονομίας της εκάστοτε σχολικής μονάδας αναφορικά με τη διαμόρφωση και τον έλεγχο του προγράμματος σπουδών και της σχολικής ζωής,
- και τέλος το να περιορίσουν την ομοιογένεια και το συγκεντρωτισμό στο σχολείο.

Τα προγράμματα: *περιβαλλοντικής εκπαίδευσης, αγωγής υγείας, Comenius, Κινητικότητας, Σχολείων Εφαρμογής Πειραματικών Προγραμμάτων Εκπαίδευσης (ΣΕΠΠΕ), πολιτιστικά* καθώς και *πειραματισμοί εντός κι εκτός των πλαισίων θεσμοθετημένων προγραμμάτων*, αποτελούν μερικά χαρακτηριστικά παραδείγματα Π.Ε.Π. που αναπτύσσονται στη χώρα μας, και που πολλές φορές λειτουργούν αρκετά ανταγωνιστικά μεταξύ τους, διεκδικώντας το καθένα τη βεβαιότητα για αλλαγή στο χώρο της παιδείας, κατά την εφαρμογή και την ευρύτερη γενίκευσή του.

Παρόλα αυτά διαφαίνεται σοβαρή η πιθανότητα, με την εφαρμογή τους στον ελληνικό χώρο, το σχολείο να αλλάξει πρόσωπο. Επιστήμονες και παιδαγωγοί υποστηρίζουν: *«βρισκόμαστε αντιμέτωποι σε μια τάση εξασθένησης των συνόρων των παιδαγωγικών πρακτικών, στο πλαίσιο των προαιρετικών προγραμμάτων. Πιο συγκεκριμένα, με μια χαλάρωση των ταξινόμησεων μεταξύ των γνωστικών αντικειμένων καθώς και μια εξασθένηση της περιχάραξης της παιδαγωγικής πρακτικής...»*(Σόλομων, Ι., στο Μπαγάκης, Γ., 2000, σ. 21).

Σχετικά με τις έννοιες της *περιχάραξης* και της *ταξινόμησης* που αναφέρονται στα παραπάνω αποσπάσματα, κρίνουμε σκόπιμο να σταθούμε και συγκεκριμένα όσον αφορά την πρώτη να επισημάνουμε ότι όπως παρατηρούν κι άλλοι ερευνητές *«σχετίζεται με τον έλεγχο πάνω στα όσα μεταδίδονται ή προσλαμβάνονται. Αναφέρεται στο βαθμό ελέγχου που κατέχουν ο δάσκαλος και ο μαθητής πάνω στην επιλογή, την οργάνωση, το βηματισμό και τη χρονική διάταξη της γνώσης που μεταδίδεται και προσλαμβάνεται στην παιδαγωγική σχέση. Ισχυρή περιχάραξη σημαίνει ότι ο δάσκαλος και ο μαθητής έχουν μικρή δυνατότητα ελέγχου, ασθενής περιχάραξη σημαίνει ότι ασκούν περισσότερο έλεγχο»* (Τουρκάκη, Δ., 2003, σ. 18)

Όσον αφορά τώρα την έννοια της *ταξινόμησης*, θα θέλαμε να παρατηρήσουμε πως πολύ εύστοχα παρατηρούν κάποιοι ερευνητές ό,τι η έννοια *«...χρησιμοποιείται στη σχέση των περιεχομένων μεταξύ τους. Όταν η ταξινόμηση είναι ισχυρή, τότε τα περιεχόμενα είναι απόλυτα διαχωρισμένα μεταξύ τους και τα σύνορα μεταξύ περιεχομένων είναι ισχυρά και σαφή. Στο παραδοσιακό σχολείο τα όσα γίνονται σε μια σχολική ώρα δεν έχουν σχεδόν καμία σχέση με όσα έγιναν την προηγούμενη ώρα. Ασθενής ταξινόμηση σημαίνει ότι τα σύνορα μεταξύ των περιεχομένων είναι ασθενή και θολά»*. (Τουρκάκη, Δ., 2003, σ.18)

Ενδέχεται, επομένως, όπως κάποιοι ισχυρίζονται, πραγματικά να έχουν ήδη αρχίσει σημαντικές αλλαγές στο χώρο της παιδείας στα πλαίσια μιας εκπαιδευτικής πρακτικής αόρατου τύπου²², έχοντάς το συνειδητοποιήσει άλλοτε σε μικρότερο κι άλλοτε σε μεγαλύτερο βαθμό. (Bernstein Β. στο Σολομών Ι. μτφ 1991, σ.122 και Τουρκάκη, Δ., 2003, σ. 22) Συγκεκριμένα φαίνεται να *«... γινόμαστε πρωτεργάτες και μάρτυρες μιας τάσης προς την εισαγωγή ενός –συγχωνευμένου- κώδικα εκπαιδευτικής γνώσης και μιας παιδαγωγικής πρακτικής – αόρατου- τύπου (Bernstein, 1975, 1989)»*. (Σόλομων, Ι., στο: Μπαγάκης, Γ., 2000, σ. 21)

Στα πλαίσια της σύγχρονης εκπαιδευτικής πολιτικής του κράτους -που αποσκοπεί στη συνεχή προσαρμογή, την αναβάθμιση της ποιότητας της εκπαίδευσης και το διαρκή εκσυγχρονισμό των εκπαιδευτικών συστημάτων, επιχειρήθηκε στη χώρα μας η αναβάθμιση των Αναλυτικών Προγραμμάτων σπουδών, των σχολείων της πρωτοβάθμιας και της δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης. Χαρακτηριστικά το Φ.12.1/766/Γ1/700-1/8/2001 ανέφερε:

«...μια ποιοτική αναβάθμιση, η οποία θα βασισθεί σε ένα νέο Ενιαίο Πλαίσιο Προγραμμάτων Σπουδών που ήδη επεξεργάζεται το Π.Ι., με γνώμονα την κατά το δυνατό σφαιρική και διερευνητική προσέγγιση της γνώσης, δηλαδή τη διαθεματικότητα. Το Διαθεματικό Ενιαίο Πλαίσιο Σπουδών (Δ.Ε.Π.Σ) στοχεύει τόσο στην καλύτερη και ισόρροπη κατανομή της διδακτέας ύλης ανά τάξη, όσο και στην εφικτή διαθεματική προσέγγιση της γνώσης. Μέσα στα πλαίσια διαμόρφωσης του ΔΕΠΠΣ εντάσσεται και η ευέλικτη ζώνη διαθεματικών και δημιουργικών δραστηριοτήτων» για το Δημοτικό και η «ζώνη καινοτόμων δράσεων για το Γυμνάσιο...οι οποίες θα πρέπει να κερδίσουν το ενδιαφέρον των μαθητών, εμπλουτιζόμενες με προγράμματα δραστηριοτήτων στα οποία εντάσσονται θέματα από: την Ολυμπιακή Παιδεία, επιλεγμένες ενότητες από το Πρόγραμμα «Μελίνα» και τα Προγράμματα που εφαρμόστηκαν στα Σχολεία Εκπαιδευτικών Πιλοτικών και Πειραματικών Εφαρμογών (ΣΕΠΠΕ), την Αγωγή Υγείας και τις διαφυλικές σχέσεις, την Τοπική Ιστορία, τη Διαπολιτισμική Αγωγή, τις Νέες Τεχνολογίες, την Περιβαλλοντική Αγωγή, τα Εικαστικά κ.ά.»

Αναφορικά με την Ευέλικτη ζώνη, ο Αλαχιώτης, Σ., πρόεδρος του Παιδαγωγικού Ινστιτούτου, παρατηρεί τα εξής:

«Η ευέλικτη ζώνη της υποχρεωτικής εκπαίδευσης, αποτελεί καινοτομία του ΥΠΕΠΘ μέσω του Παιδαγωγικού Ινστιτούτου, που προβλέπει στην αναβάθμιση του κοινωνικού και πολιτιστικού ρόλου του σχολείου, συμβάλλοντας έτσι στην επιδιωκόμενη ενίσχυση του σχολικού παιδαγωγικού περιβάλλοντος. Η εν λόγω καινοτομία, βασίζεται στη διαθεματική προσέγγιση της γνώσης, προωθεί την ανάπτυξη σχεδίων εργασίας, την ομαδοσυνεργατική διδασκαλία και ενισχύει τη δημιουργική και διερευνητική μάθηση και την κριτική σκέψη. Μπορεί, επίσης, να λειτουργήσει και να καταδειχθεί σαν ένα “φίλτρο” στο οποίο θα δοκιμαστούν τα τρέχοντα πιλοτικά προγράμματα και θα δοκιμάζονται τα μέλλοντα, για να διαφανεί ποιο μπορεί να “επιβιώσει” και να αποτελέσει συστατικό στοιχείο της Ευέλικτης Ζώνης και του σχολείου γενικότερα.»²³ (Αλαχιώτης, Σ., 2002, σ.1)

Ένα από τα προγράμματα πολιτισμικής αγωγής που ξεκίνησε να εφαρμόζεται, από το 1995 - κι εξακολουθεί μέχρι σήμερα να εφαρμόζεται πειραματικά σε σχολικές τάξεις αρκετών σχολείων της χώρας, στα πλαίσια των προαιρετικών εκπαιδευτικών προγραμμάτων (Π.Ε.Π) - είναι το «Πρόγραμμα ΜΕΛΙΝΑ- Εκπαίδευση και Πολιτισμός», το οποίο θα αποτελέσει και το θέμα της παρούσας ερευνητικής εργασίας.

Σύμφωνα με τους ανθρώπους που το εμπνεύστηκαν και το έκαναν πράξη, το παραπάνω, μπορεί να προετοιμάσει το έδαφος για πολλές και μεγάλες αλλαγές στο ελληνικό εκπαιδευτικό σύστημα, ακόμα και να προκαλέσει την επικείμενη κι επόμενη εκπαιδευτική μεταρρύθμιση.

3. ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ ΚΑΙ ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΣ - ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΕΣ ΚΑΙ ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΕΣ ΙΔΕΕΣ

«Σε μια εποχή που χαρακτηρίζεται από αλλαγές οικογενειακών και κοινωνικών δομών, συχνά με αρνητικά αποτελέσματα για τα παιδιά και τους εφήβους, το σχολείο του 21^{ου} αιώνα θα πρέπει να προλαβαίνει τις νέες ανάγκες τους, παρέχοντας κατάλληλους χώρους για τη διδασκαλία των Καλών Τεχνών, με στόχο να ενθαρρύνεται η δημιουργικότητα που είναι το βασικό χαρακτηριστικό του ανθρώπου. Η δημιουργικότητα είναι η ελπίδα μας».

Το παραπάνω κλίμα στο οποίο κινήθηκε η Γενική Συνδιάσκεψη της UNESCO, στο Παρίσι το Νοέμβριο του 1999, σκιαγραφούν οι Δ. Βεργίδης και Δ. Βαϊκούση σε Έκθεση Αξιολόγησης αναφορικά με το Πρόγραμμα ΜΕΛΙΝΑ και την επιμόρφωση των εκπαιδευτικών, επισημαίνοντας την ανάγκη για αλληλεπίδραση της εκπαίδευσης με τον πολιτισμό.

Στο πνεύμα αυτό εξάλλου είχαν κινηθεί και τα συμπεράσματα των Υπουργών Παιδείας και Πολιτισμού του κοινού σεμιναρίου Προεδρίας-Επιτροπής τον Απρίλη του 1994 για τις πολιτιστικές και καλλιτεχνικές πτυχές της εκπαίδευσης²⁴. (ΥΠΕΠΘ-ΥΠ.ΠΟ-ΓΓΛΕ, 2000, σ.42 και ΕΕ αριθ. C229 της 18.8.1994)

Αναλυτικότερα:

- Παιδεία και πολιτισμός είναι δύο έννοιες στενά συνδεδεμένες μεταξύ τους. Πολιτισμός στο εκπαιδευτικό σύστημα σημαίνει μια παιδαγωγική προσέγγιση που βασίζεται στην αξιοποίηση της φυσικής περιέργειας των παιδιών και μια προσπάθεια επικοινωνίας σε όλα τα επίπεδα.
- Τα μαθήματα της αισθητικής αγωγής δεν αποτελούν προνόμιο μόνο των ταλαντούχων ατόμων αλλά αποτελούν μέσο έκφρασης της βαθύτερης ανάγκης των ανθρώπων για σχέσεις και επικοινωνία.
- Δεδομένου ότι λόγω των ταχύτατων κοινωνικο-οικονομικών, τεχνολογικών και πολιτισμικών εξελίξεων τα παιδιά και γενικότερα τα άτομα, ζουν στην κοινωνία της πληροφορίας και της μάθησης μέσα σε ένα εκπαιδευτικό δυναμικό γίγνεσθαι, η έμφαση στον τομέα της εκπαίδευσης πρέπει να αφορά την εκμάθηση του τρόπου να μαθαίνουν(μεθόδους) και να αξιοποιούν τις πηγές της γνώσης.
- Το πολιτιστικό στοιχείο στην παιδεία θα πρέπει να αφυπνίσει το ενδιαφέρον όλων των παιδιών, συμπεριλαμβανομένων κι των «λιγότερο προικισμένων» γιατί η τέχνη δίνει τη δυνατότητα στα άτομα και στο κοινωνικό σύνολο, για εξερεύνηση της προσωπικότητας, έκφραση, επικοινωνία και δημιουργία.
- Πέρα από την ενασχόληση με τις τέχνες η εκπαίδευση σε πολιτιστικά θέματα αποτελεί ουσιαστική συμβολή στο σεβασμό του δικαιώματος στη διαφορετικότητα μειονοτικών πολιτισμών και αναπτύσσει εναισθησίες σε προβλήματα ανθρωπιστικού και κοινωνικού χαρακτήρα.
- Η ανάγκη του πολιτιστικού παράγοντα είναι ακόμη μεγαλύτερη στη σύγχρονη εποχή, που η τηλεόραση αποτελεί βασικό μέσο ενημέρωσης και πληροφόρησης των ατόμων. Για το λόγο αυτό η πολιτισμική αγωγή πρέπει να υποστηρίζεται από μεθόδους που απομυθοποιούν τα Μ.Μ.Ε, καλλιεργούν κριτική στάση απέναντι στα μηνύματα, εξοικειώνουν τους νέους με γενικές γνώσεις στις σύγχρονες μορφές τέχνης (φωτογραφία, ηχογραφήσεις, κινηματογράφος, ραδιόφωνο, κ.ά) καθιστώντας τους ταυτόχρονα πιο απαιτητικούς κι εκλεκτικούς.

Η εκπαίδευση βρίσκεται στο κέντρο του συστήματος των αξιών, στάσεων, γνώσεων που έχουν κατακτηθεί-δηλαδή των διαστάσεων του πολιτισμού- ενώ οι αξίες αποτελούν τους πυλώνες στους οποίους στηρίζεται η εκπαίδευση (UNESCO, 2002 σ.353).

Στην Έκθεση της Διεθνούς Επιτροπής της UNESCO για την Εκπαίδευση στον 21^ο αιώνα, υπό την προεδρία του Jacques Delors, αναφέρεται ότι:

«Κάθε μεταβολή, ή προσθήκη, στην παραπάνω πολιτισμική πραγματικότητα, απαιτεί και κατά κάποιο τρόπο διαμορφώνει, αντίστοιχα ένα νέο εκπαιδευτικό σύστημα, προκειμένου το παιδί να προετοιμαστεί καλύτερα για το νέο κοινωνικό πλαίσιο». (ΥΠΕΠΘ-ΥΠ.ΠΟ-ΓΓΛΕ, 1995, σ.9)

Κι ακόμα σε επίσημη έκφραση των Υπουργείων Παιδείας και Πολιτισμού της χώρας μας διατυπώνεται η άποψη ότι: «Κάθε εκπαιδευτική παρέμβαση επηρεάζει σημαντικά την εξέλιξη του παιδιού και διαμορφώνει ένα νέο «τύπο» πολίτη που, ως ένα βαθμό, με την αυριανή του δραστηριότητα, θα διαμορφώσει ένα νέο κοινωνικό πλαίσιο, δηλαδή μια νέα πολιτισμική πραγματικότητα, που με τη σειρά της θα απαιτήσει ένα ανάλογο εκπαιδευτικό σύστημα». (ΥΠΕΠΘ-ΥΠ.ΠΟ-ΓΓΛΕ, 1995, σ.9)

Σύμφωνα και με τα παραπάνω, υπηρετώντας τις ανάγκες των ανθρώπων τόσο η Εκπαίδευση όσο και ο Πολιτισμός, γίνονται τα μέσα και ο σκοπός της ανάπτυξής τους ενώ ισχυροποιείται το ότι *Εκπαίδευση και Πολιτισμός είναι δύο έννοιες άρρηκτα συνδεδεμένες μεταξύ τους.*

Παρόλα αυτά, κι ενώ η αναγκαιότητα της πολιτισμικής αγωγής στην προοπτική της **δια βίου εκπαίδευσης** διαφαίνεται ως βασικός άξονας ανάπτυξης στα πλαίσια των εθνικών πολιτικών των ευρωπαϊκών χωρών κατά απόφαση της Ευρωπαϊκής Επιτροπής, στη χώρα μας οι εκπαιδευτικές αρχές δεν έδειξαν το ανάλογο ενδιαφέρον για όλες τις εκπαιδευτικές προτεραιότητες²⁵ που προτείνονται από την Επιτροπή (Παϊζης, Ν., 1998).

Συγκεκριμένα η ανάπτυξη της εθνικής πολιτισμικής ταυτότητας και η ανάπτυξη της καλλιτεχνικής δημιουργίας κι έκφρασης, δε φαίνεται να έχουν συγκριτικά τουλάχιστον, όπως ισχυρίζονται οι Δ.Βεργίδης και Δ.Βαικούση στην Έκθεση αξιολόγησής του Προγράμματος ΜΕΛΙΝΑ, την ανάλογη υποστήριξη και χρηματοδότηση.

Στην ίδια Έκθεση αναφέρεται ότι: «την περίοδο 1998-99 στα 16 Π.Ε.Κ που λειτούργησαν σε ολόκληρη τη χώρα προβλέφθηκε και υλοποιήθηκε ένας σημαντικός αριθμός ταχύρυθμων προαιρετικών επιμορφωτικών προγραμμάτων (Τ.Π.Ε.Π.) ...Συνολικά στις διδακτικές μεθόδους αισθητικής αγωγής και στις τέχνες και τον πολιτισμό προσφέρθηκαν 47 Τ.Π.Ε.Π, συνυπολογιζομένων και των εξακτινώσεών τους, από τα οποία πραγματοποιήθηκαν τα 35. Τελικά, μόλις το 9,5 % των προγραμμάτων που υλοποιήθηκαν αφορούσαν τις διδακτικές μεθόδους και τον πολιτισμό...μπορούμε κατά προσέγγιση να υπολογίσουμε τον αριθμό των δασκάλων που επιμορφώθηκαν στα θέματα αυτά κατά τη διάρκεια του σχολικού έτους 1998-99 σε περίπου 380, ... το πολύ 15.000 επιμορφωτικές ανθρωποώρες».

Συμπερασματικά, η Πολιτισμική Αγωγή στην Ελλάδα ουσιαστικά ανατίθεται επίσημα το 1994 από την πολιτεία στο Πρόγραμμα ΜΕΛΙΝΑ. Οι επίσημοι εκφραστές του Προγράμματος, φαίνεται να γνωρίζουν καλά, τόσο τα καινοτόμα στοιχεία που εισάγουν στο ελληνικό σχολείο, τα προαιρετικά εκπαιδευτικά προγράμματα (Π.Ε.Π) γενικά και το ΜΕΛΙΝΑ ειδικότερα, καθώς επίσης τα προβλήματα και τους κινδύνους που αυτά αντιμετωπίζουν (Σολομών, Ι., 2000, σ.22,23).

3.1 Πολιτιστική και καλλιτεχνική διάσταση της Εκπαίδευσης στην Κοινότητα

Το 1976 σε κοινοτικό επίπεδο, θεσπίζεται το πρόγραμμα δράσης στον τομέα της παιδείας, που ενισχύθηκε στις αρχές της δεκαετίας του '90 περαιτέρω, με τις διατάξεις της Συνθήκης για την Ευρωπαϊκή Ένωση, σημειώνοντας την αρχή του σεβασμού των πολιτιστικών πλευρών κατά την Κοινοτική Δράση (άρθρο 128 παρ.4), η οποία δίνει ώθηση στη συνεργασία μεταξύ κρατών μελών στους τομείς της παιδείας και του πολιτισμού και ιδιαίτερη προσοχή στην ευρωπαϊκή διάσταση της παιδείας (ΥΠΕΠΘ-ΥΠ.ΠΟ-ΓΓΛΕ, 1997, σ. 40).

Το γεγονός αυτό συνεπάγεται την εστίαση του ενδιαφέροντος των κρατών-μελών τόσο στο σχολείο αλλά και στην τριτοβάθμια εκπαίδευση, στην ενίσχυση του πολιτισμού και της ιστορίας των ευρωπαϊκών λαών. Ιδιαίτερα στη σύγχρονη κοινωνία όπου διάφορες πληθυσμιακές ομάδες μετακινούνται στα κράτη της Ευρώπης, για λόγους εξεύρεσης εργασίας, σπουδών, κ.ά η μελέτη άλλων πολιτισμών αποκτά ιδιάζουσα σημασία και αποτελεί πρόκληση. *Το πλησίασμα όμως προς τον πολιτισμό άλλων λαών, προϋποθέτει τη γνώση του πολιτισμού της οικείας χώρας.*

Στα πλαίσια έτσι της Ελληνικής Προεδρίας (Α/ Εξάμηνο 1994) στο Συμβούλιο της Ευρώπης, η Προεδρία, υποβάλλει στους Υπουργούς Παιδείας και Πολιτισμού των χωρών των κρατών μελών το

θέμα των πολιτιστικών και καλλιτεχνικών πλευρών της Εκπαίδευσης. Εκείνοι με τη σειρά τους επικροτούν την πρωτοβουλία για μια *Παιδεία ποιότητας*, θεωρώντας ότι δίνει ώθηση στη συνεργασία μεταξύ μελών κρατών σε αντίστοιχα θέματα και σημειώνουν με ενδιαφέρον τις «σύγχρονες εκπαιδευτικές ιδέες» που τους προτείνονται.

Θέσεις της Επιτροπής επιπλέον είναι ότι το προτεινόμενο, νέο τότε, εκπαιδευτικό πρόγραμμα SOKRATES μπορούσε να αναδείξει πολιτιστικές και καλλιτεχνικές πλευρές της παιδείας, ενώ τονίστηκε η σπουδαιότητα της συνεργασίας με το Συμβούλιο της Ευρώπης αλλά και με άλλους εκπαιδευτικούς οργανισμούς που ενδιαφέρονται για την προβολή των πολιτιστικών πλευρών της παιδείας.

Το Συμβούλιο απ' τη μεριά του σημειώνει με ενδιαφέρον την πειραματική πρωτοβουλία της Επιτροπής που στοχεύει στο να *αποκτήσουν ευρωπαϊκή διάσταση οι μεταδευτεροβάθμιες σχολές τέχνης*, (χορού, θεάτρου, οπτικοακουστικών μέσων ενημέρωσης, σχεδίου και μουσικής), ενώ καλεί την Επιτροπή να δώσει έμφαση στις πολιτιστικές και καλλιτεχνικές πλευρές της εκπαίδευσης και να ενθαρρύνει τη *θέσπιση καινοτόμων πειραματικών σχεδίων* αλλά και *ανταλλαγών εμπειριών*, που να συμπεριλαμβάνουν πολιτιστικά θέματα στα πλαίσια του Προγράμματος SOKRATES.

Οι Υπουργοί Πολιτισμού συνεργάζονται στο πλαίσιο του Συμβουλίου:(ΥΠΕΠΘ-ΥΠ.ΠΟ-ΓΓΛΕ, 1997, σ.43,44)

- *Εκφράζουν την ικανοποίησή τους που ξεκίνησε στο πλαίσιο της Ευρωπαϊκής Ένωσης μια συζήτηση για τα πολιτιστικά και το παιδί.*
- *Απευθύνουν έκκληση στο όργανο της Ένωσης, ιδίως στους Υπουργούς Παιδείας, να συμμετάσχουν στη συζήτηση αυτή.*
- *Καλούν την Επιτροπή να εντάξει αυτή τη διάσταση στην εξέλιξη των δράσεων που προτείνει, ιδίως στο πλαίσιο της πολιτιστικής δράσης της παιδείας.*
- *Επισημαίνουν το ενδιαφέρον της ανταλλαγής εμπειριών και πληροφοριών στον τομέα και τη δυνατότητα πιλοτικών δράσεων που θα επιτρέψουν την αξιοποίηση των κεκτημένων εμπειριών.*

Ενδεικτικά, το Νοέμβριο του επόμενου έτους 1995 η Επιτροπή Πολιτισμού του Συμβουλίου της Ευρώπης έχοντας υπόψη την έκθεση της Παγκόσμιας Επιτροπής για την Ανάπτυξη και τον Πολιτισμό αναλαμβάνει την πρωτοβουλία πάνω σ' ένα νέο πρόγραμμα με το όνομα: **Πολιτισμός, Δημιουργικότητα και οι Νέοι.**

www.coe.int/T/E/Cultural_Co-operation/Other_projects/Creati.../default.as

Η αναγνωρισμένη σημασία της Εκπαίδευσης των Τεχνών στην ατομική ανάπτυξη των ανθρώπων και η συνεισφορά της στην προετοιμασία των νέων να αντιμετωπίσουν τις προκλήσεις της αναπτυσσόμενης κοινωνίας, εν αντιθέσει με τον ουσιαστικά δευτερεύοντα ρόλο της, σε διαδικασίες που αφορούν τόσο το χώρο του σχολείου όσο κι άλλους χώρους, στα κράτη της Ευρώπης, ήταν τα αίτια που γέννησαν την ανάγκη για περισσότερη έρευνα και δράση στο πεδίο της Εκπαίδευσης των Τεχνών. Κατά τη διάρκεια της αρχικής ερευνητικής φάσης το έτος 1995-1996 διεξήχθησαν δύο βασικές δραστηριότητες :

- α) μελετήθηκε ένα δείγμα Εκπαίδευσης των Τεχνών από είκοσι δύο χώρες²⁶ της Ευρώπης και:
- β) ξεκίνησε ένας διεθνής διάλογος για το θέμα.»

Σχετικά με το πρώτο, το δείγμα της έρευνας, προήλθε από τις συμμετέχουσες στην ερευνητική δραστηριότητα χώρες- ενώ το ερευνητικό περιεχόμενο αποκτήθηκε από ερωτηματολόγια και αναλύσεις επισήμων εγγράφων. Οι ερευνητικές μέθοδοι απευθύνονταν κυρίως στους κυβερνητικούς οργανισμούς που ήταν υπεύθυνοι για τα σχολικά αναλυτικά προγράμματα.

Τα αποτελέσματα της έρευνας ανέδειξαν πολλούς τρόπους με τους οποίους παρέχεται η τέχνη στα σχολεία και οι οποίοι κυμαίνονταν: από περιπτώσεις όπου υπήρχαν *αυστηρές περιγραφές για τα αντικείμενα μελέτης και τα κριτήρια που έπρεπε να ακολουθούνται από τα σχολεία σε εθνικό επίπεδο*, έως τις περιπτώσεις ύπαρξης *γενικών πλαισίων δράσης*, όπου τόσο τα περιεχόμενα των σχολικών

αναλυτικών προγραμμάτων σχετικά με τον πολιτισμό και την τέχνη, όσο και οι μέθοδοι προσέγγισής τους, αφήνονταν στην προαίρεση του κάθε σχολείου.

Επιπλέον, η έρευνα για την παρεχόμενη *εκπαίδευση της τέχνης* στις χώρες αυτές, έδειξε ότι:

- Σε πολλές περιπτώσεις, από πλευράς εθνικής πολιτικής, υπήρχε ανακολουθία μεταξύ *δηλώσεων* - οι οποίες δηλώνουν με έμφαση τη σημασία της πολιτιστικής διάστασης στην εκπαίδευση και της ενθάρρυνσης της καλλιτεχνικής και αισθητικής ανάπτυξης των νέων ανθρώπων- και *επιπέδου υπάρχουσας πρακτικής* των κρατών, στα οποία τόσο η θέση της εκπαίδευσης της τέχνης όσο και η παροχή της καθίστατο λιγότερο σημαντικές.
- Επιπλέον, η κεντρική θέση που κατείχαν η τεχνολογική και η ακαδημαϊκή εκπαίδευση στα αναλυτικά προγράμματα των σχολείων, άφηνε συχνά *στις τέχνες τόπο ανάπτυξης μόνο στην περιφέρεια των αναλυτικών προγραμμάτων*, ενισχύοντας έτσι την άποψη για το μέγεθος της *δήθεν απόστασης που χωρίζει τις τέχνες με την επιστήμη*.

Το γεγονός αυτό ενισχύθηκε σε πολλές από τις χώρες αυτές με την ύπαρξη ξεχωριστών Υπουργείων Παιδείας και Πολιτισμού με αποτέλεσμα την ανάπτυξη ξεχωριστών αρμοδιοτήτων, ανεξάρτητων ευθύνων κι ότι αυτά συνεπάγονται από την κάθε πλευρά.

Αναφορικά με τη δεύτερη δραστηριότητα της αρχικής φάσης του προγράμματος δράσης, ο *διεθνής διάλογος* διεξήχθη στην Κροατία τον Οκτώβριο του 1996, αναγνωρίζοντας την ύπαρξη περιορισμών στην περιοχή της *εκπαίδευσης της τέχνης* και την ανάγκη για πρόσθετη παροχή δημιουργικών και πολιτιστικών δραστηριοτήτων μέσα κι έξω από το χώρο του σχολείου. Συμφωνήθηκε ακόμα ότι η προσπάθεια για βελτίωση έπρεπε να γίνει στο χώρο της πολιτικής, αναφορικά με την πρακτική και τις επιπλέον πρωτοβουλίες πέραν των αναλυτικών προγραμμάτων, προκειμένου:

- να ενθαρρυνθεί η καλλιτεχνική και αισθητική ανάπτυξη των νέων και η ανησυχία τους για την πολιτιστική κληρονομιά,
- να διαβεβαιωθεί ότι η εκπαίδευση της τέχνης:

α) λαμβάνει υπόψη τις σύγχρονες αλλαγές και τις επιδράσεις των νέων τεχνολογιών, καθώς και το νέο κοινό και τις αγορές των πολιτιστικών αγαθών και γεγονότων,

β) παίζει ένα εξίσου σημαντικό ρόλο σχετικά με τα άλλα αντικείμενα στα σχολικά αναλυτικά προγράμματα καθώς και στην εκπαίδευση των δασκάλων,

γ) αποτελεί ένα μέσο διασύνδεσης του σχολείου με τις πολιτιστικές δραστηριότητες της ευρύτερης κοινωνίας.

Οι παραπάνω χώρες στα πλαίσια της πειραματικής εφαρμογής του προγράμματος δράσης, σχεδίασαν και εφάρμοσαν προγράμματα με τα οποία έδωσαν έμφαση στις τέχνες και τον πολιτισμό στα σχολεία τους θεωρώντας ότι προάγουν συνολικά την ανάπτυξη των ατόμων -τις διανοητικές διαστάσεις ανάπτυξής τους, το αυτοσυναίσθημά τους, τις στάσεις και τις αξίες για τις οποίες πρέπει να νοιάζονται στη ζωή τους και να στέκονται κριτικά απέναντί τους.

Με την πίστη επίσης ότι οι γνώσεις ενημερώνουν τα άτομα, οι ιδέες τα απελευθερώνουν, αλλά κι οι αξίες-που καλλιεργούνται «διά» μέσου των κοινωνικών διαδικασιών που εισάγουν οι τέχνες στην εκπαίδευση-, τα κάνουν πολιτισμένα, οι ευρωπαϊκές χώρες εισήγαγαν μεγαλύτερο αριθμό ωρών σχετικά με μαθήματα όπως:εικαστικά, μουσική, θεατρική αγωγή κλπ στα αναλυτικά τους προγράμματα, ενώ τα σχολεία συνεργάστηκαν με καλλιτέχνες που μπήκαν στο χώρο του σχολείου στα πλαίσια διευρυμένου ωραρίου και δίδαξαν στους μαθητές τα αντικείμενά τους. Τα παιδιά συμμετείχαν σε καλλιτεχνικές δραστηριότητες τόσο στο χώρο του σχολείου όσο κι έξω απ' αυτόν, παρακολουθώντας θέατρο, κονσέρτα, εκθέσεις, ποιητικούς κύκλους κά.

(http://www.coe.int/T/E/Cultural_Co-operation/Culture/Other_projects/Creati.../default.as12/8/02)

Το 1996 εξάλλου, η Έκθεση της Διεθνούς Επιτροπής της UNESCO για την εκπαίδευση στον 21^ο αιώνα υπό την προεδρία του Jacques Delors στο Παρίσι, τονίζει ότι:

«για να επιτύχει η εκπαίδευση στο έργο της, πρέπει να λαμβάνει υπόψη της εξίσου και τους τέσσερις πυλώνες της γνώσης: α)να μάθει στο άτομο πώς να μαθαίνει, β)να του μάθει πώς να ενεργεί γ)να του μάθει πώς να ζει με τους άλλους δ)να του μάθει πώς να υπάρχει...πρέπει απαραίτητως να αλλάξει τους

στόχους της και τις προσδοκίες των ανθρώπων από αυτήν. Μια μάθηση ευρείας αντίληψης πρέπει να βοηθά τα άτομα να ανακαλύπτουν και να εμπλουτίζουν τη δημιουργική τους ικανότητα και να αποκαλύπτουν το θησαυρό που έχουν μέσα τους.»

3.2 Η περίπτωση της Ελλάδας- Πρόγραμμα ΜΕΛΙΝΑ

Στην Ελλάδα η εκπαίδευση στην τέχνη είναι μέρος του νομοθετημένου αναλυτικού προγράμματος και συμπεριλαμβάνει τη μουσική, τις οπτικές τέχνες και το θέατρο.

Αυτοί οι τύποι τέχνης για το δημοτικό σχολείο συμπεριλαμβάνονται στο υποχρεωτικό αναλυτικό πρόγραμμα και διδάσκονται από το δάσκαλο της τάξης, ή και από δασκάλους ειδικότητας.

Στο γυμνάσιο θεωρούνται ως υποχρεωτικά αντικείμενα του αναλυτικού προγράμματος και διδάσκονται μόνο από δασκάλους ειδικότητας.

Το 1990 το προεδρικό διάταγμα για την Αισθητική Αγωγή κάνει συγκεκριμένες προτάσεις για τον εκσυγχρονισμό της στο χώρο του σχολείου. Οι νέες προτάσεις εστιάζουν στα καινούρια βιβλία για το δάσκαλο που αφορούν τη θεατρική αγωγή και τις οπτικές τέχνες και διανεμήθηκαν από το Παιδαγωγικό Ινστιτούτο.

Το Σεπτέμβριο του 1995 το Υπουργείο Παιδείας συστρατεύτηκε με το Υπουργείο Πολιτισμού κι έθεσαν σ' εφαρμογή το Πρόγραμμα «ΜΕΛΙΝΑ-Εκπαίδευση και Πολιτισμός» στα δημοτικά σχολεία της χώρας.

Πρόκειται για μια πρωτοβουλία δεκαετούς σχεδιασμού που στοχεύει μέσα από πολλαπλά στάδια γενίκευσης των πειραματικών του εφαρμογών που προοπτικά αφορούν και τις τρεις βαθμίδες της εκπαίδευσης ν' αναβαθμίσει το κύρος και την ποιότητα της πολιτιστικής διάστασης της εκπαίδευσης, που παρέχεται σε κάθε σχολείο, καθώς επίσης να δώσει ζωή στις καθημερινές σχολικές-διδασκαλικές δραστηριότητες και στους χώρους πολιτισμικής αναφοράς της κάθε περιοχής, με την τέχνη και τον πολιτισμό.

Το χαρακτηριστικό του Προγράμματος που το διαφοροποιεί από ευρωπαϊκά αντίστοιχά του είναι, ότι *«οι προτεινόμενες δραστηριότητες δεν θα έπρεπε να ενταχθούν στα πλαίσια ενός καινούριου μαθήματος, αλλά στην καθημερινή ανάπτυξη του σχολικού προγράμματος»*. (Βεργίδης,Δ.-Βαϊκούση,Δ., 2003, σ.9)

Το Πρόγραμμα ΜΕΛΙΝΑ οι δραστηριότητες του οποίου, **εντάσσονται στο Αναλυτικό Πρόγραμμα ενισχύουν τη διδασκαλία των καλλιτεχνικών μαθημάτων, αλλά κυρίως διαποτίζουν τη διδασκαλία όλων των μαθημάτων με την ακατάλυτη δύναμη της τέχνης και του πολιτισμού**, στοχεύει στη μάθηση **«διά» των τεχνών**, καθώς ενθαρρύνει τις **εναλλακτικές μορφές διδασκαλίας** και προτείνει **νέα εκπαιδευτικά περιεχόμενα**.

Με κύριο άξονα την οπτική αυτή, θα μπορούσε κανείς να ισχυρισθεί, ότι το Πρόγραμμα ΜΕΛΙΝΑ πρωτοτυπεί, σε σχέση με τα προγράμματα πολιτισμικής αγωγής των κρατών της Ευρωπαϊκής Ένωσης.

Επιπλέον, όπως συμβαίνει και σε άλλες χώρες της Ε.Ε, το Πρόγραμμα ΜΕΛΙΝΑ- Εκπαίδευση και Πολιτισμός, προτείνει *δραστηριότητες κατά τις οποίες οι μαθητές πηγαίνουν να συναντήσουν την τέχνη σε χώρους πολιτισμικής αναφοράς* (συμπεριλαμβανομένων και των μουσείων), ενώ καταθέτει προτάσεις για το πώς η τέχνη έρχεται να συναντήσει τους μαθητές στο σχολείο με *κλιμάκια καλλιτεχνών ή ατομικών προσωπικοτήτων-ειδικών που δημιουργώντας βιώματα και συγκινησιακές καταστάσεις στους ήδη ενημερωμένους- από τη διδασκαλία του γνωστικού αντικείμενου- μαθητές*. (ΥΠΕΠΘ-ΥΠ.ΠΟ-ΓΓΛΕ, 1997, σ.24,32)

Στην εφαρμογή του Προγράμματος συνδράμουν όλοι οι εμπλεκόμενοι φορείς της Εκπαίδευσης και του Πολιτισμού, ενώ το Πρόγραμμα αναπτύσσεται με τη συμπαράσταση της τοπικής αυτοδιοίκησης και κοινωνίας, καταρρίπτοντας τα όρια που τις χωρίζουν από το σχολείο.

4. ΘΕΣΜΙΚΟ ΠΛΑΙΣΙΟ ΤΟΥ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΟΣ «ΜΕΛΙΝΑ»

Μετά την ιδέα-πρόταση της ελληνικής Προεδρίας για την εκπόνηση συγκεκριμένου Προγράμματος ανάπτυξης του Πολιτισμού στην Εκπαίδευση, το Υπουργείο Παιδείας συστρατεύεται με το Υπουργείο Πολιτισμού κι επισημαίνουν τη σημασία της *ανάπτυξης του παραπάνω Προγράμματος (Πολιτισμός στην Εκπαίδευση) καθώς επίσης την ανάγκη σύνδεσης του σχολείου με την κοινωνία.*

Προκειμένου να συντονιστούν αποτελεσματικά οι ενέργειες του Γραφείου Υπουργού στα θέματα πολιτιστικών στην παιδεία, που αποτελούν βασικό άξονα παρέμβασης του ΥΠΕΠΘ στην κατεύθυνση της παρεχόμενης εκπαίδευσης, με απόφαση του τότε Υπουργού Παιδείας, Γεωργίου Παπανδρέου, (Αθήνα 22.4.94 Α.Π.Υ 3746 απόφαση) δημιουργείται μια ομάδα συνεργατών του Γραφείου Υπουργού και τους ανατίθεται η παρακολούθηση, η ενημέρωση και ο συντονισμός σε διαρκή βάση των θεμάτων και προγραμμάτων που αφορούν τα πολιτιστικά στην εκπαίδευση με συντονιστή της τον κ. Νίκο Παϊζη.

Στη συνέχεια η πολιτική ηγεσία του Υπουργείου Παιδείας προέβηκε στο σχεδιασμό για την υλοποίηση προγράμματος ανάπτυξης για τον πολιτισμό στην εκπαίδευση, που θα ονομάζονταν, στη μνήμη²⁷ της Υπουργού Πολιτισμού, «ΜΕΛΙΝΑ». Με την απόφαση Γ2/2484 (Αθήνα 25/4/1994) έχοντας υπόψη τις διατάξεις:

Α) του άρθρου 16 του Ν.186/75 ΚΑΙ

Β) του άρθρου 69 του Ν.1566/85,

συγκροτήθηκαν οι παρακάτω επιτροπές :

- Επιτροπή σχεδιασμού του Προγράμματος «ΜΕΛΙΝΑ»
- Επιτροπή οπτικοακουστικής έκφρασης του Προγράμματος «ΜΕΛΙΝΑ»
- Επιτροπή χορού – κίνησης του Προγράμματος «ΜΕΛΙΝΑ»
- Επιτροπή Εικαστικής Παιδείας του Προγράμματος «ΜΕΛΙΝΑ»
- Επιτροπή Θεατρικής Παιδείας του Προγράμματος «ΜΕΛΙΝΑ»
- Επιτροπή Μουσικής Παιδείας του Προγράμματος «ΜΕΛΙΝΑ»

Με απόφαση (Αρ. Πρωτ. Φ8/249/Γ1/309) στις 28-2-1995 του ΥΠΕΠΘ η Επιτροπή Σχεδιασμού, μετασηματίζεται σε *κοινή Συντονιστική Επιτροπή* των Υπουργείων Εθνικής Παιδείας και Πολιτισμού για το Πρόγραμμα «ΜΕΛΙΝΑ».

Η Κεντρική Επιτροπή Συντονισμού (Κ.Ε.Σ), σύμφωνα με τη διυπουργική απόφαση των υπουργών Παιδείας (Γεωργίου Παπανδρέου) και Πολιτισμού (Θάνο Μικρούτσικο) με (αριθ. Πρωτ.Φ8/249,309/28-2-1995/Γ1), επιφορτίστηκε με το παρακάτω έργο προκειμένου να τεθεί σε εφαρμογή το Πρόγραμμα:

- την επιμόρφωση των εκπαιδευτικών , ως πολιτιστικών εμπνευστών,
- την παραγωγή εκπαιδευτικού υλικού για τα πολιτιστικά θέματα στην εκπαίδευση,
- την ευαισθητοποίηση της κοινής γνώμης, και την παραγωγή σχετικών εντύπων,
- τη διαμόρφωση πολιτιστικού αρχείου στα σχολεία για τις τοπικές ευκαιρίες και τη διαμόρφωση σχολικών χώρων,
- τη διαμόρφωση δυνατότητας επισκέψεων σε σχολικούς χώρους για την αισθητική αγωγή,
- την οργάνωση εκπαιδευτικών επισκέψεων σε μουσεία, αρχαιολογικούς χώρους, πολιτιστικούς οργανισμούς και μνημεία πολιτιστικής κληρονομιάς .

Η Κεντρική Επιτροπή Συντονισμού (ΚΕΣ) του Προγράμματος, εκφράζοντας την ηγεσία του Υπουργείου Παιδείας τόνιζε ήδη από το 1994, πως ο στόχος αυτού του προγράμματος με τη συμβολική-συνθηματική επωνυμία είναι κοινωνικοπολιτικός και παιδαγωγικός. (Κοσμόπουλος.Α., 1997, σ.41)

Το παρακάτω κείμενο συν-μαρτυρεί τη σημασία στην κοινωνικοπολιτική διάσταση του Προγράμματος:

«Η μόνη πρόταση που θα μπορούσε αυτή τη στιγμή να τροφοδοτήσει ολόκληρο το σύστημα εκπαίδευσης και να αφυπνίσει ναρκωμένα κύτταρα της ελληνικής κοινωνίας στο λυκαυγές του 21^{ου} αιώνα είναι η έμφαση στην πολιτισμική διάσταση της εκπαίδευσης».(Βεργίδης,Δ., σ.28 στο:Κοσμόπουλος, Α., 1997, σ.42)

Αναφορικά με την παιδαγωγική διάσταση, η ίδια Κεντρική Επιτροπή Συντονισμού, οριοθέτησε στο εισαγωγικό κείμενο των εκθέσεων πεπραγμένων των επιτροπών εργασίας του Προγράμματος, το σκοπό και το περιεχόμενο του «ΜΕΛΙΝΑ» ως εξής (Βεργίδης,Δ.,- Βαϊκούση,Δ., 2003, σ.9):

«Το Πρόγραμμα ΜΕΛΙΝΑ αποτελεί ένα μακροχρόνιο σχέδιο παρεμβάσεων και δράσεων που μέσα από την ισχυροποίηση της παρουσίας των διαφόρων μορφών Τέχνης σε όλες τις βαθμίδες της εκπαίδευσης, αποσκοπεί στην εξοικείωση και καλλιέργεια του μαθητή με την τέχνη, στην απελευθέρωση της δημιουργικής του ικανότητας και τελικά στην αναζήτηση μιας νέας αισθητικής στην καθημερινή επικοινωνία των μελών της εκπαιδευτικής κοινότητας.

Αποτελεί επομένως, βασική ποιοτική συνιστώσα της εκπαιδευτικής πολιτικής που αποζητά το δημιουργικό, ανθρώπινο και επικοινωνιακό χαρακτήρα της γνώσης μιας γνώσης προσωποκεντρικής, που καλλιεργεί άποψη, συμπεριφορά, στάσεις, αναγόμενα τελικά σε ουσιαστικό παράγωγο πολιτισμού».

«Είναι αναγκαία επομένως η προβολή μιας άλλης, νέας αντίληψης στον τρόπο που προσεγγίζονται, παρουσιάζονται και αναλύονται τα γνωστικά αντικείμενα στην εκπαίδευση... Η αντίληψη αυτή πρέπει να αποζητά την ευχαρίστηση μέσα από τη γνώση, πρέπει να αξιολογεί τη φυσική περιέργεια του παιδιού , πρέπει να προβάλλει τη δημιουργικότητά του, πρέπει να αποζητά τη βελτίωση της ικανότητάς του για επικοινωνία σε όλα τα επίπεδα» (ΥΠΕΠΘ-ΥΠΠΟ-ΓΓΛΕ, 1997, σ.12-13).

Για τους εμπνευστές του Προγράμματος η σχολική ύλη έχει μια αισθητική- πολιτισμική συνιστώσα και γι αυτό το λόγο μπορεί να προσεγγισθεί εναλλακτικά από καλλιτεχνικές δραστηριότητες.

Κατά τον απολογισμό των δράσεων του Προγράμματος μετά και το δεύτερο χρόνο της λειτουργίας του, οι συντελεστές του καταθέτουν τα εξής καίρια σημεία:

«Η αναζήτηση της αισθητικής συνιστώσας της διδακτέας ύλης και η καλλιτεχνική δραστηριότητα αναδεικνύονται σε σημαντική εναλλακτική διαδικασία διερεύνησης των θεμάτων της και διευρύνουν σημαντικά την παιδαγωγική εμβέλεια της Τέχνης στην εκπαίδευση. Αναπτυσσόμενες επομένως, οι δράσεις του Προγράμματος ΜΕΛΙΝΑ δίνουν χρήσιμες πληροφορίες όχι μόνο για τον τρόπο που μπορούν να αναπτυχθούν τα μαθήματα τέχνης μέσα στην υποχρεωτική εκπαίδευση, αλλά κυρίως στη διδακτική μέθοδο και στην παιδαγωγική στάση του δασκάλου...Το Πρόγραμμα ΜΕΛΙΝΑ αντιλαμβάνεται τη σχολική μονάδα ως ενιαία, ζωντανή, ευαίσθητη και ιδιαίτερα δυναμική κοινότητα προσωπικοτήτων και ενδιαφέρεται να διευκολύνει την ανάπτυξη μιας γόνιμης πολύπλευρης επικοινωνίας μεταξύ τους όχι για τα γνωστικά αντικείμενα, αλλά δια των γνωστικών αντικειμένων.» (ΥΠΕΠΘ-ΥΠΠΟ-ΓΓΛΕ, 1997, σ.2-3).

Σχετικά με την εφαρμογή του ΜΕΛΙΝΑ στα δημοτικά σχολεία της χώρας η Κ.Ε.Σ. έκρινε ότι η εκπαίδευση των δασκάλων σε θέματα τέχνης ήταν το λιγότερο που θα μπορούσε να υποστηρίξει κανείς, ανεπαρκής, και για το λόγο αυτό έπρεπε να υπάρξει ειδική επιμόρφωσή τους στην πολιτισμική αγωγή.

Το Πρόγραμμα ΜΕΛΙΝΑ αντιλαμβάνεται τους εκπαιδευτικούς και τη σχολική μονάδα *«ως ενιαία, ζωντανή, ευαίσθητη και ιδιαίτερα δυναμική κοινότητα προσωπικοτήτων, που ενδιαφέρεται να διευκολύνει την ανάπτυξη μιας γόνιμης, πολύπλευρης επικοινωνίας μεταξύ τους, όχι για τα γνωστικά αντικείμενα , αλλά δια των γνωστικών αντικειμένων».* (ΥΠΕΠΘ-ΥΠΠΟ-ΓΓΛΕ, 1997, σ.3).

Ξεκαθαρίζεται δηλαδή ότι η ανάπτυξη των συμμετεχόντων εκπαιδευτικών στο Πρόγραμμα, αφορά, τόσο το επίπεδο της εκπαιδευτικής τους πρακτικής ως άτομα, αλλά κυρίως της πρακτικής τους ως ομάδα, στο επίπεδο της σχολικής μονάδας, στην οποία ζουν, δημιουργούν, αναπτύσσονται και αναπτύσσονται. Έχοντας ως προϋπόθεση τους δημιουργικούς δασκάλους, το Πρόγραμμα ΜΕΛΙΝΑ φιλοδοξεί, αναζητώντας τους τρόπους καλλιέργειας της δημιουργικότητας των παιδιών. Παιδιών που θα δημιουργήσουν μια «άλλη» κοινωνία.

Η εφαρμογή του Προγράμματος ΜΕΛΙΝΑ, με την Αρ. Πρωτ. Φ. 8/859/Γ1/1084, 5-9-95 απόφαση του ΥΠΕΠΘ, ανατίθεται αναφορικά με την οικονομική διαχείριση και την υλοποίησή του, στη Γενική Γραμματεία Λαϊκής Επιμόρφωσης²⁸: (ΥΠΕΠΘ-ΥΠΠΟ-ΓΓΛΕ, 2000, σ.5).

«...η επιλογή της Γ.Γ.Α.Ε ως υλοποιητή φορέα του Προγράμματος ΜΕΛΙΝΑ από το ΥΠΕΠΘ και το ΥΠΠΟ, έθεσε ένα ακόμα στόχο στην πορεία της. Να μπορέσουμε να φέρουμε σε μια σωστή συνεργασία την κοινωνία των ενηλίκων, την τοπική κοινωνία, με την κοινωνία των εν δυνάμει ενηλίκων, την κοινωνία των αυριανών πολιτών».

Έτσι «...συνδρομή όλων των εμπλεκόμενων φορέων της εκπαίδευσης και του πολιτισμού στο κέντρο και στην περιφέρεια» το Πρόγραμμα «αναπτύσσεται με τη συμπαράσταση της Τοπικής Αυτοδιοίκησης και Κοινωνίας» (ΥΠΕΠΘ-ΥΠΠΟ-ΓΓΛΕ, 2000, σ.11).

Ενώ, οι σχεδιαστές του αισιοδοξούν ότι, η εισαγωγή της Τέχνης και του Πολιτισμού- έτσι όπως προτείνεται από το ΜΕΛΙΝΑ- στο ελληνικό εκπαιδευτικό σύστημα:

«...δε θα αποτελέσει το κερασάκι στην τούρτα, αλλά την ίδια την τούρτα.»²⁹ (Παϊζης, Ν., 1997, σ.20).

5. ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ ΤΕΚΜΗΡΙΩΣΗ

Το 1972 στο βιβλίο «*Η οικονομική αξία της εκπαίδευσης*» ο Shultz έγραψε ότι για ν' αναπτυχθεί μία χώρα πρέπει να επενδύσει σε ανθρώπινο κεφάλαιο, τονίζοντας ότι το *σχολείο είναι το κλειδί που ανοίγει την πόρτα του εκσυγχρονισμού*. Και πράγματι έγιναν επενδύσεις στην εκπαίδευση, με αποτέλεσμα την εξάπλωσή της και τη μεταρρύθμιση των εκπαιδευτικών συστημάτων (Πυργιωτάκη, Ι.Ε., - Κανάκη, Ι.Ν., 1992, σ. 193).

Τα κράτη ολοένα κι αντιλαμβάνονται ότι πρέπει να σταθούν κριτικά στο δίπολο *απομόνωση ή αλλοτρίωση* σε σχέση με τις οικονομικές και κοινωνικές εξελίξεις, και να πορευθούν στα πλαίσια μιας νέας οικουμενικής αντίληψης, που χαρακτηρίζεται από τη δυναμική και δημιουργική *αλληλεπίδραση* του χθες με το σήμερα, των επιμέρους εθνικών κρατών με την παγκόσμια κοινότητα, του ατόμου ως μονάδας με την κοινωνία σαν ομάδα.

Προς αυτήν την κατεύθυνση, η αγωγή στο σχολείο του σήμερα, στοχεύει στον επαναπροσδιορισμό του ρόλου του σχολείου, ώστε να καταστηθεί θεσμός δραστικός κι αποτελεσματικός, ικανός να ανταποκριθεί στα σύγχρονα κοινωνικά δεδομένα.

Απάντηση στο αίτημα για εκσυγχρονισμό του σχολείου, δίνει στη χώρα μας η εφαρμογή στην πρωτοβάθμια -αρχικά- εκπαίδευση ενός νέου Προγράμματος για την Πολιτισμική Αγωγή, που όπως υποδεικνύεται από το παιδαγωγικό του υπόβαθρο -σχετικά με τον τρόπο λειτουργίας του- αλλά και αναφορικά με τους στόχους και τη φιλοσοφία του, επιδιώκει να *επενδύσει* σε μια ανθρωπιστική-ουμανιστική εκπαίδευση (Κωσταρίδου-Ευκλείδη Α, 1999, σ.75-80), παρέχοντας ταυτόχρονα στα άτομα δυνατότητες για επικοινωνία, έκφραση και δημιουργία, προσωπική αύξηση κι ολοκλήρωση και τέλος για «φιλοσοφία ζωής».

Κατά την έννοια αυτή, το Πρόγραμμα ΜΕΛΙΝΑ-Εκπαίδευση και Πολιτισμός, προϊόν συνεργασίας των Υπουργείων Παιδείας και Πολιτισμού, είναι ιδιόζουσας σημασίας για το ελληνικό εκπαιδευτικό σύστημα, γιατί καλλιεργεί στους συμμετέχοντες στην εκπαίδευση ευκαιρίες *δια των τεχνών και του πολιτισμού*, για ενστερνισμό αξιών προσωπικών και παγκόσμιων (της ειρήνης, της ισότητας, της προστασίας του περιβάλλοντος...κά).

Στοχεύοντας σε μια πορεία *έκφρασης και δημιουργίας* μα προπάντων *επικοινωνίας*, με αρωγούς στην κατεύθυνση αυτή την *αυτοεκτίμηση* και την *αυτενεργοποίηση* του παιδιού³⁰, το σύγχρονο πρόσωπο του ελληνικού σχολείου επιδιώκει μακροπρόθεσμα την αλλαγή της νοοτροπίας προς μια *πλουραλιστική και συμμετοχική* κοινωνία.

Στα πλαίσια του προγράμματος για την Εκπαίδευση και τον Πολιτισμό, διατυπώνεται από την πολιτεία η προσδοκία για ευκαιρίες ανάπτυξης των διαφορετικοτήτων καθώς η αξιοποίησή φυσικά κι αβίαστα *δια των τεχνών*, των γλωσσικών ιδιαιτεροτήτων, των άλλων βιωμάτων, του διαφορετικού πολιτιστικού κεφαλαίου και των προσωπικών ρυθμών, συνεπάγεται τη δημιουργία *κοινωνικών πλεονεκτημάτων*³¹, συνεισφέροντας έτσι θετικά στον τόπο για το όραμα μιας παιδείας ποιότητας και δημοκρατίας.

Το είδος της παιδείας που κινείται σε πολιτισμικές συνιστώσες³² αφορά μια παιδεία, εμποτισμένη με τις αρχές της *προσωπικότητας*, της *διαφοροποίησης*, του *διαπολιτισμού* και της *επικοινωνίας*, η οποία γνωρίζει καλά πώς να αξιοποιεί στην πράξη τη θεωρία των Πολλαπλών Τύπων Νοημοσύνης³³ επιτρέποντας στους ανθρώπους να αναπτυχθούν ολόπλευρα, ισόρροπα *ψυχοπνευματικά* και *κοινωνικά*³⁴ (Φ.13.1/767/Γ1/884 του ΥΠ.Π.Ε.Θ).

Συμπερασματικά, όσων αφορά τους κοινωνικούς στόχους που θέτει η πολιτεία *δια του Προγράμματος ΜΕΛΙΝΑ*, αυτοί στοχεύουν στο σεβασμό των εθνικών ταυτοτήτων και του τοπικού χρώματος, συμβάλουν στη διαμόρφωση της παγκόσμιας πολυμορφίας, και στην πολλαπλή αναγωγή του ατόμου από πολίτη της πόλης, σε πολίτη του νομού, της χώρας, της ηπείρου κι απ' εκεί σε πολίτη της Γης. Οπλίζονται έτσι τα άτομα με μια *ευέλικτη ταυτότητα* για την είσοδό τους στο χώρο του Πολιτισμού των πολιτισμών.

6. ΨΥΧΟΛΟΓΙΚΗ ΤΕΚΜΗΡΙΩΣΗ

Ταυτόχρονα με την εισαγωγή του Προγράμματος Πολιτισμικής Αγωγής στη χώρα, το σχολείο εξακολουθεί να είναι ορθολογικά προσανατολισμένο στην παραγωγική διαδικασία. Παράλληλα, φιλοδοξία της πολιτείας αποτελεί το σκεπτικό -η παραγωγή-απόκτηση των γνώσεων, η εξειδίκευση και η κατάρτιση των σύγχρονων τεχνολογιών³⁵- να πραγματοποιούνται σε σχέση με την προσωπική εμπλοκή, ανακάλυψη και συγκίνηση³⁶ ατομικά ή ομαδικά και να κινούνται με άνεση, στον πολυεπίπεδο μα ενιαίο, χώρο των γνώσεων του *τι*, του *πως*, του *γιατί* και του *για ποιον*, στα πλαίσια μιας διαρκούς, «δια βίου παιδείας» (Goleman, D., 1998, σ. 12,13).

Η σύγχρονη εκπαίδευση δε μπορεί παρά να αγωνιά πρωτίστως για το εν δυνάμει κύτταρο της, τον Άνθρωπο-Μαθητή ενώ επιδιώκει ταυτόχρονα τον παρακάτω τύπο πολίτη, που πολύ εύστοχα ο Ι. Κανάκης πριν κάποια χρόνια περιγράφει³⁷:

«Σήμερα το σχολείο επιδιώκει να δημιουργήσει τον τύπο του νοητικά ευέλικτου, του σωματικά επιδέξιου, του συναισθηματικά ώριμου και του κοινωνικά συνεργάσιμου πολίτη. Το σημερινό «παιδαγωγικό ιδεώδες» είναι: ο λογικός άνθρωπος, ο δημιουργικός άνθρωπος, ... ο άνθρωπος με την κριτική σκέψη και την αυτοκριτική στάση, ... ο ικανός άνθρωπος που θα γνωρίζει πώς να μαθαίνει και θα είναι πρόθυμος να αυτομορφώνεται διαρκώς, ο ελεύθερος δημοκρατικός άνθρωπος, ο κοινωνικός τέλος άνθρωπος που θα συζητά απροκάλυπτα, θα συνεργάζεται αποδοτικά και θα συμμετέχει με υπευθυνότητα... στην ευλειτουργία της σύγχρονης δημοκρατικής κοινωνίας».

Μια τέτοια διάσταση της εκπαίδευσης απαιτεί μια εναλλακτική προοπτική η οποία θα επιδιώκει αλλαγές στο σκοπό στο ρόλο, στη λειτουργία και στις πρακτικές του παραδοσιακού σχολείου και θα εστιάζει στις ανάγκες των παιδιών. Αυτό προϋποθέτει τον επαναπροσδιορισμό του ρόλου του δασκάλου ο οποίος θα πρέπει να αναπτύξει σταδιακά εσωτερικά κίνητρα στους μαθητές του και να τους οδηγήσει στην αναζήτηση και κατάκτηση της γνώσης μέσα από εμπνευστικές παιδαγωγικές μεθόδους, που θα δίνουν έμφαση στην επικοινωνία μεταξύ τους, στις δυνατότητες έκφρασης των συναισθημάτων τους και στην καλλιέργεια της δημιουργικότητάς τους.

Έτσι στα πλαίσια λειτουργίας των τεχνών ως εναλλακτικής παιδαγωγικής μεθόδου εκσυγχρονίζονται οι διδακτικές παιδαγωγικές μέθοδοι και δημιουργούνται οι προϋποθέσεις για μια ολιστική ψυχοπαιδαγωγική που συνάδει με τις ανάγκες του ατόμου αλλά και τις σύγχρονες αντιλήψεις της αναπτυξιακής και της μορφολογικής ψυχολογίας και της ψυχολογίας της μάθησης για *«σύνθεση δικτύων δομημένων γύρω από κεντρικές ιδέες, οι οποίες συνδέονται με σύγχρονες έννοιες, γεγονότα, αξίες, διαθέσεις κ.λ.π»* (Τσεκούρας, Ι., 2003, σ.15)

Η νέα αντίληψη προωθείται από τη συνεχή, συνεπή και μεθοδευμένη επιμόρφωση των εκπαιδευτικών που στοχεύει αρχικά στην αλλαγή της νοοτροπίας τους και κατόπιν στην απαίτηση για εφαρμογή εναλλακτικών μεθόδων διδασκαλίας.

Το είδος της παιδαγωγικής που προωθείται από το Πρόγραμμα ΜΕΛΙΝΑ συντελεί στη χειραφέτηση των μαθητών, τόσο σε σύστημα σκέψης που τους εδραιώνεται, όσο και σε επίπεδο χειρισμού των περιεχομένων του προγράμματος στα οποία καλούνται οι ίδιοι οι μαθητές να συμμετέχουν καταργώντας ουσιαστικά τα όρια που χωρίζουν το σχολείο με την κοινωνία και τη ζωή. Το είδος αυτό της παιδαγωγικής, θέλει τα άτομα να επικοινωνούν και να συνεργάζονται, θέλει τους τοπικούς φορείς να συνδέονται στενά, επιδιώκει τη διατομεακή συνεργασία σε επίπεδο πόλης, επιστήμης, φορέων και θεσμών εμπνέοντας αλλά και συντονίζοντάς τους με το κύρος και το ήθος της, μειώνοντας έτσι κάθε λογής αναλφαβητισμό (συνεργατικό, συναισθηματικό, πολιτιστικό...κά), αρχίζοντας απ' το άτομο και φτάνοντας στη ομάδα, ξεκινώντας απ' το τοπικό και προχωρώντας στο παγκόσμιο.

Απέναντι σε μια τέτοια προοπτική το «μερίδιο της ευθύνης» που αντιστοιχεί στο κάθε άτομο για μια καλύτερη κοινωνία, κι έναν καλύτερο κόσμο αποκτά τρομακτική σημασία. Κι αυτό γιατί τίποτα δεν αλλάζει συνολικά αν δεν αλλάξει πρώτα μεμονωμένα και ατομικά³⁸. Το σημείο αυτό θα μπορούσε να σημαίνει αλλαγή αντιμετώπισης στην έννοια της επιτυχίας και της αξιολόγησης, που στο

παραδοσιακό σχολείο ταυτίζεται με τη βαθμολογία των γνωστικών μόνο αντικειμένων. Στον αντίποδα αυτού του είδους αξιολόγησης το Πρόγραμμα αντισταθμίζει με την έννοια του επιτυχημένου, ευτυχισμένου, κοινωνικού ανθρώπου που ανήκει σε μια ομάδα και αναπτύσσεται αρμονικά και ειρηνικά με τους άλλους στο βαθμό και στο ρυθμό που οι αντικειμενικές του προϋποθέσεις του επιτρέπουν, ενώ αυτό γίνεται απ' όλους αυτονόητα κατανοητό.

Διαγράφεται δηλαδή σοβαρή η πιθανότητα, το σχολείο στο πνεύμα του Προγράμματος ΜΕΛΙΝΑ να μετατραπεί σε χώρο ισότιμης αλληλεπίδρασης ανάμεσα στις ανάγκες και τις επιδιώξεις των ατόμων και στις σύγχρονες ανάγκες της κοινωνίας.

Ως γνωστόν οι μεγάλες αλλαγές φαίνονται στην αρχή ουτοπικές μα έτσι συμβαίνει συνήθως με κάθε είδους «ποιήσεως» την πύλη: *«Κάποιος κοιτάζει εκεί, δίχως τίποτα να βλέπει και μαραίνεται, σαν ο άλλος, το ολόιδιο φως μ' αυτόν θωρεί, κι αιώνια μαγεύεται!»*

«Πιθανόν η ποίηση να μη μπορεί ν' αλλάξει τον κόσμο. Μπορεί όμως να δώσει την αίσθηση ότι είμαστε ακόμη ζωντανοί, δραστικά να αγαπάμε, δραστικά να σκεφτόμαστε, συνειδητά και κριτικά να βλέπουμε, υπεύθυνα να αποφασίζουμε.»

(Ανδρεαδάκης, Ν.,-Καίλα, Μ.,-Ξανθάξου,Γ., 1990, σ. 162)

6.1 Παιχνίδι –Τέχνη-Φαντασία. Η παιγνιώδης τεκμηρίωση

Ο Σ.Φρόντ υποστήριξε πως η τέχνη, είναι για το δημιουργό - ποιητή της συνέχεια και υποκατάστατο του παιχνιδιού της παιδικής ηλικίας, η νοσταλγία της οποίας βρίσκει την εκπλήρωσή της στην καλλιτεχνική δημιουργία. Σύμφυτη όμως με το παιχνίδι είναι η φαντασία.

Ο ίδιος ο Φρόντ ισχυρίζεται πως το παιδί που παίζει, δημιουργεί ένα δικό του κόσμο ή μεταφέρει τα πράγματα του δικού του κόσμου σε μια νέα τάξη πραγμάτων της αρεσκείας του με τη φαντασία του και συμπεριφέρεται σαν ποιητής: *«Ο ποιητής κάνει λοιπόν το ίδιο όπως και το παιδί που παίζει. Δημιουργεί ένα φανταστικό κόσμο, που τον παίρνει πολύ σοβαρά, δηλαδή τον στολίζει με μεγάλη ποσότητα δυνατής συγκίνησης...»* (Φρόντ, Σ.,1956, σ.768)

Αλλά και στη νεώτερη περίοδο πολλοί στοχαστές διερεύνησαν την έννοια της φαντασίας και τη θεώρησαν σαν ένα τρόπο με τον οποίο λειτουργεί η συνείδηση παρά σαν ένα ξεχωριστό κομμάτι της. Ο Α.Π. Γουάιτ λέει πως *«το να φανταστείς κάτι σημαίνει να το σκεφτείς έτσι όπως θα μπορούσε να είναι.»* (Egan, K., 1992, σ. 36)

Η φαντασία αποτελεί την πηγή της καινοτομίας και της δημιουργικότητας, δεν είναι το αντίθετο της έλλογης σκέψης, αλλά μάλλον μια ικανότητα που εμπλουτίζει την ορθολογική σκέψη και παίζει σημαντικό ρόλο στη διαδικασία της μάθησης. (Κατσίκη-Γκίβαλου, Α., 1989, σ.69)

Σύμφωνα με τον Τζ.Μπρουνερ το ανθρώπινο μυαλό δεν αποθηκεύει απλώς γεγονότα και πληροφορίες, αλλά μπορεί και πρέπει να συνθέτει και να ανασυνθέτει. (Egan,K., 1992, σ.9-43)

Σημαντικοί παιδαγωγοί έλληνες και ξένοι εφάρμοσαν κατά καιρούς τεχνικές μέσω της τέχνης διαπιστώνοντας πως αυτές συμβάλλουν στη δημιουργικότητα του παιδιού, στην καλλιέργεια της φαντασίας του και στην ικανότητά του να βγαίνει από την υπερβολικά συνηθισμένη τροχιά του σημασιόμενου (Ροντάρι, Τ., 1985, σ. 57)

«Η φαντασία εισάγει τη μηχανή απογείωσης στα πράγματα, τα ηλεκτρίζει με πνεύμα, τα καθιστά αντικείμενο σκέψης και αγάπης. Η φαντασία δυναμιτίζει την πραγματικότητα, την ανατρέπει, τη διαλύει ...και την ανασυστήνει.» (Μουδατσάκης, Τ., 1994, σ.81)

Η ισορροπία της «πετυχημένης» εκπαίδευσης θεμελιώνεται στην ανάδειξη από το δάσκαλο των κοινών χαρακτηριστικών παιχνιδιού-φαντασίας-τέχνης ώστε να προκαλέσει το ενδιαφέρον των παιδιών προκειμένου τελικά να τους διδάξει τις συμβάσεις και τις κοινές παραδοχές με τις οποίες πρέπει να συμβιώσουν. Ταυτόχρονα ενθαρρύνει τις ικανότητες εκείνες που θα τους δώσουν διανοητική ελευθερία να εκφραστούν και να μετατρέψουν την πραγματικότητα σ' ένα δικό τους τρόπο.(Κατσίκη-Γκίβαλου, Α., 1989, σ.69)

Στα πλαίσια της λειτουργίας των τεχνών και του πολιτισμού ως *εναλλακτικής παιδαγωγικής μεθόδου*, οι διδακτικές παιδαγωγικές αντιλήψεις και πρακτικές εκσυγχρονίζονται και δημιουργούνται

οι προϋποθέσεις για μια *ολιστική ψυχοπαιδαγωγική*. Οι δράσεις του Προγράμματος ΜΕΛΙΝΑ, επιχειρούν τη μεταμόρφωση της στείρας διαδικασίας παράθεσης και κατακερματισμού της γνώσης, σε συναρπαστική ξενάγηση στο χώρο, το χρόνο, τα σύμβολα, τη σκέψη, που αξιοποιεί τις ατομικές διαφορές και το δημιουργικό δυναμικό των ατόμων. (ΥΠΕΠΘ-ΥΠ.ΠΟ.-ΓΓΛΕ, 2000, σ.12)

Χαρακτηριστικό θα λέγαμε του Προγράμματος είναι, ότι στρέφει την προσοχή των δασκάλων από την εξωτερική τους διδακτική συμπεριφορά στις εσωτερικές τους διεργασίες (θέαση του υποκειμενικού τους δηλαδή χώρου-κόσμου) με στόχο να συμβάλλει στην προσωπική τους ανάπτυξη ως προσώπων και ως εκπαιδευτικών (Keiny, S., 1994, σ.50) στα πλαίσια μιας ουμανιστικής εκπαίδευσης δασκάλων, από τους οποίους αναμένεται να εφαρμόσουν ανθρωπιστικές αρχές.

Ίσως το σχολείο τελικά, μπορεί, να συνδεθεί με όλα τα παιχνίδια τέχνης και πολιτισμού: της ποίησης, του θεάτρου, της μουσικής, της ζωγραφικής, του χορού... Κι αυτό γιατί όλες οι μορφές τέχνης προϋποθέτουν την επαφή, τη δημιουργία, τη σχέση, το παιχνίδισμα και την επικοινωνία. Μέσα από αυτή τη σχέση *αλληλεπίδρασης*³⁹ και *δυναμικής*⁴⁰, οι μετέχοντες στην επικοινωνία αυτομορφώνονται, αυτοβελτιώνονται, αλλάζουν στάσεις και συμπεριφορά.

Ο Froebel εξάλλου είχε προωθήσει την ιδέα ότι η παιγνιώδης μορφή διδασκαλίας συμβιβάζεται άριστα με την παιδική ψυχοσύνθεση και ότι η εκπαίδευση και η διδασκαλία πρέπει απαραίτητα να ξεκινούν από το ενδιαφέρον και τα κίνητρα του μαθητή. (Θεοφιλίδης, X., 1997, σ. 28)

Επιπρόσθετα, όλα τα έργα τέχνης έχουν την δική τους ιδιαιτερότητα κι ομορφιά- δίχως να εμπεριέχεται σ' αυτά το απόλυτο του «λάθους» ή «σωστού» -κι επιδέχονται *πολλαπλές αναγνώσεις*- που στο σύνολό τους αποδίδουν τη γοητεία και την πληρότητα του έργου. Κάτι αντίστοιχο δηλαδή με αυτό που συμβαίνει, ή πρέπει να συμβαίνει στο χώρο της σχολικής τάξης, με το δάσκαλο, τους μαθητές και τη γνώση⁴¹ επιτρέποντας και στις δύο πλευρές το δικαίωμα για *«άλλες ερμηνείες»*, στα πλαίσια μιας *πολιτισμικής* και σύγχρονης παιδαγωγικής.

Έτσι, όπως είπε κάποτε κι ο Gaston Mialaret: *«...μια αγωγή που θα μορφώσει έναν άνθρωπο σ' όλα τα αγαθά που τον περιτριγυρίζουν, τον κάνει καταναλωτή τέχνης. Μα ένας καταναλωτής τέχνης, γίνεται κάποτε και δημιουργός...»* τέχνης και πολιτισμού. (Καλούρη-Αντωνοπούλου, Ο., 1985, σ.8)

Το Πρόγραμμα ΜΕΛΙΝΑ – Εκπαίδευση και Πολιτισμός» παρότι Προαιρετικό Εκπαιδευτικό Πρόγραμμα για την Πολιτισμική Αγωγή στη χώρα μας, υπόσχεται ότι μπορεί να προσφέρει πολλά στη μέθοδο, το σχεδιασμό, τη θεωρία, την καινοτομία, την αξιολόγηση την επιμόρφωση, την προσωπική και επαγγελματική ανάπτυξη, την έρευνα δράσης και το αναλυτικό πρόγραμμα (Μπαγάκης, Γ., 2000, σ.14).

Είναι άραγε εφικτό η *«Τέχνη»* και ο *«Πολιτισμός»* να μπορούν να συνδεθούν τόσο στενά με την *Εκπαίδευση*;

Μια τέτοια διάσταση, φαντάζει επαναστατική κι αξίζει, κατά την προσωπική μας άποψη, τον κόπο να διερευνηθεί.

7. ΠΑΙΔΑΓΩΓΙΚΗ ΤΕΚΜΗΡΙΩΣΗ

Παραπάνω αναφέρθηκαν οι κοινωνικοί και οι πολιτικοί λόγοι που σχετίζονται με την επικαιροποίηση και την αναγκαιότητα της εισόδου του Πολιτισμού στο Σχολείο. Πέραν όμως των λόγων αυτών, υπάρχουν και παιδαγωγικοί λόγοι που σχετίζονται με την παραπάνω αναγκαιότητα. Συνδέονται μάλιστα με τις δυνατότητες αναβάθμισης του εκπαιδευτικού μας συστήματος, προκειμένου το τωρινό σχολείο να υπερβεί την κρίση που διέρχεται και να απαλλαγεί από τις παραδοσιακές του δομές και αντιλήψεις (Τσεκούρας, Ι.Κ., 20003, σ.11).

Επιπρόσθετα, ο όγκος των γνώσεων στη σημερινή εποχή της πληροφορίας, επιφέρει ανακατατάξεις στο χώρο της εκπαίδευσης. Ζώντας στην κοινωνία της γνώσης ο σύγχρονος άνθρωπος, βομβαρδίζεται καθημερινά με ένα τεράστιο αριθμό πληροφοριών που είναι ελάχιστα ευδιάκριτος ο διαχωρισμός στα επιμέρους πεδία τους, με φυσική συνέπεια να είναι δύσκολο γι αυτόν, αλλά και συγκεκριμένα για το παιδί στο σχολείο, να τις κατατάξει, να τις ταξινομήσει, να τις αφομοιώσει, να τις κατανοήσει και οπωσδήποτε να τις συνθέσει και να τις αξιοποιήσει. (ΥΠΕΠΘ-ΥΠ.ΠΟ-ΓΓΛΕ, Πρόγραμμα ΜΕΛΙΝΑ, 1995, σ.12)

Για το λόγο αυτό, το Πρόγραμμα ΜΕΛΙΝΑ προτείνει μια ολιστική αντίληψη για τον τρόπο που παρέχεται η γνώση στην εκπαίδευση. Στηριζόμενο σε απόψεις παλαιότερων και σύγχρονων παιδαγωγών και ψυχολόγων ότι το σχολείο πρέπει να στοχεύει στην πλήρη ανάπτυξη του παιδιού έτσι ώστε όχι μόνο να γνωρίζει (γνωστική διάσταση), αλλά και να μπορεί (δεξιότητες-πραγματολογική διάσταση), να νιώθει (συγκινησιακή διάσταση) και να επικοινωνεί (κοινωνική διάσταση). (ΥΠΕΠΘ-ΥΠ.ΠΟ-ΓΓΛΕ, Πρόγραμμα ΜΕΛΙΝΑ, 1995, σ.12).

Για τους εκπαιδευτικούς που συμμετέχουν στην επιμόρφωση του ΜΕΛΙΝΑ, είναι προφανές ότι δίνονται - ήδη γνωστές από τα Πανεπιστήμια και τις Παιδαγωγικές Ακαδημίες, γενικές αρχές και ιδέες των εναλλακτικών σχολείων και των σχολείων της Νέας Αγωγής⁴² (Montessori, Fröbel, κ.α.).

Επιστημονικές απόψεις, που αφορούν το χώρο της ψυχολογίας-(Piage, Vygotsky, Bruner, Gardner κ.α.), αλλά και της παιδαγωγικής-(Dewey, Kilpartrick...), καθιστούν σίγουρη την άποψη, ότι το Πρόγραμμα, δεν πρωτοτυπεί.

Το γεγονός όμως, ότι το ΜΕΛΙΝΑ, επανεισάγει την κουλτούρα στην εκπαίδευση, και καλλιεργεί την ικανότητα του παιδιού να παράγει *σύγχρονο πολιτισμό* «δια της Πολιτισμικής Αγωγής», δίνοντας έμφαση στην ολόπλευρη ανάπτυξη, την περιέργεια, την παρατήρηση, το ενδιαφέρον, καθώς και το δικαίωμα αμφισβήτησης της διαφορετικής έκφρασης, σηματοδοτεί ουσιαστικά την αλλαγή νοοτροπίας στο σχολείο.

Πιο συγκεκριμένα, διατυπώνει την πίστη ότι «διά των τεχνών», διευκολύνεται η οργάνωση της διδασκαλίας-μάθησης κατά ομάδες εργασίας (Κανάκη, Ι.Ν., 1987), εισάγονται νέα γνωστικά αντικείμενα, εμπλουτίζεται το ένα και μοναδικό διδακτικό εγχειρίδιο με πολλές ακόμα διδακτικές πηγές και τέλος τροποποιείται η διδακτική μεθοδολογία προς την κατεύθυνση να στραφούν τα περιεχόμενα της διδασκαλίας στο παιδί, τον εν δυνάμει ενήλικα.

Οι παραπάνω θέσεις αποτελούν θα λέγαμε επιγραμματικά τους λόγους για τους οποίους το ΜΕΛΙΝΑ, πιθανόν αποτελεί εκπαιδευτική καινοτομία, τουλάχιστον σε επίπεδο θεωρίας. Από την σκοπιά της πράξης το Πρόγραμμα προτείνει τις τέχνες ως τον πιο πρωτότυπο κι ελκυστικό τρόπο ατομικής ή ομαδικής έκφρασης, επικοινωνίας και μάθησης και διαποτίζει με τη φιλοσοφία του την ίδια τη διδακτική πράξη και τη σχολική ζωή. Αντιτάσσεται έτσι στη λογική που θέλει το σχολείο «σχολείο περιορισμένων τρόπων έκφρασης και επικοινωνίας».

Οι δραστηριότητες στα πλαίσια του Προγράμματος ΜΕΛΙΝΑ επιλέγονται και από το ίδιο το παιδί, και έχουν δημιουργικό, ψυχαγωγικό, επικοινωνιακό χαρακτήρα. Αναπτύσσουν τον τομέα της Αισθητικής Αγωγής και ευρύτερα αγγίζουν κάθε έκφραση της σχολικής ζωής. Με αυτό τον τρόπο, η γνώση παύει να αποτελεί μία απλή πληροφορία (αφού έχει προηγηθεί η άμεση επαφή μαζί της και έχει δοθεί η ευκαιρία για προσωπική έκφραση κι επικοινωνία).

Τα παραπάνω αντικατοπτρίζονται σε μια διαλεκτική που προτάσσει το Πρόγραμμα, και που θα μπορούσε να εκφραστεί σε επίπεδο σχολικής τάξης, με το «τόση καθοδήγηση όση είναι απαραίτητη,

και τόση ελευθερία, ευελιξία όση είναι δυνατή», έχοντας σαν απώτερο στόχο του τη συμμετρική αλληλεπίδραση και τη χειραφέτηση του μαθητή, ο οποίος καλείται στα πλαίσια μιας *Εκπαίδευσης Ελευθερίας* να συμμετέχει, να κρίνει και να αποφασίζει για οτιδήποτε τον αφορά στο μάθημα, σε μια διαδικασία επικοινωνίας και αλληλεπίδρασης (Κοσσυβάκη, Φ., 1998, σ. 50) με τους άλλους συμμαθητές, το δάσκαλο και το διδακτικό αντικείμενο.

Το Πρόγραμμα στο σύνολό του ανέπτυξε στοιχεία «Παιδαγωγικής Δράσης»⁴³, στην οποία συμμετείχαν και οι σύλλογοι διδασκόντων αλλά και οι σχολικοί σύμβουλοι, των σχολείων της πειραματικής εφαρμογής

Στην καινοτόμο, αυτή, προσπάθεια των Υπουργείων Παιδείας (ΥΠΕΠΘ) και Πολιτισμού (ΥΠ.ΠΟ), τόσο οι συντάκτες του εκπαιδευτικού σχεδιασμού του Προγράμματος ΜΕΛΙΝΑ, όσο οι εκπαιδευτικοί και οι καλλιτέχνες που συμμετέχουν στην πειραματική του εφαρμογή, φαίνεται να συμφωνούν, ότι πρόκειται για μία νέα πρόταση που απευθύνεται στη βάση της εκπαιδευτικής κοινότητας κι ενισχύει την άποψη ότι: «Η αλλαγή ξεκινάει από τη σχολική τάξη και το Σχολείο και μετά φτάνει στο Υπουργείο».

Η παιδαγωγική δράση του Προγράμματος ΜΕΛΙΝΑ, διαμορφώνεται με συγκεκριμένους τρόπους και προτάσεις. Το γεγονός αυτό θα επιχειρήσουμε να φανεί σε επόμενο κεφάλαιο της εργασίας μας, προκειμένου σε επίπεδο της έρευνας που θα ακολουθήσει, να εξακριβωθεί, το κατά πόσο η θεωρία αντιστοιχίζεται με την πράξη.

8. ΑΠΟΣΑΦΗΝΙΣΗ ΤΩΝ ΟΡΙΣΜΩΝ

8.1 Πολιτισμός στο «ΜΕΛΙΝΑ»

Η έννοια του πολιτισμού μπορεί να θεωρηθεί μία έννοια που κινείται σε τρεις βασικούς άξονες.

- *τέχνες και δημιουργικότητα* –με την έννοια της πρακτικής της τέχνης και των καλλιτεχνικών δραστηριοτήτων, (Robinson, K., All our futures: Creativity, Culture and Education, p.27)
- *πολιτισμός-οι πτυχές* δηλαδή που συνιστούν εθνική ή τοπική ταυτότητα όπως οι γλώσσες, οι διαφορετικές πολιτιστικές ρίζες και παραδόσεις, τα χαρακτηριστικά γνωρίσματα (πνευματικά ή συναισθηματικά) που καθορίζουν μια κοινωνική ομάδα και την ικανότητά της για *επικοινωνία με το ιστορικο-κοινωνικό της περιβάλλον*,
- *πολιτιστική κληρονομιά*- με την έννοια των μουσείων, της αρχιτεκτονικής των πόλεων -των κτιρίων ,...κ.ά. την «υψηλή τέχνη». (MELINA Project-Centre for Creative Communities, 2002, p.10).
Τι σημαίνει όμως πολιτισμός για το Πρόγραμμα ΜΕΛΙΝΑ⁴⁴; Είναι αυτό που συνήθως ονομάζουμε *κουλτούρα*; Μήπως είναι η *τεχνολογία* της καθημερινής μας ζωής; Μήπως και τα δυο αυτά μαζί; ;Η μήπως και κάτι ακόμα και τι;

Για το Πρόγραμμα ΜΕΛΙΝΑ, *πολιτισμός* σημαίνει και *κουλτούρα* και *τεχνολογία*, μα «... από άποψη φιλοσοφίας και στόχων αισθάνεται ότι είναι, πλησιέστερα στο επικοινωνιακό και δυναμικό σημαινόμενο της έννοιας» (Παϊζης, Ν., 2001, σ.43).

Πάνω απ' όλα προέχει η *ανθρώπινη επικοινωνία*, το πλησίασμα του «άλλου», του «διαφορετικού», το πέρα από τον εαυτό (όταν μιλάμε για άτομα) στη σύγχρονη απρόσωπη κοινωνία ή το πέρα από την εθνικότητα (όταν κάνουμε λόγο για άλλους εθνικούς πολιτισμούς) στην πολλαπλή, πολυπολιτισμική κοινωνία που ζούμε. Είναι η προσέγγιση του «άλλου» του «διαφορετικού» πολλές φορές του «μη προνομιούχου» (Παπανδρέου, Γ., 1995, σ.3).

Κι ακόμα πολιτισμός είναι, το *σιγοψηθύρισμα* ανάμεσα στους ανθρώπους και τα θαυμαστά έργα της τέχνης, της παράδοσης και της ιστορίας, που βοηθούν το παιδί να αντιλαμβάνεται, να αισθάνεται και να κατανοεί. Η *σιγανή αυτή συνομιλία* είναι το *ζητούμενο για την εκπαίδευση*. (ΥΠΕΠΘ-ΥΠ.ΠΟ-ΓΓΛΕ, σ.13)

Στα πλαίσια της λογικής που υιοθετεί τον Πολιτισμό στην Εκπαίδευση αποσαφηνίζεται ότι «*το παιδί μαθαίνει να γνωρίζει και να εκτιμά παρόμοια στοιχεία των άλλων πολιτισμών και λαών, προσεγγίζοντας και συναισθηματικά την παγκοσμιότητα της έννοιας «Άνθρωπος» ξεκινώντας από την ψιθυριστή συνομιλία με το δικό του ιστορικό παρελθόν και τις πολιτιστικές καταβολές. Κι αυτό γιατί:*

«...το παιδί που θ' αγαπήσει την εθνική του μουσική και θα την πλησιάσει με κάποιο αληθινά προσωπικό ενδιαφέρον, έχει κιάλας διανύσει τη μεγαλύτερη απόσταση για το πλησίασμα άλλων εθνικών μουσικών», πολιτισμών-ανθρώπινων βιογραφικών. (ΥΠΕΠΘ-ΥΠ.ΠΟ-ΓΓΛΕ , σ.13).

Έτσι το ΜΕΛΙΝΑ θεωρεί ότι πρέπει να εξασφαλιστεί η *«παροχή ευκαιριών για όσο το δυνατόν μεγαλύτερη ποικιλία υποκειμενικών- συναισθηματικών προσεγγίσεων του εθνικού πολιτισμού»* μέσα από *συστηματική κι επίμονη αγωγή, των παιδιών και των δασκάλων τους*. (ΥΠΕΠΘ-ΥΠ.ΠΟ-ΓΓΛΕ, σ.14).

Επιπλέον, το σχολείο είναι αυτό που πρέπει να βοηθήσει τα παιδιά να ξεχωρίσουν το ωραίο και να το επιζητούν ταξιδεύοντας στο χώρο και στο χρόνο⁴⁵, παρατηρώντας, αναλύοντας και μελετώντας σωστά το καθετί ωραίο στο περιβάλλον τους, στη φύση, στα έργα του παρελθόντος και στις κοινωνικές σχέσεις, στο λόγο στον εαυτό, στον 'άλλο'. Γιατί όπως λέει ο Rodin, «δεν είναι η ομορφιά που λείπει από τα μάτια μας, είναι τα μάτια μας που δεν την αναγνωρίζουν». (Καλούρη-Αντωνοπούλου, Ο., 1985)

«Η επιχειρούμενη από το Πρόγραμμα ΜΕΛΙΝΑ προσπάθεια έμφασης σε θέματα πολιτισμού μέσα στο σχολείο, έρχεται να προσθέσει δύο ακόμα σημαντικούς στόχους στα προγράμματα Αισθητικής Αγωγής. Αναζητά κι αναδεικνύει, μέσα από την καλλιτεχνική δημιουργία, την ανθρώπινη επικοινωνία και την εξοικείωση με τις κοινωνικές παραμέτρους του έργου τέχνης» (ΥΠΕΠΘ-ΥΠ.ΠΟ-ΓΓΛΕ, σ.15).

Μέσα απ' το χρόνο ταξιδεύει ο άνθρωπος στην ιστορία, στη μνήμη και στη γνώση, ενώ μέσα στον τόπο αποτυπώνεται η σχέση του με την ιστορία και την παράδοσή του, με τον εαυτό του και με τους άλλους, σε επίπεδο τοπικό, αλλά και σε παγκόσμιο. Έτσι παύει ο πολιτισμός να είναι προνόμιο μόνο εθνικό, ευρωπαϊκό, Ανατολικό ή Δυτικό και γίνεται οικουμενικός και παγκόσμιος, γιατί επιτρέπει την *άλλη ματιά, την άλλη λογική, την άλλη άποψη*.

Και αυτήν την επικοινωνία ανάμεσα στις άλλες ματιές και απόψεις την έχει τόσο μεγάλη ανάγκη το σχολείο και η εκπαίδευση, η επιστήμη, η τεχνολογία η σύγχρονη Ευρωπαϊκή Κοινότητα, η παγκόσμια κοινωνία. (Παϊζης, Ν., 2001, σ.43).

Μα και το ίδιο το παιδί την έχει ανάγκη. Ο Ν.Παϊζης υποστηρίζει πως «...είναι στη φύση των παιδιών να παρατηρούν, να αναλύουν και να μελετούν τα βλήματα τις ενδυμασίες, της κινήσεις των χεριών, των χρωμάτων και των ήχων που μας περιβάλλουν, των καθημερινών σύγχρονων τελετουργιών, τα σημάδια των λόγων και των σκέψεων, στο χαρτί, στην παρτιτούρα, στην οθόνη του υπολογιστή».

Το μόνο που μένει είναι αυτό να το κατανοήσει το σχολείο και να το αξιοποιήσει μέσα από την τέχνη στην εκπαίδευση, δημιουργώντας ευγενικές, ανεκτικές, υπεύθυνες, δημιουργικές, εθνικές και ευρωπαϊκές ή παγκόσμιες συνειδήσεις που θα λειτουργούν, θα σχεδιάζουν και θα δρουν συνεξελισσόμενες σ' έναν ειρηνικό κόσμο, στοχεύοντας σ' ένα πιο ευτυχισμένο μέλλον.

Στο εργαστήριο θεατρικού παιχνιδιού του Προγράμματος ΜΕΛΙΝΑ, οι καλλιτέχνες-εκπαιδευτικοί υποστηρίζουν ότι στα πλαίσια της επιμόρφωσής τους οι συμμετέχοντες δάσκαλοι βιώνουν συνθήκες στις οποίες μαθαίνουν ότι «...ένα θεατρικό παιχνίδι τελιώνει με τα παιδιά να πιάνονται από τα χέρια και να σχηματίζουν κύκλο... Ν' απλώνεις το χέρι σου και να συναντάς ένα άλλο χέρι πρόθυμο να σου προσφερθεί» είναι ένα είδος Εκπαίδευσης και Πολιτισμού. (Κουρετζής, Λ., 1997, σ.44) (Κουρετζής, Λ., 1991).

8.2 Παιδαγωγική επικοινωνία και αλληλεπίδραση στο ΜΕΛΙΝΑ

Η παιδαγωγική αλληλεπίδραση ως έννοια υπάγεται στα πλαίσια της κοινωνικής αλληλεπίδρασης και συγκεκριμένα εκδηλώνεται με τις ενέργειες των μαθητών και των δασκάλων που λαμβάνουν χώρα στην παιδαγωγική σχέση, κατά τη διάρκεια της σχολικής ζωής -εμπεριέχοντας τόσο αυτά που διαδραματίζονται μέσα στη σχολική τάξη και διδασκαλία αλλά και εκείνα που διαλαμβάνονται στο διάλειμμα, την εκδρομή, στην πρωινή συγκέντρωση...κά. (Κωνσταντίνου, Χ.Ι., 2000, σ.48)

Βασικό της γνώρισμα αποτελεί η επικοινωνία που αναπτύσσεται μεταξύ των μετεχόντων στη σχολική ζωή με τη χρήση *λεκτικών και μη λεκτικών συμβόλων*, τα οποία είναι σημασιοδοτημένα με συγκεκριμένο τρόπο στην κοινωνική πραγματικότητα. (Κοσμόπουλος, Α.Β., 2000, σ.293-308)

Το 1971 ο Watzlawick με τη βοήθεια συνεργατών του επεξεργάστηκε ένα μοντέλο επικοινωνίας, σύμφωνα με το οποίο η ανθρώπινη επικοινωνία στηρίζεται σε κάποια αξιώματα (Γκότοβος, Α. Ε., 1999, σ. 59).

- Η επικοινωνία είναι αναπόφευκτη.
- Κάθε επικοινωνία προσδιορίζεται από τη διάσταση της σχέσης και τη διάσταση του περιεχομένου, ώστε η διάσταση της σχέσης να καθορίζει τη διάσταση του περιεχομένου και να αποτελεί με τον τρόπο αυτό μετα-επικοινωνία.
- Το είδος μιας επικοινωνίας προσδιορίζεται από την επιλεκτική ερμηνεία στη σειρά των γεγονότων που ακολουθούν.
- Η ανθρώπινη επικοινωνία συντελείται με αναλογικούς και ψηφιακούς κώδικες.
- Η επικοινωνία ανάμεσα στα άτομα είναι συμμετρική ή συμπληρωματική.

Η λεκτική επικοινωνία κατέχει κεντρικό ρόλο στην αλληλεπίδραση και κατά συνέπεια στη διεξαγωγή όλων των παιδευτικών διαδικασιών. Ο ρόλος του λόγου καθίσταται κατά την έννοια αυτή σημαντικός στη θεσμοθετημένη διδακτική διαδικασία γιατί αναδεικνύει τη φιλοσοφία, τη λογική διάρθρωση, το περιεχόμενο και την ποιότητα των παιδευτικών διαδικασιών καθώς και τις διαφοροποιήσεις που υπαγορεύουν κοινωνικές μεταβλητές όπως είναι η προέλευση και το φύλο των

μαθητών, και για το λόγο αυτό απετέλεσε αντικείμενο συστηματικής μελέτης που εκλαμβάνει συχνά την τάξη ως μονάδα ανάλυσης και όχι το σχολικό σύστημα στο σύνολό του (Ματσαγγούρας, Η.Γ., 2002, σ. 229).

Μέσα από τη διαπροσωπική επικοινωνία, και με όργανο τη γλώσσα, οι μετέχοντες ορίζουν τις κοινωνικές περιστάσεις, οριοθετούν κι ερμηνεύουν ρόλους, ανακοινώνουν περιγράφουν και αξιολογούν κοινωνικές δραστηριότητες, οριοθετούν έννοιες, προσδιορίζουν προβλήματα, αναδεικνύουν αντιθέσεις. Έτσι η μάθηση μετατρέπεται από ατομικό σε κοινωνικό γεγονός και δημιουργούνται οι συνθήκες ανάπτυξης.(Vygotsky, 1997, σ.144)

Στον όρο μη-λεκτική επικοινωνία, περιλαμβάνονται όλα τα φαινόμενα της επικοινωνίας που δεν είναι γλωσσικά. Τα μη λεκτικά φαινόμενα δεν είναι ανεξάρτητα από τα γλωσσικά. Ενδέχεται μάλιστα να τονίζουν ή να υπογραμμίζουν το γλωσσικό μήνυμα. Όταν παρατηρηθούν αντιφάσεις ανάμεσα στο μήνυμα προφορικού λόγου και το μη λεκτικό μήνυμα, τότε το βάρος δίνεται στα μη-λεκτικά μηνύματα, γεγονός που δείχνει πόση βαρύτητα έχουν τα μη-λεκτικά φαινόμενα στην επικοινωνία των ατόμων (Γεώργας, Δ., 1995, σ.287).

Μορφές της μη- λεκτικής επικοινωνίας είναι οι παρακάτω (Βεργίδης,Δ.,-Βαϊκούση, Δ., 2003, σ.85):

Οι εκφράσεις του προσώπου

Με τις εκφράσεις του προσώπου μας σε σχέση κάποτε με λεκτικά μηνύματα και κάποτε όχι εκφράζουμε τα συναισθήματά μας, τονίζουμε αυτό που λέμε ή θέλουμε να πούμε και προσπαθούμε να επηρεάσουμε συναισθηματικά τα άτομα με τα οποία βρισκόμαστε σε αλληλεπίδραση, και στα οποία δείχνουμε τη στάση μας απέναντί τους.

Το βλέμμα

Στο βλέμμα μας καθρεπτίζονται τα συναισθήματά μας, οι σκέψεις μας και οι προβληματισμοί μας. Στην επικοινωνία διδασκόντων-διδασκομένων με το βλέμμα ανταλλάσσονται μηνύματα και εκφράζεται η επιδοκιμασία ή η αποδοκιμασία μας, η κούραση, ο θαυμασμός, η σύγχυση, η απορία.

Οι χειρονομίες

Ο ρόλος των χειρονομιών είναι κυρίως να απεικονίζει και να τονίζει την εκφραστική διατύπωση του ομιλητή, και να συμπληρώνει τα κενά που δε μπορούν να εκφραστούν με λόγια. Οι χειρονομίες είναι είτε εκούσιες είτε ακούσιες.

Οι κινήσεις και στάσεις του σώματος και του κεφαλιού

Οι ποικίλες στάσεις του σώματος κατά τον Argyle δηλώνουν μηνύματα, κυρίως για τη συναισθηματική κατάσταση του ατόμου. Το σύνολο των χειρονομιών, των κινήσεων και των στάσεων του κεφαλιού και του σώματος ενός ανθρώπου που βρίσκεται σε επικοινωνιακή σχέση, ονομάζεται γλώσσα του σώματος.

Η θέση στο χώρο

Η θέση των διδασκόντων και των διδασκομένων στο χώρο ήδη προσδιορίζει τις επικοινωνιακές σχέσεις που θα αναπτυχθούν. Συνήθως οι συνεργάτες κάθονται δίπλα -δίπλα, ενώ αντίθετα οι ανταγωνιζόμενοι κάθονται ο ένας απέναντι από τον άλλο.

Η δομή του επικοινωνιακού συστήματος μέσα στην τάξη σχετίζεται άμεσα με τις μορφές διδασκαλίας που εφαρμόζουν οι εκπαιδευτικοί.

Συγκεκριμένα, σε *δασκαλοκεντρικού τύπου διδασκαλίες* ο μονόλογος του δασκάλου είναι η επικρατούσα μορφή επικοινωνίας και στερεί από τους μαθητές τη δυνατότητα για έκφραση κι επικοινωνία τόσο με τον ίδιο όσο και μεταξύ τους.

Αντίθετα, στις *εναλλακτικές μορφές διδασκαλίας*, η αλληλεπίδραση και δασκάλου και μαθητών αλλά και μαθητών μεταξύ τους είναι τέτοια που προωθεί δυναμικά την επικοινωνία των δύο αυτών

πλευρών με μια ακόμα διάσταση, εκείνης του διδακτικού αντικειμένου, στα πλαίσια της ανακάλυψης της γνώσης και της προσωπικής με αυτήν εμπλοκής.

Στο Πρόγραμμα ΜΕΛΙΝΑ, τόσο το περιεχόμενο της επιμόρφωσης των εκπαιδευτικών, όσο και το περιεχόμενο των γνωστικών αντικειμένων που διδάσκονται στους μαθητές, δεν αντιμετωπίζεται μόνο ως πληροφορία, αλλά και ως αξιοποίηση της εμπειρίας τους και ευρύτερα ως μια γνωστική και συναισθηματική σχέση. Η επικοινωνιακή σχέση είναι εξαιρετικά σημαντική για το Πρόγραμμα γι' αυτό και η ανάπτυξη τόσο της λεκτικής όσο και της μη λεκτικής επικοινωνίας, ενισχύεται από τον εργαστηριακό και τον ομαδοκεντρικό χαρακτήρα των σεμιναρίων των εκπαιδευτικών, με προοπτική την ανάπτυξή της κατά τη διάρκεια του μαθήματος στη σχολική τάξη. (Βεργίδης, Δ., -Βαϊκούση, Δ., 2003, σ. 85).

ΚΕΦΑΛΑΙΟ Β-ΟΡΙΟΘΕΤΗΣΗ ΤΟΥ ΘΕΜΑΤΟΣ

1. ΑΝΑΣΚΟΠΗΣΗ ΤΟΥ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΟΣ «ΜΕΛΙΝΑ» ΣΤΗ ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

1.1 Παρουσίαση της πειραματικής εφαρμογής του Προγράμματος «ΜΕΛΙΝΑ – Εκπαίδευση και Πολιτισμός» στη χώρα

1.1.1 Τα σχολεία της πειραματικής εφαρμογής

Το Πρόγραμμα «ΜΕΛΙΝΑ-Εκπαίδευση και πολιτισμός» ξεκίνησε την πειραματική του εφαρμογή το Σεπτέμβριο του 1995 σε 46 Δημοτικά Σχολεία της χώρας. Τη δεύτερη χρονιά της πειραματικής εφαρμογής συμμετείχαν 79 Δημοτικά Σχολεία, ενώ πέντε χρόνια αργότερα τα σχολεία που συμμετείχαν ήταν 93 από ολόκληρη τη χώρα και 2 από την Κύπρο⁴⁶.

1.1.2 Επιμόρφωση των εμπλεκόμενων στο Πρόγραμμα

Η επιμόρφωση των εκπαιδευτικών στο Πρόγραμμα, άρχισε το 1995 με τους δασκάλους των 46 δημοτικών Σχολείων της χώρας που είχαν πρώτη τάξη και άνηκαν οργανικά στα σχολεία αυτά (συνολικά 72 δάσκαλοι).

Στη συνέχεια, τα επόμενα έτη, έμπαιναν στην επιμόρφωση σταδιακά, οι δάσκαλοι που αναλάμβαναν πρώτη τάξη, ενώ η επιμόρφωση εκείνων που είχαν τη δεύτερα τάξη συνεχίζονταν κανονικά σε διαφορετικές ημερομηνίες από τους δασκάλους της προηγούμενης τάξης κ.ό

Μετά τη λήξη της εξαετούς πιλοτικής εφαρμογής του Προγράμματος (1995-2001) είχαν εμπλακεί 2.139 εκπαιδευτικοί και 244 εκπαιδευτικοί ειδικοτήτων.

Η επιμόρφωση όλων των εκπαιδευτικών ήταν συνεχής, πολύπλευρη και αρθρωθήκε σε επάλληλους κύκλους. Ήταν εργαστηριακής μορφής, ώστε οι εκπαιδευτικοί να βιώνουν, να συμμετέχουν, να πειραματίζονται, να διερευνούν. Η εργασία τις περισσότερες φορές γίνονταν σε ομάδες εργασίας για να μπορούν οι εκπαιδευτικοί να επικοινωνούν, να συζητούν, να παράγουν ομαδικό έργο και να μοιράζονται τη χαρά της κοινής δημιουργίας και ανθρώπινης επαφής.

Τα θέματα που επεξεργάστηκαν στα σεμινάρια επιμόρφωσης είναι θέματα όπως αυτά που ακολουθούν ενδεικτικά⁴⁷ : www.prmelina.gr

- Ευαισθητοποίηση στη σημασία της σχεσιοδυναμικής παιδαγωγικής.
- Εικαστική λειτουργία(χρώμα, σημείο-γραμμή, υφή).
- Ήχοι και μουσική.
- Χορός και κίνηση.
- Θέατρο για παιδιά και θεατρική παράσταση.
- Παιδαγωγική τεχνική του θεατρικού παιχνιδιού.
- Οπτικοακουστική έκφραση.
- Η τέχνη της φωτογραφίας.
- Εκπαίδευση στη χρήση σχεδίων εργασίας (projects).
- Εμβάθυνση σε θέματα τοπικής ιστορίας και αξιοποίησης ιστορικών πηγών.
- Εμβάθυνση στο εκπαιδευτικό υλικό του Προγράμματος ΜΕΛΙΝΑ.
- Δημιουργικός χαρακτήρας μιας επίσκεψης σε χώρους ιστορικής και πολιτισμικής αναφοράς.
- Εκπαιδευτικά προγράμματα Μουσείων.
- Επισκέψεις προσωπικοτήτων στην τάξη.

Η Κεντρική Επιτροπή του Προγράμματος εκτιμάει, ότι πολύ σημαντική βοήθεια στους δασκάλους που θέλουν να εφαρμόσουν το Πρόγραμμα ΜΕΛΙΝΑ, μπορούν και πρέπει να δώσουν :

- Οι σχολικοί σύμβουλοι

- Οι προϊστάμενοι Διευθύνσεων και Γραφείων
 - Οι διευθυντές των σχολείων
 - Οι δάσκαλοι ειδικότητας (Μουσικοί , Γυμναστές, Εικαστικών)
 - Οι δάσκαλοι συνάδελφοί τους που δεν έχουν ακόμη δεχθεί την επιμόρφωση του Προγράμματος
- Προκειμένου λοιπόν να ενημερωθούν τα στελέχη της Εκπαίδευσης και οι Σύλλογοι Διδασκόντων των σχολείων της πειραματικής εφαρμογής, οργανώθηκαν σεμινάρια⁴⁸ και ημερίδες τόσο στην πρωτεύουσα όσο και στην περιφέρεια, έτσι ώστε στο τέλος της εξαετούς πειραματικής εφαρμογής του Προγράμματος (1995-2001) είχαν εμπλακεί⁴⁹ :

105 Προϊστάμενοι Διευθύνσεων & Γραφείων

95 Σχολικοί Σύμβουλοι

2139 Εκπαιδευτικοί

244 Εκπαιδευτικοί Ειδικοτήτων

19.840 Μαθητές και Μαθήτριες

Το ΜΕΛΙΝΑ δαπάνησε το 9% του συνολικού διετούς προϋπολογισμού του (1995-1997) στην επιμόρφωση, προκειμένου να διευκολύνει το έργο των δασκάλων που είχαν εμπλακεί στο Πρόγραμμα, έχοντας την πρώτη και δεύτερη τάξη του δημοτικού στα χέρια τους.

1.2 Η παρουσίαση της πειραματικής εφαρμογής της γενίκευσης του Προγράμματος «ΜΕΛΙΝΑ – Εκπαίδευση και Πολιτισμός» στα Χανιά - 8^ο Δημοτικό Σχολείο Χανίων

Το 8^ο Δημοτικό Σχολείο Χανίων, το Σεπτέμβριο του 1995 επιλέχθηκε εντελώς τυχαία, να συμμετάσχει στην πιλοτική εφαρμογή του Προγράμματος «ΜΕΛΙΝΑ-Εκπαίδευση και Πολιτισμός». Ήταν ένα από τα 46 Σχολεία της Πειραματικής του εφαρμογής σε ολόκληρη τη χώρα.

Τη χρονιά εκείνη το ΜΕΛΙΝΑ άρχισε να εφαρμόζεται στην πρώτη τάξη ενώ τα επόμενα πέντε χρόνια της πειραματικής του εφαρμογής, γενικεύτηκε σταδιακά, στα τμήματα όλων των τάξεων και τους εκπαιδευτικούς του σχολείου, όπως συνέβη εξάλλου και με τα υπόλοιπα σχολεία της πειραματικής εφαρμογής.

Τον Ιούνιο του 2001, ολοκληρώθηκε η εξαετή πειραματική εφαρμογή του Προγράμματος ΜΕΛΙΝΑ ανοίγοντας μια νέα σελίδα στη διαδρομή του⁵⁰. Πρόκειται ουσιαστικά για την εκκίνηση μιας νέας φάσης, εκείνης της διερεύνησης, της επινόησης και της δημιουργίας των απαραίτητων δομικών -λειτουργικών και υλικών- προϋποθέσεων, με στόχο τη γενίκευσή του, έχοντας σαν πιλότο στην προσπάθειά του αυτή, την πόλη των Χανίων. Συγκεκριμένα, το σχολικό έτος 2001-2002 αποφασίστηκε, το Πρόγραμμα, να επικεντρώσει τις δράσεις του στα όρια του Δήμου Χανίων, με βασικό άξονα την: «Πολιτισμική αγωγή για τη συνοχή και την ανάπτυξη της τοπικής κοινωνίας».

Η επιλογή της Κ.Ε.Σ του Προγράμματος σχετικά με τα Χανιά, στηρίχτηκε στις ακόλουθες προϋποθέσεις (Βεργίδης-Βαϊκούση, 2003, σ.195):

- Στην έμπρακτη θετική στάση και στις πρωτοβουλίες των εκπαιδευτικών αρχών (προϊσταμένων πρωτοβάθμιας εκπαίδευσης, σχολικών συμβούλων)
- Στο έργο που επιτελέστηκε στο εμπλεκόμενο σχολείο των Χανίων (8^ο Δ.Σχ) στην έμπρακτη θετική στάση και στις πρωτοβουλίες του διευθυντή του και του συλλόγου διδασκόντων
- Στην απόφαση των δημοτικών αρχών να συγχρηματοδοτήσουν το Πρόγραμμα στην πόλη τους
- Στη συνδρομή της Νομαρχίας Χανίων

Οι δράσεις που σχεδιάστηκαν ήταν (Βεργίδης,Δ.,-Βαϊκούση,Δ., 2003, σ.196):

1. Η ανάπτυξη μοντέλου επιμόρφωσης 300 εκπαιδευτικών και στελεχών της πρωτοβάθμιας εκπαίδευσης στην Πολιτισμική αγωγή, συνολικής διάρκειας 150 ωρών και δομημένο σε δυο ετήσιους κύκλους.

2. Ενεργοποίηση των εκπαιδευτικών φορέων της πόλης και υλοποίηση παράλληλων δράσεων πολιτισμικής αγωγής με έμφαση στην πολιτισμική διάσταση της εκπαίδευσης.

3. Ενεργοποίηση των πολιτισμικών φορέων της πόλης και υλοποίηση παράλληλων δράσεων πολιτισμικής αγωγής με έμφαση στην εκπαιδευτική διάσταση των δραστηριοτήτων τους.

Με απόφαση της Κεντρικής Επιτροπής Συντονισμού του Προγράμματος, το 8ο Δημοτικό Σχολείο Χανίων λειτούργησε στη φάση αυτή ως Κέντρο Επιμόρφωσης των 150 εκπαιδευτικών του

Α' κύκλου⁵¹, ενώ το 1^ο Δημοτικό Σχολείο Κουνουπιδιανών λειτούργησε την επόμενη χρονιά 2002-2003 ως το Κέντρο Επιμόρφωσης των εκπαιδευτικών του Β' κύκλου.

Συγκεκριμένα, το ΜΕΛΙΝΑ προέβηκε σε σχεδιασμό εκπαιδευτικών προγραμμάτων εθνικής εμβέλειας, σε συνεργασία με τους πολιτιστικούς φορείς της πόλης. Για πρώτη φορά στις ομάδες σχεδιασμού των προγραμμάτων, συμμετείχαν επιμορφωμένοι στο Πρόγραμμα εκπαιδευτικοί που καλούνταν να συνεργαστούν με εμπειρογνώμονες, προκειμένου να ωφεληθούν οι μαθητές από πολύτιμη εμπειρία και των δυο πλευρών. Αναλυτικά σχεδιάστηκαν και τέθηκαν σε εφαρμογή τα εξής⁵²:

- Σε συνεργασία με το Λύκειο Ελληνίδων (Παράρτημα Χανίων)
«Μια Πόλη, μια εποχή. Η αστική φορεσιά στις αρχές του 20^{ου} αιώνα. Τα Χανιά μέσα από το ένδυμα και την αρχιτεκτονική»
- Δημιουργία εκπαιδευτικού φακέλου για την ξενάγηση μαθητών της Ε, ΣΤ στα μνημεία της πόλης και στη συλλογή του Λυκείου Ελληνίδων Χανίων με έμφαση στην αστική φορεσιά στις αρχές του 20^{ου} αιώνα.
- Σε συνεργασία με το Ίδρυμα Ελευθέριος Βενιζέλος
«Πόλη – Πολιτική - Πολιτισμός: Ελευθέριος Βενιζέλος»
Δημιουργία εκπαιδευτικού φακέλου για την προσέγγιση σημαντικών μορφών της πολιτικής της νεότερης ιστορίας.
- Σε συνεργασία με το Κέντρο Αρχιτεκτονικής Μεσογείου⁵³
«Μια πόλη ταξιδεύει»
Δημιουργία εκπαιδευτικού φακέλου για την ευαισθητοποίηση μαθητών της ΣΤ τάξης του Δημοτικού Σχολείου σε θέματα Αρχιτεκτονικής.
- Σε συνεργασία με το Ναυτικό Μουσείο Κρήτης
«Η ανακατασκευή του μινωικού πλοίου»
Εκπαιδευτικό πρόγραμμα σε συνεργασία με τους μουσειοπαιδαγωγούς του Ναυτικού Μουσείου Κρήτης με θέμα την κατασκευή και ναυπήγηση μινωικού πλοίου.
- Σε συνεργασία με τη φιλαρμονική του Δήμου Χανίων
«Μια ορχήστρα που περπατάει»
Εκπαιδευτικό πρόγραμμα επικοινωνίας των μαθητών των Δημοτικών Σχολείων της πόλης με τη Φιλαρμονική του Δήμου Χανίων. Επισκέψεις κλιμακίων μουσικών στα σχολεία, εκπαιδευτικές επισκέψεις μαθητών σε πρόβες της φιλαρμονικής.

Επιπλέον, με πρωτοβουλία του Προγράμματος ΜΕΛΙΝΑ στα Χανιά, οργανώθηκαν επιμορφωτικά προγράμματα για εκπαιδευτικούς σε συνεργασία με τους Πολιτιστικούς φορείς της πόλης. Αναλυτικά πραγματοποιήθηκαν:

- Με το ΔΗΠΕΘΕ Κρήτης
«Η φωνή και το σώμα διηγούνται παραμύθια»
Επιμορφωτικό σεμινάριο για 80 εκπαιδευτικούς με θέμα «Η τεχνική της αφήγησης μέσα από το παραμύθι», Παράλληλα υποστηρίχθηκε από το Πρόγραμμα εκπαιδευτική δράση πριν την έναρξη των παραστάσεων της Παιδικής Σκηνής με έμφαση στην αγωγή στο χώρο του θεάτρου και στην έννοια της θεατρικής σύμβασης.
- ΔΗΠΕΧ- Εικαστικό εργαστήρι
«Από το σχέδιο στην Τρίτη διάσταση»
Επιμορφωτικό πρόγραμμα για εκπαιδευτικούς με θέμα την πλαστική με υλικά ανακύκλισης. Αναλύονται αντικείμενα όπως: Σχέδιο, Κολάζ, Ρηχή Συναρμολογία, Εξώγλυφη Συναρμογογή, Μορφές Ανάγλυφου, Κατασκευές, Μικρογλυπτική, Μεγάλο Ομαδικό Γλυπτό.
- UNIMA Κρήτης

«Ζωντανεύοντας μια κούκλα στην τάξη»

Διοργάνωση πρωινών επιμορφωτικών συναντήσεων σε επίπεδο σχολικής μονάδας με αντικείμενο «Ανορθόδοξα υλικά για την κατασκευή μιας κούκλας-Ο παιδαγωγικός ρόλος της κούκλας στο καθημερινό μάθημα.

Επιπρόσθετα, το 2002-2003, το Πρόγραμμα «ΜΕΛΙΝΑ-Εκπαίδευση και Πολιτισμός» σε συνεργασία με τους Φίλους του Ιδρύματος ΜΕΛΙΝΑ ΜΕΡΚΟΥΡΗ Θεσσαλονίκης και το Δήμο Χανίων, διοργάνωσε στα Νεώρεια του Ενετικού λιμανιού της πόλης, τρεις εκθέσεις με το γενικό τίτλο «Μέρες Έκφρασης και Δημιουργίας-Χανιά 2002» .

Αναλυτικά πρόκειται για τις εξής:

- *Διαμεσογειακή Έκθεση Παιδικής Ζωγραφικής με θέμα «Μεσόγειος: η θάλασσα του Πολιτισμού των Πολιτισμών».*

Εκτέθηκαν παιδικά έργα βραβευμένα από τον αντίστοιχο διεθνή διαγωνισμό παιδικής ζωγραφικής που διοργάνωσαν οι φίλοι του Ιδρύματος ΜΕΛΙΝΑ ΜΕΡΚΟΥΡΗ Θεσσαλονίκης.

- *Έκθεση Μουσικής Εικονογραφίας με θέμα «Η μουσική στην Κλασική Ελλάδα».*

Παρουσιάστηκε το εικονογραφικό υλικό των μουσικών σκηνών της αρχαιότητας ως ένας κώδικας αποκρυπτογράφησης της σημασίας και λειτουργίας της μουσικής στον αρχαίο Ελληνικό κόσμο.(Συνεργασία : ΦΙΜΜ και Τμήματος Μουσικών Σπουδών ΑΠΘ)

- *Διεθνή Έκθεση Φωτογραφίας με θέμα «Πολιτισμικές Ιδιαιτερότητες».*

Με συμμετοχή Χανιωτών φωτογράφων.

Το Μάιο του 2002, το Πρόγραμμα ΜΕΛΙΝΑ συνεργάστηκε με το Διεθνές Ίδρυμα Yehudi Menuhin σε ένα **εργαστήριο για τη διαπολιτισμική λειτουργία των τεχνών** και φιλοξένησε στα Χανιά, το 2^ο Ευρωπαϊκό Εργαστήριο του Διεθνούς Εκπαιδευτικού Προγράμματος «Enfants d'ici – contes d'ailleurs» (Παιδιά από εδώ – Παραμύθια από μακριά).

Παιδιά της Γ Δημοτικού από την Ελλάδα και την Ιταλία, που ξεκίνησαν τη συνεργασία τους το Μάρτιο του 2002 στο 8^ο Δημοτικό Σχολείο Χανίων, συναντήθηκαν και με αφετηρία παραμύθια από τους πολιτισμούς των Τσιγγάνων και των Κούρδων, ζωγράρισαν, τραγούδησαν κι εκφράστηκαν μέσα από το θεατρικό παιχνίδι.(Τα παραμύθια θα εκδοθούν σε τέσσερις γλώσσες -γαλλικά, ισπανικά, ιταλικά, ελληνικά- και για την εικονογράφησή τους θα χρησιμοποιηθούν οι δημιουργίες των παιδιών.

Ακολούθησαν οι Περιφερειακές Συνδιασκέψεις Εκπαιδευτικών -στα Νεώρεια- Χανίων (Ιούνιος 2002 και Ιούνιος 2003).

Εκπαιδευτικοί από όλο το Νομό Χανίων είχαν την ευκαιρία να παρουσιάσουν εκπαιδευτικά προγράμματα που σχεδίασαν και υλοποίησαν στην τάξη τους, πρωτότυπες εκπαιδευτικές δράσεις αλλά και υλικό που δημιούργησαν.

Τέλος, το Νοέμβριο του 2002 -με πρωτοβουλία του ΜΕΛΙΝΑ- διοργανώθηκε Διεθνής Συνδιάσκεψη Εμπειρογνομόνων η οποία πραγματοποιήθηκε στο Μεγάλο Αρσενάλι με θέμα **«Εστιάζοντας στην τοπική κοινότητα»**. Η προβληματισμός της συνδιάσκεψης κινήθηκε στους εξής άξονες⁵⁴:

- *Η γενίκευση του ΜΕΛΙΝΑ σε όλα τα δημοτικά σχολεία των Χανίων*
- *Η διατομεακή συνεργασία τοπικών κι όχι μόνο φορέων*
- *Η σύνδεση με την κοινωνία της πληροφορίας*

1.3 Η αξιολόγηση του Προγράμματος «ΜΕΛΙΝΑ»

Το 1990 το Π.Δ.132/1990 προωθεί στο Αναλυτικό Πρόγραμμα της Α΄θμιας Εκπαίδευσης αξιολογες προτάσεις εκσυγχρονισμού της Αισθητικής Αγωγής στο σχολείο προς την κατεύθυνση νέων τρόπων ατομικής έκφρασης και απελευθέρωσης του παιδιού.

Η Αισθητική Αγωγή κατέχει «μια σημαντική θέση στη βιβλιογραφία, θέση που από τις αρχές της δεκαετίας του '90 συνεχώς ενισχύεται καθώς η αισθητική καλλιέργεια, η καλλιτεχνική δημιουργία και η εκφραστική αναζήτηση συνδέονται με σύγχρονες ανάγκες επικοινωνίας, με την αξία κάθε δημιουργικής παρέμβασης στο περιβάλλον και την χωρίς όρους προσωπική ανάπτυξη, εκδήλωση και ολοκλήρωση» (Γκότοβος Α.-Παπακωνσταντίνου Π., σελ.20)

Στη συνέχεια το 1994 «η επιχειρούμενη από το Πρόγραμμα ΜΕΛΙΝΑ προσπάθεια έμφασης σε θέματα πολιτισμού μέσα στο σχολείο, έρχεται να προσθέσει δύο ακόμα σημαντικούς **στόχους** στα προγράμματα Αισθητικής Αγωγής. Αναζητά κι αναδεικνύει, μέσα από την καλλιτεχνική δημιουργία, την **αυθρόπνη επικοινωνία** και την **εξοικείωση με τις κοινωνικές παραμέτρους του έργου τέχνης**». (ΥΠΕΠΘ-ΥΠ.ΠΟ-ΓΓΛΕ, 2000, σ.15)

Στα πρακτικά της πρώτης συνεδρίασης της επιτροπής σχεδιασμού του Προγράμματος διευκρινίστηκε από την αρχή ότι «...οι προτεινόμενες δραστηριότητες δε θα έπρεπε να ενταχθούν στα πλαίσια ενός καινούριου μαθήματος αλλά στην καθημερινή ανάπτυξη του σχολικού προγράμματος.» (Πρακτικά 1^{ης} συνεδρίασης της Επιτροπής σχεδιασμού του Προγράμματος ΜΕΛΙΝΑ στο : Βεργίδης, Δ.,-Βαϊκούση, Δ., 2002).

Ο Ν.Παϊζης διευκρινίζει ότι η εισαγωγή της τέχνης στην εκπαίδευση δε σημαίνει «...την κατάστρωση ενός νέου αναλυτικού προγράμματος μαθημάτων τέχνης που διδάσκονται από δασκάλους ειδικότητας...πλαισιώνουν κάθε σχολική εκδήλωση...ενώ τελευταία αποτελούν και κανάλι προβολής του σχολείου...Έμφαση στον πολιτισμό σημαίνει επικοινωνία με τους άλλους».(Παϊζης Ν., στο:Ζώνιου Σιδέρη 2000, σ.314).

Παραθέτουμε στη συνέχεια, αναφορές που εντοπίστηκαν στη βιβλιογραφία σχετικά με τα δομικά στοιχεία της εσωτερικής οργάνωσης κι εφαρμογής του Προγράμματος στη σχολική τάξη, εκκινώντας για λόγους σκοπιμότητας από την αξιολόγησή του. Κι αυτό, γιατί, μέσα από τις επιμέρους αξιολογήσεις, προκύπτουν κι αναδεικνύονται απόψεις και γνώμες σχετικά με την εφαρμογή του στην πράξη, που ανασυνθέτουν τη δομή των βασικών χαρακτηριστικών της εσωτερικής οργάνωσης της εφαρμογής του.

Η αξιολόγηση του Προγράμματος «ΜΕΛΙΝΑ», έγινε ένα χρόνο μετά την πειραματική του εφαρμογή, από φορείς που δε συμμετείχαν στο σχεδιασμό του και αφορούσε στους παρακάτω κύριους άξονες: www.prmelina.gr

- Εκπαιδευτική πολιτική του Προγράμματος - Αποτελεσματικότητα-Κοινωνιολογική όψη της τεκμηρίωσης.

(Παιδαγωγικό Τμήμα Δημοτικής Εκπαίδευσης Πανεπιστημίου Πατρών. Επιστημονικός υπεύθυνος : Επίκουρος Καθηγητής Δημ. Βεργίδης).

- Παιδαγωγική όψη της τεκμηρίωσης.

(Τομέας Παιδαγωγικής, Φιλοσοφικής Σχολής Πανεπιστημίου Ιωαννίνων. Επιστημονικοί υπεύθυνοι : Καθηγητής Αθ. Γκότοβος, Καθηγητής Παν. Παπακωνσταντίνου).

- Ψυχολογική όψη της τεκμηρίωσης.

(Τομέας Ψυχολογίας, Φιλοσοφικής Σχολής Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης. Επιστημονικός υπεύθυνος : Καθηγήτρια Μ. Φατούρου-Χαρίτου).

- Συγκριτική αντιπαράθεση μοντέλων.

(Ομάδα ερευνητών του Γαλλικού Φορέα Calliope.

Επιστημονικός υπεύθυνος : Ν. Πρέκας).

Τη σύνθεση των παραπάνω εκθέσεων ανέλαβε, ο τότε πρόεδρος του Παιδαγωγικού Τμήματος Δημοτικής Εκπαίδευσης του Πανεπιστημίου Πατρών, καθηγητής Αλέξανδρος Κοσμόπουλος.

Ο Α. Κοσμόπουλος, στη σύνθεση της τεκμηρίωσης⁵⁵ των τεσσάρων προηγούμενων επιμέρους αξιολογήσεων των επιστημονικών ομάδων, παρατηρεί πως το ΜΕΛΙΝΑ κατά τον πρώτο χρόνο της λειτουργίας του, πέτυχε πλήρως τους **κεντρικούς του στόχους**:

«...το Πρόγραμμα έγινε θετικά δεκτό από όλους τους παράγοντες της σχολικής ζωής, ιδιαίτερα δε από τους μαθητές και τους δασκάλους της Α τάξης Δημοτικού που εφαρμόστηκε.» (ΥΠ.Ε.Π.Θ-ΥΠ.ΠΟ-Γ.Γ.Λ.Ε., 1995, σ. 15)

Εστιάζοντας στην επιστημονική ομάδα του Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης, παρατηρεί ότι στις τάξεις ΜΕΛΙΝΑ κατορθώθηκαν τα εξής κυρίως:

«Τα μαθήματα του προγράμματος αλλά και εκείνα στα οποία έγινε δυνατή κάποια όσμωση, έγιναν αισθητά από τους δασκάλους και τους μαθητές ως ευχάριστα, ενδιαφέροντα και έδωσαν σε όλους δυνατότητες προσωπικής έκφρασης.» (Κοσμόπουλος, Α., 1997, σ. 9)

«όπως φάνηκε δε, αναπτύχθηκε το ενδιαφέρον των συγκεκριμένων μαθητών για τη μάθηση γενικότερα. Τα παιδιά κατά την εφαρμογή του προγράμματος έδειχναν μεγαλύτερη χαρά κι ενθουσιασμό κατά το μάθημα και δε διασπώνταν η προσοχή τους σε θέματα ή οχλήσεις ξένες κι ανεξάρτητες προς το μάθημα...»⁵⁶ (Κοσμόπουλος, Α., 1997, σ.9)

Στη συνέχεια, ο Κοσμόπουλος επισημαίνει τη συμβολή του Προγράμματος στην πρόοδο μαθητών με μαθησιακές δυσκολίες, ενώ για την ομάδα Γάλλων ερευνητών αναφέρει ότι, η ομάδα γενικά εκτιμά θετικά τα αποτελέσματα, κυρίως για παιδιά που προέρχονται από κοινωνικές τάξεις που μειονεκτούν και που συνήθως έχουν πρόβλημα με το σχολείο. Συγκεκριμένα καταθέτει:

«Φαίνεται ότι υπάρχει ένας άλλος τρόπος εκπαίδευσης, ένας άλλος τρόπος λειτουργίας του σχολείου, όπου το σχολείο, ανοίγοντας τον ορίζοντά του ευνοεί τη σχολική ένταξη των παιδιών που είναι κοινωνικά και πολιτιστικά περιθωριοποιημένα και βελτιώνει τις αποδόσεις τους στον τομέα της μάθησης.»⁵⁷

Επιπλέον θέσεις που προκύπτουν από την υπάρχουσα βιβλιογραφία αναφορικά με **το σκοπό** και **τους στόχους** του ΜΕΛΙΝΑ κι ενισχύουν εκείνη του κ. Κοσμόπουλου, ακολουθούν από το Ν. Παϊζη που αναφέρει:

«Έμφαση στον πολιτισμό σημαίνει επικοινωνία με τους άλλους ανθρώπους. Πλησίασμα του « άλλου του διαφορετικού, κατανόηση των ιδιαιτεροτήτων του. Διάλογος απόψεων και επαφή μέσα από τα κοινά ερωτήματα που σφραγίζουν την πορεία της ανθρώπινης ύπαρξης...αν οι τέχνες αντιμετωπιστούν ως μέσο έκφρασης της εσωτερικής ανάγκης του ανθρώπου για σχέση και επικοινωνία με το συνάνθρωπο κι όχι ως επαγγελματική ή προσωπική ενασχόληση χαρισματικών ατόμων, έχουν πράγματι τη δυνατότητα να προσφέρουν ιδανικό όραμα σε μια παιδεία...»⁵⁸ (Ζώνιου Σιδέρη, Α., 2000, σ. 311)

Αναφορά στις **επιδιώξεις και τα αποτελέσματα** του Προγράμματος ΜΕΛΙΝΑ κάνει και ο Δ.Βεργίδης. Ενδεικτικά παραθέτουμε:

«...όπως διαπιστώνουμε η συμμετοχή στο Πρόγραμμα ΜΕΛΙΝΑ βοήθησε τους μαθητές με μαθησιακές δυσκολίες:

Να ξεπεράσουν τη δειλία, την ντροπαλότητα και τη διστακτικότητά τους.

Να ξεπεράσουν τους φόβους τους.

Να αναπτύξουν τη συμμετοχή τους στις εκπαιδευτικές διαδικασίες.

Ιδιαίτερο ενδιαφέρον παρουσιάζουν τα μη αναμενόμενα θετικά αποτελέσματα του προγράμματος σε παιδιά με παθολογικά προβλήματα και συγκεκριμένα:

Με ψυχοσωματική καθυστέρηση.

Με σοβαρό εγκεφαλικό πρόβλημα.

Με τραυλισμό.» (Ζώνιου Σιδέρη, Α., 2000, σ. 301-309)

Στην αναφορά του Κέντρου Εκπαιδευτικής Έρευνας για το ΜΕΛΙΝΑ, σημειώνονται τα εξής:

« Το Πρόγραμμα ΜΕΛΙΝΑ-Εκπαίδευση και πολιτισμός είναι ένα ...Πρόγραμμα για τη συγκρότηση μιας πολυδιάστατης στρατηγικής για την πολιτισμική αγωγή. Ειδικές δράσεις του προγράμματος απευθύνονται επίσης σε παιδιά με νοητική καθυστέρηση, με προβλήματα όρασης, με προβλήματα ακοής και με κινητικά προβλήματα. Εξάλλου διερευνά την ανάπτυξη της διαπολιτισμικής και της πολυπολιτισμικής διάστασης στην εκπαίδευση, μετέχει στο Ευρωπαϊκό Δίκτυο Σχολείων Τέχνης για την καλλιέργεια της καλλιτεχνικής εκπαίδευσης και επεξεργάζεται δραστηριότητες για όλους τους τύπους λυκείου, προβάλλοντας κατά περίπτωση τις τέχνες και ως επαγγελματική προοπτική του μαθητή.» (Κ.Ε.Ε., 2002, σ.223)

Σχετικές βιβλιογραφικές αναφορές που απαντώνται όσων αφορά τα **περιεχόμενα** αλλά και τον **παράγοντα χώρο** στην εφαρμογή του Προγράμματος ο Ν. Παϊζης, περιγράφει⁵⁹

«...Ε, με μια σκέψη, άνοιξαν οι μεγάλες πόρτες του χτες, οι πόρτες των αρχοντικών και των μουσείων, και οι καλοσυνάτες παραμυθούδες ξενάγησαν, πολλές Μελίνες τώρα, σ' όλη την Ελλάδα, στο σπίτι του παππού και της γιαγιάς, τους έμαθαν τραγουδάκια και κεντίδια, τους μίλησαν για το λάδι, το ψωμί και το κρασί, για το νοικοκυριό και τα στρωσίδια, για τη δουλειά και την τέχνη, την τέχνη την απλή και ζεστή του τόπου μας. Και ήρθαν και οι μαμάδες στο σχολείο, το Πάσχα, και ζύμωσαν μαζί με τις δασκάλες. Και χάρηκαν!..». (Παϊζης, Ν., 2000,σ.17-21):

Ειδικές αναφορές σχετικά με τα παραπάνω και το Πρόγραμμα ΜΕΛΙΝΑ, βρίσκονται στα πρακτικά των *Περιφερειακών Σεμιναρίων*⁶⁰ του Ελληνικού Τμήματος του Διεθνούς Συμβουλίου Μουσείων (ICOM) που -όπως ισχυρίζεται η Τ. Χατζηνικολάου- από το 1995 στα πλαίσια μιας δυναμικής «διαδικασίας αξιολόγησης και επαναπροσδιορισμού στόχων, προκειμένου να ανταποκρίνονται στα αιτήματα των καιρών»⁶¹ επιβεβαιώνουν την επίσημη σύμπραξη των υπουργείων Παιδείας και Πολιτισμού, εγγύηση για τη σχέση Σχολείου και Μουσείου στη χώρα μας⁶². Μια σύμπραξη που στο όνομα του Προγράμματος ΜΕΛΙΝΑ-Εκπαίδευση και Πολιτισμός «σηματοδοτεί τη σχέση σχολείου και εκθεσιακών πολιτισμικών οργανισμών με χαρακτηριστικά που διέπουν την οργάνωση της κρατικής παιδείας». (ΥΠΕΠΘ-ΥΠ.ΠΟ-ΓΓΛΕ, 1997, σ.22)

Αναφορικά με τη σχέση που μπορεί να συνδέει τις **μεθόδους διδασκαλίας** και το Πρόγραμμα ΜΕΛΙΝΑ ομάδα του Πανεπιστημίου Ιωαννίνων⁶³, διερεύνησε θεωρητικά παιδαγωγικά κείμενα που σχετίζονται με την ιστορική πορεία της αισθητικής αγωγής ως στόχου, περιεχομένου και διαδικασίας σχολικής μάθησης για το ελληνικό σχολείο, ενώ σκοπός ομάδας έρευνας του Πανεπιστημίου της Θεσσαλονίκης ήταν η διερεύνηση σχετικά με την εφαρμογή του Προγράμματος έτσι όπως αυτό έγινε αντιληπτό από τους εμπλεκόμενους φορείς.

Θεωρώντας τελικά, ότι το «ΜΕΛΙΝΑ» είναι ένα πρόγραμμα διαδικασίας ή μεθόδου και αποτελεί εκπαιδευτική μεταρρύθμιση, επισημαίνει πως «...αυτός που αντιστέκεται στις εκπαιδευτικές μεταρρυθμίσεις δεν είναι τόσο ο εκπαιδευτικός όσο ο ίδιος ο θεσμός του σχολείου με τους οικονομικούς και πολιτικούς του προσδιορισμούς...» (Χαρίτου-Φατούρου Μ., 1999, σ.10).

Σχετικά με τα **μέσα διδασκαλίας** στα πλαίσια του ΜΕΛΙΝΑ γίνεται λόγος στην έκδοση του Παιδαγωγικού Ινστιτούτου «Επιθεώρηση εκπαιδευτικών θεμάτων-Ειδικό αφιέρωμα στην ευέλικτη ζώνη-2002» όπου η Α.Κουλουμπαρίτση Σχολική Σύμβουλος, αναφέρεται στο εκπαιδευτικό υλικό του Προγράμματος σε εισήγησή της με θέμα «Η Ευέλικτη Ζώνη αλλάζει το σχολείο: Μια μελέτη περίπτωσης μέσα από συμμετοχικές διαδικασίες κι αμοιβαίες δεσμεύσεις». Χαρακτηριστικά αναφέρει: (Κουλουμπαρίτση, Α., 2002, σ.72)

«...από τις συνεντεύξεις με τους δασκάλους, τις αντιδράσεις των μαθητών και από την επιτόπια συχνή παρακολούθηση, θεωρώ ότι το υλικό που εκπόνησε το Παιδαγωγικό Ινστιτούτο μπορεί να χωριστεί σε τρεις κατηγορίες:

-σε υλικό για ενημέρωση...

-σε υλικό αναφοράς...

-σε λειτουργικό και άμεσα χρηστικό υλικό: Αυτό ήταν το υλικό του «ΜΕΛΙΝΑ» το οποίο αξιοποιήθηκε άμεσα από τους εκπαιδευτικούς, διότι είχε πολυμορφία και ευελιξία. Υπήρχαν σαφείς και επιμέρους οδηγίες για κάθε δραστηριότητα, υπήρχαν εικόνες, κάρτες, αφίσες, διαφάνειες, κασέτες, cd, ευέλικτα μικρά φυλλάδια μαθητή με

υπο-ενότητες για άμεση αναπαραγωγή. Ότι, δηλαδή, είχαν ανάγκη οι δάσκαλοι για να μπορέσουν να απλωθούν σε ποικιλία δραστηριοτήτων.»

Σε ότι αφορά **το χρόνο εφαρμογής** του Προγράμματος και το ωρολόγιο αλλά και αναλυτικό πρόγραμμα ο Ν. Παϊζης παρατηρεί : (Παϊζης, Ν., 2001, σ.41)

«Αντικείμενα που επίσης προσεγγίζουν τον όρο Αγωγή με τον ίδιο ή παρεμφερή τρόπο είναι: η Φυσική Αγωγή, η Κυκλοφοριακή Αγωγή, η Κοινωνική και Πολιτική Αγωγή, η Αγωγή Υγείας, η Αγωγή του Καταναλωτή, η Περιβαλλοντική Αγωγή, αλλά και η ηθική Αγωγή, η Αισθητική Αγωγή, η Εικαστική Αγωγή, η Θεατρική Αγωγή, η Μουσική Αγωγή, η Καλλιτεχνική Αγωγή και όλες οι λοιπές “αγωγές”... Όλες αυτές οι “αγωγές” αναπτύσσονται αυτόνομα και ανεξάρτητα, με ιδιαίτερα αναλυτικά προγράμματα και διακεκριμένες ώρες στο αναλυτικό πρόγραμμα...Σύμφωνα με το εκπαιδευτικό μοντέλο που υπονοείται, με αυτή την παράθεση “αγωγών”, η Αγωγή του ατόμου προκύπτει από τη σύνθεση όλων αυτών των επιμέρους αγωγών, ...δεν υποδεικνύονται όμως τρόποι για το πώς θα προκύψει, ή πως θα διευκολυνθεί η σύνθεση.

Η πολιτισμική αγωγή, αντίθετα, υποδηλώνει την αξία μίας μόνο αγωγής, στην οποία βεβαίως και συντελούν όλες οι επιμέρους, αλλά παροτρύνονται και διευκολύνονται από τον ευρύτερο εκπαιδευτικό σχεδιασμό, να προβάλλουν, ή να ανακαλύψουν, τα εφαπτόμενα ή επάλληλα μεταξύ τους επίπεδα...ως συνιστώσες της πολιτισμικής αγωγής του προσώπου. Αυτό ακριβώς είναι το στοιχείο που επιτρέπει την οριζόντια ανάγνωση των αναλυτικών προγραμμάτων και διευκολύνει τη δυναμική, κι όχι τη στατική, ανάπτυξη των ωρολογίων προγραμμάτων.»

Σχετική με το χρόνο εφαρμογής και τη σχέση του ΜΕΛΙΝΑ με το ωρολόγιο και αναλυτικό πρόγραμμα είναι και η διαπίστωση της επιστημονικής ομάδας του Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης, η οποία αναφέρει:

«...Αυτό, όσο έγινε, έγινε στο μάθημα της Γλώσσας και στο Εμείς και ο Κόσμος. Επίσης έγινε, όπως έγινε, κάπως και στα Μαθηματικά και στη Μελέτη του Περιβάλλοντος..... ενώ ως λόγοι που τους εμπόδισαν αναφέρονται ο περιορισμένος χρόνος που είχαν στη διάθεσή τους, από τη στιγμή που το εκπαιδευτικό υλικό ήρθε στα χέρια τους, και το δεσμευτικό και μη ευέλικτο Αναλυτικό Πρόγραμμα.» (Κοσμόπουλος Α., 1997, σ.9)

Στα πλαίσια της προσπάθειάς μας να αναδιηγήσουμε την υπάρχουσα βιβλιογραφία σχετικά με το Πρόγραμμα, εντοπίσαμε κάποιες αναφορές σχετικά με **το ρόλο των εμπλεκόμενων δασκάλων και μαθητών** στη μαθησιακή διαδικασία:

Διαπίστωση της επιστημονικής ομάδας του Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης, αποτελεί ότι «...τα μαθήματα του Προγράμματος αλλά και εκείνα στα οποία έγινε δυνατή κάποια όσμωση, έγιναν αισθητά από τους δασκάλους και τους μαθητές ως ευχάριστα, ενδιαφέροντα και έδωσαν σε όλους δυνατότητες προσωπικής έκφρασης ...Πρέπει να σημειωθεί πως στις δραστηριότητες του Προγράμματος συμμετείχε το σύνολο των μαθητών (το 69% του συνόλου) και ανεξάρτητα από την επίδοσή τους στα λοιπά μαθήματα.» (Κοσμόπουλος Α., 1997, σ.9)

Ενώ σχετικά με το ρόλο των δασκάλων, σημειώνονται:

«... ωστόσο πρέπει να τονίσουμε ότι η γενικότερη φιλοσοφία του Προγράμματος...έβαλε ανεξίτηλη σφραγίδα στη διδακτική πρακτική μας και πιστεύουμε ότι το –πνεύμα- του ΜΕΛΙΝΑ θα μας συντροφεύει σε όλη την επαγγελματική μας σταδιοδρομία.» (Δρακάκη, Μ., Καρτσάκης, Δ., 1998, σ.80).

Στην προσπάθεια να σχηματιστεί μια ολοκληρωμένη εικόνα των στοιχείων που συνθέτουν τα χαρακτηριστικά των συνθηκών εσωτερικής οργάνωσης της εφαρμογής του Προγράμματος «ΜΕΛΙΝΑ» στις σχολικές τάξεις -έτσι όπως αυτά εντοπίζονται στην ελληνική βιβλιογραφία-, αναφερόμαστε τέλος, στη διπλωματική εργασία της Τουρκάκη Δ, η οποία επιχειρεί να δείξει τις αλλαγές που ίσως προκάλεσε το ΜΕΛΙΝΑ στα σχολεία της πειραματικής εφαρμογής, κυρίως μετά τη λήξη της πιλοτικής του εφαρμογής στην Πάτρα (Τουρκάκη, Δ., 2003, σ.5, 103):

«Η θεωρία του Berstein υπήρξε ο θεωρητικός μου οδηγός...η εργασία μου κινείται στο να δείξω διαφοροποιήσεις ρόλων, συμπεριφορών, αλλαγές στο χώρο των σχολείων, αντιφάσεις και περιορισμούς που εμποδίζουν ολοκληρωμένες αλλαγές σ' ένα χώρο κλειστό παραδοσιακό με συγκεκριμένο αναλυτικό πρόγραμμα, με έλλειψη υποδομών και με το μάθημα της Αισθητικής Αγωγής σε υποβάθμιση παίζοντας δευτερεύοντα ρόλο στην εκπαιδευτική πρακτική.»

«οι δάσκαλοι...φαίνεται να δημιουργούν κατασκευές με σκοπό να αντιστέκονται, γιατί ίσως πιστεύουν ότι μέσα από μια ισχυρή ταξινόμηση και περιχάραξη που χαρακτηρίζει το Αναλυτικό Πρόγραμμα, ορίζουν τη

γνώση... φαίνεται να έχουν ανάγκη από ένα σύστημα ανατροφοδότησης και υποστήριξης. Πιθανόν να μη μπορούν να συνδυάσουν δύο κώδικες, έναν επίσημο κι έναν ανεπίσημο...»

Συμπερασματικά, θα θέλαμε να επιστήσουμε την προσοχή, στον ακόλουθο διάλογο-προβληματισμό:

Ο γαλλικός φορέας Calliope, υπό το πρίσμα της αποκτημένης εμπειρίας από το συγγενές στο ΜΕΛΙΝΑ Πρόγραμμα που εφαρμόζεται στη Γαλλία -από το 1983 για «τη διευθέτηση των ρυθμών ζωής του παιδιού»-επισημαίνει ότι το γαλλικό πρόγραμμα επιχειρεί :

«να ενθαρρύνει τη σύμπραξη διαφόρων θεσμικών οργάνων για την καλύτερη διευθέτηση του σχολικού και του εξωσχολικού χρόνου, σε συνάρτηση με τους ρυθμούς και τις ανάγκες των παιδιών...αποβλέπει να περάσει στο παιδί την εικόνα του ελαστικού και ανοιχτού σχολείου.» (Εκθεση Calliope 1996, σ.21)

Οι μελετητές της ομάδας αυτής για το αντίστοιχο ελληνικό Πρόγραμμα ΜΕΛΙΝΑ επισημαίνουν:

«...πιστεύουμε ότι οι στόχοι του ΜΕΛΙΝΑ είναι πολύ φιλόδοξοι σε σχέση με τα χαρακτηριστικά του ελληνικού κοινωνικού και εκπαιδευτικού περιβάλλοντος...το Πρόγραμμα ΜΕΛΙΝΑ προτείνει μια νέα, πρωτοποριακή παιδαγωγική, σε ένα εκπαιδευτικό περιβάλλον παιδαγωγικά συντηρητικό...» (Εκθεση Calliope 1996, σ.237)

Μία απάντηση από την ελληνική πλευρά, δίνεται στη «σύνθεση των εκθέσεων αξιολόγησης των ερευνητικών ομάδων των Πανεπιστημίων της χώρας μας», από τον κ. Α.Κοσμόπουλο που παρατηρεί ότι:

«...το ΜΕΛΙΝΑ συγκρούεται με την εκπαιδευτική πραγματικότητα ως έχει, αλλά όχι με τη φύση της εκπαιδευτικής διαδικασίας, όπως, τουλάχιστον, φαίνεται να την κατανοούν οι Γάλλοι...» (Κοσμόπουλος Α., 1997, σ.52)

Κλείνοντας την έκθεση αξιολόγησης, ο Α.Κοσμόπουλος φαίνεται να διατυπώνει τους προβληματισμούς και την ανησυχία του στο μεγάλο θέμα που θέτουν οι Γάλλοι ερευνητές για την τύχη του Προγράμματος και την όποια περίπτωση ενσωμάτωσής του στο εκπαιδευτικό σύστημα. Ανησυχία που αποτελεί ταυτόχρονα και δικό μας προβληματισμό: (Κοσμόπουλος Α., 1997, σ.53)

« Τι λοιπόν θα γίνει;

Θα είναι το ΜΕΛΙΝΑ ένα θελκτικό πείραμα, μια εντυχής παρένθεση που κρατάει μερικά χρόνια και μετά ...τέλος; Έχει δυνατότητες και μέσα διάρκειας; Υπάρχει πρόβλεψη, σχεδιασμός και πολιτική γι αυτό;

Θα είναι το ΜΕΛΙΝΑ η θελκτική και “ανεπίσημη αγαπημένη” που ερωτοτροπεί πολιορκώντας το κατεστημένο σύστημα, όπως ανάλογα συμβαίνει με τα προγράμματα “Περιβαλλοντικής Εκπαίδευσης” και “Αγωγής Υγείας”;»

2. ΚΙΝΗΤΡΑ ΕΝΑΣΧΟΛΗΣΗΣ ΜΕ ΤΟ ΘΕΜΑ

Τη σχολική χρονιά 1995-1996, κλήθηκα να υπηρετήσω ως αναπληρώτρια δασκάλα στο 8^ο Δημοτικό Σχολείο Χανίων.

Εκείνη τη χρονιά ξεκινούσε στην πρώτη τάξη του σχολείου η πιλοτική εφαρμογή ενός προγράμματος για την Εκπαίδευση και τον Πολιτισμό, με το όνομα «ΜΕΛΙΝΑ».

Τοποθετήθηκα στη θέση του ολοήμερου και υποδεχόμενοι τους μαθητές της Α τάξης, που με το τέλος των μαθημάτων τους κατέφθαναν στην αίθουσα χαρούμενοι, κάνοντάς με να νιώθω ότι οι υπεύθυνοι συνάδελφοι για τα τμήματα αυτά, οι οποίοι δεν έκρυβαν τον ενθουσιασμό τους για το νέο πρόγραμμα, βίωναν με τα παιδιά κάτι σπουδαίο και πολύ διαφορετικό.

Την επόμενη χρονιά 1996-97 ζήτησα από τη Διεύθυνση Πρωτοβάθμιας Εκπαίδευσης να τοποθετηθώ με απόσπαση στο 8^ο Δημοτικό, με πρόθεση να αναλάβω ένα τμήμα πρώτης τάξης προκειμένου να ενημερωθώ από τη βάση για το νέο αυτό Πρόγραμμα.

Η τακτική ενημέρωσή μου στα πλαίσια του Προγράμματος, είχε ήδη αρχίσει.

Δυο χρόνια αργότερα το σχολικό έτος 1998-99 οι μαθητές που αρχικά είχαν αρχίσει με το ΜΕΛΙΝΑ επρόκειτο να μουν στην τετάρτη τάξη και αποφάσισα να αναλάβω ένα από τα τρία

τμήματα στα οποία είχαν χωριστεί, προκειμένου τόσο οι μαθητές να συνεχίσουν να διδάσκονται στο πνεύμα του Προγράμματος, όσο και η ίδια να αποκτήσω μια σφαιρική άποψη του σχεδιασμού των δραστηριοτήτων, των δράσεων και του εκπαιδευτικού υλικού, που προβλέπονταν σταδιακά από το Πρόγραμμα ανά τάξη του δημοτικού σχολείου.

Από τότε και για τα επόμενα τρία χρόνια, ωστόσο δηλαδή να ολοκληρωθεί η πρώτη φάση της εξαετούς πειραματικής εφαρμογής του Προγράμματος, δασκάλα και μαθητές μείναμε μαζί, παρέα με το «ΜΕΛΙΝΑ» που είχε τόσα ονειρευτεί και για τις δυο πλευρές, ήδη, από τη στιγμή της σύλληψής του.

Μαζί με το ΜΕΛΙΝΑ και τα παιδιά, ονειρεύτηκα κι εγώ κι άρχισα να τολμώ πράγματα, ενώ αφέθηκα να σχεδιάζω δίχως το φόβο του απόλυτα σωστού ή του απόλυτου λάθους, ενθουσιάστηκα με την ανάληψη της πρωτοβουλίας, την εμπιστοσύνη στο πρόσωπό μου από τους συντελεστές του Προγράμματος και την θετική ενίσχυση.

Δούλεψα πολύ, αναζητώντας τον τρόπο με τον οποίο θα μπορούσα να προσαρμόσω τα ερεθίσματα και τις γνώσεις που είχα αποκομίσει στα πλαίσια της επιμόρφωσής μου, στα δεδομένα τα δικά μου και των μαθητών μου, στον τρόπο διδασκαλίας μου, στην τάξη μου, στον τόπο μου, στη ζωής μου.

Κάποτε όμως ανακάλυψα ότι δε γνώριζα αν αυτά που έκανα ήταν σωστά και τρόμαξα. Αντίκρισα τότε παιδιά χαρούμενα να παρακολουθούν με ενδιαφέρον το μάθημα, παιδιά που ζητούσαν από μόνα τους να εκφραστούν, να δημιουργήσουν, να ανακαλύψουν, παιδιά που ομαδικά κι ατομικά είχαν απίστευτες δυνατότητες κι επιδόσεις... κι οι ενδοιασμοί με τις αρνητικές σκέψεις υποχώρησαν. Οι μαθητές μάθαιναν ενώ ταυτόχρονα χαίρονταν και παράλληλα ασχολούνταν κι αναπτύσσονταν πολύπλευρα με ενδιαφέροντα της ηλικίας τους, παρέα με τις τέχνες (μουσική, χορό & κίνηση, χρώμα, εικόνα,...κ.ά) και τον πολιτισμό.

Όταν συνάντησα τους μαθητές όλους μαζί στο προαύλιο, στην εκδρομή, να παίζουν, όλους μαζί στο σινεμά, στις γιορτές και στα γενέθλια, ή να σχεδιάζουν -να διεξάγουν και να παρουσιάζουν μια διδασκαλία, όταν κατέκτησαν το πρώτο βραβείο για τη συλλογική συμμετοχή τους σε λογοτεχνικό διαγωνισμό, όταν συμμετείχαν σύσσωμο το τμήμα σε διαγωνισμό της μαθηματικής εταιρείας-με την επίγνωση ότι ελάχιστοι μόνο είχαν τις δυνατότητες να διακριθούν- έτσι... για εμψύχωση «των ικανών», κι όταν έπειτα δεν έλειψε κανείς τους από τη χαρά για την πρώτη και την τρίτη θέση στις οποίες διακρίθηκαν δυο συμμαθήτριές αποδίδοντας με σεμνότητα την προσωπική τους επιτυχία στην ομάδα ... κι έπειτα... -αν είναι δυνατόν- στο άκουσμα της φράσης «*κυρία δε χρειάζεται να πάμε διάλειμμα, να μείνουμε στην τάξη μας να συνεχίσουμε...*» ήμουν πια απολύτως βέβαιη.

Όλα αυτά συνέβαιναν, γιατί είχαν όλοι μεταξύ τους έρθει τόσο κοντά... και είχαν μοιραστεί τόσα πολλά...

Τη χρονιά που ακολούθησε 2001-2 κατά τη δεύτερη φάση της πειραματικής εφαρμογής (της γενίκευσης του Προγράμματος στην πόλη των Χανίων), κι αφού οι πρώτοι απόφοιτοι μαθητές του ΜΕΛΙΝΑ και δικοί μου, είχαν απλώσει τα φτερά για το γυμνάσιο, ανέλαβα ένα τμήμα της Γ τάξης του σχολείου, μόνη τάξη με την οποία μέχρι τότε δεν είχα ασχοληθεί στα πλαίσια του Προγράμματος.

Παρόλο που τα παιδιά ήταν μικρότερα από εκείνα του προηγούμενου χρόνου οι σχέσεις που αναπτύχθηκαν, οι δραστηριότητες στις οποίες συμμετείχαν, η όρεξη με την οποία δούλεψαν, οι κρίσεις και οι απόψεις τους για το κάθε τι, η σταδιακή αλλαγή και ανάπτυξη των πρωτοβουλιών και της προσωπικότητάς τους, αλλά και το πόσα έμαθαν τα παιδιά για μένα τη δασκάλα κι εγώ η δασκάλα γι αυτά, ήταν κάτι που ενίσχυσε την πεποίθησή μου ότι μια παιδαγωγική που βασίζεται στις «σχέσεις» και στην «επικοινωνία» είναι μια παιδαγωγική ποιότητας και δε μπορεί παρά να είναι μια παιδαγωγική «ζωής», τόσο για τα παιδιά όσο και για τους εκπαιδευτικούς.

Το περιεχόμενο των παραπάνω απόψεων ενδυνάμωναν σταδιακά οι συζητήσεις με συναδέλφους μου και η εμπειρία μου από την προσωπική παρατήρηση κατά την περίοδο που συμμετείχα ως βοηθός⁶⁴ τα σχολικά έτη 2001-02 έως 2003-04, στα σεμινάρια επιμόρφωσης των εκπαιδευτικών των Χανίων από το Πρόγραμμα ΜΕΛΙΝΑ με εμφανή την αλλαγή των στάσεων και της συμπεριφοράς αρκετών από αυτούς και ιδίως των νεώτερων σε ηλικία.

Η συνειδητοποίηση απόψεων σχετικών με αυτές που προάγουν την άρρηκτη σχέση που πρέπει να συνδέει το σχολείο με την κοινωνία και τη ζωή, η ομαδοσυνεργατική διδασκαλία, η μάθηση με ανακάλυψη, οι πολυεπίπεδες αναγνώσεις και η διαθεματική προσέγγιση που προάγουν τα βιώματα, την αλληλεπίδραση και την επικοινωνία των μαθητών, φάνταζαν τώρα να μην απέχουν παρά ελάχιστα από κάποιες μακρινές μνήμες που κάποτε, σε άλλα χρόνια, με διαφορετική λογική κι εμπειρία(φοιτήτρια στην Παιδαγωγική Ακαδημία), είχα συναντήσει, δίχως ουσιαστικά να έχω κατανοήσει την πράξη και την ουσία τους.

Κάπου εκεί, ήταν που άνοιξα ξανά μετά από κάποια χρόνια τη διδακτική μεθοδολογία και ατένισα αυτή τη φορά με μια «άλλη ματιά», τις εναλλακτικές μεθόδους διδασκαλίας.

Και ήταν εκείνη, η στιγμή που ανακάλυψα, ότι αυτό που επί σειρά ετών οι ειδικοί αποκαλούν ως εναλλακτική διδακτική πρόταση σε επίπεδο θεωρίας, με το Πρόγραμμα ΜΕΛΙΝΑ, δίνονταν μια αντίστοιχα εύκολη- ή μήπως όχι- πρόταση για τον τρόπο με τον οποίο η θεωρία γίνεται πράξη.

Η προσωπική μου εμπειρία, των όσων έζησα, αποτέλεσε το ισχυρότερό μου κίνητρο για μάθηση και συστηματική ενασχόληση -στο μεταπτυχιακό τμήμα του Π.Τ.Δ.Ε του Πανεπιστημίου Κρήτης- με τη σιγουριά ότι οι ιδέες του Προγράμματος ΜΕΛΙΝΑ, ή των εναλλακτικών μορφών διδασκαλίας, μπορούν να ανανεώσουν τους τρόπους εργασίας στο σχολείο.

Ξεκινώντας μάλιστα από την εναλλαγή των μεθόδων, μπορούν να το οδηγήσουν στην «εσωτερική μεταρρύθμιση», ως βάση της Μεταρρύθμισης, του ακόμα και στις μέρες μας παραδοσιακού -σε προγράμματα, μεθόδους, χώρους, αντιλήψεις και απόψεις για τις ανθρώπινες σχέσεις- Σχολείου.

Οι παραπάνω ιδέες, ιδέες μεγάλων -παλαιών και σύγχρονων- παιδαγωγών, ταυτίζονται και με τις ιδέες και πράξεις μου για την εκπαίδευση και τη ζωή, στο μέτρο του δυνατού.

Από κει και μετά, ακολουθεί η επιθυμία μου για έρευνα, σχετικά με το: *κατά πόσο οι εναλλακτικές μορφές επικοινωνίας και μάθησης, όπως προτείνονται από το Πρόγραμμα ΜΕΛΙΝΑ, είναι α) μια εύκολη απάντηση- στο πως η θεωρία γίνεται πράξη, και β) είναι η αιτία για ευτυχημένα, δημιουργικά και αυτόνομα παιδιά, όπως εκείνα που θυμάμαι τα επτά χρόνια της θητείας μου, στο 8^ο Δημοτικό Σχολείο Χανίων.*

3. ΟΡΙΟΘΕΤΗΣΗ ΚΑΙ ΑΝΑΔΕΙΞΗ ΤΟΥ «ΜΕΛΙΝΑ» ΩΣ ΕΝΑΛΛΑΚΤΙΚΗ ΜΟΡΦΗ ΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΑΣ ΚΑΙ ΜΑΘΗΣΗΣ

Μετά την παρουσίαση του θεσμικού πλαισίου του Προγράμματος ΜΕΛΙΝΑ, πριν παρουσιαστούν οι *συνθήκες εσωτερικής οργάνωσης* των τάξεων που εφαρμόζουν πιλοτικά το Πρόγραμμα, θα γίνει προσπάθεια, να οριοθετηθεί και να γίνει κατανοητή «η πρόταση» των εμπνευστών του, για το «*πώς μπορούν*» να εισαχθούν οι εναλλακτικές μορφές επικοινωνίας και μάθησης στο σχολείο, και οι δυνατότητες, προσφέρουν σ' αυτές, η Τέχνη και ο Πολιτισμός.

Η Μ.Χαρίτου-Φατούρου στην τελική έκθεση αξιολόγησης του Προγράμματος το 1996 χαρακτηρίζει το ΜΕΛΙΝΑ ως:

«...πρόγραμμα μάθησης και διδασκαλίας με τη μορφή project (σχεδίων δράσης) το οποίο αφομοιώνοντας τις αρχές του Σχολείου Εργασίας, της προοδευτικής εκπαίδευσης, της περιβαλλοντικής εκπαίδευσης και γενικότερα των τελευταίων τάσεων στο χώρο της αγωγής, επιχειρεί να εισαγάγει δυναμικά, συνειδητά και οργανωμένα την πολιτιστική διάσταση στην εκπαίδευση...και διαπνέεται από

συγκεκριμένες φιλοσοφικές αρχές για τον τρόπο ανάδειξης αυτής της πολιτιστικής διάστασης». (ΥΠΕΠΘ-ΥΠ.ΠΟ.ΓΓΛΕ, 1995, σ.15-34)

Η ίδια επισημαίνει ότι συχνότατα προγράμματα, όπως το ΜΕΛΙΝΑ ⁶⁵:

«...βασίζονται σε μια αισιοδοξία για τις δυνατότητες μάθησης του ανθρώπου, θεωρούν τη μάθηση του εκπαιδευτικού εξίσου σημαντική με τη μάθηση του μαθητή και θεωρούν τη μέθοδο διδασκαλίας άκρως σημαντικό παιδαγωγικό μέσο».

ενώ καταθέτει, ότι από συγκεκριμένη οπτική, το ΜΕΛΙΝΑ μπορεί να θεωρηθεί «πρόγραμμα διαδικασίας ή μεθόδου (*process model*), καθώς το κέντρο βάρους βρίσκεται κυρίως στη μέθοδο διδασκαλίας του» (Χαρίτου-Φατούρου, Μ., 1996, σ. 8).

Ο Α. Κοσμόπουλος υποστηρίζει ότι, το Πρόγραμμα ΜΕΛΙΝΑ προσβλέπει «μέσα από την άμεση και προσωπική σχέση, αγωγή, μέσα από τη *σχέση*.» (Κοσμόπουλος, Α. 1997, σ. 41,43). Χαρακτηριστικά αναφέρει:

«...Μια τόσο ωραία πρόθεση των Υπουργείων Παιδείας και Πολιτισμού, θα ήταν κρίμα αν δεν ταξίδευε...στα...φτερά μιας χειραφετημένης και ταιριαστής παιδαγωγικής, της Σχεσιοδυναμικής Παιδαγωγικής...που αποβλέπει στην ανάπτυξη του μαθητή ως προσώπου μέσα από τη σχέση που δημιουργεί ανάμεσα στο παιδί και τον εαυτό του, τη σχέση που δημιουργεί ανάμεσα στο διδακτικό αντικείμενο και την παιδαγωγική, ανθρώπινη και συντροφική σχέση που αναπτύσσεται ανάμεσα στο δάσκαλο και το μαθητή... Το ΜΕΛΙΝΑ αποτελεί και μια σαφή επιβεβαίωση αυτής της παιδαγωγικής.»

Διαμορφώνεται έτσι, η προτεινόμενη από το Πρόγραμμα βάση, της παιδαγωγικής του προσώπου και των σχέσεων, η οποία ανακύπτει από την εισαγωγή των τεχνών στην εκπαίδευση⁶⁶.

Οι παραπάνω θέσεις, αποτελούν μια εφαρμοσμένη - ήδη για εννιά χρόνια- μορφή εναλλακτικής παιδαγωγικής, που επιχειρεί μέσα από την καθημερινή πρακτική των σχολείων της πειραματικής εφαρμογής του Προγράμματος, να καταστήσει σαφές ότι το πολιτισμικό Πρόγραμμα ΜΕΛΙΝΑ, παρεμβαίνει σε θέματα ουσίας στη διδακτική πράξη. Θέματα που αφορούν στους σκοπούς και τους στόχους, στα περιεχόμενα, τις μορφές εργασίας, τις μεθόδους, τα μέσα, το ψυχολογικό κλίμα της τάξης και τους ρόλους των εμπλεκομένων στη διδακτική διαδικασία.

Στο ερώτημα «γιατί οι τέχνες» και «πώς εναλλακτικά» οι συντελεστές του ΜΕΛΙΝΑ επιχειρηματολογούν ότι η καινοτόμος προσπάθεια «διά των τεχνών», αφορά τις πτυχές που κατά κανόνα παραμελούνται από το τωρινό σχολείο, ενώ επιπλέον οι τέχνες απευθύνονται στην αντιληπτική ικανότητα των παιδιών μέσω *ισχυροποιημένων* με ήχο, κίνηση και εικόνα *ερεθισμάτων-μηνυμάτων*⁶⁷ που:

- συνθέτουν μια ατμόσφαιρα ποιότητας στο χώρο, πλαισιώνουν αισθητικά το λόγο,
- διευρύνουν σημαντικά την παιδαγωγική εμβέλεια της τέχνης στην εκπαίδευση, εξοπλίζουν διδακτικά το δάσκαλο δίνοντάς του μια επιπλέον εναλλακτική μέθοδο διερεύνησης και διδασκαλίας 'δια' της οποίας στοχεύει στην *αυτενεργοποίηση* των μαθητών του,
- αποτελούν περισσότερες από μία εκδοχές της πραγματικότητας, αφού δίνουν τη δυνατότητα σε κάθε παιδί για τη δική του προσωπική ανάγνωση και αλήθεια, στη σύνθεσή τους αποκαλύπτουν ένα διεπιστημονικό-διαθεματικό τρόπο προσέγγισης της γνώσης που ενδυναμώνει την ολιστική ματιά των παιδιών για τη γνώση αυτή, εμπλουτίζοντας παράλληλα το πολιτιστικό τους κεφάλαιο με τρόπο *φυσικό κι αβίαστο*⁶⁸

- δημιουργούν τις κατάλληλες χρονικές προϋποθέσεις για την εισαγωγή εναλλακτικών τρόπων οργάνωσης της διδασκαλίας παρά την ακόμα μη ευέλικτη διαμόρφωση του αναλυτικού και ωρολογίου προγράμματος. (ΥΠΕΠΘ-ΥΠ.ΠΟ-ΓΓΛΕ 2002, 12,13)

Χαρακτηριστικά οι Α.Γκότοβος και-Π.Παπακωνσταντίνου αναφέρουν:

«Το Πρόγραμμα ΜΕΛΙΝΑ επιχειρεί να διαμορφώσει στους μαθητές...υποδοχές αισθητικών μηνυμάτων και ταυτόχρονα να τους διαπαιδαγωγήσει σε παραγωγούς αισθητικών μηνυμάτων που μπορούν να έχουν τη μορφή λόγου, ήχου, εικόνας, κίνησης, υλικής παραγωγής ή συνδυασμού όλων των παραπάνω.»
(Γκότοβος,Α.,-Παπακωνσταντίνου, Π., στο: Κοσμόπουλος, Α.,1997, σ. 43)

Χρησιμοποιώντας τις τέχνες ως «μέσο έκφρασης προσωπικών αναγκών» για έκφραση και επικοινωνία, το Πρόγραμμα δίνει την ευκαιρία για εναλλαγή των **μεθοδολογικών προτύπων**, γεφυρώνοντας ουσιαστικά την **αντίφαση** ανάμεσα στην **τυποποίηση** και στον **αυτοσχεδιασμό** της διδακτικής διαδικασίας, εφόσον ενεργοποιεί τα **κίνητρα** και αξιοποιεί τα **ενδιαφέροντα** των παιδιών. Έτσι η διδακτική ώρα κυλάει με ρυθμό, ζωντάνια, εναλλαγή στην ένταση των **δραστηριοτήτων** αλλά και της **επικοινωνίας**, δίνοντάς στους μαθητές και στο δάσκαλο την αίσθηση της **χαράς και της δημιουργίας**.

Έχοντας παραθέσει την τεκμηρίωση της εναλλακτικής δυνατότητας του ΜΕΛΙΝΑ, αναφορικά με την παιδαγωγική του διάσταση, θεωρούμε ότι με την όποια προβληματική, το διάλογο και την ανταλλαγή απόψεων, που πιθανά θα προκύψουν, κερδισμένη θα βγει η παιδαγωγική επιστήμη.

Από την πλευρά μας προσπαθήσαμε να παραθέσουμε τις προτεινόμενες από το Πρόγραμμα αντιλήψεις και πρακτικές στους ανθρώπους της εκπαίδευσης, οι οποίοι δίνουν καθημερινά μάχες στην πράξη αλλά και στη θεωρία. Εξάλλου όλα τα σπουδαία, ήταν κάποτε θεωρία-ιδέες και όνειρα πριν γίνουν πράξη- προκειμένου κι εκείνοι με τη σειρά τους να συνεισφέρουν στο διάλογο για τη νέα ιδέα.

Τη νέα ίσως ιδέα, σχετικά με την είσοδο των τεχνών στη διδακτική διαδικασία, μα πολύ παλιά όσον αφορά τα συναισθήματα, τον ανθρωπισμό και τον πολιτισμό, που υπερασπίζεται την άποψη ότι: πρέπει να διαθέτουν πάθος εκείνοι στους οποίους αποδίδεται η τιμή να ονομάζονται «δάσκαλοι», εξασκώντας ακόμη στις μέρες μας «...την παραμελημένη τέχνη να διδάσκεις, να μπορείς να γοητεύεις, να επιτρέπεις στον άλλο να απολαμβάνει τη διαδικασία της μάθησης. Κι αυτό πέρα από τη διδακτική μέθοδο, πέρα από την επιστημονική-παιδαγωγική αναζήτηση, αποτελεί τη **διαχρονική αξία της παιδαγωγικής σχέσης**. » (Παϊζης, Ν. 1997, σ. 17).

4 ΕΣΩΤΕΡΙΚΗ ΟΡΓΑΝΩΣΗ ΤΗΣ ΕΦΑΡΜΟΓΗΣ ΤΟΥ «ΜΕΛΙΝΑ»

4.1 Εισαγωγή

Το Πρόγραμμα ΜΕΛΙΝΑ είναι μια πρωτοπορία που δίνει, μέσα από τις δυνατότητες της τέχνης, την ευκαιρία για *πολλαπλές αναγνώσεις* τόσο των *γνωστικών αντικειμένων* όσο και των *συναισθημάτων* των μετεχόντων στην επικοινωνία.

Η κεντρική ιδέα του ΜΕΛΙΝΑ είναι το «*παιδί - εν-δυνάμει ενήλικας*» και η αυτοεκτίμησή του, ο σεβασμός στις ανάγκες του, στις ικανότητές του, στους ρυθμούς και στους χρόνους του, στις ιδιαιτερότητές του.

Προς την κατεύθυνση αυτή, το Πρόγραμμα καταθέτει ως *βασικό μέσο τις τέχνες για την προσέγγιση των γνωστικών αντικειμένων*, αλλάζοντας τη μεθοδολογία του παραδοσιακού σχολείου και δίνοντας χειροπιαστή απάντηση στο πώς μπορούν να αναπτυχθούν σύμμετρα οι γνωστικές, συναισθηματικές, ψυχοκινητικές και κοινωνικές δεξιότητες του παιδιού, παράλληλα με την απελευθέρωση της φαντασίας και της δημιουργικότητάς του.

Το παραπάνω σκεπτικό αντανακλάται *την ώρα ακριβώς που διδάσκεται-ανακαλύπτεται το γνωστικό αντικείμενο στα πλαίσια του αναλυτικού προγράμματος, δίχως να θεωρείται η τέχνη ως ξεχωριστό μάθημα, που διδάσκεται μόνο ως τέτοιο, με την απαίτηση μάλιστα για αξιολόγηση.*

Το Πρόγραμμα ΜΕΛΙΝΑ επέλεξε να επενδύσει στον *Άνθρωπο - Δάσκαλο* για την προώθηση της αλλαγής του Σχολείου, στοχεύοντας αρχικά στη δική του *εσωτερική αλλαγή*, τον προσωπικό επαναπροσδιορισμό του ρόλου και της νοοτροπίας του και στη συνέχεια και δευτερευόντως στην αλλαγή των μέσων, μεθόδων και τεχνικών που χρησιμοποιεί κατά τη διδακτική διαδικασία. Έτσι σταδιακά, επέρχονται μεταβολές *στις σχέσεις ανθρώπων-δασκάλων με τον εαυτό τους, στις σχέσεις τους με άλλους ανθρώπους και στις σχέσεις τους με τους μαθητές τους.*

*Το Πρόγραμμα ουσιαστικά επένδυσε σ' αυτό που η Παιδαγωγική αποκαλεί ως **Παιδαγωγική Σχέση**, ένα μέσο «διά» του οποίου θα προκύψουν εσωτερικές αλλαγές στη σχολική τάξη και τη διδασκαλία.*

Χτίζεται έτσι σταδιακά -σε εκπαιδευτικούς και μαθητές- ένα *σύστημα σκέψης, αίσθησης και ενσυναίσθησης* με διαμορφωτική δυνατότητα και *δυναμική*, που προσδοκά μια τέτοια εξελικτική πορεία, ώστε *αλλάζοντας εσωτερικά τους περισσότερους τομείς της σχολικής ζωής, ν' ανταποκρίνεται στις ανάγκες ενός σχολείου δίχως συγκεντρωτισμό, ομοιομορφία, ιεραρχικότητα, γνωστική και κοινωνική αναπαραγωγή*⁶⁹.

Αυτές, κι ακόμα κάποιες *αλλαγές που η αξία τους αποτελεί μακροπρόθεσμη επένδυση για το μέλλον*, προκύπτουν από τα προλεχθέντα κι έχουν να κάνουν με *στάσεις και συμπεριφορές, με συναισθήματα* (χαράς και λύπης, έντασης και ηρεμίας, ανταγωνισμού, άμιλλας και συνεργασίας, ενδιαφέροντος και προβληματισμού, πειράματος και ανακάλυψης, λογικής και φαντασίας), καθώς και άλλα πολλά που αφορούν *την αξία του ταξιδιού και της διαδρομής προς την «Ιθάκη»* μαθητών και δασκάλων, είναι θέματα διαπραγμάτευσης του Προγράμματος ΜΕΛΙΝΑ-Εκπαίδευση και Πολιτισμός.

Ο πρόεδρος της Κεντρικής Επιτροπής του Προγράμματος Ν. Παϊζης συχνά στα σεμινάρια επιμόρφωσης των εκπαιδευτικών δηλώνει: «*Είμαστε οι επαναστάτες του Συστήματος κι όχι το ίδιο το Σύστημα...ό,τι γίνει Σύστημα πεθαίνει!*», υπονοώντας με τα λόγια του αυτά την ανάγκη για συνεχόμενη αλλαγή κι επαναπροσδιορισμό του Σχολείου, προκειμένου να διατηρείται διαρκώς σύγχρονο, επίκαιρο και αποτελεσματικό σε κάθε κοινωνία.

Ο Α.Κοσμόπουλος εξάλλου, υποστηρίζει ό,τι το ΜΕΛΙΝΑ θα είναι η *θελκτική και «...ανεπίσημη αγαπημένη»* που ερωτοτροπεί πολιορκώντας το κατεστημένο σύστημα...» (Κοσμόπουλος, Α., 1996, σ.53)

Ο ίδιος συνεχίζει: «...ή αποφασίζουμε να αλλάξουμε το σχολείο προς την κατεύθυνση του συνδυασμού της παραγωγικότητας με την αύξηση του δείκτη συμμετοχικότητας μαθητών και δασκάλων (και επαναλαμβάνουμε πώς για το -πώς- μπορούμε να μαθητεύσουμε στο ΜΕΛΙΝΑ) ή καλύτερα να “κατεβάσουμε τα ρολά” και να παραδεχτούμε ότι “επτωχέυσαμεν”, ότι το σχολείο κλείνει ελλείμει “εραστών” της μάθησης και λόγω της

απροθυμίας όλων μας να συμβάλλουμε στη δημιουργία αυτών των “εραστών” (αφού όσοι τουλάχιστον αξιωθήκαμε να νιώσουμε Έλληνες ξέρουμε πως χωρίς ερωτική διάθεση δεν κατορθώνεται η παιδείση και μόρφωση)!» (Κοσμόπουλος, Α. 1996, σ.55)

Με το παραπάνω σκεπτικό, ενισχύεται η πεποίθησή μας, ότι *αναδεικνύεται άμεσα ο ερευνητικός μας προβληματισμός* για το ΜΕΛΙΝΑ, ως μια φιλόδοξη καινοτομία που αρχίζει από τη βάση, το Σχολείο και τη σχολική τάξη, και στοχεύει στο Υπουργείο ή σ’ αυτό που λέμε Μεταρρύθμιση.

4.2 Συνθήκες εσωτερικής οργάνωσης της εφαρμογής στο Πρόγραμμα ΜΕΛΙΝΑ

Από τα θεωρητικά κεφάλαια που προηγήθηκαν μπορεί κανείς να καταλάβει ότι η εφαρμογή του Προγράμματος ΜΕΛΙΝΑ διακρίνεται από ορισμένα ιδιαίτερα χαρακτηριστικά που στο σύνολό τους συνθέτουν την εικόνα της εσωτερικής οργάνωσης των τάξεων, στις οποίες εφαρμόζεται το Πρόγραμμα. Παρακάτω, θα επιχειρήσουμε τον εντοπισμό των στοιχείων εκείνων, έτσι όπως προκύπτουν από τη σχετική βιβλιογραφία και τα νομικά κείμενα, με την πεποίθηση ότι θα αποτελέσουν στη συνέχεια «μέσα», μέσω των οποίων θα *αναδειχθούν τα ερευνητικά ερωτήματα* της παρούσας εργασίας, γεφυρώνοντας τη *θεωρία* της έρευνάς μας με την *πράξη*.

4.2.1 Σκοποί και στόχοι του Προγράμματος

Οι σκοποί του Προγράμματος ΜΕΛΙΝΑ, όπως εκφράζονται από τους ανθρώπους που το σχεδίασαν και το έθεσαν σε εφαρμογή, είναι οι εξής (ΥΠΕΠΘ-ΥΠΠΟ-ΓΓΛΕ 2000, 12-13):

Πρωταρχικός σκοπός του Προγράμματος είναι η ανάδειξη της πολιτιστικής διάστασης και δυναμικής της εκπαίδευσης.

«Η ανάδειξη της πολιτισμικής δυναμικής της εκπαίδευσης φιλοδοξεί να αποκαταστήσει η οποία επιδιώκει την αυθεντική επικοινωνία του παιδιού με το ιστορικό-κοινωνικό και πολιτισμικό του περιβάλλον. Στο πλαίσιο αυτό η διδασκόμενη ύλη δεν αντιμετωπίζεται μόνο ως πληροφορία, αλλά και ως καταγεγραμμένη ανθρώπινη εμπειρία, ως ερέθισμα τελικών συγκινήσεων. Έτσι το σχολείο δεν καταρτίζει μόνο, δεν πληροφορεί απλώς, αλλά οδηγεί το μαθητή σε μια γνωστική και συναισθηματική σχέση με κάθε αντικείμενο». (ΥΠΕΠΘ-ΥΠΠΟ-ΓΓΛΕ 2000, σ.13)

Προς αυτήν την κατεύθυνση οι βασικοί συντελεστές του Προγράμματος τονίζουν:

«Το παιδί πρέπει να γνωρίζει (γνωστική διάσταση), πρέπει να μπορεί (δεξιότητες-πραγματολογική διάσταση), πρέπει να νοιώθει (συγκινησιακή διάσταση). Τότε έρχεται σε ουσιαστική πρωτογενή επαφή με τα αντικείμενα. Πρέπει όμως να εκφραστεί προσωπικά, να αποζητήσει την επικοινωνία. Να ολοκληρωθεί σε δημιουργό. Δεν αφομοιώνει πλέον. Εκφράζεται. Μιμείται και χαίρεται. Κρίνει και απορρίπτει. Ακούει ξανά και επαναπροσδιορίζει. Επικοινωνεί με τους άλλους. Ξεναγεί στο έργο του και ξεναγείται. Και το έργο του είναι τελικά η γνώση του για τον κόσμο και τον άνθρωπο.» (ΥΠΕΠΘ-ΥΠΠΟ-ΓΓΛΕ 2000, σ.12)

Δίνοντας έμφαση στην ανάγκη για μια σύγχρονη διδακτική αντίληψη προσανατολισμένη στις ανάγκες του παιδιού, οι συντελεστές του Προγράμματος υποστηρίζουν:

«Σε μια εποχή που υστερούμε εκπαιδευτικά σε κάθε τι παιδοκεντρικό, ελεύθερο, δηλωτικό συναισθηματικής ανεξαρτησίας και που η αυτενέργεια, η κριτική στάση, η δημιουργική απόκλιση καταπιέζονται από τη σχολική

πρακτική, ήταν φυσικό όλες οι ανανεωτικές φωνές να αναζητήσουν νέους τρόπους ατομικής έκφρασης και απελευθέρωσης του μαθητή.» (ΥΠΕΠΘ-ΥΠΠΟ-ΓΓΛΕ 2000, σ.14)

και στη συνέχεια:

«Είναι αναγκαία επομένως η προβολή μιας άλλης, νέας, αντίληψης στον τρόπο που προσεγγίζονται, παρουσιάζονται και αναλύονται, τα γνωστικά αντικείμενα στην εκπαίδευση.»

Η νέα αντίληψη που εισάγει το Πρόγραμμα...αναζητά κι αναδεικνύει, μέσα από την καλλιτεχνική δημιουργία, την ανθρώπινη επικοινωνία .

«...πρέπει να αποζητά την ευχαρίστηση μέσα από τη γνώση, πρέπει να αξιοποιεί τη φυσική περιέργεια του παιδιού, πρέπει να προβάλλει τη δημιουργικότητά του, πρέπει να αποζητά τη βελτίωση της ικανότητάς του για επικοινωνία σε όλα τα επίπεδα. Πρέπει να στοχεύει στο διάλογο κάθε προσωπικότητας με τον εαυτό της και με τους άλλους, το σήμερα και το αύριο, με τις αξίες και τις ιδέες!» (ΥΠΕΠΘ-ΥΠΠΟ-ΓΓΛΕ, 2000, σ.17)

Το διδακτικό-παιδαγωγικό πλαίσιο που αποδίδει τη φιλοσοφία του Προγράμματος και θεωρείται αναγκαίο για την επίτευξη των σκοπών του «...προβάλλει τον επικοινωνιακό χαρακτήρα της σχέσης, η οποία αναλύεται στο δίπτυχο επαφή-γνώση, έκφραση-επικοινωνία.»

Στο πεδίο επαφής σχέσης με τα σχολικά και εξωσχολικά μαθησιακά αντικείμενα (χώροι πολιτισμικής αναφοράς),⁷⁰ το Πρόγραμμα στοχεύει: (Βεργίδης, Δ.,-Βαϊκούση, Δ., 2003, Σ.33)

- Στην απόκτηση γνώσεων
- Στην απόκτηση δεξιοτήτων
- Στη συναισθηματική σχέση με τα γνωστικά αντικείμενα

Ενώ στο πεδίο έκφρασης και επικοινωνίας μέσα από το Πρόγραμμα προάγεται: (Βεργίδης, Δ., - Βαϊκούση, Δ., 2003, σ.33)

- Η προσωπική συλλογική έκφραση
- Η κριτική στάση
- Η δημιουργική σκέψη και δράση
- Η επικοινωνία

Τέλος, στις αλλαγές, που επιδιώκει το Πρόγραμμα ΜΕΛΙΝΑ, και που σχετίζονται άμεσα με τους στόχους του⁷¹, υποδεικνύονται δύο σημαντικοί στόχοι στα μέχρι τότε υπάρχοντα Προγράμματα Αισθητικής Αγωγής⁷²:

«...η ανθρώπινη επικοινωνία και η εξοικείωση με τις κοινωνικές παραμέτρους του έργου τέχνης.»⁷³ (ΥΠΕΠΘ-ΥΠ.ΠΟ-ΓΓΛΕ, 2000, σ.17)

Προς αυτήν την πορεία αναβάθμισης σχεδιάστηκαν δραστηριότητες Αισθητικής Αγωγής με επιμέρους στόχους: α) την ανάπτυξη δεξιοτήτων καλλιτεχνικής έκφρασης, β) την ανάπτυξη δεξιοτήτων διαπροσωπικής επικοινωνίας μέσα από την καλλιτεχνική έκφραση και γ)την ανάπτυξη καλλιτεχνικής συνείδησης.(ΥΠΕΠΘ-ΥΠ.ΠΟ-ΓΓΛΕ, 2000, σ.15,16,17)

Ταυτόχρονα με τους παραπάνω στόχους επισημαίνεται η **ανάγκη σύνδεσης του σχολείου με την κοινωνία**: «Η εκπαιδευτική μας κοινότητα έχει ανάγκη από μια καινούρια φωνή, αναζητά ένα ζωντανό κανάλι επικοινωνίας για τα μέλη της, χρειάζεται να ανακαλύψει δυναμικούς τρόπους διαλόγου με την κοινωνία»⁷⁴.(ΥΠΕΠΘ-ΥΠ.ΠΟ-ΓΓΛΕ, 2000)

Ολοκληρώνοντας, κρίνεται σκόπιμο να υπογραμμιστεί ότι η πραγματοποίηση των σκοπών του Προγράμματος και η ανάπτυξη του παιδαγωγικού του πλαισίου σχεδιάστηκαν σε βάθος χρόνου, έτσι ώστε και να εξασφαλίζονται σταδιακά οι αναγκαίες προϋποθέσεις, αλλά και να υπάρχει δυνατότητα επεξεργασίας των διαδοχικών και παράλληλων στόχων του (Βεργίδης, Δ., -Βαϊκούση, Δ., 2003, σ.35).

4.2.2 Περιεχόμενα του Προγράμματος

Το θέμα των περιεχομένων του Προγράμματος ΜΕΛΙΝΑ, το «τι» δηλαδή θα διδαχθεί, φαίνεται να *συνδέεται άρρηκτα με τη φιλοσοφία, τους σκοπούς και τους στόχους του*. Έτσι τα περιεχόμενα, διευρύνουν τις διδακτικές μεθοδολογικές προσεγγίσεις, αποτελούν *εμπειρικά εργαλεία, μέσα ενεργοποίησης, μέσα συμμετοχής, καλλιεργούν ένα πολιτισμό ανθρωπίνων σχέσεων, συνδιαλέγονται με τη ζωή και τον πολιτισμό*.

Είναι περιεχόμενα που έχουν να κάνουν με όλες τις διαστάσεις της έννοιας *πολιτισμός*, για το λόγο αυτό θα αναφερθούμε λίγο αναλυτικά, προκειμένου να αποκτήσουμε μια ολοκληρωμένη εικόνα των στοιχείων που καθορίζουν τα περιεχόμενα της διδασκαλίας στις τάξεις ΜΕΛΙΝΑ

Τα διδακτικά περιεχόμενα, που κάποιες φορές, θα μπορούσε κανείς να ισχυρισθεί, *ταυτίζονται με τα μέσα του Προγράμματος (μουσική, κίνηση, χορός, θεατρικό παιχνίδι, εικαστικά)*,⁷⁵ άλλοτε συνάδουν με εκπαιδευτικούς σκοπούς του Αναλυτικού Προγράμματος, άλλοτε προκύπτουν από την ιδιαιτερότητα της διδακτικής στιγμής και άλλοτε είναι αποτέλεσμα του γενικότερου σχεδιασμού που έχει προηγηθεί από τον εκπαιδευτικό της τάξης στην αρχή της σχολικής χρονιάς ή του εξαμήνου. Γιατί τελικά φαίνεται ότι αυτό που λείπει από την εκπαίδευση και από την κοινωνία *είναι οι παιδαγωγοί να γίνουν καλλιτέχνες και οι καλλιτέχνες να γίνουν παιδαγωγοί*.

Κάποιες φορές τα εκπαιδευτικά περιεχόμενα αποτελούν *αυτόνομες δράσεις* που λειτουργούν *ενισχυτικά* στην προσέγγιση του διδακτικού εγχειριδίου (αποτελώντας νέα οπτική στο υπό διαπραγμάτευση θέμα στα πλαίσια διαθεματικής προσέγγισης). Τέτοια περιεχόμενα *είναι εκπαιδευτικά κοντινά*⁷⁶ που αφορούν στο μάθημα της γλώσσας (προκειμένου να αντιμετωπιστούν διαπιστωμένες δυσκολίες σε συγκεκριμένες διδακτικές ενότητες), των φυσιογνωστικών, των εικαστικών και της μουσικής.

Άλλοτε πάλι τα περιεχόμενα οργανώνονται κατά θέμα σε προετοιμασμένους *φακέλους οδηγούς*, -σχεδιασμένους αρχικά από εμπειρογνώμονες παιδαγωγούς κι εκπαιδευτές του Προγράμματος -κι αποτελούν το κύριο υλικό διαπραγμάτευσης που εμπεριέχει κατά τη σχεδιάσή του ένα *πλάνο ενιαίας αντιμετώπισης κάποιου θέματος* (παρέχει δηλ συγκεκριμένες γνωστικές πληροφορίες για το θέμα, καθορίζει τους *επιδιωκόμενους στόχους*, αλλά και τις *μεθόδους αντιμετώπισης* του, καθώς επίσης και τις *εκπαιδευτικές επισκέψεις σε χώρους πολιτισμικής αναφοράς* που πρέπει να το πλαισιώσουν, προκειμένου να θεωρείται πλήρες εκπαιδευτικό πρόγραμμα)⁷⁷.

Η επεξεργασία των περιεχομένων γίνεται τις περισσότερες φορές μέσα στην τάξη με *δραστηριότητες που προετοιμάζουν την εκπαιδευτική επίσκεψη*, ή *δραστηριότητες επεξεργασίας* που προορίζονται για *μετά την επίσκεψη*. Άλλοτε πάλι, τα περιεχόμενα-εκπαιδευτικό υλικό, προβλέπεται να χρησιμοποιηθούν κατά τη *διάρκεια της επίσκεψης* στο χώρο πολιτισμικής αναφοράς⁷⁸.

Επομένως, με την τέχνη της *αισθητοποίησης* που αξιοποιείται από το Πρόγραμμα, τα *μουσεία και οι χώροι πολιτισμού*, γίνονται *περιεχόμενα και μέσα, δυναμικά εργαλεία*⁷⁹ στα χέρια του εκπαιδευτικού, που οδηγεί τους μαθητές μέσα από την *ολιστική προσέγγιση*⁸⁰, στην κριτική σκέψη, στη λογική των *πολλαπλών αναγνώσεων κι ερμηνειών*⁸¹, στην *ενεργό εμπλοκή* τους στη μαθησιακή διαδικασία και τέλος στη *δημιουργία ευνοϊκών σχέσεων* με το πολιτιστικό τους περιβάλλον.

Για το λόγο αυτό κρίνεται σκόπιμο να αναπτυχθεί στο ακόλουθο κεφάλαιο η σχέση Προγράμματος ΜΕΛΙΝΑ και Μουσειακής Αγωγής έτσι όπως έχει διαμορφωθεί επίσημα τα τελευταία χρόνια στη χώρα μας.

4.2.2.1 Η Μουσειακή αγωγή και το «Πρόγραμμα «ΜΕΛΙΝΑ- Εκπαίδευση & Πολιτισμός»

Τις τελευταίες δεκαετίες όλες οι αναπτυγμένες χώρες επιδιώκουν την ανάπτυξη ενός *διαλόγου* μεταξύ των *εκπαιδευτικών* και των *ειδικευμένων* (στην προστασία της πολιτισμικής κληρονομιάς), ανθρώπων των μουσείων. Ταυτόχρονα τα εκπαιδευτικά προγράμματα των μουσείων γνωρίζουν *ξεχωριστή άνθηση* από τη δεκαετία του '70.

Στη χώρα μας η σύμπραξη αυτή ουσιαστικά αρχίζει να πραγματοποιείται σταδιακά αμέσως μετά την ίδρυση του Ελληνικού Τμήματος του Διεθνούς Συμβουλίου Μουσείων (ICOM) το 1983, γεγονός που σηματοδοτεί την έναρξη των εξελίξεων. Το 1988 μετά την οργάνωση στην Ελλάδα της ετήσιας συνάντησης της Διεθνούς Επιτροπής του ICOM⁸² για την Εκπαίδευση και την Πολιτιστική Δράση στα Μουσεία CECA⁸³, οργανώθηκε στην Αθήνα το *πρώτο Σεμινάριο Μουσείο- Σχολείο* που είχε σαν αποτέλεσμα τη *συνεργασία των Υπουργείων Παιδείας και Πολιτισμού με συντονιστή το ICOM σε μια προσπάθεια και από τις δύο πλευρές για τη σύνδεση του Σχολείου με το Μουσείο.*

Έτσι από το 1990 έως σήμερα είθισται να διοργανώνονται τα *Περιφερειακά Σεμινάρια⁸⁴ Μουσείο - Σχολείο* με συντονιστή το Ελληνικό Τμήμα του Διεθνούς Συμβουλίου Μουσείων (ICOM), σε συνεργασία με τμήματα των Πανεπιστημίων της χώρας και μουσεία, ακολουθώντας τις γενικές αρχές της καθιέρωσής τους...στα πλαίσια μιας δυναμικής *«διαδικασίας αξιολόγησης και επαναπροσδιορισμού στόχων, προκειμένου να ανταποκρίνονται στα αιτήματα των καιρών»⁸⁵.*

Τα Σεμινάρια αυτά φιλοξενούν εκπαιδευτικούς οι οποίοι κάθε φορά έχουν την ευκαιρία να παρακολουθήσουν παρουσιάσεις εκπαιδευτικών προγραμμάτων, να εξασκηθούν πρακτικά κατά ομάδες εργασίας στα μουσεία και τα μνημεία, να συζητήσουν για θέματα εκπαιδευτικών εκθέσεων, μουσειοσκευών κλπ.

Το 1995 το Πρόγραμμα «ΜΕΛΙΝΑ»-Εκπαίδευση και Πολιτισμός, είναι μια επίσημη σύμπραξη⁸⁶ των υπουργείων Παιδείας και Πολιτισμού που *«σηματοδοτεί τη σχέση σχολείου και εκθεσιακών πολιτισμικών οργανισμών με χαρακτηριστικά που διέπουν την οργάνωση της κρατικής παιδείας» (ΥΠΕΠΘ-ΥΠ.ΠΟ-ΓΓΛΕ, 1997,σ.22).*

Το «ΜΕΛΙΝΑ» εισάγει τις Τέχνες και τον Πολιτισμό στα σχολεία, ενώ τίθεται στο πλευρό των Μουσείων της χώρας, σύμφωνα με την άποψη του P.Bourdieu ότι *«τα παιδιά που επισκέπτονται τα μουσεία κατέχουν συνήθως το προνόμιο να ανήκουν στην καλλιεργημένη τάξη»⁸⁷, προκειμένου το σχολείο να εξασφαλίσει στα παιδιά το δικαίωμα της *ίσης πρόσβασης στην πολιτιστική κληρονομιά.**

Διαφορετικά θα έλεγε κανείς να επενδύσει πάνω στο *μορφωτικό τους κεφάλαιο*, ώστε αξιοποιώντας τις κοινωνικές τους εμπειρίες κι εξασφαλίζοντας σε όλα τον όρο «προνομιούχα», να συμβάλει στην άρση των ανισοτήτων στην εκπαίδευση, στη σύγχρονη πολυπολιτισμική κοινωνία που ζούμε.

Κατά τη διάρκεια εφαρμογής του Προγράμματος ΜΕΛΙΝΑ δόθηκε *έμφαση στην οργάνωση θεματικών επισκέψεων σε χώρους πολιτισμικής και ιστορικής αναφοράς* (μουσεία, μνημεία, αρχοντικά, πινακοθήκες, θέατρα, βιβλιοθήκες...) και παροτρύνθηκαν τα σχολεία που συμμετείχαν στην πειραματική του εφαρμογή να εμπλακούν στη δράση: *«Το σχολείο υιοθετεί ένα μνημείο»* με αιώτερο παιδαγωγικό στόχο του Προγράμματος να εμπλουτίσει όχι μόνο τα μαθήματα, αλλά και τις εκπαιδευτικές επισκέψεις, την καθημερινή κοινότητα και τις σχέσεις με την πολύτηχη και την πολύσημη έκφραση της Τέχνης⁸⁸ (Παϊζης, Ν., 2002, σ.44).

Πολλοί παραμελημένοι αρχαιολογικοί χώροι κατεγράφησαν σε βάση δεδομένων και αφού συγκροτήθηκαν ομάδες εμπειρογνομόνων⁸⁹-μελετήθηκε ο τρόπος και ο χώρος υποδοχής των μαθητών, - σχεδιάστηκε ειδικό έντυπο επίσκεψης, - σχεδιάστηκε ειδικό έντυπο προτάσεων για προτεινόμενες σειρές θεματικών επισκέψεων και τέλος σχεδιάστηκε τουλάχιστον ένα παιχνίδι-δραστηριότητα για κάθε χώρο. (Παϊζης, Ν., 1997, σ.44)

Από τη συνεργασία του Προγράμματος «ΜΕΛΙΝΑ» με τις αντίστοιχες Εφορείες του ΥΠΠΟ και τα Τμήματα Εκπαιδευτικών Προγραμμάτων των Μουσείων, καταρτίστηκε μεγάλος αριθμός εκπαιδευτικών φακέλων και εκπαιδευτικά προγράμματα επισκέψεων⁹⁰ σε χώρους πολιτισμικής αναφοράς, αφήνοντας στον κοινό τόπο *Σχολείο-Μουσείο* πολύτιμη παρακαταθήκη⁹¹ που προσδοκά την *ανάδειξη της πολιτιστικής μας κληρονομιάς και την έκφραση του συναισθηματικού κόσμου του παιδιού* (σχετικά με τον εθνικό πολιτισμό) μέσα από το *αισθητικό συναίσθημα⁹².*

Το Πρόγραμμα επιχείρησε την απόκτηση αισθητικής εμπειρίας από τα παιδιά και την επικοινωνία με τα προϊόντα πολιτισμού, προσπαθώντας ωστόσο να ικανοποιηθούν βασικοί διδακτικοί στόχοι του μαθήματος⁹³.

Τα υπουργεία Παιδείας και Πολιτισμού, δεδομένου ότι όλα τα μουσεία της χώρας μας δεν εφαρμόζουν εκπαιδευτικά προγράμματα -με συνέπειες να στερούνται οι νέοι ευκαιριών πρόσβασης στην πολιτιστική κληρονομιά κι ευαισθητοποίησής σε θέματα τέχνης και πολιτισμού-, προκειμένου να εξασφαλίσουν στους νέους, κατά το δυνατόν, ομοειδείς πολιτισμικές ευκαιρίες, αίροντας τις παραπάνω δυσκολίες, μέσω της σύμπραξής τους στα πλαίσια του Προγράμματος ΜΕΛΙΝΑ, επιδιώκουν⁹⁴ την ανάδειξη της *πολιτισμικής δυναμικής της εκπαίδευσης*. (Ζημαρίτου, Ε. 1997, σ.45)
Απώτερος στόχος αυτής της προσπάθειας είναι να κατασταθούν οι δάσκαλοι μέσω της επιμόρφωσής τους από το Πρόγραμμα, *ικανοί εμπυχωτές*⁹⁵ ώστε να είναι σε θέση να *σχεδιάζουν από μόνοι τους εκπαιδευτικές δράσεις και προγράμματα* και να πραγματοποιούν με τους μαθητές τους επισκέψεις σε οποιοδήποτε χώρο πολιτισμικής αναφοράς, άσχετα από το αν υπάρχει εκεί μουσειοπαιδαγωγός ή όχι. (Κώτσης, Κ. 1997, σ.24)

Η συνεργασία⁹⁶ ανάμεσα στους δύο θεσμούς «Σχολείο και Μουσείο» φαίνεται να είναι αναγκαία, όπως ισχυρίζονται σύγχρονοι παιδαγωγοί κι αυτό γιατί «...από το μουσείο απουσιάζει το ζωντανό και το έμπυχο ανθρώπινο δυναμικό, όπως μετουσιώνεται στο πρόσωπο του εκπαιδευτικού, ενώ από το σχολείο λείπει η πλούσια οπτικοακουστική υποδομή και πολυμεσική στήριξη που έχει τη δυνατότητα να εποικοδομήσει παραστάσεις και να παρέχει βιωματική κι εμπειρική γνώση ζωντανεύοντας το με το παρελθόν και συνδέοντάς το με το παρόν και το μέλλον.» (Φλουρής, Γ. Στο: Ζαφειράκου, Α., 2000, σ.12)
Σύμφωνα με τους παιδαγωγούς του Προγράμματος ΜΕΛΙΝΑ, αλλά και άλλων σύγχρονων παιδαγωγών, οι μέθοδοι διδασκαλίας που χρησιμοποιούν οι μουσειοπαιδαγωγοί-εμπυχωτές του μουσείου ή οι δάσκαλοι-εμπυχωτές, πρέπει να προάγουν το βίωμα, την επικοινωνία, τη συμμετοχή των παιδιών, την ανακαλυπτική μάθηση, τη χαρά και το ενδιαφέρον, ενώ παράλληλα προϋποθέτουν κενό χώρο στα Αναλυτικά Προγράμματα⁹⁷.

4.2.3 Μέθοδοι Διδασκαλίας-Μορφές επικοινωνίας και μάθησης του Προγράμματος

Στο Πρόγραμμα ΜΕΛΙΝΑ, η εισαγωγή της τέχνης στη εκπαίδευση, αγγίζει συνολικά αυτό που στην παιδαγωγική ονομάζεται *διδασκτική μέθοδος και παιδαγωγική στάση του δασκάλου* (ΥΠΕΠΘ-ΥΠΠΟ-ΓΓΛΕ, 1997, σ.2):

«Στα χέρια του δασκάλου η καλλιτεχνική δραστηριότητα, ξεφεύγει από το πλαίσιο της προσωπικής έκφρασης του μαθητή και γίνεται τρόπος διερεύνησης ενός θέματος, μέθοδος ταξινόμησης των παρατηρήσεων, πεδίο ελεύθερης ανταλλαγής απόψεων και τέλος πολυδύναμη διαδικασία σύνθεσης και διατύπωσης συμπερασμάτων» (ΥΠΕΠΘ-ΥΠΠΟ-ΓΓΛΕ 2000, σ.20)

Η Μ.Χαρίτου Φατούρου, στην εισαγωγή της αξιολόγησης που αφορά την ψυχολογική όψη της τεκμηρίωσης του Προγράμματος ΜΕΛΙΝΑ, κατά τον πρώτο χρόνο της πειραματικής του εφαρμογής, χαρακτηρίζει το Πρόγραμμα ως *«πρόγραμμα διαδικασίας ή μεθόδου»*, επειδή το κέντρο βάρους του βρίσκεται κυρίως στη μέθοδο διδασκαλίας» (Τσουρκάκη, Δ. 2003, σ.9).

Το Πρόγραμμα ΜΕΛΙΝΑ από την αρχή αναζήτησε *εναλλακτικές μορφές διδασκαλίας*⁹⁸ που στοχεύουν σε ουσιαστική μάθηση, και ταυτόχρονα συμβάλλουν στην επικοινωνία και αλληλεπίδραση, τόσο ανάμεσα στην ομάδα των μαθητών και του δασκάλου, όσο και μεταξύ σχολείου και κοινωνίας (ΥΠΕΠΘ-ΥΠΠΟ-ΓΓΛΕ 2000).

Τέτοιες μέθοδοι είναι η *μέθοδος των σχεδίων εργασίας*, η *διαθεματική προσέγγιση*, ο *Σωκρατικός διάλογος*⁹⁹, η *εργασία σε ομάδες* και γενικά ό,τι προσκαλεί το παιδί να συμμετέχει ενεργά στην κατανόηση του διαφορετικού στο χώρο και στο χρόνο, ό,τι του επιτρέπει να ταξιδεύει και να ονειρεύεται¹⁰⁰.

Στα πλαίσια των μεθόδων αυτών, τα παιδιά με βάση τα ιδιαίτερα χαρακτηριστικά της ηλικίας τους, τόσο μέσα στη σχολική τάξη όσο και στα πλαίσια μιας επίσκεψής τους σε χώρους πολιτισμικής

αναφοράς, παρατηρούν, υποθέτουν, ανταλλάσσουν απόψεις, προβληματίζονται, δίνουν προσωπικές ερμηνείες, κρίνουν, συγκρίνουν, αναπτύσσουν δεξιότητες, συνθέτουν, αφαιρούν, εκφράζουν συναισθήματα, δημιουργούν και τέλος μελετώντας κατανοούν τα αντικείμενα του χώρου τα οποία αποτελούν αστείρευτες και *πολυσήμαντες* πηγές πληροφοριών. Συνειδητοποιούν έτσι, την ιστορική πραγματικότητα, καθώς έρχονται αντιμέτωπα με τα ίχνη ενός *παρελθόντος*, που δεν είναι άλλο από το *δικό τους*. Παράλληλα, τους γεννιέται η περιέργεια και η επιθυμία να επισκέπτονται χώρους πολιτισμού, τόσο για την πολιτιστική τους μόρφωση, αλλά κυρίως για τη δυνατότητα έκφρασης της δημιουργικότητάς τους .

Όπως γίνεται φανερό, η εκπαιδευτική επίσκεψη *διαφέρει έτσι, πολύ*, από αυτό που κανένας αντιλαμβάνεται *ως απλή ξενάγηση*, άσκοπη περιπλάνηση, σχολικό περίπατο ή εκδρομή, με σκοπό την απλή έξοδο των μαθητών από την τάξη.

Αντιθέτως, η συζήτησή μας αφορά στην ενεργοποίηση της σκέψης και των αισθήσεων, μέσα από μια εκπαιδευτική *διαδικασία*, που απαιτεί *ολοκληρωμένο σχεδιασμό* κι *επιλογή κατάλληλων παιδαγωγικών μέσων* που θα βοηθήσουν το δάσκαλο ή το μουσειοπαιδαγωγό να επιτύχει τους αρχικούς του στόχους.

Οι *μορφές εργασίας* σε μια τάξη ΜΕΛΙΝΑ, εναλλάσσονται μεταξύ των βασικών διδακτικών μορφών,¹⁰¹ με έμφαση κυρίως στις *ομαδοκεντρικές μορφές* όπως η *εργασία σε ομάδες*, το *θεατρικό παιχνίδι* ή το *παιχνίδι των ρόλων*, οι *ομαδικές δράσεις στα πλαίσια σχεδίων εργασίας*, αλλά και *ομαδική έκφραση με έμφαση σε καλλιτεχνικές δραστηριότητες*. Κάποιες φορές, προκύπτει η ανάγκη ακόμα και για *συλλογική διδασκαλία*¹⁰² μέσα στην ίδια σχολική μονάδα, όταν δύο ή περισσότερα τμήματα έχουν αναλάβει τη διαπραγμάτευση κοινού σχεδίου εργασίας με τη συνεργασία περισσότερων εκπαιδευτικών. Σε καμία περίπτωση όμως, στις τάξεις ΜΕΛΙΝΑ δε θα πρέπει να λείπει μία μέθοδος, η οποία, αν και σπάνια απαντάται στη βιβλιογραφία με συγκεκριμένες οδηγίες προς τους εκπαιδευτικούς, το Πρόγραμμα ΜΕΛΙΝΑ (κι εδώ βρίσκεται η καινοτομία), στα βιωματικά επιμορφωτικά σεμινάρια του, δίδει μεγάλη βαρύτητα, προκειμένου να αναπτυχθούν η σχέση και η επικοινωνία που απαιτούνται μεταξύ επιμορφωτών κι επιμορφούμενων εκπαιδευτικών. Ο λόγος, για την «*εμψυχωτική μέθοδο*».

Στη συνέχεια παρατίθενται οι κύριες μέθοδοι του Προγράμματος, ξεκινώντας από την «*εμψυχωτική*»:

4.2.3.1 *Εμψυχωτική μέθοδος*

«Εμψύχωση είναι τόσο ο σκοπός όσο και η διαδικασία για την κινητοποίηση μιας ομάδας προς την επίτευξη ενός στόχου με την ανάπτυξη της αυτοπεποίθησης, της συνεργατικότητας και της αμοιβαίας εμπιστοσύνης» (Lobrot M.).

Στηριζόμενοι στις βασικές αρχές της *εμψυχωτικής επιμορφωτικής μεθόδου*, που αναπτύσσεται από διακεκριμένους επιστήμονες στο χώρο της παιδαγωγικής και στα χαρακτηριστικά της οποίας στηρίζει την επιμόρφωση των εκπαιδευτικών το Πρόγραμμα ΜΕΛΙΝΑ, θα μπορούσε κανείς να ισχυρισθεί ότι κατά αντιστοιχία προκύπτει από τους ίδιους τους εκπαιδευτικούς, η ανάγκη για την εφαρμογή στην τάξη μιας παιδαγωγικής μεθόδου, -της «*εμψυχωτικής*». Ίσως ο όρος ξαφνιάζει, αλλά χρησιμοποιείται εδώ με την έννοια ότι ο δάσκαλος ενθαρρύνει τους μαθητές του στις παρακάτω αρχές στις οποίες έχει από πριν ο ίδιος μνηθεί (Βεργίδης, Δ.-Βαϊκούση, Δ. 2003, 79-85):

- *Η διεύρυνση της εκπαιδευτικής κατάστασης*

Στο Πρόγραμμα ΜΕΛΙΝΑ η υπέρβαση της περιχάραξης του σχολείου και η οργάνωση εκπαιδευτικών καταστάσεων έξω από τις σχολικές αίθουσες και τους χώρους επιμόρφωσης(επισκέψεις σε χώρους πολιτισμικής αναφοράς, συμμετοχή σε καλλιτεχνικές εκδηλώσεις...κ.ά.) διευρύνουν τις συναλλαγές με το περιβάλλον και τις ευκαιρίες για μάθηση και προσωπική ανάπτυξη.

- *Αξιοποίηση των διαθέσιμων πηγών γνώσης*

Στο Πρόγραμμα ΜΕΛΙΝΑ η αξιοποίηση των πηγών της γνώσης κατά κύριο λόγο προωθείται με την κατασκευή εκπαιδευτικού υλικού για την τέχνη και τον πολιτισμό σε επίπεδο περιφέρειας, αλλά και με τις επισκέψεις προσωπικοτήτων στα σχολεία της πειραματικής εφαρμογής.

- *Η διαφοροποίηση του ρόλου του εκπαιδευτικού και του εκπαιδευτή*

Ο εκπαιδευτικός ή εκπαιδευτής δεν περιορίζεται στη διδασκαλία του γνωστικού περιεχομένου της μάθησης αλλά στοχεύει ακόμα στην πολύπλευρη καλλιέργεια της προσωπικότητας των συμμετεχόντων και την ανάπτυξη της θετικής στάσης για τον παιδευτικό ρόλο της τέχνης και του πολιτισμού. Ο εκπαιδευτικός ή εκπαιδευτής εκφράζει τα συναισθήματά του, αναφέρεται στα προσωπικά του βιώματα και δημιουργεί θετικές σχέσεις με τους εκπαιδευόμενους / μαθητές, εμπνυχώνοντάς τους και προσπαθώντας να τους οδηγήσει σε μια ευρετική μέθοδο ανακάλυψης της γνώσης.

- *Από τη σχολική τάξη στην ομάδα*

Η σχολική τάξη παραπέμπει σε μια συγκεκριμένη «τάξη», δηλαδή ταξινόμηση και περιχάραξη στο χώρο και στο χρόνο αλλά και στο περιεχόμενο της μάθησης. Η εμπνυχωτική παιδαγωγική μέθοδος όμως παραπέμπει σε πιο χαλαρά σύνορα ανάμεσα στις παιδαγωγικές πρακτικές και στις άλλες δραστηριότητες - ψυχαγωγικές, καλλιτεχνικές κ.ά.

Στο Πρόγραμμα ΜΕΛΙΝΑ, η σχολική μονάδα θεωρείται πεδίο δραστηριοποίησης (ατομικής ή συλλογικής) των εκπαιδευτικών, και πεδίο ανάπτυξης της επικοινωνίας στα πλαίσια της δημιουργίας μιας ζωντανής και δυναμικής κοινότητας προσωπικοτήτων.

- *Η βιωματική γνώση.*

Οι εκπαιδευόμενοι στο Πρόγραμμα μαθαίνουν καθώς συμμετέχουν σε εκπαιδευτικές δραστηριότητες που οργανώνονται μέσα από σχέδια εργασίας (projects). Με τον τρόπο αυτό μελετούν τον κοινωνικό-οικονομικό-πολιτιστικό τους περίγυρο, σχεδιάζουν εκπαιδευτικές δραστηριότητες, θέτουν σκοπούς και στόχους, αξιολογούν αποτελέσματα.

- *Η δημιουργικότητα.*

Σκοπός του Προγράμματος ΜΕΛΙΝΑ είναι ο μαθητής «να ολοκληρωθεί σε δημιουργό», με την «...απελευθέρωση της δημιουργικής του ικανότητας και τελικά την αναζήτηση μιας νέας αισθητικής στην καθημερινή επικοινωνία της εκπαιδευτικής κοινότητας». Για το Πρόγραμμα ΜΕΛΙΝΑ, μόνο δημιουργικοί δάσκαλοι μπορούν να αναπτύξουν τη δημιουργικότητα των μαθητών τους, και για το λόγο αυτό, οι κύριοι συντελεστές του Προγράμματος έδωσαν έμφαση στην εμπνυχωτική μέθοδο και στην εργαστηριακή επιμόρφωση των εκπαιδευτικών, αναπτύσσοντας την επικοινωνία μεταξύ των επιμορφωτών και των εκπαιδευτικών του Προγράμματος, στα πλαίσια μιας επικοινωνιακής παιδαγωγικής σχέσης μεταξύ διδασκόντων και διδασκόμενων, με λεκτικά και μη λεκτικά στοιχεία (Κοσμόπουλος, Α. 1990, 293-308).

4.2.3.2 Η μέθοδος των σχεδίων εργασίας (projects) ως βιωματική επικοινωνιακή μέθοδος

Η χρήση των σχεδίων εργασίας (projects) προτείνεται από το ΜΕΛΙΝΑ ως δυνατότητα συνδυασμού των βασικών διδακτικών μορφών, αλλά και ως *εναλλακτική-συνδυαστική* προς τις παραδοσιακές μεθόδους διδασκαλίας.

Στην παραπάνω μέθοδο στα πλαίσια του ΜΕΛΙΝΑ, η επεξεργασία της ύλης γίνεται μέσα από εξελισσόμενες διαδικασίες που προάγουν τα βιώματα των μαθητών, το διάλογο μεταξύ δασκάλου-μαθητών και μαθητών μεταξύ τους, καθώς οδηγούν στη γνώση, μέσα από *ευρετικές-ανακαλυπτικές* διαδικασίες που ενεργοποιούνται ουσιαστικά μέσα από την *ανάθεση έργου* στην ομάδα της τάξης.

Κατά τη διάρκεια διεξαγωγής ενός σχεδίου εργασίας, οι μαθητές *συλλέγουν, επεξεργάζονται, συνδέουν, συσχετίζουν, αξιολογούν, γενικεύουν κι εφαρμόζουν* πληροφορίες και γνώσεις τόσο μέσα στο

χώρο του σχολείου και της σχολικής τάξης, όσο και στα πλαίσια μιας εκπαιδευτικής επίσκεψης σε χώρους συνήθως πολιτισμικής αναφοράς.

Εκεί τους δίνεται η ευκαιρία για επιτόπια παρατήρηση, εποπτεία, καταγραφή, φωτογράφιση, ακρόαση και συλλογή πληροφοριών. Τίθενται έτσι σε εφαρμογή ουσιαστικά όλες οι λογικές μέθοδοι διδασκαλίας.

Δίνοντας έμφαση «στη βιωματική και την επικοινωνιακή πλευρά της μεθόδου», το Πρόγραμμα ΜΕΛΙΝΑ, ενδιαφέρεται πρωτίστως τα παιδιά να χαίρονται, να συμμετέχουν, να εκφράζονται, να επικοινωνούν να αυτενεργούν, να αναπτύσσουν πρωτοβουλία, αυθορμητισμό και φαντασία. Επιπρόσθετα, οι μαθητές, μέσα από τις δυνατότητες που τους παρέχονται για *ομαδοσυνεργατική μάθηση* (Κανάκη, Ι.Ν. 1987), αναπτύσσουν στενές συναισθηματικές σχέσεις κι επικοινωνία, - ανεξάρτητα από τις δυνατότητές τους στα γνωστικά αντικείμενα, το φύλο τους, την κοινωνική προέλευση και την εθνικότητά τους.

Στην πορεία για την απόκτηση των παραπάνω κοινωνικών δεξιοτήτων, το Πρόγραμμα ΜΕΛΙΝΑ θεωρεί ότι τα παιδιά ενδυναμώνουν απέναντι σε καταστάσεις σύγκρουσης. Αίρονται έτσι ουσιαστικά βασικές *αντινομίες* της εκπαίδευσης, όπως είναι η αντίθεση ανάμεσα στο *εγώ-ατομικό* και το *εμείς-ομαδικό*, στη *δέσμευση* και την *ελευθερία*, στην *παράδοση* και την *εξέλιξη*, στον *κλειστό* και τον *ανοιχτό προγραμματισμό*, στον *αυτοπροσδιορισμό* και τον *ετεροπροσδιορισμό* και μαθαίνουν να προχωρούν στην εξεύρεση λύσεων στα πλαίσια μιας ισότιμης επικοινωνιακής σχέσης στις ομάδες που μετέχουν ως μέλη (Κοσσυβάκη, Φ. 1998, σ.52-56).

Δάσκαλος και μαθητές, εργαζόμενοι σ' ένα *σχέδιο εργασίας*, παράλληλα με τους *στόχους των βασικών ταξινομιών* και τη *μεθοδική οργάνωση της διδασκαλίας*¹⁰³, απελευθερώνονται από το ένα και μοναδικό διδακτικό εγχειρίδιο, αξιοποιώντας νέο εκπαιδευτικό υλικό, πρόσωπα, πράγματα και καταστάσεις (που συναντούν έξω από το σχολείο κατά τη διάρκεια της εκπαιδευτικής τους επίσκεψης) ή όταν «*η αναζήτηση εξειδικευμένης πληροφόρησης ή βοήθειας αντιμετωπίζεται με προσκλήσεις σε ειδικούς-που αξιοποιούνται σύμφωνα με αναλυτική προεργασία ερωτημάτων που καταστρώνονται από τις ομάδες...*» (ΥΠΕΠΘ-ΥΠ.ΠΟ-ΓΓΛΕ 2000, σ. 22).

Μαθαίνουν έτσι τα παιδιά «*πώς να μαθαίνουν*» με την ψυχή τους, ενώ παράλληλα με την *ολική ανάπτυξη* τους ως νους-ψυχή-σώμα, προωθείται η *ολιστική ματιά της γνώσης*, προφυλάσσοντας άτομα και κατά συνέπεια την κοινωνία από τις επιπτώσεις της μονομέρειας και της αποσπασματικότητας.

4.2.3.3 Μέθοδος project και καλλιτεχνική αντίληψη της διδασκαλίας

Στο κατώφλι του 21^{ου} αιώνα εμπειρογνώμονες σε θέματα παιδείας τονίζουν ότι ο στόχος της εκπαίδευσης πρέπει να είναι: «*το να καταστήσει τα άτομα ικανά να επιλύουν τα προβλήματά τους, να παίρνουν αποφάσεις και να αναλαμβάνουν την ευθύνη των πράξεών τους...για να αναπτύξουν τις δεξιότητές τους και τη δυνατότητα να ελέγχουν, όσο εξαρτάται από αυτούς τη ζωή τους*» (UNESKO, 1999, σ.39).

Επιπρόσθετα παρατηρούν ότι: «*Είναι απαραίτητο να παρέχουμε στα παιδιά και στους νέους ευκαιρίες-αισθητικές, καλλιτεχνικές, επιστημονικές, πολιτιστικές κ.ά. για ν' ανακαλύπτουν τον κόσμο και να πειραματίζονται... Η τέχνη και η ποίηση...πρέπει να έχουν καλύτερη θέση στα σχολεία*» (UNESKO, 1999, σ.140).

Ο συνδυασμός της μεθόδου *project* ως βιωματικής κι επικοινωνιακής μεθόδου, με την *καλλιτεχνική διάσταση της διδασκαλίας*, όπως προτείνονται σαν εναλλακτικές μορφές επικοινωνίας και μάθησης από το ΜΕΛΙΝΑ (*μουσική, εικαστική, κινητική, θεατρική διάσταση*), προκαλούν το συναίσθημα και την απόλαυση, τη συγκίνηση και την προσωπική ανακάλυψη, διεγείρουν τις αισθήσεις των παιδιών, ενώ τα βοηθούν να αναπτυχθούν μέσα από τα ιδιαίτερα βιώματά τους, τη δυναμική αλληλεπίδραση και τη μεταξύ τους επικοινωνία.

Προς την κατεύθυνση αυτή, ο E. Eisner παραπέμπει όχι μόνο στην εναλλακτική δυνατότητα που παρέχει η καλλιτεχνική διάσταση της διδασκαλίας, αλλά επιπλέον επισημαίνει:
«μιλώντας για...τέχνες...δε μιλώ για ποίηση και εικόνες, λογοτεχνία και χορό, ...απλώς ως εναλλακτικά μέσα για να εκθέσουμε αυτά που ξέρουμε. Μιλώ για τις μοναδικές μορφές κατανόησης που η ποίηση και οι εικόνες, η λογοτεχνία και ο χορός, τα μαθηματικά και η γλώσσα των γραμμάτων κάνουν δυνατές.» (Eisner, W,E. 2000, σ.43)

Αλλά και οι Χ.Θεοφιλίδης και Α.Κουρτέλλας υποστηρίζουν ότι : «...οι τέχνες εκφράζουν τον πολιτισμό μιας εποχής κι ενός τόπου...η απουσία των τεχνών από το σχολικό πρόγραμμα οδηγεί σε εκπαιδευτική πενία, δημιουργεί άτοματα οποία πάσχουν από διαφορετικές μορφές αναλαβητισμού.» (στο: Eisner,W,E. 2000, σ.11)

Με δεδομένο, ότι στη χώρα μας δεν υπάρχουν εναλλακτικά σχολεία, οι παραπάνω απόψεις δίνουν ώθηση σε προγράμματα, όπως το ΜΕΛΙΝΑ, για τη χρήση των εναλλακτικών μεθόδων διδασκαλίας, μέσω του οποίου η πολιτισμική αγωγή στην εκπαίδευση «μπορεί να αποτελέσει μια δυνατότητα επικοινωνίας της σχολικής κοινότητας με την κοινωνία.» (Κοσσυβάκη, Φ. 1998, σ.262).

Μέσα από τον παραπάνω επιστημονικό προβληματισμό, το ελληνικό σχολείο φαίνεται να αποκτά έναν επιπλέον λόγο, ίσως και τρόπο, προς την κατεύθυνση ν' ανοίξει τις πόρτες του στην κοινωνία, δίνοντας τη δυνατότητα στους μαθητές να βγουν έξω από τα στενά όριά του, κι επιτρέποντας σε άλλους (γονείς, ειδικούς, κ.ά.) να προσφέρουν στη μαθησιακή διαδικασία, αναπτύσσοντας σχέσεις με παιδιά και δασκάλους. Δημιουργείται έτσι μια ακόμη ευκαιρία για τη δημιουργία κοινωνίας ανθρώπων και υπεύθυνων πολιτών με όραμα «...να δημιουργηθεί...μια άλλη κοινωνία, μια άλλη νοοτροπία, μια άλλη πολιτική.» (ΥΠΕΠΘ-ΥΠ.ΠΟ-Γ.Γ.Λ.Ε, 1995, σ.1).

4.2.4 Μέσα επικοινωνίας και μάθησης του Προγράμματος

Βασική θέση του Προγράμματος είναι ότι οι δάσκαλοι πρέπει να πειραματίζονται και να βρίσκονται σε συνεχή αναζήτηση της διδακτικής μεθοδολογίας. Ένα θέμα που άπτεται των προβληματισμών τους στα πλαίσια του γενικότερού τους σχεδιασμού, παράλληλα με το «τι» καινούριο πρέπει να διδάξουν στο σχολείο τους σήμερα, είναι το «πώς» θα το διδάξουν, κι αναφερόμαστε εδώ όχι μόνο στη μέθοδο διδασκαλίας, αλλά στα μέσα διδασκαλίας.

Αναλυτικότερα για το Πρόγραμμα ΜΕΛΙΝΑ τα μέσα διδασκαλίας και μάθησης προσφέρουν πολλαπλές δυνατότητες και εναλλακτικές λύσεις στην εκπαιδευτική διαδικασία αρκεί να λαμβάνουν υπόψη τις προεμπειρίες των μαθητών και να είναι προσαρμοσμένα στο επίπεδό τους.

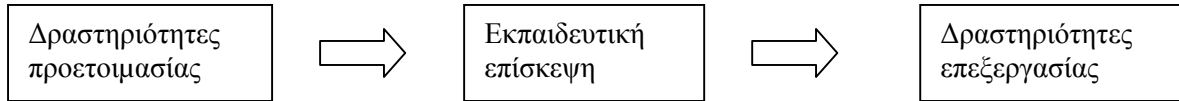
Τα μέσα διδασκαλίας που προτείνει το Πρόγραμμα προσφέρουν διάφορες μορφές εμπειρίας και χρησιμοποιούνται άλλοτε για στήριξη της διδακτικής διαδικασίας κι άλλοτε αναλαμβάνουν μέρος ή ολόκληρη τη διδακτική διαδικασία, οπότε μετατρέπονται και σε παραγωγό και σε μεταβιβαστή πληροφοριών. (Κοσσυβάκη, Φ. 1998, 234)

4.2.4.1 Εκπαιδευτικές επισκέψεις έξω από τη σχολική τάξη

Μέσα του Προγράμματος μπορούν να θεωρηθούν *δράσεις που αφορούν την τέχνη* όπως: το θεατρικό παιχνίδι, τη μουσική και την κίνηση (εκφραστικός χορός), εικαστικές εμπειρίες και *εκπαιδευτικές επισκέψεις* σε μουσειά¹⁰⁴ και χώρους πολιτισμικής αναφοράς. «Το Πρόγραμμα ΜΕΛΙΝΑ τόσο στην Αισθητική Αγωγή, όσο και στο πλαίσιο των άλλων μαθημάτων, αξιοποιεί και ενδυναμώνει τις ευκαιρίες επισκέψεων σε χώρους πολιτισμικής αναφοράς αναδεικνύοντάς τις σε κομβικά σημεία της παρουσίασης της ύλης των μαθημάτων. Για να είναι περισσότερο αποτελεσματικές αυτές οι επισκέψεις, από παιδαγωγική-διδακτική άποψη, είναι αναγκαίο να τονιστεί η σημασία του έγκαιρου προγραμματισμού, όσο και του δημιουργικού χαρακτήρα τους. Ο δάσκαλος έχει εντοπίσει, ίσως από την αρχή της χρονιάς, σε συγκεκριμένο μάθημα και σε

συγκεκριμένο σημείο της ύλης του μαθήματος τη διδακτική αναγκαιότητα μιας τέτοιας επικοινωνίας. Η αναγκαιότητα αυτή προκύπτει από την επιθυμία να εμπλουτιστεί η διδασκόμενη ύλη με τα απαραίτητα βιωματικά στοιχεία.» (<http://www.prmelina.gr>)

Σχετικά με τις εκπαιδευτικές επισκέψεις σε χώρους πολιτισμικής αναφοράς οι φάσεις πριν κατά και μετά την επίσκεψη που προτείνει το Πρόγραμμα αποδίδονται στη συνέχεια σχηματικά ως εξής:

Στο στάδιο *πριν από την επίσκεψη*, κυριαρχεί το γνωστικό στοιχείο κι εκεί ο δάσκαλος καλείται να προβληματιστεί με ποια δραστηριότητα εισάγει τους μαθητές του στο χώρο, με ποια στο χρόνο και τέλος με ποια στο θέμα. Στο δεύτερο *στάδιο*, εκείνο *της επίσκεψης*, κυριαρχεί το βιωματικό στοιχείο όπου και πάλι από το δάσκαλο επιλέγεται το τι θα δουν οι μαθητές και γιατί, καθώς και το ποια δραστηριότητα θα γίνει κατά την επίσκεψη. *Μετά την επίσκεψη* επεξεργάζονται τα ερωτήματα που προέκυψαν από τα παιδιά κι αναπτύσσονται με πρωτοβουλία του εκπαιδευτικού, οι κατάλληλες δραστηριότητες για την απάντηση αυτών των ερωτημάτων. (<http://www.prmelina.gr>)

Σχετικά με τα εκπαιδευτικά περιεχόμενα-εκπαιδευτικό υλικό που υποστηρίζει τις παραπάνω επισκέψεις, παρόλο που στη συνέχεια θα γίνει λόγος αναλυτικά, κρίνεται σκόπιμο να αναφερθεί εδώ ότι η επεξεργασία τους γίνεται άλλοτε μέσα στην τάξη -με δραστηριότητες που προετοιμάζουν την εκπαιδευτική επίσκεψη, ή δραστηριότητες επεξεργασίας που έπονται της επίσκεψης. Άλλοτε πάλι, προβλέπεται να χρησιμοποιηθούν κατά τη διάρκεια της επίσκεψης στο χώρο πολιτισμικής αναφοράς¹⁰⁵.

4.2.4.2 Κλιμάκια καλλιτεχνών ή άλλων μικρών και μεγάλων προσωπικοτήτων, στην τάξη.

Ένας από τους βασικούς σκοπούς του Προγράμματος ΜΕΛΙΝΑ ήταν να δημιουργηθούν ευκαιρίες μέσα στο χώρο του σχολείου (αλλά και του άμεσου περιβάλλοντός του), να γευτούν οι μαθητές τη δυνατότητα λίγο ίσως, από «τη βαθύτερη ουσία της καλλιτεχνικής έκφρασης», ενώ παράλληλα να αξιοποιηθεί το καλλιτεχνικό δυναμικό της κάθε περιοχής.www.prmelina.gr

Τα παραπάνω, ενισχύθηκαν και με επισκέψεις-παρεμβάσεις περιοδευόντων κλιμακίων καλλιτεχνών κι εμψυχωτών, σ' όλη τη χώρα, που «...με τη βοήθεια κάποιου φορητού εξοπλισμού, μπορούν να παρέχουν “άλλης τάξης” πολιτισμικά ερεθίσματα», ενώ παράλληλα στηρίζουν και συνταιριάζονται θαυμάσια με εκπαιδευτικούς στόχους και αντικείμενα. (ΥΠΕΠΘ-ΥΠ.ΠΟ-ΓΓΛΕ, 2000)

Ταυτόχρονα, σε κάθε σχολείο δίνεται «η δυνατότητα να καλεί στο χώρο του, ανθρώπους των γραμμάτων και των τεχνών αλλά και λαϊκούς καλλιτέχνες της περιοχής, για να συζητήσουν με τα παιδιά το έργο τους και τον τρόπο που δουλεύουν», αρκεί προηγουμένως να έχει προηγηθεί κατάλληλη προετοιμασία, ευαισθητοποίηση και δραστηριοποίηση των μαθητών. Το πρώτο κλιμάκιο που επισκέφτηκε τα πειραματικά σχολεία του Προγράμματος ΜΕΛΙΝΑ, ήταν το 1995-96 το κλιμάκιο θεατρικής έκφρασης, που παρουσίασε το έργο της Ξένιας Καλογεροπούλου ΟΔΥΣΣΕΒΑΧ. Το έργο αποκάλυψε με θαυμαστό τρόπο τη ζωντανή σχέση που υπάρχει ανάμεσα στην παράσταση και την ύλη του σχολείου. Την επόμενη χρονιά ακολούθησαν: τα κλιμάκια της Μουσικής, του χορού και της κίνησης, και το κλιμάκιο του θεατρικού παιχνιδιού.

4.2.4.3 Το εκπαιδευτικό υλικό

Βασικό μέσο της εφαρμογής του Προγράμματος στη διαδικασία μάθησης κι επικοινωνίας αποτελεί και το **εκπαιδευτικό υλικό**. Σχετικά με αυτό, κατανέμεται σε προετοιμασμένους φακέλους-οδηγούς ή εκπαιδευτικά κουτιά, σχεδιασμένα από εμπειρογνώμονες του Προγράμματος και: «Θεμελιώδης...επιλογή, κατά τη σχεδίαση του εκπαιδευτικού υλικού του Προγράμματος ΜΕΛΙΝΑ, είναι να παραδώσει στο δάσκαλο, Τράπεζα Εκπαιδευτικού Υλικού, απ' όπου ο δάσκαλος θα επιλέξει τα στοιχεία που κρίνει ότι τον βοηθούν στη διαμόρφωση του δικού του μαθήματος. Το υλικό θα φτάσει στα παιδιά μόνο μέσα από τις επιλογές και τη διδακτική μεθοδολογία που ακολουθεί ο δάσκαλος.» (<http://www.prmelina.gr>)

Ενώ τονίζεται ότι στόχος του εκπαιδευτικού υλικού αποτελεί η άσκηση του δασκάλου σε νέα διδακτική μεθοδολογία, για να μπορεί **σταδιακά** να δημιουργηθεί και νέο εκπαιδευτικό υλικό από εκείνον¹⁰⁶ και τους μαθητές του, σύμφωνα με τα ενδιαφέροντα και τις ανάγκες της τάξης-ομάδας. Χαρακτηριστικά, πρωταρχική μέριμνα των συντελεστών του Προγράμματος φαίνεται να είναι:

«...να αναπτύξουν την πρωτοβουλία και την αυτονομία του εκπαιδευτικού, καθώς και την ικανότητά του να παράγει εκπαιδευτικό υλικό, ανάλογα με τις ανάγκες της τάξης του, τα ενδιαφέροντά του και τις δυνατότητες τις οποίες έχει». (Βεργίδης,Δ., - Βαϊκούση,Δ., 2003, σ.122)

Το Πρόγραμμα ΜΕΛΙΝΑ, θεωρεί ότι, ένα σύγχρονο εκπαιδευτικό υλικό, βοηθά το δάσκαλο να είναι πιο αποτελεσματικός, εάν είναι σύμφωνα με το ρυθμό της διδασκαλίας και τις διδακτικές ανάγκες, κι αν απαιτεί απλούς χειρισμούς, χωρίς να διαταράζει τη συνοχή του μαθήματος. «Αν ο δάσκαλος το θελήσει, λίγες φακές, μια εφημερίδα, ένα μαντήλι ή ένα πλαστικό μπουκάλι μπορούν να γίνουν πρώτης τάξης εκπαιδευτικό υλικό δίπλα στους ψηφιακούς δίσκους, τις κασέτες και τους υπολογιστές¹⁰⁷»(ΥΠΕΠΘ-ΥΠ.ΠΟ-ΓΓΛΕ 1997, σ.20).

Το εκπαιδευτικό υλικό που προτείνεται από το ΜΕΛΙΝΑ, περιλαμβάνει οδηγούς μαθημάτων, σχέδια εργασίας (project), προτάσεις για διάφορες παιδαγωγικές δραστηριότητες και παιδαγωγικές υποδείξεις. Είναι *πρωτότυπο υλικό που κατά την αναπαραγωγή του φαίνεται καλαισθητό, καλής ποιότητας και χαμηλού κόστους – καρτέλες και αφίσες, έντυπα, διαφάνειες, μήτρες φωτοαντιγράφων, κλπ –* (ΥΠΕΠΘ-ΥΠΠΟ-ΓΓΛΕ, 1997, σ.19-22) .

Οι βασικές αρχές σχεδιασμού κι εκπόνησης του εκπαιδευτικού υλικού, σε μεγάλο βαθμό παραπέμπουν στις αρχές της *εμψυχωτικής παιδαγωγικής*¹⁰⁸ ενώ οι συγκεκριμένοι άξονες του σχεδιασμού του, παρουσιάζονται σχηματικά στον πίνακα που ακολουθεί: (<http://www.prmelina.gr>)

ΕΠΙΔΙΩΚΕΤΑΙ:

Εύκολη ενσωμάτωση στην **καθημερινή** διδακτική πρακτική.

Ποικιλότητα προσέγγιση των

κομβικών εννοιών της διδακτικής ενότητας με συμ- σύγχρονα εργαλεία

Ανάδειξη προτάσεων διδακτικής μεθοδολογίας για παραγωγή νέου, **αυτοσχέδιου** υλικού.

ΑΠΟΦΕΥΓΕΤΑΙ:

Χρήση εργαλείων **μη προσιτών** στο δάσκαλο.

Συσσώρευση πληροφοριών με σύγχρονα εργαλεία εντυπωσιακής παρουσίας.

Ανάδειξη «χαριτωμένων» λύσεων χωρίς θεωρητικά επεξεργασμένο διδακτικό υπόβαθρο

Πιο αναλυτικά:

Α) Το Πρόγραμμα, σχεδίασε πρότυπο εκπαιδευτικό υλικό που λειτουργεί ως «πρόταση» αξιοποίησης των τεχνών στην τρέχουσα σχολική δραστηριότητα. Εκπαιδευτικό υλικό, τόσο για τα

κύρια μαθήματα αλλά κι εκπαιδευτικό υλικό και για τα καλλιτεχνικά μαθήματα. Συγκεκριμένα κατασκευάστηκαν¹⁰⁹:

- Στο μάθημα των Εικαστικών : «Η ματιά των εικαστικών».
- Στο μάθημα της Μουσικής : «Ο ήχος της Μουσικής».
- Στα γλωσσικά και στα φυσικομαθηματικά μαθήματα : «Βροχές κάθε λογής» και «Μια μάγισσα στην τάξη μας».
- Για το «χορό και την κίνηση» διανεμήθηκε το βιβλίο «100 παιχνίδια με κίνηση», Huberta Wiertsema εκδόσεις Orpheus, Σ. & Μ. Νικολαΐδης Ο.Ε. Επιπλέον το 2003, μοιράστηκε στα σχολεία της πειραματικής εφαρμογής, ένας φάκελος με θέμα «χορός και την κίνηση». Το εκπαιδευτικό αυτό υλικό περιέχει συγκεκριμένες προτάσεις δραστηριότητας και συνοδεύεται από υποστηρικτικό υλικό (οπτικοακουστικό) και οδηγίες (Βιβλίο Δασκάλου).

Β) Από τη συνεργασία του Προγράμματος «ΜΕΛΙΝΑ» με τις αντίστοιχες Εφορίες του ΥΠ.ΠΟ και τα Τμήματα Εκπαιδευτικών Προγραμμάτων ΤΩΝ Μουσείων, καταρτίστηκε μεγάλος αριθμός εκπαιδευτικών φακέλων και εκπαιδευτικά προγράμματα επισκέψεων σε χώρους πολιτισμικής αναφοράς, αφήνοντας στον κοινό τόπο μουσείο σχολείο πολύτιμη παρακαταθήκη που προσδοκά την ανάδειξη της πολιτιστικής μας κληρονομιάς και την έκφραση του συναισθηματικού κόσμου των παιδιών μέσα από το αισθητικό συναίσθημα. *«Πολλοί παραμελημένοι αρχαιολογικοί χώροι καταγράφησαν σε βάση δεδομένων και αφού συγκροτήθηκαν ομάδες εμπειρογνομόνων μελετήθηκε ο τρόπος και ο χώρος υποδοχής των μαθητών, -σχεδιάστηκε ειδικό έντυπο επίσκεψης, -σχεδιάστηκε ειδικό έντυπο προτάσεων για προτεινόμενες σειρές θεματικών επισκέψεων και τέλος σχεδιάστηκε τουλάχιστον ένα παιχνίδι-δραστηριότητα για κάθε χώρο.»* (Παϊζης, Ν., 1997, σ.44)

Μαζί με τα παραπάνω, παραδόθηκε σε κάθε σχολείο κι ένας φάκελος που περιείχε πληροφορίες (σε επίπεδο Νομού) για την πολιτιστική κληρονομιά (αρχαιολογικούς χώρους, Μουσεία, Μνημεία), τους χώρους υποδομής πολιτιστικών εκδηλώσεων, τους πολιτιστικούς φορείς και τις πολιτιστικές εκδηλώσεις. Όσον αφορά τέλος, το εκπαιδευτικό υλικό, η χρήση του από το δάσκαλο διαφέρει από την υλοποίηση προκατασκευασμένου μαθήματος και στοχεύει στην προσεκτική μελέτη της διδακτικής μεθοδολογίας που το πλαισιώνει προκειμένου να επηρεάσει τη διδακτική του αντίληψη και πρακτική για τη διδασκαλία και τη μάθηση: *«...αναβαθμίζοντας το μάθημά του, ο σύγχρονος δάσκαλος ωριμάζει και συγκεκριμενοποιεί τις προσδοκίες του για τη συνεχή βελτίωση του εκπαιδευτικού συστήματος, με μέσα σύγχρονα αλλά και σύμμετρα προς το ουσιαστικό νόημα της εκπαίδευσης και του πολιτισμού, που δεν είναι άλλο από τη χαρά της μάθησης στο πλαίσιο της μικρής κοινωνικής ομάδας και την αναζήτηση τρόπων και μεθόδων»* (<http://www.prmelina.gr>)

4.2.4.4 Τα οπτικοακουστικά μέσα

Επιπλέον, από παιδαγωγική σκοπιά, το Πρόγραμμα αναζήτησε τέτοιες μορφές *χρήσης των οπτικοακουστικών μέσων διδασκαλίας*, που βοηθούν το παιδί : (Θεοδωρίδης, Μ. 1997, 29)

«...να συνειδητοποιήσει πως όλος αυτός ο 'άνωθεν' λαμπερός κόσμος της οπτικοακουστικής εξουσίας, δεν είναι παρά οπτικοακουστικά προϊόντα που κατασκευάζονται με τη χρήση κάποιων εργαλείων, από ανθρώπους όπως εμείς...Με παρόμοια εργαλεία το παιδί μπορεί να κατασκευάσει τις δικές του φωτογραφίες, τις δικές του οπτικοακουστικές αφηγήσεις, τη δική του προσωπική τηλεοπτική καταγραφή-εκδοχή του κόσμου που μας περιβάλλει.»¹¹⁰

Απαραίτητα συμπληρώματα σε μια τάξη ΜΕΛΙΝΑ θεωρούνται: το δημοσιογραφικό κασετόφωνο για να μπορούν οι μαθητές να παίρνουν συνεντεύξεις, το κασετόφωνο μέσο του οποίου ενεργοποιείται το ηχητικό υλικό του Προγράμματος για τη διδασκαλία, ή μουσική κάθε λογής για ψυχοκινητικές

δράσεις, τα μουσικά- πολλές φορές αυτοσχέδια ή μη- μουσικά οργανάκια και η φωτογραφική μηχανή, για φωτογραφίες που μπορούν να χρησιμοποιηθούν στην παραγωγή εκπαιδευτικού υλικού από το δάσκαλο και τους μαθητές. Κάποτε μάλιστα μετατρέπεται σε διδακτικό αντικείμενο, με το οποίο οι μαθητές έχουν την ευκαιρία να πειραματιστούν και να δημιουργήσουν τη δική τους «πρόταση», πλαισιώνοντας και με τον τρόπο αυτό την ερευνητική τους δράση. Εικόνες-σε slides, κινητές εικόνες (video), ηχογραφήσεις, εκθέματα- αποτελούν εργαλεία προσέγγισης του μαθήματος.

Πρόκειται ουσιαστικά, τόσο για *προσωπικά μέσα* (κίνηση, νεύμα, μίμηση, λόγος) που χρησιμοποιεί ο δάσκαλος αυθόρμητα, αλλά και για *σύγχρονα εκπαιδευτικά μέσα και εκπαιδευτικό υλικό*¹¹¹.

Σύμφωνα με το ΜΕΛΙΝΑ, το Αναλυτικό Πρόγραμμα: *«υπαγορεύει, πλουτίζεται με δραστηριότητες προσέγγισης των γνωστικών αντικειμένων μέσα από τις τέχνες και τη δημιουργική έκφραση. Το χαρτί, οι μπογιές, η φωτογραφική μηχανή, το θεατρικό παιχνίδι, το κασετόφωνο, το τραγούδι και η κίνηση γίνονται εργαλεία προσέγγισης του κάθε μαθήματος, της κάθε ενότητας.»* (ΥΠΕΠΘ-ΥΠΠΟ 2000, σ.20).

Συμπερασματικά και όσον αφορά τη *μεθοδολογική διάσταση* της χρήσης και του ρόλου των μέσων που το Πρόγραμμα ΜΕΛΙΝΑ προτείνει¹¹², αυτά συμβάλλουν στη διαφοροποίηση των διδακτικών στόχων και του περιεχομένου, αρκεί ο δάσκαλος να τα εναλλάσσει.

4.2.5 Ο παράγοντας «χρόνος» στο Πρόγραμμα «ΜΕΛΙΝΑ»

Κατά την εφαρμογή δράσεων στα πλαίσια του ΜΕΛΙΝΑ στην σχολική τάξη, ο παράγοντας χρόνος παίζει καθοριστική σημασία στην προσπάθεια *προσέγγισης της γνώσης και αξιοποίησης της διδακτικής στιγμής*. Συχνά, απαιτούνται περισσότερες της μιας διδακτικές ώρες για την ολοκλήρωση των δράσεων και των δραστηριοτήτων.

Προς το παρόν το Πρόγραμμα *«...δεν παρεμβαίνει ουσιαστικά στην αυστηρή δομή του ισχύοντος Αναλυτικού Προγράμματος, αφού προϋποθέτει τη διεξαγωγή των δράσεών του σε προκαθορισμένα δίωρα ή τρίαωρα του Αναλυτικού και Ωρολογίου Προγράμματος...»* (ΥΠΕΠΘ-ΥΠ.ΠΟ-ΓΓΛΕ 2000, σ.21) κι επιπρόσθετα με μια πρώτη ματιά μοιάζει να ευνοείται απροσδόκητα¹¹³ από την πρόσφατη καθιέρωση της *Ευέλικτης Ζώνης*, όσον αφορά στον περισσότερο χρόνο που έχει στη διάθεσή του ο εκπαιδευτικός για εφαρμογή εναλλακτικών δράσεων και δραστηριοτήτων. Με μια δεύτερη ανάγνωση η καθιέρωση του «συγκεκριμένου χρόνου» στο αναλυτικό πρόγραμμα ίσως εγκυμονεί τεράστια απειλή για την εκμετάλλευση τυχαίων παραγόντων-ερεθισμάτων εκκίνησης δράσεων και δραστηριοτήτων σύμφωνα με το χρόνο των αναγκών δασκάλου και μαθητών¹¹⁴.

Στην περίπτωση του ΜΕΛΙΝΑ δίχως να απαιτείται η επιμήκυνση του χρόνου εργασίας, ο χρόνος μετονομάζεται σε περισσότερο παιδαγωγικό χρόνο, μέσα από τις τέχνες, για την ανάπτυξη ενός περιβάλλοντος πλούσιου σε μαθησιακά ερεθίσματα, μέσω του οποίου δίνεται η ευκαιρία στους μαθητές να εκφραστούν *με το δικό τους τρόπο* και σύμφωνα με τον *ατομικό τους ρυθμό*, να ενισχύσουν το δικαίωμά τους στην άλλη εκδοχή, τη διαφορετική άποψη, να τονώσουν θετικά το αυτοσυναίσθημά τους, ν' αναπτύξουν την κριτική και δημιουργική τους σκέψη και να καταστηθούν ικανοί για ανάληψη πρωτοβουλιών, αυτονομία και συμμετοχή.

Επιτυγχάνεται έτσι με τρόπο φυσικό κι αβίαστο, η πλήρη *αξιοποίηση των ατομικών προϋποθέσεων* των παιδιών (γνωστικών, συναισθηματικών, κοινωνικών και ψυχοκινητικών), γεγονός που συνάδει στην επίτευξη των στόχων που έχουν από πριν τεθεί για κάθε ένα ξεχωριστά (εξατομίκευση-ομαδοποίηση), στα πλαίσια *εναλλακτικών τρόπων οργάνωσης της διδασκαλίας*, ενώ αναδεικνύεται η δύναμη της τέχνης τέτοια, ώστε να *καταρρέει η αντίληψη περί χαρακτηρισμού των μαθημάτων σε κύρια και δευτερεύοντα*.

Πάραυτα πρέπει να επισημανθεί ότι ο δάσκαλος δεν απαλλάσσεται από τη *συστηματική προεργασία* που έχει να κάνει, προκειμένου να διδάξει το όποιο διδακτικό -κάθε φορά- αντικείμενο.

4.2.6 Ο παράγοντας «χώρος» στο Πρόγραμμα «ΜΕΛΙΝΑ»

Σχετικά με το **χώρο**, και ειδικότερα τις σχολικές τάξεις που εφαρμόζεται πιλοτικά το Πρόγραμμα ΜΕΛΙΝΑ πρέπει να σημειωθεί, ότι αν και δε διέπονται από κτιριακή ανασυγκρότηση και ανανέωση της αρχιτεκτονικής του χώρου, προσπαθούν να εξασφαλίσουν την κατάλληλη ατμόσφαιρα και τις συνθήκες εκείνες, ώστε οι μαθητές να νιώθουν άνετα και οικεία, με την αίσθηση ότι βρίσκονται στο *δικό τους* χώρο.

Έχοντας διαμορφώσει μια «*εμείς*» συνείδηση μέσα από τις ομαδικές δραστηριότητες, στις οποίες συμμετέχουν καθημερινά, τα παιδιά φροντίζουν από μόνα τους για τη διαφύλαξη των έργων τους και την αισθητική της τάξης τους, η οποία όσο κι αν δεν πληροί τις τέλειες προδιαγραφές από πλευράς τετραγωνικών ή υποδομής, είναι συνήθως μια ζεστή τάξη, φιλόξενη, γεμάτη χρώμα από τα έργα τους,¹¹⁵ χρωματιστά πανιά,¹¹⁶ που χρησιμεύουν στη διεξαγωγή του θεατρικού παιχνιδιού¹¹⁷ και το στολισμό της τάξης και ομαδικές φωτογραφίες από εκπαιδευτικές επισκέψεις και τις δραστηριότητες.

Στις αίθουσες ΜΕΛΙΝΑ, μικρές ή μεγάλες, τα θρανία των μαθητών διευθετούνται σε *τραπέζια εργασίας των τεσσάρων ή έξι ατόμων* περιμετρικά, ή εναλλακτικά τοποθετούνται σε *μονή ή διπλή πεταλοειδή διάταξη* (για μικρά χρονικά διαστήματα), αφήνοντας όσο το δυνατόν ελεύθερο χώρο με μοκέτα στο κέντρο ή στο μπροστινό μέρος της αίθουσας, για να μπορούν τα παιδιά να κάθονται, να χορεύουν, να παίζουν, να ζωγραφίζουν σε μεγάλες επιφάνειες χαρτιού του μέτρου με τα πινέλα τους, να παρουσιάζουν σε κύκλο τα ποιήματά τους, τα κείμενά τους ή το θέμα που ερευνούν κατά ομάδες,¹¹⁸ κάθε φορά (ΥΠΕΠΘ-ΥΠ.ΠΟ-ΓΓΛΕ 2000, σ.21,22).

Το γραφείο ή θρανίο του δασκάλου είναι -χωρίς βάθρο- σε μια άκρη της αίθουσας και πολλές φορές πλησιάζει τα θρανία των παιδιών, όπου γίνεται φυσική συνέχειά τους και βοηθάει τους μαθητές να αντιληφθούν το είδος και την ποιότητα των δραστηριοτήτων και της επικοινωνίας δασκάλου και μαθητών.

Επιπλέον, μια τάξη ΜΕΛΙΝΑ βγαίνει πολύ συχνά από το *χώρο του σχολείου*, για «μάθημα» στην προγραμματισμένη και κατάλληλα προετοιμασμένη εκπαιδευτική επίσκεψη σε χώρους πολιτιστικής αναφοράς¹¹⁹ (ΥΠΕΠΘ-ΥΠ.ΠΟ-ΓΓΛΕ 2000, σ.27).

Ο δάσκαλος ή η δασκάλα της τάξης, συνοδεύουν τους μαθητές σε χώρους που σχετίζονται με το λαϊκό πολιτισμό, τις αρχαιότητες, τις σύγχρονες εικαστικές δημιουργίες, τις αίθουσες συναυλιών κ.ά. κοντά ή πιο μακριά από την περιφέρεια του σχολείου, προκειμένου να διεξαγάγουν ένα εκπαιδευτικό πρόγραμμα.

Με τον τρόπο αυτό οι μαθητές καθίστανται σταδιακά ικανοί, να αναγνωρίζουν και να αγαπούν τα θαυμαστά έργα της τέχνης και του πολιτισμού, ταξιδεύοντας μαζί τους στο *χώρο* και στο *χρόνο*, στο *χθες* και στο *σήμερα*, στο *εδώ* και στο *αλλού*.

Από τα παραπάνω προκύπτει το γεγονός ότι, ανοίγουν οι πόρτες του σχολείου και οι μαθητές-εν δυνάμει ενήλικες συναντούν στο κέντρο των ενδιαφερόντων τους την καθημερινή κοινωνία στην οποία ζουν, μεγαλώνουν κι αγαπούν.

Προς την κατεύθυνση αυτή, γίνεται ίσως λόγος για «*ανοιχτό σχολείο*», ή ακόμα και για τη γέννηση του «*κοινοτικού σχολείου*», αφητηρία του οποίου αποτελεί η κοινότητα, τα μέλη της οποίας μπορούν και πρέπει να λαμβάνουν ενεργό μέρος σ' αυτό¹²⁰ (Κοσσυβάκη, Φ. 1997, 261)

4.2.7 Ο ρόλος του μαθητή στο Πρόγραμμα

Σχετικά με τη *συμμετοχή των μαθητών* στα θέματα που προτείνει το ΜΕΛΙΝΑ, οι μαθητές καλούνται να παίξουν *πρωταγωνιστικό ρόλο*. Παύουν να είναι παθητικοί δέκτες των όσων τους προσφέρει ο δάσκαλος, και *συμμετέχουν ενεργητικά* στη διεξαγωγή (και κάποτε σε μεγαλύτερες τάξεις στο *σχεδιασμό*, ακόμα και στην *αξιολόγηση*) της διδασκαλίας.

Οι μαθητές *δρουν, ενεργούν, βιώνουν*, οικοδομούν από μόνοι τους τη γνώση (εποικοδομισμός), ¹²¹καθώς αλληλεπιδρούν στο περιβάλλον¹²² που τους περιβάλλει *εκφράζονται και χαίρονται*, καθώς από μικροί αντιμετωπίζονται από το δάσκαλό τους ως *εν δυνάμει ενήλικες* που μπορούν να φέρουν στις πλάτες τους *το μερίδιο της ευθύνης που τους αντιστοιχεί*.

Τις περισσότερες φορές ενημερώνονται από το δάσκαλο για τους διδακτικούς στόχους κι ο καθένας προσπαθεί ανεξαρτήτως φύλου, κοινωνικοοικονομικής κατάστασης και προέλευσης να *προσεγγίσει τον ατομικό του στόχο*, που δεν είναι άλλος από το «όσο μπορεί, αρκεί να το κάνει με την ψυχή του», *συμβάλλοντας έτσι στον κοινό στόχο που έχει τεθεί από την ομάδα, προκειμένου να ανήκει σ' αυτήν*.

Επιπλέον οι τάξεις ΜΕΛΙΝΑ, παρέχοντας στα παιδιά την ευκαιρία για άσκηση και επαφή με τον εαυτό τους και με τους άλλους -μέσω των μουσικών, χορευτικών, θεατρικών δράσεων- καθίστανται ικανά να *διαχειρίζονται τη ζωντάνια τους και τη σιωπή τους*, να *εκπέμπουν και να λαμβάνουν μηνύματα λεκτικής και μη λεκτικής επικοινωνίας*, με αποτέλεσμα να *επικοινωνούν με ευκολία* ακόμα και με παιδιά που δεν ομιλούν τη γλώσσα τη δική τους *κυριολεκτικά (διαπολιτισμική εκπαίδευση) και μεταφορικά (τη δική τους άποψη)*. Παράλληλα, *καλλιεργείται η συναισθηματική τους νοημοσύνη*, με αποτέλεσμα να *ελέγχουν ευκολότερα τη συμπεριφορά τους*, να *αυτορυθμίζονται* και να *πειθαρχούν συνειδητά στους κανόνες που από κοινού έχουν συζητήσει*, αποδεχτεί και τελικά *θεσπίσει στη σχολική τάξη*, σε ατμόσφαιρα ελευθερίας και δημοκρατίας.

4.2.8 Ο ρόλος του δασκάλου στο Πρόγραμμα

Ο Δ. Βεργίδης, υπεύθυνος για την αξιολόγηση της εκπαιδευτικής πολιτικής, της αποτελεσματικότητας και της κοινωνιολογικής όψης της τεκμηρίωσης του Προγράμματος ΜΕΛΙΝΑ, σε σχετική έκθεσή του (2003) θεωρεί ότι το Πρόγραμμα: «...*αποτελεί αρχικά πρόγραμμα επιμόρφωσης εκπαιδευτικών, στα πλαίσια του οποίου οι συμμετέχοντες εκπαιδευτικοί εμπλέκονται σε διαδικασίες ανάπτυξης της πολιτισμικής αγωγής, διεύρυνσης και ώσμωσης των μαθησιακών αντικειμένων και αναβάθμισης των παιδαγωγικών τους πρακτικών και συνολικά του σχολείου*». (Βεργίδης, Δ.,- Βαϊκούση, Δ. 2003, σ.10)

Οι εκπαιδευτικοί δεν *επιμορφώνονται μόνο στην πολιτισμική αγωγή*, αλλά στη *συμβολή της τέχνης στην εναλλακτική διδακτική μέθοδο* στα πλαίσια ενός σφαιρικού προγράμματος επιμόρφωσης εκπαιδευτικών «*διά*» της πολιτισμικής αγωγής .

Οι δάσκαλοι στο Πρόγραμμα ΜΕΛΙΝΑ *ενστερνίζονται* θα μπορούσε να πει κανείς, ένα διαφορετικό ύφος (*στιλ*) από εκείνο που τους *επιβάλλει ο παραδοσιακός τους ρόλος*. Γίνονται *προσπάθειες στα πλαίσια της επιμόρφωσής τους από το Πρόγραμμα*, να *επαναπροσδιορίσουν το ρόλο τους και να σταθούν κριτικά και αυτοκριτικά*¹²³ στην τάξη στο πλευρό των μαθητών τους, τόσο στη διδακτική διαδικασία, αλλά και στο βαθμό και το είδος της επικοινωνίας που αναπτύσσουν και μεταξύ τους. *Εμψυχώνονται προς την κατεύθυνση να αναγνωρίζουν στα παιδιά το δικαίωμα* αλλά και τις *ικανότητες συμμετοχής τους σε θέματα που άπτονται άμεσα των ενδιαφερόντων τους*, μένοντας κοντά τους *σαν συν- παραστάτες, συν-ζητητές, συν-άνθρωποι* τους, ώστε να τα *οπλίζουν με εφόδια και δύναμη για να μπορούν αν όχι να συν-εξελίσσονται, τουλάχιστον να συν-υπάρχουν στη σύγχρονη, πολύμορφη κοινωνία στην οποία καλούνται να ζήσουν και να την υπηρετήσουν*.

Για τους λόγους αυτούς, οι δάσκαλοι των τάξεων ΜΕΛΙΝΑ *επιδιώκεται από το Πρόγραμμα, να στηρίζουν συναισθηματικά τα παιδιά, ν' αναπτύσσουν μαζί τους «σχέσεις»*¹²⁴ και να επενδύουν στον αμοιβαίο σεβασμό και την εμπιστοσύνη (Κοσμόπουλος, Α. 2000, σ.11)

Επιδίωξη του Προγράμματος είναι οι δάσκαλοι να *ενθαρρύνουν το κάθε παιδί ξεχωριστά, σε σχέση με τις προσπάθειές του, να προσεγγίσει το διδακτικό αντικείμενο, δίνοντας παράλληλα εξίσου μεγάλη σημασία στους συναισθηματικούς και κοινωνικούς στόχους*. Οι δάσκαλοι στην περίπτωση

αυτή πρέπει να λειτουργούν οι ίδιοι ως *εμπυχωτές* και να εξηγούν στους μαθητές τους ότι κάθε άνθρωπος είναι προικισμένος σε «κάτι διαφορετικό» από τους άλλους.

Το να ανακαλυφθεί νωρίς αυτό «*το κάτι*», τόσο από το σχολείο όσο και από το παιδί, συνεπάγεται σημαντικές πιθανότητες, αφενός στην *αξιοποίησή του* κι αφετέρου στην ενδυνάμωση του παιδιού με το αναγκαίο *αυτοσυναίσθημα- αυτοεκτίμηση*, ώστε να κινητοποιηθεί προς την κατεύθυνση να συνεχίσει να το καλλιεργεί. Όπως γίνεται αντιληπτό, *οι προσδοκίες του δασκάλου*, που κατά διάφορους παιδαγωγούς φαίνεται να λειτουργούν και ως *αυτοεκπληρούμενες προσδοκίες*, στις τάξεις ΜΕΛΙΝΑ, λειτουργούν θετικά για όλα τα παιδιά, ενισχύοντας τις πιθανότητες, τα παιδιά να μετουσιωθούν στο μέλλον, σε ευτυχισμένους και δημιουργικούς πολίτες (Πυργιωτάκης,Ι. 1999, σ.311)

4.2.9 Η αξιολόγηση του μαθητή στο Πρόγραμμα «ΜΕΛΙΝΑ»

Οι άνθρωποι, που αποτελούν την Κεντρική Συντονιστική Επιτροπή του Προγράμματος ΜΕΛΙΝΑ, διατυπώνουν αρκετά συχνά, τόσο στα σεμινάρια επιμόρφωσης των εκπαιδευτικών όσο και σε διάφορα συνέδρια, την άποψη ότι «*το ΜΕΛΙΝΑ δεν είναι ένα ακόμα Πρόγραμμα*». Πρόκειται ουσιαστικά για ένα *νέο τρόπο σκέψης*, που ενώ προκύπτει από την Εκπαίδευση, δεν είναι αφομοιωμένο απ' αυτήν. Το Πρόγραμμα ΜΕΛΙΝΑ, όπως χαρακτηριστικά λέγεται από τον πρόεδρο της Συντονιστικής του Επιτροπής, είναι μια «*προστιθέμενη αξία*» στο υπάρχον *σύστημα*. Όσο κι αν ο όρος παραπέμπει στο χώρο των οικονομικών επιστημών, στις κοινωνικές επιστήμες και συγκεκριμένα εδώ, υπονοείται μεταφορικά η συνύπαρξη του «*νέου*» με το «*παραδοσιακό*», στοχεύοντας στην «*αναβάθμιση*» του συνολικού.

Επιπλέον επιχειρείται ουσιαστικά να αποσαφηνιστεί, ότι το Πρόγραμμα *δεν είναι ένα ακόμα μάθημα* που θα διδάσκεται ξεχωριστά, δεν θα *αξιολογείται* και αργότερα δε θα έχει *σχέση με την εισαγωγή των παιδιών στα Πανεπιστήμια*¹²⁵. (Παϊζης,Ν., 2000, σ.18)

Όμως, εφόσον οι μεμονωμένες δράσεις του Προγράμματος δεν αντικρίζονται υπό το πρίσμα της αξιολόγησης, *τίθεται εύλογα το ερώτημα, εάν εφαρμόζεται και πώς αξιολόγηση- οποιασδήποτε μορφής, στις τάξεις ΜΕΛΙΝΑ*.

Σχετικά με το παραπάνω ερώτημα η απάντηση κινείται σε δύο άξονες: Όταν η τάξη διδάσκεται με *παραδοσιακές μορφές διδασκαλίας*, η αξιολόγηση περιορίζεται στην *αξιολόγηση των μαθητών*, όπως προβλέπεται από το Αναλυτικό Πρόγραμμα, μέσω των κριτηρίων (γνωστικού τομέα) ανά μάθημα, τα οποία καλούνται να συμπληρώσουν κάθε φορά τα παιδιά. Η διαδικασία αυτή είναι γνωστή σε όλους τους εκπαιδευτικούς της πράξης.

Στην περίπτωση που η ομάδα-τάξη εργάζεται με τη *μέθοδο των σχεδίων εργασίας (projects) και τη θεματική προσέγγιση*, ο όρος «*αξιολόγηση*» παίρνει άλλη διάσταση. Η ίδια η αξιολόγηση αποτελεί *φάση της μεθόδου των σχεδίων εργασίας*¹²⁶ συνδέεται με τη διατήρηση ατομικού φακέλου τύπου (portfolio) και λειτουργεί ως *μέσο ανάδρασης ή ανατροφοδότησης*, ως *μεταμάθημα και μεταγνωστική διαδικασία*, συμβάλλοντας στην άντληση πληροφοριών για *αυτομόρφωση* για αλλαγή του διδακτικού σχεδιασμού και της διεξαγωγής του μαθήματος. (Θεοφιλίδης,Χ., 1997, σ.87 & Κοσσυβάκη,Φ., 1998, σ.297 & Frey, Κ., 1998, σ.99, 63-66 & Χρυσαιφίδης, Κ., 2000, σ.97)

Δάσκαλος και μαθητές, διαπιστώνουν *μαζί* την καταλληλότητα της ενότητας, των μέσων, των δραστηριοτήτων, των ατομικών ή ομαδικών προσπαθειών που έγιναν, των σχέσεων των παιδιών μεταξύ τους και με το δάσκαλό τους και οτιδήποτε άλλο κρίνει η ομάδα, προκειμένου την επόμενη φορά που θα διεξαχθεί ένα νέο σχέδιο εργασίας να γνωρίζουν τι πρέπει να προσέξουν, να επαναλάβουν, να αποφύγουν.

Η αξιολόγηση αυτού του είδους μπορεί να γίνει είτε με τη μορφή ανοικτής συζήτησης είτε ακόμη με τη μορφή συμπλήρωσης ειδικού ερωτηματολογίου που έχει από πριν κατασκευάσει ο δάσκαλος για το σκοπό αυτό.Φυσικά ο ένας τύπος αξιολόγησης δεν αποκλείει, ούτε προϋποθέτει τον

άλλο. Δρουν και οι δύο παράλληλα και συμπληρωματικά. Θα ήταν όμως παράλειψη να μην αναφερθεί το γεγονός, ότι ο δάσκαλος - συμπαραστάτης στο πλευρό του παιδιού- καθημερινά *στο όνομα της αξιολόγησης, παραγνωρίζει, τις όποιες προσπάθειές σε επίπεδο σχέσεων, συνέπειας, ευγένειας, προσφοράς, συμμετοχής, διάθεσης, πρόθεσης του παιδιού, αξιολογώντας το τελικά σε φύλλα αξιολόγησης, κρίνοντάς το μόνο από την επίδοσή του στο γνωστικό αντικείμενο.*

Ο παραπάνω τύπος δασκάλου *δεν παραβλέπει τον κοινωνικό, συναισθηματικό και ψυχοκινητικό τομέα¹²⁷ ανάπτυξης του παιδιού. Επιπλέον δεν παραγνωρίζει ούτε την ευθύνη της προσωπικής του εμπλοκής σε μια τέτοια παιδαγωγική σχέση, η οποία στοχεύει σε «διαφορετική» κοινωνική μάθηση και περισσότερο δημοκρατικό πλαίσιο για παιδαγωγική αλληλεπίδραση, που προϋποθέτει το είδος της μάθησης αυτής.* (Γκότοβος, Α., 1999, σ.104,165)

ΚΕΦΑΛΑΙΟ Γ-Η ΜΕΘΟΔΕΥΣΗ ΚΑΙ Η ΜΕΘΟΔΟΛΟΓΙΑ ΤΗΣ ΕΡΕΥΝΑΣ

1. Η ΠΡΟΒΛΗΜΑΤΙΚΗ ΤΗΣ ΕΡΕΥΝΑΣ

Στο θεωρητικό μέρος της εργασίας μας παρουσιάσαμε τις διάφορες όψεις της τεκμηρίωσης: (κοινωνική, παιδαγωγική, ψυχολογική), που καθιστούν επιτακτική την εισαγωγή του Πολιτισμού στην Εκπαίδευση.

Η εφαρμογή ενός τέτοιου Προγράμματος για την Εκπαίδευση και τον Πολιτισμό στη χώρα μας είναι μια πραγματικότητα από το Σεπτέμβρη του 1995 σε σχολεία της πρωτοβάθμιας εκπαίδευσης, και φέρει το όνομα εκείνης που το εμπνεύστηκε, «Πρόγραμμα ΜΕΛΙΝΑ-Εκπαίδευση και Πολιτισμός».

Το Πρόγραμμα ΜΕΛΙΝΑ, στηρίζεται από τότε έως και σήμερα από όλους τους ανθρώπους που έχουν διατελέσει στο αξίωμα των Υπουργών Παιδείας και Πολιτισμού, γεγονός που αποδεικνύεται με την έμπρακτη ηθική και οικονομική υποστήριξη κατόπιν προτάσεών τους. Το Πρόγραμμα ΜΕΛΙΝΑ αποτελεί πια μια εκπαιδευτική καινοτομία και η χρηματοδότησή του γίνεται αποκλειστικά με εθνικούς πόρους, γεγονός που εγγυάται τη σταθερότητα του και αποδεικνύει τη σημαντικότητα του, στη συνείδηση των δυο υπουργείων. Η σημαντικότητα δε αυτή, αποδεικνύεται από τα συμπεράσματα που έχουν προκύψει κατά την αξιολόγησή του και η πρόθεση από πλευράς της πολιτείας για τη γενίκευσή του σε όλα τα σχολεία της χώρας, ξεκινώντας τη μεθόδευση της γενίκευσης πειραματικά, από το 2001-2 από την πόλη των Χανίων¹²⁸.

Κρίνοντας τη σπουδαιότητα ύπαρξης ενός τέτοιου προγράμματος στην εκπαίδευση μέσα από το θεσμικό του πλαίσιο, εμβαθύναμε στην βιβλιογραφία στοχεύοντας στο να διακρίνουμε τα στοιχεία εκείνα που χαρακτηρίζουν την εσωτερική οργάνωση και εφαρμογή των τάξεων που το εφαρμόζουν, αναδεικνύοντάς το ως εναλλακτική μορφή επικοινωνίας και μάθησης, ως δυνατότητα υπέρβασης των συντηρητικών δομών του σχολείου, και ως δυνατότητα ανανέωσης και τροποποίησης των τρόπων εργασίας και λειτουργίας του παραδοσιακού σχολείου.

Στο σημείο αυτό διαπιστώσαμε ότι η ανάπτυξη του παιδαγωγικού πλαισίου αλλά και η πραγματοποίηση των σκοπών του Προγράμματος, θα αποφέρουν αποτελέσματα σε βάθος χρόνου και για το λόγο αυτό μιλήσαμε για επένδυση στο χώρο της εκπαίδευσης αλλά και για προστιθέμενη αξία πάνω στο υπάρχον σύστημα.

Δυστυχώς είναι η πρώτη φορά που ένα Πρόγραμμα Πολιτισμικής Αγωγής κάνει την εμφάνισή του στο χώρο του σχολείου με τη μορφή εναλλακτικής μεθόδου επικοινωνίας και μάθησης, με αποτέλεσμα να μην υπάρχουν σε ευρεία κλίμακα επιστημονικές τοποθετήσεις πέραν εκείνης των συντελεστών του Προγράμματος, των αξιολογικών εκθέσεων των δράσεών του από συγκεκριμένους πανεπιστημιακούς καθηγητές κατ' εντολή του Προγράμματος κι ελάχιστων μεταπτυχιακών εργασιών ή προπτυχιακών εργασιών. Αυτό έχει ως συνέπεια να μην υπάρχει επιστημονική τοποθέτηση σε ευρύτερο επίπεδο εκπαιδευτικής κοινότητας, γεγονός που δυσχεραίνεται ακόμη περισσότερο από τη συνέχιση της εφαρμογής σε πειραματικό επίπεδο σε βάθος χρόνου ακόμα και μέχρι σήμερα.

Στην προσπάθειά μας να συνεισφέρουμε κι από την πλευρά μας και πάντα σε σχέση με τα όρια των δυνατοτήτων μας, ένα λιθαράκι στον εκπαιδευτικό διάλογο και τον προβληματισμό που ένα τέτοιο θέμα πιθανά να προκαλεί, θεωρούμε ότι με την παρούσα ερευνητική εργασία συμβάλλουμε στην όποια προβληματική.

2. Η ΑΝΑΓΚΑΙΟΤΗΤΑ ΤΗΣ ΕΡΕΥΝΑΣ

Σε όλες τις εκθέσεις αξιολόγησης του προγράμματος ΜΕΛΙΝΑ υπογραμμίζεται η σημασία της ερευνητικής ενασχόλησης με το Πρόγραμμα, προκειμένου να διεξαχθούν ασφαλή συμπεράσματα για την εφαρμογή του στο σχολείο. Αυτός εξάλλου ήταν ο ρόλος των επιτροπών αξιολόγησης που συγκροτήθηκαν από τον πρώτο κιόλας χρόνο της πειραματικής του δράσης κι εφαρμογής όπως ήδη έχει αναφερθεί σε προηγούμενό μας κεφάλαιο-(ανασκόπηση στη βιβλιογραφία).

Οι παραπάνω εκθέσεις συνεχίζουν να συνεισφέρουν μέσα από τις δραστηριότητες και τα συμπεράσματά τους συστηματική πληροφόρηση, όμως μόνο σε επίπεδο Κεντρικής Επιτροπής του Προγράμματος, ενώ πρόσφατες έρευνες που διεξάγονται στα έτη μετά το 1997 έως σήμερα για τη λειτουργία του κατά την Α φάση και τη φάση της γενίκευσης, δεν έχουν ανακοινωθεί σε ευρύτερο επίπεδο.

Παρότι όμως σε θεωρητικό επίπεδο δε γράφονται πολλά από τους παιδαγωγούς επιστήμονες όσον αφορά τις καινοτόμες προτάσεις που κάνει το Πρόγραμμα σε επίπεδο διδακτικής μεθοδολογίας, ο διάλογος μεταξύ εκπαιδευτικών για το θέμα έχει αρχίσει να γίνεται ανεπίσημα μεν, αλλά καυτός δε, στις περιοχές της χώρας που φιλοξένησαν σχολεία της πειραματικής του εφαρμογής, δηλ ενδεικτικά τουλάχιστον ένα σχολείο ΜΕΛΙΝΑ σε κάθε Νομό της χώρας.

Το γεγονός αυτό (κατά την προσωπική μας εκτίμηση, αποδίδεται στην έμφαση που εξ αρχής είχε δοθεί στην επιμόρφωση των εκπαιδευτικών των πειραματικών σχολείων του Προγράμματος σαν μακροπρόθεσμη επένδυση για την πορεία του στο μέλλον) τώρα μετά τη λήξη της Α φάσης της πειραματικής εφαρμογής, καλείται το Πρόγραμμα να διαχειριστεί και να αξιοποιήσει.

Κι αυτό γιατί η καθυστέρηση του ρυθμού βελτίωσης ή η μη συνέχιση σε ευρύτερο επίπεδο πέραν των σχολείων της πειραματικής εφαρμογής των δράσεων και της φιλοσοφίας του Προγράμματος, η μη καθιέρωσή του ακόμα στη συνείδηση των εκπαιδευτικών, των μαθητών, των γονιών, συνδέεται στενά με διάφορους παράγοντες που δεν είναι σκόπιμο στα πλαίσια της παρούσας εργασίας να αναλυθούν, αν και θα μπορούσαν μερικοί από αυτούς ενδεικτικά να αναφερθούν. Τέτοιοι παράγοντες είναι η προαιρετική φύση του Προγράμματος και η έλλειψη επαρκών χρηματικών πόρων που θα έδιναν την ώθηση στην επιμόρφωση των εκπαιδευτικών σε πανελλήνιο επίπεδο. Προς την κατεύθυνση αυτή το Υπουργείο Παιδείας ανακοινώνει ότι επεξεργάζεται τρόπους αξιοποίησης του μεγάλου αριθμού επιμορφωμένων ήδη από το Πρόγραμμα εκπαιδευτικών. www.ypepth.gr

Αυτός εξάλλου ήταν και ο σκοπός της ημερίδας διευθυντών των 94 σχολείων που είχαν συμμετάσχει στην πρώτη φάση της πειραματικής εφαρμογής του Προγράμματος, που πραγματοποιήθηκε το Μάρτη του 2003 με κάλεσμα της Κεντρικής Επιτροπής Συντονισμού στην Αθήνα, για ενημέρωση, ανταλλαγή απόψεων. Ο διάλογος αναμένονταν να φωτίσει τις όποιες σκέψεις σχετικά με τη γενίκευση του Προγράμματος, λαμβάνοντας υπόψη τις ιδιαίτερες συνθήκες, έτσι όπως έχουν διαμορφωθεί μετά τη λήξη της πειραματικής του εφαρμογής.

Μετά από τις παραπάνω σκέψεις, θεωρούμε ότι η συγκεκριμένη εργασία ακόμα και σε επίπεδο μεταπτυχιακής εργασίας βρίσκεται στην επικαιρότητα και παράλληλα αποτελεί μια αναγκαιότητα. Από τη συστηματικότητα και την οργάνωσή της δε, μέλλει να κριθεί αν και κατά πόσο θα αποκτήσει αξία για την εκπαιδευτική κοινότητα.

3 Η ΠΡΩΤΟΤΥΠΙΑ ΤΗΣ ΕΡΕΥΝΑΣ

Η συγκεκριμένη εργασία έδειξε από το θεωρητικό της ήδη μέρος κάποια στοιχεία τα οποία χαρακτηρίζουν την εσωτερική οργάνωση και εφαρμογή των τάξεων που εφαρμόζουν πιλοτικά το Πρόγραμμα ΜΕΛΙΝΑ. Θεωρούμε ότι τα στοιχεία αυτά καθαυτά μπορούν να θεωρηθούν ως καινοτόμα τόσο όσον αφορά τη θεωρητική τους οπτική, όσο την πρακτική τους εφαρμογή. Ακριβώς αυτό το σκεπτικό είναι που μας οδηγεί στο να αναδείξουμε τα συγκεκριμένα στοιχεία ως ερευνητικά ζητούμενα της παρούσας εργασίας.

Πρόκειται δηλαδή να διεξάγουμε μια ερευνητική διαδικασία η οποία θα πραγματοποιηθεί στα πλαίσια μιας διττής οπτικής: α) Αφενός στην εξακρίβωση της αντιστοιχίας μεταξύ θεωρητικής τεκμηρίωσης και πρακτικής εφαρμογής των συνθηκών εσωτερικής οργάνωσης και εφαρμογής των δράσεων του Προγράμματος ΜΕΛΙΝΑ (μέσω της παράθεσης εναλλακτικών μορφών επικοινωνίας και μάθησης που εφαρμόστηκαν τα προηγούμενα έτη σε σχολείο της πειραματικής εφαρμογής του Προγράμματος) β) Αφετέρου στην ερευνητική μεθοδολογία την οποία προτιθέμεθα να χρησιμοποιήσουμε και στην οποία τα παιδιά-αποδέκτες των δράσεων του Προγράμματος, θα κληθούν

ξανά να εμπλακούν δίνοντας τεκμηριωμένες απόψεις στα ερευνητικά ερωτήματα που πρόκειται να τους τεθούν.

Με τον τρόπο αυτό γίνεται σαφές ότι:

- η έρευνα για το αν αντιστοιχίζονται η φιλοσοφία και οι στόχοι του Προγράμματος έτσι όπως περιγράφονται στο θεωρητικό μέρος της εργασίας μας (θεσμικό πλαίσιο- συνθήκες εσωτερικής οργάνωσης και εφαρμογής), με την πράξη μέσα στη σχολική τάξη, δε θα περιοριστεί μόνο σε επίπεδο βιβλιογραφικών αναφορών,
- με όσο κόπο και δαπάνη σε χρόνο, η ερευνητική δράση συνεπάγεται, θα πραγματοποιηθεί εμπειρική προσέγγιση προκειμένου τα συμπεράσματα τα οποία θα εξαχθούν και προϊόντα πρωτότυπης ερευνητικής εργασίας να είναι, αλλά και να προσφέρουν για πρώτη φορά (στα πλαίσια μιας μεταπτυχιακής εργασίας) στην εκπαιδευτική κοινότητα μια εικόνα-ιδέα για τον τρόπο με τον οποίο το Πρόγραμμα από θεωρία γίνεται πράξη, παραθέτοντας δείγματα από εναλλακτικές μορφές επικοινωνίας και μάθησης,
- γεννούνται προβληματισμοί, μήπως στη συγκεκριμένη έρευνα διακρίνονται στοιχεία εθνομεθοδολογίας, εφόσον η εκπαιδευτικός που εφάρμοσε την εναλλακτική πρόταση στα πλαίσια της πειραματικής εφαρμογής του Προγράμματος, καλείται τώρα να αξιολογήσει το έργο της, επικεντρώνοντας την έρευνά της στους μαθητές της.

Στα παραπάνω θα θέλαμε να προσθέσουμε ότι η πρωτοτυπία της εργασίας μας αυτής θα εξαρτηθεί και από το είδος των ερευνητικών μεθόδων που προτιθέμεθα να χρησιμοποιήσουμε στην ερευνά μας. Θεωρούμε τελικά ότι η πρωτοτυπία της έρευνάς μας έγκειται τόσο στο θέμα το οποίο διαπραγματευόμαστε όσο και στον τρόπο με τον οποίο το προσεγγίζουμε, προκειμένου να ανταποκριθούμε στα ερευνητικά ζητούμενα και να οδηγηθούμε σε όσο το δυνατόν ασφαλή συμπεράσματα για τις συνθήκες που αναδεικνύουν το Πρόγραμμα ΜΕΛΙΝΑ ως εναλλακτική μορφή επικοινωνίας και μάθησης στη θεωρία και στην πράξη.

4. ΣΚΟΠΟΣ ΚΙ ΕΠΙΜΕΡΟΥΣ ΣΤΟΧΟΙ ΤΗΣ ΕΡΕΥΝΑΣ

Στο παρόν κεφάλαιο δε μένει από το να επαναλάβουμε αυτό που στην ουσία έχει ήδη γίνει αντιληπτό από τις μέχρι τώρα αναφορές μας, στο θεωρητικό μέρος της εργασίας μας, όπου τεκμηριώνεται η προβληματική, η αναγκαιότητα και η πρωτοτυπία της.

Σκοπός της παρούσας έρευνας είναι να διαπιστωθεί εάν η φιλοσοφία που διέπει την εσωτερική οργάνωση του Προγράμματος ΜΕΛΙΝΑ, εφαρμόστηκε και σε ποιο βαθμό, στο 8^ο Δημοτικό Σχολείο Χανίων, στα πλαίσια της συγκεκριμένης περίπτωσης. Συγκεκριμένα επιδιώκεται μέσα από την παρούσα έρευνα, να αναδειχθούν οι συγκλίσεις ή οι αποκλίσεις της πρακτικής εφαρμογής του ΜΕΛΙΝΑ στην περίπτωση αυτή του 8^{ου} Δημ. Σχ. Χανίων σε αντιπαράθεση με τα στοιχεία που προέκυψαν από τη θεωρία και από τις αρχικές θεωρητικές προτάσεις του Προγράμματος. Η αντιπαράθεση αυτή αναμένεται να διευκολυνθεί μέσα από την αναλυτική παρουσίαση των θεματικών ενοτήτων που επεξεργαστήκαμε (και που παραθέτουμε σε επόμενο υποκεφάλαιο) με τα παιδιά και το συσχετισμό των αποτελεσμάτων τους με τις κρίσεις των ίδιων των παιδιών, για το Πρόγραμμα.

Προκειμένου να διατυπωθούν τελικά συμπεράσματα θα λάβουμε υπόψη μας τους *ακόλουθους περιορισμούς*:

- Η εφαρμογή του Προγράμματος εξετάζεται σε ένα μόνο σχολείο και από μία μόνο εκπαιδευτικό
- Η εκπαιδευτικός της τάξης είναι και η ερευνήτρια η οποία παίρνει τις συνεντεύξεις των μαθητών. Το γεγονός αυτό που εγκυμονεί τον κίνδυνο επηρεασμού των μαθητών, όμως, ήταν απαραίτητο καθώς το άτομο που θα έπεινε τις συνεντεύξεις κρίθηκε ότι θα έπρεπε να έχει γνώση τόσο των ιδιαίτερων συνθηκών των τάξεων της περίπτωσης αναφορικά με το Πρόγραμμα ΜΕΛΙΝΑ, όσο ταυτόχρονα γνώση του τρόπου διεξαγωγής του συγκεκριμένου ερευνητικού τύπου συνέντευξης.
- Ο σχεδιασμός και η εφαρμογή του Προγράμματος γίνονταν σταδιακά, προκειμένου να αποτυπωθεί το παιδαγωγικό του πλαίσιο, ανατροφοδοτούμενος από την εμπειρία των

προηγούμενων φάσεων σχεδιασμού, γεγονός που πιθανά στάθηκε η αιτία μικροπροβλημάτων ή αδυναμιών, προκειμένου να έχουμε μια πιο ολοκληρωμένη άποψη για το θέμα.

Παράλληλα με το γενικό σκοπό μπορούν να διατυπωθούν οι *επιμέρους στόχοι*, οι οποίοι εξειδικεύουν το σκοπό, σε υποθέσεις εργασίας για την καινοτομία που εξετάζουμε με τη μορφή ερευνητικών ερωτημάτων.

Τα ερωτήματα αυτά είναι τα παρακάτω:

1. Διαφαίνεται μέσα από την αναλυτική παρουσίαση των διδακτικών δραστηριοτήτων και των αποτελεσμάτων τους, αλλά και από τις απόψεις των μαθητών της περίπτωσης, η αντιστοιχία θεωρητικού πλαισίου (φιλοσοφίας, στόχων και οργάνωσης δραστηριοτήτων του Προγράμματος) με την εφαρμογή του στην πράξη;
2. Ποια είναι τα εναλλακτικά στοιχεία που αναφέρονται μέσα από την αναλυτική παρουσίαση των διδασκαλιών σε επίπεδο στόχων, περιεχομένων, μεθόδων, μέσων και αξιολόγησης;
3. Τι ανταπόκριση βρήκε στους μαθητές η αντίληψη περί καλλιτεχνικής δραστηριότητας στη διδασκαλία, που προτείνεται από το ΜΕΛΙΝΑ; Ποιες αδυναμίες ή προβλήματα θεωρούν ότι παρουσιάστηκαν και ποιες είναι οι δικές τους προτάσεις;
4. Ποια είναι η συμβολή του Προγράμματος στο γνωστικό, συναισθηματικό, κοινωνικό και ψυχοκινητικό τομέα ανάπτυξης των παιδιών σύμφωνα με τις προσωπικές τους εκτιμήσεις αμέσως μετά την εφαρμογή του Προγράμματος και πώς τρία χρόνια μετά;
5. Ποια είναι η γνώμη των μαθητών για τη συνεργασία που προέκυψε ανάμεσα στο τμήμα τους με άλλα τμήματα, με δασκάλους ειδικότητας, με το σχολικό σύμβουλο, με τους γονείς τους καθώς και με άλλες προσωπικότητες που συνάντησαν μέσα κι έξω από τη σχολική τάξη;

Από τις απαντήσεις στα παραπάνω ερωτήματα που ταυτόχρονα αποτελούν και στόχους της συγκεκριμένης έρευνας, ελπίζουμε να διαφανεί το πώς επέδρασε η εφαρμογή του ΜΕΛΙΝΑ στους μαθητές, και να προκύψουν προτάσεις για τη βελτίωση του Προγράμματος.

5. ΠΕΡΙΟΧΗ ΤΗΣ ΕΡΕΥΝΑΣ - ΧΑΡΑΚΤΗΡΙΣΤΙΚΑ ΤΗΣ ΣΧΟΛΙΚΗΣ ΜΟΝΑΔΑΣ

Η ευρύτερη περιοχή διεξαγωγής της έρευνας είναι η πόλη των Χανίων και συγκεκριμένα η περιοχή του Αγίου Ιωάννη και η πλατεία Αρκαδίου, στην οποία βρίσκεται το 8^ο Δημοτικό Σχολείο.

Η ταυτότητα του πιλοτικού σχολείου

Το 8^ο Δημοτικό Σχολείο Χανίων, αποτέλεσε το Σχολείο της Πειραματικής εφαρμογής του Προγράμματος ΜΕΛΙΝΑ από το 1995 έως το 2001, συμμετέχοντας ως πιλότος σε επίπεδο νομού, στην Α φάση - της πειραματικής εφαρμογής του Προγράμματος. Διαθέτει 18 αίθουσες διδασκαλίας άλλες «προνομιούχες» φωτεινές και μεγάλες και άλλες προβληματικές μικρές σχεδόν ασφυκτικές όπως εκείνες οι κατασκευασμένες από αλουμίνιο στους διαδρόμους των δύο ορόφων και οι δύο στο ισόγειο που παραδίδονται στο θόρυβο της αυλής, ενώ η μια από αυτές επιπρόσθετα, βρίσκεται απέναντι από τις τουαλέτες.

Η επιλογή του σχολείου για τη συμμετοχή του στην πειραματική εφαρμογή ήταν τυχαία, δίχως να απαιτούνται ιδιαίτερες κτιριακές ή άλλες προδιαγραφές (π.χ ειδικός εξοπλισμός), πέραν του ότι έπρεπε να λειτουργεί σε πρωινή μόνο βάρδια και του περιορισμού ότι οι δάσκαλοι της Α τάξης που θα συμμετείχαν αρχικά στην επιμορφωτική διαδικασία, θα έπρεπε να μην είναι αναπληρωτές ή αποσπασμένοι δάσκαλοι, αλλά να κατέχουν οργανική θέση στο σχολείο αυτό.

Σχετικά με την αντιπροσωπευτικότητα της σχολικής μονάδας που επιλέξαμε να διεξαχθεί η έρευνά μας, υπενθυμίζουμε ότι πέραν του ότι το σχολείο αυτό συμμετέχει και στις δυο φάσεις πειραματικής εφαρμογής του από το 1995, (γεγονός που αποδεικνύει τις προσπάθειες για εφαρμογή του Προγράμματος σε βάθος χρόνου), ταυτόχρονα διαθέτει τα «εσωτερικά» εκείνα χαρακτηριστικά που σχετίζονται με την επιμόρφωση του εκπαιδευτικού προσωπικού, τις δραστηριότητες και τη λειτουργία του αναλυτικού και ωρολογίου προγράμματος, έτσι όπως η φιλοσοφία οι στόχοι του Προγράμματος

ΜΕΛΙΝΑ υποδεικνύουν¹²⁹ (και για τα οποία εξάλλου το συγκεκριμένο Σχολείο επιλέχτηκε από το ΥΠΕΠΘ ως ο χώρος εκείνος που πειραματικά λειτούργησε ως το πρώτο κέντρο επιμόρφωσης εκπαιδευτικών, των είκοσι δημοτικών σχολείων της πόλης αλλά και ορισμένων της περιφέρειας, σηματοδοτώντας έτσι την έναρξη της φάσης της γενίκευσης του Προγράμματος ΜΕΛΙΝΑ στα σχολεία της χώρας).

Σχετικά με το γεγονός ότι επιλέχτηκε ένα και μοναδικό σχολείο της πειραματικής εφαρμογής του Προγράμματος ΜΕΛΙΝΑ για τη διεξαγωγή της παρούσας έρευνας, επιχειρηματολογούμε με την ακόλουθη άποψη: «η μελέτη σε βάθος και με πληρότητα ενός και μόνο σχολείου, μπορεί να μας δώσει στοιχεία σχετικά με την προς έρευνα κατάσταση και να αφορά ως προς τα βασικά χαρακτηριστικά και όλα τα υπόλοιπα σχολεία (Basse, M., 1999, p.31., στο: Τσεκούρας, Ι., 2003, σ.130)

6. ΤΟ ΔΕΙΓΜΑ ΤΗΣ ΕΡΕΥΝΑΣ – ΜΕΛΕΤΗ ΠΕΡΙΠΤΩΣΗΣ

Το δείγμα της παρούσας έρευνας αποτελείται από δυο ομάδες παιδιών οι οποίες δραστηριοποιήθηκαν με τις εναλλακτικές μορφές μάθησης και επικοινωνίας (τις οποίες μορφές, παραθέτουμε σε αντίστοιχο κεφάλαιο της εργασίας μας). Η μεν πρώτη- Ομάδα Α απαρτίζεται από 20 παιδιά που δραστηριοποιήθηκαν την περίοδο 1998-2001 (Α φάση -της πειραματικής εφαρμογής του Προγράμματος ΜΕΛΙΝΑ), η δε δεύτερη-Ομάδα Β απαρτίζεται από 22 παιδιά που δραστηριοποιήθηκαν την περίοδο 2001-2002 (Β φάση -της γενίκευσης του Προγράμματος ΜΕΛΙΝΑ). Επιπλέον οι παραπάνω δύο πληθυσμιακές κατηγορίες μαθητών με άξονα το χρόνο, παρουσιάζουν τις παρακάτω διαφορές :

- από *άποψη περιόδου που ενεργοποιήθηκαν*, γεγονός που πιθανά να συνεπάγεται διαφορετικές συνθήκες μάθησης και επικοινωνίας που επικρατούσαν στη σχολική μονάδα (Το σχολείο το 1998 ήταν το μοναδικό σχολείο της πόλης του οποίου οι εκπαιδευτικοί σταδιακά ενημερώνονταν για το ΜΕΛΙΝΑ, γεγονός που είχε σαν συνέπεια ακόμα και οι εκπαιδευτικοί του συλλόγου διδασκόντων του σχολείου να μην αποδέχονται όλοι αλλά ούτε και ταυτόχρονα τη λογική του Προγράμματος και επιπλέον να μην αποδέχονται τις απόψεις αλλά και τις πρακτικές που πιθανά άλλοι συνάδελφοί τους για τους δικούς τους λόγους ο καθένας φαινόταν να υιοθετούν, σχετικά με το Πρόγραμμα ΜΕΛΙΝΑ.

Από το 2001 το σχολείο είναι και εκπαιδευτικό κέντρο επιμόρφωσης των εκπαιδευτικών της πόλης, με ότι συνέπειες μπορεί έμμεσα ή άμεσα να συνεπάγεται αυτό στις συνειδήσεις των εκπαιδευτικών του σχολείου-οι οποίοι ας σημειωθεί χρησιμοποιήθηκαν ως βοηθοί στο πλευρό των βασικών επιμορφωτών του Προγράμματος-, των μαθητών και των γονιών τους,

- από *άποψη χρόνου επίδρασης των ερεθισμάτων που δέχτηκαν από τη συγκεκριμένη δασκάλα* (Ομάδα Α τρία έτη, Ομάδα Β ένα έτος),
- από *άποψη ηλικίας στην παρούσα χρονική στιγμή* (Ομάδα Α- 14 ετών, Ομάδα Β- 10 ετών)

Οι διαφορές αυτές μεταξύ των δυο ομάδων του δείγματος θα μπορούσαν κατά άλλους να θεωρηθούν προβλήματα της παρούσας έρευνας, άποψη την οποία δε συμεριζόμαστε εμείς, γιατί θεωρούμε ότι μέσα από τη δυνατότητα αυτή, προσεγγίζουμε δύο διαφορετικές ως προς τα χαρακτηριστικά, κατηγορίες του δείγματος του πληθυσμού των μαθητών του δημοτικού σχολείου, ενισχύοντας κι εμβαθύνοντας την έρευνά μας σε επίπεδο διεξαγωγής και ερμηνείας συμπερασμάτων.

Λαμβάνοντας υπόψη όλα τα παραπάνω χαρακτηριστικά, και ακολουθώντας τις βασικές συντεταγμένες που ο σκοπός και οι επιμέρους στόχοι της έρευνάς μας ορίζουν, (έτσι όπως αυτοί διατυπώθηκαν στο σχετικό κεφάλαιο), καταλήξαμε στο συμπέρασμα ότι το θέμα μας πρέπει να προσεγγισθεί κυρίως ποιοτικά, και λιγότερο ποσοτικά, βασιζόμενοι πάντα σε επιστημονικό σχεδιασμό, προκειμένου να μπορούμε στη συνέχεια να εξαγάγουμε ασφαλή και έγκυρα συμπεράσματα .

Η μέθοδος με την οποία τελικά θα αντιμετωπίσουμε τον ερευνητικό μας προβληματισμό και η οποία στηρίχτηκε σε θεωρητικά δεδομένα έτσι όπως προέκυψαν από την αναδίφηση στη βιβλιογραφία, είναι εκείνη της *μελέτης περίπτωσης*, υπογραμμίζοντας ότι οι ερμηνευτικές και υποκειμενικές

διαστάσεις των εκπαιδευτικών φαινομένων, εξερευνώνται καλύτερα μέσω της παραπάνω μεθόδου, ως ερμηνεία των τρόπων με τους οποίους μαθαίνουν τα παιδιά και των μέσων με τα οποία τα σχολεία πετυχαίνουν τους σκοπούς τους. (Cohen, L.- Manion, L., 1997, σ.152)

Η μελέτη περίπτωσης θα αφορά το 8^ο Δημοτικό Σχολείο Χανίων τόσο ως αντιπροσωπευτική σχολική μονάδα βάσει του θέματος της έρευνας, αλλά και ως μεθοδολογική δυνατότητα που προσφέρεται απ' αυτό το σχολείο στην ερευνήτρια. Στο σημείο αυτό υπενθυμίζουμε ότι η ερευνήτρια υπήρξε δασκάλα του συγκεκριμένου σχολείου μέχρι πρότινος, γεγονός που εξασφαλίζει τη δυνατότητα πρόσβασής της στο χώρο, την υποδοχή της με φιλική κι ευχάριστη διάθεση από τους μαθητές, τους συναδέλφους και το διευθυντή του σχολείου.

Καθορίζονται έτσι ουσιαστικά μέσα από τη μελέτη της συγκεκριμένης περίπτωσης τα μέσα αλλά και η μορφή της έρευνας. Μέσα από την κατηγοριοποίηση των στοιχείων που θα προκύψουν από τα ερευνητικά δεδομένα των δυο διαφορετικών πληθυσμιακών δειγμάτων, με τη δυνατότητα η μια κατηγορία να λειτουργεί συμπληρωματικά στην άλλη, όσον αφορά την κοινή προσπάθεια για την ανάδειξη της φιλοσοφίας του Προγράμματος ΜΕΛΙΝΑ, φιλοδοξούμε να δοθεί μια δυναμική στην έρευνά μας η οποία θα δικαιώσει την επιλογή μας να ασχοληθούμε με τη συγκεκριμένη μελέτη περίπτωσης στα πλαίσια του Σχολείου πιλότου, μέσα από την οπτική των δυο διαφορετικών πληθυσμιακών κατηγοριών.

Στη συνέχεια ακολουθεί το βασικό μας μέλημα που δεν είναι άλλο από τη δημιουργία των συνθηκών εκείνων που θα εξασφαλίζουν τη λεπτομερή έρευνα, εξέταση και οργάνωση των μέσων συλλογής των ερευνητικών μας δεδομένων.

Για το λόγο αυτό πρόκειται να ληφθούν υπόψιν οι περιορισμοί της έρευνας σε μια προσπάθεια να εφαρμοστεί αυστηρά το χρονοδιάγραμμα των εργασιών μας στους μήνες που ακολουθούν, και να εκτιμηθεί η προθυμία των υποκειμένων των συνεντεύξεων του συγκεκριμένου σχολείου. (Bell, J., 1997, σ.106)

7. ΕΡΕΥΝΗΤΙΚΕΣ ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΕΣ

Η φύση του αντικειμένου της έρευνάς μας: «το Πρόγραμμα ΜΕΛΙΝΑ ως εναλλακτική μορφή επικοινωνίας και μάθησης», μας ώθησε να προσανατολιστούμε προς τις ποιοτικές μεθόδους έρευνας. Η έμφαση της ερευνητικής μας δραστηριότητας σε δυο μεμονωμένες περιπτώσεις σχολικών τάξεων και η σε βάθος μελέτη τους δικαιολογεί ακριβώς την ένταξη της έρευνάς μας σ' αυτό που στη βιβλιογραφία απαντούμε ως *μελέτη περίπτωσης*.

Στη μελέτη περίπτωσης εξετάζονται σύγχρονα και επίκαιρα θέματα, τα οποία υπόκεινται σε αλλαγές. Το ενδιαφέρον εστιάζεται σε ορισμένες περιπτώσεις ομάδων ή ατόμων, χρησιμοποιούνται ερωτήσεις του τύπου «πώς» και «γιατί» και δεν επιχειρείται η γενίκευση των αποτελεσμάτων στον πληθυσμό, καθώς στόχος του ερευνητή είναι να *επεκτείνει και να γενικεύσει θεωρίες* και όχι να μετρήσει συχνότητες (Yin, 1989 στο: Κηπουροπούλου Ε., 1999, σελ.41)¹³⁰.

Οι ποιοτικές μέθοδοι γενικότερα επιτρέπουν, όπως επισημαίνει η Ν. Κυριαζή, τη λεπτομερειακή σε βάθος περιγραφή λίγων περιπτώσεων και στοχεύουν στην ερμηνεία της κοινωνικής πραγματικότητας από την πλευρά των υποκειμένων και όχι του ερευνητή¹³¹.

Ο Ε. Eisner αναφερόμενος ειδικά σε μεθόδους ποιοτικής έρευνας¹³², δε διστάζει να αναφέρει: «*Πώς θα φαίνονται νέοι τρόποι παρουσίασης της έρευνας; τι θα μπορούσαμε να μάθουμε για ένα σχολείο ή μια τάξη, ένα δάσκαλο ή ένα μαθητή, μια μορφή διδασκαλίας και ένα στυλ μάθησης συνδυάζοντας φιλμ, κείμενα, φωτογραφία και ποίημα;... Πρέπει να φτάσουμε σ' εκείνα που βρίσκονται πέρα από εμάς...*» (Eisner Ε., 2000, σ.57)

Η παρούσα ερευνητική προσπάθεια κινείται και στο πλαίσιο της εθνογραφικής προσέγγισης, η οποία κατευθύνεται από τις αντιλήψεις, τις ερμηνείες και την αλληλεπίδραση των συμμετεχόντων, όπου ο ερευνητής γνωρίζει ότι αποτελεί μέρος του κοινωνικού φαινομένου που μελετά και άρα πηγή πληροφόρησης και ερμηνείας του φαινομένου (Πηγιάκη, 1994, σελ.63-89)¹³³.

Άποψη, που στηρίζεται από το γεγονός ότι πολλά από τα δεδομένα της έρευνας (που στη συνέχεια αποκαλούνται με τον όρο *δείγματα γραφής των μαθητών*) συλλέχθηκαν μέσα από τη συμμετοχική παρατήρηση¹³⁴ της ερευνήτριας (τόρα)- δασκάλας (τότε), στο πλαίσιο της διδασκαλίας, αναφορικά με τη συγκέντρωση «γραφτών σκέψεων» την ώρα του θεατρικού παιχνιδιού» ή του «σκέφτομαι και γράφω».

Σε καμία περίπτωση όμως δε θα χαρακτηρίζαμε την έρευνά μας ως εθνογραφική μελέτη, λόγω του ότι δεν καταγράψαμε συστηματικά τη συμπεριφορά των παιδιών μέσα στο σχολικό περιβάλλον με συνεχείς σημειώσεις κι ενημερώσεις ημερολογίων.

Το όποιο υλικό είχαμε στη διάθεσή μας, *υλικό καταγραφής των σκέψεων* αλλά και *δραστηριοτήτων των παιδιών* (τα οποία αποτελούν τους συμμετέχοντες-αποδέκτες της εφαρμογής του ΜΕΛΙΝΑ στη σχολική τάξη), θα χρησιμοποιηθεί μέσα από την ανάλυση του περιεχομένου του και το σχολιασμό του σε αντιπαράθεση με το θεσμικό πλαίσιο του Προγράμματος ΜΕΛΙΝΑ, προκειμένου αξιολογηθεί η συγκεκριμένη περίπτωση.

Στην παρούσα έρευνα πρόκειται να ασχοληθούμε κυρίως με ποιοτική προσέγγιση, της εφαρμογής του Προγράμματος ΜΕΛΙΝΑ και των αποτελεσμάτων του.

Συμμεριζόμενοι την άποψη της Ε. Φτιάκα θεωρούμε ότι δεν είναι δυνατόν να μετρήσει κανείς *τα δάκρυα στα μάτια ενός παιδιού που κλαίει για τα προβλήματα που αντιμετωπίζει στο διάλειμμα με τους συμμαθητές του, τη συγκίνηση ενός διευθυντή στα πρώτα του χρόνια στο διδασκαλικό επάγγελμα, ή μιας δασκάλας που τόλμησε να εφαρμόσει άλλες μεθόδους από τους συναδέλφους της και βρέθηκε στο στόχαστρο αυστηρής κριτικής*¹³⁵. (Φτιάκα. Ε., 2000, σ.381-389)

Η εφαρμογή του Προγράμματος και τα αποτελέσματά του πάνω στους μαθητές, θα διαφανούν μέσα από την αναλυτική παρουσίαση των θεματικών ενοτήτων που διαπραγματεύτηκαν στις τάξεις της περίπτωσης, την παρουσίαση δειγμάτων εργασιών των μαθητών και την έκθεση των απόψεών τους για το Πρόγραμμα.

Κύριες μέθοδοι για την ερευνητική προσέγγιση του θέματος της εργασίας μας είναι η ερμηνευτική προσέγγιση που πρόκειται να εμπλουτισθεί από την εμπειρία της συμμετοχικής παρατήρησης, η παρουσίαση δειγμάτων εργασιών των μαθητών ως προς ως προς τα εναλλακτικά στοιχεία και η ημιδομημένη συνέντευξη σχετικά με την καταγραφή και παρουσίαση των απόψεων των μαθητών για το Πρόγραμμα.

7.1 Η μέθοδος της ανάλυσης περιεχομένου.

Η ανάλυση περιεχομένου θα αποτελέσει την τεχνική ανάλυσης των δεδομένων μας. Οι περισσότερες εργασίες, οι οποίες ασχολούνται με θεωρητικά και πρακτικά προβλήματα εφαρμογής της ανάλυσης περιεχομένου, αναφέρονται στον ορισμό του Β. Berelson (1948) που είναι ο ακόλουθος¹³⁶:

«Πρόκειται για μια τεχνική έρευνας που έχει αντικείμενο την αντικειμενική, συστηματική και ποσοτική περιγραφή του φανερού περιεχομένου της επικοινωνίας, γραπτού ή προφορικού λόγου, με τελική επιδίωξη την ερμηνεία» (G. De Landsheere, 1979, σ.7).

Στις μέρες μας, ένας αποδεκτός ορισμός της ανάλυσης περιεχομένου, θεωρείται κι ο ακόλουθος:

«...είναι μια εμπειρική ερευνητική μέθοδος η οποία παρακολουθείται σε κάθε βήμα της από μία εκ των προτέρων ξεκαθαρισμένη θεωρία και προσπαθεί να περιγράψει με συστηματικό και αντικειμενικό τρόπο τόσο ποσοτικά όσο και ποιοτικά δεδομένα ή άρρητα χαρακτηριστικά μιας συγκεκριμένης γλωσσικής ή άλλης επικοινωνίας και να συναγάγει από την περιγραφή αυτή χρήσιμα συμπεράσματα.» για την ερμηνεία της κοινωνικής πραγματικότητας, (Κ. Reberman, 1994, p.65).

Η ανάλυση περιεχομένου χρησιμοποιείται για να αναλύσει δεδομένα που έχουν συγκεντρωθεί από: συμμετοχική παρατήρηση, μη δομημένες συνεντεύξεις, βιογραφίες ανοιχτές ερωτήσεις σε ερωτηματολόγια, παίξιμο ρόλων, κ.α..(Τουρκάκη Δ., 2002.σ.27).

Αντικείμενο της ανάλυσης περιεχομένου μπορούν να αποτελέσουν τόσο γλωσσικά όσο και μη γλωσσικά στοιχεία: μουσική, εικόνες, μιμικές κινήσεις, κείμενα, ή οποιοδήποτε άλλο τεκμήριο που έχει επικοινωνιακό χαρακτήρα.

Στην περίπτωση των κειμένων, η μέθοδος ασκεί δύο λειτουργίες: α) από τη μια μεριά ασκεί τον έλεγχο ερευνητικών υποθέσεων και β) από την άλλη μπορεί να παρακολουθήσει την ίδια τη γένεση και διατύπωση των υποθέσεων.

Ο σκοπός της ανάλυσης περιεχομένου υπερβαίνει και στις δύο περιπτώσεις την απλή περιγραφή του κειμένου και του περιεχομένου του. Με βάση χαρακτηριστικά του κειμένου και τα συγκεκριμένα, μπορεί να χρησιμοποιήσει διάφορες ενδείξεις, ώστε να συναγάγει συμπεράσματα για υπονοούμενες και μη ρητώς δηλωμένες προθέσεις του συγγραφέα (K. Merten, 1995, p.16).

Ο ερευνητής με βάση τις γνώσεις και τα επιστημονικά και μεθοδολογικά εφόδιά του, δημιουργεί διαστάσεις και κατηγορίες, τις οποίες χρησιμοποιεί ως βάση για την κατανόηση και την ερμηνεία των δεδομένων του (Α.Καψάλης, 2000).

Κανένας ερευνητής δηλ. δεν μπορεί να αποφύγει τον ερμηνευτικό κύκλο¹³⁷.

Υπάρχουν ποικίλες τεχνικές κατηγοριοποίησης, όπου οι μονάδες καταγραφής μπορεί να είναι η λέξη, το πρόσωπο, το θέμα, το γεγονός, κλπ. Η θεματική ανάλυση χρησιμοποιείται συχνά στις περιπτώσεις μελέτης απόψεων, πεποιθήσεων, αξιών, κινήτρων, κ.ά.(Τουρκάκη Δ., 2002, σ.27).

Στην παρούσα ερευνητική εργασία, στο σχολιασμό των αποτελεσμάτων των συνεντεύξεων των παιδιών, μονάδα καταγραφής-κωδικοποίησης θα αποτελέσει «**το θέμα**»,όπως αναπτύχθηκε στον προβληματισμό μας.

Το θέμα, που μπορεί να έχει καταγραφεί σε μια πρόταση, σε μια παράγραφο ή σε ολόκληρο το κείμενο, θα ανιχνεύεται τόσο όσον αφορά τα δείγματα γραφής, όσο και αναφορικά με τις συνεντεύξεις, σε ολόκληρη την απάντηση των παιδιών σε κάθε ερώτηση.

Στην περίπτωση των συνεντεύξεων από το σύνολο των όσων θα ειπωθούν σαν απάντηση, θα επιλέγονται οι κύριες ιδέες, οι οποίες θα μετατρέπονται σε κατηγορίες που θα προσέξουμε να καθοριστούν¹³⁸ με σαφήνεια, προκειμένου να ισχύει μεταξύ τους αμοιβαίος αποκλεισμός.

Για την εγκυρότητα της έρευνας, αφού ορίζουμε κάθε θέμα που θα προκύπτει από τα δεδομένα μας θα επιχειρούμε να το επιβεβαιώνουμε παραθέτοντας αυτούσια αποσπάσματα από τις συνεντεύξεις.

Η ερευνητική μας δραστηριότητα θα υπαχθεί σε ένα υπόδειγμα ποιοτικής ανάλυσης περιεχομένου τη «δόμηση» (Strukturung)¹³⁹. Μέσω της δόμησης περιεχομένου, «...αφού γίνει η επεξεργασία του σχετικού με το αντικείμενο της έρευνας υλικού, βάσει του επαγωγικού συστήματος των κατηγοριών, καθίσταται δυνατή η αναπαράσταση του αποδελτιωμένου υλικού με την πρακτική της παράφρασης¹⁴⁰...»

Πρόκειται δηλαδή να εφαρμόσουμε ένα συνδυασμό «απαγωγικής-επαγωγικής προσέγγισης» όπου κατά τη διάρκεια εξέτασης του υλικού θα διαμορφώνονται τα θέματα (κατηγορίες-υποκατηγορίες).

Εξάλλου:

«...οι ισχύουσες γνώσεις για το υπό έρευνα θέμα συντελούν βεβαίως στην αρχική διαμόρφωση των κατηγοριών αλλά η τελική τους μορφή είναι αποτέλεσμα της συνεχούς διαπλοκής θεωρίας και δεδομένων.» (Κυριαζή Ν., 1999, σελ.292)

Οι θεματικοί άξονες-κατηγορίες βάση των οποίων αναμένεται να αναλυθούν τα δεδομένα της παρούσας έρευνας (υλικό συνεντεύξεων), πρέπει να συναρτώνται με το βασικό σκοπό και τους στόχους της, οι οποίοι με τη σειρά τους απορρέουν από το βασικό σκοπό και τους επιμέρους στόχους-υποθέσεις δράσης του Προγράμματος ΜΕΛΙΝΑ¹⁴¹.

Η μέθοδος της ανάλυσης περιεχομένου περιλαμβάνει συχνά τη φάση της ποιοτικής ανάλυσης και τη φάση της ποσοτικής ανάλυσης. Η δυναμική αλληλεπίδραση και η διαλεκτική σχέση που συνδέει τις φάσεις αυτές, προσδιορίζουν συνολικά τη Μέθοδο.

Κρίνεται σκόπιμο να αναφερθεί ότι πέραν από τη δομή της ποσοτικής κατεύθυνσης της Μεθόδου, που ήδη προαναφέρθηκε¹⁴² είναι πολύ δύσκολο να εξαχθούν επιπλέον ποσοτικά δεδομένα, κι αυτό όχι για λόγους ενστάσεων απέναντι στην ποσοτική πλευρά- «θετικιστική μυωπία»¹⁴³- αλλά, εξαιτίας του μικρού δείγματος που έχουμε στη διάθεσή μας αφενός κι αφετέρου λόγω της λογικής της μελέτης της μιας περίπτωσης (case study).

Πρόθεσή μας κατά το σχολιασμό των απαντήσεων στις ερωτήσεις των συνεντεύξεων των δύο ομάδων που αποτελούν το δείγμα της έρευνάς μας- ομάδα (Α) και ομάδα (Β)- είναι, κάθε ομάδα να σχολιασθεί ξεχωριστά. Σε περίπτωση όμως που στα δεδομένα δε θα υπάρχουν σημαντικές διαφοροποιήσεις στις απόψεις των παιδιών, τότε τα δεδομένα θα σχολιασθούν στο σύνολο των παιδιών.

Τέλος προκειμένου να υπάρξει μια ευσύνοπτη εικόνα των δεδομένων που θα προκύψουν από την ανάλυση περιεχομένου, μπορεί να μετρηθεί η συχνότητα εμφάνισης των κατηγοριών στο σύνολο των δεδομένων των συνεντεύξεων των μαθητών. Με τον τρόπο αυτό, θα φανούν συνοπτικά ποιες κατηγορίες εμφανίζονται να συνοψίζουν «τι» αποκόμισαν οι μαθητές στη συγκεκριμένη μελέτη περίπτωσης.

Ακολουθεί στη συνέχεια¹⁴⁴ μετά την παρουσίαση των μεθόδων της «ημιδομημένης συνέντευξης» και της «ερμηνευτικής», ο τρόπος προσδιορισμού των θεματικών αξόνων-κατηγοριών στις οποίες θα στηριχθεί η κωδικοποίηση σχετικά με την ανάλυση του περιεχομένου των ερωτήσεων της συνέντευξης.

7.2 Ημιδομημένη-Εστιασμένη συνέντευξη

Μια πηγή πληροφοριών που προτιθέμεθα να υιοθετήσουμε για να εξεταστούν οι διαθέσεις, οι αντιδράσεις και οι προβληματισμοί των μαθητών που μετείχαν στην μελέτη περίπτωσης, θα είναι και η συνέντευξη.

Βασικά πλεονεκτήματα της μεθόδου είναι η άμεση επαφή, η στενή σχέση επικοινωνίας που αναπτύσσεται ανάμεσα στον συνεντευκτή και τον πληροφοριοδότη (Oppenheim, A.N., 1992)¹⁴⁵, με βασικά αποτελέσματα την παροχή ειλικρινέστερων απαντήσεων από την πλευρά των ερωτώμενων αλλά και την ελαχιστοποίηση του κινδύνου να χαθούν χρήσιμες και σημαντικές πληροφορίες αν χρησιμοποιηθεί και μαγνητόφωνο για την καταγραφή της.

Επιπλέον παρέχεται η δυνατότητα στον συνεντευκτή να δίνει τις κατάλληλες οδηγίες και αποσαφηνίσεις στον ερωτώμενο, αποτρέποντας έτσι παρερμηνείες και παρανοήσεις ενώ ταυτόχρονα κρατάει σε υψηλό επίπεδο το ενδιαφέρον και την προσοχή του ερωτώμενου στα πλαίσια της στενής διαπροσωπικής σχέσης (Oppenheim, A.N., 1992).

Στο σημείο αυτό πρέπει να αναφερθεί η αναγκαιότητα στην παρούσα εργασία, όπως σε κάθε ερευνητική προσπάθεια, να κρατηθεί στάση ουδετερότητας από την ερευνήτρια, δίχως να εκφραστεί λεκτικά ή με τη συμπεριφορά της γύρω από τα θέματα που ερευνώνται, ώστε τα παιδιά να μπορέσουν να εκφραστούν με ελευθερία και αυθορμητισμό για τις σχέσεις, τις απόψεις και τους προβληματισμούς τους.

Εκείνο που πρώτιστα ενδιαφέρει την έρευνα είναι η ίδια η άποψη των μαθητών, και σε αυτούς θα δοθεί η πρόποσα σημασία και προσοχή.

Οι συνεντεύξεις θα είναι ημι-δομημένες θα βασιστούν δηλαδή σε συγκεκριμένα γενικά ερωτήματα, στα οποία θα κληθούν να απαντήσουν οι μαθητές. Έτσι θα συγκεντρωθούν χρήσιμες και σημαντικές πληροφορίες, χωρίς πλατασμούς και περιττές πληροφορίες, θα υπάρχει μια κοινή βάση-κριτήριο για όλα τα παιδιά και θα διευκολυνθεί στη συνέχεια η κατηγοριοποίηση και η ανάλυση των απαντήσεων που θα ακολουθήσει. (Oppenheim, A.N., 1992).

Ειδικότερα για τον *τύπο συνέντευξης* που θα χρησιμοποιηθεί στην παρούσα έρευνα, είναι η *εστιασμένη-ημιδομημένη συνέντευξη*. Τα κύρια γνωρίσματα του τύπου αυτού συνέντευξης που τη διαφοροποιούν από άλλες είναι (L.Cohen-L.Manion, 1997, 398):

- Τα άτομα που δίνουν τις πληροφορίες, γνωρίζουμε ότι έχουν συμμετάσχει σε μια συγκεκριμένη κατάσταση.
- Μέσω της τεχνικής της ανάλυσης περιεχομένου τα στοιχεία της κατάστασης που ο ερευνητής θεωρεί σημαντικά έχουν από προηγουμένως αναλυθεί, κι έχει έτσι καταλήξει σε ένα σύνολο ερωτημάτων που σχετίζονται με την έννοια και τις επιδράσεις των καθορισμένων στοιχείων. Στην παρούσα έρευνα αναλύονται πρώτα τα δείγματα γραφής των μαθητών κι έπειτα οι απόψεις τους.
- Αφού ο ερευνητής έχει σα βάση την ανάλυσή του, μπορεί να συντάξει έναν οδηγό για τη συνέντευξη, ο οποίος θα προσδιορίζει τις κύριες περιοχές της έρευνας και τα ερωτήματα που θα καθοριστούν από τα σημαντικά στοιχεία της συνέντευξης.
- Η ίδια η συνέντευξη επικεντρώνεται στις υποκειμενικές εμπειρίες των ατόμων που έχουν βιώσει τη συγκεκριμένη κατάσταση.

Ο χρόνος διάρκειας των συνεντεύξεων ορίζεται το διάστημα μεταξύ 22/12/03-28/2/04, όπου όταν οι μαθητές - παιδιά θα μπορούν να διαθέσουν από τον ελεύθερο χρόνο τους είτε σε κάποιο κενό της εργασίας τους, είτε πριν ή μετά από αυτήν, ή και το Σαββατοκύριακο, εάν το επιθυμούν.

Ο χώρος θα υποδεικνύεται και σε συνεργασία με τους γονείς τους, για να αισθάνονται άνετα, υπό την προϋπόθεση ότι δεν θα υπάρχουν διακοπές και ενοχλήσεις κατά τη διάρκεια της συνέντευξης, γεγονός στο οποίο θα συντελέσουν και οι γονείς.

Η συνέντευξη θα μαγνητοφωνείται, με τη σύμφωνη γνώμη των παιδιών, και θα απομαγνητοφωνείται στη συνέχεια, για να μπορούν να καταγραφούν με λεπτομέρεια τα νοήματα, οι υπερβολές, η σιγουριά και η διστακτικότητα, προκειμένου να ευνοηθεί η ερευνήτρια στην ερμηνεία των δεδομένων που θα ακολουθήσουν.

Στη συνέχεια, η *ερμηνευτική μέθοδος* σε *συνδυασμό* με τη *συμμετοχική παρατήρηση*, στα πλαίσια μιας συνθετικής θεώρησης της ποσοτικής και της ποιοτικής κατεύθυνσης της μεθόδου της ανάλυσης περιεχομένου, καλείται να δώσει μια σφαιρική θεώρηση των δεδομένων, διατηρώντας την έννοια του *όλου* ως πρωταρχική αφετηρία και κοινό καταληκτικό τέρμα της ερευνητικής προσπάθειας¹⁴⁶.

7.3 Ερμηνευτική μέθοδος και συμμετοχική παρατήρηση

« Η λέξη “ερμηνευτική” παράγεται από το ρήμα “ερμηνεύω”... Από την ίδια ρίζα ετυμολογείται και το όνομα του θεού Ερμή, η οποία και μας αποκαλύπτει την ουσία της ιδιότητάς του: ήταν “ερμηνευτής” των μηνυμάτων και των εντολών, που οι θεοί έστελναν στους ανθρώπους... Ως επίθετο υποδηλώνει ό,τι γράφεται, λέγεται ή αναφέρεται για να εξηγηθεί κάτι άγνωστο και να γίνει κατανοητό.....ως μέθοδος έρευνας αναπτύχθηκε από τους θεολόγους και τους φιλοσόφους. Οι πρώτοι επιδόθηκαν στην ερμηνεία της Αγίας Γραφής...» (Πυργιωτάκης, I.E., 1999, σ. 104-105)¹⁴⁷

Βασική αντίληψη της μεθόδου, αποτελεί η άποψη ότι ανάμεσα στην οποιαδήποτε μορφή έκφρασης του ανθρώπινου πνεύματος, είτε αυτή είναι προφορική, γραπτή ή καλλιτεχνική, κλπ, και στην κατανόησή της, διαμεσολαβεί μια πνευματική διεργασία. Η συστηματική οργάνωση της πνευματικής αυτής διεργασίας που θα μεσολαβεί ανάμεσα στην έκφραση του ανθρώπινου δημιουργήματος και της κατανόησής του, είναι η μέθοδος της ερμηνευτικής.

Πρόκειται για μια συνεχή διεισδυτική πορεία βαθύτερης κατανόησης, στην οποία ο ερευνητής επιστρατεύει προϋπάρχουσες γνώσεις αλλά κι τη συναισθηματική του σφαίρα, η οποία κινείται στα πλαίσια ενός αέναου ερμηνευτικού κύκλου-ερμηνευτικού έλικα¹⁴⁸ με πολλά διαδοχικά επίπεδα, εκφάνσεις σύλληψης και κατανόησης του φαινομένου. (Πυργιωτάκης, I.E., 1999, σ. 104-105)

Η ερμηνευτική μέθοδος θα αποτελέσει μέσο σχολιασμού κι ερμηνείας των ερευνητικών δεδομένων κατά την εφαρμογή των βασικών ερευνητικών μεθόδων, οι οποίες είναι: η μέθοδος της *ανάλυσης περιεχομένου* και η *συνέντευξη*, που ήδη προαναφέρθηκαν.

Στην επεξεργασία των δεδομένων που θα προκύψουν με τη μέθοδο της συνέντευξης η ερμηνευτική μέθοδος αναμένεται να φανεί πολύ σημαντική, προκειμένου να διακριθούν τα ουσιώδη από τα λιγότερο σημαντικά στοιχεία. Παράλληλα η εφαρμογή της μεθόδου συμβάλλει:

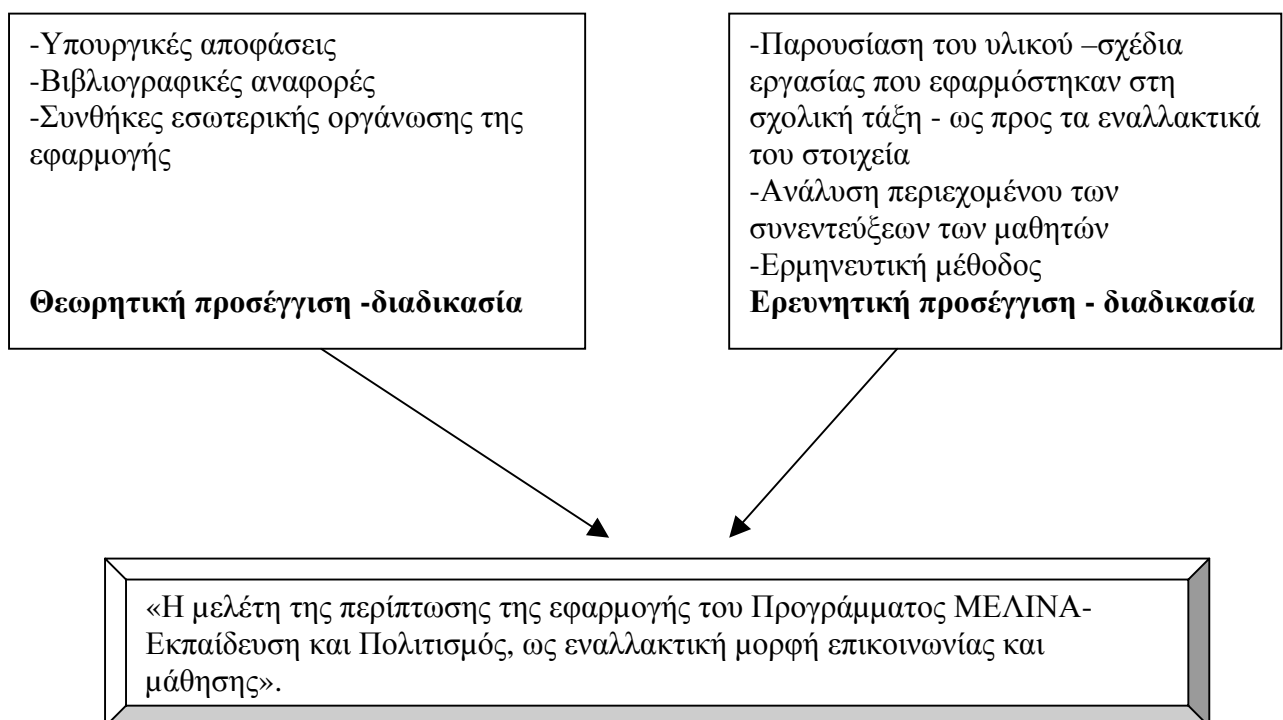
στο να διασταυρώνονται κριτικά τα στοιχεία που προκύπτουν από την *ερευνητική πράξη* με τα δεδομένα που διέπουν το *θεωρητικό πλαίσιο* της ερευνάς μας (συνθήκες εσωτερικής οργάνωσης στην εφαρμογή, θεσμικό πλαίσιο-φιλοσοφία και στόχοι του Προγράμματος ΜΕΛΙΝΑ, αναφορές στη βιβλιογραφία) και στη σύνδεση του θέματος της παρούσας εργασίας με την εκπαιδευτική πραγματικότητα.

Στην προσπάθεια για εμβάθυνση, πληρέστερη «κατανόηση» και αξιοποίηση των δυνατοτήτων της *ερμηνευτικής μεθόδου*, θεωρούμε ότι η εμπειρία μας από τη *συμμετοχική παρατήρηση*, ως εκπαιδευτικός των τάξεων της περίπτωσης, αναμένεται να μας διευκολύνει στην ερευνητική μας δραστηριότητα¹⁴⁹.

Η παρατήρηση όμως ως διαδικασία επιλεκτικής αντίληψης, συναρτάται από ποικίλες ψυχολογικές παραμέτρους, που φιλτράρουν τα αντιληπτικά δεδομένα (Μπέλλας Θ., 1991, σ.3745)¹⁵⁰. Προκειμένου λοιπόν να διασφαλίσουμε την ουδετερότητά μας στη συγκεκριμένη έρευνα, θέτουμε τον ακόλουθο περιορισμό: Τα όποια παρατηρησιακά δεδομένα ενέπνευσαν στην άμεση εμπειρία μας δε θα χρησιμοποιηθούν για να ελέγξουν προκατασκευασμένα θεωρητικά σχήματα, αλλά θα αποτελέσουν έναν επιπλέον άξονα για την *ερμηνεία* και τον περαιτέρω σχολιασμό των αναφορών των μαθητών, στη φάση διεξαγωγής γενικών συμπερασμάτων και των προτάσεων σχετικά με το θέμα.

Θεωρούμε τέλος, ότι με την επικουρική δυνατότητα που θα παρέχει στην ερευνήτρια η εμπειρία από τη συμμετοχική παρατήρηση -στα πλαίσια της ερμηνευτικής, θα προαχθεί η βασική αρχή της ερμηνευτικής διεργασίας, «η *διαλεκτική*». Η σχέση δηλαδή των «επιμέρους» με το «όλον» και το αντίστροφο- αφού το ένα δε μπορεί να νοηθεί χωρίς το άλλο. (Πυργιωτάκης, Ι.Ε., 1999, σ. 106-111) Αποτελεί έτσι ουσιαστικά η ερμηνευτική μέθοδος, το συνδυαστικό κρίκο ανάμεσα στις ερευνητικές μεθόδους, ενώ παράλληλα εξυπηρετούνται καλύτερα ο κύριος σκοπός και οι στόχοι της έρευνας.

Η λογική που ακολουθούμε αναφορικά με τις ερευνητικές μεθόδους με τις οποίες προσεγγίζουμε το θέμα, ακολουθεί την εξής *σχηματική παρουσίαση* καθώς η *θεωρητική τεκμηρίωση* και η *πρακτική εφαρμογή* αντιπαρατίθενται και προσδιορίζουν το θέμα της εργασίας μας ως: «*Η μελέτη περίπτωσης της εφαρμογής του Προγράμματος ΜΕΛΙΝΑ-Εκπαίδευση και Πολιτισμός, ως εναλλακτική μορφή επικοινωνίας και μάθησης*»:

8. ΜΕΣΑ ΣΥΛΛΟΓΗΣ ΕΡΕΥΝΗΤΙΚΩΝ ΔΕΔΟΜΕΝΩΝ

8.1 Συνεντεύξεις

8.1.1 Διατύπωση ερωτήσεων για την ημιδομημένη συνέντευξη

Στόχος της παρούσας ερευνητικής προσπάθειας είναι να γίνει φανερή η υποκειμενική πραγματικότητα των μαθητών της περίπτωσης, πως δηλαδή, αυτοί αντιλαμβάνονται το Πρόγραμμα ΜΕΛΙΝΑ και τι αποκόμισαν από την εφαρμογή του, στα πλαίσια της συγκεκριμένης περίπτωσης.

Η εστιασμένη συνέντευξη δε θα στηριχτεί σ' ένα κατάλογο προκαθορισμένων ερωτήσεων, αλλά θα βασισθεί σε ένα *σχέδιο συνέντευξης*, που θα κινεί την πορεία της συνέντευξης σε προκαθορισμένους *άξονες συζήτησης*. Η δομή των συνεντεύξεων στους *θεματικούς άξονες-κατηγορίες* θα *συναρτάται* με το *βασικό σκοπό* και τους *στόχους της έρευνας*¹⁵¹ αλλά και το *θεωρητικό μέρος του προβληματισμού μας*.

Επιπλέον, οι *κατηγορίες* πρέπει να ακολουθούν ορισμένα *κριτήρια* και να θεμελιώνονται στους *κανόνες* (Βάμβουκας, Μ., 2000, σ.274,5)¹⁵²:

- α) *της αντικειμενικότητας*, (αυτό σημαίνει ότι η ταξινόμηση ενός σημασιολογικού στοιχείου στην άλφα ή βήτα κατηγορία δεν εξαρτάται από την προσωπικότητα εκείνου που το ταξινομεί)
- β) *της εξαντλητικότητας*, (το στοιχείο αυτό χαρακτηρίζει τις κατηγορίες, αν το σύνολο των σημασιολογικών στοιχείων του αναλυτέου υλικού, όλες οι κατηγορίες ανάλυσης, μπορούν να υπαχθούν στις κατηγορίες που καθορίστηκαν)
- γ) *της καταλληλότητας*, (το χαρακτηριστικό αυτό χαρακτηρίζει τις κατηγορίες ανάλυσης, όταν ταιριάζουν στο στόχο της έρευνας και στο περιεχόμενο που αναλύεται)
- δ) *του αμοιβαίου αποκλεισμού* (μια ενότητα ανάλυσης δε θα πρέπει να κωδικοποιείται συγχρόνως σε δυο κατηγορίες).

Οι *θεματικοί άξονες-κατηγορίες* θα αποτελέσουν *θέματα κλειδιά* για επιπρόσθετες ερωτήσεις και δημιουργία *νέων υποκατηγοριών*¹⁵³, οι οποίες θα προκύψουν από τις απαντήσεις των παιδιών, με σκοπό: και πολύτιμες πληροφορίες για την έρευνα να αποκτηθούν, και πληρέστερη κατανόηση κι εμβάθυνση στην ουσία των πληροφοριών να επιτευχθεί. (Παπαναστασίου, Κ., σ. 76-77 & Φίλια, Β.,-γενική εποπτεία- 1996, σ.132-135)¹⁵⁴.

Η μετατροπή του υλικού στις κατηγορίες και τις υποκατηγορίες¹⁵⁵, θα γίνει σε μετρήσιμες μονάδες με βάση *το θέμα*, και τις μεθόδους της *ανάλυσης περιεχομένου* και της *ερμηνευτικής*. Παράλληλα, θα επιχειρηθεί η παρουσίαση των ερευνητικών αποτελεσμάτων σε πίνακες συχνοτήτων εμφάνισης των κατηγοριών στο σύνολο των δεδομένων που θα προκύψουν από τις συνεντεύξεις. Επιπλέον ποσοτικά στοιχεία, φαίνεται να είναι πολύ δύσκολο να εξαχθούν, αφενός εξαιτίας του μικρού δείγματος που έχουμε στη διάθεσή μας, αφετέρου λόγω της λογικής της μελέτης της μιας περίπτωσης (case study).

8.1.1.1 Προσδιορισμός των θεματικών αξόνων-κατηγοριών της ανάλυσης του περιεχομένου των συνεντεύξεων

Πριν περάσουμε στην επεξεργασία και ανάλυση των αποτελεσμάτων της έρευνας στη συγκεκριμένη μελέτη περίπτωσης, θα επιχειρήσουμε να παρουσιάσουμε καθένα από τα εναλλακτικά χαρακτηριστικά τα οποία πληρούν οι συνθήκες εσωτερικής οργάνωσης της εφαρμογής του Προγράμματος ΜΕΛΙΝΑ στη σχολική τάξη, αναδεικνύοντας τις επιμέρους συνιστώσες τους. Θα προκύψουν έτσι κατά αντιστοιχία, οι θεματικοί άξονες- κατηγορίες /υποκατηγορίες στις οποίες θα στηριχθεί η συνέντευξη των μαθητών, στο εμπειρικό μέρος της εργασίας μας.

Κατόπιν, επιχειρούμε τον προσδιορισμό των *κατηγοριών/ υποκατηγοριών*, στηριζόμενοι στα *χαρακτηριστικά-στοιχεία της βασικής δομής της διδασκαλίας*, έτσι όπως παρουσιάστηκαν στις

συνθήκες εσωτερικής οργάνωσης της εφαρμογής του Προγράμματος και στο θεσμικό του πλαίσιο, στο θεωρητικό μέρος της εργασίας μας.

Πριν όμως, κρίνουμε σκόπιμο να σημειωθεί η ακόλουθη διευκρινιστική παρατήρηση: οι επιμέρους κατηγορίες και υποκατηγορίες έτσι όπως διαμορφώνονται σ' αυτή τη φάση, ενδέχεται να μην είναι και οι τελικές, δεδομένου ότι η ανάλυση του πρωτογενούς υλικού που θα προκύψει από τη διεξαγωγή της έρευνας μπορεί να απαιτήσει την αναμόρφωση των κατηγοριών με πρόσθεση ή κατάργηση υποκατηγοριών, οι οποίες να ανταποκρίνονται περισσότερο στις απαιτήσεις της έρευνας.

Παραθέτουμε στη συνέχεια τα χαρακτηριστικά-στοιχεία των συνθηκών της εσωτερικής οργάνωσης της εφαρμογής του Προγράμματος ΜΕΛΙΝΑ, με τη σειρά που παρουσιάστηκαν και στο θεωρητικό μέρος της παρούσας εργασίας:

<i>I. Σκοποί και στόχοι</i>	<i>VII.. Παράγοντας χώρος</i>
<i>II. Περιεχόμενα</i>	<i>VII. Ρόλος του δασκάλου</i>
<i>III. Μέθοδοι διδασκαλίας</i>	<i>VIII. Ρόλος του μαθητή</i>
<i>IV. Μέσα επικοινωνίας και μάθησης</i>	<i>VIV. Αξιολόγηση</i>
<i>V. Παράγοντας χρόνος</i>	

Από τα παραπάνω κάθε ένα στοιχείο-χαρακτηριστικό ξεχωριστά, προκύπτουν σε πρώτη φάση οι ακόλουθοι θεματικοί άξονες - κατηγορίες/υποκατηγορίες, στις οποίες θα στηριχθεί η ανάλυση του πρωτογενούς υλικού της έρευνας:

I.Σκοποί και στόχοι

Το «Πρόγραμμα ΜΕΛΙΝΑ-Εκπαίδευση και Πολιτισμός» στο σχολείο, στοχεύει στην καλλιέργεια *ικανοτήτων-χαρακτηριστικών* των μαθητών, όπως:

- ατομική-προσωπική έκφραση και δημιουργία (ψυχοκινητικός τομέας)
- ομαδική-συλλογική έκφραση και δημιουργία (ψυχοκινητικός και συμμετοχικός-κοινωνικός τομέας)
- δημιουργική σκέψη και δράση (γνωστικός τομέας)
- κριτική στάση (γνωστικός τομέας)
- προσωπική εμπλοκή- βίωμα (συναισθηματικός τομέας)
- ανάπτυξη του συναισθήματος και δεξιοτήτων διαπροσωπικής επικοινωνίας μέσα από την καλλιτεχνική έκφραση¹⁵⁶ (συναισθηματικός και συμμετοχικός-κοινωνικός τομέας)
- επικοινωνία με το ιστορικο-κοινωνικό και πολιτισμικό περιβάλλον-πολιτισμική συνείδηση (συναισθηματικός τομέας)
- ανάπτυξη δεξιοτήτων καλλιτεχνικής έκφρασης¹⁵⁷ (ψυχοκινητικός τομέας)

Τα χαρακτηριστικά αυτά, που αποτελούν ταυτόχρονα προϋποθέσεις για την επιτυχία των εκπαιδευτικών σκοπών και στόχων, εντοπίζονται μεμονωμένα ως περιεχόμενα στην παρούσα κατηγορία «*των εκπαιδευτικών σκοπών και στόχων*» και αφορούν στη σύμμετρη – ολόπλευρη ανάπτυξη του παιδιού, με βάση τη *γνωστική διάκριση των διδακτικών στόχων του Bloom σε τέσσερις επιμέρους τομείς*. Οι τομείς αυτοί θα αποτελέσουν τις βασικές υποκατηγορίες της συγκεκριμένης κατηγορίας «*των εκπαιδευτικών σκοπών και στόχων*» και παρουσιάζονται στη συνέχεια (Κασσωτάκης, Μ., 2001, σ.120-151):

α) γνωστικός τομέας: Αναφέρεται στις πληροφορίες και τις γνώσεις που έχουν αποκτήσει οι μαθητές με την εφαρμογή των εκπαιδευτικών προγραμμάτων, δράσεων και δραστηριοτήτων. Ο τομέας αυτός συμπεριλαμβάνει τις ακόλουθες κατηγορίες στόχων που αποτελούν ταυτόχρονα και υπο-υποκατηγορίες (της υποκατηγορίας γνωστικός τομέας) στα πλαίσια της παρούσας έρευνας:

I. Γνώση: Αναφέρεται στις πληροφορίες που έχουν συγκεράσει οι μαθητές σε ορισμένο γνωστικό τομέα. Η νοητική δεξιότητα που αξιολογείται είναι κατά κύριο λόγο η απομνημόνευση.

II. Κατανόηση: Ο μαθητής πρέπει να καταστεί ικανός: να μεταφράζει, να μετατρέπει, να διασαφηνίζει, να διευρύνει να ερμηνεύει, να αναδιοργανώνει, να διαφοροποιεί, να προσδιορίζει, να εκτιμά, να συμπεραίνει, να προεκτείνει, να αναγάγει.

III. Εφαρμογή: Ο μαθητής πρέπει να καταστεί ικανός να :εφαρμόζει, να χρησιμοποιεί, να μεταχειρίζεται, να επιλέγει, να οργανώνει, για να μπορεί να επιλύει, να ικανοποιεί και να κατασκευάζει.

IV. Ανάλυση: Η ανάλυση απαιτεί μια ικανότητα πιο πολύπλοκη από τις προηγούμενες γνωστικές δεξιότητες και περιλαμβάνει την ανάλυση στοιχείων, σχέσεων και οργανωτικών αρχών.

V. Σύνθεση: Συνιστά τον αντίποδα της ανάλυσης προσφέρεται για την ανάπτυξη της δημιουργικής ικανότητας στους μαθητές (στην περιοχή των γνωστικών τουλάχιστο δραστηριοτήτων) και αφορά την παραγωγή προσωπικού έργου, την παραγωγή ενός σχεδίου ενέργειας, και την παραγωγή ενός συνόλου αφηρημένων σχέσεων.

VI. Αξιολόγηση: Αποτελεί το επιστέγασμα των εκπαιδευτικών στόχων του γνωστικού τομέα κι αντιστοιχεί προς αυτό που ονομάζουμε κριτική σκέψη. Οι μαθητές στην περίπτωση αυτή είναι ικανοί να αποδώσουν αξία σε κάτι, γεγονός που προϋποθέτει ικανότητα κρίσεως και σύγκρισής του με άλλα. Η αξιολόγηση των μαθητών αφορά κρίσεις που έχουν σα βάση εσωτερικά κριτήρια ή κρίσεις που στηρίζονται σε κριτήρια εξωτερικά.

β) συναισθηματικός τομέας: Εδώ δίνεται έμφαση στην επιδίωξη των δραστηριοτήτων και της διδασκαλίας να καταστήσουν το μαθητή ικανό πέρα από την απόκτηση γνώσεων να αναπτύξει την προσωπικότητά του, να διαμορφώσει το χαρακτήρα του, να πλουτίσει το συναισθηματικό του κόσμο. Δίνεται δηλαδή έμφαση στις στάσεις και στις αξίες, στα συναισθήματα και τις συγκινήσεις που προκαλούνται στους μαθητές στην τάξη. Οι στόχοι που εντάσσονται στον τομέα αυτό αποτελώντας ταυτόχρονα υποκατηγορίες αφορούν την :

I. Πρόσληψη: Εδώ συμπεριλαμβάνεται η συνειδητοποίηση του μαθητή η οποία ασκείται μέσα από την ενεργοποίηση των αισθήσεων και της συνείδησης, η δεκτικότητά του να δεχτεί κάτι με τη θέλησή του, χωρίς αυτό να σημαίνει ότι και αποδέχεται και ό,τι αντιλαμβάνεται και τέλος η ικανότητα του μαθητή για διαφοροποίηση ερεθισμάτων που δέχεται και συγκέντρωση της προσοχής του σε ορισμένα μόνο από αυτά ή σε ορισμένα μόνο σημεία τους. (εκλεκτικότητα-κατευθυνόμενη προσοχή).

II. Ανταπόκριση: Στο επίπεδο αυτό οι μαθητές πρέπει να μπορούν να εκδηλώνουν την τάση ή την επιθυμία για πιο ενεργό εμπλοκή σε ό,τι εμπίπτει στα ενδιαφέροντά τους. Η διάθεση αυτή αρχικά έχει τη μορφή της συγκατάθεσης που στην πορεία γίνεται θέληση προς ανταπόκριση, για να κορυφωθεί με την ικανοποίηση του μαθητή από την ανταπόκριση.

III. Εκτίμηση αξιών: Είναι το αποτέλεσμα των κοινωνικών επιδράσεων που έχουν εσωτερικοποιηθεί από τα άτομα και με βάση αυτό ρυθμίζεται η ζωή τους στον κοινωνικό χώρο. Ο μαθητής έτσι πρέπει να αποδέχεται και να υποστηρίζει εκούσια συγκεκριμένες αξίες κι όχι απλά να συμμορφώνεται ή απλά να υπακούει σ' αυτές. Έτσι ο μαθητής αρχικά αποδέχεται μια αξία, στη συνέχεια εκδηλώνει για την αξία αυτή συγκεκριμένη προτίμηση κι επιδίωξη -μεταξύ πολλών άλλων αξιών, φτάνοντας στο σημείο να πιστεύει απόλυτα σ' αυτήν επιδιώκοντας να τη μεταδώσει και σε άλλους (δέσμευση στην αξία).

IV. Οργάνωση αξιών: Αποτέλεσμα της εσωτερικεύσεως των αξιών είναι τα άτομα να συναντούν καταστάσεις στις οποίες εμπλέκονται περισσότερες από μία αξίες. Έτσι οι μαθητές πρέπει να μπορούν να οργανώσουν τις αξίες τους σ' ένα σύστημα, να καθορίσουν τις σχέσεις που υπάρχουν μεταξύ τους, και να προσδιορίσουν εκείνες που είναι επικρατέστερες και βαθύτερες γι' αυτό.

V. Χαρακτηρισμός με βάση ένα σύστημα αξιών: Αποτελεί την ανώτατη κατηγορία της ταξινομίας του συναισθηματικού τομέα. Οι αξίες των ατόμων στην περίπτωση αυτή είναι οργανωμένες σ' ένα ενιαίο σύστημα βάση του οποίου συμπεριφέρονται. Έτσι η συμπεριφορά τους χαρακτηρίζεται από συνέπεια και σταθερότητα.. Αναφορικά με τους εκπαιδευτικούς στόχους, μπορεί να γίνει εύκολα αντιληπτό ότι πολύ σπάνια ο εκπαιδευτικός μπορεί να τους ορίσει στο επίπεδο του «χαρακτηρισμού με βάση ένα σύστημα αξιών», εφόσον η ηλικία των μαθητών του δεν ανταποκρίνεται σε τόσο υψηλές απαιτήσεις για τις οποίες τα άτομα πασχίζουν μετά την ενηλικίωσή τους και ίσως σε όλη τη διάρκεια της ζωής τους.

γ) *ψυχοκινητικός τομέας*: Στον τομέα αυτό περιλαμβάνονται στόχοι που αναφέρονται στις κινήσεις των μελών του ανθρώπινου σώματος και στις σχετικές δεξιότητες. Οι κατηγορίες των στόχων αυτού του τομέα ταξινομούνται σύμφωνα με την A.Harrow και αφορούν τις αντανακλαστικές κινήσεις, τις βασικές θεμελιακές κινήσεις, τις αντιληπτικές δεξιότητες (κινησθητική-ακουστική-απτική-διάκριση, συγχρονισμένες κινητικές δεξιότητες), φυσικές ικανότητες, κινήσεις δεξιότητας και την ικανότητα των μαθητών για κινητική επικοινωνία.

δ) *συμμετοχικός-κοινωνικός τομέας*: Με τον όρο συμμετοχικός ο Massialas αναφέρεται στην επιδίωξη: «Να συμμετέχουν (τα παιδιά) άμεσα στη λήψη κάθε απόφασης, που τα αφορά» (Πετρουλάκης, Β.Ν., 1981, σ.306). Ένα δημοκρατικό σύστημα στο σχολείο στο οποίο συμμετέχουν οι μαθητές, ενισχύει και ανυψώνει την αντίληψη τους για το πώς δουλεύει αρχικά το σύστημα στη σχολική τάξη και στο σχολείο και στη συνέχεια το πολιτικό και κοινωνικό σύστημα. Καλλιεργεί μάλιστα την πεποίθηση πως τα άτομα μπορούν να καλυτερέψουν τα συστήματα αυτά. Με το σύστημα του δημοκρατικού σχολείου επειδή οι μαθητές αρχίζουν να' χουν εμπιστοσύνη στον εαυτό τους, αποκτούν εμπιστοσύνη και στους άλλους. Μαθαίνουν να συνεργάζονται, να επικοινωνούν, να ανήκουν στην ομάδα. Μαθαίνουν να μην εμπιστεύονται μόνο το «εγώ» αλλά και το «εμείς».

II. Περιεχόμενα

Η κατηγορία αυτή αφορά περιεχόμενα-ύλη του αναλυτικού προγράμματος, βρίσκεται σε άμεση σχέση με τους εκπαιδευτικούς σκοπούς και τους στόχους, κι αναφέρεται σε περιεχόμενα που εκπονήθηκαν από το Πρόγραμμα ΜΕΛΙΝΑ για την επιτυχία των σκοπών και των στόχων του. Εδώ παρουσιάζονται οι εξής υποκατηγορίες:

- α) εκπαιδευτικό υλικό του Προγράμματος για δραστηριότητες που ευνοούν τη διαθεματική προσέγγιση της ύλης και την καλλιτεχνική έκφραση
- β) εκπαιδευτικό υλικό του Προγράμματος για τη μουσειακή αγωγή (προετοιμασία εκπαιδευτικών επισκέψεων της τάξης σε χώρους ιστορικής και πολιτισμικής αναφοράς)
- γ) εκπαιδευτικό υλικό που εκπονήθηκε από τους εκπαιδευτικούς σχεδιασμένο στη βάση της διαθεματικής προσέγγισης για δραστηριότητες σχετικές με την καλλιτεχνική έκφραση και τη μουσειακή αγωγή (προετοιμασία εκπαιδευτικών επισκέψεων της τάξης σε χώρους ιστορικής και πολιτισμικής αναφοράς)
- δ) περιεχόμενα από τις θεματικές περιοχές και τα γνωστικά αντικείμενα του Αναλυτικού Προγράμματος που στοχεύουν στην καλλιέργεια της φαντασίας και της δημιουργικής σκέψης.

III. Μέθοδοι διδασκαλίας

Σ' αυτήν την κατηγορία αναφερόμαστε στις διδακτικές μεθόδους και δραστηριότητες που αναπτύχθηκαν από τον εκπαιδευτικό στα πλαίσια του Προγράμματος, για τη δημιουργία συνθηκών επικοινωνίας και μάθησης. Εξετάζονται:

- α) ομαδοκεντρικές μέθοδοι (ομαδοσυνεργατική, θεατρικό παιχνίδι, σχέδια δράσης-projects),
- β) συλλογική μέθοδος, (team-teaching)
- γ) εμπνευστική μέθοδος
- δ) ο τρόπος διδασκαλίας
- ε) οι εργασίες για το σπίτι με έμφαση στην ανακαλυπτική μάθηση, τη βιωματική επικοινωνιακή πρακτική και την καλλιέργεια της δημιουργικής σκέψης.

IV. Μέσα επικοινωνίας και μάθησης

Η κατηγορία αυτή αφορά τα μέσα που προτείνονται από το Πρόγραμμα στους εκπαιδευτικούς για να ανταποκριθούν στις απαιτήσεις της βασικής φιλοσοφίας και των εκπαιδευτικών του στόχων, σε επίπεδο πρακτικής εφαρμογής. Τα μέσα αυτά είναι:

α) τα εργαστήρια τέχνης¹⁵⁸ (θεατρικό παιχνίδι, μουσική, χορός, εικαστικά, οπτικοακουστική έκφραση)

β) οι εκπαιδευτικές επισκέψεις έξω από την τάξη,

γ) επισκέψεις ειδικών μέσα στην τάξη

δ) το εκπαιδευτικό υλικό (εκπαιδευτικά κουτιά και φάκελοι του Προγράμματος, καθώς και υλικό που εκπονήθηκε από τους εκπαιδευτικούς για τις ανάγκες της τάξης και απλά καθημερινά υλικά)

V. Ο παράγοντας χρόνος

Στα πλαίσια αυτού του θεματικού άξονα αποσαφηνίζονται οι χρονικές συνισταμένες της εφαρμογής των δράσεων και δραστηριοτήτων του Προγράμματος, αλλά και ο χρόνος ως παράγοντας διαφοροποίησης κι εξατομίκευσης των προϋποθέσεων για επικοινωνία και μάθηση των μαθητών. Εδώ αναφερόμαστε:

α) στον εμπλουτισμό με αισθητικές συνιστώσες της διδακτικής διαδικασίας στο σύνολό της,

β) στις δραστηριότητες σε προκαθορισμένα διδακτικά δίωρα του αναλυτικού προγράμματος,

γ) στο χρόνο της *Ευέλικτης Ζώνης*,

δ) στο χρόνο-ρυθμό που απαιτούν, η καλλιέργεια των συνθηκών επικοινωνίας και μάθησης στα παιδιά, συναρτήσει των ατομικών-υποκειμενικών προϋποθέσεών τους.

VI. Ο παράγοντας χώρος

Στην κατηγορία αυτή, επιχειρείται να προσδιορισθούν ο χώρος στον οποίο λαμβάνουν χώρα οι δράσεις στα πλαίσια του Προγράμματος, αλλά και η χωροθέτηση που αφορά τη διάταξη των θρανίων μέσα στην αίθουσα διδασκαλίας και το περιβάλλον της τάξης, ως παράγοντες που επηρεάζουν τις συνθήκες επικοινωνίας, έκφρασης και μάθησης των μαθητών. Ο χώρος στην περίπτωση αυτή εκλαμβάνεται αναλυτικά υπό το πρίσμα:

α) του χώρου και του περιβάλλοντος μέσα στη σχολική τάξη,

β) των συνθηκών κοινωνικής οργάνωσης της τάξης,

VII. Ρόλος του δασκάλου

Σ' αυτήν την κατηγορία συμπεριλαμβάνονται οι παιδαγωγικές πρακτικές του δασκάλου που απορρέουν από την κατανόησή του για τις ανάγκες των μαθητών του, έτσι όπως αυτές παρουσιάζονται ως υποκατηγορίες στην προηγούμενη κατηγορία (ρόλος των μαθητών)

α) ο δάσκαλος αναθεωρεί τον παραδοσιακό του ρόλο

β) ο δάσκαλος γίνεται ισότιμο μέλος της ομάδας της σχολικής τάξης

γ) ο δάσκαλος είναι εμπνευστής

δ) ο δάσκαλος είναι συντονιστής

ε) ο δάσκαλος είναι συμπαραστάτης

VIII. Ρόλος του μαθητή

Ουσιαστικά στην κατηγορία αυτή εντάσσονται τα προσδοκούμενα από το Πρόγραμμα αποτελέσματα της εφαρμογής του, πάνω στους μαθητές, τα οποία βάση των σκοπών και των στόχων του συναρτούνται άμεσα με τις ανάγκες των παιδιών για:

- α) εμπλοκή
- β) δράση
- γ) αυτενέργεια
- δ) έκφραση
- ε) επικοινωνία

VIV. Αξιολόγηση

Κατά τον R. Meigniez, η εκπαιδευτική αξιολόγηση ορίζεται ως εξής:

«Είναι ένα πολύπλοκο σύνολο τεχνικών που δείχνει, εάν οι στόχοι της εκπαίδευσως επιτεύχθηκαν και με ποιο τρόπο. Με άλλα λόγια το σύνολο αυτό αναφέρεται στις μεθόδους, σ' εκείνους που τις εφαρμόζουν, στα αποτελέσματα που επιτυγχάνονται και σ' όλους γενικά τους παράγοντες που υπεισέρχονται στην συγκεκριμένη εξέλιξη της όλης εκπαιδευτικής διαδικασίας.» (Κασσωτάκης, Μ., 2001, σελ.22-23)

Με βάση τον ορισμό γίνεται φανερό ότι η αξιολόγηση των μαθητών δεν αποτελεί παρά ένα μόνο μικρό τομέα της εκπαιδευτικής αξιολόγησης στην ευρύτερη έννοιά της. (Κασσωτάκης, Μ., 2001, σελ.22-23)

Στη συγκεκριμένη ερευνητική εργασία θα περιοριστούμε στην αξιολόγηση που λαμβάνει χώρα μέσα στη σχολική τάξη κι αφορά:

α)Τους μαθητές στα πλαίσια της διαμορφωτικής αξιολόγησης: Επιδίωξη εδώ είναι να καθοριστεί πόσο ο καθένας μαθητής πέτυχε το στόχο που επεδίωκε η διδασκαλία. Αποτελεί δηλ το είδος της αξιολόγησης αυτής τμήμα της όλης διαδικασίας μάθησης κι όχι απλώς μέθοδο κατάταξης των μαθητών σε διάφορες αξιολογικές κατηγορίες, συγκρίνοντας τον ένα με τον άλλο.

β) Τη διδασκαλία, καθώς η αξιολόγηση αποτελεί μέρος (φάση)της μεθόδου των σχεδίων εργασίας. Για τη μέθοδο των σχεδίων εργασίας (project) έχουμε αναφερθεί σε ειδικό κεφάλαιο στο θεωρητικό μέρος της παρούσας εργασίας.

9. ΔΙΑΔΙΚΑΣΙΑ ΔΙΕΞΑΓΩΓΗΣ ΤΗΣ ΕΡΕΥΝΑΣ

Η διεξαγωγή των συνεντεύξεων με τους άμεσα εμπλεκόμενους-μαθητές στην εφαρμογή του προγράμματος ΜΕΛΙΝΑ στη σχολική τάξη συμβάλλει στην ποιοτική αξιολόγηση της εφαρμογής του προγράμματος στη δεδομένη περίπτωση. Μέσα από αυτή, συλλέγονται βασικές πληροφορίες που αναφέρονται στο βασικό σκοπό και τους στόχους της παρούσας έρευνας.

Πριν τις συνεντεύξεις, έγινε η επιλογή των μαθητών που θα έπαιρναν μέρος στη διαδικασία και από τις δύο ομάδες (Α και Β) του πληθυσμού της παρούσας έρευνας. Η επιλογή έγινε τυχαία με βάση τον αριθμό των αγοριών και των κοριτσιών κάθε ομάδας σε ποσοστό 50%.

Έτσι προέκυψε η ακόλουθη ομάδα:

ΟΜΑΔΑ	ΑΓΟΡΙΑ	ΚΟΡΙΤΣΙΑ	ΣΥΝΟΛΟ
A	4	5	9
B	6	6	12
ΣΥΝΟΛΟ	10	11	21

Οι συνεντεύξεις πραγματοποιήθηκαν από τις 21 Δεκεμβρίου 2003 έως τα μέσα Φεβρουαρίου 2004. Η χρονική αυτή περίοδος επιλέχτηκε ως πρόσφορη για επαφή με τους μαθητές, ιδίως της ομάδας Α που φοιτούσαν στην τρίτη τάξη του γυμνασίου και είχαν αυξημένες υποχρεώσεις, δεδομένου ότι μεσολαμβάνει το δεκαπενθήμερο των διακοπών των Χριστουγέννων.

Τα παιδιά και οι γονείς τους ανταποκρίθηκαν με χαρά στην πρόσκληση που τους έγινε και με τηλεφωνική επικοινωνία ορίστηκε για κάθε μαθητή και μαθήτρια ξεχωριστά, ο χρόνος αλλά και ο χώρος της συνέντευξης. (Παρασκευόπουλος, Ι., 1993, σ.130)

Οι συνεντεύξεις με τους μαθητές της ομάδας (Β) έγιναν στο σπίτι τους ενώ με τους μαθητές της ομάδας (Α) στην οικία της ερευνήτριας εξηγώντας άλλοτε ότι η κατοικία τους απείχε πολύ έξω από την πόλη και δεν ήθελαν να την κουράσουν άλλοτε ότι στο σπίτι τους γίνεται πολλή φασαρία λόγω των ημερών κι άλλοτε ότι είχαν άλλα αδέρφια-φοιτητές που θα διάβαζαν στο σπίτι. Σε όλες πάντως τις περιπτώσεις αναφέρθηκε από τους μαθητές ότι στην οικία της παλιάς δασκάλας τους επειδή είχαν την είχαν επισκεφτεί πολλές φορές κατά το παρελθόν, ένοιωθαν πολύ άνετα και οικεία. (Πυργιωτάκης, Ι., 1999, σ.134)

Το αίτημα των μαθητών για τον καθορισμό του χώρου και του χρόνου διεξαγωγής των συνεντεύξεων έγινε απόλυτα δεκτό από την ερευνήτρια και γνωστοποιήθηκε σε αυτούς ο σκοπός της έρευνας και ο λόγος που διεξάγεται η συνέντευξη, ενώ ζητήθηκε η άδειά τους η συνέντευξη να μαγνητοφωνηθεί. Είναι χαρακτηριστικό, ότι ενώ η ερευνήτρια θέλησε να τους εξηγήσει ότι η ανωνυμία των συνεντεύξεών τους ήταν στις προθέσεις της, εκείνοι δήλωναν ότι δεν είχαν καμία αντίρρηση για την επώνυμη παράθεση των όσων επρόκειτο να πουν. Επιπλέον όμως αξίζει να σημειωθεί ότι πολλά παιδιά διατύπωναν ότι τα διακατέχει τρακ, αγωνία αλλά και επιθυμία να δώσουν μια «επίσημη» συνέντευξη.

Η πρώτη ημιδομημένη συνέντευξη-πιλοτική, με βάση συγκεκριμένο άξονα ερωτήσεων πραγματοποιήθηκε στις 23 Δεκεμβρίου 2003. (Πυργιωτάκης, Ι., 1999, σ.134)

Ακολουθούν τα χρονοδιαγράμματα των συνεντεύξεων για τις δυο ομάδες των μαθητών:

ΣΥΝΕΝΤΕΥΞΕΙΣ

Ομάδα (Α)

ΜΑΘΗΤΕΣ	ΗΜΕΡ/ΝΙΑ	ΔΙΑΡΚΕΙΑ	
Μ.Ε	05/01/04	17.30-20.30	
Κ.Κ	07/01/04	12.00-13.00	
Α.Ε	07/01/04	13.30-14.30*	
Λ.Χ	07/01/04	15.30-16.30	
Τ.Μ	08/01/04	12.30-13.30*	
Ξ.Α	30/01/04	13.30-14.30*	
Μ.Β	04/02/04	20.30-21.45*	
Χ.Ε	10/02/04	17.00-17.30*	
Π.Μ	14/02/04	10.30-11.30*	

***Παρατήρηση:** Όπου εμφανίζεται αστερίσκος (*) πλάι στο χρόνο της συνέντευξης, αυτό σημαίνει ότι η συνέντευξη δόθηκε στην οικία της ερευνήτριας. Στις άλλες περιπτώσεις η συνέντευξη δόθηκε στην οικία των μαθητών.

Ομάδα (Β)

ΣΥΝΕΝΤΕΥΞΕΙΣ	ΗΜΕΡ/ΝΙΑ	ΔΙΑΡΚΕΙΑ	
Μ. Α	30/12/03	14.30-15.30	
Ι. Α	03/01/04	11.15-12.15	
Λ.Π	04/01/04	11.00-12.00	
Γ.Γ	09/01/04	19.30-20.30*	
Δ.Α	15/01/04	19.00-19.30	
Β.Α	16/01/04	18.30-19.30	
Κ.Β	17/01/04	10.30-11.00	
Π.Ε	17/01/04	12.00-13.00	
Α.Χ	17/01/04	17.30-18.15	
Ξ.Ι	18/01/04	19.00-20.00	
Μ.Μ	17/02/04	13.00-13.30	
Δ.Α	(23/01/03)	17.30-18.15 (<i>πιλοτική συνέντευξη</i>)	

***Παρατήρηση:** Όπου εμφανίζεται αστερίσκος (*) πλάι στο χρόνο της συνέντευξης, αυτό σημαίνει ότι η συνέντευξη δόθηκε στην οικία της ερευνήτριας. Στις άλλες περιπτώσεις η συνέντευξη δόθηκε στην οικία των μαθητών.

Θεωρούμε σκόπιμο να αναφέρουμε επίσης ότι:

Από την εφαρμογή της πρώτης κιόλας συνέντευξης της πιλοτικής, έγιναν αντιληπτές στην ερευνήτρια οι δυσκολίες και οι ιδιαιτερότητες τις οποίες επρόκειτο να συναντήσει κατά τη διεξαγωγή της έρευνας με πρωταγωνιστές τα ίδια τα παιδιά. (Πυργιωτάκης,Ι., 1999, σ.134)

Σε αυτό συνέβαλαν τόσο η φύση των ερωτήσεων ανοικτού τύπου – οι οποίες οδηγούν κάποτε σε μη αναμενόμενες ή απρόβλεπτες απαντήσεις (Cohen.L-Manion.L, 1997, σ.381), όσο και η φύση της

σκέψης των παιδιών η οποία δεν είναι μόνο συγκλίνουσα αλλά και αποκλίνουσα με αποτέλεσμα να ξεφεύγουν κάποτε -δίχως να κατανοούν ακριβώς πότε αποκλίνουν- από το ζητούμενο.

Επιπλέον δυσχέρειες απετέλεσαν, η απρόβλεπτη έκφραση άγχους των μικρότερων ιδίως παιδιών της ομάδας (B)-έως 10 ετών- (Breakwell, G., σ.123-126)¹⁵⁹ που επιτάθηκε με την παρουσία του κασετόφωνου παρότι είχαν πριν συμφωνήσει στη χρήση του, σε συνδυασμό με τον προβληματισμό «πώς είναι δυνατόν να τυποποιηθεί μία συνέντευξη –έστω στα πλαίσια της ημιδομημένης συνέντευξης- η οποία αφορά ένα θέμα προς διερεύνηση όπως το Πρόγραμμα ΜΕΛΙΝΑ που από τη φύση του όχι μόνο δεν είναι τυποποιημένο αλλά κατακρίνει και την τυποποίηση;»

Προς την κατεύθυνση αυτή η ερευνήτρια στηριζόμενη σε σχετικές βιβλιογραφικές αναφορές χρειάστηκε να μετατρέψει συχνά τις προδιατυπωμένες ερωτήσεις της σε ένα φυσικό σχεδόν διάλογο με τους μικρούς μαθητές, οι οποίοι παρασυρόμενοι από τη ροή του με τρόπο φυσικό κι αβίαστο εξέφραζαν τελικά τις απόψεις τους. (Cohen.L-Manion.L, 1997, σ.408 και (Παρασκευόπουλος, I., 1993, σ.131)

Σε ένα κλίμα ανθρώπινο και παιδαγωγικό που σε καμία περίπτωση δεν παρέβλεψε τις βασικές αρχές της έρευνας, η ερευνήτρια επιχείρησε να αναπτύξει μια σχέση η οποία ούτως ή άλλως λόγω της στενής επαφής κατά το παρελθόν, υπερέβαινε την έρευνα, προωθούσε ένα δεσμό φιλίας ένα συναίσθημα συνύπαρξης και κοινής επιδίωξης, να βρεθεί αυτό που υπάρχει στη σκέψη των παιδιών ανεπηρέαστο από την ίδια. (Cohen.L-Manion.L, 1997, σ.379).

Επίσης κατά τη διάρκεια των συνεντεύξεων οι ερωτήσεις σκόπιμα αναδιατάχθηκαν, προκειμένου να ανταποκριθούν στις ιδιαίτερες υποκειμενικές προϋποθέσεις των παιδιών. (Κοσσυβάκη, Φ., 1998, σ.278-280) Εξάλλου δεδομένου του ότι η συνέντευξη είναι μια μορφή ζωντανής επικοινωνίας, η βιβλιογραφία αναφέρει ότι μπορεί να επιτραπεί στον ερευνητή εάν η φύση των συλλεγόμενων πληροφοριών του το επιβάλλει, μεγαλύτερη ελευθερία χειρισμών. Ειδικά όσον αφορά την ημιδομημένη συνέντευξη ο ερευνητής μπορεί να τροποποιεί τη διαδικασία καθ' οδόν. (Παρασκευόπουλος, I., 1993, σ. 128, 129).

Θέλουμε να πιστεύουμε ότι όλες αυτές οι επιμέρους μεθοδεύσεις διεξαγωγής των συνεντεύξεων μας βοήθησαν να συνομιλήσουμε άνετα με τα παιδιά, να τους θέσουμε ερωτήσεις, να εκμαιεύσουμε απαντήσεις, ακούγοντας προσεκτικά αλλά και με πλήρη κατανόηση αυτά που ένιωθαν κι εξέφραζαν.

9.1 Ερωτήσεις για τη συνέντευξη των μαθητών

Οι παρακάτω ερωτήσεις απευθύνονται στις δύο ομάδες του δείγματος της έρευνάς μας, την ομάδα (A) και την ομάδα (B).

Η πρώτη ομάδα, επιλέχτηκε γιατί η εξαετής θητεία των μαθητών στο δημοτικό σχολείο και στο Πρόγραμμα ΜΕΛΙΝΑ ταυτίζεται με την έναρξη και τη λήξη της πειραματικής εφαρμογής του Προγράμματος και μπορεί να αναδείξει όσα στοιχεία απόκτησαν τα παιδιά από το σχολείο και το Πρόγραμμα για τη μετάβασή τους στην επόμενη εκπαιδευτική βαθμίδα, και για τη ζωή τους, μακροπρόθεσμα.

Η δεύτερη ομάδα, επιλέχτηκε γιατί σηματοδοτεί την είσοδο των μαθητών στην εκπαιδευτική διαδικασία έτσι όπως αυτή προκύπτει από τις συνθήκες εσωτερικής οργάνωσης της τάξης τους στα πλαίσια του Προγράμματος ΜΕΛΙΝΑ, ουσιαστικά για πρώτη φορά, μετά από δυο χρόνια παραδοσιακής διδασκαλίας. Αναμένεται λοιπόν ότι τόσο η παιδαγωγική όσο και η επικοινωνιακή δυναμική που αναπτύχθηκε σ' αυτήν στα πλαίσια της εφαρμογής του Προγράμματος θα είναι παράγοντας μεγάλης σημασίας στη δημιουργία μαθησιακού κι επικοινωνιακού κλίματος μεταξύ των μελών της ομάδας της.

Επιχειρήσαμε να παραθέσουμε τις ερωτήσεις με τρόπο ώστε η απάντησή τους να αφορά τους θεματικούς άξονες –ερευνητικές κατηγορίες στις οποίες θα στηριχθεί η παρούσα ερευνητική εργασία και οι οποίες αποτελούν τις συνθήκες εσωτερικής οργάνωσης της εφαρμογής του προγράμματος στη σχολική τάξη. Με την πρώτη κιόλας ματιά μπορεί κανείς να παρατηρήσει ότι οι ερωτήσεις που προτιμήθηκαν για τη διεξαγωγή των ερωτήσεων στους μαθητές είναι ανοικτού τύπου ερωτήσεις, παρ' όλες τις δυσκολίες που αυτές εγκυμονούν κατά την ερμηνεία τους, εξαιτίας της φύσης του προβλήματός μας που δεν είναι άλλο από το να γνωρίσει η ερευνήτρια τις απόψεις των παιδιών και «...τις αντιλήψεις τους για τα γεγονότα, να ακούσει τις ιστορίες τους, να ανακαλύψει τα συναισθήματά τους.» (Cohen.L-Manion.L, 1997, σ.379) Με τις ανοικτού τύπου ερωτήσεις εξάλλου πέραν του θέματος της ερώτησης που εξαρτάται από τη φύση του προβλήματος που ερευνάται δεν υπάρχουν άλλοι περιορισμοί είτε στο περιεχόμενο είτε στον τρόπο με τον οποίο απαντάει ο ερωτώμενος. (Cohen.L-Manion.L, 1997, σ.381)

- 1.Θεωρείτε ότι το Πρόγραμμα ΜΕΛΙΝΑ ένα ακόμη ξεχωριστό μάθημα για κάθε τάξη, ή νομίζετε ότι ήταν κάτι άλλο; Τι άλλο;
- Ποιος νομίζετε ήταν ο σκοπός του;
- 2.Πώς ήταν ο χώρος και η διακόσμηση της τάξης σας στα πλαίσια του ΜΕΛΙΝΑ;
- 3.Ποια ήταν τα κύρια θέματα που επεξεργαστήκατε στα πλαίσια του Προγράμματος ΜΕΛΙΝΑ; Σας ικανοποίησαν; Τι σας άρεσε περισσότερο; Τι δε σας άρεσε;
- 4.Πραγματοποιήσατε εκπαιδευτικές επισκέψεις στα πλαίσια του Προγράμματος ΜΕΛΙΝΑ; Και πού;
-Ποιες είναι οι εντυπώσεις σας από τις επισκέψεις αυτές; Σας άρεσαν; Γιατί;
-Εκπαιδευτική επίσκεψη για σας σήμαινε μια μέρα χωρίς σχολείο ή κάτι άλλο; Τι άλλο;
- 5. Πότε και πόσο συχνά εφάρμοξε η δασκάλα σας το Πρόγραμμα ΜΕΛΙΝΑ;
- 6. Καλέσατε στην τάξη «ειδικούς» για ένα θέμα; Αν ναι ποιοι ήταν αυτοί οι άνθρωποι; Πώς ήταν η επικοινωνία σας μαζί τους;
- 7. Συμμετείχατε στο σχεδιασμό δράσεων και δραστηριοτήτων του Προγράμματος; Πόσο συχνά; Πώς;
- 8. Σας ικανοποίησε ή όχι η συμμετοχής σας στο Πρόγραμμα; Γιατί;
- 9. Ποια είναι η γνώμη σας για το υλικό (παραμύθια, παιχνίδια, εκπαιδευτικούς φακέλους, βιβλία) που επεξεργαστήκατε στην τάξη με τη βοήθεια της δασκάλας σας, στα πλαίσια του Προγράμματος ΜΕΛΙΝΑ;
- 10. Η εργασία σε ομάδες σας άρεσε; Γιατί;
-Συνεργαστήκατε εύκολα στην ομάδα ή είχατε προβλήματα;
-Χρειαστήκατε άλλα μέσα εκτός από τα βιβλία σας; Ποια;
- 11. Ο τρόπος διδασκαλίας του μαθήματος σας βοηθούσε να καταλάβετε περισσότερο ή λιγότερο το μάθημα; Γιατί;

- 12. Στα πλαίσια του Προγράμματος ΜΕΛΙΝΑ κάνατε καινούρια πράγματα στην τάξη σας; Αν ναι ποια;
-Χρειαστήκατε άλλα μέσα εκτός από τα βιβλία σας; Ποια;
- 13. Είχατε εργασίες για το σπίτι στα πλαίσια του Προγράμματος; Αν ναι τι είδους εργασίες;
-Ήταν ευχάριστες; Γιατί;
- 14. Πως ήταν οι σχέσεις ανάμεσα σε σας και στη δασκάλα σας στα πλαίσια του Προγράμματος;
-Διέφεραν σε σχέση με το κανονικό μάθημα στην τάξη; Σε τι;
- 15. Στα πλαίσια του Προγράμματος συνεργαστήκατε με διαφορετικά τμήματα της ίδιας τάξης του σχολείου;
-Τι θετικό και τι αρνητικό αποκομίσατε από τη συνεργασία αυτή;
- 16. Το Πρόγραμμα ΜΕΛΙΝΑ σας βοήθησε να αγαπήσετε ακόμη περισσότερο το σχολείο ή όχι; Γιατί;
- 17. Το Πρόγραμμα ΜΕΛΙΝΑ-Εκπαίδευση και Πολιτισμός σας επηρέασε στη ζωή σας; Πώς;
- 18. Πιστεύετε ότι το Πρόγραμμα ΜΕΛΙΝΑ- εκπαίδευση και πολιτισμός αξίζει να γενικευτεί σε όλα τα δημοτικά σχολεία της Ελλάδας; Γιατί;
- 19. Θεωρείτε ότι το Πρόγραμμα ΜΕΛΙΝΑ σας βοήθησε να αποκτήσετε κάποιες ιδιαίτερες ικανότητες; Αν ναι ποιες;
- 20. Θα θέλατε να εφαρμοστεί το Πρόγραμμα και στο γυμνάσιο ή όχι; Αν ναι γιατί;
- 21. Πώς σχολιάζετε τη λέξη «τιμωρία» στα πλαίσια του Προγράμματος ΜΕΛΙΝΑ; Υπήρχε τιμωρία στα πλαίσια εφαρμογής των δραστηριοτήτων του προγράμματος και πώς ήταν αυτή;
- 22. Πως σχολιάζετε τη λέξη «βαθμολογία» στα πλαίσια του Προγράμματος ΜΕΛΙΝΑ; Βαθμολογούνταν οι δραστηριότητες του Προγράμματος; Από ποιον και πώς;
- 23. Έπαιξαν οι γονείς σας κάποιο ρόλο στην εφαρμογή του προγράμματος ΜΕΛΙΝΑ στη σχολική τάξη;
- 24. Τι σας άρεσε περισσότερο στο Πρόγραμμα ΜΕΛΙΝΑ;
- 25. Τι δε σας άρεσε στο Πρόγραμμα ΜΕΛΙΝΑ;
- 26. Αν σας δινόταν η ευκαιρία να ξανασυμμετάσχετε στο Πρόγραμμα, θα το κάνατε; Γιατί;

10. ΜΕΘΟΔΟΛΟΓΙΑ ΑΝΑΦΟΡΙΚΑ ΜΕ ΤΗΝ ΑΝΑΛΥΣΗ ΤΩΝ ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΩΝ

Σχετικά με το συγκεκριμένο θέμα-δηλ την ανάλυση των αποτελεσμάτων-, θεωρούμε ότι πρέπει να αποσαφηνιστούν κάποια ζητήματα που αφορούν τις ερωτήσεις της συνέντευξης. Συγκεκριμένα, η ανάλυσή τους θα αφορά:

A/ Ανάλυση μεμονωμένων ερωτήσεων, εισαγωγικής μορφής, υποβοηθητικών στο σχολιασμό των τελικών συμπερασμάτων. Τα ακόλουθα παραδείγματα ερωτήσεων αφορούν την ανάλυση περιεχομένου μεμονωμένης ερώτησης με βάση το θέμα, όπου οι σχετικές πληροφορίες εντοπίζονται σε όλο το φάσμα της συνέντευξης:

1. *Νομίζετε ότι το Πρόγραμμα ΜΕΛΙΝΑ ήταν ένα ακόμη μάθημα ή κάτι άλλο; Κι αν κάτι άλλο τι άλλο;*
2. *Ποιος νομίζετε ότι ήταν ο σκοπός του;*

B/ Ερωτήσεις που οι απαντήσεις των μαθητών αφορούν τις συνθήκες εσωτερικής οργάνωσης της εφαρμογής του ΜΕΛΙΝΑ στη σχολική τάξη και «συγχωνεύουν»- κατά κάποιο τρόπο τις πληροφορίες των απαντήσεών τους, αντιστοιχίζοντάς τις στις εννέα κύριες θεματικές κατηγορίες των συνθηκών εσωτερικής οργάνωσης της εφαρμογής του ΜΕΛΙΝΑ στη σχολική τάξη¹⁶⁰.

Η παραπάνω ομάδα ερωτήσεων αποτελεί το κυρίως μέρος θα έλεγε κανείς του εγχειρήματος εφόσον αγγίζουν την ουσία των βασικών παραμέτρων διδασκαλίας και μάθησης - και ουσιαστικά συνοψίζουν πληροφορίες σχετικά με:

- το σκοπό και τους στόχους του Προγράμματος
- τα περιεχόμενα
- τα μέσα
- τις μεθόδους
- το χώρο (της τάξης)
- το χρόνο
- το ρόλο του δασκάλου
- το ρόλο του μαθητή
- την αξιολόγηση

Η ανάλυση του περιεχομένου και σε αυτού του είδους τις ερωτήσεις εφαρμόζεται με βάση το θέμα, ενώ είναι οι εξής:

1. *Ποια ήταν τα κύρια θέματα που επεξεργαστήκατε στα πλαίσια του Προγράμματος ΜΕΛΙΝΑ εκείνη την τριετία; Σας ικανοποίησαν; Τι σας άρεσε περισσότερο από τα θέματα αυτά που επεξεργαστήκατε, και τι δε σας άρεσε;*
2. *Πραγματοποιήσατε εκπαιδευτικές επισκέψεις στα πλαίσια του Προγράμματος ΜΕΛΙΝΑ; Κι αν ναι πού;*
3. *Ποιες είναι οι εντυπώσεις σας από τις επισκέψεις αυτές, σας άρεσαν και γιατί; Εκπαιδευτική επίσκεψη για σας, σήμαινε μια μέρα χωρίς σχολείο ή κάτι άλλο; Κι αν κάτι άλλο τι άλλο;*
4. *Πότε και πόσο συχνά εφάρμοζε η δασκάλα σας το Πρόγραμμα ΜΕΛΙΝΑ;*
5. *Καλέσατε στην τάξη σας στα πλαίσια του Προγράμματος ΜΕΛΙΝΑ, κάποιους «ειδικούς» να σας μιλήσουν για ένα θέμα; Αν ναι, ποιοι ήταν αυτοί οι άνθρωποι και πώς ήταν η επικοινωνία μαζί τους;*
6. *Συμμετείχατε οι μαθητές, στο σχεδιασμό δράσεων και δραστηριοτήτων του Προγράμματος ΜΕΛΙΝΑ; Αν ναι, πόσο συχνά;*
7. *Ποια είναι η γνώμη σας για το υλικό που επεξεργαστήκατε στην τάξη με τη βοήθεια της δασκάλας σας στα πλαίσια του Προγράμματος;*
8. *Η εργασία σε ομάδες σας άρεσε ναι ή όχι και γιατί; Συνεργαστήκατε εύκολα ή είχατε προβλήματα μέσα στην ομάδα; Κι αν είχατε προβλήματα πώς τα αντιμετωπίσατε;*
9. *Ο τρόπος διδασκαλίας του μαθήματος, σας βοήθησε να καταλάβετε περισσότερο ή λιγότερο το μάθημα; Και γιατί;*
10. *Στα πλαίσια του Προγράμματος ΜΕΛΙΝΑ κάνατε καινούρια πράγματα στην τάξη εκείνα τα τρία χρόνια; Αν ναι ποια;*

11. Για να κάνετε όλα τα καινούρια πράγματα, χρειαστήκατε- δασκάλα και μαθητές- άλλα μέσα εκτός από τα βιβλία σας;
12. Είχατε εργασίες για το σπίτι στα πλαίσια του Προγράμματος ΜΕΛΙΝΑ; Αν ναι, τι είδους εργασίες; Ήταν ευχάριστες και γιατί;
13. Πώς ήταν οι σχέσεις ανάμεσα σε σας και στη δασκάλα σας στα πλαίσια του Προγράμματος; Οι σχέσεις αυτές διέφεραν όταν η κυρία σας έκανε Πρόγραμμα ΜΕΛΙΝΑ ή όταν σας έκανε το κανονικό μάθημα στην τάξη;
14. Στα πλαίσια του Προγράμματος συνεργαστήκατε με διαφορετικά τμήματα της ίδιας τάξης του σχολείου σας; Τι θετικό και τι αρνητικό αποκόμισες από τη συνεργασία αυτή;
15. Το Πρόγραμμα ΜΕΛΙΝΑ σας βοήθησε να αγαπήσετε περισσότερο το σχολείο ή όχι; και γιατί;
16. Θεωρείτε ότι το Πρόγραμμα ΜΕΛΙΝΑ βοήθησε να αποκτήσετε κάποιες ιδιαίτερες ικανότητες ή να τις ανακαλύψετε -αν τις είχατε- κι αν ναι, ποιες;
17. Τι σας άρεσε περισσότερο στο Πρόγραμμα;
18. Τι δε σας άρεσε στο Πρόγραμμα;
19. Υπήρχε τιμωρία στα πλαίσια του Προγράμματος ΜΕΛΙΝΑ στην τάξη;
20. Βαθμολογούνταν οι δράσεις και οι δραστηριότητες του Προγράμματος ΜΕΛΙΝΑ όπως στο κανονικό μάθημα;
21. Επαιζαν ρόλο οι γονείς στο Πρόγραμμα ΜΕΛΙΝΑ και αν ναι, ποιον;

Γ/ Οι ερωτήσεις που εκμαιεύουν γνώμες των μαθητών για την πιθανή εξέλιξη του ΜΕΛΙΝΑ και οι οποίες μπορούν να θεωρηθούν ως ερωτήσεις επιλόγου. Σε συνδυασμό με τα συμπεράσματα που θα προκύψουν από τις ερωτήσεις τύπου Α/ και Β/, φιλοδοξούν να συμβάλλουν στην τελική φάση της έρευνας- εκείνη της εξαγωγής των γενικών συμπερασμάτων- κι ακόμα να ενισχύσουν την τεκμηρίωση των προτάσεων της ερευνητριας στο αντίστοιχο στάδιο. Ερωτήσεις τέτοιες μπορούν να θεωρηθούν οι ακόλουθες:

1. Ποια ήταν τα θετικά του Προγράμματος;
2. Ποια ήταν τα αρνητικά στο Πρόγραμμα
3. Επηρέασε τη ζωή σας το Πρόγραμμα;
4. Στόχοι του Προγράμματος στην ανάπτυξη των παιδιών.
5. Πιστεύεις ότι το ΜΕΛΙΝΑ αξίζει να γενικευτεί σε όλα τα σχολεία της Ελλάδας
6. Θα θελες να εφαρμοστεί το πρόγραμμα και στο γυμνάσιο;
7. Αν σας δινόταν η ευκαιρία να ξανασυμμετέχετε στο Πρόγραμμα θα το κάνατε; Γιατί;

Ακολουθεί στη συνέχεια ένα παράδειγμα όπου οι αναφορές των μαθητών στις ερωτήσεις, συνθέτουν την απάντηση για συγκεκριμένη θεματική κατηγορία¹⁶¹:

- Πραγματοποιήσατε εκπαιδευτικές επισκέψεις στα πλαίσια του Προγράμματος ΜΕΛΙΝΑ; Και πού;
- Ποιες είναι οι εντυπώσεις σας από τις επισκέψεις αυτές; Σας άρεσαν; Γιατί;
- Εκπαιδευτική επίσκεψη για σας σήμαινε μια μέρα χωρίς σχολείο ή κάτι άλλο; Τι άλλο;
- Καλέσατε στην τάξη «ειδικούς» για ένα θέμα; Αν ναι ποιοι ήταν αυτοί οι άνθρωποι; Πώς ήταν η επικοινωνία σας μαζί τους;

Οι παραπάνω ερωτήσεις αφορούν την ερευνητική θεματική κατηγορία «**τα μέσα του Προγράμματος ΜΕΛΙΝΑ**»

Συγκεκριμένα αφορούν μία από τις υποκατηγορίες της κατηγορίας αυτής «**οι εκπαιδευτικές επισκέψεις**».¹⁶² Προκειμένου να αναλυθεί το περιεχόμενο των πληροφοριών από τις σχετικές απαντήσεις, λαμβάνονται υπόψη η φιλοσοφία και ο σχεδιασμός του Προγράμματος ΜΕΛΙΝΑ για τις εκπαιδευτικές επισκέψεις. Κατά συνέπεια η ανάλυση του περιεχομένου στη συγκεκριμένη περίπτωση δομείται βάση των ακόλουθων συνιστωσών:

- α) οι μαθητές συναντάνε την τέχνη –επισκέψεις των μαθητών σε χώρους πολιτισμού
- β) η τέχνη συναντάει τους μαθητές-επισκέψεις «ειδικών» μέσα στη σχολική τάξη

Και οι δύο παραπάνω συνιστώσες, αναλύονται σε σχέση με τη δομή των σχετικών ερωτήσεων και το σχεδιασμό τους έτσι όπως περιγράφεται από το Πρόγραμμα ΜΕΛΙΝΑ:

- «ποιους τόπους πολιτισμικής αναφοράς επισκέφτηκαν οι μαθητές» ή «ποιοι ειδικοί επισκέφτηκαν τη σχολική τάξη» και

-ο σχεδιασμός και η διεξαγωγή της επίσκεψης (σε χώρο πολιτισμού ή από ειδικό στην τάξη) σε τρεις φάσεις(πριν-κατά –μετά).

Στη συνέχεια παραθέτουμε ένα συνοπτικό σχεδιάγραμμα που αφορά την ανάλυση των απαντήσεων των μαθητών, το οποίο θεωρούμε ότι βοηθά στην κατανόηση αναφορικά με τη δομή της ανάλυσης του περιεχομένου κατά ερευνητικές κατηγορίες:

-Ήταν το Πρόγραμμα ΜΕΛΙΝΑ ένα μάθημα που διδάσκονταν σε ξεχωριστή ώρα μέσα στην τάξη ή νομίζετε ότι ήταν κάτι άλλο; Κι αν ήταν κάτι άλλο, τι ήταν αυτό;

-Ποιος νομίζετε πως ήταν ο σκοπός του;;

- Τα περιεχόμενα του Προγράμματος ΜΕΛΙΝΑ

-Οι μέθοδοι

ομαδοσυνεργατικές

συλλογική μέθοδος

εμπυρωτική μέθοδος

ο τρόπος διδασκαλίας του μαθήματος

οι εργασίες στο σπίτι

-τα μέσα επικοινωνίας και μάθησης

τα εργαστήρια τέχνης

οι εκπαιδευτικές επισκέψεις έξω από την τάξη

οι επισκέψεις ειδικών μέσα στην τάξη

τα απλά καθημερινά υλικά

το εκπαιδευτικό υλικό του Προγράμματος

-Ο παράγοντας χρόνος στο Πρόγραμμα ΜΕΛΙΝΑ

-Ο χώρος και η διακόσμηση της τάξης

-Ο ρόλος του μαθητή

-Ο ρόλος του δασκάλου

-Η αξιολόγηση

-Τα θετικά του Προγράμματος

-Τα αρνητικά στο Πρόγραμμα

-Να γενικευτεί το ΜΕΛΙΝΑ σε όλα τα δημοτικά της χώρας;

-Να γενικευτεί το ΜΕΛΙΝΑ στο γυμνάσιο;

-Επηρέασε τη ζωή σας το Πρόγραμμα;

-Στόχοι του Προγράμματος στην ανάπτυξη των παιδιών.

- Θα θέλατε να ξανασυμμετέχετε στην πειραματική εφαρμογή του Προγράμματος ΜΕΛΙΝΑ έτσι όπως το ζήσατε;

Με βάση τις παραπάνω ερευνητικές κατηγορίες έτσι όπως παρουσιάστηκαν σχεδιαγραμματικά, ακολουθεί η ανάλυση του περιεχομένου των συνεντεύξεων των μαθητών.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ Δ – ΕΝΑΛΛΑΚΤΙΚΕΣ ΜΟΡΦΕΣ ΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΑΣ ΚΑΙ ΜΑΘΗΣΗΣ ΣΤΗ ΣΧΟΛΙΚΗ ΤΑΞΗ

1. ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Πριν την παρουσίαση των αποτελεσμάτων της έρευνας κρίνεται σκόπιμο να παρουσιαστούν σε ξεχωριστό κεφάλαιο τα σχέδια εργασίας που εφαρμόστηκαν στις σχολικές τάξεις της μελέτης περίπτωσης και ανάλυση αυτών προς τα εναλλακτικά τους στοιχεία, ώστε στη συνέχεια να διαφανεί από τις κρίσεις των μαθητών κατά τη διαδικασία ανάλυσής των συνεντεύξεών τους η αντιστοιχία μεταξύ θεωρίας-πράξης-ερευνητικής πρακτικής.

1.1 Σχέδια εργασίας με την πρώτη ομάδα του δείγματος της έρευνας

Η πρώτη ομάδα του δείγματος της έρευνας

Η πρώτη ομάδα του δείγματος συνεργάστηκε με τη δασκάλα της μελέτης περίπτωσης της έρευνας, για τρία χρόνια -από το Σεπτέμβριο του 1998 έως και τον Ιούνιο του 2001. Το Πρόγραμμα ΜΕΛΙΝΑ την περίοδο εκείνη βρισκόταν στην **πρώτη του φάση, της εξαιτούς πειραματικής εφαρμογής** και διένυε τον τέταρτο έως και τον έκτο χρόνο της πορείας του στα 92 σχολεία της χώρας και τα δύο σχολεία της Κύπρου.

Μετά από κατάλληλη επιμόρφωση, που παρείχε στους εκπαιδευτικούς, το Πρόγραμμα και οι δάσκαλοι της πειραματικής εφαρμογής επιδίωξαν :

- Να δημιουργήσουν *εργαστήρια τέχνης στις τάξεις τους* με στόχο την ανάπτυξη της επικοινωνίας, αλληλεπίδρασης και συνεργασίας, και απώτερο σκοπό τη δυνατότητα δημιουργίας ομάδων εργασίας αλλά και ομάδων έργου, ανάμεσα στα παιδιά,
- Να χρησιμοποιήσουν στη συνέχεια κάποιους από τους φακέλους *εκπαιδευτικού υλικού του Προγράμματος*¹⁶³, με τους οποίους θα εμπλουτίζονταν τόσο η ύλη του μαθήματος της ιστορίας (π.χ ο Παρθενώνας, το δωδεκάθεο, τα Παναθήναια κ.ά), αλλά και άλλων μαθημάτων που προσεγγίζονταν τώρα με βάση το υλικό, **διαθεματικά** (μουσική, γλώσσα, εικαστικά)
- Να δημιουργήσουν *νέο εκπαιδευτικό υλικό με τους μαθητές τους*, στα πλαίσια της διδακτικής διαδικασίας κατά τη διάρκεια της σχολικής χρονιάς.
- Να πραγματοποιήσουν *παράλληλα εκπαιδευτικές επισκέψεις* σε χώρους πολιτισμικής αναφοράς, προκειμένου να γεφυρωθεί το χάσμα μεταξύ σχολείου και κοινωνίας.

✓ **Για την τετάρτη τάξη (1998-99)** του δημοτικού, οι εκπαιδευτικοί κλήθηκαν να δράσουν στο Πρόγραμμα ΜΕΛΙΝΑ προς δύο βασικές κατευθύνσεις:

α) Να δημιουργήσουν κλίμα ευχαρίστησης, επικοινωνίας και συνεργασίας, ανάμεσα στους μαθητές και τους ίδιους στην τάξη, ώστε να κατευθύνουν τη διδασκαλία προς την ομαδική δραστηριοποίηση και τους μαθητές, προς την πορεία της προσωπικής εμπλοκής, της ενεργούς συμμετοχής, της ανακάλυψης και εξοικείωσης με τις κοινωνικές παραμέτρους του ιστορικο-κοινωνικού τους περιβάλλοντος.

β) Να αναπτύξουν *ως ατμόσφαιρα* την περίοδο των κλασικών αρχαιοτήτων, εμπλουτίζοντας τη διδακτική διαδικασία, εντός κι εκτός σχολείου, με θεματολογία από την «αρχαία Ελλάδα» *όχι όμως στα πλαίσια αυτόνομων διδακτικών ενοτήτων* .

Η παρεχόμενη βοήθεια, με την οποία υποστηρίχτηκαν οι εκπαιδευτικοί, πλην της επιμόρφωσης σε βιωματικά εργαστήρια τέχνης και σε θέματα εκπαιδευτικών προγραμμάτων και υλικού του Προγράμματος, ήταν και οι εκπαιδευτικοί φάκελοι του ίδιου του Προγράμματος ΜΕΛΙΝΑ.

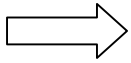
Το υλικό των φακέλων, οργανωμένο σε θεματικές ενότητες στα πλαίσια σχεδίων εργασίας έδινε τη δυνατότητα σε δάσκαλο και μαθητές να εμπλουτίζουν τη διδακτική διαδικασία με επιπρόσθετα στοιχεία πέραν αυτών που εμπεριέχονταν στο διδακτικό βιβλίο, ενισχύοντάς το και δρώντας αυτόνομα ή παράλληλα με αυτό, ή άλλοτε, σαν υλικό προετοιμασίας κι επεξεργασίας μπορούσε να πλαισιώνει μια εκπαιδευτική επίσκεψη σε χώρους πολιτισμικής αναφοράς (μουσείο).

Η δυνατότητα χρήσης του συγκεκριμένου υλικού, λειτουργούσε παράλληλα με τη θετική ενίσχυση και τις προτροπές των επιμορφωτών του Προγράμματος προς τους δασκάλους, να προβούν σε δικό τους σχεδιασμό δράσεων κι εκπαιδευτικών επισκέψεων της τάξης, με εκπαιδευτικό υλικό που θα παρήγαγαν οι ίδιοι μόνοι τους, ή μαζί με τους μαθητές τους, προκειμένου να προετοιμαστεί κατάλληλα η τάξη στα στάδια πριν, κατά και μετά την επίσκεψη, και να ικανοποιηθούν οι απαιτήσεις της διδακτικής διαδικασίας, έτσι όπως διαμορφώνονταν κάθε φορά από τις ανάγκες και τα ενδιαφέροντα των μαθητών και των δασκάλων τους.

Η μελέτη περίπτωσης μαθητών στο 8^ο Δημοτικό Σχολείο Χανίων

Οι παρακάτω δράσεις και το εκπαιδευτικό υλικό, σχεδιάστηκαν έχοντας σαν κύριους άξονες τις παραπάνω επιδιώξεις, στην αρχή δειλά και διστακτικά, τόσο από τη δασκάλα όσο κι από τους μαθητές της τάξης, στα πλαίσια της προσπάθειάς τους να εμπλακούν σταδιακά στο σχεδιασμό της διδακτικής διαδικασίας:

- αναλαμβάνοντας κι εκείνοι πρωτοβουλίες,
- απαλλασσόμενοι κατά το δυνατόν από το άγχος του ενός και μόνο διδακτικού εγχειριδίου και της ύλης του αναλυτικού προγράμματος,
- ανοίγοντας την πόρτα της σχολικής τάξης και σε άλλους συναδέλφους και μαθητές του σχολείου,
- μαθαίνοντας πιο στέρεα και μόνιμα τις γνωστικές πληροφορίες για να τις αναγάγουν σε βίωμα μέσα από τη χαρά, το παιχνίδι και την πολιτισμική αγωγή «διά των τεχνών»
- και τέλος ρίχνοντας τα τείχη που χωρίζουν το σχολείο από την κοινωνία, πραγματοποιώντας εκπαιδευτικές επισκέψεις κι όχι εκδρομές, απλά για να χάσουν μάθημα, δίχως το φόβο του να κριθούν ή όχι από κάποιον πέραν του εαυτού τους και της επιθυμίας τους να μάθουν με ευχαρίστηση.

1.1.1 ΜΑΘΗΜΑ: Ιστορία

ΘΕΜΑ: Αρχαίων ... καθημερινή ζωή

Τεκμηρίωση, σχεδιασμός, επιδιώξεις:

Το εκπαιδευτικό αυτό πρόγραμμα, διάρκειας οκτώ μηνών, ήταν το βασικό¹⁶⁴ σχέδιο εργασίας που πραγματοποιήθηκε στην τάξη κατά τη διάρκεια ολόκληρης της σχολικής χρονιάς, και το οποίο υπάκουε στη λογική των επιδιώξεων του Προγράμματος ΜΕΛΙΝΑ, όπως αυτές περιγράφηκαν λίγο παραπάνω.

Ο τίτλος που δόθηκε στο συγκεκριμένο εκπαιδευτικό πρόγραμμα ήταν γενικός γιατί το συγκεκριμένο θέμα κρίθηκε ότι κάλυπτε ένα ευρύ πεδίο δράσεων.

Ο σχεδιασμός του ήταν κατευθυνόμενος κυρίως από την εκπαιδευτικό, όσον αφορά στο μακροεπίπεδο. Σε επίπεδο βραχυπρόθεσμου σχεδιασμού οι μαθητές μπορούσαν να συμμετέχουν προτείνοντας υποθέματα σχεδίων δράσεων στο συγκεκριμένο βασικό. Κατέθεταν δηλαδή σκέψεις, ιδέες και τρόπους εφαρμογής που τους ενδιέφεραν να εντάξουν στην πορεία διεξαγωγής των εργασιών του σχεδίου εργασίας, στα πλαίσια της κοινής συμφωνίας που είχε προηγηθεί με τη δασκάλα τους, και τους έβρισκε σύμφωνους για την ενασχόλησή τους με το θέμα στα πλαίσια της σχολικής χρονιάς.

Σκοπός του συγκεκριμένου σχεδίου δράσης, ήταν να ανακαλύψουν τα παιδιά ότι ζουν σε ένα τόπο, όπου πριν από αυτά έζησαν κι άλλοι άνθρωποι που είχαν ομοιότητες με τους σημερινούς ανθρώπους όσον αφορά τα συναισθήματα, κάποιες συνήθειες, κά ενώ διέφεραν σε άλλα θέματα, όπως τα μέσα που χρησιμοποιούσαν, για να καλύψουν τις ανάγκες τους. Πρόκειται ουσιαστικά για -ένα ταξίδι στο χώρο και στο χρόνο, σε αντιπαράθεση με το σήμερα, καθώς η ιστορία συνεχίζεται κι οι ανθρώπινες δράσεις που αποτελούν προσωρινά το παρόν και το μέλλον, κάποτε θα γίνουν παρελθόν. Το παρελθόν υπάρχει, είναι βουβό και χρειάζεται εμάς να το ανακαλύψουμε, να του δώσουμε φωνή, για να μας μιλήσει. Υπάρχει στα αντικείμενα, στο γραπτό λόγο στις πηγές, γενικά που οι παλαιότεροι αφήνουν στους επόμενους, για να ανακαλύψουν το πώς εκείνοι ένιωθαν, ζούσαν, επικοινωνούσαν, γράφοντας επώνυμα κι ανώνυμα τη δική τους ιστορία..

Επιμέρους στόχοι

- Να καταστούν οι μαθητές ικανοί να σκέφτονται και να δρουν.
- Να βιώσουν, να αισθανθούν, να χαρούν και τελικά να μάθουν.
- Να συνειδητοποιήσουν πως μπορούν να θέτουν μικρούς και συγκεκριμένους στόχους κατά τη διάρκεια της διαδικασίας σχεδιασμού αλλά και διεξαγωγής της διδασκαλίας και να τους επιτυγχάνουν με ευχαρίστηση,
- Να εργαστούν συλλογικά και να αναπτυχθούν προσωπικά, αποκτώντας θετική αυτοεκτίμηση.
- Να μάθουν να αντλούν ιστορικές πληροφορίες, να εκμεταλλεύονται οποιοδήποτε πηγή μπορεί να τους προσφέρει γνώση (μουσείο-αγγεία, βιβλία, διαδίκτυο, εφημερίδα), μαθαίνοντας πώς να μαθαίνουν.
- Να σχεδιάζουν και να οργανώνουν επισκέψεις.
- Να αποκτήσουν θετική στάση και κατάλληλη συμπεριφορά, προκειμένου να μπορούν όχι απλά να ξεναγούνται, αλλά να επικοινωνούν με το ιστορικοκοινωνικό τους περιβάλλον και τους χώρους πολιτισμικής αναφοράς.
- Να συσχετίσουν τα γενικότερα χαρακτηριστικά μιας ιστορικής περιόδου με τα ειδικότερα της δικής τους περιοχής την ίδια περίοδο.
- Να εκτιμήσουν την προσφορά του τόπου τους στη δημιουργία πολιτισμού.

- Να συνειδητοποιήσουν το «τόσο μακριά –χρονική απόσταση- αλλά και τόσο κοντά –χρονική συνέχεια- ανάμεσα σε ανθρώπινες διαδρομές, γεγονότα, και ιστορίες λαών και πολιτισμών που επαναλαμβάνονται.

Οι δραστηριότητες, περιεχόμενα και μέσα

1.1.1.1 Οι τηλεπικοινωνίες των αρχαίων ελλήνων

- Οι μαθητές και η δασκάλα τους συζητούν για τα μέσα επικοινωνίας των αρχαίων ελλήνων με αφορμή μια έκθεση που διοργάνωσε ο Ο.Τ.Ε. στην πόλη. Πριν επισκεφτούν την έκθεση εντοπίζουν με τη βοήθεια της δασκάλας το βιβλίο του Χρήστου Λάζου και άλλες πηγές σχετικά με τις Τηλεπικοινωνίες των αρχαίων Ελλήνων και φέρνουν ατομικά, πληροφορίες που τις παρουσιάζουν στην τάξη.
- Στη συνέχεια ακολουθεί η επίσκεψή τους στην έκθεση τηλεπικοινωνιών του Ο.Τ.Ε., όπου τους δίνεται η ευκαιρία να δουν την εξέλιξη από την εποχή της αρχαιότητας ως σήμερα. Κατά τη διάρκεια της επίσκεψής τους οι μαθητές με φωτογραφικές μηχανές φωτογραφίζουν ότι τους κάνει εντύπωση από την έκθεση.
- Μετά την επίσκεψη τα παιδιά και οι δασκάλα κάνουν κάποιες δραστηριότητες εμπέδωσης στην τάξη όπως:
Κατασκευή τηλεφώνου από τους μαθητές με τη χρήση πλαστικών ποτηριών και νήματος και μια πρώτη σύνδεση με το μάθημα των φυσικών για τη μετάδοση του ήχου.
Γράφουν διάλογους που θα έκαναν σαν αρχαίοι Έλληνες στο σκέφτομαι και γράφω και χωρισμένοι σε ομάδες επινοούν μηνύματα που πρέπει να στείλουν σε φίλους που χρειάζονται τη βοήθειά τους, ανακαλύπτοντας τα δικά τους τεχνάσματα προκειμένου το μήνυμα να φτάσει στην άλλη ομάδα.
- Αποκωδικοποιούν μηνύματα που έχουν οι ίδιοι φτιάξει στα πλαίσια θεατρικού παιχνιδιού και παρουσιάζουν τα δρώμενά τους κατά ομάδες με τον πιο πρωτότυπο τρόπο.

1.1.1.2 Γεωμετρικά χρόνια στα Χανιά

- Τα παιδιά με τη βοήθεια της δασκάλας συγκεντρώνουν πληροφορίες για την περίοδο των γεωμετρικών χρόνων στην πόλη τους πριν την επίσκεψή της στο αρχαιολογικό μουσείο Χανίων, για τη συγκεκριμένη χρονική περίοδο.
- Ακολουθεί η επίσκεψή τους στο αρχαιολογικό μουσείο, όπου τα παιδιά χωρισμένα σε ομάδες ανακαλύπτουν στα πλαίσια ενός παιχνιδιού που έχει προηγουμένως σχεδιαστεί από τη δασκάλα τους (τύπου κρυμμένου θησαυρού) τα τέσσερα κομμάτια ενός παζλ που εικονίζει ένα βασικό έκθεμα της γεωμετρικής περιόδου (ταφικό παιχνίδι που εικονίζει ένα βοδάκι-αμαξάκι), ενώ στη συνέχεια κρατώντας τα μπλοκ ζωγραφικής τους και τα χρώματά τους στο μουσείο, ζωγραφίζουν κάτι που τους έκανε εντύπωση από τα εκθέματα της γεωμετρικής περιόδου, τη συλλογή την οποίας είχαν μόλις παρατηρήσει προσεκτικά εκείνη την ημέρα .
- Τα παιδιά στην τάξη ζωγραφίζουν γεωμετρικά σχήματα σε ερυθρόμορφα αγγεία με την τεχνική του χαράγματος.

1.1.1.3 Έκθεση φωτογραφίας στο αρχαιολογικό μουσείο Ρεθύμνου

Τα παιδιά και η δασκάλα τους αποφασίζουν να επισκεφτούν μια έκθεση φωτογραφίας με θέμα αρχαιολογική ανασκαφή στο αρχαιολογικό μουσείο της γειτονικής πόλης, του Ρεθύμνου.

- Κάνοντας μια πρώτη συζήτηση με τη δασκάλα τους για το θέμα της ανασκαφής, στη συνέχεια ψάχνουν ατομικά ή δυο δυο και βρίσκουν πληροφορίες από εφημερίδες, περιοδικά (τύπου National Geographic, κ.ά), που τις φέρνουν στην τάξη και τις παρουσιάζουν στους συμμαθητές τους με λόγο και εικόνες.
- Ακολουθεί στη συνέχεια η επίσκεψη στη συγκεκριμένη έκθεση που λαμβάνει χώρα στο αρχαιολογικό μουσείο Ρεθύμνου. Εκεί τα παιδιά, αφού παρακολουθούν προσεκτικά την έκθεση καλούνται από την αρχαιολόγο του μουσείου η οποία ασχολείται με την ξενάγησή τους και τη δασκάλα της τάξης τους να σχολιάσουν γραπτά αυτό που νομίζουν ότι συμβαίνει σε μια από τις φωτογραφίες που επιλέγουν. Οι μαθητές στο τέλος του χρόνου, που τους δίδεται, παρουσιάζουν τις σκέψεις τους.
- Με την επιστροφή τους στην τάξη, οι μαθητές κάνουν τη δική τους έκθεση φωτογραφίας και λεζάντας από τις φωτογραφίες που τράβηξαν κατά τη διάρκεια της έκθεσης.

1.1.1.4 Διαθεματική προσέγγιση – Η ζωή στην αρχαία Ελλάδα

Πριν την επίσκεψη

- Τα παιδιά βρίσκουν τα κάλαντα της Ειρεσιώνης από τα αρχαία χρόνια κι αναβιώνουν το έθιμο στην τάξη και στο σχολείο τους, ενώ παράλληλα, συγκρίνουν το έθιμο αυτό με σημερινά κι αποφασίζουν να φτιάξουν παραδοσιακά γλυκά στην τάξη με τη δασκάλα τους.
- Γίνεται λόγος για τη διατροφή των αρχαίων Ελλήνων με αφορμή άρθρα από εφημερίδες και υπολείμματα τροφών στα αγγεία.
- Το δωδεκάθεο των αρχαίων Ελλήνων δουλεύεται σαν εκπαιδευτικό υλικό από το φάκελο του ΜΕΛΙΝΑ για το μάθημα της Ιστορίας και εμπνέει τα παιδιά για θεατρικό παιχνίδι.
- Με αφορμή το βιβλίο της ιστορίας τα παιδιά μιλάνε για τις μάσκες στη ζωή των αρχαίων Ελλήνων και συνδέοντας το γεγονός αυτό με το σήμερα και την επικαιρότητα κατασκευάζουν μάσκες για την Αποκριά, ενώ επισκέπτονται το εικαστικό εργαστήριο της πολιτιστικής επιχείρησης του δήμου Χανίων και ξεναγούνται σε μαθητική έκθεση μάσκας.
- Τα παιδιά σε ομάδες εργασίας φτιάχνουν την κατασκευή-μακέτα «ο Παρθενώνας» στην τάξη.
- Δασκάλα και παιδιά συγκεντρώνουν κι ακροάζονται ήχους και μουσική από όργανα της αρχαιότητας, όπως αυτό παρουσιάστηκε από μεγάλους καλλιτέχνες σε σημαντικές πολιτιστικές εκδηλώσεις στη χώρα μας.

Κατά την επίσκεψη

- Ακολουθεί η επίσκεψη στο Ναυτικό Μουσείο Κρήτης, όπου τα παιδιά, ταξιδεύοντας νοερά με μια τριήρη, παρακολουθούν και συμμετέχουν στο ομώνυμο εκπαιδευτικό πρόγραμμα, που διεξάγεται στο χώρο του μουσείου από ειδικευμένη μουσειοπαιδαγωγό για την Τετάρτη τάξη.

Μετά τη επίσκεψη

- «Ταξιδεύοντας σε μια τριήρη» νοερά, οι μαθητές μετά από αρκετό θεατρικό παιχνίδι, χορό και τραγούδι κατέληξαν στη σύνθεση των συναισθημάτων και των σκέψεών τους ανταποκρινόμενοι θετικά στο κάλεσμα του Ναυτικού Μουσείου Κρήτης, για παρουσίαση της εμπειρίας που αποκόμισαν από την εκπαιδευτική τους επίσκεψη στο μουσείο σε δασκάλους και γονείς, με τη μορφή θεατρικής παράστασης.
- Οι ολυμπιακοί αγώνες και η τελετή των Παναθηναίων, εκπαιδευτικό υλικό από το σχετικό φάκελο του ΜΕΛΙΝΑ στο μάθημα της Ιστορίας, ενισχύουν τις γνώσεις και τις παραστάσεις των παιδιών για τα συγκεκριμένα θέματα και ζωντανεύουν την ανάγκη των παιδιών να αναπαραστήσουν την τελετή έναρξης των Ολυμπιακών αγώνων στο προαύλιο του σχολείου κατά την ετήσια τελετή λήξης των μαθημάτων.

Αποτελέσματα

Οι επιμέρους εκπαιδευτικές δραστηριότητες που πλαισίωσαν τον προγραμματισμό:

- προκάλεσαν τον ενθουσιασμό, την ενεργό συμμετοχή δασκάλας και μαθητών ,
- ενίσχυσαν το βίωμα και την επικοινωνία μεταξύ δασκάλας και παιδιών, παιδιών μεταξύ τους και παιδιών και γνωστικού αντικειμένου,
- βοήθησαν τα παιδιά να συνεργαστούν και να εκδηλώσουν τη χαρά, το θυμό και τις εντάσεις τους, να αποδεχτούν τη διαφορετικότητα των συμμαθητών τους και να δοκιμάσουν τις ικανότητές τους σε νέες γι αυτά περιοχές- εκτός εκείνη της γνώσης,
- ενθάρρυναν τα παιδιά να συμμετέχουν στη διδακτική διαδικασία,
- έθεσαν τα πρώτα θεμέλια για ατομική και ομαδική ανάληψη ευθυνών,
- ενίσχυσαν την αμοιβαία εμπιστοσύνη μεταξύ των παιδιών και της δασκάλας τους και ανέπτυξαν στενούς φιλικούς και συναισθηματικούς δεσμούς,
- έδωσαν ευκαιρίες στα παιδιά και τη δασκάλα να κινηθούν ελεύθερα στην τάξη τους κι έξω από αυτή, να αντικρίσουν άλλους δασκάλους και συμμαθητές να παρακολουθήσουν τις δράσεις τους,
- επέτρεψαν να γίνει «καλό» μάθημα κι έξω από το σχολείο, συνδέοντας το σχολείο με την κοινωνία,
- άφησαν δασκάλα και παιδιά να επικοινωνήσουν «δια των αισθήσεών τους» στους χώρους των μουσείων,
- έδωσαν τη δυνατότητα στα παιδιά να εκφράσουν με κάθε τρόπο «δια» της τέχνης τα συναισθήματά τους (εικαστικά , κινητικά, μουσικά), και τελικά
- να απολαύσουν το σχολείο και τους συμμαθητές τους.

Δείγματα υλικού που παράχθηκε και ενδεικτικές εικόνες από τις δράσεις

1. Οι τηλεπικοινωνίες τότε...και σήμερα

Τα παιδιά στην έκθεση τηλεπικοινωνιών του Ο.Τ.Ε συγκεντρώνουν πληροφορίες στην τάξη, φωτογραφίζουν τα εκθέματα και παρακολουθούν προσεκτικά το εκπαιδευτικό πρόγραμμα που τους παρουσιάζουν.

«Ο ακουστικός τηλέγραφος του Μεγάλου Αλεξάνδρου. Πρόκειται για ένα ξύλινο τρίποδο, ύψους τεσσάρων μέτρων περίπου, ενωμένο στην κορυφή, απ' όπου κρέμονταν ένα σκοινί που κρατούσε ένα στρογγυλό ηχητικό κέρας. Καθώς αυτό περιστρεφόταν κυκλικά το σήμα μεταδίδονταν προς όλες τις κατευθύνσεις.».

«Μηνύματα με φωτιά.
Ο Αγαμέμνονας ειδοποίησε τη γυναίκα του Κλυταιμνήστρα στο Άργος, 800χλ μακριά από την Τροία, για την πτώση της Τροίας, χρησιμοποιώντας τις φρυκτωρίες (υψηλοί πύργοι στους οποίους άναβαν φωτιά). Πρόκειται για ένα τρόπο οπτικής επικοινωνίας που βασιζόταν στην αναμεταβίβαση σημάτων με φωτιά από βουνό σε βουνό. Το σύστημα αυτό διατηρήθηκε μέχρι το 1850μ.χ αλλά για προσυμφωνημένο μαντάτο».

«Γκράχαμ Μπελ (1847-1922)
Δίδασκε την ομιλία στους κωφούς. Αν και οι γνώσεις του για τον ηλεκτρισμό ήταν περιορισμένες, πέτυχε το θαύμα της μεταβίβασης της φωνής το 1876, με μια συσκευή που πολύ λίγο θυμίζει το σημερινό τηλέφωνο».

Τα παιδιά στο χώρο της έκθεσης του Ο.Τ.Ε

Οι τηλεπικοινωνίες στα αρχαία χρόνια, στα σημερινά και η επικοινωνία μέσω δορυφόρου.

2. Γεωμετρικά χρόνια στα Χανιά

Οι μαθητές στο αρχαιολογικό Μουσείο Χανίων παρατηρούν προσεκτικά τα εκθέματα της γεωμετρικής περιόδου, παίζουν το παιχνίδι του κρυμμένου θησαυρού ανακαλύπτοντας όλα τα κομμάτια του παζλ που εικονίζει ένα ταφικό έκθεμα και ζωγραφίζουν στο χώρο του μουσείου.

Αφού βρέθηκαν όλα τα κομμάτια του παζλ...

Τα παιδιά ζωγραφίζουν στο μουσείο

3. Έκθεση φωτογραφίας στο αρχαιολογικό μουσείο Ρεθύμνου

Οι μαθητές συλλέγουν πληροφορίες στην τάξη, παρατηρούν προσεκτικά τις φωτογραφίες κατά την επίσκεψή τους στην έκθεση και σχολιάζουν ομαδικά...

«Φωτογραφίες από προσπάθειες που ασχολούνται με την έρευνα, τις ανασκαφές την αποκάλυψη, την προστασία μα και την ανάδειξη των μνημείων δεν έχουν μονάχα το σκοπό να προστατέψουν την πολιτιστική κληρονομιά. Πολλές φορές δείχνουν τις δυσκολίες και τους κινδύνους που αντιμετωπίζει κάθε φορά μια επιστημονική ομάδα και μαρτυρούν τον ανθρώπινο κόπο να διασώσει τις αρχαιότητες.»

«Για όλους αυτούς τους λόγους φωτογραφίζω τα μνημεία που υπάρχουν ανάμεσά μας. Έτσι νομίζω πως βοηθάω τους ανθρώπους να τα γνωρίσουν, να τα φροντίσουν και να τ' αγαπήσουν, σαν ένα κομμάτι της καθημερινής τους ζωής!»

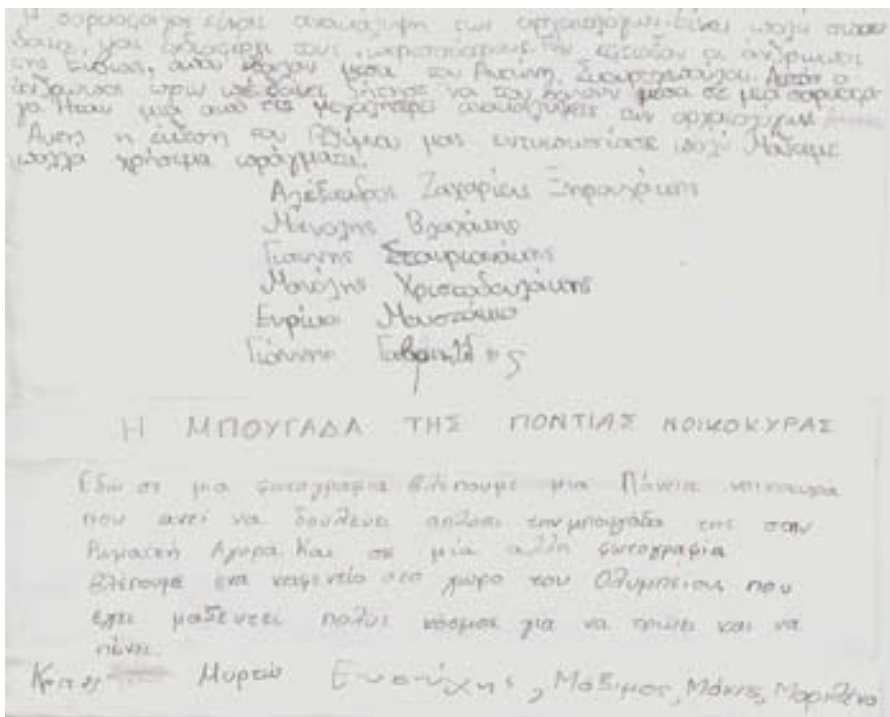
Με την αρχαιολόγο...

4.

Ευετηριακά έθιμα των αρχαίων Ελλήνων

Τα παιδιά με τη βοήθεια της δασκάλας ανακαλύπτουν πληροφορίες για τα κάλαντα των αρχαίων ελλήνων «Ειρεσιώνη» που σχετίζονται με την προσευχή στη θεά Γη για καρποφορία κι ευδοκίμηση. Αναβιώνουν το έθιμο στην τάξη τους μέσα από το θεατρικό παιχνίδι.

ΕΙΡΕΣΙΩΝΗ

Την Τρίτη 29 Δεκεμβρίου τα βράδια της τριάρτης τριφής του 8ου Δημ. Σχολείου αμβιβάσαμε το έθιμο της Ειρεσιώνης στην Ελλάδα. Την ίδια μέρα παραστήσαμε τους αρχαίους Έλληνες φάρμακους - ιατρούς. Σχημάτισε ένα υγρό εθίμο με κρασί, μέλι, γάδι, ένα μήλα, ζερά σπυρί, δύο φέτες ζερού ψωμιού και τριεσκόνες, υδαμίχνη και λισσάρες, από κρήνη ή γλυκίμο.

Μπορούσα αθήνα να είναι σπυρί, αλλά μας ο έθιμο υγρό, ταίριαζε και κωνίτι, στο υγρό εθίμο, και σπυρί με το έθιμο εθίμο να ζορί και ο πάτερας του και η μητέρα του.

Διαγα του περπατούσε ο Απολλώνιος κρασί ντας μια γίδα και δεξιά με αριστερά δύο ΕΙΡΕΣΙΩΝΗ. Αυτό το έθιμο αρχαίοι παρακλούσαν τον Μάρι. Όχι μαζί πήγαμε σε διάφορες τάξεις να στο διεκθύνει και είχαμε τα υγρόνα της Ειρεσιώνης στα αρχαία και μετά στα νέα ελληνικά.

Οι δασκάλοι μας προσεγγόνισαν θεμα και βρήν φύγαμε τα έθιμα μας ενθόνισαν Άρκα Παρζή. Πριν φύγαμε σπυρί ταίριαζε η υγρόνα μας εθίμο γραφίες για να θυμόμαστε ευθύνη την ημέρα.

Μας άρεσε πολύ επειδή ήταν κάτι εννεζαίος * θεά της γοιμότητας της γης να έχω καλή εοδαί

Στα πλαίσια του θεατρικού παιχνιδιού

ιαφορετικά και είχε πολύ γούστο, με...

ΕΙΡΕΣΙΩΝΗΣ

Τα υγρόνα είχαν τα εθίμο γοιμότητας...

Ειρεσιώνη είναι φέρει και πικρά άρτους και μέλι εν κωνίτι και έθιμο αντίθεσθι και υγρό εθίμο αν εθίμο εθίμο στα υδαμίχνη.

η σημερινή ελληνική γλώσσα αυτό σημαίνουν:

Η Ειρεσιώνη σημαίνει και φουσκώσα ζυμιά και μέλι στο υγρό και ζάδι για το φως και κωνίτι μήλα κρασί για να μείνουν και εθίμο και να κωνίτι.

Δασκάλοι Μάρ, Μορί, Ένα Τρομπίκο Μυροί Παράδοι Ιάκμος Πετροκέλος Καθία Καρσεάκη Μανόλης Θ. Παπαίος

Δ' τάξη 8ου Δημ. Σχ. Χαλκίδας

Τα γλυκά της μαμάς σήμερα...

Τα έθιμα του «χθες» ζωντανεύουν και τα έθιμα των Χριστουγέννων του σήμερα και τα παιδιά αποφασίζουν να φτιάξουν κουραμπιέδες στο σχολείο.

Σαββατο 7 Ιανουαρίου 1999

ΚΟΥΡΑΜΠΙΕΔΕΣ

Μια βδομάδα πριν τα Χριστούγεννα η κυρία μας υποσχέθηκε ότι θα γυαζουμε στην κούραμπιέδες. Τις επόμενες μέρες γέραμε και έφτιαξα υλικά. Στην Ενώσαμε όλα τα θρακιά σ' ένα μεγάλο παγκό αρραβιάς και ζυμώσαμε τους κούραμπιέδες. Ο καθένας μας έφτιαξε περίπου τρεις κούραμπιέδες. Βάλουμε τους σε ερία τάρτα και μερικά από τα παιδιά πήγαν στο γούρναρη της γειτονιάς να τον παρακαλέσαν να μας τους ψησει.

Ο Εκείνος είπε ευχαριστώ σεως. Όταν ψήθηκαν, ο πήρε τηλέφωνο την κυρία μας και της είπε πως οι κούραμπιέδες ήταν έτοιμοι. Στο διαλείρημα

μερικά καρίτσια πήγανε να τους φέραν. Την επόμενη ώρα βάλουμε στους κούραμπιέδες την άνη. Όταν τελείωσαμε τη γυμναστική ανηπάμο να πάρουμε ^{να φέρουμε στην τάξη και να} κούραμπιέδες που ήταν έτοιμοι επίτευξης. Μερικά παιδιά πήγαν και μοίρασαν τις κούραμπιέδες σε όλους τους τους δασκάλους και τα διευθυντή του σχολείου. Όσους κούραμπιέδες έμεναν τους πήγαμε εμείς!! Ήταν οι πιο γοστιμοί κούραμπιέδες που είχαμε φάει ποτέ!! Αφού ήταν φραγμένοι απ' τα χεράκια μας...

Ομάδα...
 Τίνα Κασσανελάκη
 Άννα Γκέη
 Μηνίτσα Μουρατίδου
 Αρισσαβαζάνη Μαρνελάκη

Δρ 8^ο Δημ Σχολείο

Μέσα από το βιβλίο της ιστορίας τα παιδιά μαθαίνουν για τις μάσκες των αρχαίων ελλήνων ενώ συνειδητοποιούν ότι η συνήθεια αυτή τα κάνει και τα ίδια χαρούμενα κι ευτυχισμένα ακόμη και στις μέρες μας την περίοδο της Αποκριάς. Για το λόγο αυτό κατασκευάζουν τις δικές τους μάσκες από διάφορα υλικά που φέρνουν στην τάξη κι επισκέπτονται έκθεση μαθητικής μάσκας του εικαστικού εργαστηρίου της πόλης τους.

Τα παιδιά κατασκευάζουν μάσκες

Μάσκες αρχαίων ηθοποιών

Μια σκηνή από την κωμωδία «Ιππείς»

Ταξιδεύοντας με μια τριήρη στα χρόνια του Παρθενώνα

Τα παιδιά φτιάχνουν κατά παρεούλες τη μακέτα του Παρθενώνα. Ταξιδεύουν με μια τριήρη με αφορμή την επίσκεψή τους στο Ναυτικό μουσείο, μέσα από κείμενα της φαντασίας τους, μέσα από τη ζωγραφική, τη δραματοποίηση και το χορό.

Τρίτη 8 Ιουνίου 1999
Ξεκινάω και γράφω
Ταξιδεύοντας με μια τριήρη στο
δρόμο για την Ιθάκη.

Σε άλλα τα παιδιά στην τάξη
μου τους άρεσε να δουλεύουν
ομαδικά. Γι' αυτό και γειάχνουμε
εσένα πολλά όπως ο παρθενώνας,
εοπάση της Ελλάδας και πολλές
ζωγραφιές. Πριν ένα μήνα
πήγαμε σ' ένα μουσείο στο
Ηράκλειο για να μαθούμε για
την τριήρη και τη ζωή των Αθη-
ναίων. Μετά μας κάλεσαν να
πάμε στα Νεώρια να χωρε-
ψουμε και άλλα, κάποια παιδιά
ήθελαν να πάνε και άλλα όχι.
Τα περισσότερα ήθελαν να πάνε
εα λιγότερα όχι. Οι ρόλοι
ήταν σπαραξίωτες, Λέριες, Μου-
σες, νηπιώτισσες, νηπιώτες. Εγω
δεν ήθελα να πάω γιατί δεν
μου άρεσε, δεν ήταν υποχρε-
ωτικό να πάμε εκεί. ANNA

Από την εκδήλωση στα Νεώρια Χανίων

Στο φως του Παρθενώνα και των Ολυμπιακών αγώνων.

«Εκχειρία ήταν η προσωρινή διακοπή των εχθροπραξιών για τη διεξαγωγή των Ολυμπιακών αγώνων στην αρχαιότητα», μαθαίνουν τα παιδιά από το εκπαιδευτικό υλικό του Προγράμματος ΜΕΛΙΝΑ ,ενώ σαν έννοια είναι πολύ επίκαιρη για τη ζωή των σύγχρονων ανθρώπων στον πλανήτη γη, που τόσο ταλαιπωρείται με το θέμα της ειρήνης και του πολέμου.

Τα παιδιά μεταφέρουν το μήνυμα αυτό στη σχολική εορτή της λήξης των μαθημάτων αφού γι αυτά «η αναπαράσταση της τελετής έναρξης των ολυμπιακών αγώνων» είναι μια ακόμη ευκαιρία για βίωμα και σύνδεση της γνωστικής πληροφορίας με τα θεατρικά δρώμενα, το παιχνίδι , την έκφραση και την ευχαρίστηση.

Λίγο... αργότερα... ακολούθησε η εκπαιδευτική επίσκεψη των παιδιών στον Παρθενώνα

Από την τελετή έναρξης των αγώνων

Από την επίσκεψη στον Παρθενώνα

➔ 1.1.2 ΜΑΘΗΜΑ: Γεωγραφία

ΘΕΜΑ: Μέσα από το τραγούδι για σένα, γίνομαι... Ελλάδα...

Τεκμηρίωση, σχεδιασμός, επιδιώξεις:

Έχοντας σαν κύριο σκοπό την εξοικείωση των παιδιών με το μάθημα της Γεωγραφίας (που σε πρώτη επαφή δημιουργεί την αίσθηση της συνθετικότητας και της δυσκολίας) και την καλλιέργεια θετικής στάσης, απέναντι στο συγκεκριμένο διδακτικό αντικείμενο, επιδιώχτηκε, παράλληλα με την παραδοσιακή διδασκαλία στην τάξη, ένας ευφάνταστος τρόπος ανάδειξης εκπαιδευτικών πρακτικών (όπως το παιχνίδι, το θεατρικό παιχνίδι, η μουσική, η κίνηση και η εικόνα) που θα εξασφάλιζαν την εμπλοκή των παιδιών σε δραστηριότητες που δε θα είχαν μόνο γνωστικό, αλλά και ψυχοκινητικό και κοινωνικό χαρακτήρα.

Ο τίτλος του παραπάνω σχεδίου εργασίας, διάρκειας ενός μήνα, προέκυψε από την παρακάτω πεποίθηση που ταυτόχρονα αποτέλεσε κι επιμέρους στόχους του προγράμματος:

Υποστηρίζοντας την άποψη, ότι η έννοια του χώρου έχει πολλές διαστάσεις (προσωπική, φυσική, ιστορική, κοινωνική και κυρίως πολιτισμική), τα παιδιά μέσα από τη δυνατότητα της εκδοχής να διδάχονται τους τόπους της πατρίδας τους, μέσα από τη χαρά, τις εικόνες, τα χρώματα και το τραγούδι, διαμορφώνουν τον κόσμο-χώρο στο μυαλό τους, διαμορφώνουν τις αξίες του κόσμου-χώρου, στο πλαίσιο του Εγώ (ο χώρος μου-η αγκαλιά μου) κι Εσύ, Εμείς και οι Άλλοι, κατανοώντας τη σχέση τους με κάθε λογής χώρο και χρόνο.

Δραστηριότητες

Τα παιδιά αφού έχουν προβληματιστεί πάνω στο γεωφυσικό και πολιτικό χάρτη της Ελλάδας και έχοντας απαντήσει με τη βοήθεια της δασκάλας τους σε ερωτήματα όπως: γιατί οι περισσότερες αναπτυγμένες πόλεις της Ελλάδας χτίστηκαν στη συγκεκριμένη θέση, γιατί οι κάτοικοι των γύρω περιφερειών συγκεντρώνονται στην πόλη, πως οργανώνεται και λειτουργεί μια πόλη, ποιες οι επιδράσεις της πόλης στη ζωή των κατοίκων της, ποια είναι τα γεωγραφικά διαμερίσματα και οι μεγαλύτερες πόλεις της Ελλάδας,

- διδάσκονται από το ανθολογίο τους κείμενο λογοτεχνίας που συνδέεται με το θέμα τους («Ένα θαυμάσιο ταξίδι στους αιθέρες» της Φ. Παπαλουκά)
- φέρνουν λογοτεχνικά βιβλία και αποσπάσματα που μιλάνε για την ομορφιά της ελληνικής φύσης κι, επιλέγοντας το κομμάτι που τα εντυπωσιάζει, το αφηγούνται στους φίλους τους, σε «κύκλο μικρών λογοτεχνών»,
- βρίσκουν το κάθε ένα ξεχωριστά ή δυο δυο μαζί, ένα τραγούδι για όποια πόλη της Ελλάδας (ηπειρωτικής, νησιωτικής) επιθυμούν, το εγγράφουν σε κασέτα ήχου και το παρουσιάζουν στην τάξη, επιχειρηματολογώντας προφορικά, γιατί επέλεξαν το τραγούδι αυτό και τη συγκεκριμένη πόλη.

Στη συνέχεια, καλούνται να παρουσιάσουν το ρεφρέν του τραγουδιού όπως εκείνα το κατέγραψαν στο σπίτι τους, αφού προηγουμένως το είχαν τραγουδήσει τα ίδια, με τη δική τους φωνή κι ακόμη:

- ζωγραφίζουν ατομικά ή ομαδικά σχετικά με το τραγούδι τους
- κατά ομάδες εργασίας φτιάχνουν παζλ «ο χάρτης της Ελλάδας»,
- όλα μαζί σε επίπεδο τάξης, συγκεντρώνουν τηλεφωνικές κάρτες με φωτογραφίες από διάφορα τοπία της Ελλάδας και δημιουργούν τη συλλογή του τμήματος,
- δημιουργούν μια έκθεση εικόνων τοπίων της πατρίδας τους που βρίσκουν από περιοδικά, αφίσες κα και στολίζουν την τάξη τους,
- γράφουν κείμενα και ποιήματα, τα οποία μελοποιούν, για την Ελλάδα και τις πόλεις της,

- αξιολογούν, συζητώντας όλοι μαζί και με τη δασκάλα, τι πέτυχαν με την παραπάνω δραστηριότητα, τι τους άρεσε και τι όχι, πόσο δούλεψαν και κατά πόσο συνεργάστηκαν μεταξύ τους, πως είδαν τους συμμαθητές τους,
- συνθέτουν ένα αναμνηστικό άλμπουμ με τις φωτογραφίες, τα τραγούδια και τις ζωγραφιές όλων των παιδιών της τάξης, το οποίο συνοδεύεται από μια κασέτα ήχου με τα τραγούδια και τις φωνές όλων των συμμαθητών και το αναπαράγουν για κάθε παιδί ξεχωριστά.

Αποτελέσματα

Με τις δράσεις που προαναφέρθηκαν επιτεύχθηκε η επανάληψη, εμπέδωση κι ο συνδυασμός των γνωστικών στόχων του διδακτικού βιβλίου με:

- την πολύπλευρη-διαθεματική προσέγγιση του θέματος(γλωσσικά, ιστορικά, μουσικά, κινητικά, αισθητικά)
- την ανάληψη πρωτοβουλιών και την ενεργό συμμετοχή όλων των παιδιών,
- το αίσθημα της ευθύνης και της αυτοεκτίμησης,
- την εξοικείωση κατά τη διάρκεια παρουσίας μέσα στην τάξη,
- τη συμμετοχή στη συζήτηση και στην εργασία της ομάδας,
- την κοινωνικοποίηση, μέσω της ομαδικής εργασίας και την επικοινωνία ,
- την ανάδειξη των δυνατοτήτων των παιδιών και σε άλλους τομείς πλην του γνωστικού,
- την αλλαγή στάσης των μαθητών απέναντι σε συμμαθητές τους και την κατάρριψη στερεοτύπων,

Κι ακόμα, προέκυψε

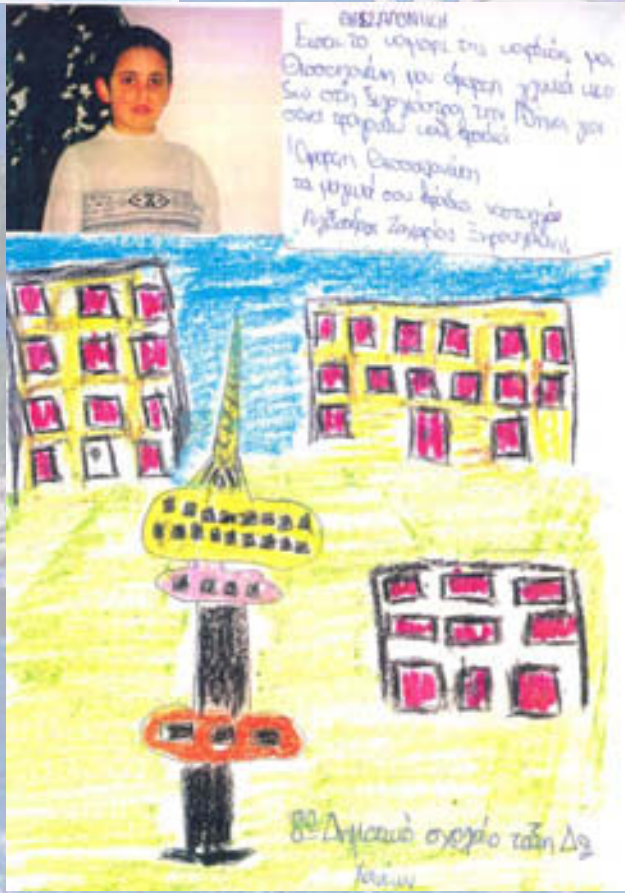
- μια ευχάριστη ανάσα-παρένθεση στο άκαμπο αναλυτικό πρόγραμμα, το κινήγι της ύλης και της αξιολόγησης,
- η ενδυνάμωση της ικανότητας της κριτικής σκέψης σχετικά με το τι μπορεί να σημαίνει η λέξη αξιολόγηση,

μα προπάντων, προκλήθηκαν,

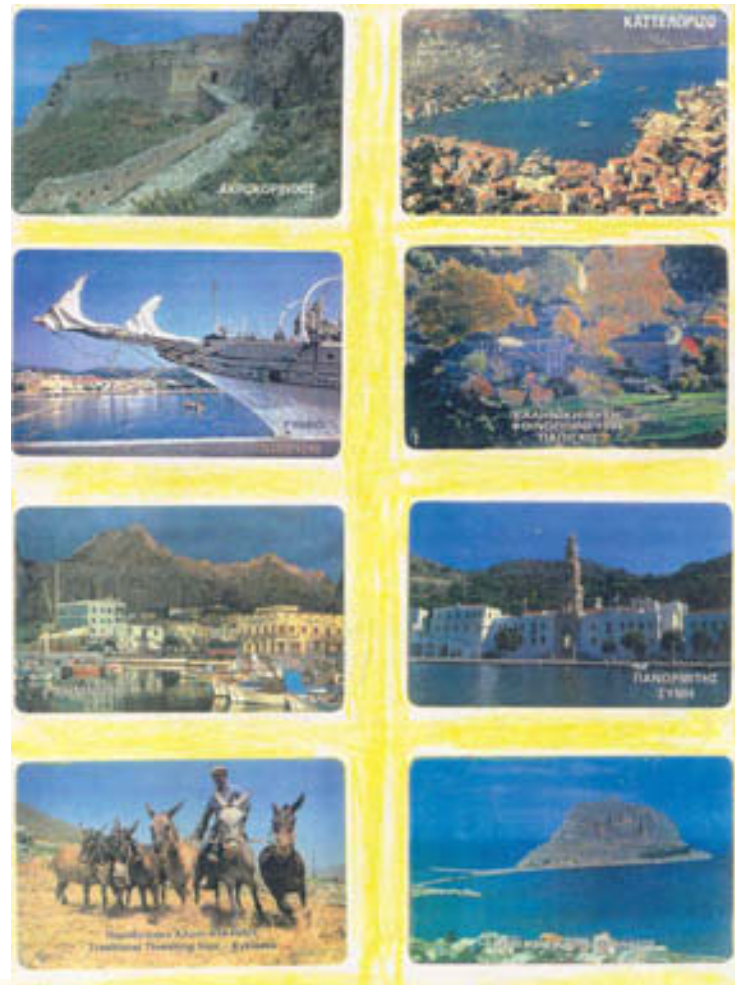
- η ευχαρίστηση και η συγκίνηση,
- συναισθήματα, που αναδεικνύονται από μια «άλλη» οπτική της διδασκαλίας, η οποία επιθυμεί, να συνδέσει, το μάθημα με το παιχνίδι.

**Δείγματα υλικού που παράχθηκε και ενδεικτικές εικόνες από τις δράσεις του προγράμματος:
«Μέσα από το τραγούδι...για σένα γίνομαι...Ελλάδα»**

Τα παιδιά επιλέγουν και τραγουδούν ένα τραγούδι, ζωγραφίζουν το θέμα του, παίζουν επιτραπέζια εκπαιδευτικά παιχνίδια (παζλ) κατά ομάδους, κάνουν διάφορες συλλογές από τοπία, παίζουν θεατρικό παιχνίδι και καταθέτουν τις σκέψεις τους.

Τα παιδιά με τη βοήθεια του χάρτη της Ελλάδας προσπαθούν κατά ομάδες εργασίας να φτιάξουν το παζλ με την εικόνα της πατρίδας τους, ενώ όλα μαζί έχουν βοηθήσει να δημιουργηθεί η συλλογή τηλεκαρτών με τοπία από διάφορα μέρη της Ελλάδας.

Πέμπτη, 21-1-99

Γράφω μια ιστορία γιας νιώθω σαν είμαι Ελληνίδα.

Είμαι υπέροχη, σαν είμαι Ελληνίδα γιατί έχω μια ωραία όμορφη χώρα. Μας είναι μείνει σπουδαία έργα τέχνης από τα αρχαία χρόνια όπως ο Παρθενώνας. Είμαι υπέροχη ακόμα για τους θαλάσσιους που έμειναν εναντίον μας οι άλλοι λαοί και τους νικήσαμε για να κρατήσουμε την Ελλάδα. Ακόμη για το σπουδαίο πολιτισμό μας. Αυτή είναι η Ελλάδα και την αγαπώ πολύ.

Ειρήνη Σαβανόκη

Πέμπτη 21 του Γεάρη 1999

Σκέφτομαι και γράφω.

«Πώς νιώθω που είμαι Ελληνίδα»

Είμαι περίφραση που είμαι Ελληνίδα. Αγαπώ τον τόπο μου, την Ελλάδα, γιατί έχει μια μεράκι, ωραία και επικρατο, ιστορία. Αν μου ήσαν να τη γράψω θα την έγραφα με χρυσά γράμματα. Από τα ένδοξα χρόνια που θέρασαν μαθαίνουμε ότι οι Έλληνες ήταν, είναι και θα είναι γενναίοι. Επιστρέψτε στη σημαία με τον ποσειδών. Όταν σκέφτομαι την πατρίδα μου νιώθω χαρά, ετοιμία, συμμετοχή, αμετακίνητα. Κι όταν βλέπω ξένους να βλαμάρουν το τόπο μου, συζητώ με αλλοδαπούς και τους είπα να ξέρω σε ένα τόσο όμορφο τόπο. Νιώθω πως η Ελλάδα είναι η μαγική και η σημαντικότερη χώρα στον κόσμο. Μόλις βλέπω τις φυσικές το όμορφες, ενδοκράσεις,

αρεταίονα. Με θέλω, γένηση να είσαι αρχίξω. Να είσαι θαλάσσια ώρες. Κι όταν είμαι σε αεροδρόμιο και βλέπω την Ελλάδα να αφήνεται σαν αέραντα, θάνεμορφο γαλ, δεν μπορώ με τίποτα να το αγνοήσω. Δεν θέλω να το χάσω, για μένα η Ελλάδα με τίποτα δεν συμφίνεται.

ΒΕΑΤΡΙΚΗ - ΜΑΞΙΜΟΣ

ΕΙΡΗΝΗ(Σ) - ΕΝΡΙΚΟ

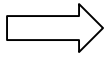
Δρ Β³ Δ Σχ Χαιμ

Τα παιδιά διαβάζουν αποσπάσματα λογοτεχνικών έργων και ποιήματα, επεξεργάζονται με τη δασκάλα τους τις έννοιες κλειδιά και στη συνέχεια τις αποδίδουν μέσα από τα συναισθήματα και τις αισθήσεις τους με ένα θεατρικό παιχνίδι.

«...ο ήλιος, ο ηλιοκράτορας, φωτίζει τα ρυτιδωμένα πρόσωπα των μαράδων, που στις κόκκινες, πράσινες βάρκες τους ταξιδεύουν με την ελπίδα και γεμάτα τα δίχτυα τους όνειρα. Άλλα χέρια αγκαλιάζουν λυγρές κοπέλες ομορφοπλασμένες, με χωμάτινες στάμνες στους ώμους. Ηχηρά τα χαμόγελα των ανθρώπων, που ευνοήθηκαν και ευλογήθηκαν να κατοικήσουν σ' αυτή τη γη, την ελληνική...»

1.1.3 ΜΑΘΗΜΑ: Τοπική Ιστορία

Εκπαιδευτικό πρόγραμμα – «Ένας περίπατος στην Παλιά Πόλη του Γιαννάκη»

Τεκμηρίωση, σχεδιασμός, επιδιώξεις:

Το εκπαιδευτικό αυτό πρόγραμμα, διάρκειας ενός μήνα, ακολούθησε σαν φυσική συνέχεια της προηγούμενης θεματικής ενότητας «οι πόλεις της Ελλάδας», κι επιπλέον εξυπηρέτησε την προσπάθεια διασύνδεσης με μια νέα θεματική ενότητα με τίτλο: «οι πόλεις της Ελλάδας από παλιά ως σήμερα» του διδακτικού βιβλίου της Ιστορίας.

Κύριος σκοπός του προγράμματος είναι η γνωριμία των παιδιών με την πόλη στην οποία ζουν, αναπτύσσονται κι αγαπούν, προσεγγίζοντας την κοινωνική τους πραγματικότητα συγκρίνοντας το χθες με το σήμερα.

Παράλληλα με την εφαρμογή του προγράμματος επιδιώχθηκε η διασύνδεση γνωστικών αντικειμένων - της Γεωγραφίας, της Ιστορίας, της Μυθολογίας, των Εικαστικών, της Μουσικής, της Θεατρικής Αγωγής- στα πλαίσια μιας διαθεματικής, ολιστικής, βιωματικής και επικοινωνιακής επεξεργασίας των πληροφοριών με τον απαγωγικό τρόπο σκέψης (από το γενικό στο ειδικό).

Περιεχόμενα και Μέσα για την εφαρμογή του προγράμματος

Μέσα για την επίτευξη των στόχων του προγράμματος αποτέλεσαν το παρακάτω εκπαιδευτικό υλικό και οι εκπαιδευτικές επισκέψεις:

- Το ομότιτλο βιβλίο για το μαθητή, σχεδιασμένο από τη δασκάλα της τάξης που χρησιμοποιήθηκε ως παραμύθι στο οποίο στηρίχτηκε η ξενάγηση των παιδιών στην παλιά πόλη των Χανίων.
- Η εκπαιδευτική επίσκεψη στην παλιά βενετσιάνικη πόλη των Χανίων κατά την οποία τα παιδιά τράβηξαν φωτογραφίες, παρατήρησαν διάφορα κτίσματα εξωτερικά και εσωτερικά και είχαν τη δυνατότητα να παίζουν θεατρικό παιχνίδι στο χώρο.
- Η συνάντηση των παιδιών με τον ποιητή Νίκο Μαραγκουδάκη στο σπίτι του που τους διάβασε σχετικά ποιήματά του για την πόλη τους, έρρισμα για να φτιάξουν κι εκείνα τα δικά τους, κατά την επιστροφή τους στην τάξη
- Η εξάσκηση των μαθητών με εκπαιδευτικά παιχνίδια (ένα επιτραπέζιο παιχνίδι φιδάκι και ένα σταυρόλεξο), φτιαγμένα από τη δασκάλα ειδικά για την παραπάνω περιήγηση, που λειτούργησαν εμπειρωτικά μετά την επίσκεψη.

Δραστηριότητες του προγράμματος

Πριν την επίσκεψη

- Τα παιδιά συνέλεξαν φωτογραφίες και καρτ ποστάλ της πόλης τους, δημιουργώντας έτσι ένα φωτογραφικό πίνακα που παρουσίαζε την παλιά πόλη τους από πολλές οπτικές γωνίες.
- Έφεραν στην τάξη τραγούδια που τραγουδούν την πόλη τους και τα άκουσαν όλοι μαζί.
- Με τη βοήθεια αυτοσχεδίων μικρών μουσικών οργάνων, δημιούργησαν τη δική τους ορχήστρα και μελοποίησαν τα ποιήματα που έγραψαν για την πόλη τους.

Κατά την επίσκεψη

Ακούγοντας το κομμάτι που αντιστοιχεί (από την ιστορία που η δασκάλα τους έχει γράψει), στα διάφορα σημεία της διαδρομής τους στην παλιά πόλη, παρατηρούν προσεκτικά άλλοτε τα ερείπια των αρχαίων οικισμών, άλλοτε τα βενετσιάνικα ή τα τούρκικα κτίσματα, άλλοτε τις λεπτομέρειες στα θυρώματα κτιρίων που κάποτε είχαν μια συγκεκριμένη χρήση ενώ σήμερα έχουν μία άλλη, και τα αποθανατίζουν με τη φωτογραφική τους μηχανή.

Στάσεις, οι οποίες έγιναν, ενδεικτικά ήταν οι παρακάτω:

- Στο λόφο Καστέλι
Τα ερείπια της αρχαίας Κυδωνίας
Η πόρτα του Αρχείου στην οδό Λιθινών
- Στο φρούριο του Φιρκά
- Στο τζαμί του Κιουτσούκ Χασάν
- Στα Νεώρεια και το μεγάλο Αρσενάλι
- Στο φάρο και το λιμενοβραχίονα
- Στην Πύλη της Άμμου-Kum Kapisi
- Στην τούρκικη συνοικία της Σπλάντιας
- Στην εκκλησιά της Τριμάρτυρης

Μέσω της αφήγησης της ιστορίας γίνεται προσπάθεια οι μαθητές να ταυτιστούν με τον ήρωά της και με τον τρόπο αυτό να εκφραστούν με διάφορους τρόπους. Εξελίσσονται έτσι παιχνίδια - ολυμπιακών αγώνων- αντίστοιχα με εκείνα της ιστορίας, εικαστικές δράσεις- ζωγραφίζουν εικόνες που τους κάνουν εντύπωση, καταθέσεις προσωπικών τους εμπειριών από προηγούμενό τους περίπατο στο ίδιο μέρος, επισκέπτονται τον εσωτερικό χώρο κάποιων κτιρίων και συνειδητοποιούν τη χρηστική του αξία άλλοτε και σήμερα (εσωτερικό Νεωρείων:τότε- ναυπήγηση και κρύψιμο πλοίων, τώρα- χώρος πολιτιστικών δράσεων, εκδηλώσεων και εκθέσεων).

Μετά την επίσκεψη

Σε συνεργασία με τη δασκάλα της τάξης και τους δασκάλους ειδικότητας προκύπτουν εικαστικές και μουσικές δράσεις, ενώ τα παιδιά παίζουν το επιτραπέζιο παιχνίδι τύπου φιδάκι, που η δασκάλα τους έχει σχεδιάσει ειδικά, για την εμπέδωση των πληροφοριών που αποκόμισαν με την ξενάγησή τους .

Αποτελέσματα του Προγράμματος

Με τη λήξη του εκπαιδευτικού προγράμματος είχαν επιτευχθεί οι στόχοι που αρχικά είχαν τεθεί ως προϋποθέσεις για την εφαρμογή του ενώ επιπλέον οι μαθητές είχαν βγει έξω από το σχολείο σε μια προσπάθεια απόκτησης της γνώσης αλλά και της επικοινωνίας μεταξύ τους με τρόπο που να ανταποκρίνεται στα ενδιαφέροντα και στις ανάγκες της ηλικίας τους. Συγκεκριμένα η έξοδος από το σχολείο, η αφήγηση μέσω της ιστορίας του μικρού αγοριού οι δραστηριότητες της αισθητικής αγωγής και το εκπαιδευτικό αλλά και οργανωμένο παιχνίδι, έκαναν τα παιδιά και τη δασκάλα να αισθάνονται ελεύθερα, χαρούμενα και δημιουργικά, ικανά να ανταποκρίνονται ενεργητικά σε εναλλακτικούς τρόπους μάθησης και επικοινωνίας

Δείγματα δράσεων και υλικού του εκπαιδευτικού προγράμματος «Ένας περίπατος στην Παλιά Πόλη του Γιαννάκη»

Οι μαθητές με τη δασκάλα τους μέσα από την ιστορία ενός μικρού παιδιού ξεναγούνται στην Παλιά πόλη των Χανίων.

Το παιδάκι που σας χαιρετά είναι ο Γιαννάκης .

Εσείς και ο Γιαννάκης αγαπάτε το ίδιο πράγμα πάρα πολύ.
Γ' αυτό και είστε φίλοι .

Τι είναι αυτό;

Μην είστε περίεργοι , θα το καταλάβετε μόνοι σας όταν ακούσετε προσεχτικά την παρακάτω ιστορία :

Ο Γιαννάκης ζει σε μια πανέμορφη πόλη που τη λένε Χανιά. Γεννήθηκε και μεγάλωσε στο Βενετσιάνικο λιμάνι ή αλλιώς Σνεντριβάνι .

Μα κι εσείς φαντάζομαι το 'χετε επισκεφθεί πολλές φορές με τους γονείς σας. Το καλοκαίρι θα 'χετε φάει πολλές φορές παγωτό ή μαλλί της γριάς και το χειμώνα ασφαλώς θα 'χετε δοκιμάσει θαλασσινά μεζεδάκια σε κάποια από τις γραφικές ταβερνούλες του.

Ο Γιαννάκης πάντως τα 'χει δοκιμάσει όλα αυτά παρέα με τους γονείς του. Είναι τόσο τυχερός που μένει σ' αυτήν την ξεχωριστή γειτονιά της πόλης μας κι ακόμη πιο τυχερός που σερβιανίζει με την άμαξα όσο συχνά το επιθυμεί.

Ο άμαξάς είναι θεϊός του !! και δεν του χαλάει το χατίρι.

Στον Γιαννάκη αρέσει πολύ να πιάει εκεί κρυφτό και κλέφτες με ασπινόμους. Βλέπετε τα χεντάκια και οι μεγάλες πέτρες είναι πολύ καλές κρυφόνες .

Από όλα όμως τα παιχνίδια που παίζονται εκεί, στο μικρό Γιάννη αρέσουν οι Ολυμπιακοί Αγώνες . Μετά τους αγώνες ο πρώτος νικητής που δεν είναι άλλος από το Γιαννάκη, καλείται από τους υπόλοιπους με το όνομα ΚΥΑΜΝΑΣ για να στεφανωθεί μ' ένα στεφάνι από κλαδί ελιάς .

«Κυδοί» ήταν το όνομα ενός καλοσυνάτου φιλόξενου και φημισμένου βασιλιά . Ο βασιλιάς αυτός χιλιάδες χρόνια πριν, λέγονταν πως ήταν γιος του θεού Ερμή και της Ακακαλίδας , της κόρης του βασιλιά Μίνωα που βασιλεύει στην Κνωσό.

Εκείνα τα χρόνια δεν υπήρχαν τα Χανιά. Στη θέση τους ήταν χτισμένη η αρχαία πολιτεία Κυδονία , που πήρε το όνομά της από τον πρώτο της βασιλιά.

Έχοντας όλα αυτά στο μυαλό ο Γιαννάκης κυμαρώνει σαν αληθινός ολυμπιονίκης βασιλιάς .

Θαυμάστε τον !!

Μετά την ξενάγηση οι μαθητές εκφράζονται ποιητικά, τραγουδούν και παίζουν με το εκπαιδευτικό παιχνίδι-υλικό που σχεδίασε η δασκάλα τους για την εμπέδωση των γνώσεών τους.

1. Είναι ο δρόμος που οδηγεί στον Άγιο Ελευθέριος και το Μενάρ. Μην ανηφάνετε στο αμόροπος Γυρίστε στο 11.

2. Η Πύλη της Αμμοσ η αλλιας Κοσμ Κασι, για παίζετε λίγο στην παιδική χαρά. Που είναι, 11 στο 13

3. Το μεγαλύτερο από τα 23 Νείρια. Το μεγάλο Αρσενάκι η Δημαρχείο. Για να το δείτε προσεχτικά γυρίστε στο 7.

4. Παιδιά φυσάει! Πολλά κίματα σπίνε στον

5. Κουτάζτε απέναντι το φρούριο του Φερνά! Εκεί 1913 κηρύχθηκε η Ελληνική σημαία και ενίσχυσε ΚΡΗΤΗ με την ΕΛΛΑΔΑ. Το ζήτητε, Μαρφέ Προχωρήστε ως το 9.

6. Κοιτάξτε το φίλο του Μενέλιου που φέρει. Επει δεν έχει σήμερα για σας

7. Η Πύλη της Αμμοσ η αλλιας Κοσμ Κασι, για παίζετε λίγο στην παιδική χαρά. Που είναι, 11 στο 13

8. Προσέξτε το ζήμι του Κοιτισούκ Χασό. Εκεί κάποτε προσέχονταν Τούρκοι. Πά γερνάζετε για μαλλί της γριάς. Περμαίνε ένα γύρο μέχρι να σας το φέρε.

9. Κουτάζτε απέναντι το φρούριο του Φερνά! Εκεί 1913 κηρύχθηκε η Ελληνική σημαία και ενίσχυσε ΚΡΗΤΗ με την ΕΛΛΑΔΑ. Το ζήτητε, Μαρφέ Προχωρήστε ως το 9.

10. Το μεγαλύτερο από τα 23 Νείρια. Το μεγάλο Αρσενάκι η Δημαρχείο. Για να το δείτε προσεχτικά γυρίστε στο 7.

11. Η Πύλη της Αμμοσ η αλλιας Κοσμ Κασι, για παίζετε λίγο στην παιδική χαρά. Που είναι, 11 στο 13

12. Η Πύλη της Αμμοσ η αλλιας Κοσμ Κασι, για παίζετε λίγο στην παιδική χαρά. Που είναι, 11 στο 13

13. Το μεγαλύτερο από τα 23 Νείρια. Το μεγάλο Αρσενάκι η Δημαρχείο. Για να το δείτε προσεχτικά γυρίστε στο 7.

14. Η Πύλη της Αμμοσ η αλλιας Κοσμ Κασι, για παίζετε λίγο στην παιδική χαρά. Που είναι, 11 στο 13

15. Η Πύλη της Αμμοσ η αλλιας Κοσμ Κασι, για παίζετε λίγο στην παιδική χαρά. Που είναι, 11 στο 13

Χρήματα γεμάτα
είναι τα Χανιά
έρχεται ο Κιδωνας
και τα κειβερνά.
Κι αν'εση άζη η μεριά
κάνεται ο Μιννας
και τα Χανιά υοιτά.
τα Σηκείει γίχο
όμως τ'αγαπά.

Μίκης Θεοδοράκης «Πάμε βόλτα στα Χανιά» ΠΗΓΗ 4

Το Σαββάτο το βράδυ φτάνει
δύο' μου μόνια καινούρια αλλαξιά.
Τα παιδιά με προσμένουν στο λιμάνι
στο μπαλκόνι καθισμένη η κοπελιά.

Μοσχοβολούν οι γλάστρες
μοσχοβολάει κι ο σγουρός βασιλικός
μοσχοβολάει κι η αγάπη
κύμα με κύμα μεγαλώνει ο ωκεανός.

Πάμε βόλτα στα Χανιά, στην κάτω γειτονιά
να πάρουμε μια βάρκα με πανιά.
Πάμε βόλτα στα Χανιά, στην κάτω γειτονιά
στη θάλασσα να βρούμε στ' ανοιχτά.

Το Σαββάτο το βράδυ φως μου
είμαι πρίγκιπας είμαι υπουργός
έχω όλα τα πλούτη του κόσμου
δικά μου η θάλασσα κι ο ουρανός δικός.

Το μπαλκονάκι σου δικό μου
δικός μου οι γλάστρες κι ο σγουρός βασιλικός
κι αν με κοπάξεις μες στα μάτια
σκλάβος σου γίνομαι κι υπήκοος πιστός.

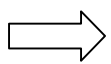
✓ Για την πέμπτη τάξη (1999-00) του δημοτικού οι εκπαιδευτικοί προχώρησαν σε εκπαιδευτικούς σχεδιασμούς λαμβάνοντας υπόψη τις βασικές παραμέτρους του Προγράμματος:

- δημιουργώντας δηλαδή κλίμα ευχαρίστησης, επικοινωνίας και συνεργασίας ανάμεσα στους μαθητές και τους ίδιους στην τάξη,
- κατευθύνοντας τη διδασκαλία με άξονα την ομαδική δραστηριοποίηση,
- οδηγώντας τους μαθητές, σε ενεργητική συμμετοχή, ανακάλυψη και εξοικείωση με τις κοινωνικές παραμέτρους του ιστορικο-κοινωνικού τους περιβάλλοντος, ανέπτυξαν τη βυζαντινή περίοδο ως **ατμόσφαιρα, επιδιώκοντας τον** εμπλουτισμό της μαθησιακής διαδικασίας, εντός κι εκτός σχολείου, με θεματολογία από το Βυζάντιο.- αλλά και τις βασικές επιδιώξεις του:
- της δημιουργίας εργαστηρίων τέχνης στις τάξεις, με στόχο την ανάπτυξη της επικοινωνίας, συνεργασίας, και δημιουργίας ομάδων εργασίας-ομάδων έργου, ανάμεσα στα παιδιά,
- της χρήσης των φακέλων εκπαιδευτικού υλικού του Προγράμματος¹⁶⁵, με τους οποίους εμπλουτίζονταν τόσο τα διδακτικά αντικείμενα πολλών μαθημάτων όσο και η μέθοδος διδασκαλίας εφόσον τα αντικείμενα αντικρίζονταν τώρα υπό το πρίσμα της **διαθεματικής προσέγγισης**,
- της δημιουργίας νέου εκπαιδευτικού υλικού από δασκάλους και μαθητές,
- των εκπαιδευτικών επισκέψεων σε χώρους πολιτισμικής αναφοράς, έξω από το σχολείο.)

Η μελέτη της περίπτωσης στο 8^ο Δημοτικό Σχολείο Χανίων

Ο *διαθεματικός* εκπαιδευτικός σχεδιασμός που ακολουθεί αποτέλεσε το βασικό σχέδιο δράσης της εκπαιδευτικού και των μαθητών της πέμπτης τάξης τη σχολική χρονιά 1999-2000, έχοντας σαν αφετηρία το μάθημα της ιστορίας και την προβλεπόμενη σε αυτό ύλη από το αναλυτικό πρόγραμμα του σχολείου. Η πορεία του, επιδιώχτηκε από τη δασκάλα, να ανταποκριθεί στις βασικές αρχές και στη φιλοσοφία του Προγράμματος ΜΕΛΙΝΑ, παρόλο που εκπαιδευτικό υλικό του Προγράμματος σχετικά με την περίοδο των βυζαντινών χρόνων, δεν υπήρχε ακόμη στα σχολεία της πειραματικής εφαρμογής.

Για το λόγο αυτό, η δασκάλα οδηγήθηκε με τη θέλησή της στο σχεδιασμό εκπαιδευτικού υλικού, σύμφωνα με τις επιδιώξεις και τα ενδιαφέροντα των μαθητών της αλλά και της ίδιας. Παράλληλα ο ενεργητικός ρόλος και τα ενδιαφέροντα των μαθητών μετουσίωσαν, αναδιαμόρφωσαν και επέκτειναν τις όποιες προτάσεις εκπαιδευτικού υλικού, με τρόπο ώστε να εξασφαλίζεται η ικανοποίηση των αναγκών, των επιθυμιών και η αφομοίωση των γνώσεων στα πλαίσια των δυνατοτήτων τους.

1.1.4 ΜΑΘΗΜΑ: Ιστορία

ΘΕΜΑ: Ταξίδι στα Βυζαντινά τα χρόνια

Τεκμηρίωση, σχεδιασμός, επιδιώξεις:

Ο τίτλος που δόθηκε στο συγκεκριμένο εκπαιδευτικό πρόγραμμα είναι γενικός γιατί το θέμα που πραγματεύεται, αποτελεί ευρύ πεδίο επιμέρους σχεδιασμού δράσεων και εργασίας .

Σκοπός του συγκεκριμένου ετήσιου σχεδίου δράσης, ήταν να δημιουργήσει τη δυνατότητα στα παιδιά να αντιληφθούν την ατμόσφαιρα της εποχής, και να εξοικειωθούν, με τη βοήθεια του ενημερωτικού υλικού, στην παρατήρηση, το διάλογο και το παιχνίδι, πάνω σε συγκεκριμένες θεματικές που αφορούν συνήθειες, έθιμα, δράσεις, κά, ώστε τελικά να προσεγγίσουν το όλο θέμα με βιωματικό και δημιουργικό τρόπο, ανακαλύπτοντας ταυτόχρονα το κομμάτι εκείνο του βυζαντινού πολιτισμού που αντιστοιχεί στην *τοπική τους ιστορία*.

Επιμέρους στόχοι:

- Να καταστηθούν οι μαθητές ικανοί να σκέφτονται και να δρουν,
- να συνειδητοποιήσουν πως μπορούν να θέτουν μικρούς και συγκεκριμένους στόχους κατά τη διάρκεια της διαδικασίας σχεδιασμού αλλά και διεξαγωγής της διδασκαλίας, και να τους επιτυγχάνουν με ευχαρίστηση,
- να εργαστούν συλλογικά και να αναπτυχθούν προσωπικά αποκτώντας θετική αυτοεκτίμηση,
- να αντλούν ιστορικές πληροφορίες να εκμεταλλεύονται οποιοδήποτε πηγή μπορεί να τους προσφέρει γνώση(μουσείο-αγγεία, βιβλία, ιντερνετ, εφημερίδα, ...μαθαίνοντας πώς να μαθαίνουν),
- να ανασυνθέτουν δημιουργικά, στοιχεία επιμέρους μαθημάτων
- να σχεδιάζουν και να οργανώνουν επισκέψεις,
- να αποκτήσουν θετική στάση και κατάλληλη συμπεριφορά προκειμένου να μπορούν όχι απλά να ξεναγούνται αλλά να επικοινωνούν με το ιστορικοκοινωνικό τους περιβάλλον και τους χώρους πολιτισμικής αναφοράς,
- να συσχετίζουν τα γενικότερα χαρακτηριστικά μιας ιστορικής περιόδου με τα ειδικότερα της δικής τους περιοχής την ίδια περίοδο,
- να αντιληφθούν την προσφορά προσώπων κοινωνικών ομάδων, λαών στη δημιουργία πολιτισμού,
- να ανακαλύψουν την αντίστοιχη ιστορική περίοδο στην τοπική τους ιστορία, ώστε να μπορούν να διεξάγουν διάφορα συμπεράσματα,
- να συνειδητοποιήσουν τη συμβολή των ανθρώπων του άμεσου περιγύρου τους και κατ' επέκταση και την προσωπική τους συμβολή στη δημιουργία της ιστορίας,
- να βιώσουν, να αισθανθούν, να χαρούν, διαμορφώνοντας ταυτόχρονα μια προσωπική, κοινωνική και εθνική ταυτότητα.

Οι δραστηριότητες-περιεχόμενα και μέσα

1.1.4.1 Ρωμαϊκά χρόνια στα Χανιά

Οι μαθητές ενημερώθηκαν από τη δασκάλα τους για την *επίσκεψη* που επρόκειτο να πραγματοποιηθεί στο *αρχαιολογικό μουσείο* της πόλης τους κατά το τέλος της θεματικής ενότητας «ρωμαϊκά χρόνια» του βιβλίου της ιστορίας. Για το λόγο αυτό, η δασκάλα είχε από πριν επισκεφθεί το χώρο του μουσείου, προκειμένου να είναι ενημερωμένη για τα εκθέματα της αντίστοιχης περιόδου και προετοιμασμένη σχετικά με το εκπαιδευτικό υλικό και τις δράσεις που επρόκειτο να διεξάγει με τους μαθητές, μέσα στο μουσείο.

Πριν την επίσκεψη:

Στη συνέχεια οι μαθητές ανέλαβαν να βρουν και να παρουσιάσουν στην τάξη δύο μύθους από την αρχαία μυθολογία οι οποίοι είχαν αποτελέσει και το αγαπημένο θέμα δύο ψηφιδωτών μωσαϊκών δαπέδων που ανακαλύφθηκαν σε αρχαιολογικές ανασκαφές στην πόλη και την περιφέρεια των Χανίων, και φιλοξενούνταν στο αρχαιολογικό μουσείο Χανίων.

Κατά την επίσκεψη:

Ακολούθησε η επίσκεψη στο αρχαιολογικό μουσείο όπου τα παιδιά ανακάλυψαν και αντιστοίχισαν τον κάθε μύθο στο αντίστοιχο ψηφιδωτό δάπεδο στο χώρο του μουσείου. Αφού παρατήρησαν προσεκτικά τα δύο έργα τα χρώματά τους, τις ψηφίδες τους, τις λεπτομέρειες στο σχέδιο, και μίλησαν με την αρχαιολόγο του μουσείου για το πώς κατασκευάζονταν οι ψηφίδες, αποσύρθηκαν σε μια γωνιά του μουσείου το κάθε παιδί κοντά στο ψηφιδωτό που είχε από τα δύο επιλέξει, και προσπάθησαν να το απεικονίσουν με την τεχνική του πουαντισμού στο μπλοκ των εικαστικών τους.

Μετά την επίσκεψη:

Στην τάξη πια οι μαθητές σε συνεργασία και με το δάσκαλο των εικαστικών κατασκεύασαν ψηφιδωτά κάδρα χρησιμοποιώντας ως ψηφίδες κουμπιά, παγιέτες, κά

1.1.4.2 Βυζαντινά κάλαντα και τραγούδια

α)οι μαθητές έψαξαν κατά ομάδες κι έφεραν στην τάξη πληροφορίες για τα έθιμα των βυζαντινών που αφορούσαν την περίοδο των Χριστουγέννων και της Πρωτοχρονιάς

β)η δασκάλα της τάξης σε συνεργασία με το δάσκαλο βυζαντινής μουσικής κ. Τσινευράκη Χαράλαμπο, έκαναν αναφορές στη βυζαντινή μουσική, και δίδαξαν στα παιδιά δείγματα από αυτό το είδος μουσικής,

γ)οι μαθητές αποφάσισαν να αναβιώσουν στην τάξη, στο σχολείο και στη γειτονιά τους έθιμα των βυζαντινών χρόνων.

1.1.4.3 Εκπαιδευτικό Πρόγραμμα «Ο Νικηφόρος Φωκάς και η απελευθέρωση της Κρήτης από τους Άραβες»

Το εκπαιδευτικό αυτό πρόγραμμα είχε ουσιαστικά αρχίσει μα και διευκολυνθεί από τη μέχρι τότε ενασχόληση των μαθητών και της δασκάλας τους με δραστηριότητες, όπως η προηγούμενη, που αφορούν το βυζαντινό πολιτισμό αλλά και άλλες που αναγράφονται στο βιβλίο της ιστορίας τους.

Στηρίχτηκε σε ομότιτλο εκπαιδευτικό υλικό που δημιουργήθηκε από τη δασκάλα, τύπου ιστορικού λογοτεχνήματος, και προετοίμασε τα παιδιά *πριν την επίσκεψή τους στο Βυζαντινό Μουσείο Χανίων και στο Ναυτικό Μουσείο Κρήτης. Κατά την επίσκεψη* στα μουσεία, οι μαθητές παρατήρησαν με προσοχή τα εκθέματα (κοσμήματα, νομίσματα, θυρώματα, εικόνες, καράβια-δρόμωνες) και επιστρέφοντας στην τάξη κατά τη φάση *μετά την επίσκεψη*, χωρίστηκαν σε ομάδες έργου και δημιούργησαν το δικό τους έντυπο με τίτλο «ο Νικηφόρος Φωκάς». Εκεί άλλοι παρέθεσαν τα κείμενα, άλλοι ανέλαβαν την εικονογράφηση, άλλοι σχεδίασαν το εξώφυλλο, ενώ δεν παρέλειψαν την αναπαραγωγή του εντύπου σε περισσότερα από ένα αντίτυπα από την πώληση των οποίων συγκεντρώθηκαν χρήματα στο ταμείο της τάξης.

1.1.4.4 Στο εργαστήρι ενός αγιογράφου-«Από το Βυζάντιο στην κρητική σχολή ζωγραφικής και από κει στον Γκρέκο»

Με αφετηρία τις βυζαντινές εικόνες που παρατήρησαν οι μαθητές στο Βυζαντινό Μουσείο, διατυπώθηκε η επιθυμία από τα παιδιά να ζωγραφίσουν κι εκείνα αντίστοιχες εικόνες. Ξεκίνησε έτσι μια προσπάθεια να εντοπιστούν σε βιβλία, εικόνες βυζαντινές που βρίσκονταν σε εκκλησιές και μοναστήρια του νομού Χανίων και να παρουσιαστούν στην τάξη. Στην έρευνα αυτή, συμμετείχαν και οι μαθητές αλλά και η δασκάλα. Στο τέλος της παρουσίασης οι μαθητές επέλεξαν τις πιο αντιπροσωπευτικές ή όμορφες κατά τη γνώμη τους εικόνες, κι επιχείρησαν να τις αποδώσουν με χρωματιστά μολύβια όσο πιο πιστά μπορούσαν, σ' ένα περίπου εικοσάλεπτο κατά την ώρα της ιστορίας. Στη συνέχεια καλέστηκε στην τάξη ο δάσκαλος των εικαστικών (που παράλληλα ήταν κι αγιογράφος) και την ώρα του μαθήματός του μίλησε στα παιδιά για την κατασκευή της γνήσιας βυζαντινής εικόνας, ενώ τα προσκάλεσε με τη δασκάλα τους για μια επίσκεψη στο εργαστήρι του.

Με τον τρόπο αυτό ολοκληρώθηκε ουσιαστικά η προετοιμασία των μαθητών κατά τη φάση *πριν την επίσκεψη* «στο εργαστήριο ενός αγιογράφου».

Κατά τη διάρκεια της επίσκεψης στο εργαστήριο του κ. Πατεράκη του αγιογράφου, τα παιδιά μπόρεσαν να δουν στην πράξη πως κατασκευάζονταν τα χρώματα, πως χρυσώνονταν οι εικόνες, πως διέφεραν οι εικόνες μεταξύ διαφόρων σχολών ζωγραφικής.

Μετά την επίσκεψη, δασκάλα και μαθητές επέστρεψαν στην τάξη. Εκεί η δασκάλα έδωσε στα παιδιά ένα εκπαιδευτικό φυλλάδιο που είχε επιμεληθεί η ίδια, με τίτλο: «από το βυζάντιο στην κρητική σχολή ζωγραφικής κι από κει στον Γρέκο» με σκοπό τη γενίκευση και επέκταση των γνώσεων των μαθητών, βάση της λογικής και επαγωγικής σκέψης.

1.1.4.5 Βυζαντινές εκκλησιές και εικόνες

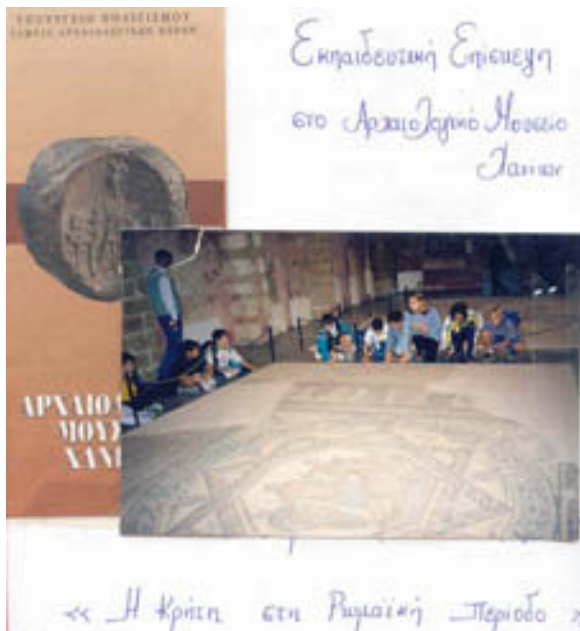
Οι μαθητές, προετοιμασμένοι πλέον κατάλληλα, από τις δραστηριότητες που προηγήθηκαν (σε γνωστή πια ορολογία-φάση *πριν την επίσκεψη*), επισκέφτηκαν τη χαρακτηριστικότερη βυζαντινή εκκλησιά (Ροτόντα Κισάμου) του νομού. *Με επιτόπια παρατήρηση* αναγνώρισαν τα χαρακτηριστικά εκείνα τόσο τα εξωτερικά όσο και εσωτερικά που χαρακτηρίζουν την εκκλησιά και βάση των οποίων εκείνη καταχωρείται στη συγκεκριμένη ιστορική περίοδο.

Μετά την επίσκεψη, οι μαθητές ασχολήθηκαν συστηματικότερα με τη *βυζαντινή γραφή* και κάποια *βυζαντινά έθιμα*, όπως εκείνο όπου τα κορίτσια πίνουν το αμίλητο νερό, ενώ τα στεφάνια της Πρωτομαγιάς καίγονται τη μέρα του Αη Γιαννιού. Έθιμα που αναβίωσαν στο προαύλιο του σχολείου τους.

Δείγματα δράσεων και δραστηριοτήτων

1. Ρωμαϊκά χρόνια στα Χανιά

Πριν την επίσκεψη στο αρχαιολογικό μουσείο για τα εκθέματα των ρωμαϊκών χρόνων, οι μαθητές ανακαλύπτουν μαζί με τη δασκάλα τους μύθους «του Ποσειδώνα και της Αμμωνίας» και «Οι Ώρες».

Οι Ώρες θεωρούνται προσωποποίηση της άνοξης, του γάιτοσηγάρου, του κοβαίριου, και προεπίτιλης της συμμόρφωσης του διάφορου και της ευμεταβολίας. Γι' αυτό στη Αθήνη οικειοποιήσαν Αρτώ (Ακτιστή) Βαλλώ (Αϊδία) και Κάρμη (Καρμάνη). Η Τσιρεϊό τους διδάσκει με τον καιρό ε'ξέλιξη τη αρχαία Ελλάδα. Σηρά είχε όμως εμπρη προκλήσεως της των τεσσάρων εποχών του έτους, όπου τ'έχει κατεήσαν να σημαίσει ομοειδαιρέσεις της μέρας.

Πολλά ερευνητικά ζητήματα ασχολούνται καθημερινά κατά τις εικαστικές διαδικασίες για αποκωδικοποίηση στην κατάρτιση: Λεπτά, υψηλά τάση, ηθικές σκέψεις με ποικίλα μορφολογικά διαγράμματα με ευρηματικές παρασκευές κ.τ. Φαίνεται ότι κατά το 2^ο και το 3^ο μ.Χ. άρχισε στην Αθήνη πρώτη ελεγχόμενη γραμματογραφία. Μετά το τέλος του 4^{ου} αι.π.Χ. τα Λατίνια είναι πλέον Αρκαδικά.

2.

Οι Ώρες ήταν τρεις έστερεοσύνες εσόντες, κόρες του Δία και της θεμίδας. Λέγονταν Ευνομία, Δίκη και Ειρήνη και διακρίσκοντο για την ομορφιά τους. Έργο τους ήταν εορτάζει με τον Όμηρο, τα φρούρα της γής, του ευραίου, τις οποίες εσέχον με το είνεμα και τις άνοιξαν άσπαστοσύνες τα. Εσόντες ανόδοσαν το Δία, τη Ήρα, το Ζεύς, το Αΐδω και την Αφροδίτη. Σηρά εσέχοντο τον τι Παύλα με Τωλμώδη Σηρ μέσο τη έπιμωσύνες της.

Ο μύθος του Ποσειδώνα και της Αμμωνίας

Η Αμμωνία ήταν κόρη του Δαναού και της Εορύνης. Αποβούσκει τον πατέρα της στο Άργος, όπου κατέφυγε με τις πέντε κόρες του, εσέχοντας ε'αποφυγή τους γάμους τους με τους πέντε γιους του αδελφού του (Αγούτου). Φανόντας στο Άργος το έβησαν να μοιζέσει από ζηρμία γηαι ο Ποσειδάνας, ορημένος με τη μαρτυρία του Βασιλιά της Ινέου, ότι η γηαι ανήκει στην Ήρα, είχε ζηρναει ε'έως τις γηές. Έτσι ο Δαναός εσέχονε τις κόρες του να έβουν νερό.

Η Αμμωνία εσόντησε στο όρομο της ε'ία ο Σάρι και έριξε πάνω του το έβος της. Αποτέθηκε έφως και ζυσησε ε'ια ε'αίτιρο* που ορησε να την καταστήσει. Η Αμμωνία στην προαράεια της ε'απαλάσει από το Σάιτρο Ζηρμία τη βοήθεια του Ποσειδώνα. Ο Αΐδω ορημένος με τη συμπερφορα του ε'αίτιρο, εσέχονε να τον πιστήσει και έριξε ε'αίτιρο του την τριάντα του. Αποτέθηκε έφως και την καρμάνε ε'ε'ια έβροτο, ση'όσο ανά ε'αίτιρο προς γηές. Οι γηές της Αφροδίτης ή οι κόρες της Αμμωνίας, που ε'έβρατο το νερό στο Άργος.

Από την ε'αίτη του Ποσειδώνα με την Αμμωνία γεννηόθηκε ο Μουτλος, ε'δρυτής της εμινωμής πόλης στο Άργολικό κόλπο.

3. Εκπαιδευτικό Πρόγραμμα «Ο Νικηφόρος Φωκάς και η απελευθέρωση της Κρήτης από τους Άραβες»

Στα πλαίσια της εφαρμογής του εκπαιδευτικού προγράμματος, η εκπαιδευτικός δημιούργησε εκπαιδευτικό υλικό, με ομώνυμο με το πρόγραμμα τίτλο, το οποίο χρησιμοποίησε προκειμένου οι μαθητές να ενταχθούν στην ατμόσφαιρα της εποχής. Στη συνέχεια τα παιδιά βρήκαν κι έφεραν πληροφορίες για τα όπλα και τον τρόπο μέτρησης του χρόνου στα βυζαντινά χρόνια να τους προετοιμάσει για την εκπαιδευτική επίσκεψη στο χώρο

Ακολούθησαν οι επισκέψεις των μαθητών στο Ναυτικό και το Βυζαντινό μουσείο. Στις φωτογραφίες εικονίζονται τα παιδιά στο ναυτικό μουσείο, όπου με την εμπνευστική παιδαγωγική της μουσειοπαιδαγωγού του Μουσείου κ. Μαρκουλάκη Ρίας, ανακάλυψαν το βυζαντινό καράβι (δρόμωνα). Κάτω αριστερά κατά την επίσκεψή τους στο Βυζαντινό μουσείο οι μαθητές παρατηρούν εκθέματα και εικόνες της εποχής.

ΔΡΟΜΟΝ ΤΟΥ 7ου-9ου ΑΙ. Μ.Χ.

Συνόλη του βυζαντινού ναυτικού ο δρόμων αποτελούσε ουσιαστικά εξέλιξη της ελληνικής βάρης και γαλιόνας. Βαρύ πολεμικό σκάφος, διαθέτει ειδικούς μηχανισμούς εκκένωσης οπών πυρός, 100 κούρτες (50 ανά πλευρά), προς χρήση με κρούρανα και μηχανισμό στήριξης κεντρικού και ανεξαρτητού καστάνιου.

ή στις πλώρες και τις οπίσθιες. Οι θωράξεις και μηχανισμοί θύρακιες του 11ου-12ου αιώνα οφείλουν να οφείλονται της βυζαντινής γαλιόνας.

4. Στο εργαστήρι ενός αγιογράφου-«Από το Βυζάντιο στην κρητική σχολή ζωγραφικής και από κει στον Γκρέκο»

Με αφετηρία τις εικόνες στο Βυζαντινό Μουσείο, διατυπώθηκε η επιθυμία από τα παιδιά να επισκεφτούν το εργαστήρι του δασκάλου των εικαστικών κι αγιογράφου κ. Κ. Πατεράκη. Εκείνος αφού τα ξενάγησε στο χώρο του τους έδειξε πως κατασκευάζονται τα χρώματα που χρησιμοποιούνται στις γνήσιες βυζαντινές εικόνες.

Μια ξεχωριστή μέρα

Τώρα στην Ε΄ τάξη μαθαίνουμε για το Βυζάντιο. Έτσι τώρα ασχολούμαστε με το τι έκαναν οι Βυζαντινοί. Γι' αυτό και σήμερα φτιάχνω δεξιά μας αγιογραφίες με τη δόξα μας φαντασία και τέχνη. Με την καρδιά μας έχουμε αγιογράψει εικόνες της Παναγίας και του Χριστού. Εμάς ζωγραφίζουμε θέλοντας αυτές τις εικόνες, αγιογραφίες με χρώματα που θέλουμε.

Μετά κολλήσαμε τις εικόνες πάνω σε κομμάτια ξύλου και τα περάσαμε με βερνίκι. Σε περίπου μια ώρα θα είχαν στεγνώσει.

Αυτές τις εικόνες τις ζωγραφίσαμε για να αποδώσουμε την πίστη μας τώρα που είναι Χριστούγεννα.

Χόσαμε αρκετή ώρα απ' το μάθημα όμως αυτό ήταν πολύ σημαντικό, γιατί στο σχολείο δεν κάνουμε μόνο μαθήματα απ' τα βιβλία, αλλά και μαθήματα ζωής. Αυτό είναι μια δραστηριότητα στα πλαίσια του προγράμματος Μέλιντα "Εκπαίδευση - Πολιτισμός". Αυτή η μέρα ήταν ξεχωριστή για μας και θα τη θυμόμαστε για πολύ καιρό.

Μέλημος Πετρόπουλος, Μαριλένα Τροιάση, Κάλια Καρπούκη, Μορτά Παπαδάκη, Μανώλης Βλαχάκης, Ευρήνη Αντωνογιαννίδη

Στο εργαστήρι ενός αγιογράφου

Την Παρασκευή 17-12-99
επισκεφθήκαμε το εργαστήρι ενός
αγιογράφου, του κ. Κώστα
Πατεράκη. Είδαμε διάφορες
βυζαντινές εικόνες με το Χριστό
την Παναγία και άλλους Αγίους.
Ο κ. Πατεράκης μας εξήγησε πως
φτιάχνεται μια εικόνα. Μας έδειξε
ακόμα πως φτιάχνονται τα υλικά
και πως χρυσιώνεται η εικόνα.

Υστερα μας έδειξε ένα
δωδεκάορτο, που είχε φτιάξει με
τη βοήθεια ενός βιβλίου. Είχε
φτιάξει πολλές όμορφες
αγιογραφίες. Είχε φτιάξει μια
εικόνα με τη ζωή του Ιωάννη και
μα άλλη με τα βασανιστήρια του
Χριστού. Μας άρεσαν πάρα πολύ
αυτά που είδαμε και θέλουμε να
ξαναεπισκεφτούμε παρόμοιους
χώρους, εκκλησίες ή μουσεία που
φιλοξενούν βυζαντινές εικόνες.

Ομαδική Εργασία

Χαρά Λαϊνάκη

Τίνα Κατσανεδάκη

Στη συνέχεια και κατά τη διάρκεια του μαθήματος της ιστορίας στην τάξη, διατυπώθηκε η επιθυμία από τα παιδιά να ζωγραφίσουν κι εκείνα εικόνες. Ξεκίνησε έτσι μια προσπάθεια να εντοπιστούν σε βιβλία, εικόνες βυζαντινές που βρίσκονταν σε εκκλησίες και μοναστήρια του νομού Χανίων και να παρουσιαστούν στην τάξη. οι μαθητές επέλεξαν τις πιο αντιπροσωπευτικές κατά τη γνώμη τους εικόνες, κι επιχείρησαν να τις αποδώσουν με χρωματιστά μολύβια όσο πιο πιστά μπορούσαν.

*Από το Βυζάντιο
στην Κρητική Σχολή Ζωγραφικής
κι από κει... στον Γκρέκο*

Κρήνη-Εσφιάντα: Χρυσή Γυροζώνη

Χανιά 2008

Είσοδος Αγίου

ΘΕΟΤΟΚΟΣ ΓΛΥΚΟΛΥΣΣΑ

Επιμ. Γλαύκος

Η ΓΛΥΚΟΛΥΣΣΑ

Δαχτυλίδι: Μαρτίνα Τρούλιανη

ΧΣ

Δαχτυλίδι: Τάσος Μουστάκας

ΔΙΑ ΧΕΙΡΟΣ
ΗΛΙΜΟΣ

ΣΤΑΥΡΟΣ

ΡΑΪΖΟΡ

ΔΙΑΧΕΙΡΟΣ ΑΝΘΡΩΠΩΝ - ΖΩΩΝ - ΞΥΛΩΝ

Η ΓΛΥΚΟΛΥΣΣΑ

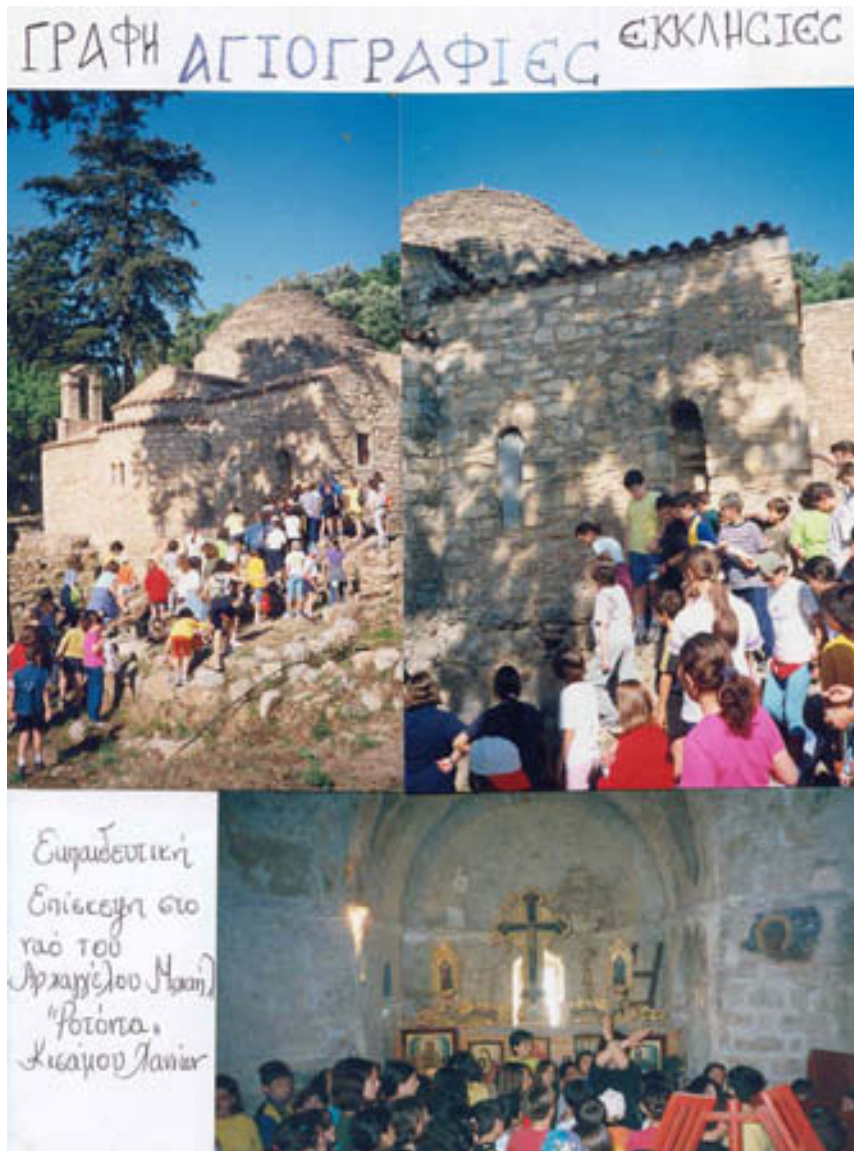
Ο μικρός ή η μικρή
αγιογράφος

ΣΤ ΔΑΜ. ΓΙΩΡΓΙΟ
ΧΑΝΤΩΝ

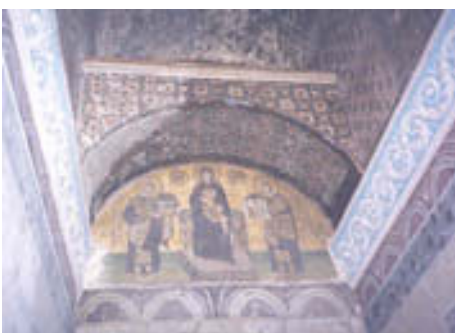
Δαχτυλίδι: Νικόλαος
Παπαδόπουλος

5. Βυζαντινές εκκλησίες και εικόνες

Οι μαθητές, προετοιμασμένοι κατάλληλα, από τις δραστηριότητες που προηγήθηκαν, αλλά και από το βιβλίο της ιστορίας τους που έκανε λόγω για την Αγια-Σοδιά στην Κωνσταντινούπολη, συγκέντρωσαν φωτογραφικό υλικό και πληροφορίες γι' αυτό το αριστούργημα αρχιτεκτονικής, και τα παρουσίασαν στην τάξη. Κατόπιν σε συνεργασία με τη δασκάλα τους αλλά και με τις δασκάλες των δυο ακόμα τμημάτων του σχολείου, επισκέφτηκαν το ναό του Αρχάγγελου Μιχαήλ (Ροτόντα Κισάμου, τη χαρακτηριστικότερη βυζαντινή εκκλησιά) του νομού.

Αγια-Σοφία, ψηφιδωτό και κιονόκρανο από το εσωτερικό της.

Οι μαθητές και η δασκάλα μιλάνε για το εσωτερικό των χριστιανικών ναών, συνδέοντας το μάθημα της ιστορίας με εκείνο των θρησκευτικών, και τα παιδιά συμπληρώνουν σε ένα παιχνίδι, τύπου κοπτικό, το δωδεκάορτο, ενώ προσκομίζουν από μόνα τους διάφορες πληροφορίες που θεωρούν σχετικά με το θέμα που εξετάζουν ως σημαντικές, μαθαίνοντας σιγά σιγά τη βυζαντινή γραφή.

Βιβλιογραφία:
 1) Διαλέγοντας τις βασικές εικόνες: Χατζη Νικολάου
 2) Βυζαντινές Εικονομαχίες: Ησυχαστική Κίνηση: Νίκος Φωκιάλης

Η ΓΡΑΦΗ

Όσοι ήθελαν να τους τα γράψουν είχαν δύο επιλογές. Τα κεφάλαια και το μοναχό. Τα κεφάλαια ήταν ναυαγία (στο αρχαίο), ώστε η διάταξη κατά τον χρόνο να είναι σαφής και αποδοτική. Όμως τα κεφάλαια δεν ήταν πάντα έτσι: τα κεφάλαια γράφονταν μόνο κατά την αρχή της Γραφής, στις αρχές του 1ου αιώνα μ.Χ. στο Βελόνιο. Παλαιότερα, στην αρχαία Ελλάδα χρησιμοποιούσαν μόνο τα κεφαλαία γράμματα. Εκείνοι, δεν όφειλαν να σέβονται τους λαούς, ούτε να τους χρησιμοποιούσαν ούτε σημαία να έλεγαν. Επειδή η γραμμογράφηση γράφει δεν ήταν έτσι οι λαοί. Εξαιρέσεις υπήρχαν, αλλά για με το πώς εξελίσσονται τα βυζαντινά κείμενα. Στη διάταξη κατά κεφάλαια άλλων γραμμάτων:

Η αλφάβητος γραφή (αρχαία ή κλασική)

ΤΙΣΕΠΙΓΙΝΩ
 ΚΙΣΕΙΡΗΘΥΣ
 ΚΑΙΩΕΛΗΚ
 ΛΗΤΑΙ·ΘΥΣ

Η σημερινή γραφή (σημερινή)

ΕΙΣΤΑΒΙΒΑΛΚ
 ΟΛΕΓΟΥΕΠΟΙ
 ΟΥΔΑΙΟΙΑΠΩΤ
 ΠΡΟΥΤΟΥΣΑΧΙ
 ΡΕΙΣΕΠΙΠΗΤΗ

Η αλφειογράφηση (σημερινή)

ΕΙΣΤΑΒΙΒΑΛΚ
 ΟΛΕΓΟΥΕΠΟΙ
 ΟΥΔΑΙΟΙΑΠΩΤ
 ΠΡΟΥΤΟΥΣΑΧΙ
 ΡΕΙΣΕΠΙΠΗΤΗ

Η πρώτη γραμμογράφηση (σημερινή)

Εμφανίστηκε τον 10ο αιώνα μ.Χ. και η χρήση της ξεκίνησε στη γραμμογράφηση των βυζαντινών εκκλησιαστικών γραμμάτων. Η αλφειογράφηση (σημερινή) είναι η πρώτη γραμμογράφηση (σημερινή) που χρησιμοποιείται σήμερα. Η αλφειογράφηση (σημερινή) είναι η πρώτη γραμμογράφηση (σημερινή) που χρησιμοποιείται σήμερα.

Το δωδεκάορτο συμπληρωμένο από το κάθε παιδί ξεχωριστά.

Εδώ είναι όλες οι εικόνες του δωδεκάορτου. Τοποθετήστε τις κάθε εικόνα στη σωστή θέση της σειράς και καταγράψτε τις και εκδώστε τις στο δωδεκάορτο που είναι στην επόμενη σελίδα. (Οι εικόνες θα κοπούν από το φύλλο που ακολούθησε)

1-2-2000
 Οι μήνες του προκύβου στο βυζαντινό ημερολόγιο:

Το βυζαντινό ημερολόγιο φαίνεται να λήφθηκε και στην Κρήτη από την εποχή του αυτοκράτορα Αυγούστου και μοιάζει με το Κυπριακό και το Βιθυνικό.

Οι μήνες του ημερολογίου του βυζαντινού ήταν οι εξής:

1. Θεσμοφορίας από 29/9 - 31/9
2. Ερμαίος από 24/10 - 30/10
3. Γενναίος από 23/11 - 31/11
4. ΜΕΤΑΡΧΙΟΣ από 24/12 - 31/12
5. Αχμείος από 24/1 - 28/1
6. Διοσκουρίας από 21/2 - 31/2
7. Θεοδοσίος από 24/3 - 30/3
8. Πέντιος από 27/4 - 29/4
9. Γιακινθίος από 24/5 - 30/5
10. Υπερβερεταίος από 23/6 - 31/6
11. Νεκύσιος από 24/7 - 30/7
12. Βασίλειος από 23/8 - 31/8

ΚΡΥΣΘΑΛΑΝΤΗ

Επιπλέον πληροφορίες...

Τα παιδιά ασχολήθηκαν και με το έθιμο, του κλήδονα, όπου συγκέντρωσαν πληροφορίες για το αμίλητο νερό, και το κάψιμο των στεφανιών της Πρωτομαγιάς την ημέρα του Αη Γιαννιού. Τα έθιμα αυτά αναβίωσαν σε συνεργασία και με το ένα από τα άλλα δύο τμήματα της πέμπτης στο προαύλιο του σχολείου τους.

Ο κλήδονας και το αμίλητο νερό

Στις 24 Ιουνίου, στη γιορτή του Αι-Γιαννιού, όταν κινεί τα μαγικά στεφάνια, το βράδυ γίνεται το έθιμο του κλήδονα. Η λέξη κλήδονας προέρχεται από την αρχαία ελληνική λέξη κλήδον, που σημαίνει σπινός, προμήνιμα αλλά και επίκληση, δηλαδή λέξεις και φράσεις που ακουγονταν στις μαντικές τελετές και είχαν κάποια προφητική σημασία. Αφού σβήσουν οι φωτιές, επιμύζεται ο κλήδονας που θα ανοιχτεί το πρωί. Δύο παιδιά παίρνουν από τρεις βρόσες αμίλητο νερό. Τα παιδιά αυτά πρέπει να μην είναι ορφανά και να προσέχουν την ώρα που κοιβιούνται το νερό μην τυχόν και μιλήσουν σε κανέναν. Το νερό αυτό το ρίχνουν σ' ένα πήλινο δοχείο, όπου όσοι θα πάνε το πρωί στον κλήδονα έχουν ρίξει αποβραίως τα σημάδια τους -τα «ριζόκρια», όπως τα λένε- δηλαδή δαχτυλίδια, σκουλαρίκια, νομίσματα, χάντρες ή ό,τι άλλο. Σκεπάζουν το πήλινο δοχείο μ' ένα κόκκινο καπί και το αφήνουν όλη τη νύχτα έξω, να το βάλουν τ' άστρα, να «ζαστριμτεί». Σε άλλα μέρη το βάζουν κάτω από τα δέντρα ή ανάμεσα στα λουλούδια. Το πρωί, σε κάθε γειτονιά, μυρίζεται κόσμος στην αυλή ενός σπιτιού και ανοίγουν τον κλήδονα. Όλοι παίρνουν θέση γύρω από το πήλινο δοχείο. Ένα παιδί βράζει μέσα από το δοχείο ένα-ένα τα σημάδια, αφού πρώτα όσος παρακολουθούν λένε κι από ένα τραγούδι. Τα τραγούδια είναι διπτά και φανεράνουν την τύχη κάθε κορτσιού, που το σημάδι του θα βγει από

το δοχείο μετά από το τραγούδι. Ύστερα, τα κορίτσια βγαίνουν στους δρόμους και τραγουδούν:

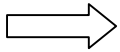
*Κίρας με τ' άστρα κίρασαν στη βράση για να πάνε,
να πάρ' αμίλητο νερό, στον κλήδονα να πάνε.
Αι-Γιάννη Κλήδονάρι, που της ροίρας δίνας χίρη,
που της ροίρας δίνας χίρη. Αι-Γιάννη Κλήδονάρι.*

Αποτελέσματα-αξιολόγηση του σχεδίου εργασίας: «Ταξίδι στα Βυζαντινά τα χρόνια»

Μέσα από το παραπάνω θέμα, η προσέγγισή του οποίου σε μεγάλο βαθμό επιχειρήθηκε με πηγές από την τοπική ιστορία, τα παιδιά:

- ήρθαν σε επαφή με ιστορικά στοιχεία ερευνήσιμα και προσιτά,
- εθίστηκαν στην παρατήρηση και την έρευνα συγκεκριμένων ιστορικών χώρων,
- προσέγγισαν διαθεματικά την ύλη με τη μέθοδο project (ακόμα κι αν οι βασικές κατευθύνσεις ελέγχονταν από την εκπαιδευτικό της τάξης),
- είχαν την ευκαιρία να εκφραστούν και να συνεργαστούν,
- μπόρεσαν να αναλάβουν πρωτοβουλίες, να βιώσουν και να μάθουν,
- βγήκαν έξω από το σχολείο κι έκαναν μάθημα σε χώρους πολιτισμού,
- ασκήθηκαν στην επεξεργασία ενός θέματος με ποικίλους τρόπους,
- ανακάλυψαν τη λογική των πολλαπλών αναγνώσεων που χρειάζεται κανείς να ασκεί σε πράγματα, γεγονότα, στάσεις ανθρώπων προκειμένου να διαμορφώσει τη δική του άποψη για αυτό που ονομάζεται ιστορία, πολιτισμός, στάση ζωής.

1.1.5 ΜΑΘΗΜΑ: Γεωγραφία

ΘΕΜΑ: «Τα παιδιά της Ευρώπης ανταμώνουν μέσα από μουσική, χρώμα, γεύσεις και κίνηση στην τάξη μας.»

Τεκμηρίωση, σχεδιασμός, επιδιώξεις:

Η μετακίνηση πολιτισμικών ομάδων στη χώρα μας αποτελεί αιτία κοινωνικών εξελίξεων και στα πλαίσια της εκπαιδευτικής διαδικασίας. Προκειμένου να ξεπεραστούν τα όποια προβλήματα προκύπτουν από τις εξελίξεις αυτές, το ελληνικό σχολείο αναπροσαρμόζει το ρόλο και το χαρακτήρα του. Η παραπάνω άποψη απετέλεσε πίστη της δασκάλας της συγκεκριμένης σχολικής τάξης, γεγονός που είχε σαν αποτέλεσμα το σχέδιο εργασίας, που ακολουθεί και γίνεται εύκολα αντιληπτή η σκοπιμότητά του από τον τίτλο του.

Αναλυτικότερα, σκοπός του συγκεκριμένου εκπαιδευτικού σχεδιασμού αποτέλεσε η κατανόηση από τους μαθητές της πολιτισμικής πολυμορφίας στο σχολικό περιβάλλον, η ενίσχυση της αντίληψης του σεβασμού της διαφορετικότητας και των ίσων δικαιωμάτων, η ανάπτυξη της επικοινωνίας, της συνεργασίας και της ομαδικότητας ανάμεσα στα παιδιά και τέλος η ανάπτυξη της θετικής αυτοεκτίμησης σε αλλοδαπά παιδιά, ή σε παιδιά με γονείς μη ελληνικής καταγωγής.

Στόχοι πειραματισμού αποτέλεσαν η εξοικείωση δασκάλου και μαθητών με τις αρχές της διαπολιτισμικής αγωγής καθώς και η χρήση μεθόδων κι εργαλείων (όπως της βιωματικής-επικοινωνιακής διδασκαλίας και της χρήσης εποπτικών μέσων), που θα μπορούσαν να προάγουν τον διαπολιτισμικό διάλογο αξιοποιώντας τα μαθήματα αισθητικής αγωγής και της λογοτεχνίας, της γλώσσας και της ιστορίας, στα πλαίσια της εναλλακτικής χρήσης του περιεχομένου των σχολικών βιβλίων και της διαθεματικής προσέγγισης της ύλης.

Οι δραστηριότητες- περιεχόμενα και μέσα

Παράλληλα με τη διδασκαλία του μαθήματος της γεωγραφίας με βάση το σχολικό εγχειρίδιο, κρίθηκε σκόπιμο (για λόγους που έχουν ήδη προαναφερθεί) από την εκπαιδευτικό της τάξης, να ξεκινήσει το συγκεκριμένο σχέδιο εργασίας το οποίο θα αναπτύσσονταν τη μία από τις δύο εβδομαδιαίες ώρες που προβλέπονταν από το αναλυτικό πρόγραμμα.

Βήματα του σχεδίου εργασίας

Το μόνο που έμενε ήταν να ανακοινώσει την ιδέα της στους μαθητές και να συζητήσουν όλοι μαζί για το πώς έπρεπε να αναπτυχθεί το σχέδιο δράσης τόσο από πλευράς περιεχομένου, όσο κι από πλευρά δραστηριοποίησης και συντονισμού. Κυρίως όμως έπρεπε να διασφαλιστεί το γεγονός ότι θα επρόκειτο για κάτι που θα άρεσε στα παιδιά και που θα μπορούσαν να εμπλέξουν σ' αυτό τα ενδιαφέροντα και τις επιθυμίες τους.

Αφού συμφώνησαν όλοι μαθητές και δασκάλα συζήτησαν για τους λόγους που οδηγούν τις χώρες σε ενώσεις ή συμμαχίες κι ερευνώντας προσκόμισαν στην τάξη υλικό που τεκμηριώνει την άποψη για μια ενωμένη και δυνατή Ευρώπη. Στα πλαίσια της διαθεματικής προσέγγισης της ύλης το μάθημα της γεωγραφίας συνδέθηκε με εκείνο της ιστορίας της Δ' τάξης (αρχαίων χρόνων), την ιστορία δηλαδή του πελοποννησιακού πολέμου και τις συμμαχίες με βάση τις πόλεις των Αθηνών, της Σπάρτης και της Θήβας.

Στη συνέχεια οι μαθητές χωρίστηκαν σε τετραμελείς ή πενταμελείς ομάδες εργασίας κι ανέλαβαν τη σπουδή και επεξεργασία συγκεκριμένων ευρωπαϊκών χωρών, με τελικό σκοπό την παρουσίαση

των συμπερασμάτων τους στο σύνολο των συμμαθητών τους. Ο *συντονισμός* των δράσεων μέσα στην ομάδα, ήταν υπόθεση της κάθε ομάδας ξεχωριστά, η οποία *καλούνταν να αντεπεξέλθει στην υποχρέωση της παρουσίας* του έργου της σε καθορισμένο (από το σύνολο των παιδιών της τάξης) χρόνο.

Εν τω μεταξύ, μέσα στην τάξη, η *παραδοσιακή διδασκαλία* συνεχίζονταν από τη δασκάλα κανονικά. Τα παιδιά δούλευαν το γεωγραφικό και τον πολιτικό χάρτη, ενώ ποικίλο υλικό που συνδέονταν με την ενότητα προς επεξεργασία συγκεντρώνονταν στην τάξη. Έτσι αντιστοιχίζονταν *χώρες -με πρωτεύουσες, με νομίσματα, με ακούσματα γλωσσικά-μουσικά, με πίνακες ζωγραφικής, με λογοτεχνικά αποσπάσματα και παραμύθια, προσκομίζονταν ήθη και έθιμα* από τους μαθητές κι εντοπίζονταν ομοιότητες και διαφορές μεταξύ των χωρών κρατών. Στα πλαίσια της διαθεματικής προσέγγισης της ύλης το μάθημα της γεωγραφίας εκτός από την ιστορία συνδέθηκε με τα μαθηματικά (όπου οι μαθητές καλέστηκαν να λύσουν προβλήματα) και με την κοινωνική και πολιτική αγωγή.

Κατόπιν οι μαθητές στα πλαίσια «*υιοθεσίας*»¹⁶⁶ μίας από τις ευρωπαϊκές χώρες με τις οποίες ασχολούνταν στην ομάδα τους, *αιτιολόγησαν* γραπτά και συνοπτικά την προτίμησή τους κι ανέλαβαν να φέρουν και να παρουσιάσουν στην τάξη, *ένα μουσικό κομμάτι* από τη χώρα αυτή, *μια συνταγή μαγειρικής, κάποιες πληροφορίες πραγματικές ή φανταστικές και μια εικαστική εικόνα.*

Το πρόγραμμα ολοκληρώθηκε με τη βοήθεια ενός *παιχνιδιού ρόλων.*

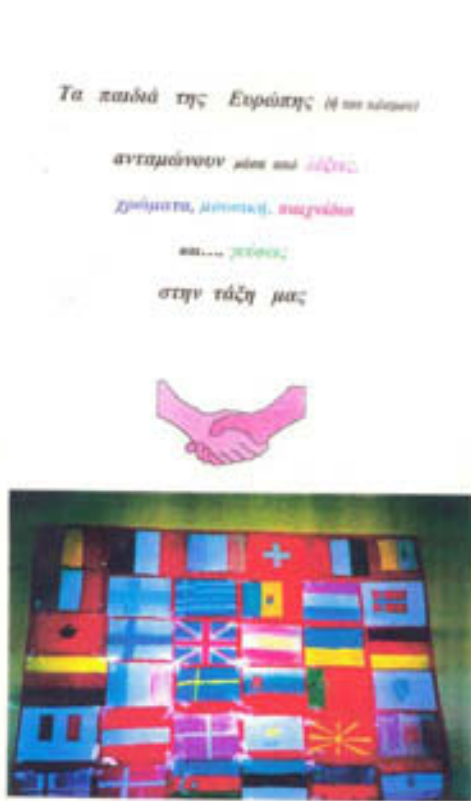
Στα πλαίσια ενός θεατρικού παιχνιδιού που καθορίστηκε το τελευταίο διδακτικό δίωρο μιας ημέρας, η τάξη μεταμορφώθηκε σε ευρωπαϊκό εστιατόριο. Οι μαθητές μαγείρεψαν μόνοι ή με τη βοήθεια των γονιών τους και έφεραν στην τάξη τη νοστιμιά (φαγητό ή γλυκό) της αρεσκείας τους, ενώ αναλαμβάνοντας ρόλους: σεφ, σερβιτόρων, υπεύθυνων για τη μουσική του εστιατορίου κ.α, συντόνισαν τις επισκέψεις πολλών και περίεργων προσκεκλημένων (συμμαθητών τους από το ίδιο τμήμα από διπλανά τμήματα, από δασκάλους ειδικοτήτων και μη του σχολείου) στο χώρο (του εστιατορίου-τάξης), εντυπωσίασαν με τις πρωτότυπες γεύσεις, τα μουσικά ακούσματα με τη γλωσσική ποικιλότητα, ενώ εξέπληξαν με την προθυμία τους να μοιραστούν με συμμαθητές τους από άλλες χώρες τις εμπειρίες τους και να τις ανταλλάξουν μεταξύ τους.

Κυρίως όμως ικανοποιήθηκαν οι ίδιοι, αφού ένιωσαν πως είναι να επικοινωνεί κανείς αληθινά μέσα από τον πολιτισμό.

Δείγματα δράσεων και δραστηριοτήτων

Οι μαθητές με τη δασκάλα τους συζήτησαν κι ερευνώντας προσκόμισαν στην τάξη υλικό που τεκμηριώνει την άποψη για μια ενωμένη και δυνατή Ευρώπη.

Στη συνέχεια χωρίστηκαν σε ομάδες εργασίας κι ανέλαβαν η κάθε ομάδα, τη μελέτη σε σχέση με βασικά σημεία που αφορούν τη θέση, το κλίμα, τα επαγγέλματα και τον πολιτισμό ορισμένων ευρωπαϊκών χωρών, τα οποία παρουσίασαν στην τάξη. (Οι φωτογραφίες που παρουσιάζονται σε αυτή τη σελίδα και εικονίζουν τη σχολική τάξη είναι από επόμενο σχολικό έτος κατά την εφαρμογή του ίδιου σχεδίου εργασίας. φωτογραφίες από τη συγκεκριμένη δράση δεν υπάρχουν γιατί δεν υπήρχε εξ αρχής πρόθεση για παρουσίαση.)

Στη συνέχεια τα παιδιά αντιστοίχισαν χώρες -με πρωτεύουσες, με νομίσματα, με ακούσματα γλωσσικά-μουσικά, με πίνακες ζωγραφικής, με λογοτεχνικά αποσπάσματα και παραμύθια, προσκόμισαν ήθη και έθιμα και εντόπισαν ομοιότητες και διαφορές μεταξύ των χωρών κρατών. Στα πλαίσια της διαθεματικής προσέγγισης της ύλης το μάθημα της γεωγραφίας συνδέθηκε με τα μαθηματικά (όπου οι μαθητές καλέστηκαν να λύσουν προβλήματα) και την ιστορία (Συμμαχίες κρατών στην αρχαία Ελλάδα-εμφύλιοι πόλεμοι). (Οι φωτογραφίες που πλαισιώνουν τη συγκεκριμένη σελίδα είναι από το βιβλίο των Ξανθή Ζενετζιδάκη- Σοφία Εμμανουήλ, με τίτλο: Ταξίδι στην Ενωμένη Ευρώπη).

Ενώσει ολόεσ ελβετίους με τη χώρα που σήφεις:

Amsterdam - Ολλανδία
Vienna - Γερμανία

Brussels - Βελγία
London - Βρετανία
Berlin - Γερμανία

Paris - Γαλλία
Ευρώπη

Madrid - Ισπανία
Rome - Ιταλία
Athens - Ελλάδα

Ελλάδα - Ευρώπη		Ισπανία - Ευρώπη	
Ελλάδα - Αφρική		Ισπανία - Ασία	
Γερμανία - Αφρική		Πορτογαλία - Ασία	
Οι Βελγιοί - Ευρώπη		Αυστραλία - Αφρική	
Οι Γάλλοι - Αφρική		Φινλανδία - Αφρική	
Ολλανδία - Αφρική		Σουηδία - Αφρική	
Ιταλία - Αφρική		Αυστρία - Ασία	
Γερμανία - Αφρική		Ελλάδα - Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο	

Προβλήματα

1. Δοσάτε ταξί με μεγάλα αριθμητικά προβλήματα:

1. Ένα τουριστικό κοπτήρι 12.000 δολ. Να βρείτε ποσο κοπτήρι το ίδιο ποσού σε νόμισμα της Ολλανδίας, της Γερμανίας και της Γαλλίας, χρησιμοποιώντας τον πίνακα τιμών συναλλάγματος που θα βρείτε στην επιμαρτυρία της ημάρας.

Απάντη

ΑΕΠ: 1	ΠΡΟΣΤΙΘΕΤΟ ΚΩΔ. 030 000
2017/10/19/00	ΚΩΔ. ΣΤΑ. 00
	ΜΕ ΜΕ 32

	Ισπ. ΠΝ	3,900
	Γαλλ. ΠΝ	20,0
	Γερμ. ΠΝ	4,900
	Βελγ. ΠΝ	1,200
	Ολλανδ. ΠΝ	8,500

2. Σ' ένα ελληνικό ταξιδιωτικό πλάνο για θέατρο 15.500 δολ. Πόσο κοπτήρι το θέατρο αυτό σε πούβες Ισπανίας, ολλάνιας Αυστρίας και ολλάνια Πορτογαλίας;

Απάντη

3. Με 20.000 δολ. ησυχάζουμε:

- 0 _____ λίρες Ισπίας
- 0 _____ λίρες Αγγλίας
- 0 _____ μάρκα Γερμανίας
- 0 _____ μάρκα Φινλανδίας
- 0 _____ κορόνα Σουηδίας
- 0 _____ κορόνα Δανίας
- 0 _____ φράγκα Βελγίας
- 0 _____ φράγκα Γαλλίας

Ελληνικά
Αγγλικά
Γαλλικά
Γερμανικά
Ασινζουα
Ισπανικά
Ιταλικά
Ολλανδικά
Πορτογαλικά
Σουηδικά
Φινλανδικά

Καλημέρα
good morning
bonjour
hallo
goddag
buenos dias
buongiorno
goedendag
bom dia
godmorgon
hyvii painiivi

Ευχαριστώ
thank you!
merci!
danke!
takki!
dargusto!
grazie!
bedanken!
agradar
tack!
kiitos

Εγώ	Συγγραφέας	Χώρα
<ul style="list-style-type: none"> • Το κορετσόσα με τα σπύρα • Η Χιονάτη και οι 7 νάνοι • Γκιονόλβεο • Οδυσσέας • Δον Κιχότης • Τεν - τεν • Πίπη η φσαδομύτη • Πινόκιο • Η Αλίση στη χώρα των θαυμάτων • Αστροξέ 	<ul style="list-style-type: none"> Αντερσεν Γορμ Σουίφτ Όμηρος Θορβέντες Ερζέ Αστρίντ Λίντγκρεν Κολόντι Α. Ντόρτσον Γκοσνί 	<ul style="list-style-type: none"> Δανία Γερμανία Ισλανδία Ελλάδα Ισπανία Βέλγιο Σουηδία Ιταλία Αγγλία Γαλλία

ΤΟΥ : ΟΠΩΣΤΕΡΟΤΗΤΟ ΔΙΚΟΣΤΑΣ : ΑΝΝΑ ΓΚΙΝΗ
 ΤΗΣ - ΟΙΚΟΓΕΝΕΙΑΣ ΤΗΣ ΜΗΤΕΡΑΣ ΤΗΣ : ΣΩΣΤΗΡ. ΟΥΡΑΝΗ
 ΤΟΥ ΟΙΚΟΓΕΝΕΙΑΣ ΤΗΣ ΠΑΤΕΡΑΣ : ΚΩΣΤΑΣ ΓΚΙΝΗ
 ΔΙΕΥΣΗ : ΠΛΕΥΡΟΝ ΣΤΕΦΑΝΙΟΥ 13
 ΤΗΛ : 53461
 ΗΜΕΡΙΑ : ΚΥΡΙΑΚΗ 2 ΙΑΝΟΥΑΡΙΟΥ 2000

Επιθυμώ να υιοθετήσω την Αλβανία
 γιατί είναι η πατρίδα μου και την
 αγαπάω πολύ

που έχει αυτή τη σημαία :

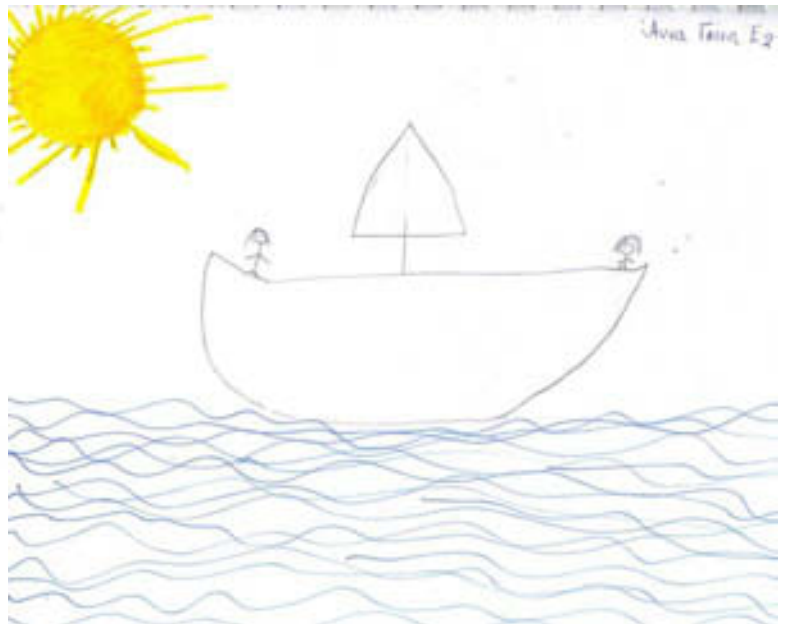
νόμισμα : ΛΕΚ

θρησκεία : χριστιανική

κλίμα : ζεστό, τροπικό

θέση : κεντρική Ευρώπη

Επαγγελματικά κατοίκους : εργάτες

Σελίδα 6
 Ένα μικρό κοριτσάκι μένει μαζί με την οικογένειά της κοντά στη θάλασσα. Πολύ κοντά. Εκεί υπάρχουν πολλά καράβια και πολλά φορτία. Το κοριτσάκι σρώει βρέσκα φάρια και κάνει κάθε μέρα μπάνιο.
 Είναι πολλή ευτυχισμένη γιατί αγαπάει με τον αδερφό της που είναι μικρός και με τις φίλες της και παίζουν διάφορα παιχνίδια όπως μπάλα. Η παίχουν στη θάλασσα με αναμμένα κάρια τους και κοιτάζουν ήλια στην άλλη μέρα στο νερό. Μεσαυτί τους σπάζουν τους και σρώνε μεσημεριανό. Αργότερα κοιμούνται και ξυπνάνε το απόγευμα και παίζουν ως το βράδυ στην άμμο. Το βράδυ τους φωνάζουν οι γονείς τους να φάνε και να κοιμηθούν. Έτσι περνάει η μέρα τους.

ANNA ΓΚΙΝΗ
 Ε2

Λίστη υιοθεσίας Νο 1 σελίδα 51

1: ΟΡΘΟΚΑΤΑΛΑΤΗ ΕΛΛΑΣ: Γιάννα Μουρατίδου Ε2
2: ΟΡΘΟΚΑΤΑΛΑΤΗ ΚΑΤΑΡΓΗΣΗ: Αρσένης Μουρατίδης
3: ΟΡΘΟΚΑΤΑΛΑΤΗ ΤΟΥ ΜΑΡΤΙΟΥ: Νίκος Μουρατίδης
4: ΑΝΤΙΣΥΡΑΚΑΛΗ 8
5: 0012857110
6: 4/1/00

Επιθυμώ να υιοθετήσω τη Ρωσία —
γιατί θέλω να μάθω καλύτερα τη χώρα
αυτή, που είναι και υατά στη Ευρώπη της χώρας
μου.

που έχει αυτή τη σημαία:

νόμισμα: ρούβλι

θρησκεία: Χριστιανοί.

κλίμα: Ήλιος.

θέση: Δυτική στη Ευρώπη.

Επισημότητα κατοίκων: Γαλλικά κυρίως.

Γιάννα Φιλάκου Β Τυράλιος

ΡΟΖΙΚΗ ΣΑΛΑΤΑ

- Αγά βραστά 6-7
- Πατάτες βραστές 3-4
- Μαγιονέζα 500gr
- Αραρά 2 κουταλιές
- Καρότα βραστά 3-4
- Ζαφείρι 400gr
- Κρεμμύδι (υπόλευκό) ένα ποδάρι
- Αγκούρα, τσικι 0,5κιλ.

ΟΛΑ ΤΑ ΚΟΒΟΥΜΕ ΨΙΛΑ ΨΙΛΑ
ΚΑΙ ΤΑ ΑΝΑΚΑΤΕΧΟΥΜΕ

ΚΑΛΗ ΕΠΙΤΥΧΙΑ ΓΙΑΝΝΑ

ΜΟΥΡΑΤΙΔΟΥ

Ε2

Λίστη υιοθεσίας Νο 2 σελίδα 52
Υπογράψτε μια χειρογράφη για τη χώρα που υιοθετήσατε

ΝΑ ΣΤΑΜΑΤΗΣΟΥΝ
ΟΙ ΠΟΛΕΜΟΙ

ΓΙΑΝΝΑ
ΜΟΥΡΑΤΙΔΟΥ
Ε2

Η : Ομογενειακό μου όνομα : Τάσος Μηνιακός
 Ι : Ονοματεπώνυμο της μητέρας μου : Μαργαρίτα Μηνιακή
 ΙΙ : Ονοματεπώνυμο του πατέρα μου : Ευάγγελος Μηνιακός
 ΚΑ : Ηρακλής 5
 Δ : 50909
 Ημερ : 6/2/2000

Επίσημα να υποδείξω την Αρχίδα
 γιατί είναι αρχή του Μαίνα Κρε

που έχει από τη σημαία :

- κόσμημα : λίγα στέρνα
- έθνη : προτεσταντικά
- κλίμα : ήλιος
- θέση : Β.Α της Ευρώπης
- Επιχειρήματα : κατοικούν στατιστικά και περιβάλλοντα ζεστά

Αίτηση υποδείας ΝΤΖ
 Ζοφάρια για Ζοφάρια για τη λήρα και ούλτρεσσά

σελίδα #1

«Μια περιπέτεια στους δρόμους του Λονδίνου»
 Μια χειμωνιάτικη μέρα ένα παιδί ξεκίνησε
 με τους γονείς του για να πάνε τα
 Χριστουγεννιάτικα τους ψώνια. Πήγαν σένα
 από τα μεγαλύτερα μαγαζιά του Λονδίνου.
 Καθώς πήγαναν, το παιδί ξέφυγε από τους
 γονείς του και πήγε να δει μια βερύνα
 με παιχνίδι. Ξαφνικά χάνει τους γονείς
 του μέσα στον κόσμο. Προίτηκε και δεν
 ήξερε τι να κάνει. Αρχισε να κινάει και
 και να κλάει. Έτρεξε στο δρόμο χωρίς να
 κοιτάζει όμως και παραλίγο ένα αυτοκίνητο
 να τον πιαήσει. Μετά είδε έναν αστυνομικό
 και τον πήρε στο τμήμα όπου τον περίμεναν
 οι γονείς του.

Τάσος Μηνιακός

Μαθήτρια (Ε)

Λίστη υιοθεσίας Νο 1

ΤΟΥ : ΟΡΘΟΔΟΞΟΝ ΤΗΜΟ ΔΙΟΚΛΗΣ ΧΡΙΣΤΙΝΑ ΚΑΤΣΑΝΕΒΑΚΗ Εξ
 ΤΗΣ : ΟΙΚΟΓΕΝΕΙΑΣ ΤΗΣ ΠΡΟΙΣΤΑΤΗΣ ΚΩΛΜΑΝ ΜΠΡΙΓΚΙΤΣ
 Η ΣΟΥ : ΟΙΚΟΓΕΝΕΙΑΣ ΤΟΥ ΜΠΟΥΡΝΙ ΟΥΣ : ΚΑΤΣΑΝΕΒΑΚΗΣ ΒΑΓΚΕΛΗΣ
 Δύο : Ζα-Αουτίδου Ε
 ΠΩ : 57029
 ημερ: 4/1/20

Επιθυμώ να υιοθετήσω μια Γερμανίδα -
 γιατί αυτή η χώρα μου φαίνεται πολύ
 μαγευτική όταν χιονίζει και επειδή έχω
 πληροφορίες από αυτήν. (από τη μητέρα μου που
 γεννήθηκε εκεί)

που έχει αυτή τη σημαία :

νόμισμα : μέτρο Γερμανίας

θρησκεία : Ρωμαιοκαθολική και Προτεστάντες

κλίμα : Ψυχρό

θέση : 2ο κέντρο στο Ευρώπη

Επαγγελματίες κατοίκων : Διάφορα: Βιομήχανοι, εργάτες
 γεωργοί κ.λπ

ΥΛΙΚΑ

100gr αλεύρι
 40gr ζάχαρη
 300gr κρύο βούτυρο (σε κομματάκια)
 (αυτό
 (κρύο) αυγού
 λίγη βανίλια
 μαργαρίτα (χωρίς καλόνι βιολιά)
 αλάτι

ΕΦΑΡΜΟΓΗ

Αλέουμε με τα χέρια το αλεύρι, τη ζάχαρη,
 βούτυρο, το αυγό, τον κρόκο και τη βανίλια.
 γίνε σφίγγη ζύμη που θα τη βάλουμε για μια
 στο ψυγείο. Ανοίγουμε σε αλευρωμένη επιφάνεια
 την ζύμη σε φύλλο πάχους 2 χιλ. Πιάνουμε
 κομμάτια για μπισκοτάκια στο ίδιο σχήμα
 για ή δύο διαφορετικά μεγέθη. Βάζουμε με τα
 χέρια τα αντιστοιχία σχήματα και βάζουμε τα σε
 φάρινα με δαδύχαρτα. Τα ψήνουμε για 10
 λεπτά στους 150 βαθμούς. Θυμάμε τα μπισκο-
 τάρια μας τα τρία ή δύο διαφορετικά με
 με μαργαρίτα. Πασπαλάμε από πάνω με
 με αλάτι ή αλεύρι με ζάχαρη.

TINA Εξ

Λίστη υιοθεσίας Νο 2 TINA Εξ

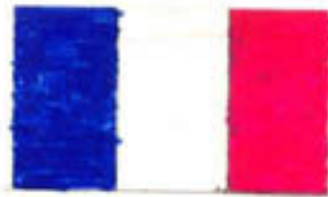
Μαθήτρια (ΣΤ)

ΜΙΝΟΥΤΗ ΒΙΒΙΟΘΗΚΗ
 Ξαγροίστε μια ξαγροίσα για τη χώρα σας ειδικά για εμάς

ΣΟΛΑΝΑΚΗ
 ΕΙΡΗΝΗ
 Ερ

ΓΑΜΙΑ

Είρηνε Σολανάκη
 Ερ

Κρέπ Σαυτάρας

Κρέπ
 100 γρ. αλεύρι
 1/4 κ. γάλα κρέπ
 λίγη αλάτι
 λίγη Σαυτάρας
 1 κουταλιά βούτυρο
 1 αυγό
 Ρίχνουμε όλα τα υλικά στο μίξερ και γυρνάμε
 ένα λεπτό. Πιρνάζουμε λίγα από τα κρέπ και ρίχνουμε
 σε βουτυρωμένο σιρόφι. Όπου η κρέπ πάρει χρώμα
 τη γυρνάμε από την άλλη μεριά. Αδειάζουμε το
 κρέπ.

Γέρισμα - γαρνιτούρα

100 γρ. πουβερσάρα
 25 γρ. άχνη
 1/4 κ. σωςόλι
 25 γρ. ερούρα

Ο ΠΥΡΟΣ ΤΟΥ ΑΪΦΕΙ, ΤΟ ΘΡΑΝΩΤΕΡΟ ΑΕΙΩΘΕΑΤΟ ΤΗΣ ΓΑΜΙΑΣ

Είναι ένας μεγαλητός, σφιχτός πύργος που βρίσκεται στο Παρίσι. Το ύψος
 του είναι περίπου 300 μέτρα από τον κατασκευαστή του, ο μηχανικός Γουστάβος Αΐφελ. Είναι
 σιδερένιος βάρους 6900 τόνων και υψος 300,61 μέτρα. Αποτελείται από τρεις
 όροφοι που εξοπλίζονται με κλιματιστικό και ασανσέρ. Ο πύργος
 όμοιος έχει κατασκευαστεί, κατακόρυφα κέντρα διασποράς, Συναρμολογία
 κ.λπ. και οι δύο όροφοι είναι χύμα περίπου στην κορυφή
 υπάρχουν ρανσάρ, μετεωρολογικοί σταθμοί, ο γάμος του Παρισιού
 κ.λπ. ♥

ΣΟΛΑΝΑΚΗ
 ΕΙΡΗΝΗ
 Ερ

Το πρόγραμμα ολοκληρώθηκε με τη βοήθεια ενός παιχνιδιού ρόλων. Στα πλαίσια ενός θεατρικού παιχνιδιού η τάξη μεταμορφώθηκε σε ευρωπαϊκό εστιατόριο όπου οι μαθητές είχαν μαγειρέψει κι αναλαμβάνοντας ρόλους: σεφ, σερβιτόρων, υπεύθυνων για τη μουσική του εστιατορίου κ.α, συντόνισαν τις επισκέψεις πολλών προσκεκλημένων στο χώρο του εστιατορίου-τάξης κι εντυπωσίασαν με τις πρωτότυπες γεύσεις, τα ακούσματα και τη γλωσσική ποικιλότητα.

**ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΚΡΗΤΗΣ
ΣΧΟΛΗ ΕΠΙΣΤΗΜΩΝ ΤΗΣ ΑΓΩΓΗΣ
ΠΑΙΔΑΓΩΓΙΚΟ ΤΜΗΜΑ ΔΗΜΟΤΙΚΗΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ**

ΧΡΥΣΗ Γ. ΤΕΡΕΖΑΚΗ

**ΤΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ
«ΜΕΛΙΝΑ-ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ ΚΑΙ ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΣ» ΩΣ
ΕΝΑΛΛΑΚΤΙΚΗ ΜΟΡΦΗ ΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΑΣ ΚΑΙ ΜΑΘΗΣΗΣ.**

Η θεωρητική τεκμηρίωση, το θεσμικό πλαίσιο και
η πρακτική του εφαρμογή στο 8^ο Δημοτικό Σχολείο Χανίων

Μεταπτυχιακή Εργασία Ειδίκευσης

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ

Επιστημονική επιτροπή:

Επόπτης: Κανάκης Ιωάννης, Καθηγητής Π.Τ.Δ.Ε

Μέλη: Ανδρεαδάκης Νικόλαος, Επιμ. Καθηγητής Π.Τ.Δ.Ε

Μουδατσάκης Τηλέμαχος, Επιμ. Καθηγητής Π.Τ.Δ.Ε

**ΡΕΘΥΜΝΟ
ΔΕΚΕΜΒΡΙΟΣ 2004**

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ

Σελίδα

- Οι πόλεις της Ελλάδας στις οποίες εφαρμόστηκε το Πρόγραμμα
- ΜΕΛΙΝΑ στη φάση της πειραματικής του εφαρμογής.....3
- Τα σχολεία της πειραματικής εφαρμογής σε ολόκληρη τη χώρα.....4
- Φάκελοι κορμού και Εκπαιδευτικά προγράμματα επισκέψεων σε χώρους πολιτισμικής αναφοράς που ειπονήθηκαν από το Πρόγραμμα ΜΕΛΙΝΑ.....6
- Αυτούσιες οι συνεντεύξεις των μαθητών των δύο ομάδων που συμμετείχαν στην έρευνα.....11
- Πρακτικά του Συλλόγου Διδασκόντων του 8^{ου} Δημ. Σχ. Χανίων – Εκθέσεις αξιολογήσεων του Προγράμματος177
- Ονοματεπώνυμο των μαθητών που συμμετείχαν στις σχολικές τάξεις της πειραματικής εφαρμογής του Προγράμματος -στα πλαίσια της συγκεκριμένης μελέτης περίπτωσης, από το 1998 έως το 2002.....193

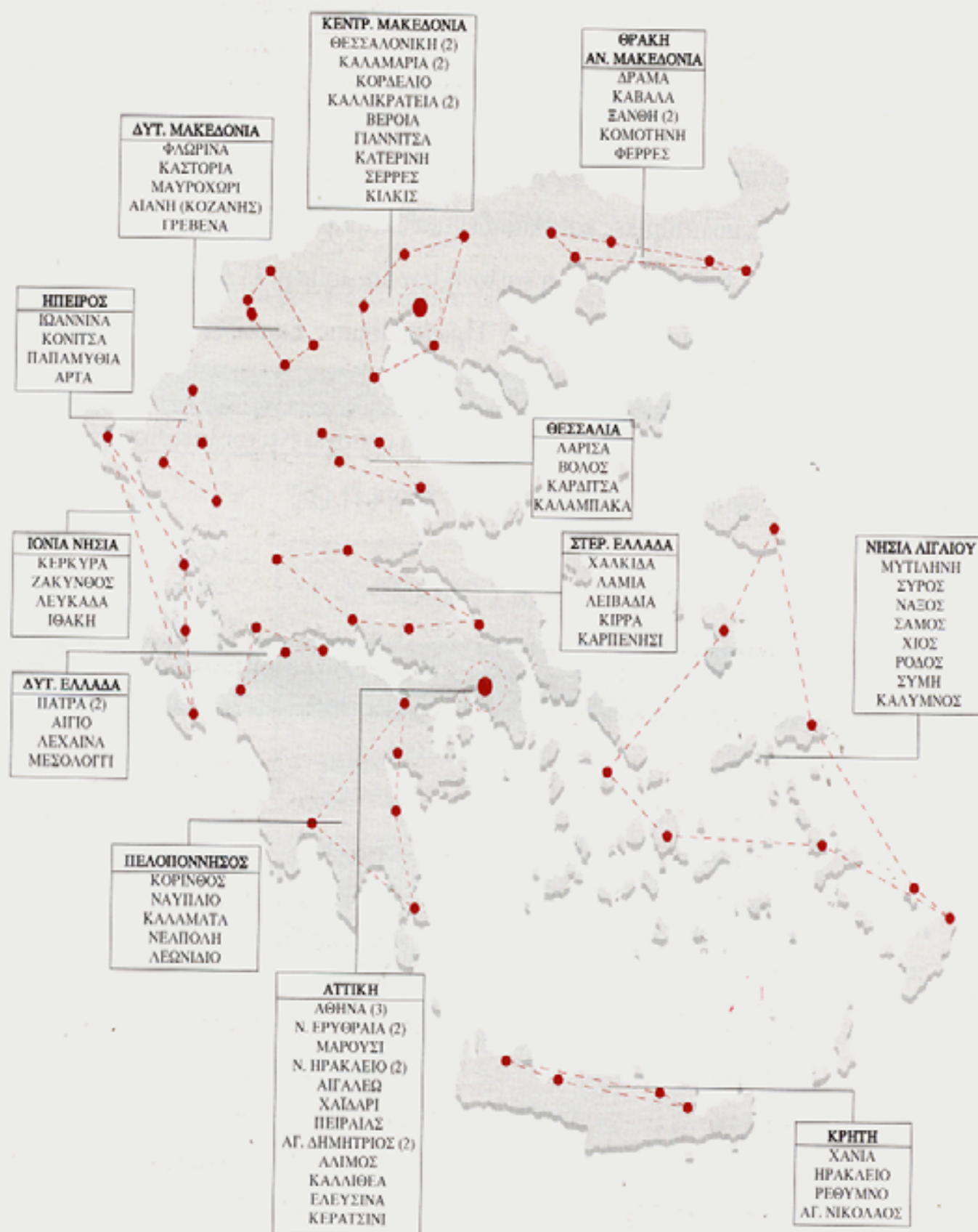
*«ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΜΕΛΙΝΑ –ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ ΚΑΙ ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΣ»
ως εναλλακτική μορφή επικοινωνίας και μάθησης*

*Πανεπιστήμιο Κρήτης
Ρέθυμνο 17/12/2004*

*Στην Αρτεμούλα, στο Νικολάκη
και σε όλα τα παιδιά του κόσμου...*

79 ΣΧΟΛΕΙΑ ΠΕΙΡΑΜΑΤΙΚΗΣ ΕΦΑΡΜΟΓΗΣ

**ΔΗΜΟΤΙΚΑ ΣΧΟΛΕΙΑ ΣΤΑ ΟΠΟΙΑ ΕΦΑΡΜΟΖΕΤΑΙ
ΤΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΜΕΛΙΝΑ - ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ ΚΑΙ ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΣ**

Α' Διεύθυνση Αθηνών	89ο Δημοτικό Σχολείο Αθηνών 70ο Δημοτικό Σχολείο Αθηνών Πειραματικό Δημοτικό Σχολείο Παν/μίου Αθηνών
Β' Διεύθυνση Αθηνών	2ο Δημοτικό Σχολείο Ν. Ερυθραίας 3ο Δημοτικό Σχολείο Ν. Ερυθραίας 7ο Δημοτικό Σχολείο Αμαρουσίου 1ο Δημοτικό Σχολείο Ν. Ηρακλείου 8ο Δημοτικό Σχολείο Ν. Ηρακλείου
Γ' Διεύθυνση Αθηνών	20ο Δημοτικό Σχολείο Αιγάλεω 8ο Δημοτικό Σχολείο Χαϊδαρίου
Δ' Διεύθυνση Αθηνών	8ο Δημοτικό Σχολείο Αγίου Δημητρίου 16ο Δημοτικό Σχολείο Αγίου Δημητρίου 5ο Δημοτικό Σχολείο Αλίμου 15ο Δημοτικό Σχολείο Καλλιθέας
Διεύθυνση Δυτικής Αττικής	6ο Δημοτικό Σχολείο Ελευσίνας
Διεύθυνση Π.Ε. Πειραιά	33ο Δημοτικό Σχολείο Πειραιά 9ο Δημοτικό Σχολείο Κεραταίνιου
Νομός Αιτωλοακαρνανίας	2ο Δημοτικό Σχολείο Μεσολογγίου
Νομός Αργολίδας	3ο Δημοτικό Σχολείο Ναυπλίου
Νομός Αρκαδίας	Δημοτικό Σχολείο Λεωνιδίου
Νομός Άρτας	9ο Δημοτικό Σχολείο Άρτας
Νομός Αχαΐας	15ο Δημοτικό Σχολείο Πατρών 17ο Δημοτικό Σχολείο Πατρών 2ο Δημοτικό Σχολείο Αγίου
Νομός Βοιωτίας	8ο Δημοτικό Σχολείο Λειβαδιάς
Νομός Γρεβενών	3ο Δημοτικό Σχολείο Γρεβενών
Νομός Δράμας	13ο Δημοτικό Σχολείο Δράμας
Νομός Δωδεκανήσου	1ο Δημοτικό Σχολείο Ιαλισσού Ρόδου 1ο Δημοτικό Σχολείο Σύμης 1ο Δημοτικό Σχολείο Καλύμνου
Νομός Έβρου	3ο Δημοτικό Σχολείο Φερρών Έβρου
Νομός Ευβοίας	2ο Δημοτικό Σχολείο Χαλκίδας
Νομός Ευρυτανίας	1ο Δημοτικό Σχολείο Καρπενησίου
Νομός Ζακύνθου	1ο Δημοτικό Σχολείο Κάμπου
Νομός Ηλείας	2ο Δημοτικό Σχολείο Λεχαιών
Νομός Ημαθίας	5ο Δημοτικό Σχολείο Βέροιας
Νομός Ηρακλείου	36ο Δημοτικό Σχολείο Ηρακλείου
Νομός Θεσπρωτίας	1ο Δημοτικό Σχολείο Παραμυθιάς

Νομός Θεσσαλονίκης	4ο Δημοτικό Σχολείο Θεσσαλονίκης 13ο Δημοτικό Σχολείο Καλαμαριάς 21ο Δημοτικό Σχολείο Καλαμαριάς 8ο Δημοτικό Σχολείο Κορδελιού 2ο Πειραματικό Δημοτικό Σχολείο Π.Τ.Δ.Ε. του Παν/μίου Θεσ/νίκης
Νομός Ιωαννίνων	4ο Δημοτικό Σχολείο Ιωαννίνων 3ο Δημοτικό Σχολείο Κόνιτσας
Νομός Καβάλας	11ο Δημοτικό Σχολείο Καβάλας
Νομός Καρδίτσας	10ο - 18ο Δημοτικό Σχολείο Καρδίτσας
Νομός Καστοριάς	6ο Δημοτικό Σχολείο Καστοριάς Δημοτικό Σχολείο Μουροχωριού Καστοριάς
Νομός Κέρκυρας	14ο Δημοτικό Σχολείο Κέρκυρας
Νομός Κεφαλληνίας	Δημοτικό Σχολείο Ιθάκης
Νομός Κιλκίς	5ο Δημοτικό Σχολείο Κιλκίς
Νομός Κορινθίας	3ο Δημοτικό Σχολείο Κορινθίας
Νομός Κοζάνης	Δημοτικό Σχολείο Αιανής Κοζάνης
Νομός Κυκλάδων	4ο Δημοτικό Σχολείο Ερμούπολης Σύρου 1ο Δημοτικό Σχολείο Νάξου
Νομός Λακωνίας	Δημοτικό Σχολείο Νεάπολης
Νομός Λάρισας	17ο Δημοτικό Σχολείο Λάρισας
Νομός Λασιθίου	1ο Δημοτικό Σχολείο Αγίου Νικολάου
Νομός Λέσβου	5ο Δημοτικό Σχολείο Μυτιλήνης
Νομός Λευκάδας	2ο Δημοτικό Σχολείο Λευκάδας
Νομός Μαγνησίας	25ο Δημοτικό Σχολείο Βόλου
Νομός Μεσσηνίας	6ο Δημοτικό Σχολείο Καλαμάτας
Νομός Εσθής	4ο Δημοτικό Σχολείο Εσθής Μειονοτικό Δημοτικό Σχολείο Πάχνης
Νομός Πέλλας	Δημοτικό Σχολείο Γιαννιτσών
Νομός Πιερίας	10ο Δημοτικό Σχολείο Κατερίνης
Νομός Ρεθύμνης	2ο Δημοτικό Σχολείο Ρεθύμνης
Νομός Ροδόπης	4ο Δημοτικό Σχολείο Κομοτηνής
Νομός Σάμου	2ο Δημοτικό Σχολείο πόλεως Σάμου
Νομός Σερρών	8ο Δημοτικό Σχολείο Σερρών
Νομός Τρικάλων	1ο Δημοτικό Σχολείο Καλαμπάκας
Νομός Φθιώτιδος	6ο Δημοτικό Σχολείο Λαμίας
Νομός Φλώρινας	2ο Πειραματικό Δημοτικό Σχολείο Φλώρινας
Νομός Φωκίδας	Δημοτικό Σχολείο Κίρρας
Νομός Χαλκιδικής	1ο Δημοτικό Σχολείο Καλλικράτειας 2ο Δημοτικό Σχολείο Καλλικράτειας
Νομός Χανίων	8ο Δημοτικό Σχολείο Χανίων
Νομός Χίου	3ο Δημοτικό Σχολείο Βροντάδου

ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ «ΜΕΛΙΝΑ-ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ ΚΑΙ ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΣ»
ΛΑΪΚΟΣ ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΣ (Παραδοσιακή ζωή και Τέχνη-Εκπαιδευτικά Προγράμματα
Επισκέψεων)

α/α	Τίτλος
1	Παραδοσιακή Τέχνη
2	Παραδοσιακή Ζωή και Τέχνη
3	Το Ελληνικό Δωδεκαήμερο
4	Τα Χελιδονίσματα
5	Έθιμα του Πάσχα

1	ΑΘΗΝΑ	Η Αγγελική Χατζημιχάλη
2	ΑΘΗΝΑ	Καλησπέρα σας πέρα για πέρα, η παράσταση αρχίζει!
3	ΑΘΗΝΑ	Ο κυρ-Κωστής ο Τσουκαλάς κι ο μπάρμα Γιάννης ο Κανατάς
4	ΑΘΗΝΑ	Γνωριμία με τις ελληνικές παραδοσιακές φορεσιές
5	ΠΕΙΡΑΙΑΣ	Ζει ο βασιλιάς Αλέξανδρος;
6	ΣΟΥΦΛΙ	Ξετυλίγοντας ένα κουκούλι...
7	ΚΟΜΟΤΗΝΗ	Στην αποθήκη του παππού
8	ΞΑΝΘΗ	Σαρακατσάνικα Κεντίδια
9	ΚΑΒΑΛΑ	Η Μικρασία και η ελληνική παραδοσιακή ταπητουργία
10	ΔΡΑΜΑ	Το Λύκειο Ελληνίδων, ζωντανό θησαυροφυλάκιο του λαϊκού πολιτισμού
11	ΣΕΡΡΕΣ	Σαρακατσάνικη Στάνη
12	ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗ	Σαρακατσάνικα Παιχνίδια
13	ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗ	Σαρακατσάνικα Καλύβια
14	ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗ	Σαρακατσάνικη Φορεσιά
15	ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗ	Παραδοσιακή Κεραμική
16	ΦΛΩΡΙΝΑ	Μελισσοκομία και μελισσοκομική παράδοση στην περιοχή της Φλώρινας
17	ΓΡΕΒΕΝΑ	Το γεφύρι, η πετρόχτιστη συμφιλίωση του ανθρώπου με τη φύση
18	ΚΟΖΑΝΗ	Η ζωή σε ένα χωριό της Κοζάνης
19	ΚΑΣΤΟΡΙΑ	Τα αρχοντικά της Καστοριάς, νοσταλγικά απομεινάρια ενός λαμπρού παρελθόντος
20	ΙΩΑΝΝΙΝΑ	Η ζωή των Σαρακατσάνων της Ηπείρου
21	ΚΕΡΚΥΡΑ	Περιήγηση στην κερκυραϊκή ύπαιθρο
22	ΛΕΥΚΑΔΑ	Η Μαντολινάτα
23	ΙΘΑΚΗ	Ένα λιοτρουβιό στην Ιθάκη
24	ΖΑΚΥΝΘΟΣ	Ψάχνω για πήλινα
25	ΠΑΡΑΜΥΘΙΑ	Ένα εργαλείο που το 'λέγαν αργαλειό
26	ΑΡΤΑ	Ένα εργαλείο που το 'λέγαν αργαλειό
27	ΜΕΣΟΛΟΓΓΙ	Ταξιδεύοντας με το θηρίο
28	ΚΑΡΠΕΝΗΣΙ	Γεύσεις από Γάλα
29	ΒΕΡΟΙΑ	Ένα αρχοντικό στη Βέροια
30	ΚΑΛΑΜΠΑΚΑ	Ένα εργαλείο που το 'λέγαν αργαλειό
31	ΛΑΡΙΣΑ	Τάκου Τάκου ο αργαλείος μου!
32	ΒΟΛΟΣ	Θεόφιλος Χατζημιχάλη, ο ζωγράφος
33	ΛΑΜΙΑ	Ένα εργαλείο που το 'λέγαν αργαλειό
34	ΛΙΒΑΔΕΙΑ	Ένα εργαλείο που το 'λέγαν αργαλειό
35	ΧΑΛΚΙΔΑ	Το σπίτι του χωριού
36	ΛΑΥΡΙΟ	Το Νεοκλασικό Λαύριο
37	ΚΟΡΙΝΘΟΣ	Διώρυγα Κορίνθου

α/α	Τίτλος
1	Νεολιθικός Πολιτισμός
2	Κυκλαδικός Πολιτισμός
3	Μινωικός Πολιτισμός
4	Μυκηναϊκός Πολιτισμός
5	Η Ζωή μιας Πόλης
6	Αρχαία Ελληνική Ναυσιπλοΐα
7	Το Δωδεκάθεο
8	Τα Μαντεία στην Αρχαία Ελλάδα
9	Το Θέατρο στην Αρχαία Ελλάδα (υπό έκδοση)
10	Υγεία και Θεραπεία στην Αρχαία Ελλάδα (υπό έκδοση)
11	Ο Αθλητισμός στην Αρχαία Ελλάδα
12	Η Εκπαίδευση στην Αρχαία Ελλάδα (υπό έκδοση)
13	Παλαιολιθική Εποχή

ΠΡΟΪΣΤΟΡΙΚΕΣ ΚΑΙ ΚΛΑΣΙΚΕΣ ΑΡΧΑΙΟΤΗΤΕΣ
(Φάκελοι Κορμού-Εκπαιδευτικά Προγράμματα Επισκέψεων)

1	ΑΘΗΝΑ	
2	ΑΘΗΝΑ	Εθνικό Αρχαιολογικό Μουσείο - Αίθουσα Θήρας
3	ΑΘΗΝΑ	Εθνικό Αρχαιολογικό Μουσείο - Μυκηναϊκή Αίθουσα
4	ΑΘΗΝΑ	Αθήνα: Αρχαία Αγορά
5	ΑΘΗΝΑ	Ακρόπολη
6	ΕΛΕΥΣΙΝΑ	Αρχαιολογικός χώρος και Μουσείο Ελευσίνας
7	ΚΟΡΙΝΘΟΣ	Κόρινθος: Ναός Απόλλωνα
8	ΑΙΤ/ΝΙΑ	Αρχαιολογικός Χώρος Καλυδónας
9	ΙΘΑΚΗ	Αρχαιολογικό Μουσείο Βαθέος Ιθάκης
10	ΠΑΤΡΑ	Πάτρα: Αρχαίο Ωδείο
11	ΟΛΥΜΠΙΑ	Αρχαιολογικός Χώρος και Μουσείο Ολυμπίας
12	ΤΡΙΦΥΛΙΑ	Αρχαιολογικός Χώρος και Μουσείο Χώρας Τριφυλίας
13	ΚΕΡΚΥΡΑ	Κέρκυρα: Ο Ναός της Αρτέμιδας
14	ΘΗΒΑ	Αρχαιολογικό Μουσείο Θήβας
15	ΔΕΛΦΟΙ	Αρχαιολογικός Χώρος και Μουσείο Δελφών

16	ΕΡΕΤΡΙΑ	Αρχαιολογικό Μουσείο Ερέτριας
17	ΑΡΤΑ	Ναός του Απόλλωνα και Αρχαιολογική συλλογή Μουσείου Άρτας
18	ΔΩΔΩΝΗ	Αρχαιολογικός Χώρος Δωδώνης
19	ΝΙΚΟΠΟΛΗ	Αρχαιολογικός Χώρος και Μουσείο Νικόπολης
20	ΔΙΜΗΝΙ ΜΑΓΝΗΣΙΑΣ	Αρχαιολογικός Χώρος Διμηνίου
21	ΚΑΡΔΙΤΣΑ	Μητρόπολη Καρδίτσας: Ναός του Απόλλωνα
22	ΛΑΜΙΑ	Αρχαιολογικό Μουσείο Λαμίας
23	ΤΡΙΚΑΛΑ	Τρίκαλα - Ρωμαϊκό Λουτρό
24	ΛΑΡΙΣΑ	Λάρισα - Αρχαίο Θέατρο
25	ΦΛΩΡΙΝΑ	Αρχαιολογικός Χώρος Πετρών και Αρχαιολογικό Μουσείο Φλώρινας
26	ΚΑΣΤΟΡΙΑ	Αρχαιολογικός Χώρος Δισπηλιού
27	ΒΕΡΓΙΝΑ	Αρχαιολογικός Χώρος Βεργίνας
28	ΚΟΖΑΝΗ	Αρχαιολογικός Χώρος Αιανής
29	ΠΕΛΛΑ	Αρχαιολογικός Χώρος και Μουσείο Πέλλας
30	ΑΜΦΙΠΟΛΗ	Αρχαιολογικός Χώρος και Μουσείο Αμφίπολης
31	ΦΙΛΙΠΠΟΙ	Αρχαιολογικός Χώρος Φιλίππων
32	ΚΟΜΟΤΗΝΗ	Αρχαιολογικό Μουσείο Κομοτηνής
33	ΕΒΡΟΣ	Αρχαιολογικός Χώρος Μεσημβρίας - Ζώνης
34	ΞΑΝΘΗ	Αρχαιολογικός Χώρος Αβδήρων
35	ΚΙΛΚΙΣ	Παλατιανό και Αρχαιολογικό Μουσείο Κιλκίς
36	ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗ	Αρχαιολογικό Μουσείο και Τούμπα Θεσσαλονίκης
37	ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗ	Θεσσαλονίκη: Αρχαία Αγορά
38	ΠΟΛΥΓΥΡΟΣ	Όλυνθος και Αρχαιολογικό Μουσείο Πολυγύρου
39	ΜΥΤΙΛΗΝΗ	Αρχαιολογικό Μουσείο Μυτιλήνης
40	ΧΙΟΣ	Αρχαιολογικός Χώρος Εμπορίου
41	ΣΑΜΟΣ	Αρχαία Σάμος - Το Ιερό Της Ήρας
42	ΚΑΛΥΜΝΟΣ	Αρχαιολογικό Μουσείο Καλύμνου
43	ΣΥΜΗ	Σύμη - Αρχαιολογικό Μουσείο (Κάστρο)
44	ΚΩΣ	Κως: Ασκληπιείο
45	ΗΡΑΚΛΕΙΟ	Αρχαιολογικό Μουσείο Ηρακλείου
46	ΗΡΑΚΛΕΙΟ	Αρχαιολογικός Χώρος Μαλίων
47	ΡΕΘΥΜΝΟ	Αρχαιολογικό Μουσείο Ρεθύμνου
48	ΧΑΝΙΑ	Αρχαιολογικό Μουσείο Χανίων

ΒΥΖΑΝΤΙΝΕΣ ΑΡΧΑΙΟΤΗΤΕΣ

(Ψηφίδες του Βυζαντίου-Εκπαιδευτικά Προγράμματα Επισκέψεων)

a/a	Τίτλος
1	Η χριστιανική θρησκεία: ακρογωνιαίος λίθος στο βυζαντινό εποικοδόμημα
2	Τα εν οίκω ... εν δήμω
3	Τότε που οι καλοί μαθητές αντιγράφανε
4	Μια αυτοκρατορία με γραφειοκρατική διοίκηση
5	Την εποχή που τα θεμέλια της οικονομίας βρίσκονταν στη γη
6	Βυζαντινή κοινωνία: η αρμονία των αντιθέσεων
7	ΖΩΓΡΑΦΙΚΗ - ΑΡΧΙΤΕΚΤΟΝΙΚΗ Εικόνες πίστης ... εικόνες εξουσίας ... εικόνες δημιουργίας ...
8	Η ιστορία όχι μόνο δύο πόλεων
9	"Βυζαντινών πολεμικά"
10	Η κοινωνική ζωή στο Βυζάντιο
11	Μορφές επικοινωνίας στο Βυζάντιο
12	Βυζαντινή επιστήμη και τεχνολογία
13	Ο κύκλος της ζωής στα έθιμα των Βυζαντινών

1	ΜΟΥΣΕΙΟ ΒΥΖΑΝΤΙΝΟΥ ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ ΘΕΣ/ΝΙΚΗΣ	Όψεις της καθημερινής ζωής στην παλαιοχριστιανική εποχή
2	ΒΥΖΑΝΤΙΝΟ & ΧΡΙΣΤ. ΜΟΥΣΕΙΟ ΑΘΗΝΩΝ	Από τον Αρχαίο στο Βυζαντινό κόσμο
3	ΝΑΞΟΣ	Το κάστρο της Νάξου
4	ΧΙΟΣ	Τα Μαστιχοχώρια της Χίου
5	ΡΟΔΟΣ	Πραγματολογικά στοιχεία της ιπποτοκρατούμενης Ρόδου στην Εκκλησία του Αγίου Νικολάου στα Τριάντα
6	ΚΑΛΥΜΝΟΣ	Η Κάλυμνος την παλαιοχριστιανική εποχή
7	ΣΥΜΗ	Η σκηνή της Δευτέρας Παρουσίας; Στοιχεία για τη ζωή και την τέχνη στη μεταβυζαντινή Σύμη
8	ΜΟΝΕΒΑΣΙΑ	Μια πόλη ταξιδεύει στο χρόνο
9	ΜΥΣΤΡΑΣ	Στο Δεσποτάτο του Μυστρά
10	ΠΑΛΑΜΗΔΙ	Το Παλαμήδι - Οχυρωματική Αρχιτεκτονική του 18ου αιώνα
11	ΠΑΤΡΑ	Το Κάστρο της Πάτρας
12	ΚΛΑΥΣΙ ΕΥΡΥΤΑΝΙΑΣ	Η παλαιοχριστική βασιλική του Αγ. Λεωνίδα στο Κλαυσί Ευρυτανίας
13	ΑΡΤΑ	Στην Άρτα, τον καιρό των δεσποτών
14	ΗΠΕΙΡΟΣ	Με τις "συντροφικές" των ζωγράφων στην Ήπειρο

15	ΠΑΡΑΜΥΘΙΑ	Μια μέρα στο Λουτρό της Παραμυθιάς
16	ΣΕΡΒΙΑ ΚΟΖΑΝΗΣ	Σέρβια: Βυζαντινή καστροπολιτεία
17	ΒΕΡΟΙΑ	Βέροια: Ένα αστικό και καλλιτεχνικό κέντρο της Βυζαντινής αυτοκρατορίας
18	ΣΠΗΛΑΙΟ ΓΡΕΒΕΝΩΝ	Μοναστικός Βίος και Πολιτισμός - Ιερά Μονή Κοίμησης Θεοτόκου Σπηλαίου
19	ΚΑΣΤΟΡΙΑ	Καστοριά, Βυζαντινοί ναοί
20	ΜΥΤΙΛΗΝΗ	Μια φορά κι έναν καιρό ... στη Μυτιλήνη

ΣΥΝΕΝΤΕΥΞΕΙΣ ΜΑΘΗΤΩΝ ΠΟΥ ΣΥΜΜΕΤΕΙΧΑΝ ΣΤΗΝ ΕΡΕΥΝΑ

23/12/03 17.30-18.15 (ΠΕΙΡΑΜΑΤΙΚΗ ΣΥΝΕΝΤΕΥΞΗ)

**Οι τρεις στιγμές που εμφανίζονται στο κείμενο της συνέντευξης αυτής, αλλά και στο σύνολο των συνεντεύξεων που ακολουθούν, δεν είναι αποσιωπητικά. Χρησιμοποιούνται προκειμένου να δηλωθεί ότι μεσολαβεί ένα χρονικό διάστημα μεταξύ μιας λέξης και μιας άλλης. Χαρακτηριστικό, που εντοπίστηκε σε όλες σχεδόν τις συνεντεύξεις των παιδιών σε μικρότερο ή μεγαλύτερο βαθμό, ανάλογα με την ηλικία τους ή τα συναισθήματά τους απέναντι στη διαδικασία της συνέντευξης. Επιπλέον, τα λόγια των παιδιών απομαγνητοφωνήθηκαν με ακρίβεια, γι αυτό παρατηρούνται λέξεις ημιτελείς ή διπλά και τριπλά αναφερόμενες σε μια πρόταση. Το γεγονός αυτό θεωρούμε επιτρέπει μια ακόμη βαθύτερη ανάγνωση σ' αυτά που λένε τα παιδιά και σε αυτά που στην ουσία θέλουν να πουν, που δυστυχώς δεν είναι δυνατόν να αποτυπωθούν και να εντοπιστούν με τη μέθοδο της ποσοτικής ανάλυσης του περιεχομένου. Κενό, που καλείται να καλύψει κάθε φορά η ερμηνευτική μέθοδος, δίνοντας μια ποιοτική ερμηνεία, που δύναται να δυναμώνει ή κάποτε να εξασθενεί, το μήνυμα που προκύπτει από την ποσοτική ανάλυση του περιεχομένου των προφορικών αναφορών.*

(-Αντώνη ευχαριστώ που δέχτηκες να μου δώσεις αυτή τη συνέντευξη, που αναφέρεται στο Πρόγραμμα ΜΕΛΙΝΑ –Εκπαίδευση και Πολιτισμός έτσι όπως το έζησες πριν δύο χρόνια στην τρίτη τάξη με την κυρία Χρύσα και θα ξεκινήσω με την πρώτη ερώτηση):

-Θεωρείς ότι το Πρόγραμμα ΜΕΛΙΝΑ ήταν ένα ακόμη ξεχωριστό μάθημα για κάθε τάξη ή νομίζεις πως ήταν κάτι άλλο;

-Όχι, εγώ νομίζω πως...ε...ήταν...ε...ήτανε...για...όλες τις τάξεις, για όλες τις τάξεις και και όλοι ήμασταν...ε ανάλογα με την ομάδα μας. Ας πούμε το κούρδικο, όλοι όσοι ήτανε στο κούρδικο πηγαίνανε στο κούρδικο και όλοι όσοι ήτανε στο τσιγγάνικο πηγαίνανε στο τσιγγάνικο.

-Πολύ ωραία ευχαριστώ. Τώρα βέβαια θα θελα να μιλήσουμε για το Πρόγραμμα ΜΕΛΙΝΑ λίγο ..έτσι πιο γενικά. Να μην πάμε ακόμα στα θέματα που δουλέψαμε. **Γενικά για το Πρόγραμμα ΜΕΛΙΝΑ, ήταν ένα μάθημα -όπως ήταν τα μαθήματα η γλώσσα τα μαθηματικά- ή νομίζεις ότι αυτό ήταν κάτι άλλο; Κι αν νομίζεις ότι ήταν κάτι άλλο τι άλλο;**

-Νομίζω ότι ήτανε κάτι άλλο, αλλά τι τώρα...δεν ξέρω.

-Αν σου έλεγα να προσπαθήσεις να φανταστείς τι σκοπό είχε μες στην τάξη αυτό το Πρόγραμμα, τι νομίζεις πως ήταν ο σκοπός του;

-Νομίζω πως ήτανε να μάθουμε εεε από άλλες χώρες τι γίνονται...πράγματα και...η κυρία...η κυρία που μας έκανε που μας έκανε μάθημα μας έλεγε και ιστορίες-που βέβαια δεν ήξερα αν ήταν κι αλήθεια αλλά δεν πειράζει...αυτό.

-Πολύ ωραία, σ' ευχαριστώ Αντώνη. Θέλω να μου πεις πώς ήταν ο χώρος και η διακόσμηση της τάξης σας στα πλαίσια του ΜΕΛΙΝΑ.

-Ήτανε πολύ μεγάλος...αλ...και ήτανε και πάρα πολλά παιδιά βέβαια ...και..

-Πόσα παιδιά περίπου;

-Ε, εεε, σαράντα...σαράντα κάπου εκεί.

-Η τάξη είχε σαράντα παιδιά- η τάξη σας, το τμήμα σας;

-Το...το κούρδικο λέω.

-Όχι, μιλάμε για την τάξη σας τώρα ...

-Α η τάξη μας; η τάξη μας είχε...είκοσι δύο

-Ωραία, γι αυτή την τάξη μιλάμε τώρα, έτσι;

-Ναι.

-Πολύ ωραία, πώς ήταν λοιπόν η τάξη σας κι ο χώρος σας;

-Ήτανε πολύ μεγάλη...ήτανε...με...ήτανε τέλος πάντων...ε.....(ψιθυρίζει)

-Πες το, ναι...

-Με κάτι μπλε πανώ από πάνω...και...βέβαια όποιος τα ριχνε έπρεπε και να τα ξανάβαζε...άρα ήτανε και λίγο δύσκολο...και όλα τα παιδιά εκεί πέρα που πηγαίνανε πετούσανε κι όλο και κάτι και κανένα πράγμα απάνω και τα ρίχνανε...όπως κι εγώ μια φορά είχα πετάξει κάτι κατά λάθος και είχε πέσει...και μετά το φτιαξα.

-Πολύ ωραία. Το φτιαξες μόνος σου; Ή κάποιος σε έβαλε να το φτιάξεις;

-Ε, ναι, κάποιον έβαλα να μου το φτιάξει, εγώ δεν το φτιαξα δηλ. αλλά εντάξει βοήθησα κι εγώ.

-Το σκέφτηκες μόνος σου δηλ ότι πρέπει να φτιαχτεί;

-Όχι μας το χανε πει.

-Α, ναι κι εσείς το χατε δεχτεί;

-Ναι.

-Είχατε συμφωνήσει σε αυτό;

-Ναι; Ωραία. Να συζητήσουμε λίγο για τη διακόσμηση ακόμα; **Πώς τη στολίζατε, πώς ήταν τα θρανία;**

-Τα θρανία ήτανε σαν μια κανονική τάξη. Όχι, τα χामε βγάλει. Τα χामε βγάλει όλα τα θρανία ...και ήτανε μόνο η μοκέτα από κάτω...και...στόλισμα τα μπλε πανώ που είπα και πριν.

-Είχατε βγάλει τα θρανία...και χωρίς θρανία πώς δουλεύατε μέσα στην τάξη; Τι κάνατε δηλαδή σε ένα χώρο χωρίς θρανία;

-Παί...παίζαμε...παίζαμε ας πούμε κάναμε ένα θεατρικό που ήτανε όλοι στην άκρη και ήτανε δύο άνθρωποι-εγώ και η...μια άλλη συμμαθήτριά μου η Γιωργία- και κάναμε τώρα λέει ότι μας χτυπούσανε την πόρτα και μπαίνανε μες στο σπιτικό μας και μετά βγαίναμε και μετά ξαναπροχωρούσαμε εμείς μαζί τους...

-Πολύ ωραία. Άλλου είδους εργασίες που χρειάζονταν θρανία στην τάξη κάνατε στην τάξη σας;

-Όχι.

-Δεν είχατε δηλ καθόλου θρανία εκείνη τη χρονιά;

-Όχι. Μόνο, μόνο οι τσάντες που είχανε φέρει μερικοί...ή μάλλον θα τανε από τα τους ιταλούς που είχανε έρθει...ή από εμάς δεν ξέρω.

-Αντώνη, θέλω να σου ζητήσω μια χάρη...

-Ναι.

-Θέλω να...να συζητάμε όχι ακόμα για τα θέματα ...-στο έχω πει βέβαια τρεις φορές μέχρι τώρα- γιατί μιλάμε για το τσιγγάνικο και το κούρδικο, ναι;-

Όσο μπορούμε να μιλάμε για όλο το χρόνο, αν γίνεται αυτό. Εντάξει; Το υπενθυμίζω, για να μη μιλάμε μόνο για τους ιταλούς. Θα το κουβεντιάσουμε κι αυτό, όμως στην επόμενη ερώτηση...να τώρα νομίζω είναι η σειρά της έρχεται ...

-(Καταφατικό νεύμα)

-Σ ευχαριστώ πάρα πολύ και να προχωρήσουμε τώρα....τελειώσαμε με το χώρο και τη διακόσμηση της τάξης; Θες κάτι άλλο να πεις εσύ;

-Ε, όχι...δε θυμάμαι τίποτα άλλο που να χε...

-Πώς καθόσασταν στα θρανία σας;

-Ε, όι, καθόμασταν στη μοκέτα.

-Για πες μου γι αυτό..

-Ε, καθόμ...καθόμασταν, και απλά ακούγαμε τι μας λέγανε ή παίζαμε.

-Πολύ ωραία ευχαριστώ. Τώρα, ποια είναι τα κύρια θέματα που επεξεργαστήκατε στα πλαίσια του Προγράμματος ΜΕΛΙΝΑ και εάν σε ικανοποίησαν;

-Ε, θυμάμαι και πολύ καλά αλλά πάντως ότι με ικανοποίησαν με ικανοποίησαν...ε...μμ...νομίζω μόνο πως θυμάμαι ότι κάναμε μόνο...ε...μας διηγούτανε μια κυρία μια ιστορία με έναν άνθρωπο που έκανε

μια δουλειά και...ερχότανε ο βασιλιάς στο σπιτικό του και έβλεπε χαρές, λεφτά κι ότι δουλειά έκανε, τη σταματούσε. Ώσπου μια φορά...ε...βγήκε στρατιώτης ε και έφτιαξε...έδωσε το σπαθί του το σιδερένιο και το κανε ξύλινο και μια μέρα ήρθε ένας κλέφτης και είπε ο βασιλιάς: «αν είναι σιδερένιο να τον σκοτώσεις, αν είναι ξύλινο...να μην τον σκοτώσεις».

-Αυτά, ωραία! Σχετικά λοιπόν με το θέμα που μου ανέφερες, σου άρεσε;

-Μου άρεσε πάρα πολύ.

-Τι σου άρεσε περισσότερο και τι δε σου άρεσε;

- Μου άρεσε που παίζαμε, που κάναμε θεατρικά,...αυτό.

-Ευχαριστώ. Τι δε σου άρεσε;

-Δε μου άρεσε που πηγαίναμε από τόσο νωρίς...εε...στο σχολείο.

-Δηλαδή;

-Ας πούμε τώρα εγώ να σηκώνομαι οκτώ, εννιά η ώρα να πηγαίνω στο σχολείο...δε μ' άρεσε πολύ.

-Πολύ ωραία, ευχαριστώ. Να σε ρωτήσω, εκείνο το χρόνο πραγματοποιήσατε εκπαιδευτικές επισκέψεις στα πλαίσια του Προγράμματος ΜΕΛΙΝΑ με την τάξη σας, κι αν ναι θυμάσαι πού;

-Ε, δε θυμάμαι, δεν το θυμάμαι αυτό τώρα...να ήρθανε μερικοί.

-Όχι, μήπως εσείς πήγατε με την τάξη σας, βγήκατε από το σχολείο δηλαδή να επισκεφτείτε κάποιους χώρους;

-Νομίζω ναι. Το ..ε...ότι βγήκαμε πάντως βγήκαμε, τώρα το που δε θυμάμαι τώρα και πολύ καλά ...

-Δεν πειράζει. Οπότε δε θυμάσαι. **Θυμάσαι τι σου άρεσε περισσότερο;**

Ωραία! για να δούμε κάτι άλλο. Εκπαιδευτικές επισκέψεις! **Όταν πήγαίνες εκπαιδευτικές επισκέψεις σου άρεσε, ναι ή όχι και γιατί;**

-Ε, ναι μου άρεσε αλλά και δε μου άρεσε επειδή ήτανε λίγο βαρετή...αλλά εντάξει...μ' άρεσε πάρα πολύ γιατί βλέπαμε καινούρια πράγματα. Ας πούμε όταν είχαμε πάει στο ναυτικό στο ναυτικό μουσείο Χανίων εε είδαμε πολλά καράβια. Εμένα μου άρεσαν, είδαμε και την τριήρης...ναι.

-Πολύ ωραία. για σένα εκπαιδευτική επίσκεψη σήμαινε μια μέρα χωρίς σχολείο, ή κάτι άλλο; κι αν κάτι άλλο τι άλλο;

-Ε, και τα δύο αλλά πιο πολύ όχι μέρα χωρίς σχολείο. Κάτι κάτι άλλο όπως...πηγαίναμε κάπου για να κάνουμε...για να δούμε πράγματα. Ας πούμε πηγαίν...κά...κάτι σα να πηγαίναμε σε ένα μουσείο...να δούμε πράγματα και να μάθουμε.

-Και να μάθετε ...Ε... **Αντώνη, πότε και πόσο συχνά η δασκάλα σας εφάρμοζε το Πρόγραμμα ΜΕΛΙΝΑ στην τάξη; κάθε πότε και πόσο συχνά...νομίζεις εσύ;**

-Πολύ συχνά. Ας πούμε μερικές φορές χάναμε μάθημα και κάναμε...με το Πρόγραμμα ΜΕΛΙΝΑ.. αυτό.

-Και κάθε πότε;

- Πιο πολλές φορές κάθε πότε είχαμε Ευέλικτη Ζώνη.

-Υπήρχαν κι άλλες φορές;

-Μμμ...υπ..ναι υπήρχαν κι άλλες φορές που κάναμε πολύ συχνά ας πούμε στα θρησκευτικά. Όταν κάναμε θρησκευτικά, πολλές φορές αντί για θρησκευτικά κάναμε για το Πρόγραμμα ΜΕΛΙΝΑ.

-Πολύ ωραία, σ' ευχαριστώ.

Θυμάσαι αν καλέσατε στην τάξη «ειδικούς» κάποιους ανθρώπους δηλ. να σας μιλήσουν για ένα θέμα;...ή να σας δείξουν κάτι που εκείνοι ήξεραν; Αν ναι ποιοι ήταν αυτοί οι άνθρωποι;

-Όχι, δε θυμάμαι κανέναν. Δυστυχώς δε θυμάμαι κανέναν.

-Δεν πειράζει. Να ρωτήσω κάτι άλλο επόμενο: **Εσείς τα παιδιά συμμετείχατε στο σχεδιασμό δράσεων και δραστηριοτήτων του Προγράμματος μέσα στην τάξη, ή η κυρία σχεδίαζε αυτά που θα κάνατε κι εσείς τα παιδιά δεν λέγατε τη δική σας ας πούμε...**

-Άποψη ...

-Γνώμη, για το αν θέλετε να κάνετε κάτι, να το σχεδιάσετε με το δικό σας τρόπο...**Είχατε κάποια ελευθερία;**

-Είχαμε κάποια ελευθερία αλλά πιο πολύ η δασκάλα μας τα κανε αυτά...και...αλλά όμως κι εμείς κάναμε ορισμένες...πρόβες που θα ρθουνε...γι αυτό κι επιλέχτηκαν με τις πρόβες δηλ επιλέχτηκαν τα παιδιά που θα πάνε...ε...στο κούρδικο και στο τσιγγάνικο (ψιθυριστά).

-Στο κούρδικο και στο τσιγγάνικο...πάρα πολύ ωραία, ευχαριστώ. **Αντώνη, μιλώντας για το Πρόγραμμα ΜΕΛΙΝΑ όλο το χρόνο στην τρίτη τάξη, σε ιανοποίησε η συμμετοχή σου σε κείνο το Πρόγραμμα, ναι ή όχι και γιατί; Στην τάξη την τρίτη.**

-Με ικανοποίησε.

-Γιατί;

-Επειδή είχαμε ε...πολλές φορές και πολλές φορές κάναμε θεατρικά πράγματα...μ' αρέσει αυτό τώρα ας πούμε για τους άλλους συμμαθητές μου δεν ξέρω πάντως εμένα μου άρεσε και...ε τίποτα .

-Ευχαριστώ. **Η κυρία σας είχε φέρει στην τάξη κάποιο υλικό για να σας βοηθήσει αυτό το υλικό να επεξεργαστείτε με τη βοήθειά της στα Πλαίσια του προγράμματος ΜΕΛΙΝΑ;** Κι όταν λέω υλικό εννοώ παραμύθια, παιχνίδια, εκπαιδευτικούς φακέλους του Προγράμματος, θυμάσαι κάτι, τέτοιο εσύ που το χρησιμοποιήσατε κάπου;

-Όχι δε θυμάμαι, δε νομίζω πως είχαμε...πως μας έφερε.

-Μάλιστα. Ευχαριστώ. **Η εργασία στην τάξη γινόταν ατομικά ή σε ομάδες, δουλεύατε σε ομάδες εργασίας τα παιδιά;**

-Σε ομάδες ..ε.. πολύ συχνά δουλεύαμε ατομικά.

-Ατομικά κατά άτομο δηλαδή...

-Ναι, σε... τις πιο πολλές φορές πάντως ήμαστε σε ομάδες...ε, με τα θρανία που ήμαστε, γιατί φτιάχναμε εξάδες, τετράδες με τα θρανία μας-δηλ τα κολλούσαμε μαζί κι αυτό ας πούμε ήτανε μια ομάδα...πηγαίναμε ομάδες ομάδες.

-Η εργασία στις ομάδες εσένα σου άρεσε;

-Μου άρεσε πάρα πολύ γιατί μπορούσα να συνεργαστώ με φίλους μου...ε...αυτό.

-Ευχαριστώ. **Συνεργάστηκες εύκολα μέσα στην ομάδα Αντώνη, ή είχες και κάποια προβλήματα;**

-Είχα και κάποια προβλήματα γιατί μερικές φορές δεν καταλάβαινα αυτά που μου λένε, ή δε μπορούσα να τα κάνω.

-Και πώς τα αντιμετώπισες τα προβλήματα αυτά που...

-Απλά τα κανα αλλά με δυσκολία. Τα κανα μόνο. Ε, ας πούμε ...μ' είχανε να παίζω ένα όργανο εγώ όμως δε μπορούσα, αλλά το κανα. Το κανα...ε...το χτυπούσα είχα ας πούμε ένα τύμπανο- το χτυπούσα ...που...έτσι όπως ήθελα, χωρίς κανένα ρυθμό. Το χτυπούσα έτσι απλά.

-Η ομάδα το δεχότανε αυτό;

-Μερικές φορές ναι και μερικές φορές όχι.

-Εσύ ήσουν ευχαριστημένος από αυτό;

-Ναι όταν με μαλώνανε εγώ δεν τους έδινα σημασία...και τους έλεγα απλά «...εγώ παιδιά δεν μπορώ να το κάνω, κάντε το εσείς αν μπορείτε».

-Και τελικά τι συνέβαινε; Δεχότανε την άποψή σου;

-Τη δεχότανε.

-Ευχαριστώ πάρα πολύ. Εκείνο το χρόνο ο τρόπος διδασκαλίας του μαθήματος από την κυρία σας Αντώνη, σε βοηθούσε να καταλάβεις περισσότερο ή λιγότερο το μάθημα...

-Περισσότερο.

-Και γιατί;

-Γιατί κάναμε...μας εξηγούσε η κυρία.. μας τα εξηγούσε τέλος πάντων ότι δεν καταλαβαίναμε και μερικές φορές πηγαίναμε πίσω στα μαθήματα για να μας εξηγή η δασκάλα .

-Αυτό τι σημαίνει «πηγαίνατε πίσω στα μαθήματα για να σας εξηγή η δασκάλα» δηλαδή;

-Δηλαδή δεν προχωρούσαμε μαθήματα, για να μας εξηγή η δασκάλα .

-Μάλιστα, ευχαριστώ. **Θεωρείς ότι στα πλαίσια του Προγράμματος ΜΕΛΙΝΑ εκείνο το χρόνο στην τρίτη τάξη, κάνατε καινούρια πράγματα στην τάξη που δεν τα χατε κάνει μέχρι τότε και αν ναι ποια ήταν καινούρια για σένα;**

-Και ναι και όχι. Ναι...γιατί...προετοιμαζόμασταν για κάτι καινούριο όταν θα έρθουν...όταν ερχόταν τα ιταλάκια τον Ιούνιο και...προετοιμαζόμασταν και κάναμε καινούρια πράγματα ας πούμε για προετοιμασία. Και όχι γιατί δεν προετοιμαζόμασταν και κάναμε...απλά θεατρικά, μας έδειχνε ας πούμε η κυρία μια εικόνα και...να φανταστούμε- να περιγράψουμε τι γράφει η εικόνα, να το γράψουμε σε ένα χαρτί και τέτοια πράγματα....

-Αυτά πότε τα κάνατε Αντώνη, αυτά που μου περιγράφεις...τις εικόνες και όλα αυτά;

-Ε, όταν όταν κάναμε τα μαθήματα, δηλαδή όταν γινότανε...όταν λειτουργούσε ακόμα το σχολείο.

-Πολύ ωραία. Εκείνο το χρόνο δηλαδή;

-Ναι.

-Ευχαριστώ. **Για να κάνετε αυτά τα πράγματα μέσα στην τάξη...να περιγράψετε τις εικόνες ..όλα αυτά που μου έλεγες προηγουμένως, χρειαστήκατε εκτός των βιβλία και κάποια άλλα μέσα;** Εσείς και η κυρία χρειαστήκατε κάτι άλλο για να γίνουν αυτά που κάνατε μέσα στην τάξη;

-Όχι , απλά η κυρία μας...μας βοηθούσε αν δεν ξέραμε κάτι...ή τη φωνάζαμε ας πούμε και μας βοηθούσε. Τίποτε άλλο δε χρειαζόμασταν, ούτε βιβλία ούτε τίποτα. Μόνο χρειαζόμασταν τη βοήθεια της κυρίας.

-Κι εκείνη;

-Κι εκείνη ερχόταν...ερχ

-Και πώς σας βοηθούσε;

-Απλά μας...ε...μας έλεγε κάποια πράγματα από αυτή την εικόνα. Ας πούμε ...ήτανε σχέση με το ..με την Ευρώπη που την πήρε ο ταύρος κι εγώ με έναν φίλο μου είχαμε τον ταύρο και είχαμε μερικές απορίες και με βοήθησε η κυρία και μου είπε ότι: «...τι είναι πάνω από τον ταύρο και την Ευρώπη;» να πω να πω τι είναι. «τι κάνει ο ταύρος με την Ευρώπη;» ας πούμε να γράψω ότι ..ο ταύρος και η Ευρώ...ο ταύρος που έχει πάνω του την Ευρώπη προχωράει στη θάλασσα.

-Αυτό στο είπε η κυρία να το γράψεις ή ε...

-Όχι, μου έλεγε «τι κάνει ο ταύρος και η Ευρώπη;»

-Α χα, ευχαριστώ, πάρα πολύ. **Είχατε Αντώνη εργασίες για το σπίτι στα πλαίσια του Προγράμματος ΜΕΛΙΝΑ; Και αν ναι τι είδους εργασίες ήτανε αυτές;**

-Όχι δε θυμάμαι καμία...αν ναι πάντως...μπορεί να εγώ πάντως δε θυμάμαι.

-Πολύ ωραία. Να πούμε τότε κάτι άλλο. Πώς ήταν οι σχέσεις ανάμεσα σε σας και στη δασκάλα σας στα πλαίσια του Προγράμματος εκείνο το χρόνο;

-Ήτανε, ήτανε καλές και...και μερικές φορές όταν νευριάζαμε την κυρία ας πούμε φωνάζαμε μας φώναζε κι αυτή.

- Δηλαδή;(γελάω)

Τιμωρία υπήρχε;

-Πολύ συχνά. Ας πούμε μια φορά ένας ήταν ο καινούριος μαθητής ο Μιχάλης και έκανε πολλή φασαρία και η κυρία μας του είχε βάλει να γράψει...να κάνει μια χρονική αντικατάσταση και σε όλα τα πρόσωπα, ένα ρήμα.

-Μάλιστα. Κάτι άλλο που θες να πεις για την τιμωρία;

-Μμμ ότι όταν την έβαζε σα μένα δε μου άρεσε καθόλου.

-Τι τιμωρία είχες...σου είχε βάλει, θυμάσαι;

-Σαν αυτό με το Μιχάλη. Αντικατάσταση...το ίδιο δηλ...απ ότι θυμάμαι.

-Πολλές φορές;

-Όχι, λίγες πολύ λίγες, τρεις...κάπου εκεί.

-Ωραία, ευχαριστώ πάρα πολύ. **Προχωράμε λίγο παρακάτω. Μάλλον τελειώσαμε το θέμα των σχέσεων δασκάλας και μαθητών...θες να πεις κάτι άλλο γι αυτό, κάτι για τη συμπεριφορά της δασκάλας και γιατί...**

-Α ναι με τη συμπεριφορά της δασκάλας ότι ήτανε πάρα πολύ καλή η συμπεριφορά της και...χάναμε μαθήματα για να κάνουμε θεατρικά...το της το ζητούσαμε μερικές φορές, αυτό.

-Και κάτι για τη συμπεριφορά τη δική σας προς τη δασκάλα ...πως νιώθατε...

-Εντάξει η δική μας συμπεριφορά δεν ήταν και τόσο καλή...γιατί φωνάζαμε, αλλά εντάξει.

-Ευχαριστώ. Να προχωρήσω λίγο παρακάτω;

-Να προχωρήσω.

-Θυμάσαι Αντώνη αν στα πλαίσια του Προγράμματος εκείνη τη χρονιά συνεργαστήκατε και με τα άλλα τμήματα της τάξης (της ίδιας της δικής) σας του σχολείου σας; δηλ

-Είχαμε συνεργασίες. Ας πούμε εεε το ας πούμε όλα τα τμήματα Γ1, Γ2, Γ3, ε συνεργαζόμαστε.

-Από τη συνεργασία σας αυτή έχεις να καταθέσεις κάτι θετικό -κάτι καλό δηλαδή, ή και κάτι αρνητικό – κάτι που σου έχει αφήσει έτσι κάτι... «παραπονεμένο» που θα ήθελες να μας πεις;

-Αρνητικό γιατί τώρα δε ξέραμε και καλά τους άλλους και συνεχώς μαλώναμε. Έτσι ας πούμε εγώ μια φορά είχα πάει με ένα άλλο τμήμα και μαλώναμε συνεχώς. Κι εγώ τους ρωτούσα «τι θα κάνω, τι θα κάνω, τι θα κάνω» κι αυτοί μου λέγανε να περιμένεις να σκεφτούμε τι θα κάνεις.

Κι αυτό εμένα δε μου άρεσε. Αλλά εγώ δεν έδινα σημασία και δεν έλεγα τίποτα.

-Κάτι θετικό θυμάσαι; Θες να πεις μάλλον κάτι θετικό;

-Ναι ότι γνωρίζαμε καινούρια παιδιά.

-Σ' ευχαριστώ. Αντώνη το Πρόγραμμα ΜΕΛΙΝΑ σε βοήθησε να αγαπήσεις περισσότερο το σχολείο; ναι ή όχι και γιατί;

-Ε, ναι με βοήθησε...ε...γιατί...το γιατί δεν μπορώ να το απαντήσω...γιατί δεν μπορώ να το σκεφτώ το γιατί.

-Σ' ευχαριστώ. Τότε, η επόμενη ερώτηση: Το Πρόγραμμα ΜΕΛΙΝΑ επηρέασε καθόλου τη ζωή σου κι αν ναι πώς; Αν όχι...

-Ναι την επηρέασε και μ' άρεσε να κάνω συνεχώς θεατρικά, παραστάσεις. Ας πούμε να παίζω με τους φίλους μου, παραστάσεις...και ας πούμε...

-Μίλησέ μου γι αυτό, τι σου άρεσε, τι σου αρέσει δηλ στο θεατρικό; Όταν λες θεατρικό...εννοείς θεατρική παράσταση ή θεατρι...

-Ναι θεατρική παράσταση. Ε, μ' άρεσε πολύ να κάνω το σκύλο (γελάει) κι ας πούμε και φέτος κάνω πολλές φορές το σκύλο και μια φορά...εεε..το όνομά μου βέβαια σα σκύλος ήτανε μούργος και...εε...μια φορά εγώ έπαιζα πάλι το σκύλο αλλά μου χανε δώσει ένα άλλο όνομα και...έναν άλλος σκύλος από μία 'άλλη παράσταση τον λέγανε μούργο. και το χε ακούσει η δασκάλα μας και έλεγε...που ναι ο μούργος; που ναι ο μούργος; γιατί νόμιζε πως ήμουνα εγώ, αλλά ...

-Ωραία, ευχαριστώ. Αυτό το διέκοψα αναγκαστικά επειδή θα μιλάμε για...μιλάμε για εκείνη τη χρονιά, προσπαθούμε να πάρουμε τις πληροφορίες μας...

-Εντάξει.

-Και να δούμε...εάν επηρέασε τη ζωή σου και σε έκανε να αγαπήσεις...Τις παραστάσεις; αυτό μου λες;

-Γιατί σου άρεσε να κάνεις θεατρικά πολύ; Τι σου άρεσε σ' αυτό; Τι ήταν αυτό που σε έκανε να θέλεις να το κάνεις...

-Δεν μπορώ να απαντήσω, δυστυχώς.

-Ευχαριστώ. Πιστεύεις Αντώνη ότι το Πρόγραμμα ΜΕΛΙΝΑ-Εκπαίδευση και Πολιτισμός, αξίζει να γενικευτεί σε όλα τα δημοτικά σχολεία της Ελλάδας, ναι ή όχι και γιατί;

-Εγώ νομίζω πως ναι γιατί...γιατί έτσι θα γνωριστούνε όλα τα τμήματα παρά να μαλώνουνε, γιατί...γιατί τώρα...γνωριμίες με άλλα τμήματα δε δε θα 'ναι και τόσο καλές, γιατί θα μαλώνουνε συνεχώς- αλλά εγώ πιστεύω πως ναι.

-Ευχαριστώ. Θα θελες να εφαρμοστεί το ΜΕΛΙΝΑ και στο γυμνάσιο ή όχι; Αν ναι γιατί;

-Καλύτερα όχι γιατί εεε εκεί πέρα είναι λίγο πιο σοβαρά τα πράγματα...αλλά εγώ θα θελα.

-Γιατί θα θελες εσύ;

-Γιατί ας πούμε σε πιο μεγάλες τάξεις εε όταν ήτανε μικροί τους είχανε ...τους πειράζανε και τους ..ε . κι ας πούμε οι μεγαλύτεροί τους τους μαλώνανε και τέτοια πράγματα κι αυτοί το ανταποδίδουν τώρα. Με...μαλώνουν τους μικρότερους τους....

-Ενώ αν το ΜΕΛΙΝΑ πάει στο γυμνάσιο, τι θα αλλάξει;

-Μπορεί να αλλάξει αυτό, να να μη γίνεται...να γίνουν λίγο πιο φίλοι.

-Πώς μπορεί να το πετύχει αυτό το Πρόγραμμα, πώς ...το πετυχαίνει;

-...Δεν μπορώ να απαντήσω... δυστυχώς.

-Δεν πειράζει. Ευχαριστώ πάρα πολύ. **Πες μου αν –Αντώνη- θεωρείς ότι σε βοήθησε το Πρόγραμμα ΜΕΛΙΝΑ να αποκτήσεις κάποιες ιδιαίτερες ικανότητες, ή να τις ανακαλύψεις- κάποιες ιδιαίτερες ικανότητες που είχες και δεν το ήξερες...και είναι ποιες;**

-Μ...όχι δεν , δεν ανακάλυψα τέλος πάντων καμιά. Μέχρι τώρα δηλαδή δεν ανακάλυψα καμιά. Τώρα στο μέλλον μπορεί να ανακαλύψω, αλλά...μπορεί και όχι.

-Πολύ ωραία, βέβαια. πολύ ωραία. **Τι σου άρεσε περισσότερο στο Πρόγραμμα;**

Μμμ..... ...τόρα όλα μου αρέσανε, βέβαια δεν αγαπούσα κάτι πιο πολύ, αλλά ...εγώ πιο πολύ όταν παίζαμε...όταν παίζαμε κι εγώ έπαιζα με τους φίλους μου..

-Χμ, ευχαριστώ. **Τι δε σου άρεσε στο Πρόγραμμα;**

-Δε μου άρεσε που σχεδόν πάντα μαλώναμε.

-Δηλαδή;

Και κάναμε...μμ...ας πούμε όταν κάναμε θεατρικές παραστάσεις, μάλωνε ο ένας για το ρόλο του αλλουνού.

-Και τι γινότανε στο τέλος;

-Ε, αυτός μάλωνε...αυτός που μάλωνε, του βρίσκαμε έναν άλλο ρόλο και...και...αυτός που ...που είχε ήδη ένα ρόλο παρέμενε ο ρόλος του.

-Κι έτσι λύνονταν το πρόβλημα;

-Τις πιο πολλές φορές ναι, γιατί μερικές φορές έμενε θυμωμένος αυτός...που...που δεν είχε ρόλο αλλά μετά του έδωσαν και...και γινότανε λίγο πιο καλά.

-Ποιος ήταν αυτός που έδινε τους ρόλους;

-Ε, όλοι λέγαμε τη γνώμη μας, αλλά όποιος έκανε- και τον είχαμε δει βέβαια- πιο καλά αυτό το ρόλο, τον έπαιρν...τον εκαν...τον έπαιρνε...τέλος πάντων.

-Κι αυτό το αποφάσιζε...ποιος το αποφάσιζε;

Να το πω κι έτσι «ο αρχηγός» (κοροϊδευτικά), εεε...ο αρχηγός που ήτανε στην ομάδα. Που είχε πει τη γνώμη του κι όλοι είχανε συμφωνήσει, δηλαδή.

-Ποιος όριζε τον αρχηγό;

-Ναι, λέγαμε όλοι τη γνώμη τους κι όποια γνώμη άρεσε σε όλους- γιατί είχε δώσει...και την είχε ..και την είχε δώσει κάποιος, αυτός ο κάποιος ήτανε αρχηγός.

-Αχά. Ευχαριστώ πολύ. **Αντώνη πες μου, βαθμολογία υπήρχε για αυτές τις δραστηριότητες στα πλαίσια του ΜΕΛΙΝΑ;**

-Στους ελέγχους, ε, υπήρχε βαθμολογία, αλλά εδώ κανονικά δε...μου άρεσε που υπήρχε βαθμολογία.

-Βαθμολογούνταν το Πρόγραμμα ΜΕΛΙΝΑ στον έλεγχο;

-Το Πρόγραμμα ΜΕΛΙΝΑ όχι. Λέξη ΜΕΛΙΝΑ δηλαδή δεν είχα δει. Αλλά Ευέλικτη Ζώνη που κάναμε πράγματα βαθμολογούνταν...που αυτό δε μου άρεσε καθόλου.

-Ευχαριστώ πάρα πολύ. **Οι γονείς σας μπορούσαν να συμμετέχουν στα πλαίσια του Προγράμματος ΜΕΛΙΝΑ και να συνεργαστούν με τη δασκάλα και τη σχολική τάξη;**

-Ε, μερικές φορές ναι και μερικές φορές όχι. Ας πούμε τώρα λέω ναι γιατί...ε...μερικές φορές ας πούμε η μαμά μου –που δουλεύει σε παιδιά με ειδικές ανάγκες και τους μαθαίνει αγγειοπλαστική, μια φορά στην τρίτη τάξη είχε έρθει και κάναμε...και κάναμε πήλινα πράγματα...κάτι που...μας είχε πει η κυρία και το κάναμε...κάναμε...σε πηλό.

-Πολύ ωραία. ευχαριστώ.

-Αν σου δινόταν η ευκαιρία να ξανασυμμετέχεις στο Πρόγραμμα ΜΕΛΙΝΑ έτσι όπως αυτό εφαρμόστηκε στην τρίτη τάξη...στο σχολείο σου...θα το έκανες ναι ή όχι και γιατί;

-Ε ...ναι γιατί μπορεί να...να πάμε εμείς σε μια άλλη χώρα, όχι γιατί...μας σηκώνουνε τώρα στις εννιά η ώρα, αν και κάναμε κάτι ...ένα διάλειμμα και γυρίζαμε στα σπίτια μας...το μεσημέρι, εε ξαναγυρίζαμε μέχρι το βράδυ εννιά η ώρα...ήταν...που αυτό δε μου πολυάρεσε αλλά εντάξει.

-Αντώνη μου, εδώ τελειώσαμε, σ' ευχαριστώ πάρα πολύ για τη συνεργασία και σου εύχομαι καλή πρόοδο.

-Ευχαριστώ κι εγώ.

ΣΥΝΕΝΤΕΥΞΕΙΣ ΜΑΘΗΤΩΝ-ΟΜΑΔΑ (Α)

30/1/04 13.30-14.30

**Οι τρεις στιγμές που εμφανίζονται στο κείμενο της συνέντευξης αυτής, αλλά και στο σύνολο των συνεντεύξεων που ακολουθούν, δεν είναι αποσιωπητικά. Χρησιμοποιούνται προκειμένου να δηλωθεί ότι μεσολαβεί ένα χρονικό διάστημα μεταξύ μιας λέξης και μιας άλλης.*

(Αλέξανδρε σ' ευχαριστώ που δέχτηκες να μου δώσεις αυτή τη συνέντευξη για το Πρόγραμμα ΜΕΛΙΝΑ. Γυρνώντας τώρα πριν χρόνια στην έκτη δημοτικού κι αν θες τρία χρόνια ακόμα στην τετάρτη δημοτικού-όπου για πρώτη φορά συνάντησες την κυρία Χρύσα και ξεκινήσατε μαζί να δουλεύετε -για τρία συνεχόμενα χρόνια- το Πρόγραμμα ΜΕΛΙΝΑ, θέλω να μου πεις):

-Το Πρόγραμμα ήταν ένα ακόμη ξεχωριστό μάθημα για κάθε τάξη, ή νομίζεις ότι είναι κάτι άλλο; Κι αν είναι κάτι άλλο τι άλλο;

-Δε θεωρείται μάθημα, είναι «μάθημα ζωής» αυτό. Δηλαδή μες στα πλαίσια των καθημερινών μαθημάτων ήταν το πρόγραμμα ΜΕΛΙΝΑ και...δεν μπορούσα να το πω...ήταν κάτι ξεχωριστό.

-Ευχαριστώ. ***Ποιος Αλέξανδρε νομίζεις ήταν ο σκοπός του;***

-Ο σκοπός ήτανε σε μας να μη βλέπουμε τη ζωή...κάπως μονότονη αλλά να...να ανοίξει νέους ορίζοντες να...και να μας κάνει πιο πολύπλευρους.

-Δηλαδή;

-Δηλαδή να μη...να μη κοιτάμε ένα δρόμο από τη μια του πλευρά μόνο, ώστε να μπορούμε να δούμε την πραγματική σημασία της ζωής.

-Ευχαριστώ. Λοιπόν, ***μπορείς να θυμηθείς πώς ήταν ο χώρος-η τάξη, η διακόσμηση της τάξης, στα πλαίσια του ΜΕΛΙΝΑ;***

-Καμιά σχέση πάντως με το γυμνάσιο (γελάει.)

-Δηλαδή;

-Ήτανε στολισμένη με ζωγραφιές, χάρτες...είχαμε κάνει πολλά έργα στο ΜΕΛΙΝΑ...αλλά ...την ώρα των εικαστικών κι ήτανε ..μόλις έμπαινες ήτανε μια...χαρμόσυνη ατμόσφαιρα, δηλαδή χαϊρόσουν νασαι μέσα στην τάξη.

-Ωραία, και είπες η διακόσμηση γινόταν από ποιους;

-Από τα παιδιά κυρίως.

-Από τα παιδιάο χώρος, γενικά μέσα στην τάξη, τι χώρους είχατε;

-Δηλαδή ο χώρος ή το κλίμα;

-Ναι αν θες να πεις και για το κλίμα, αλλά βασικά ο χώρος, η τάξη, πώς ήταν τα θρανία, αυτά λίγο για το χώρο, τι χώρο είχατε;

-Δεν ήτανε το κλασικό σχολείο που έχει τα θρανία το να πίσω από το άλλο και ο καθηγητής να κάνει... ο δάσκαλος να κάνει τον...ε αστυνόμο. Ήτανε τα παιδιά για παράδειγμα ήτανε σε ένα «πι» ήτανε, ομάδες ομάδες και...έτσι ήτανε πολύ πιο ωραία επειδή, ήτανε...μπορούσαμε να επικοινωνήσουμε, όχι ώστε να μην προσέχουμε στο μάθημα, αλλά ώστε να δημιουργηθεί ένα κλίμα πιο άνετο.

-Ευχαριστώ. ***Αλέξανδρε, θυμάσαι κάποια από τα κύρια θέματα που επεξεργαστήκατε στα πλαίσια του Προγράμματος ΜΕΛΙΝΑ εκείνα τα τρία χρόνια και αν σε ικανοποίησαν κάποια από αυτά;***

-Κάναμε πολλά στο Πρόγραμμα, ΜΕΛΙΝΑ, για παράδειγμα ένα από αυτά ήτανε...ε, ο κά...το κάθε παιδί έπρεπε να βρει κάποιες πληροφορίες, ε για μια ευρωπαϊκή χώρα, ε να φέρει ένα φαγητό, ένα ποτό αυτής της χώρας και να τραγουδήσει κι ένα τραγούδι. Δηλαδή ε για παράδειγμα...και μετά ήμασταν όλοι μαζί και ήταν σαν ένα ευρωπαϊκό τραπέζι και το ευχαριστηθήκαμε όλοι...

-Αυτό ήταν ένα θέμα; Θυμάσαι κάτι άλλο σαν θέμα;

-Δεν μπορώ αυτή τη στιγμή ...είναι πολύ...

-Δεν πειράζει. Πρέπει να ξέρεις ότι αν οποιαδήποτε στιγμή της συζήτησής μας καθώς θα κυλήσει, θες κάτι να αναφέρεις, ε κάτι θυμηθείς...μπορείς ελεύθερα να το αναφέρεις τότε κι ας μην είμαστε σε εκείνη την ερώτηση, εντάξει;

-(Γνέφει καταφατικά)

-Ευχαριστώ. Η ερώτηση **...αν σε ικανοποίησε το θέμα αυτό που ήδη ανέφερες, τι σου άρεσε περισσότερο ή τι δε σου άρεσε;**

-Εκείνο που μου άρεσε περισσότερο στο πρόγραμμα ΜΕΛΙΝΑ ήταν ότι...όλοι...ήμασταν σαν μια ομάδα. Όλοι δεν ήτανε το κάθε παιδί για τον εαυτό του, ήμασταν όλοι για όλους και ο καθένας ήτανε...ήμασταν μια ομάδα και μπορώ μπορώ να πω ότι τα πάντα μπορούσαν να γίνουν σε αυτή την ομάδα. Δηλαδή να συμβεί το κάθε καλό.

-Δηλαδή;

-Δηλαδή μπορούσαμε να αντιμετωπίσουμε την κάθε δυσκολία μαζί.

-«Την κάθε δυσκολία μαζί» να σε ρωτήσω...-θα έρθουμε και σ' αυτό έχουμε τις ερωτήσεις στη σειρά.

Πραγματοποιήσατε εκπαιδευτικές επισκέψεις στα πλαίσια του Προγράμματος ΜΕΛΙΝΑ κι αν ναι πού;

-Φυσικά. Πήγαμε σε πολλά μουσεία, ε επισκεφτήκαμε όλους τους χώρους που...η ζωή δε φαινότανε...η ζωή για παράδειγμα δεν είναι μόνο να γελάς, να παίζεις. Είναι...και κάτι άλλο, για παράδειγμα πολλά παιδιά είναι λυπημένα, πολλά παιδιά είναι που δεν έχουνε αυτά που έχουμε εμείς, επισκεφτήκαμε αυτούς τους χώρους και είδαμε πώς είναι η ζωή πίσω από...τα τείχη.

-Ποιοι χώροι ήταν αυτοί;

-Ε, πήγαμε σε ορφανοτροφεία, πήγαμε ε σε χώρους όπου τα παιδιά ήτανε με ειδικ...ε με περιορισμένες ανάγκες και...αυτά.

-Πολύ ωραία, ευχαριστώ. Ποιες είναι οι εντυπώσεις σου από τις επισκέψεις αυτές; Σου άρεσαν, ναι ή όχι και γιατί;

-Καλά ήτανε επειδή ε, όπως είπα και πριν ε...βλέπουμε την άλλη πλευρά της ζωής που που τα πράγματα είναι διαφορετικά και μπορούμε να πούμε ότι ο καθένας ελπίζει στο να κάνει τη ζωή του καλύτερη.

-Αλέξανδρε, για σένα εκπαιδευτική επίσκεψη ή αν θες και για σας τους συμμαθητές, σήμαινε μια μέρα δίχως σχολείο-την ημέρα που είχατε εκπαιδευτική επίσκεψη- ή κάτι άλλο; Κι αν κάτι άλλο, τι άλλο;

-Φυσικά και δε σήμαινε ότι ήταν μια μέρα...χωρίς σχολείο, επειδή...ε ότι χάνεις σε μάθημα το κερδίζεις σε ένα άλλο μάθημα. Το λένε «μάθημα της ζωής»που σε κάνει να σκέφτεσαι κάποια πράγματα που δεν είχες τη δυνατότητα να τα σκεφτείς πιο πριν.

-Σ' ευχαριστώ.

-Πότε και πόσο συχνά εφάρμοζε η δασκάλα σας- τα τρία τελευταία χρόνια εκείνα που είχατε- το Πρόγραμμα ΜΕΛΙΝΑ;

-Κάθε στιγμή.

-Κάθε στιγμή, δηλαδή;

-Δεν εννοώ ότι κάθε στιγμή κάναμε εκπαιδευτικές εκδρομές...αλλά...μερικές φορές μας μιλούσε...που δεν ήτανε μόνο λόγια από μαθήματα ή από...από τύπους και φυσικές και ιστορίες...ήτανε μαθήματα ζωής, μαθήματα που θα μας διδάξουν πώς να...πώς θα βρούμε εμείς τη ζωή ...

-Και πότε η κυρία είπες... πολύ συχνά και κάθε πότε; **Το πότε μπορείς να το προσδιορίσεις; Είχε κάποια ώρα, την πρώτη ώρα τη δεύτερη;**

-Δε δε δεν είχε όρια, δηλ δεν μπορείς να περιορίσεις ότι τώρα κάνω Πρόγραμμα ΜΕΛΙΝΑ και τώρα κάνω μάθημα. Όταν κάναμε όμως μάθημα κάναμε μάθημα. Δηλαδή, ξέραμε που βαδίζαμε, δεν ήμασταν κάποιοι που θέλαμε να χαζεύουμε και να...και να σπαταλάμε το χρόνο μας για να κάνουμε Πρόγραμμα ΜΕΛΙΝΑ και να μην κάνουμε μάθημα, εννοώ μάθημα ενδοσχολικό.

-Αλλά;

-Αλλά ..πώς να το πω τώρα, θέλαμε να ...

-Ωραία πολύ ωραία. Ευχαριστώ πολύ ωραία. **Αλέξανδρε καλέσατε στην τάξη ειδικούς να σας μιλήσουν για ένα θέμα, να σας δείξουν κάτι, κι αν ναι ποιοι είναι αυτοί οι άνθρωποι, αν θυμάσαι κάτι απ' αυτό;**

-Ναι καλέσαμε...για παράδειγμα καλέσαμε τον πεθερό σας (γελάει) μια φορά...

-Τι ιδιότητα είχε ο κύριος αυτός;

-Συγγραφέας ήτανε, ποιητής; κάτι τέτοιο, ε και μας μιλούσε για κάποιες δικές του ιστορίες, για κάποια θέματα... επίσης θυμάμαι κάποια φορά που είχαν έρθει κάποιες κυρίες της τροχαίας και μας λέγανε τι πρέπει να προσέχουμε στο δρόμο, τι δεν πρέπει να κάνουμε πρε...είχαν έρθει κι άλλοι αλλά αυτή τη στιγμή δε θυμάμαι, τρία χρόνια είναι..

-Ε, βέβαια. Πώς ήταν η επικοινωνία-εσάς των παιδιών – μαζί τους; **Πώς ήταν η επικοινωνία σας με αυτούς τους ανθρώπους;**

-Δε νομίζω να είχαμε κανένα πρόβλημα.

-Επόμενη ερώτηση: **Συμμετείχατε εσείς τα παιδιά στο σχεδιασμό δράσεων και δραστηριοτήτων του Προγράμματος ΜΕΛΙΝΑ ή μόνο η κυρία;**

-Πιστεύω ότι και εμείς και η κυρία εσε σχηματίζαμε το Πρόγραμμα ΜΕΛΙΝΑ επειδή αυτή μας συντόνιζε κι εμείς ήμασταν εκείνοι που ...που δουλεύαμε που ασχολούμασταν με το πρόγραμμα ΜΕΛΙΝΑ. Και η κυρία ασχολούνταν φυσικά.

-Πώς γινόταν αυτό δηλαδή; **Είπες «εκείνη συντόνιζε» τι συντόνιζε;**

-Δηλαδή ...τον τρόπο...όχι, με τι θέμα θα δουλέψουμε, τι πρόκειται να κάνουμε.

-Αυτό από ποιον αποφασίζονταν, το τι πρόκειται να κάνετε;

-Ποιος δηλ σας έδινε...ποιος σας έλεγε εσάς τι έπρεπε...Αν δουλεύατε κάποιο θέμα, αυτό το θέμα ποιος...τίνας ιδέα ήταν ας πούμε το θέμα ;

-Μερικές φορές ήτανε δικιά μας ιδέα, μερικές φορές ήτανε δικιά σας. Δεν ήτανε απόλυτο ότι έπρεπε να τα ναι μια δικιά σας ιδέα.

-Κι όσον αφορά τον τρόπο εργασίας;

-Ε, δεν ήτανε...πιστεύω ότι ήτανε ένας ευχάριστος τρόπος με τον οποίο δουλεύαμε επειδή δε μπο...δεν μπορώ να πω ότι ήμαστε ε πιεσμένοι και και να...ήμαστε χαλαροί.

-Μάλιστα. Γιατί ήταν ευχάριστος;

-Δεν μπορώ να το εξηγήσω.

-Πόσο συχνά συνέβαινε αυτό;

-Πόσο συχνά δουλεύαμε;

-Πόσο συχνά εσείς τα παιδιά μπορούσατε να συμμετέχετε στο σχεδιασμό των δράσεων και των δραστηριοτήτων του Προγράμματος;

-Κάθε φορά συμμετέχαμε.

-Ευχαριστώ. **Αλέξανδρε, η συμμετοχή σου στο Πρόγραμμα ΜΕΛΙΝΑ σε ικανοποίησε ναι ή όχι και γιατί;**

-Φυσικά. Επειδή έμαθα ότι δεν υπά...ότι εκτός αυτό που ζούμε, υπάρχει και κάτι άλλο που πρέπει να το ανακαλύψουμε. Δηλ υπάρχει και μια άλλη μεριά της ζωής. Δεν είναι πάντα όλα ρόδινα.

-Πολύ ωραία ευχαριστώ. **Ποια είναι η γνώμη σου Αλέξανδρε για το υλικό που επεξεργαστήκατε στην τάξη με τη βοήθεια της δασκάλας σας στα πλαίσια του Προγράμματος ΜΕΛΙΝΑ;** Όταν λέω υλικό εννοώ πιθανά παραμύθια που χρειαστήκατε για κάποιο λόγο, παιχνίδια εκπαιδευτικά, φακέλους εκπαιδευτικούς του προγράμματος, βιβλία...

-Ποια είναι η γνώμη μου;

-Ναι γι αυτό το υλικό που επεξεργαστήκατε.

-Πιστεύω ότι αυτό το υλικό ήταν πολύ σημαντικό για να διεκπεραιωθεί το Πρόγραμμα ΜΕΛΙΝΑ για όχι...για παράδειγμα είχαμε κάποιους φακέλους που στο τέλος εεε που μαζεύαμε το υλικό που είχαμε κάνει- κι ακόμα κι αυτή τη στιγμή το χω το χω στο σπίτι μου και μερικές φορές το ανοίγω και το βλέπω και θυμάμαι τα παλιά...πολύ ωραίο ήτανε.

- Πολύ ωραία. **Εργαστήκατε στην τάξη ατομικά ή ομαδικά στα πλαίσια του Προγράμματος ΜΕΛΙΝΑ;**

-Ομαδικότατα.

-Ομαδικότατα... **Η εργασία στις ομάδες σου άρεσε Αλέξανδρε, ναι ή όχι και γιατί;**

- Ήτανε πολύ ωραίο να ...να συνεργάζεσαι με άλλα παιδιά, επειδή μπορούσαμε να μιλάμε, ε να λέει ο καθένας τη γνώμη του σχετικά με κείνο που...που φτιάχναμε.

-Συνεργάστηκες εύκολα ή είχες προβλήματα μέσα στην ομάδα; Κι αν κάποτε συνάντησες προβλήματα μέσα στην ομάδα πώς τα αντιμετώπισες;

-Ε, τις περ...πάντα σχεδόν ήμουν...δε δε συνάντησα κανένα πρόβλημα εεε ας πούμε όμως μια φορά ήτανε ένα παιδί που είχαμε ένα καβγαδάκι και εντάξει...έφυγε το πρόβλημα αυτό.

-Με ποιο τρόπο, πώς το λύσατε;

-Ε, είχα φέρει κάποια στιγμή εγώ τους γονείς μου εκεί πέρα αλλά εντάξει μετά πέρασε, το ξεχάσαμε.

-«Είχες φέρει τους γονείς σου», τους χρειαζόσουν;

-Ναι, εντάξει, πίστευα ότι μπορούσαν να το τρομάξουνε το παιδί αυτό.

-Πολύ ωραία. Στη συνέχεια είπες ότι αντιμετωπίστηκε. Αντιμετώπιστηκε;

-Ναι.

-Πώς;

-Ε, μετά από μια συζήτηση που έγινε με αυτό το παιδί σταμάτησε μετά να μου λέει κάποια πράγματα και εντάξει, λύθηκε το πρόβλημα.

-Ωραία, πολύ ωραία. **Αλέξανδρε, ο τρόπος διδασκαλίας του μαθήματος από την κυρία, βοήθουσε τα παιδιά να καταλάβετε περισσότερο ή λιγότερο το μάθημα και γιατί;**

- Ο τρόπος διδασκαλίας ήτανε πολύ καλός, άριστος και το μάθημα το καταλαβαίναμε μια χαρά, πολύ καλά, επειδή δεν μπορούσαμε να πούμε ότι ήμασταν πιεσμένοι και έτσι...άμα έχεις καθαρό μυαλό μπορείς να καταλάβεις το μάθημα καλύτερα.

-Κάνατε καινούρια πράγματα στην τάξη στα πλαίσια του Προγράμματος ΜΕΛΙΝΑ, και αν ναι ποια; Τι καινούριο συνέβαινε στην τάξη;

-Ήτανε μια ξεχωριστή ατμόσφαιρα.

-Μίλησέ μου γι αυτήν.

-Δεν είχαμε τις σχέσεις που έχει ένας αυστηρός και μουντός καθηγητής με τα παιδιά που τον φοβόντουσαν, αλλά είχαμε τη σχέση ενός φίλου και μιας φίλης που φυσικά ε τον εε σεβόμασταν.

-Κι όσον αφορά τα πράγματα στην τάξη που κάνατε τα καινούρια; Τι ήταν καινούριο για σένα σε σχέση με άλλα σχολεία και φίλους σου που άκουγες, ή με άλλα τμήματα του σχολείου που...

-Κάναμε αρκετά θεατρικά, ε αρκετά project, ε και πιστεύω ότι αυτό σε συνδυασμό με κάποια άλλα ήτανε μια πολύ όμορφη εμπειρία.

-Σ' ευχαριστώ. **Είπες τη λέξη project, τι είναι αυτό;**

-Ε, για παράδειγμα, είναι μια εργασία που διεκπεραιωνόταν ε σε ένα διάστημα αλλά ήτανε μέσα στα πλαίσια του Προγράμματος ΜΕΛΙΝΑ, δεν ήτανε μια καταπιεστική εργασία αλλά μια ευχάριστη εργασία.

-Και πώς γινότανε αυτό;

-Ε, μερικές φορές, ήτανε...και κάναμε μερικές πρόβες, συναντιόμασταν σε σπίτια μερικών συμμαθητών μου και κάναμε πρόβες για τα θεατρικά- για παράδειγμα- και εκεί πέρα κιόλας παίζαμε μερικές φορές-τις περισσότερες δηλαδή- και μετά...και μετά κάναμε το θεατρικό –γινόταν μια χαρά.

-Στην τάξη μέσα το δουλεύατε το project;

-Το δουλεύαμε. Βρίσκαμε πληροφορίες, σχετικά με το θέμα που είχαμε ασχοληθεί-που είχαμε διαλέξει, ε μερικές φορές πηγαίναμε και στη βιβλιοθήκη-βρίσκαμε διάφορες πληροφορίες (όλοι μαζί φυσικά στο ίδιο μέρος).

-Πότε πηγαίνατε στη βιβλιοθήκη, ποιες ώρες εννοώ;

-Του...του μαθήματος. Φυσικά όμως κάναμε και την απαιτούμενη ύλη και την μαθαίναμε πολύ καλά-τα μαθήματα δηλαδή.

-Εννοείς τα υπόλοιπα μαθήματα του σχολικού προγράμματος;

-Ναι. Ε, εννοώ ότι κάναμε κανονικά και τα μαθήματα που κάνουν κανονικά όλα τα παιδιά και συνδυάζαμε και κάναμε...και κάναμε και το Πρόγραμμα ΜΕΛΙΝΑ.

-Πολύ ωραία. Σ' ευχαριστώ Αλέξανδρε. **Για να κάνετε αυτά τα καινούρια πράγματα –είτε τα θεατρικά που μου ανέφερες πριν, είτε τα projects που τα δουλεύατε- χρειαστήκατε άλλα μέσα εκτός των βιβλίων σας; Και αν ναι ποια;**

-Ε, φυσικά. Ε, ασχοληθήκαμε...βρήκαμε πληροφορίες από διάφορες πηγές, ε πήγαμε και ρωτήσαμε μερικούς «ειδικούς», ε σκεφτήκαμε κι εμείς μερικά πράγματα κι έτσι βρήκαμε τις πληροφορίες.

-Είπες «κάποιους ειδικούς», όπως; Θυμάσαι κάτι στους οποίους απευθυνθήκατε;

-Θυμάμαι κάποια στιγμή όμως δεν είμαι σίγουρος αν ήταν για το συγκεκριμένο θέμα. Είχαμε πάει σε μια κυρία...δε θυμάμαι πώς τη λένε...

-Δεν πειράζει.

-Και είχαμε την είχαμε –τις είχαμε ζητήσει μερικές πληροφορίες, μας απάντησε.

-Πολύ ωραία. Άρα λοιπόν χρειαστήκατε άλλα μέσα εκτός από τα βιβλία σας- η απάντηση είναι ότι...

-Ναι χρειαστήκαμε.

-Μέσα από...να πούμε τα μέσα εκτός από το βιβλίο;

-Πηγές.

- «Πηγές» Τι είναι αυτό;

-Ε, διάφορα εξωσχολικά βιβλία, ε, εγκυκλοπαίδειες, μερικές φορές και πληροφορίες...ε μερικά θέματα από...παππούδες, γιαγιάδες, ε, αυτά.

-Πολύ ωραία. **Είχατε Αλέξανδρε για το σπίτι στα πλαίσια του Προγράμματος ΜΕΛΙΝΑ εργασίες, ναι ή όχι; Κι αν ναι τι είδους εργασίες;**

-Ε, για παράδειγμα ε μας είχατε πει να ..να βρούμε ένα τραγούδι και να το γράψουμε σε μια κασέτα ή να βρούμε πληροφορίες, μερικές φορές να ψήσουμε-διάφορα, είχα φτιάξει ένα κέικ τότε θυμάμαι, ε να κάνουμε ζωγραφιές, πολλές φορές είχαμε γράψει και ποιήματα, αυτά...

-Η ερώτηση η επόμενη είναι: **Αυτές οι εργασίες στα πλαίσια του Προγράμματος ΜΕΛΙΝΑ ήταν ευχάριστες, ναι ή όχι και γιατί;**

-Ήταν πολύ ευχάριστες, επειδή ήταν κάτι που δεν ήταν στα...στη ρουτίνα την καθημερινή, αλλά ήταν κάτι πιο ευχάριστο και πιο ενδιαφέρον επειδή ήταν κάτι διαφορετικό.

-Ωραία. Η επόμενη ερώτηση: **Πώς ήταν οι σχέσεις ανάμεσα σε σας και τη δασκάλα σας στα πλαίσια του Προγράμματος; Και διέφεραν οι σχέσεις αυτές σε σχέση με το κανονικό μάθημα στην τάξη; Κι αν ναι σε τι;**

Δηλαδή, ποιες ήταν οι σχέσεις των παιδιών και της δασκάλας κι αν η κυρία όταν δεν έκανε ΜΕΛΙΝΑ αλλά έκανε κανονικό μάθημα στην τάξη, άλλαζε στάση και συμπεριφορά.

-Οι σχέσεις μεταξύ των παιδιών και της δασκάλας ήταν άψογες, δε νομίζω κανένα παιδί να έχει πρόβλημα με την κυρία Χρύσα, δηλ δεν είχε φανεί κανένα παιδί να είχε πρόβλημα, απ' ότι θυμάμαι κιόλας και αυτή η συμπεριφορά δεν άλλαζε κιόλας όταν κάναμε κανονικά μαθήματα.

-Πολύ ωραία, ευχαριστώ. **Στα πλαίσια τώρα του Προγράμματος ΜΕΛΙΝΑ-Εκπαίδευση και Πολιτισμός, θυμάσαι Αλέξανδρε αν συνεργαστήκατε με τμήματα διαφορετικά της ίδιας τάξης του σχολείου σας;**

-Ναι θυμάμαι συνεργαστήκαμε με το...για παράδειγμα με το στ1 και με το στ3 και...σε διάφορα project, μερικές φορές πολλές φορές πήγαμε σε κάποια μουσεία μαζί, επειδή κι αυτοί ήταν στο Πρόγραμμα ΜΕΛΙΝΑ, ε, ...

-Πολύ ωραία. **Τι θετικό και τι αρνητικό έχεις αποκομίσει από τη συνεργασία αυτή;**

-Ε, τα θετικά: έχω ..από κει πέρα έχω κάνει πολλές φιλίες, με πολλά παιδιά από αυτά είμαστε και στο γυμνάσιο τώρα με αυτά μαζί και δεν είμαστε σα δυο ξένοι που...αυτό που ήτανε από τ' άλλο τμήμα. Αρνητικά τώρα...δε νομίζω.

-Πολύ ωραία, ευχαριστώ. **Το Πρόγραμμα ΜΕΛΙΝΑ σε βοήθησε να αγαπήσεις περισσότερο το σχολείο ή όχι και γιατί;**

-Φυσικά και επειδή δεν ήταν κάτι μονότονο, κάτι μουντό, ήτανε...δηλαδή κάθε φορά πηγαίνοντας στο σχολείο δε φο...δεν ήμουν με το φόβο-αχ τώρα θα πάω στο σχολείο και πρέπει να ξέρω παπαγαλία την ιστορία- ήταν κάτι που...έβγαινε από την ψυχή σου μέσα.

-Σ' ευχαριστώ. **Το Πρόγραμμα ΜΕΛΙΝΑ-Εκπαίδευση και Πολιτισμός, επηρέασε Αλέξανδρε νομίζεις τη ζωή σου ακόμη και μέχρι σήμερα, κι αν ναι πώς;**

-Φυσικά και την επηρέασε, ε,...τώρα δεν ξέρω ..τώρα σε σχέση με τους άλλους, με τους συμμαθητές μου είναι κάπως διαφορετική, επειδή έχουμε κάνει πολύ παρέα με αυτά τα παιδιά, ε ε δηλ τα νιώθω σαν δεύτερά μου αδέρφια –πολλά απ αυτά.

-Πολύ ωραία. **Πιστεύεις ότι το Πρόγραμμα ΜΕΛΙΝΑ Εκπαίδευση και Πολιτισμός αξίζει να γενικευτεί σε όλα τα δημοτικά σχολεία της Ελλάδας Αλέξανδρε, ναι ή όχι και γιατί;**

-Φυσικά και ναι επειδή και τα άλλα παιδιά πρέπει να έχουν την ευκαιρία να ζήσουν αυτή την εμπειρία.

-Την εμπειρία ποια;

-Του..την εμπειρία του Προγράμματος ΜΕΛΙΝΑ, δηλ την εμπειρία της συνεργασίας, της οικειότητας μέσα στην τάξη, ε της χαράς για το σχολείο και για τη μάθηση να πω, απ όλα.

-Θες να πεις λίγο περισσότερα γι αυτό το τελευταίο «χαρά για τη μάθηση», υπήρχε χαρά για τη μάθηση;

-Υπήρχε, επειδή μερικές φορές μαθαίναμε και κάτι που ήτανε ξεχωριστό, κάτι που δεν ήτανε ίδιο με τα μαθήματα, που το χαμε ξανακούσει.

-Πολύ ωραία, ευχαριστώ. **Θεωρείς ότι το Πρόγραμμα ΜΕΛΙΝΑ βοήθησε εσένα προσωπικά να αποκτήσεις κάποιες ιδιαίτερες ικανότητες- ή να ανακαλύψεις ότι τις είχες; Κι αν ναι ποιες;**

-Φυσικά και με βοήθησε να ανακαλύψω κάποιες ικανότητες του εαυτού μου. Δηλ ότι...οι φίλες που κάνω πρέπει να είναι...είναι αληθινές και δε...ο φίλος δε γίνεται με...μια βδομάδα και γενικά οι σχέσεις μεταξύ των ανθρώπων.

-Ευχαριστώ. **Θα θελες να εφαρμοστεί το Πρόγραμμα ΜΕΛΙΝΑ και στο γυμνάσιο ή όχι; Αν ναι γιατί;**

-Φυσικά και θα θελα...θα θελα να ζήσω πάλι την ίδια εμπειρία.

και στο λύκειο άμα γίνεται, γιατί να μη γίνει;

-Θες να ζήσεις εσύ ξανά την ίδια εμπειρία, έχει να προσφέρει κάτι το Πρόγραμμα ΜΕΛΙΝΑ στα παιδιά του γυμνασίου και του λυκείου;

-Ναι. Πιστεύω ότι πολλά παιδιά δεν έχουν καταλάβει πραγματικά τι...τι σημαίνει να...τι σημαίνει πραγματικά το σχολείο, τι σημαίνει παρέα. Πρέπει και αυτά να τους δοθεί η ευκαιρία.

-Ευχαριστώ. **Αλέξανδρε έχεις να μου πεις κάτι για την «τιμωρία» στα πλαίσια του Προγράμματος ΜΕΛΙΝΑ;**

-Δηλ τι εννοείτε τιμωρία;

-Υπήρχε τιμωρία στα πλαίσια του προγράμματος ΜΕΛΙΝΑ στην τάξη;

-Ε, δε...εγώ δε θυμάμαι να...να τιμωρήσατε κανένα παιδί. Φυσικά άμα έκανε κάτι που δεν έπρεπε του φωνάζατε, του μιλήσατε, δηλ του δώσατε να καταλάβει τι έπρεπε να κάνει και τι δεν έπρεπε- όχι απλά θα χεις την τιμωρία χωρίς να ξέρεις τι πρέπει να κάνεις την επόμενη φορά. Του δίνατε να καταλάβει ότι έπρεπε...τι πρέπει να γίνει για να μην έχει τιμωρία.

-Ποιος το όριζε αυτό «το τι πρέπει να γίνει»;

-Εσείς.

Ευχαριστώ.

-Και εμείς.

-Δηλαδή;

-Δηλαδή, ε, ο κάθε...το κάθε παιδί έβλεπε τι κάνει το άλλο κι έβλεπε ποια είναι η σωστή συμπεριφορά, τι να επιβραβεύεται από τη δασκάλα κι αυτή...τα παιδιά για παράδειγμα αν ένα παιδί του δοθεί τιμωρία, ε θα υπάρξει η ανάλογη συμπεριφορά σε αυτόν κι από τα παιδιά. Δε θα του πουν

τα παιδιά «μπράβο καλά το έκανες. Θα σου ξαναδοθούν...» δηλ τα παιδιά και η δασκάλα είναι που συμβάλουν ε για τη διαπαιδαγώγηση του παιδιού και που μπαίνει η τιμωρία και η επιβράβευση.

-Ευχαριστώ,. **Για τη λέξη «βαθμολογία» στα πλαίσια του Προγράμματος ΜΕΛΙΝΑ ..υπήρχε βαθμολογία στις δράσεις και στις δραστηριότητες στα πλαίσια του Προγράμματος ΜΕΛΙΝΑ;**

-Το κάθε παιδί βαθμολογούνταν...δε βαθμολογούνταν με ένα χαρτί που να λεγε πόσο είχε στο θέατρο, πόσο είχε στο τραγούδι, αλλά ανάλογα με τη συμμετοχή του, με τη συμπεριφορά του, με την όρεξή του, ε ..και αυτό το καταλάβαινε κατά πόσο τα πήγαινε καλά, δεν ήταν ανάγκη να χει μόνο ταλέντο, δεν αρκεί μόνο αυτό, αρκεί να αγαπάει αυτό που κάνει.

-Σας δόθηκαν κάποιες ευκαιρίες να αξιολογήσετε εσείς οι ίδιοι προσωπικά το έργο σας;

-Ε,...Ξανακάνετε την ερώτηση;

-Ναι. Σχετικά με αυτό που μου έλεγες τώρα, ότι το παιδί καταλάβαινε αν τα πήγαινε καλά ή όχι, εγώ ρώτησα αν σας δόθηκε κάποια ευκαιρία να αξιολογήσετε εσείς τη δουλειά σας με κάποιους τρόπους, κάνατε κάτι ώστε να γίνει σαφές το πώς τα πήγε το έργο;

-Ναι. Για παράδειγμα φαινότανε...αν κάποιο παιδί είχε όρεξη γι αυτή τη δουλειά που κάναμε τότε θα...τότε η εργασία του θα ήταν πιο περι...πετυχημένη. Για παράδειγμα τότε με το...με τη ζωγραφιά, με το ψήσιμο, με το τραγούδι...όποια παιδιά δούλεψαν πραγματικά και τους άρεσαν η δουλειά που κάνανε ..εε επιβραβεύτηκε από τους άλλους επειδή είδανε ότι είχε κάνει μια σωστή δουλειά, έτσι όπως ήτανε φτιαγμένη και περιποιημένη.

-Πολύ ωραία, ευχαριστώ. **Αλέξανδρε τι σου άρεσε περισσότερο στο Πρόγραμμα ΜΕΛΙΝΑ;**

-Όλα.

-Περισσότερο;

-Δεν μπορώ να πω.

-Πολύ ωραία ευχαριστώ. **Τι δε σου άρεσε στο Πρόγραμμα ΜΕΛΙΝΑ;**

-Δεν υπήρχαν.

-Ευχαριστώ. **Αν σου δινόταν η ευκαιρία να ξανασυμμετέχεις στο Πρόγραμμα ΜΕΛΙΝΑ θα το έκανες, ναι ή όχι και γιατί;**

-Φυσικά και θα το ξαναέκανα γιατί ήτανε μια πολύ ξεχωριστή εμπειρία. Δηλ είναι κάτι που δεν περιγράφεται με λόγια.

-Πολύ ωραία. Και κάτι τελευταίο:**Οι γονείς, είχαν κάποιο ρόλο στα πλαίσια του Προγράμματος ΜΕΛΙΝΑ;**

-Πιστεύω ότι είχαν κάποιο ρόλο, επειδή...για παράδειγμα όταν ψήναμε εμείς δεν ξέραμε πώς να ψήσουμε, αυτοί μας βοηθούσανε κι έλεγαν τι να κάνουμε αλλά εμείς τα κάναμε. Καταλαβαίνετε;

-Αμέ! Σ' ευχαριστώ πάρα πάρα πολύ που δέχτηκες να μου δώσεις αυτή τη συνέντευξη.

-Κι εγώ ευχαριστώ.

7/1/04 15.30-16.30

**Οι τρεις στιγμές που εμφανίζονται στο κείμενο της συνέντευξης αυτής, αλλά και στο σύνολο των συνεντεύξεων που ακολουθούν, δεν είναι αποσιωπητικά. Χρησιμοποιούνται προκειμένου να δηλωθεί ότι μεσολαβεί ένα χρονικό διάστημα μεταξύ μιας λέξης και μιας άλλης.*

-Χαρούλα, θεωρείς ότι το Πρόγραμμα ΜΕΛΙΝΑ ήταν ένα ακόμη ξεχωριστό μάθημα του αναλυτικού προγράμματος στην τάξη ή νομίζεις ότι ήταν κάτι άλλο και εάν ήταν κάτι άλλο τι άλλο;

-Ε, δεν ήταν ένα συνηθισμένο μάθημα σαν τα υπόλοιπα, ήταν ένα πολύ ξεχωριστό μάθημα για μας γιατί μας βοήθησε να σκεφτόμαστε πολύ διαφορετικά και με πολλούς τρόπους για ένα θέμα. Δεν ήταν η ιστορία που είχαμε πέντε πράγματα να μάθουμε συγκεκριμένα ας πούμε, ήτανε κάτι... μια λέξη που μπορείς να τη δεις από πέντε διαφορετικές πλευρές όχι από μία. Και αυτό βοήθησε σε εισαγωγικά να μείνει στο μυαλό μας, στα παιδιά.

-Πολύ ωραία, ποιος νομίζετε ότι ήταν ο σκοπός του Προγράμματος, ποιος νομίζεις εσύ;

-Ο σκοπός του Προγράμματος...

-Γιατί να σας το στείλανε άραγε στο δημοτικό σχολείο, ποιος ήταν ο σκοπός του;...(ότι νομίζεις, δεν υπάρχει σωστό ή λάθος εδώ)

-Σκοπός του Προγράμματος πιστεύω ότι ήτανε αυτό...να μπορέσουμε να κοιτάξουμε μπροστά να μην είμαστε ένα πράγμα και να...γενικά να επεξεργαστούμε πολλά θέματα

-Πολύ ωραία, ευχαριστώ. Κάτι που θα το θυμάσαι είναι εύκολο: **Πώς ήταν ο χώρος και η διακόσμηση της τάξης;...**(δυνατά δυνατά για να σε ακούμε)

-Επειδή γινόταν αυτό απ όλα τα παιδιά και όλα τα παιδιά βάζανε τις ιδέες και τις σκέψεις τους, ο χώρος γινότανε πάρα πολύ ωραίος και ήταν ζωντανά όλα εκεί μέσα.

-Δηλαδή τι είχα;

Ε, πανιά, χαρτόνια...τα πάντα ζωγραφιές μας κι ήταν όλα πολύ χαρούμενα, ένας κόσμος των παιδιών που αυτό θα ήθελαν όλοι να υπάρχει σ' αυτόν τον κόσμο.

-Χμ, Τώρα τα κύρια θέματα που επεξεργαστήκατε στα πλαίσια του Προγράμματος ΜΕΛΙΝΑ, θα μου πεις ήταν πολλά μέσα σε τρία χρόνια-τώρα τα τελευταία τρία χρόνια σου ζητάω να σκεφτείς, **επεξεργαστήκατε κάποια θέματα στα πλαίσια του Προγράμματος ΜΕΛΙΝΑ με την κυρία σας και τους συμμαθητές σας, αυτά τα θέματα σε ικανοποίησαν, τι σου άρεσε περισσότερο από αυτά τα θέματα και τι δε σου άρεσε;**

-Όλα μου άρεσαν, δε γίνεται να μη μου αρέσουνε γιατί μόνο και μόνο η συνεργασία με τους συμμαθητές μου με ικανοποιούσε, ότι θέμα να ήταν κι αυτό, αλλά...ιδιαιτέρως προτιμήσεις είχα στα πιο ομαδικά.

-Θυμάσαι κάποια θέματα να μου τα αναφέρεις αναλυτικά;

-Ο μινώταυρος στην Κρήτη μου άρεσε πάρα πολύ, γιατί πιο πολύ με χορό με παραστάσεις, ε και μ' άρεσε...μ' άρεσαν οι εργασίες που κάναμε...μαζεύαμε κάποια στοιχεία για διάφορα θέματα (μέσω υπολογιστών, εγκυκλοπαίδειες,) συγκεντρωνόμασταν όλα τα παιδιά σε ένα σπίτι, οι ομάδες και μου άρεσε πάρα πολύ.

-Μάλιστα πολύ ωραία, το τι δε σου άρεσε;

-Τίποτα, μου άρεσαν. Δεν μπορώ να πω ότι δε μου άρεσαν.

Μάλιστα, τα θέματα σε ικανοποίησαν Χαρούλα, που δούλεψες;

-Ναι, ακόμα και στο γυμνάσιο βλέπω ότι μου χρησίμεψαν αυτά.

-Δηλαδή;

-Οι πηγές που πήρα, τα στοιχεία που πήρα για τα θέματα αυτά που μπορεί να μην τα ήξερα πιο πριν με βοήθησαν στο γυμνάσιο. Στην ιστορία του γυμνασίου, ακόμα και στον «τρόπο σκέψης» με βοήθησαν μερικά.

-Δηλαδή, τι εννοείς «τρόπο σκέψης»;

-Ε, να εκφράζομαι με ένα συγκεκριμένο τρόπο, να σκέφτομαι και να μη σκέφτομαι πάντα με τη λογική αλλά και με το συναίσθημα, αυτό πήρα πολύ απ το δημοτικό...όχι απ το δημοτικό, από τις τρεις τελευταίες τάξεις του δημοτικού.

-Μάλιστα, Στα πλαίσια του ΜΕΛΙΝΑ πραγματοποιήσατε κάποιες εκπαιδευτικές επισκέψεις με την κυρία σας και το τμήμα σας, κάποιους χώρους, μπορείς να θυμηθείς κάποιες από αυτές, πού;

-Στο ναυτικό μουσείο, στο αρχαιολογικό...μουσείο, στο ιστορικό αρχείο για να πάρουμε πηγές-πέντε έξι άτομα είχαμε πάει...έχουμε πάει στην Αθήνα για... στο κέν...στο κέντρο μείζονος ελληνισμού, ε, και σε άλλα μουσεία εδώ στα Χανιά που πήγαμε όχι μόνο σαν τμήματα ή σαν έκτη δημοτικού, αλλά σαν πέντε έξι παιδιά να πάρουμε τα στοιχεία που θέλαμε για την εργασία μας.

-Αλλά πήγατε όμως και σαν τμήμα, είπες προηγουμένως...

-Ε, βέβαια!

-Όταν ήσασταν εκεί σ' αυτές τις επισκέψεις, **ποιες είναι οι εντυπώσεις σου τώρα για τις εκπαιδευτικές επισκέψεις, ή και τότε πώς σας φαίνονταν οι επισκέψεις αυτές, ήτανε επισκέψεις που λέγατε « Α! θα χάσουμε και μία μέρα μάθημα»ή ήταν κάτι άλλο, σήμαινε κάτι άλλο η επίσκεψη στο μουσείο ή στην αίθουσα τέχνης και ζωγραφικής;**

-Ε, εντάξει, για τα παιδιά αυτό ήταν κάτι βαρετό για να το πω και έτσι.

-Ναι, για πες μου, ναι...

-Αλλά κανονικά θα πρέπει, όχι κανονικά...αυτό έπρεπε να μας κάνει να καταλάβουμε ότι κερδίζουμε κάτι πολύ παραπάνω από ένα μάθημα.

-Ναι, «αυτό κανονικά έπρεπε», εσείς όμως;

-Εμείς όμως το βλέπαμε βαρετό, ωχ θα πάμε πάλι στο μουσείο να δούμε...αλλά...εγώ πιστεύω ότι σε κάθε μαθητή μέσα του, του άρεσε αυτό γιατί μάθαινε κάτι παραπάνω από αυτό που ήξεραν και αυτό που άκουγε ή μάθαινε στην ιστορία...στα αρχαία χρόνια και όλα αυτά τα έβλεπε κιόλας και έπαιρνε μια καλύτερη ιδέα γι αυτά. Εμάς ξέρω ότι μας άρεσαν αυτά...οι εκπαιδευτικές εκδρομές, εμένα δηλ εντάξει με βοήθησαν πολύ.

-Πότε και πόσο συχνά η δασκάλα σας εφάρμοζε το Πρόγραμμα ΜΕΛΙΝΑ στην τάξη;

-Ακόμα και στο πιο απίθανο μάθημα, ακόμα και στη φυσική.

-Δηλαδή;

-Είχε τον τρόπο να μας κάνει...δεν ξέρω από...και τα μαθηματικά, φυσική και τη γλώσσα-καλά στη γλώσσα είναι πολύ εύκολο μάθημα για να μας κάνει...ε, μαθαίναμε από το κάθε τι...σκίζοντας και διαγωνίσματα καταλαβαίναμε την αξία της μόρφωσης κι όχι του βαθμού.

-Σκίσατε κάποια στιγμή και διαγωνίσματα;

-Σκίσαμε (γελάει) για να καταλάβουμε ότι δεν αξίζει ο βαθμός αλλά η μόρφωση και το τι παίρνουμε από αυτό που κάνουμε.

- Η «μόρφωση», να μου πεις κάτι γι αυτή τη λέξη, πώς ένιωσες τη λέξη μόρφωση;

-Καλλιέργεια νου, μορφή προσωπικότητας του ατόμου.

-Ευχαριστώ. **Καλέσατε στην τάξη ειδικούς για ένα θέμα, να σας μιλήσουν, να συζητήσουν μαζί σας για κάτι που ήταν «ειδικό», κάποια άτομα που κρίνατε εσείς και η κυρία σας όπως να καλέσουμε πχ ένα μουσικό να μας μιλήσει για κάτι στην τάξη;**

-Στην δευτέρα...όχι...δε θυμάμαι κάτι αστυνομικούς που μας λέγανε για τα φανάρια κι αυτά;

-Πες το.

-Ε, που συγκεντρωνότανε όλο το σχολείο και θυμάμαι και στη δευτέρα δημοτικού, είχε έρθει συγκεκριμένα η μητέρα μου που είναι αρχιτέκτονας μηχανικός και μας έδειχνε μερικά slides, με διάφορα κτίρια...στα...στα άλλα τμήματα δε θυμάμαι.

-Ναι αλίμονο έχουν περάσει τόσα χρόνια. Τώρα να πούμε κάτι άλλο, κάνατε διάφορα πράγματα, όπως μου είπες προηγουμένως με το ΜΕΛΙΝΑ, διάφορα θέματα κι...επεξεργαστήκατε και με διάφορους τρόπους;

-Ναι με πολλούς.

-Θα μιλήσουμε γι αυτούς τους τρόπους στη συνέχεια αναλυτικά, **εγώ θέλω να μου πεις αυτές οι δράσεις και δραστηριότητες ήταν όλα πρωτοβουλία της δασκάλας σας ή μήπως μπορούσατε κι εσείς...**-κάπως ξεκινούσε κάτι που αν το χατε ανάγκη- μπορούσατε να...να προτείνετε κι εσείς τη συνέχεια του θέματος, κάποιο καινούριο θέμα που θα θέλατε να επεξεργαστείτε, **να συμμετέχετε δηλ στη δράση και στο σχεδιασμό; Συμμετείχατε στη δράση και το σχεδιασμό;**

-Βεβαίως, γιατί η μία ιδέα του ενός μαθητή ένωνε την άλλη του άλλου μαθητή και...εντάξει, την πρωτοβουλία όχι την πρωτοβουλία δεν την έπαιρνε συνέχεια η κυρία, μας το ξεκινούσε η κυρία, μας έδειχνε μερικά στοιχεία κι εμείς μαζί της το αναπτύσσαμε και η λέξη συνεργασία πιστεύω ότι ήτανε μια φοβερή λέξη, είναι η πολύ κατάλληλη λέξη για να μας χαρακτηρίσει σε κείνα τα χρόνια.

-Θυμάσαι κάτι που είχατε προτείνει εσείς, κάπως κάτι...και που έγινε τελικά;

-Ε, πολλά προτείναμε αλλά δε θυμάμαι τώρα.

-Δεν πειράζει. **Πόσο συχνά συμμετείχατε σ' αυτό;**

-Στο να προτείνουμε;

-Ναι στο να είστε ζωντανοί και να προτείνετε;

-Όταν μας ανατίθονταν μια εργασία.

-Και πόσο συχνά γινότανε αυτό;

-Πολύ συχνά, εμείς στα τρία αυτά χρόνια κάναμε πάρα πολλά διαφορετικά πράγματα.

-Πώς εννοείς τη λέξη διαφορετικά;

-Διαφορετικά, ε...είχαν όλα ένα κοινό στόχο, αλλά διέφεραν μεταξύ τους.

-Δηλ τι εννοείς κοινό στόχο;

-Την ανάπτυξη του νου, αυτό και...αυτό να μην σκεφτόμαστε μονόπλευρα, με τη βοήθεια της κυρίας μας και...όχι άλλων καθηγητών, έγινε αυτό...ότι πέτυχε αυτό το στόχο.

-Σε ικανοποίησε Χαρούλα η συμμετοχή σου, ή όχι στο Πρόγραμμα ΜΕΛΙΝΑ;

-Πάρα πολύ με ικανοποίησε.

-Γιατί;

-Γιατί ζούσα κάθε στιγμή που περνούσε με τα παιδιά, ήτανε...δεν ξέρω, όπως και στην τελευταία μας, έκθεση είχα πει...είχα γράψει, ε στο δημοτικό κι εγώ κι άλλα παιδιά ζήσαμε τις καλύτερες στιγμές μας γιατί δεν ήταν κάτι συνηθισμένο για μας. Τώρα στο γυμνάσιο δεν είναι έτσι τα πράγματα. Και ακόμα και στο δημοτικό, πρώτη, Δευτέρα, τρίτη του δημοτικού, δεν ήταν το ίδιο τα πράγματα. Ζήσαμε κάτι διαφορετικό που θέλαμε να ζήσουμε και που νομίζαμε πως είναι κάτι το απίθανο να ζήσουμε.

-Ποιο ήταν αυτό;

-Όλη αυτή η ομαδικότητα, η συνεργασία, η...συνεργασία, δεν ξέρω η δημιουργικότητα μεταξύ μαθητών και φίλων.

-«Δημιουργικότητα»! Είπες μια λέξη που με προκαλεί να σου πω ότι είναι μια πολύ...τι εννοείς λέγοντας «δημιουργικότητα», ήσασταν δημιουργικοί δηλαδή;

-Ναι.

-Δηλαδή;

-Ε, από ένα θέμα που είχαμε πάρει σκεφτόμασταν κάτι παραπάνω, κάτι παραπάνω κι ο καθένας έβαζε τις ιδέες του και έβγαινε κάτι πάρα πολύ ωραίο.

-Χρησιμοποιήσατε κάποιο υλικό μέσα στην τάξη, προκειμένου να επεξεργαστείτε τα θέματα, όπως υλικό του Προγράμματος ΜΕΛΙΝΑ ή υλικό που μπορεί να είχε φτιάξει η κυρία, ή επιτραπέζια παιχνίδια κλπ, το θυμάσαι καθόλου αυτό το υλικό, και τι γνώμη έχεις γι αυτό;

-Ε, μας είχε φτιάξει η κυρία παραμύθια που μέσα από αυτά παίρναμε στοιχεία και κάναμε αυτά τα θέματα, επεξεργαζόμασταν τα θέματα.

-Μάλιστα, και πώς είναι αυτό το υλικό, ποια είναι η γνώμη σου;

- Είναι κάτι σαν βοηθητικό υλικό.
- Είναι κάτι σαν βοηθητικό υλικό...πολύ ωραία φτάσαμε τώρα στη δέκατη ερώτηση, Χαρούλα.
- Γρήγορα!
- Γρήγορα γιατί είναι πράγματα που τα ξέρεις που τα έχεις ζήσει.
- Ναι.

-Η εργασία στην ομάδα, στις ομάδες, σου άρεσε;

- Η εργασία ή η συνεργασία;
- Ναι αυτό, το να δουλεύεις σε ομάδες, σου άρεσε;
- Πάρα πολύ, και το αναζητώ.

- Και γιατί;

-Γιατί μ' αρέσει να είμαι με πολλά άτομα, να μην είναι...ο καθένας μόνος του να δουλεύει για κάτι, να έχει έτσι...μες στην ομάδα μπορούμε να δώσουμε ένα θέμα να το δουλέψει ένα παιδί...για ένα θέμα κάτι, αλλά το ένα αυτό το θέμα που νοιάζει την ομάδα δεν μπορεί να το δουλέψει ένας. Μ' αρέσει αυτό το πνεύμα συνεργασίας και δε μ' αρέσει καθόλου ο ανταγωνισμός, ο συναγωνισμός μ' αρέσει.

-Συνεργάστηκες τότε εύκολα στην ομάδα ή θυμάσαι να είχες κάποια προβλήματα και αν είχες τότε κάποια προβλήματα και τα αντιμετώπισες, πώς τα αντιμετώπισες;

-Δε θυμάμαι να χα κανένα πρόβλημα αλλά και να υπήρχε πρόβλημα όπως σας είπα δεν το θυμάμαι γιατί...από δω μπήκε κι από δω βγήκε. Ήταν κάτι που δεν...έδινε σημασία καθόλου, μπορεί να τανε απλοί τσακωμοί από τα νεύρα μας κι από την πολλή δουλειά...δεν ξέρω, Δεν τσακωθήκαμε ποτέ με τα παιδιά σε ώρα συνεργασίας.

-Ευχαριστώ. Ο τρόπος με τον οποίο δίδασκε η κυρία, ο τρόπος διδασκαλίας του μαθήματος, θεωρείς ότι σας βοήθησε να καταλαβαίνετε περισσότερο ή λιγότερο το μάθημα;

-Πολύ περισσότερο.

-Γιατί;

-Γιατί από...μέσα από παραδείγματα μας έκανε να το καταλάβουμε κι όχι μόνο από λέξεις του βιβλίου, μας...μπορούσαμε να καταλάβουμε το μάθημα μέσω κάποιου άλλου στοιχείου, από κάποια άλλα λόγια που μας έλεγε η κυρία.

-Χρησιμοποιούσε μόνο το λόγο κατά τη διάρκεια διδασκαλίας της, δηλ σαν όπλα της θεωρείς ότι είχε μόνο το λόγο και την έκφρασή της ή χρησιμοποιούσε κι άλλους τρόπους κι άλλα υλικά κι άλλα μέσα να σας κάνει μάθημα;

-Κι άλλα μέσα όπως, πράξεις-όχι μαθηματικές, λόγια και ο τρόπος σκέψης «κολλημένος στον πίνακα».

-Ο τρόπος σκέψης...

-Κολλημένος στον πίνακα...

-Δηλαδή;

-Μας έδινε να καταλάβουμε αυτό που ήθελε να μας πει.

-Ναι δηλ, στον πίνακα;

-Στον πίνακα, ε, μας έγραφε τις σκέψεις μας, πώς να το πω τώρα...

-Ναι, έτσι να καταλάβω...δηλ, καθετί που σκεφτόσασταν, αντί να... επικοινωνεί μαζί σας...το γράφε στον πίνακα;

-Ναι υπήρχε μια επικοινωνία μέσω του πίνακα.

-Μια επικοινωνία μέσω του πίνακα, πολύ ωραία ευχαριστώ.

Η ερώτηση είναι η εξής: ***Χρειαστήκατε εκτός από τα βιβλία σας άλλα μέσα για να κάνετε στην τάξη τις δραστηριότητες και τα καινούρια πράγματα στα πλαίσια του Προγράμματος ΜΕΛΙΝΑ;***

-Το βιβλίο ήταν απλά ένα τυπικό στοιχείο για να μας βοηθήσει, ε.. μας βοήθησαν πολύτα στοιχεία από;

-Αν χρησιμοποιήσατε άλλα μέσα για να κάνετε μάθημα και να κάνετε ΜΕΛΙΝΑ;

-Άλλα μέσα για το Πρόγραμμα ή για το μάθημα, το Πρόγραμμα ΜΕΛΙΝΑ;

-Πώς το θυμάσαι; Μίλησε μου και για τα δύο.

-Ε, Μας βοηθούσαν οι άλλοι, τα άλλα μέσα δεν ήταν μόνο τα βιβλία τα άλλα μέσα ...διάφορες φωτοτυπίες που μας έδινε η κυρία από το Νίκο Καζαντζάκη (αναφορά στο Γκρέκο), ε, από το Μίκη Θεοδωράκη (οι δρόμοι του αρχαγγέλου) και διάφορες άλλες φωτοτυπίες που μας έκανε κάποιες συγκεκριμένες, κάποιες ειδικές ερωτήσεις για να καταλάβει τα αισθήματα τα συναισθήματα μας και τις σκέψεις μας.

-Λογοτεχνία δηλ;

-Εκτός από λογοτεχνία και ποιήματα...ζωγραφίες να περιγράψουμε, ε..

-Πολύ ωραία. **Εσείς ζωγραφίζατε, κάνατε ποιήματα;**

-Ναι μας έδινε ένα θέμα και γράφαμε ποιήματα.

-Εσύ έχεις γράψει ποιήματα δηλ;

-Ναι έχω γράψει.

-Πολύ ωραία. **Στο σπίτι είχατε εργασίες στα πλαίσια του Προγράμματος ΜΕΛΙΝΑ, αν είχατε εργασίες τι είδους εργασίες είχατε;**

-Τι είδους εργασίες;

-Ναι, (επανάληψη της προηγούμενης ερώτησης)...Ήταν ευχάριστες, δυσάρεστες,

-Να σας πω, ε...όταν ήτανε ατομική εργασία δεν ήτανε και τόσο ευχάριστη. Τώρα να κάθεται να ψάχνεις μόνο σου στην εγκυκλοπαίδεια εντάξει, εμένα προσωπικά δε μ' άρεσε, ε...όταν μας λέγανε να συναντηθούμε πχ πέντε παιδιά να μαζέψουμε το υλικό για ένα θέμα, αυτό ήταν πολύ ευχάριστο...και συναντιόμασταν και μία και δύο και τρεις φορές και όσες χρειαστεί.

-Θες να πεις ότι ήταν υποχρεωτικό να συναντηθείτε;

-Ναι.

-Σας υποχρέωνε η κυρία να...

-Δε μας υποχρέωνε...

-Αλλά; Για εξήγησέ μας αυτό, λίγο...

-Το θέλαμε και το κάναμε αυτό, αν δεν τη βοηθούσαμε την κυρία να προωθήσει το Πρόγραμμα ΜΕΛΙΝΑ, δε θα υπήρχαμε εδώ πέρα, δεν το έκανε μόνη της η κυρία, το κάναμε μαζί.

-Απλά οι εργασίες δεν ήτανε δουλειά του σχολείου;

-Ναι.

-Ε, τότε γιατί εσείς συνεχίζατε στο σπίτι;

-Γιατί δεν ήταν κάτι που το κάναμε μόνο για το σχολείο, το κάναμε και για μας και γι αυτό που ζούσαμε εκεί πέρα.

-Δηλ, θέλατε να συνεχίσετε από μόνοι σας την εργασία;

-Ναι ήταν κάτι που μας προκαλούσε να το συνεχίσουμε, όχι μόνο να το κάνουμε σαν μάθημα ή σαν υποχρέωση, το θέλαμε να το κάνουμε αυτό.

-Δηλ, υπάρχουν ευχάριστες εργασίες στο σπίτι που τις...

-Που τις δουλεύαμε.

-Κι τις θέλατε και τις προχωρούσατε εσείς;

- (γελάει)

-Επόμενη ερώτηση, κλασική λίγο, **πώς ήταν η σχέση ανάμεσα σε σας και τη δασκάλα σας στα πλαίσια του Προγράμματος ΜΕΛΙΝΑ;**

-Δεν ξέρω...απερίγραπτη.

-Περιέγραψέ την.

-Λοιπόν, δεν ξέρω...τώρα να κοιτάς έναν άνθρωπο και να...μόνο με τη ματιά να μπορείς να κλάψεις...καταλαβαίνοντας τις σκέψεις του...αυτό τα λέει όλα, τι να πω ότι ήτανε πάρα πολύ ωραία; Ήτανε, αλλά δεν περιγράφεται μόνο έτσι.

-Ήταν κοντά σας η δασκάλα σας;

-Ναι.

-Πώς το καταλαβαίνεις αυτό;

-Καταλάβαινε τη σχέση που έχει το ένα παιδί με το άλλο και δε στάθηκε δίπλα μας μόνο σα δασκάλα να μας εξηγήσει μια πράξη στα μαθηματικά, αλλά ερχόταν και στο διάλειμμα να μας βοηθήσει σε κάτι που μας απασχολούσε προσωπικά...

-Πιστεύεις ότι οι σχέσεις που είχατε με τη δασκάλα σας θα διέφεραν σε σχέση...να το πω αλλιώς...**όταν η κυρία έκανε ΜΕΛΙΝΑ -και είχε αυτή τη σχέση μαζί σας όπως μου την περιγράφεις κι όταν γύρναγε στο παραδοσιακό μάθημα κι έκανε το κανονικό μάθημα- στο κανονικό μάθημα ήτανε αλλιώςτική η συμπεριφορά της απ ότι στο ΜΕΛΙΝΑ;**

-Δεν ήταν τόσο τυπική, δεν ήταν τυπική σα δασκάλα, αλλά δεν ήταν και αυτό που λέμε δεν κάνουμε μάθημα. Κάναμε μάθημα και πολύ περισσότερο από άλλους καθηγητές πιστεύω που κάνανε μόνο μάθημα.

- Η συμπεριφορά της είτε δίδασκε ένα τυπικό μάθημα είτε...

-Πιστεύω ότι δεν άλλαζε, δεν άλλαζε η συμπεριφορά της, ήταν το ίδιο.

-Είτε ήταν ΜΕΛΙΝΑ είτε ήταν θέμα κλασικού μαθήματος;

-Ναι.

-Ήταν κοντά σας δηλαδή;

-Ε, βέβαια.

-Πάμε να δούμε... στα πλαίσια του ΜΕΛΙΝΑ, ίσως να θυμάσαι εάν συνεργαστήκατε με κάποια άλλα τμήματα της ίδια τάξης, παιδιά δηλ που ήταν στην έκτη τάξη με σας ή στην πέμπτη και την τετάρτη και δεν ήταν στο τμήμα σας, υπήρχαν επιπλέον τμήματα;

-Ναι.

-Υπήρξε κάποια φορά που συνεργαστήκατε με τα τμήματα αυτά με τα παιδιά αυτά και αν συνέβη κάτι τέτοιο, τι είναι αυτό που έχεις αποκομίσει; Σου χει μείνει κάτι θετικό ή και κάτι αρνητικό που μπορείς να το καταθέσεις;

-Ε, νομίζω...θυμάμαι ότι είχαμε συνεργαστεί, αλλά δεν ήτανε ίδια η συνεργασία όπως ήτανε ανάμεσα στα παιδιά του...του...μόνο του τμήματός μου, εεε υπήρχε μια...ευγενής άμιλλα ανάμεσα σ' αυτά τα παιδιά.

-Σε ποια;

-Στα παιδιά των άλλων τμημάτων στη συνεργασία.

-Μίλησε μου.

-Ευγενής άμιλλα κάπως σαν...σαν ανταγωνισμός...δεν ήτανε και τόσο καλή η συνεργασία. Υπήρχε συνεργασία, αλλά δεν ήταν το ίδιο, δεν ήταν τόσο ευχάριστη, εντάξει ούτε τα ξέραμε τόσο καλά τα παιδιά ούτε είχαμε ζήσει τόσα πολλά και δεν μπορούσαν να καταλάβουνε αυτό που θέλαμε να κάνουμε, το στόχο μας τον κύριο στόχο μας γιατί δεν είχανε ζήσει μερικά πράγματα που είχαμε ζήσει εμείς με την κυρία μας.

-Ε, μάλιστα, άρα αυτό που...καταθέτεις κάτι σαν αρνητικό ή αν καταθέτεις κάτι σαν θετικό;

-Κάτι ουδέτερο.

-Κάτι ουδέτερο, πολύ ωραία, ευχαριστώ. **Χαρούλα σε βοήθησε νομίζεις το Πρόγραμμα ΜΕΛΙΝΑ να αγαπήσεις περισσότερο το σχολείο;**

-Ναι.

-Δηλαδή;

-Ε, με έκανε να...ακόμα και στο γυμνάσιο έπαιρνα την κυρία μου στο τηλέφωνο και της έλεγα...κυρία δε μου αρέσει η βιολογία...είναι δύσκολη, κι εκείνη μου έλεγε...«πείσε το βιβλίο ότι το αγαπάς και θα σε αγαπήσει» και...εντάξει στο επόμενο τρίμηνο είχα πολύ καλύτερα αποτελέσματα.

-Αυτή όμως είναι η σχέση η δική σου με την κυρία, εγώ μιλάω για το ΜΕΛΙΝΑ το Πρόγραμμα που είχες στο σχολείο...

-Ναι όμως η κυρία μας με βοήθησε με το Πρόγραμμα ΜΕΛΙΝΑ...να με κάνει...με βοήθησε να αγαπήσω το σχολείο...το Πρόγραμμα.

-Ευχαριστώ. **Το Πρόγραμμα ΜΕΛΙΝΑ-Εκπαίδευση και Πολιτισμός, σε επηρέασε στη ζωή σου;**

-Ναι.

-Πώς;

-Να είμαι πολιτισμένη, να μπορώ να πάρω κάποια πράγματα από κάποιους μεγαλύτερους, να μπορώ να τα καταλάβω και να τους ακούσω, δεν ξέρω...με βοήθησε πάντως...στα ..μ' έκανε να σκέφτομαι...πώς να το πω...ανοιχτά...ε...πολιτισμός, αυτό μας το λεγε κάθε μέρα η κυρία, μας βοήθησε να καταλάβουμε την έννοια αυτού του Προγράμματος που δεν εφαρμοζότανε τόσα χρόνια και καταλάβαμε τη σημασία του. Πιστεύω εντάξει, η λέξη Εκπαίδευση και Πολιτισμός τα λέει όλα.

-Δηλαδή;

-Δηλαδή, ε, εκπαίδευση...δεν είναι...εκπαίδευση...δεν ξέρω...μας εκπαίδευσε στην ψυχή, όχι στο μυαλό.

-Και πολιτισμός;

-Πολιτισμός δεν είναι να χουμε μόνο καλούς τρόπους συμπεριφοράς, αυτό...εντάξει, οποιοσδήποτε μπορούσε να μας το κάνει, πιστεύω, ε, όχι κι οποιοσδήποτε αλλά μπορούσαν πολλοί να μας το κάνουν, πολλοί καθηγητές...να μας μάθουν καλούς τρόπους συμπεριφοράς, αλλά πολιτισμός είναι κάτι που αυτός, αυτό που μάθαμε είναι ότι μπορούμε να διασώσουμε τον πολιτισμό μας. Τον πολιτισμό της Ελλάδας και...των υπόλοιπων χρόνων, των αρχαίων χρόνων μέχρι σήμερα, όλα τα γεγονότα να τα κρατήσουμε.

-Ευχαριστώ. **Χαρούλα, το Πρόγραμμα ΜΕΛΙΝΑ -Εκπαίδευση και Πολιτισμός θεωρείς ότι αξίζει να γενικευτεί σε όλα τα δημοτικά σχολεία της Ελλάδος;** (γιατί ήταν ένα πείραμα μόνο για 92 σχολεία αυτό που έζησες)

-Ναι.

-Γιατί;

-Πιστεύω, καταρχήν πιστεύω ότι δεν εφαρμοζότανε και στα 92 σχολεία, γιατί ακόμα και στο δικό μας σχολείο που όσο να' ναι ήξερα παιδιά από άλλα τμήματα, δεν γινότανε αυτό, γινότανε μόνο με τη συγκεκριμένη κυρία...μπορεί να μην ακούγεται καλώς στους άλλους καθηγητές αυτό, όσο καλοί και να τανε και δημιουργικοί, αλλά το Πρόγραμμα τόσο έντονα δεν είχε αναπτυχθεί.

-Τόσο έντονα...

-Τόσο έντονα, μάλιστα.

-Γιατί αξίζει να γενικευτεί;

-Γιατί μας έχει προσφέρει πάρα πολλά.

-Δηλαδή;

-Τα υπόλοιπα παιδιά κι όχι μόνο τα παιδιά που πάνε στο...στο δημοτικό που έχει το Πρόγραμμα, ΜΕΛΙΝΑ Εκπαίδευση και Πολιτισμός, όσα έχουμε, όσα έχουμε, πάρει από αυτό το Πρόγραμμα εμείς και μπορούμε να μιλάμε έτσι όπως μιλάμε τώρα, να καταλαβαίνουμε τη γλώσσα της καρδιάς...μπορούν να το κάνουν κι άλλα παιδιά αυτό.

-Το Πρόγραμμα ΜΕΛΙΝΑ θεωρείς ότι σε βοήθησε να αποκτήσεις κάποιες ιδιαίτερες ικανότητες και αν ναι ποιες;

-Εννοείτε ικανότητες...

-Κάποιες ικανότητες που εσύ σαν άνθρωπος, είτε τις απέκτησες μέσα από το ΜΕΛΙΝΑ, είτε τις ανακάλυψες που δεν είχες συνειδητοποιήσει ότι θα μπορούσες και να τις έχεις.

-Ναι ανακάλυψα ότι...κάνοντας το άγαλμα της ελευθερίας μπόρεσα να κρατήσω το χέρι μου μισή ώρα πάνω και ότι μπόρεσα να μη γελάσω σχεδόν καθόλου όλη αυτή την ώρα, μισή ώρα χωρίς να γελάσω, κάτι που οι ηθοποιοί ακόμα, να μείνουν τόση ώρα έτσι και να τους κοιτάνε τα παιδιά και τρεις καθηγητές κι ένας σύμβουλος δεν ήταν ότι πιο εύκολο. Ακόμα είχαμε κάνει...είχα γίνει ..είχα ντυθεί θεά της γονιμότητας και γινότανε οι θυσίες, δίπλα- από κάτω μου για μένα, για τη θεά της γονιμότητας και κάνανε εκεί...οι υπόλοιπες μαθήτριες ντυμένες κι αυτές έτσι με μινωικές στολές όπως κι εγώ, ε...μου φαινόταν εντάξει, άμα το 'βλεπα πουθενά αλλού, θα μου φαινόταν κάπως...όχι γελοίο...ε, εντάξει, δεν ξέρω σα να προσπαθούμε να αναπαραστήσουμε αυτά τα χρόνια, και δε...εκείνη την ώρα που γινότανε αυτό είχαμε και την αγωνία, είχαμε όλο αυτό...κι όμως το πετύχαμε να το κάνουμε αυτό...που μας είχε...τη χορογραφία, ας το πούμε. Το πετύχαμε αν και ήτανε...ακόμα τότε είχαμε και το σύμβουλο, μέσα. Δεν ήταν και το πιο εύκολο για τα παιδιά, είχαμε τόση αγωνία,

τόσο τρακ, που είχαμε κάμερες...δεν ήταν πολύ εύκολο...κι όμως εντάξει, όλα τα παιδιά τα καταφέραμε.

-Ωραία ευχαριστώ. *Είχατε κάμερες...είχατε θεατές, είχατε καλεσμένους για να σας δουν;*

-Ε, όχι ακριβώς καλεσμένους, αλλά κριτές.

-Δηλαδή;

-Ε...το σύμβουλο, τον κύριο σύμβουλο...

-Δηλαδή;

-Εεε, ε, δεν ξέρω...είχαμε κά...είχαμε σχεδιάσει κάποια πράγματα...το θέμα μας, το χυμ επεξεργαστεί το project ε...

-Το χρώμα της Κρήτης;

-Το χρώμα της Κρήτης.

-Για ποιον το χυμ δουλέψει;

-Για ποιον...

-Το χυμ δουλέψει για κάποιον άλλο ή για σας όπως συνήθως;

-Και για μας, αλλά και για τον κύριο σύμβουλο και να να αναδειχθ...να να το δούνε περισσότεροι κριτές και να ...

-Να το δει εκείνος δηλαδή;

-Ναι και να καταλάβει...αλλά μάλλον δεν είχε καταλάβει, εε...

-Ευχαριστώ, λοιπόν τώρα αν σου λεγε κάποιος -εάν σε ρωτούσε και ήθελε να μάθει ποια είναι η γνώμη σου για το εάν εφαρμοσθεί το πρόγραμμα ΜΕΛΙΝΑ στο γυμνάσιο. Θα ήθελες να εφαρμοστεί, ναι ή όχι και γιατί;

-Ναι αλλά όχι τόσο έντονα.

-Δηλαδή;

-Γιατί πιστεύω ότι στο γυμνάσιο, εντάξει, πρέπει όσο να' ναι πιο πολύ να διαβάζουμε. Καλύτερα είναι να γίνεται πιο πολύ μόνο στο δημοτικό γιατί μαθαίνεις τον τρόπο σκέψης και ε, στο γυμνάσιο μπορείς να το κάνεις αυτό και χωρίς το Πρόγραμμα. Εμείς έχουμε καταφέρει αυτό το πράγμα τώρα, σαν πρώτη γενιά ας πούμε.

-Σαν πρώτη γενιά του ΜΕΛΙΝΑ;

-Ναι του ΜΕΛΙΝΑ, καταφέραμε να μάθουμε τον τρόπο σκέψης και να το εφαρμόσουμε στο γυμνάσιο και στο λύκειο πρόκειται να κάνουμε του χρόνου.

-Πολύ ωραία. Τι είναι αυτό που κρατάς ως κάτι που σου άρεσε περισσότερο στο Πρόγραμμα ΜΕΛΙΝΑ;

- Η συνεργασία με τα παιδιά, μ' άρεσε η αγωνία να ντυθούμε γρήγορα, να ετοιμαστούμε, να βαφτούμε, να βγούμε έξω, να μας δουν οι σύμβουλοι, να να παίξουμε τα θεατρικά μας, να δούμε τα άλλα τα παιδιά πώς θα παρουσιάσουν το θέμα τους, πώς θα το παρουσιάσουν οι άλλοι και πώς εμείς. Μας άρεσε όλη η κατάσταση που γινότανε μας άρεσε, μου άρεσε δηλ πάρα πολύ εμένα.

-Αν σου ζητήσω να μου πεις αυτό που δε σου άρεσε από το Πρόγραμμα ΜΕΛΙΝΑ;

-Που δεν μου άρεσε;

-Ναι, κάτι που δε σου άρεσε, τι δε σου άρεσε;

-Θέλω λίγο χρόνο να θυμηθώ... πολύ δύσκολο να θυμηθώ.

-Ευχαριστώ. Τι θα έκανες εάν σου δινόταν η ευκαιρία να ξανασυμμετέχεις στο Πρόγραμμα ΜΕΛΙΝΑ, θα το έκανες, ναι ή όχι και γιατί;

-Εννοείται!

-Ας πούμε ότι αύριο το γυμνάσιο...χωρίζεται σε δύο στρατόπεδα. Κι ο υπουργός παιδείας λέει ότι το μισό γυμνάσιο θα λειτουργήσει όπως μέχρι τώρα, ενώ το άλλο μισό θα συνεχίσει να λειτουργεί ως γυμνάσιο αλλά μέσα σ' αυτό θα εφαρμόζεται και το Πρόγραμμα ΜΕΛΙΝΑ...

-Πρόγραμμα ΜΕΛΙΝΑ θα διάλεγα,

-Γιατί;

-Γιατί, ε, γιατί εντάξει, αυτό το γυμνάσιο που είμαστε τώρα, ε, υπάρχει λειτουργεί με αυτό τον τρόπο σε όλα τα γυμνάσια της Ελλάδας μην πω και του κόσμου...δεν ξέρω...όχι αλλά της Ελλάδας έτσι

γίνεται, ε δεν ξέρω θα μ' άρεσε μόνο και μόνο που...χωρίς να πήγαινα στο δημοτικό θα το διάλεγα μόνο και μόνο για λόγους πρωτοτυπίας και διαφορετικότητας, δεν μου αρέσουν τα συνηθισμένα, γενικά, αλλά επειδή το ξέρω κιόλας, το χω ζήσει αυτό το Πρόγραμμα και μου...και έχω την τιμή να είμαι στην πρώτη γενιά, ε, θα το διάλεγα, γιατί έχω ζήσει και μου άρεσε πάρα πολύ.

-Χαρούλα, η επόμενη ερώτηση που θα ήθελα να σου κάνω είναι:

Στα πλαίσια του Προγράμματος ΜΕΛΙΝΑ(στην τάξη) υπήρχε «τιμωρία»;

-Δεν υπήρχε.

-Δηλαδή;

-Δεν υπήρχε τιμωρία, βασικά...γιατί κανένα παιδί δεν ήταν ε εκτός συμμετοχής. Όλοι συμμετείχανε στα ομαδικά...στις ομαδικές δραστηριότητες και δεν υπήρχε –εννοείται- τιμωρία.

-Εάν όμως κάποιος δεν ήθελε να συμμετάσχει;

-Δε νομίζω να υπήρχε τιμωρία, δε θα υπήρχε τιμωρία και ούτε υπήρχε. Υπήρχανε φορές που...ή δε μπορούσαν τα παιδιά όχι δε θέλανε να συμμετάσχουν και δεν υπήρχε τιμωρία, Παναγία μου!(γελάει).

-Ωραία. Η «βαθμολογία» Χαρούλα, Η βαθμολογία, τι ρόλο έπαιξε στα πλαίσια του Προγράμματος Μελίνα; Πως γινόταν η αξιολόγηση του μαθητή στην τάξη στα πλαίσια του Προγράμματος;

-Από τον καθηγητά.

-Α...πες μου το όπως το φαντάζεσαι εσύ. Ναι πες μου έτσι αρχικά.

-Εντάξει...βασικά παίζει ρόλο περισσότερο η προσπάθεια και μετά η ...η βαθμολογία.Ε...(ψιθυρίζει)

-Αυτό όσον αφορά το δάσκαλο.

-Ναι.

-Υπάρχει δηλαδή περίπτωση να υπάρχει κι άλλου είδους αξιολόγηση;

-Ναι.

-Δηλαδή;

-Όπως αυτή που γίνεται τώρα.

-Δηλαδή;

-Ε...μας παίρνετε συνέντευξη για να...μπόρεσαν κάποιοι άλλοι άνθρωποι να αξιολογήσουν αυτή την εργασία, που αυτή η βαθμολογία παίζει πάρα πολύ σημαντικό ρόλο.

-Εσείς μέσα στην τάξη στα πλαίσια του Προγράμματος ΜΕΛΙΝΑ είχατε λειτουργήσει με κάποιο είδος έτσι αξιολόγησης απέναντι στα δικά σας επιτεύγματα;

-Ναι .

-Δηλαδή;

-Ε...εντάξει συνεργαζόμασταν για να βγει κάτι τέλειο και καλό όχι να βγει κάτι απλό και όχι επειδή έπρεπε να το κάνουμε.

-Ωραία ευχαριστώ. Ένα τελευταίο, μπορείς λίγο να σκιαγραφήσεις στο ρόλο των γονέων, αν έπαιξαν κάποιο ρόλο στη μαθησιακή διαδικασία στην τάξη;

-Ε...εμ...αν έπρεπε να κάνουμε κάποιες εργασίες στο σπίτι μας βοηθούσανε κι αυτοί. Ή με τον υπολογιστή-να μας βρούνε καμιά ιστοσελίδα-ή να μας πάνε σε κανένα τουριστικό αρχείο. Αναλόγως.

-Ευχαριστώ, πάρα πολύ για τη συνέντευξη που μου έδωσες.

-Κι εγώ ευχαριστώ.

7/1/04 13.30-14.30

**Οι τρεις στιγμές που εμφανίζονται στο κείμενο της συνέντευξης αυτής, αλλά και στο σύνολο των συνεντεύξεων που ακολουθούν, δεν είναι αποσιωπητικά. Χρησιμοποιούνται προκειμένου να δηλωθεί ότι μεσολαβεί ένα χρονικό διάστημα μεταξύ μιας λέξης και μιας άλλης.*

-Ειρήνη θεωρείς ότι το Πρόγραμμα ΜΕΛΙΝΑ ήταν ένα ξεχωριστό μάθημα μέσα στην τάξη-ξεχωριστό όπως τα υπόλοιπα μαθήματα- ή ήταν κάτι άλλο; Ήταν ένα ακόμα μάθημα το ΜΕΛΙΝΑ μέσα στην τάξη, ή ήταν κάτι άλλο;

-Και αρχήν ευχαριστώ, κι ήταν και χαρά μου να έρθω στη συνέντευξη, ε, εντάξει, ε ε το Πρόγραμμα ΜΕΛΙΝΑ δεν ήταν ένα απλό μάθημα, ήτανε...ήτανε βασικά πώς να το πω τώρα...

-Τι ήθελε να ...

-Ήθελε να ...Το Πρόγραμμα ΜΕΛΙΝΑ για μένα και πιστεύω και για όλους, ε, δεν το βλέπαμε σα μάθημα, δηλ, μας έδωσε η δασκάλα μας πιστεύω να...μας έδωσε την εικόνα όχι ενός μαθήματος αλλά ενός ας το πούμε...πώς να σας το πω τώρα...ε... ενός ε...ε ήταν κάτι ξεχωριστό τέλος πάντων που μας βοήθησε να καταλάβουμε κάποια πράγματα πέρα από τη διδασκαλία πέρα από το ένα απλό μάθημα.

-Ποιος ήταν νομίζεις ο σκοπός του;

-Ο σκοπός πιστεύω ότι ήτανε να...να δείξει στα παιδιά ότι...να δείξει στα παιδιά την ομαδικότητα, τη ...τη συνεργασία...ε, και να και να τους δώσει να καταλάβουνε, ότι δεν είναι ένα...ότι δε μαθαίνω και εντάξει, δηλαδή...αυτό πιστεύω.

-«Δε μαθαίνω και εντάξει» αλλά ...

-Όχι αλλά...αυτό που σας είπα, την ομαδικότητα και τη συνεργασία, να αποδέχομαι και τη γνώμη του άλλου και τις πράξεις του άλλου χωρίς όμως να ...

-Χωρίς όμως να...

-Όχι...χωρίς να εμπλέκομαι ας πούμε...να τη δέχομαι τη γνώμη του...όσο διαφορετική κι αν είναι από τη δικιά μου.

-Θυμάσαι πώς ήταν ο χώρος και η διακόσμηση της τάξης σας όταν κάνατε ΜΕΛΙΝΑ;

-Ναι.

-Πώς ήταν οι τάξεις σας;

-Είχαμε είχαμε κάνει πολλές εργασίες βασικά και ήτανε διακοσμημένη με τις εργασίες μας με τις...με τις...με τα αντικείμενα που είχαμε φτιάξει εμείς, με διάφορα μουσικά όργανα που είχαμε φτιάξει εμείς και...πάρα πολλά βασικά ήταν μια φωτεινή τάξη που ήτανε ζω...ήτανε διακοσμημένη από εμάς.

-Από εσάς...τι είδους εργασίες ήταν οι εργασίες σας και τις είχατε στον τοίχο;

-Ε, δι...δε θυμάμαι τώρα, ε..

-Εντάξει, πολύ καλά.

-Ε, έχουν περάσει και πολλά χρόνια...

-Ναι ωραία, πολύ ωραία. Ήταν λοιπόν μια διακοσμημένη τάξη από σας, παντού υπήρχατε εσείς, δηλαδή;

-Ναι.

-Ποια ήταν τα κύρια θέματα που επεξεργαστήκατε στα πλαίσια του Προγράμματος ΜΕΛΙΝΑ και εάν αυτά σε ικανοποίησαν, τι σου...άρεσε από αυτά περισσότερο και τι δε σου άρεσε; Αν θυμάσαι.

-Λοιπόν, ε, είχαμε κάνει διάφορα project είχαμε ...σχετικά με τις πόλεις, με τις χώρες της Ευρώπης, με τη με το χρώμα της Κρήτης, όπως ένα...συγκεκριμένο project και αυτά και πιστεύω ότι...να είμαι

πολύ ικανοποιημένη, γιατί πιστεύω ότι είχαμε δουλέψει αρκετά μ' αυτά και...και ότι απέδωσε αυτό διότι...έφερε όλη την τάξη κοντά, όλα όλα τα παιδιά μας έφερε κοντά και...και μας βοήθησε (χαμογελάει).

-E, τι σου άρεσε περισσότερο στα project;

-Μου άρεσαν οι στολές που...όλη η προετοιμασία αυτή και το άγχος που περνούσαμε, ε και καμιά φορά το κάναμε για να το δούμε εμείς, δε, όχι για τους άλλους και όταν το βλέπαμε εμείς είχαμε άγχος, πώς θα γίνει όλο κι αυτό...δηλαδή το κάναμε πιο πολύ για μας.

-E, τι ήτανε δηλαδή αυτό το project ήτανε θεατρική παράσταση;

-Ε...ναι μπορούμε να το πούμε κι έτσι...θεατρική παράσταση... όμως, ε...ήτανε...δηλ πώς να σας το πω τώρα...θεατρική παράσταση...(γελάει) ε, θεατρική παράσταση δεν ήτανε κατά κάποιο τρόπο γιατί δεν υπήρχανε και θεατές. Αλλά ήτανε κάτι το ξεχωριστό πιστεύω γιατί...και στη θεατρική παράσταση δε δενόμαστε τόσο πολύ με τα παιδιά γιατί και με τα παιδιά και με μια δασκάλα όσο να ναι, δε συνεχίζει η σχέση και έξω από το σχολείο. Εγώ δεν έχω δει, ε, παιδιά να μου πουν «εγώ έχω πολύ καλές σχέσεις με τη δασκάλα μου...κι αυτά». Εμείς ήρθαμε πολύ κοντά με αυτά τα project και πιστεύω ότι μας έκανε πάρα πολύ καλό...και για αυτό το λόγο.

-Μάθατε πράγματα από τα project, δουλεύατε συγκεκριμένα θέματα στα project ή ήταν απλά...

-Ναι, μάθαμε από τα project, κάναμε και...βασικά κάναμε συγκεκριμένα...συγκεκριμένα θέματα όπως που σας είπα πριν: για «το χρώμα της Κρήτης», για τους βυζαντινούς- για τα βυζαντινά χρόνια - είχαμε ασχοληθεί πάρα πολύ με αυτό, εε...αυτά.

-Πώς δουλεύατε...οι ομάδες πώς δουλεύατε μέσα στο project;

-E, χωριζόμαστε σε ομάδες τρεις, τέσσερις, πέντες...και συναντιόμασταν συνέχεια, μια φορά την εβδομάδα τουλάχιστον και...

-Το θέμα το δουλεύατε όλοι μαζί;

-Ναι και ...το δουλεύαμε όλοι μαζί το θέμα και φτιάχναμε την εργασία ή τη γραπτή ή την δρα...

-Όταν λες πως δουλεύατε όλοι μαζί, εννοείς όλοι μαζί τα άτομα που δουλεύατε σε κάθε ομάδα;

-Ναι, στην ομάδα ναι.

-Όμως το θέμα, ήταν το ίδιο θέμα που δούλευαν όλες οι ομάδες;

-Όχι διαφορετικό, ε...η καθεμιά συνγνώμη, έπαιρνε η καθεμιά ομάδα από ένα θέμα και το δούλευε και μετά όλο αυτό...

-Και μετά όλο αυτό;

-...γινότανε ένα...το...το παρουσιάζαμε σε...στην τάξη ας πούμε.

-Μάλιστα. Πολύ ωραία. Υπάρχει κάτι που...στη διαδικασία αυτή δε σου άρεσε;

-E, οι συγκρούσεις ίσως που είχαμε με τα παιδιά, ε αυτό. Αυτό ήτανε λίγο...κακό για όλους γιατί είχαμε πολλές συγκρούσεις και γιατί ο ένας ήθελε να...κάνει ότι...ότι ήθελε τέλος πάντων και ο ένας δε συμφωνούσε, ο άλλος δεν το ήθελε, ο άλλος το ήθελε. Εντάξει και μέσα σε πέντε έξι παιδιά ήτανε και λογικό πιστεύω.

-Και τελικά πώς καταφέρνατε να ξεπερνάτε τις συγκρούσεις;

-E, δεν...δεν τις ξεπερνούσαμε, δεν τις ξεπερνούσαμε, ίσως έχουμε...είναι ακόμη, μετά από τρία χρόνια που έχουν περάσει είναι ακόμη οι συγκρούσεις, οι...οι παρεξηγήσεις ας το πούμε. Όχι συγκρούσεις με τα πιο πολλά παιδιά δεν έχουμε τις ίδιες σχέσεις τώρα, ε ίσα ίσα που μιλάμε βασικά, ε, ε, δε δεν το χουμε συζητήσει ποτέ...με ελάχιστα παιδιά έχουμε συζητήσει κι έχουμε βρει ξανά τις σχέσεις μας και είμαστε μια χαρά. Δε...δε απλώς το θέμα είχε συνεχίσει, έτσι όπως έπρεπε να το τελειώσουμε και το τελειώναμε όπως έπρεπε.

-Άρα επιτυγχάνατε το γνωστικό σας στόχο και...

-Ναι και αφήναμε τα προσωπικά πίσω.

-Ωραίο αυτό. Να ρωτήσω τώρα κάτι άλλο που το ξέρεις κι αυτό. **Πραγματοποιήσατε εκπαιδευτικές επισκέψεις στα πλαίσια του ΜΕΛΙΝΑ; Και αν πραγματοποιήσατε επισκέψεις σε χώρους πολιτισμού, πού; Αν θυμάσαι...**

-Α, ναι, ναι πάντοτε, κάθε χρόνο βασικά πηγαίναμε και στο ναυτικό μουσείο και...στο...στο μουσείο της αρχαίας, το αρχαιολογικό μουσείο συγγνώμη. Είχαμε...είχαμε πάει και στο Ηράκλειο, εντάξει ήμαστε εκπαιδευτική εκδρομή στην Κνωσό- όπως γίνεται σε όλα τα σχολεία.

-Πέρα από μουσεία σε άλλου είδους χώρους πολιτισμού που επισκεφτήκατε, θυμάσαι να επισκεφτήκατε...

-Ε, ε, όταν λέτε πολιτιστικά κέντρα και ...ναι...

-Οτιδήποτε έχει να κάνει με τον πολιτισμό.

-Ναι ίσως, πολιτιστικά κέντρα δεν είμαι σίγουρη, δε θυμάμαι, ε...παρουσιάσαμε κάποια εργασία, ε αυτό...δε θυμάμαι τώρα.

-Πολύ ωραία, ευχαριστώ. **Ποιες είναι οι εντυπώσεις αν θυμάσαι από τις επισκέψεις σας στους χώρους πολιτισμού; Σας άρεσαν, δε σας άρεσαν, γιατί;**

-Μας άρεσαν, φυσικά και μας άρεσαν, γιατί εντάξει...δε μέναμε σχολείο. Τουλάχιστον βγαίναμε έξω από το σχολείο, μαθαίναμε καινούρια πράγματα, το αρνητικό σε όλα αυτά είναι ότι πηγαίναμε όλο στα ίδια μέρη. Τις περισσότερες φορές στα μουσεία πιο πολύ...αυτά, εντάξει.

-Γιατί ένα μουσείο το βλέπατε κάθε χρόνο άραγε;

-Ίσως επειδή είχε κάτι διαφορετικό κάθε φορά να μας δείξει ή να κάνουμε, γιατί...κάναμε και διάφορες δραστηριότητες στα μουσεία απ' ότι θυμάμαι: Ζωγραφίζαμε με βυζαντινό τρόπο ας πούμε, ε...στο ναυτικό μουσείο με διάφορους τρόπους μαθαίναμε για...για τα βυζαντινά καράβια που υπήρχαν...ε αυτά δεν...

-Είπες προηγουμένως ότι «ήταν σημαντικό ότι βγαίναμε έξω από το σχολείο...και έτσι μαθαίναμε με ένα άλλο τρόπο». Θεωρείς ότι έξω από το σχολείο έχεις πράγματα να μάθεις;

-Ε, ναι φυσικά και έχεις πράγματα να μάθεις, στο μουσείο. Όχι ότι δε μαθαίνεις στο σχολείο φυσικά, αλλά έξω απ' το σχολείο ε βέβαια υπάρχουν κι άλλοι τρόποι να μάθεις, πιστεύω.

-Όταν κάνατε εκπαιδευτική επίσκεψη, αυτό για σας σήμαινε «γιούπι τώρα μια μέρα ακόμη χωρίς μάθημα ή σήμαινε και κάτι άλλο»;

-Ε, βέ...όχι μερικοί το βλέπανε και έτσι αλλά εντάξει...γιατί όσο να ναι...δεν πήγαίνες εκδρομή. Επειδή βγαίνεις έξω από το σχολείο, δεν πάει να πει ότι πας εκδρομή. Πας να μάθεις και κάτι παραπάνω που ίσως -όχι να μην το μάθεις στο σχολείο-...ίσως ενδιαφέρει κάποιους. Πας να μάθεις για κάτι που έγινε πριν τόσους αιώνες, ξέρω γω. Αυτό. Εντάξει, δεν το βλέπαμε έτσι εμείς, οι πιο πολλοί.

-Πολύ ωραία, θυμάσαι αν εκτός από το γεγονός ότι βγαίνατε έξω από την τάξη και πηγαίνατε στους χώρους πολιτισμού...**υπήρχε περίπτωση κάποτε -που να θυμάσαι στα χρόνια που ήσουν στο δημοτικό- που φέρατε στην τάξη ανθρώπους ... «ειδικούς» να σας μιλήσουν για ένα θέμα;**

-Ε, ναι, νομί...νομίζω ότι θυμάμαι απ' το...το ναυτικό μουσείο νομίζω, είχε έρθει μια κυρία και μας είχε μιλήσει. Είχαμε κάνει διάφορα πράγματα -δραστηριότητες, δεν είμαι σίγουρη, δε θυμάμαι πολύ καλά...αυτό, δε θυμάμαι καλά.

-Μάλιστα.

-Α και απ' το...απ'...απ' το...συγγνώμη...απ' το βυζαντινό μουσείο στο λιμάνι, νομίζω αυτή η κυρία, αυτή είχε έρθει νομίζω, που είναι εκεί υπεύθυνη και είχαμε μιλήσει.

-Μάλιστα, **θυμάσαι καθόλου πως ήταν η επικοινωνία με αυτούς τους ανθρώπους;**

-Ε, δε ναι...ήταν καλή πιστεύω. Ε, εντάξει, επικοινωνία...εντάξει, εμείς ήμασταν παιδιά τότε και γενικά τα παιδιά έρχονται εύκολα...Αλλά πιστεύω και τώρα να...να...να συναντηθούμε ας πούμε, να γίνει κάτι παρόμοιο, ε, το ίδιο θα βγει νομίζω, το ίδιο καλά.

-Μάλιστα, κάτι άλλο, **εσείς τα παιδιά είχατε την ευκαιρία να συμμετέχετε στο σχεδιασμό των δράσεων και των δραστηριοτήτων που θα κάνατε μέσα στην τάξη στα πλαίσια του ΜΕΛΙΝΑ ή μόνο η κυρία σχεδίαζε και αποφάσιζε αυτά που θα γινότουσαν μέσα στην τάξη;**

-Όχι, πιστεύω, νομίζω ότι κι εμείς λειτουργούσαμε πάνω σ' αυτό, ας πούμε κι εμείς λειτουργούσαμε πάνω σ' αυτό. Πιστεύω ότι η κυρία τουλάχιστον ήτανε δίκαιη και μοίραζε...όχι σ' αυτό που...ναι και σ' αυτό που ήθελε ο καθένας, η κάθε ομάδα ας το πούμε και σ' αυτό που πίστευε εκείνη ότι θα είναι πιο εύκολο ή πιο δύσκολο ή που θα μας κάνει πιο καλό σε μας...ε.

-Υπήρχε κάποιο θέμα που εσείς προτείνατε, που ήταν μέσα στα ενδιαφέροντά σας και θέλατε να το δουλέψετε και το κάνατε, προτείνατε δηλ κάτι εσείς;

-Ε, θυμάμαι ότι μας έδινε κάποια θέματα η κυρία και μας λέει από αυτά διαλέξτε. Κι εμείς διαλέξαμε και είχε...

-Ναι, πες...

-Ε, είχε γίνει και μια παρουσίαση μπροστά σε κάποιο σύμβουλο, αυτά... άσχετο.

-Η συμμετοχή σου Ειρήνη στο ΜΕΛΙΝΑ, σε ικανοποίησε ή όχι; Το ότι συμμετείχες δηλ σ' αυτό το Πρόγραμμα, σε ικανοποίησε ή όχι;

-Ε ναι, με ικανοποίησε γιατί...σας έχω πει πολλές φορές, ότι ήρθα πιο κοντά και με τη δασκάλα μου και με τα παιδιά, έμαθα να σέβομαι, να δέχομαι τη γνώμη του άλλου, ε...εντάξει κι ας υπήρχαν κάποιες συγκρούσεις...ε. Το κακό στο Πρόγραμμα ΜΕΛΙΝΑ ήταν ότι...μας είχαν πει τουλάχιστον... ότι θα συνεχιστεί. Αλλά δε συνεχίστηκε και ήμασταν...ήμασταν δηλ πολύ στεναχωρημένοι, ας το πούμε κι εμείς νομίζαμε θα συνεχιστεί...

-Γιατί στεναχωρηθήκατε; Τι θα σας έλλειπε, τι θα χάνατε;

-Θα χάναμε...κατ αρχήν θυμηθήκαμε ότι...χωριζόμαστε δηλ τα παιδιά...ε...θα χάναμε πολλά. Θα χάναμε τη δασκάλα μας, θα χάναμε την επικοινωνία μας-και τα χάσαμε όλα φυσικά, αλλά το σημαντικότερο είναι ότι πήγαμε στο γυμνάσιο και είδαμε διαφορετικά πράγματα.

- Αυτό όμως θα συνέβαινε ούτως ή άλλως.

-Εντάξει ούτως ή άλλως εμείς όμως τα παιδιά...

-Εσείς τα παιδιά τι ελπίζατε ότι θα σας έδινε παρηγοριά σε αυτό που ξέρατε ότι θα σας συμβεί ούτως ή άλλως, ***γιατί δηλ σας παρηγορούσε η σκέψη ότι εάν πάμε στο σχολείο με το ΜΕΛΙΝΑ θα ήταν καλύτερα;***

-Θα ταν όλα καλύτερα γιατί κατά κάποιο τρόπο θα μας έδενε κάπως, όχι...θα μας ένωνε...θα μας ...θα θυμόμαστε ότι αυτό το πράγμα...που το συνεχίζουμε τόσα χρόνια ας πούμε, ε, το χаме κάνει και στο δημοτικό με αυτή την κυρία και ήταν ξεχωριστό ας πούμε ή...

-Όμως μέσα στην τάξη τα παιδιά ήταν καινούρια και όλα τα παιδιά δεν ήξεραν...

-Άρα...

-Ναι δεν ήξεραν πως ήτανε...και τώρα βλέπω δεν είναι ενημερωμένα, καθόλου, γι αυτό το Πρόγραμμα. Τα παιδιά...δε δεν ξέρουν τίποτα για αυτό το Πρόγραμμα ΜΕΛΙΝΑ, τι είναι αυτό τώρα;

-Να δούμε τώρα... ***ποια είναι η γνώμη σου για το υλικό που χρησιμοποίησε η δασκάλα σας στην τάξη, όταν κάνατε Πρόγραμμα ΜΕΛΙΝΑ; Όταν λέω υλικό μιλάω για τα παιχνίδια, τα παραμύθια...***

-αχά...

-...που χρειαστήκατε στις ξεναγήσεις... Το υλικό του ΜΕΛΙΝΑ, ή υλικό που έφτιαχνε η...δεν ξέρω, θυμάσαι κάτι γι αυτό το υλικό και ποια είναι η γνώμη σου γι αυτό. Ποιανού ήταν το υλικό θυμάσαι;

-Ποιανού ήταν...ε, θυμάμαι ότι μας έφερνε πολύ υλικό και μας βοηθούσε και πολύ στα θέματα και ...αυτό τώρα δε...δε θυμάμαι πολλά απλώς θυμάμαι ότι μας βοηθούσε, ότι το υλικό ήταν πολύ και είχε κουραστεί πολύ πιστεύω για να το βρει όλο αυτό, ε και μας βοηθούσε το υλικό αυτό.

-Σε τι σας βοηθούσε;

-Στις...στην εκπλήρωση του θέματος, ας πούμε στις πληροφορίες.

-Ήταν ωφέλιμο το υλικό θες να πεις;

-Ναι, ναι.

-Πάμε στην ερώτηση αιχμή για σας τα παιδιά: ***Η εργασία στην ομάδα σου άρεσε τελικά ή όχι και γιατί;***

-Ε, ναι μου άρεσε, αν και μερικές φορές θα προτιμούσα να ήμουν σε άλλη ομάδα -ας πούμε-

-Πάλι ομάδα, όμως...

-Ναι πάλι ομάδα, μόνη μου δε θα μπορούσα να το κάνω, όλο αυτό πιστεύω και...αυτό, δε...δε μερικές φορές ήθελα να αλλάξω ομάδα ή να είμαι σε άλλη ομάδα ίσως για να ρθω με άλλα παιδιά πιο κοντά, αυτό, εντάξει.

- Αν όμως γύρναγες σε μια διδασκαλία που δεν υπήρχαν ομάδες και τα παιδιά κοίταζαν όλα μπροστά, να μη δουλεύεις παρέα, θα θελες να σου συμβεί και αυτό;

- Να δουλεύω μόνη μου;
- Ναι παραδοσιακά όπως δουλεύουν τόσα παιδιά που κάθονται και κοιτάνε τη δασκάλα τους.
- Είναι σκληρό αυτό νομίζω...τουλάχιστον για μένα...δεν ξέρω γιατί και τώρα που συζητάω με παιδιά βλέπω ότι δε...πολύ τον εαυτό τους κοιτάνε, πάρα πολύ τον εαυτό τους κοιτάνε.
- Δηλαδή;
- Δηλαδή εννοώ ότι ε, παιδιά που είμαι μαζί στην τάξη και συζητάω και βλέπω ότι δε...δε δέχονται τη γνώμη του άλλου...πρέπει δηλ να να φωνάξουνε...δε...δεν το δέχονται και...
- Ενώ εσείς στις ομάδες, τι έχεις να πεις για την ομάδα;
- Η ερώτηση...
- Η ερώτηση, πάλι: **συνεργάστηκες εύκολα στην ομάδα ή δύσκολα, είχες προβλήματα ή δεν είχες κι αν είχες πώς τα αντιμετώπισες;**
- Είχα προβλήματα στην ομάδα, τα...τα...αντιμετώπισα όπως σας είπα...άφησα πίσω...τα προσωπικά και έπρεπε να δουλέψω κι εγώ για να μην...έπρεπε να δουλέψω. Τι να κάνω; Επειδή δεν τα πάω καλά με ένα παιδί δε γίνεται να μη δουλέψω για την ομάδα «μου».
- Γιατί ήθελες να δουλέψεις για την ομάδα «σου»;**
- Ναι, για την ομάδα μου, άρα...γιατί δεν είχα με όλα τα παιδιά πρόβλημα (γελάει) ήμουν κι εγώ μέσα σ' αυτό, δε...δε λέω εγώ ότι δεν υπάρχει εγωισμός- υπάρχει εγωισμός, βέβαια υπάρχει εγωισμός, επειδή κι εγώ είμαι μες στην ομάδα και πρέπει να ωφεληθώ κι εγώ και οι υπόλοιποι, αυτό.
- Μάλιστα, πολύ ωραία. **«Να ωφεληθείς» όταν λες να ωφεληθείς σε ποιο τομέα φαντάζεσαι το όφελος;**
- Σε όλους. Και να έχω ίσως και την συμπάθεια των αλλωνών, αν εννοώ τώρα το βαθμό, όχι... όχι πολύ, τότε δεν το σκεφτόμουνα πολύ. Εντάξει το μάθημα είναι μάθημα και τα...
- Υπήρχε βαθμός στις εργασίες της ομάδας;**
- Όχι δεν υπήρχε, γιατί...δεν υπήρχε βαθμός ήταν μια δοκιμασία του ΜΕΛΙΝΑ πιστεύω, το δοκιμάζαμε τότε το ΜΕΛΙΝΑ απ' ότι ξέρω, ε, αυτό ο βαθμός είναι για κάθε μάθημα. Δεν είναι για το ΜΕΛΙΝΑ. Δεν έλεγε ΜΕΛΙΝΑ ...ο βαθμός
- Θα μπορούσε να μπει βαθμός στην ομαδική εργασία... ή να πω το άλλο; **Όλα τα άτομα δούλευαν το ίδιο μέσα στην ομάδα;**
- Όχι.
- Όχι, πες μου τη γνώμη σου γι αυτό.
- Γιατί με...γιατί δούλευαν...στα πέντε παιδιά μπορεί να δούλευε ο ένας, ή μπορεί να δούλευαν οι τρεις και να μη δούλευαν οι άλλοι δύο, ξέρω γω.
- Ενδεικτικά;
- Ναι ναι, λέμε τώρα, ε, όχι πιστεύω δεν δουλεύανε όλοι και...
- Γιατί δε δούλευαν;**
- Όχι, δε δούλευαν επειδή δεν ήθελαν, επειδή δεν συμπαθούσαν, επειδή δεν...δεν...μπορεί να μη θέλανε το ΜΕΛΙΝΑ, δεν ξέρω, μπορεί να θέλανε να κάνουνε μάθημα...ε αυτό και υπήρχαν παιδιά...
- Και πώς τα αντιμετωπίζει η ομάδα αυτά τα παιδιά;**
- Ε, ή δεν τους δίνει σημασία και κάθεται η υπόλοιπη ομάδα και δουλεύει και συμπληρώνουν τον...
- Κι εκείνοι πως το ανέχονται;
- ...τον άλλο, ή -που γίνεται πιο συχνά- ε...διαμαρτύρονται.
- Μετά τη διαμαρτυρία εκείνοι αλλάζουν στάση;**
- Ναι μερικές φορές αλλάζουν, αλλά...αλλάζουν ναι, ίσως γιατί καταλαβαίνουν ότι έχουν οι άλλοι δίκιο και ότι...αυτό εντάξει. Είναι μια ομάδα που πρέπει να μιλήσει στον άλλον για...άμα δε δουλεύει ο άλλος στην ομάδα μέσα, πρέπει να μιλήσουν να το ξεκαθαρίσουν, αυτό.
- Φυσικά, κι αν έχει κι αξιοπρέπεια κι εκείνος πρέπει...
- Πρέπει να ...να συνεργάζεται με την ομάδα του κι ας μη θέλει, πρέπει όμως.
- Οι δικοί σου συμμαθητές κατάφεραν να βρίσκουν τη δύναμη να συνεχίζουν ακόμα κι αν δεν ήθελαν πιστεύεις;**
- Ναι, μερικοί...

-Ναι. **Ο τρόπος διδασκαλίας του μαθήματος, ο τρόπος που σας έκανε μάθημα η κυρία μέσα από το ΜΕΛΙΝΑ, σας βοηθούσε να καταλάβετε περισσότερο ή λιγότερο το μάθημα;**

Το μάθημα εννοείτε, το συγκεκριμένο...περισσότερο. Αυτό...απλώς δούλευε πολύ η κυρία μας...και πιστεύω ότι το κανε με πολύ καλό τρόπο.

-Δηλ, «με πολύ καλό τρόπο» πώς το αντιλαμβάνεσαι αυτό;

-Μ...

-Τι έκανε, όταν λες τρόπο...;

-Εντάξει, τώρα τι να σας πω... ε...ε αυτά τα πράγματα δεν εξηγούνται, άμα δεν τα ζήσεις δεν μπορείς να τα πεις, ε... αυτό...ε...κάτι σπουδαίο, τα τρία τελευταία χρόνια τουλάχιστον ήταν σπουδαία με αυτήν την κυρία, αυτό.

-Μάλιστα. Να σε ρωτήσω κάτι σ' αυτό;

-Ναι.

-Όταν σας έκανε η κυρία μάθημα χρησιμοποιούσε μόνο το χρώμα της φωνής της, τις εκφράσεις του προσώπου της και των ματιών της, ή -πέρα από αυτό που είναι και το προσωπικό στοιχείο του κάθε ανθρώπου- χρησιμοποιούσε και κάποια άλλα μέσα για να σας κάνει το μάθημα πιο ελκυστικό;

-Ναι, ναι βέβαια. Κάναμε διάφορα πράγματα, σε κάθε μάθημα κάναμε και κάτι διαφορετικό όπου, ε, το κάναμε αστ...όχι με αστείο τρόπο, το κάναμε με διασκεδαστικό τρόπο που έτσι τα παιδιά μπορούσαν να ενδώσουν ας πούμε στο μάθημα

-«Διασκεδαστικό τρόπο» τι εννοείς μ' αυτό; Να βοηθήσω λίγο ακόμα: κάποια μέσα που χρησιμοποιήσατε;

-Ναι, ναι, ναι α, να σας πω συγκεκριμένα;

-Εάν μπορείς να θυμηθείς κάποιο από αυτά...

-Τώρα θυμάμαι στα μαθηματικά που...η μαθαίναμε την προπαίδεια, όχι την προπαίδεια, στη γεωγραφία ήτανε...μαθαίναμε τις πόλεις και τις πρωτεύουσες και ε, όποιος έχανε ας πούμε, στο παιχνίδι.

-Παιχνίδια... δηλαδή;

Ναι παιχνίδια τώρα δε θυμάμαι και πολύ καλά, όποιος έχανε ας πούμε κάτι με νερό θυμάμαι...κάτι...τον ..τον κάναμε λούτσα ...δε θυμάμαι πολύ...με το κουταλάκι...ε, ναι αυτό.

-Πολύ ωραία. **Στα πλαίσια του ΜΕΛΙΝΑ κάνατε καινούρια πράγματα μέσα στην τάξη κι αν ναι ποια;**

-Ναι κάναμε καινούρια πράγματα, όπως δεν ξέρω τώρα αν εννοώ αν είναι κι αυτό...ότι ας πούμε που ε, τραγ...μαθαίναμε διάφορα...

-Πες το.

-Τραγούδια, αν...αναλύαμε...βασικά βλέπαμε το μέσα των τραγουδιών...πώς να σας το πω το μέσα του τραγουδιού το... το συναισθηματικό του τραγουδιού, δηλ δεθήκαμε με κάποια τραγούδια, ε, πώς να σας το πω τώρα...

-Θυμάσαι κανένα από αυτά;

-Ε ...ναι.

-Ποιο;

-Η φωτοβολίδα του Περίδη.

-Ποιος στίχος είναι αυτός που σου χει μείνει;

-ε, (γελάει) όλο το τραγούδι.

-Αν λέγαμε να τραγουδήσεις μια γραμμή τώρα τι θα διάλεγες να τραγουδήσεις;

-Το ...ίσως τραγουδούσα το ρεφρέν εκεί που έλεγε :

«μια φωτοβολίδα μες στην νύχτα σκάει

κι η καρδιά μου σπάει ...»

-Πολύ ωραία, πολύ ωραία. Ας πούμε τώρα αυτό. **Για να τα κάνετε όλα αυτά, χρειαστήκατε μόνο τα βιβλία σας ή και άλλα μέσα μέσα στην τάξη;**

-Ε, τα βιβλία, όχι όχι φυσικά μόνο τα βιβλία, όταν λέτε τώρα χρειαστήκαμε άλλα μέσα τι εννο...

-Υλικά, κασσετόφωνο...

-Ε, τώρα δε θυμάμαι και πολύ καλά, ναι θυμάμαι ότι...ναι χρησιμοποιούσαμε και άλλα υλικά τώρα δε θυμάμαι ακριβώς ποια υλικά.

-Όταν ζωγραφίζατε...

-Ναι, ναι χρησιμοποιούσαμε όταν ζωγραφίζαμε ας πούμε διάφορα υλικά, τώρα δε θυμάμαι πολύ καλά να σας πω.

-Δεν πειράζει, πολύ καλά, κανένα πρόβλημα. Προχωράμε παρακάτω: **Στο σπίτι σας είχατε εργασίες στα πλαίσια του ΜΕΛΙΝΑ, υπήρχαν κι αν υπήρχαν τι είδους εργασίες ήταν αυτές, ήταν ευχάριστες, ήταν βατές τι είδους εργασίες ήταν;**

-Ε, υπήρχαν απ όπ... όπως οι ομάδες που λέγαμε πριν ας πούμε, το κάθε παιδί παίρνει και ξέρεις έπαιρνε κι άλλα θέματα και δηλαδή χωριζότανε, δηλ το κάθε παιδί ας πούμε έπρεπε να γράψει ένα κείμενο ας πούμε...

-Δηλ η ομάδα ανέθετε στα άτομά της ...

-Ναι ναι, υπυ-υπο ερωτήματα ας πούμε υποθέματα...ε ναι αυτό.

-Κι έπρεπε τι;

-Έπρεπε να δουλέψουμε, ναι...ειδικά στις γιορτές...θυμάμαι καμιά φ...

-Πως ήταν οι εργασίες αυτές που κάνατε στις γιορτές, ήταν ευχάριστες ή...

-Ναι ήταν ευχάριστες γιατί μα...μαζευόμασταν, αν δεις σε ομάδες έτσι, σε ομάδες μαζευόμασταν όλη μαζί η ομάδα, ε δηλ δηλαδή περνούσαμε καλά, δε γράφαμε μόνο, δε δουλεύαμε μόνο, είχε μέσα και τη διασκέδαση ας πούμε ακούγαμε μουσική, καναμ... μιλούσαμε, γι αυτό και σας είπα ότι ήρθαμε πιο κοντά. ..αυτό.

-Πολύ ωραία.

-Εύκολο... **ποια ήταν η σχέση με σας και τη δασκάλα σας στα πλαίσια του ΜΕΛΙΝΑ;**

-Τέλειες, μπορώ να πω ήταν τέλειες, ε στα ...

-Τι εννοείς τέλειες;

Τέλειες, ότι ε...

-Πώς λειτουργούσε η κυρία μέσα στην τάξη;

-Λειτουργούσε...μέσα στην τάξη λειτουργούσε όπως έπρεπε, δεν έβαζε το προσωπικό όπως...ναι δεν έβαζε το προσωπικό. Έξω από την τάξη ήμασταν, δεν έχει υπάρξει τέτοια σχέση με παιδιά ε, δεν ξέρω, ίσως το χει η δασκάλα ίσως το είχε με μας τα συγκεκριμένα παιδιά δεν ξέρω πάντως εγώ τέτοια σχέση με δασκάλα και τάξη δεν έχω ξαναδεί.

- Να μείνω λίγο παραπάνω στην τάξη, γιατί το ανθρώπινο είναι έτσι όπως το περιγράφεις αλλά εγώ θα ήθελα να μείνει λίγο ακόμα μέσα στην τάξη. **Να προσπαθήσεις να θυμηθείς το ρόλο της δασκάλας μέσα στην τάξη, πώς αντιδρούσε, πως καθοδηγούσε πώς...το ρόλο της σα δασκάλα να μας περιγράφεις κι όχι σαν άνθρωπος ακριβώς.**

-Μέσα στην τάξη ήτανε...έκανε το μάθημά της κανονικά όπως έπρεπε και φυσικά δηλ. ήτανε σα να βάζε και λίγο το Πρόγραμμα ΜΕΛΙΝΑ έτσι...με δικούς της τρόπους φυσικά έτσι; Εντάξει και τα παιδιά φυσικά μ' αυτό έκανε να...να τη λατρεύουνε.

Πιστεύω και μέσα από μέσα από την τάξη, όχι απ έξω.

-Μάλιστα. **Κάποιες φορές θυμάσαι μήπως συνεργαστήκατε με τα άλλα τμήματα της τάξης σας (τα άλλα δυο τμήματα της τάξης σας που τα είχαν άλλοι δάσκαλοι/δασκάλες), χρειάστηκε να συνεργαστείτε με τα παιδιά αυτών των τμημάτων; Αν συνεργαστήκατε έχεις αποκομίσει κάτι θετικό ή κάτι αρνητικό από τη συνεργασία αυτή;**

-Ε, η συνεργασία που θυμάμαι ήταν στο τέλος της χρονιάς της έκτης, που όλοι μας έπρεπε να κάνουμε διάφορα, έτσι για να κλείσει η χρονιά ας πούμε, ε και...και συνεργαστήκαμε.

-Διάφορα;

-Ε, διάφορες ε...

- Δραστηριότητες;

- Δραστηριότητες ας πούμε...όχι δραστηριότητες έτσι όπως με τα project που είχαμε μέσα στη τάξη, όχι, ε, λέμε όπως κάθε χρονιά ας πούμε που κλείνει το σχολείο, κάνουμε διάφορα πράγματα, τραγούδια διάφορα.η όλη εκδήλωση είχε κάποια...

-Πολύ ωραία που...ωραία, πολύ καλά. Έπρεπε να συνεργαστείτε για μια εκδήλωση...

-Ναι (γελάει)...

-Ωραία τι έγινε τότε;

-Ε, ούτε αρνητικό έχω ούτε θετικό, το αρνητικό είναι ότι οι άλλες δασκάλες δε λειτουργούσαν έτσι. Δηλαδή όπως...δε λειτουργούσαν το ίδιο. Οι άλλες δασκάλες πιστεύω ότι δεν κάνανε το Πρόγραμμα ΜΕΛΙΝΑ, δεν το δουλέψανε, δε...κάνανε το μάθημά τους, ίσως επειδή εντάξει, δε...δεν ξέρω. Αυτό πιστεύω, ότι δε δε το δουλέψανε κανονικά το Πρόγραμμα ΜΕΛΙΝΑ και ότι γι αυτό είχαμε ε... κάποιες όχι διαφω...όχι διαφωνίες με τα παιδιά, απλώς, αλλιώς είχαμε μάθει εμείς να το δουλεύουμε κι αλλιώς είχανε μάθει αυτοί να δουλεύουνε. Αυτό πιστεύω.

-Δηλαδή, τα παιδιά αυτά που θες να πεις ότι ήτανε στο Πρόγραμμα ΜΕΛΙΝΑ, σε τι διέφεραν στον τρόπο εργασίας που σε κάνει να λες ότι δεν έκαναν ΜΕΛΙΝΑ;

-Ε, εγώ θυμάμαι δεν κάνανε project, δε θυμάμαι νομίζω ότι δεν κάνανε project, γενικά το...το μάθημα τους νοιάζει. Γι αυτούς μόνο ο βαθμός και ε... αυτό τους ενδιέφερε μόνο η προσοχή τους στο μάθημα και η απόδοσή τους, ο βαθμός πάντα. Έτσι;

-Παρ όλα αυτά μου είπες ότι η μόνη συνεργασία που θυμάσαι είναι η συνεργασία στις γιορτές άρα εσύ εκεί δεν...

-Στις γιορτές...στη γιορτή!

-Ναι στη γιορτή στο τέλος του χρόνου θυμάμαι μου είπες χαρακτηριστικά. Πώς έβγαλες το συμπέρασμα από αυτή τη γιορτή, ότι ασχολούνται με αυτά; Πώς το κρινες εκεί;

-Στη... όχι μόνο, στις πρόβες και σ' αυτά ό...δεν...εντάξει, δε δουλεύανε ίδια φυσικά, αλλά στο τέλος του...στη γιορτή που κάναμε εκεί εμείς πιστεύω...αυτοί δεν είχανε...τραγουδούσανε θυμάμαι...δεν κάνανε τίποτα. Δηλαδή...ενώ εμείς σκεφτόμασταν ότι...τελειώνουμε φέτος τι θα κάνουμε στο γυμνάσιο, αυτοί εντάξει, τραγουδούσανε...υποχρέωσή τους νομίζανε πως ήταν να τραγουδήσουνε. Τραγουδήσανε και τέλειωσε αυτό και τίποτα άλλο, δηλαδή εντάξει, αυτό σκεφτόντουσαν πιστεύω.

-Ενώ εσείς, δεν ήτανε υποχρέωσή σας μόνο να τραγουδήσετε;

-Όχι ήτανε και σκεφτόμασταν ότι ...τώρα... εμείς που θα πάμε...χωρίς...αυτό εννοώ.

-Αυτό εννοείς! Λοιπόν να κάνω μια ερώτηση πολύ κοντά: **Το Πρόγραμμα ΜΕΛΙΝΑ σε βοήθησε να αγαπήσεις περισσότερο ή λιγότερο το σχολείο;**

-Περισσότερο, το δημοτικό φυσικά έτσι; Γιατί το γυμνάσιο, άμα άμα...τι να πω...άμα ήτανε διαφορετικά...άμα είχε Πρόγραμμα ΜΕΛΙΝΑ το γυμνάσιο...ε, δεν ξέρω να το πω τώρα...είναι αίσχος. Για τη διδασκαλία που γίνεται στο γυμνάσιο...δεν ξέρω αν είμαι συνηθισμένη από το Πρόγραμμα ΜΕΛΙΝΑ...δε νομίζω να ναι απ αυτό- αλλά εντάξει...ίσως δηλαδή, έπεσα από τα σύννεφα να το πω και έτσι.

-Άρα...γιατί αγαπήσες περισσότερο το σχολείο το δημοτικό;

-Γιατί μ' έφερε, γιατί δε...δε...με άφησε να...κοιτάζω πώς να το πω...να κοιτάζω μόνο την απόδοσή μου...αυτό. Ότι μια ανθρώπινη σχέση να...τη...έκανε ανθρώπινες σχέσεις, δηλ έκανε φιλίες, έκανε φιλίες με τη δασκάλα μου, κάναμε δηλαδή όχι εγώ μόνο, ε...αυτό, ήρθαμε πιο κοντά, εντάξει. Ενώ στο γυμνάσιο, για να κάνεις μια φιλία ή για να αγαπήσεις το γυμνάσιο...πολύ δύσκολα είναι.

-Ναι; Θα σου κάνω μια ερώτηση: **Θα σου δώσω το όνομα του Προγράμματος «Πρόγραμμα ΜΕΛΙΝΑ –Εκπαίδευση και Πολιτισμός» και θα ρωτήσω: επηρέασε τη ζωή σου;**

-Ναι την επηρέασε. Την επηρέασε ως προς...τη ζωή, πώς την έβλεπα και πως την είδα ας πούμε μόλις έφυγα από το δημοτικό. Δηλ, όπως είπα και προηγουμένως, έπεσα από τα σύννεφα, γιατί είδα τη σκληρότητα του κόσμου, είδα τη ...να τη σκληρότητα εντάξει, λέει: «...εγώ μάθημα κάνω...»

-Πώς επηρέασε λοιπόν τη ζωή σου; Θα το βλεπες αυτό, ούτως ή άλλως;

-Ε, θετικά την επηρέασε.

-Δηλαδή;

-Μ, τι δηλαδή τώρα...

-Ενώ τα είδες όλα αυτά -γιατί φυσικά έχεις ματάκια και τα βλέπεις- πώς θεωρείς ότι αυτό σε έχει επηρεάσει;

-Ε, ίσως επειδή έχω κρατήσει σχέση με παλιούς...με τους συμμαθητές μου, δηλ δεν είναι –τόρα βλέπω ας πούμε παιδιά στην...απ άλλα σχολεία βλέπουνε τους συμμαθητές τους και δεν τους μιλάνε. «Αυτός ήτανε συμμαθητής μου» λένε «και δεν του μιλάς;» τους λέω...«Εντάξει» Ενώ εμείς...εμείς είμαστε αλλιώς. Τώρα...τόρα πια εξ...βγαίνουμε, κάνουμε παρέα, ε δεν είναι το ίδιο.

-Ένα πρόγραμμα που κάνει εκπαίδευση και πολιτισμό όπως το ΜΕΛΙΝΑ, αξίζει να γενικευτεί στα δημοτικά σχολεία της Ελλάδας (γιατί εσείς ήσασταν ένα από τα 92 σχολεία της πειραματικής εφαρμογής του); **Αν η πολιτεία προβληματιστεί στο «να το γενικεύσω το ΜΕΛΙΝΑ σε όλα τα σχολεία της Ελλάδας...» εσύ τι έχεις να πεις;**

-Και βέβαια, εγώ πιστεύω ότι εκατό τοις εκατό πρέπει να το γενικεύσουν και να...γιατί...γιατί τόση ώρα λέμε ότι...η συνεργασία είναι το...είναι και η εκπαίδευση και ο πολιτισμός, πιστεύω. Η συνεργασία δηλαδή μαθαίνεις να συνεργάζεσαι και ανήκει στον πολιτισμό αυτή...αυτό. Αυτό πιστεύω, ότι πρέπει να γενικευτεί το Πρόγραμμα ΜΕΛΙΝΑ σε όλα τα σχολεία της Ελλάδας...γιατί δίνει στα παιδιά και τη δυνατότητα να μάθουν -που γι αυτό είναι υποτίθεται τα σχολεία- και τη δυνατότητα για να κοινωνικοποιηθούν.

-Πολύ ωραία. Είπες δυνατότητα να μάθουν τι;

-Να μάθουν και τα μαθήματα φυσικά και τα μαθήματα που είναι στο δημοτικό, αλλά να μάθουν και την αγάπη ίσως.

-Ειρήνη, τι ιδιαίτερες ικανότητες νομίζεις ότι σε βοήθησε εσένα προσωπικά να αποκτήσεις το Πρόγραμμα ΜΕΛΙΝΑ; Καμία...κάποιες...μερικές; Σχολιάσε μου το αυτό. Αν ναι ποιες, αν όχι τίποτα.

-Δυνατότητες;

-Ικανότητες.

-Εννοείτε ...

-Εσύ προσωπικά...

- Εννοείτε ως προς το χαρακτήρα ...

-Όπως θες, γενικά....

-Ως προς πιστεύω το χαρακτήρα ε, ίσως το να συγχωρώ πιο πολύ, αλλά δεν ξέρω αν ακούγεται πολύ... αλλά έχω μάθει να συγχωρώ γιατί...παιδιά που ήρθανε, που ήρθανε κοντά ας πούμε είχανε γίνει...είχανε γίνει διάφορα...σα συμμαθητές είχαμε κι εμείς τις...διαφωνίες μας και τις...και τις εντάσεις μας. Έτσι στην ομαδικότητα αυτή που μας έβαλε η κυρία μας να δουλέψουμε ήρθαμε πιο κοντά γίναμε φίλοι, αυτό πιστεύω...δεν...δεν κι αυτό συμβαίνει και με άλλα παιδιά φυσικά αυτό πιστεύω.

-Τελικά θέλεις να μου πεις ότι καθώς δουλεύατε, και βάζατε όπως μου είπες στην αρχή τα προσωπικά στην άκρη καταφέρνατε όταν τελειώνατε το έργο μετά από κάποιο καιρό...

-Ναι τελικά ήρθαμε κοντά με ότι διαφωνία κι αν υπήρχε ήρθαμε κοντά.Δηλαδή πιστεύω ότι δε γίνεται να μην έρθεις κοντά είσαι μια ομάδα, το βλέπεις ας πούμε πόσες ώρες την εβδομάδα, δε γίνεται να μην έρθεις κοντά.

-Θα ήθελες Ειρήνη να εφαρμοστεί το Πρόγραμμα ΜΕΛΙΝΑ στο γυμνάσιο όχι κι αν ναι γιατί;

-Ναι θα θελα πάρα πολύ αλλά δυστυχώς τώρα εμείς φεύγουμε από το γυμνάσιο και δε θα το προλάβουμε.

-Να μη σκεφτούμε το προσωπικό όφελος και να το δούμε γενικά.

-Ναι, ναι να γίνει. Εμείς ήμασταν ένα μέρος του, τα παιδιά του, γιατί να μην εφαρμοστεί και στα άλλα παιδιά ...αφού που μας έκανε τόσο καλό γιατί να μη μάθουν τα άλλα παιδιά τι είναι το Πρόγραμμα ΜΕΛΙΝΑ;

-Τι θα κερδίσουν τα παιδιά αν το Πρόγραμμα έρθει στο γυμνάσιο;

-Ε, θα μάθουν ότι...ότι μάθαμε όλα τα παιδιά πιστεύω...στην αυτοπεποίθηση, στη...

-«Αυτοπεποίθηση» θέλω να μείνεις σ' αυτό, ειδικά σε αυτή τη λέξη. Ειδικά εσύ έμαθες να έχεις αυτοπεποίθηση, δεν είχες εξαρχής;

-Δ...δεν είχα...εγώ προσωπικά δεν...είχα την ...αυτοπεποίθηση.

-Και; πες μου τι έγινε;

-Με το να έρθω κοντά με ό...με όλα τα παιδιά, να κάνω διάφορα πράγματα μαζί τους -τα project- πιστεύω ότι...ότι έδωσα κι εγώ, μου δώσανε μάλλον οι συμμαθητές μου έτσι να...έτσι ας πούμε ένα λιθαράκι στη...στην αυτοπεποίθησή μου, δηλ «...εντάξει καλά τα πας ας πούμε, μην αγχώνεσαι...» ας πούμε...αυτό.

-Πολύ ωραία, προχωράμε. Δηλ τα παιδιά στο γυμνάσιο θα χουν να πάρουν αυτοπεποίθηση...

-Ναι, αγάπη φυσικά αφού θα ρθει η συνεργασία όλο αυτό και γενικά να μην σκέφτονται «πόσο θα βγάλω αυτό το τρίμηνο» ας πούμε. Και πιστεύω ότι αυτό θα 'ταν καλό για τους δασκάλους για τους καθηγητές πιστεύω πιο πολύ, να αλλάξουν λίγο γιατί...να αλλάξουν λίγο το μάθημά τους.. -γιατί ...αν αν...και πιστεύω ότι και το Πρόγραμμα ΜΕΛΙΝΑ να ρθει, δεν αλλάζουνε...οι καθηγητές, δε,δε, θα τους είναι αδιάφορο εντελώς πιστεύω, αυτό.

-Θέλω τώρα να κρατήσεις τι σου άρεσε περισσότερο από όλα στο Πρόγραμμα ΜΕΛΙΝΑ και να μου το καταθέσεις.

-Το project, το project, όλα...όλο μου άρεσε το πρόγραμμα ΜΕΛΙΝΑ αλλά...εντάξει τώρα...κάτι project ας πούμε...που ήτανε και...είχανε και θεατρικό ας πούμε μέσα, αλλά όπως σας είπα και προ ολίγου το παίζαμε για μας- γιατί δεν το βλεπε κανείς, μόνο μια κασέτα έγραφε τίποτα άλλο.

-Κασέτα...

- Κασέτα... βιντεοκάμερα ας πούμε.

-Και δεν την είδε κανείς;

- Ε, εμείς την πήραμε και την είδαμε, ε, αυτό εντάξει...ε, ναι αν και το παίζαμε για μας είχαμε...ήτανε όλα τέλεια, δηλ και κάποια ας το πούμε στραβή να γινότανε, δηλαδή...ξέρετε στενοχωριόμαστε, δηλ εντάξει ίσως το δούμε εμείς, αλλά τόσο προσπαθήσαμε ας πούμε, ε...αυτό.

-Άρα σου άρεσε το κομμάτι που έμπαινε μέσα το θεατρικό παιχνίδι;

-Ναι.

-Τι δεν σου άρεσε στο Πρόγραμμα ΜΕΛΙΝΑ και θα θελες να το καταθέσεις;

-Τι δε μου άρεσε...ε τώρα δεν θυμάμαι κάποιο ιδιαίτερο πράγμα...δεν ξέρω ίσως...Α!...η.. η κακή φήμη που είχε από τους άλλους ίσως. Είχε από άλλα παιδιά...δασκάλους...έτσι...είναι εναντίον του Προγράμματος ΜΕΛΙΝΑ, δηλ έτσι μου δίνουν να καταλάβω. Ας πούμε...κάποιες δασκάλες...και παιδιά που λένε «εντάξει...σιγά το πράγμα τώρα, τι είναι το Πρόγραμμα ΜΕΛΙΝΑ» Ακόμα δεν ξέρουν μερικοί, τι είναι το Πρόγραμμα ΜΕΛΙΝΑ, γιατί...σε τι σε βοηθάει...ακόμα κι αυτοί που πήγαιναν στο δημοτικό μας και στην ίδια τάξη, όχι...στην ίδια...(τμήμα)...ναι στην ίδια τάξη με μας...ε, δεν έχουν καταλάβει ακόμα, τι είναι το Πρόγραμμα ΜΕΛΙΝΑ και σε τι σε τι σε ωφελεί.

-Αν σου δινόταν η ευκαιρία να... να ξανασυμμετέχεις στο Πρόγραμμα ΜΕΛΙΝΑ, θα το έκανες ή όχι και γιατί;

-Τώρα στο γυμνάσιο ή στο λύκειο; Ναι, ναι θα το έκανα.

-Ας πούμε ότι αύριο το μισό γυμνάσιο θα λειτουργήσει όπως μέχρι τώρα, ενώ το άλλο μισό θα συνεχίσει να λειτουργεί ως γυμνάσιο αλλά μέσα σ' αυτό θα εφαρμόζεται και το Πρόγραμμα ΜΕΛΙΝΑ, εσύ θα το έκανες, γιατί;

-Γιατί πώς να το πω...δεν το θέλω το κανονικό...πώς να σας το πω; το «παραδοσιακό» που λέτε. Εγώ και τα τρία χρόνια αυτά που είμαι στο γυμνάσιο -στα δύο γιατί αυτό τώρα- ε...δεν..δεν το πιστεύω τώρα ότι θα γίνει ΜΕΛΙΝΑ...Δηλαδή δεν πιστεύω ότι θα συνεχιστεί το ΜΕΛΙΝΑ. (Εγώ και τα δύο πίστευα ...και τα δύο χρόνια πίστευα...του χρόνου θα ρθει το ΜΕΛΙΝΑ! Του χρόνου θα ρθει το ΜΕΛΙΝΑ!) Γιατί έχω δει πράγματα στο γυμνάσιο που εντάξει...ίσως να μην είναι πολύ σοβαρά ...αλλά εντάξει...δεν τον μπορώ αυτό τον εγωισμό στους καθηγητές πιο πολύ...Γι αυτό πιστεύω ότι, άμα ήταν το ΜΕΛΙΝΑ- με διαφορετικούς φυσικά καθηγητές, ...δασκάλους, ότι άλλο ήτανε εγώ θα πήγαινα.

-Πιστεύεις ότι αν επιμορφωθούν μπορούν να τα καταφέρουν, να εφαρμόσουν το Πρόγραμμα ΜΕΛΙΝΑ- οι ίδιοι άνθρωποι; έχει τη δύναμη νομίζεις μέσα από την επιμόρφωση που θα τους κάνει... να τους αλλάξει και να 'ρθουν στην τάξη αλλαγμένοι;

-Πιστεύω ότι δεν αλλάζει ο άνθρωπος ειδικά τώρα που...είναι...δεν είναι και μικροί οι καθηγητές.

-Όλοι;

-Ε, ίσως όχι όλοι, οι κύριοι...ίσως, στα κύρια μαθήματα ας πούμε να σας το πω έτσι.

-Ειρήνη θέλω να σου προτείνω δύο λέξεις τις οποίες θα θελα να σχολιάσεις στα πλαίσια του Προγράμματος ΜΕΛΙΝΑ. Η μία από τις δύο είναι η λέξη «τιμωρία». **Υπήρχε τιμωρία στα πλαίσια του Προγράμματος ΜΕΛΙΝΑ μέσα στη σχολική τάξη;** Όταν δηλ κάνατε δραστηριότητες στα πλαίσια του Προγράμματος ΜΕΛΙΝΑ;

-Ε, απ' ότι θυμάμαι όχι... ε...στο Πρόγραμμα ΜΕΛΙΝΑ έτσι; Όχι δεν υπήρχαν δεν υπήρχε τιμωρία ... βασικά εγώ σας έχω πει υπήρχε ομαδικότητα και εντάξει...άμα άμα δεν έκανες κάτι καλά και κάτι... άμα δεν έκανες κάτι καλά...σου δείχναν, σου εξηγούσαν δηλαδή σε βοηθούσαν, η ομάδα σου, σου βοηθούσαν.

-Πολύ ωραία, να πω λοιπόν τώρα τη δεύτερη λέξη, τη λέξη «βαθμολογία». **Υπήρχε βαθμολογία των δραστηριοτήτων του Προγράμματος ΜΕΛΙΝΑ; Βαθμολογούνταν αυτές οι δραστηριότητες, παίρνατε βαθμό γι αυτές;**

-Ε, όχι φυσικά, γιατί αυτό ήτανε...ήτανε... σα ψυχαγωγία ας το πούμε, όχι ψυχαγωγία ...εντάξει με την καλή έννοια... ε ποτέ δεν βαθμολογούνταν γι αυτό δεν είχαμε και το άγχος της...του βαθμού, αν τα πάμε καλά ή όχι. Αυτό.

-Πώς γινότανε αξιολόγηση του έργου σας, αυτού που φτιάχνατε; Υπήρχε αξιολόγηση; Αφού δεν υπήρχε βαθμολογία υπήρχε μια μορφή αξιολόγησης για να ξέρετε αν τα χετε πάει καλά ή όχι; Κι αν υπήρχε...

-Βασικά εντάξει το ξέραμε κι εμείς οι ίδιοι αν τα χεμε πάει καλά ή όχι...ε μετά...μετά από πολύ δουλειά, πολλές εβδομάδες, πολλές συναντήσεις, ε...κάναμε...δίναμε μια παρουσίαση...κάναμε...δίναμε την παρουσίαση ε και τότε...ε εντάξει. Δηλαδή το βλέπανε και κάποιοι άνθρωποι...κάποια άτομα...εντάξει το βλέπαν οι δάσκαλοι μας...εντάξει το βλέπαν...βασικά...το βλέπανε και....

-Η αξιολόγηση γινότανε από αυτούς;

-Ε, απ αυτούς κι από εμάς, εντάξει....

-Πες το δυνατά...

εεε δε θυμάμαι τώρα...

-Δε θυμάσαι. Πολύ ωραία, ευχαριστώ πάρα πολύ. Και το τελευταίο τελευταίο: **Ποιος ήταν ο ρόλος των γονιών, έπαιζαν κάποιο ρόλο οι γονείς σχετικά με τη μαθησιακή διαδικασία μέσα στην τάξη;**

-Μέσα στην τάξη, όχι...ε...ε..τα κάναμε μόνοι μας. Ότι θέλαμε το κάναμε, ψάχναμε και βρίσκαμε, τώρα όσο αφορά τις στολές κάποιες φορές...εκεί βοήθησαν κι εκείνοι, ναι. Μέσα στην τάξη όχι. Πολύ ωραία.

-Ωραία ευχαριστώ πάρα πολύ για τη συνέντευξη, εύχομαι καλή πρόοδο...

-Κι εγώ ευχαριστώ.

5/1/04 19.30-20.30

**Οι τρεις στιγμές που εμφανίζονται στο κείμενο της συνέντευξης αυτής, αλλά και στο σύνολο των συνεντεύξεων που ακολουθούν, δεν είναι αποσιωπητικά. Χρησιμοποιούνται προκειμένου να δηλωθεί ότι μεσολαβεί ένα χρονικό διάστημα μεταξύ μιας λέξης και μιας άλλης.*

- Ενρίκο, ήταν το Πρόγραμμα ΜΕΛΙΝΑ ένα ακόμη μάθημα στην τάξη ή μήπως ήταν κάτι άλλο και τι;

- Ε, θεωρώ ότι το Πρόγραμμα ΜΕΛΙΝΑ το βίωσα και ως μάθημα αλλά και σαν μια εμπειρία που μου δόθηκε να γνωρίσω καλύτερα τους συμμαθητές μου, μέσα από τις συναντήσεις που κάναμε και το θεώρησα κάτι μοναδικό. Γιατί μετά με το που τελείωσα και το δημοτικό τελείωσε κι αυτή η εμπειρία.

-Ποιος νομίζεις ήταν ο σκοπός του;

-Ο σκοπός του βέβαια είναι διδακτικός, να μας μάθει άλλες φορές πράγματα για την παγκόσμια κληρονομιά ή για την τοπική παράδοση, αλλά μέσα κι από αυτό μάθαμε να παίζουμε, να γελάμε, να διασκεδάζουμε, να σκεφτόμαστε, να δούμε πως μας κρίνουν και οι άλλοι-οι μεγαλύτεροι στη δουλειά μας. Και μέσα από όλα αυτά βγήκε και μία δουλειά που νομίζω και όλοι την εκτιμήσανε.

-Σχετικά με την τάξη ή τις τάξεις που κάνατε μάθημα, θυμάσαι πώς ήταν ο χώρος και η διακόσμησή τους;

Ε, βέβαια όπως μεγαλώνω καταλαβαίνω ότι οι τάξεις που άφησα στο δημοτικό ήταν αρκετά ε, διακοσμημένες σε σχέση με αυτή που έχουμε τώρα και στις άλλες τάξεις απ ότι βλέπω. Είχε καλύτερη διακόσμηση, ήτανε πιο ανθρώπινη, ε, πιο προσιτή στα παιδιά, και όμως νομίζω δεν ήτανε αρκετή και το μάθημα έπρεπε να γινόταν σε κάποια ιδιαίτερη αίθουσα. Να χαμε το δικό μας χώρο, να χαμε ελευθερίας κινήσεων στις δράσεις.

-Όταν λες δεν ήταν αρκετή τι εννοείς ακριβώς;

Και ο χώρος μικρός ήτανε και...ε, για να εκφραστούμε βάζαμε τα θρανία πιο πέρα και παίζαμε. Ε, διάθεση υπήρχε κι όλα τα άλλα γινόντουσαν. Βέβαια υπήρχαν κι άλλοι χώροι στο σχολείο, όπως προαύλια, ενώ τώρα στο γυμνάσιο...με πέντε λεπτά διάλειμμα τι να προλάβεις να κάνεις.

-Θυμάσαι κάποια από τα κύρια θέματα που επεξεργαστήκατε στα πλαίσια του ΜΕΛΙΝΑ, και αν αυτά σε ικανοποίησαν;

-Τις εργασίες που είχαμε κάνει, θυμάμαι ότι είχαμε κάνει κάτι για την τοπική παράδοση, στο παρελθόν, θυμάμαι για την Κρήτη, μετά θυμάμαι άλλη μια εργασία για την ευρωπαϊκή κουλτούρα, τον ευρωπαϊκό πολιτισμό γενικά ευρωπαϊκή ένωση, μμμ, όσα θυμάμαι τώρα (έχουν περάσει και τόσα χρόνια)...

-Τα θέματα που ανέφερες σε ικανοποίησαν; Τι σου άρεσε και τι δε σου άρεσε σε αυτά;

-Με ικανοποίησαν. Πρώτα απ όλα διδάχτηκα πράγματα που δεν ήξερα και που δε δινόντουσαν μέσα από την ύλη που καθοριζόταν, ε, μετά διασκεδάσα διότι είχα και παρέα, γινόντουσαν μέσα σε ομάδες οι εργασίες και τι άλλο;

-Τι δε σου άρεσε;

-Ε, τώρα...δε θυμάμαι.

-Πραγματοποιήσατε εκπαιδευτικές επισκέψεις στα πλαίσια του ΜΕΛΙΝΑ και αν ναι που;

-Πρέπει να είχαμε πραγματοποιήσει, πολλές επισκέψεις και στο ναυτικό μουσείο, θυμάμαι, και στο αρχαιολογικό μουσείο, α, και σε κάποιο παραδοσιακό οικισμό είχαμε πάει...όχι...ναι...στο Ηράκλειο είχαμε πάει θυμάμαι ήτανε έτσι στα πλαίσια κάποιας εκδρομής-είχαμε σχεδιάσει κι εκδρομή, εκπαιδευτική έτσι περιοδεία, ε, στο Ηράκλειο τώρα δεν το θυμάμαι το χωριό.

-Δεν πειράζει.

-Αρόλιθος! θυμάμαι ναι.

-Μάλιστα, ποιες είναι οι εντυπώσεις σου από κείνες τις επισκέψεις;

-Φυσικά είδα ένα άλλο τρόπο ζωής, στον παραδοσιακό οικισμό -πως ζούσανε τότε και πως ζούμε σήμερα, τώρα. Τότε έβλεπα κυριαρχούσε η οικοτεχνία, ενώ σήμερα μας έχουνε βομβαρδίσει θα έλεγα όλα τα αγαθά του δυτικού πολιτισμού, μ, ε, κι αναρωτήθηκα, αν ήταν καλύτερη η ζωή τότε ή τώρα. Νιώθουμε ευτυχισμένοι σήμερα αλλά είναι πράγματι έτσι, αλλοτρίωση ψυχών, βλέπω, όλο κλεινόμαστε πιο πολύ στον εαυτό μας, φοβόμαστε ...

-Οι επισκέψεις αυτές εσένα σου άρεσαν;

-Ναι και θεώρησα ότι ήταν κάτι που το βλέπω σε σχέση με τους συμμαθητές μου τώρα που ρωτώντας τους δεν έχουνε βιώσει κάτι τέτοιο. Οπότε...

-Τι εννοείς;

-Ε, λίγες επισκέψεις και όχι σε ξεχωριστά μέρη, μόνο τα τυπικά, ενώ εγώ τώρα νιώθω ότι έχω κάνει κάτι μοναδικό και υπερέχω σε σχέση με τους άλλους σε κάποιο τομέα...αυτό ισχύει και για τις ομαδικές εργασίες που αυτοί δυσκολεύονται πάρα πολύ ενώ εμείς που στο δημοτικό είχαμε μάθει να δουλεύουμε ομαδικές εργασίες αυτό μου δίνει μεγάλο πλεονέκτημα.

-Εκπαιδευτική επίσκεψη για σένα σήμαινε μια μέρα χωρίς σχολείο ή κάτι άλλο, κι αν κάτι άλλο τι;

-Ε, φυσικά μικροί όπως ήμασταν νομίζω πως δεν είχαμε καταλάβει, αλλά όσο περάσανε τα χρόνια, όταν κάτι το χάνεις τότε καταλαβαίνεις την αξία του, και τότε δεν είχαμε-δεν κάναμε πια τέτοιες εκδρομές καταλάβαμε την αξία τους.

-Ποια ήταν η αξία τους;

-Για μας;

-Ναι.

-Ε, μάθαμε διάφορα, πήραμε εντυπώσεις βέβαια , ε, γνώσεις, παιχνίδι, διασκέδαση...

-Μία άλλη ερώτηση: *Πότε και πόσο συχνά εφάρμοξε νομίζεις η δασκάλα σας το Πρόγραμμα ΜΕΛΙΝΑ;*

-Ε, τώρα δύσκολη ερώτηση, αλλά νομίζω ότι σε όλη τη διάρκεια της σχολικής χρονιάς υπήρχε το Πρόγραμμα. Άλλες φορές παράπλευρα ή γύρω από κάποιο μάθημα κι επικεντρωνόμασταν θυμάμαι κάποιες μέρες ειδικά στο -ρόγραμμα ΜΕΛΙΝΑ, άλλες μέρες με την ευκαιρία κάποιου μαθήματος.

-Καλέσατε στην τάξη ποτέ «ειδικούς» για ένα θέμα, αν ναι ποιοι ήταν οι άνθρωποι αυτοί;

-Θυμάμαι ότι μας είχανε μιλήσει από την «Οκτάβα» το μουσικό κέντρο ε, κάποιοι μουσικοί για έντεχνη μουσική που όσο περνάνε τα χρόνια ακούω και συζητιούνται όλο και πιο πολύ στους κύκλους έτσι στα Χανιά και θυμάμαι και είχε έρθει και ο κ. Μαραγκουδάκης φιλόλογος ποιητής και μας είχε διαβάσει μερικά ποιήματά του- βέβαια μικροί ήμασταν και δεν καταλαβαίναμε κι όλη την έννοιά τους αλλά κάτι πήραμε κι από αυτά.

-Η επικοινωνία σας με τους ανθρώπους αυτούς πως ήταν;

-Ε, μέσα από το χώρο της δουλειάς τους κι από τα αντικείμενα της δουλειάς τους κατάφεραν να μας πλησιάσουν και να μας δείξουν κάτι το διαφορετικό, από αυτά που νομίζαμε.

-Οι δράσεις και οι δραστηριότητες στα πλαίσια του ΜΕΛΙΝΑ σχεδιάζονταν από την κυρία σας μόνο ή κάποιες φορές μπορούσατε να συμμετέχετε κι εσείς και να προτείνετε κάποια πράγματα;

-Τώρα δε θυμάμαι...ποια ήταν η ερώτηση;

-Ναι...αν συμμετείχατε στο σχεδιασμό των δράσεων κι εσείς οι μαθητές...

-Θυμάμαι άλλες φορές εμείς οι μαθητές να αυτοσχεδιάζαμε αλλά άλλες φορές μας καθοδηγούσε η κυρία, η δασκάλα μας. Ε, λειτουργούσαμε δηλαδή και σαν ομάδες αλλά και σαν τάξη.

-Υπήρξαν θέματα που εσείς οι μαθητές θελήσατε να τα αγγίξατε και το προτείνατε αυτό;

-Ναι νομίζω ήταν κάτι με την κρητική παράδοση, ε, και είχαμε κάνει ένα κρητικό γλέντι νομίζω εμείς το είχαμε προτείνει, όπως και την επίσκεψη στην Οκτάβα εμείς πρέπει να την είχαμε προτείνει, σε τέτοιο στάδιο που έφτασε...και στο βενετσιάνικο λιμάνι στα Χανιά που είχαμε πάει, ήτανε πολλοί βέβαια διαφωνούσανε αλλά ακουγότανε έτσι ωραία ιδέα και τελικά αποφασίστηκε να το κάνουμε

-Και αποφασίστηκε τελικά από ποιους;

-Ε, βέβαια δεν ήταν όλα ρόδινα και κάναμε όλοι ότι θέλαμε, αλλά έγιναν σε πλαίσια δημοκρατικά...αποφασίζαμε...κάποιος έκρινε τη δουλειά μας αν ήταν σωστή, ή ο τρόπος σκέψης μας και μετά αποφασίζαμε.

-Οι αποφάσεις παίρνονταν πάντα μέσα στην ομάδα;

-Μ, και κάποιος τρίτος...εσείς θυμάμαι μας καθοδηγούσατε, αλλά θυμάμαι κι άλλοι παράγοντες ήτανε όπως τα...τι ώρες μας δινόντουσαν τι ευκαιρίες είχαμε, μ, αν...παίρναμε την άδεια θυμάμαι από τον...διευθυντή...αν μπορούσαμε να κάνουμε κάποιες επισκέψεις στα πλαίσια του μαθήματος...

- Σε ικανοποίησε η συμμετοχή σου στο ΜΕΛΙΝΑ ή όχι και γιατί;

-Μ, τώρα από το Πρόγραμμα βέβαια πήρα κάποιες γνώσεις αν και δε θυμάμαι τώρα πολλά τώρα. Ήταν μια ξεχωριστή εμπειρία για μένα, καλή κακή θα δείξει στο μέλλον, ε, πήρα κάποιες γνώσεις, αντάλλαξα τις ιδέες μου, δε μου άρεσαν βέβαια όλα σε αυτό.

-Πες μου γι αυτό.

-Ε, κάτι που δε μου άρεσε, θυμάμαι όταν δεν είχαμε χώρο, μου φαίνεται πως ήθελα και κάποια βοήθεια σε κάποιο μάθημα παραπάνω, και παραλείγαμε για λίγο, ενώ απ την άλλη ξεφύγαμε και από τα βαρετά –κάποια βαρετά μέσα σε εισαγωγικά μαθήματα που δε μας άρεσαν- ε και ασχοληθήκαμε με κάτι διαφορετικό.

-Ποια η γνώμη σου για το υλικό που επεξεργαστήκατε στην τάξη με τη βοήθεια της δασκάλας σας όταν κάνατε ΜΕΛΙΝΑ στην τάξη, μιλάω για τα παραμύθια τα παιχνίδια, εκπαιδευτικούς φακέλους του Προγράμματος κλπ;

-Α, κάποιους ιδιαίτερους φακέλους θυμάμαι από το Υπουργείο που χρησιμοποιούσαμε, μετά όταν είχαμε κάνει αιογραφία, ε, είχαμε δανειστεί κάποια εργαλεία της δουλειάς, κάποια, για να φτιάξουμε κάτι μετά θυμάμαι καλλιτεχνήματα, κάποια είχαμε αγοράσει-είχαμε δανειστεί τώρα δε θυμάμαι, μετά μια βιβλιοθήκη που είχε το σχολείο είχαμε πάρει κάποια έντυπα και εγκυκλοπαίδειες, είχαμε δανειστεί, ε, το υλικό δε νομίζω ήτανε αρκετό, αλλά μας ικανοποιούσε. Ικανοποιητικό, ικανοποιητικό.

- Η εργασία σε ομάδες σου άρεσε προσωπικά εσένα ή όχι και γιατί;

-Αρχικά ακούγοντάς το δε μου φάνηκε ιδιαί... μου φάνηκε παράξενο. Όμως μετά καταλαβαίνοντας ότι δουλεύανε και στα Πανεπιστήμια και μετά ότι στη ζωή μου έτσι θα δουλεύω, άσχετα αν τώρα από αυτό στο γυμνάσιο, αυτό ούτε που ακούγεται...η λέξη ομάδα ούτε που ακούγεται.

-Η εργασία σε ομάδες σε βοήθησε;

-Ε, αν με βοήθησε; ε, βέβαια γιατί μέσα από αυτή διασκέδασα, έπαιξα, ψυχαγωγήθηκα, έμαθα να εκφράζομαι, ε, την τέχνη να διασκεδάσεις-γιατί κι αυτό τέχνη είναι- ε, επίσης έμαθα εμπειρίες από τους άλλους, ανταλλάξαμε απόψεις θυμάμαι.

-Είχες κάποια προβλήματα στην ομάδα και αν ναι πως τα αντιμετώπισες;

-Ε, δε νομίζω να είχα κάποια ιδιαίτερα, στην ομάδα γιατί θυμάμαι ότι ό,τι οργανώναμε, δεν ερχόντουσαν όλοι. Φαίνεται ένιωθαν ότι ίσως θα βαρεθούνε που θα 'ρθουνε και δε μαζευόντουσαν όλοι, ε και αυτοί που ήμασταν, ήμασταν μια παρέα κλειστή και φυσικά καλά περνούσαμε.

-Όταν δουλεύατε σε ομάδες η εργασία ήταν ισότιμη;

-Ε, δε νομίζω ότι ήταν ισότιμη, αλλά η εργασία χωρίζεται σε τομείς, άλλος τομέας έχει περισσότερη δουλειά, μεγαλύτερη ευθύνη, ενώ...χμ, κάποιος αδύναμοι μαθητές

-Ναι οι αδύναμοι μαθητές τι ρόλο έπαιζαν στην ομάδα;

-Βέβαια ναι, αυτοί προσπάθησαν όσο μπορούσανε, άλλοι πάλι το δέχτηκαν σαν αγγαρεία, ή σαν μια ευκαιρία να χάσουνε μάθημα.

-Και για κάποιους σαν εσένα, ποια είναι η αίσθηση του να σηκώνουν ένα μεγαλύτερο φορτίο στον ώμο, όταν ήξερε πως άλλοι έχουν σηκώνει μικρότερο φορτίο;

-Ε, εγώ το σκεφτόμουνα βέβαια, πέρασα μια δυσκολία να δεν ήταν όλα ευχάριστα, δε...και να μην τα παρουσιάζουμε όλα ρόδινα. Είχαμε βέβαια κι εμείς τις δυσκολίες μας, τις αντιδράσεις μας, κάποιες αντιθέσεις, δε συμφωνούσαμε απόλυτα, δεν είχαμε και κάποιο τρόπο να λύνουμε τις διαφορές μας, άμεσα αλλά έπρεπε να περάσουμε κάποιες δυσκολίες και μετά καταλαβαίναμε, τι έπρεπε να κάνουμε και τι να ακολουθήσει μετέπειτα. Τώρα...Ποια ήταν η ερώτηση;

-Εντάξει νομίζω την ολοκλήρωσες. **Μια σχετική με αυτά ερώτηση, αν αντιμετωπίσατε κάποια ιδιαίτερα προβλήματα και πως τα αντιμετωπίσατε στην ομάδα;**

-Με υψηλούς τόνους, ε, αλλά και με χιούμορ. Μερικά τα πήραμε θυμάμαι εγώ και με χιούμορ. Οι άλλοι λέγανε, εμένα δε με ενδιέφερε τα πήρα εγώ με χιούμορ.

-Ο τρόπος με τον οποίο γινόταν το μάθημα στα πλαίσια του ΜΕΛΙΝΑ σας βοηθούσε να καταλάβετε περισσότερο ή λιγότερο το μάθημα-μάθημα;

-Ε, δε νομίζω ότι μας βοηθούσε να καταλάβουμε απόλυτα το μάθημα που έχει οριστεί από το Υπουργείο, αλλά μας μαθαίνει κάποια διαφορετικά πράγματα, όπως για την τοπική παράδοση, τον ευρωπαϊκό πολιτισμό, την ευρωπαϊκή κουλτούρα, αλλά νομίζω ότι αυτό που χρειάζεται, μπαίνοντας στο γυμνάσιο κατάλαβα ότι αυτό που χρειάζεται ήταν περισσότερη επιμονή στα μαθήματα, αν και βέβαια αν ήταν αλλιώς τα πράγματα θα ήταν καλό το ΜΕΛΙΝΑ. Υπό άλλες συνθήκες...αλλά μπαίνοντας στο γυμνάσιο άλλα πρόσωπα, α, μια ουδέτερη στάση κακή που...εκεί πέρα η γνώμη μου δε μετρούσε, απλά μου λέγανε κι εγώ έκανα, εκτελούσα, απλά. Στο γυμνάσιο σου λένε «θα κινηθούμε εδώ θα διαβάσετε αυτά, και μετά θα σας εξετάσω».

-Κι αυτό τι διαφορετικό είχε από αυτό που εσύ έζησες στο ΜΕΛΙΝΑ;

-Στο Πρόγραμμα ΜΕΛΙΝΑ βίωσα κάτι το διαφορετικό και μέσα από το μάθημα... μέσα από το Πρόγραμμα ΜΕΛΙΝΑ βοήθησε να καταλάβω κάποια πράγματα από τον τρόπο του μαθήματος και πιστεύω βασικά ότι το Πρόγραμμα ΜΕΛΙΝΑ θα βοηθούσε αν συνεχιζότανε σε όλα μέχρι το Πανεπιστήμιο, α, καταλαβαίνοντάς το κατάλαβα πως...νιώθω πως είναι κάτι σαν το Πανεπιστήμιο, ότι γίνεται στο Πανεπιστήμιο. Και μου άρεσε αρχικά αλλά μετά συνεχίζοντας στη...στο γυμνάσιο, ε, κατάλαβα ότι δεν είχε ουδεμία σχέση, δεν βοηθούσε καθόλου το πρόγραμμα ΜΕΛΙΝΑ, ελά...ελάχιστα. Δεν υπήρχε συνέχεια

-Κι αυτό πως σε έκανε να νιώσεις;

-Σα να σταμάτησε απότομα και η ιδέα απ ότι κατάλαβα θα συνεχιστεί στο μέλλον σε κάποιο, άμα συνεχίσει σε κάποιο Ίδρυμα... θα δούμε...

-Θα δούμε...

-Αλλά έμαθα κάποια πράγματα από κει, συνεργάζομαι κάτι πρωτόγνωρο για μένα...

-Πες μου Ενρίκο ποια καινούρια πράγματα κάνατε στην τάξη;

-Ε, μάθαμε κάποια...καινούρια πράγματα που δεν τα έχουμε μάθει ούτε τώρα στο σχολείο στο γυμνάσιο ούτε τα ξανάκουσα, όπως κάναμε θυμάμαι ήταν η αγιογραφία-χρήσιμο βέβαια είχαμε κάνει μια εργασία με τις χώρες της ευρωπαϊκής ένωσης. Ο καθένας έπρεπε να συγκεντρώσει στοιχεία για μια χώρα, βέβαια είχαμε κάνει...ναι, στοιχεία για μία χώρα, αν και δε θυμάμαι πολλά τώρα σας λέω ότι θυμάμαι, μετά κάναμε σε διάφορους τομείς στον καλλιτεχνικό τομέα, για τις γαστρι...μαργικές απολαύσεις, είχαμε οργανώσει ένα ευρωπαϊκό δείπνο με μουσική, μετά ευρωπαϊκή ιστορία είχαμε κάνει, να που συνδέεται λοιπόν το Πρόγραμμα ΜΕΛΙΝΑ με τα μαθήματα. Ευρωπαϊκή ιστορία λέγοντας θυμάμαι και την ιστορία που κάναμε, ε, μετά θυμάμαι κάτι...θεατρικά...θεατρικές παραστάσεις για κάποιες ευρωπαϊκές χώρες είχαμε συγκεντρώσει υλικό, και ...καλλιτεχνικές δημιουργίες, θεατρικές παραστάσεις...

- Για να πετύχετε αυτά τα πράγματα χρειαστήκατε εσείς και η κυρία σας εκτός από τα βιβλία και τη συζήτηση άλλα μέσα;

-Ε, βέβαια, μερικές φορές ειδικευόμασταν σε ένα συγκεκριμένο ε, πράγμα- σε μια συγκεκριμένη ιδέα και βέβαια να ανατρέξουμε σε μια ανάλογη πηγή...π.χ στο ιστορικό αρχείο ή άλλες φορές ασχοληθήκαμε με καλλιτεχνικά πράγματα...έτσι πολιτισμικές δραστηριότητες σε κάτι ανάλογο.

-Τα υλικά που χρησιμοποιήσατε;

-Τα υλικά που χρησιμοποιήσαμε και τα μέσα αναλυτικά ήτανε υφάσματα θυμάμαι, ε μπογιάδες, μ, και γύψο είχαμε χρησιμοποιήσει, χαρτί άφθονο, μ, πηλό, α, διάφορα έντυπα και υλικό εξειδικευμένο μεν για τη δουλειά μας, ε, ότι θυμάμαι τώρα...

-Ναι καταλαβαίνω θυμάσαι πολλά όμως μην ανησυχείς...

-Α! ασχοληθήκαμε και με τον τομέα της μουσικής, μ, κάποια μουσικά όργανα είχαμε φτιάξει και παίζει κι είχαμε μάθει την παράδοσή μας μάλλον και πως συνδέονται μέσα...με το σήμερα, μ τις

σημερινές μας δραστηριότητες, μ, για τον Απόλλωνα μου φαίνεται πως είχαμε κάνει, για τη λύρα, σα λύρα μάλλον του Απόλλωνα είχαμε κάνει κάτι τέτοιο; Ναι, μετά μουσικές επενδύσεις στη στα έργα μας υπήρχε...

-Πού τις βρίσκατε;

-Τις μουσικές, μ, ανάλογα με το θέμα ανατρέχαμε...ε, δε θυμάμαι.

-Είχατε εργασίες για το σπίτι στα πλαίσια του ΜΕΛΙΝΑ και τι είδους εργασίες ήταν αυτές αν είχατε;

-Είχαμε εργασίες βέβαια για το σπίτι, γιατί δεν ήτανε...ούτε η ώρα μας έφτανε στο σχολείο, ούτε η διάθεση να κάνουμε και τις πέντε ώρες που είχαμε διδακτικές και τις πέντε ώρες τα...Το ΜΕΛΙΝΑ, άρα είχαμε κάποια δουλειά σπίτι και δουλειά που μπορούσε ίσως να γίνει μόνο στο σπίτι. Θυμάμαι χαρακτηριστικά όπως το να ανατρέξουμε σε κάποιες πηγές, κάτι με κάτι διαφημίσεις π.χ είχαμε κάνει κάποια προϊόντα, θυμάμαι είχαμε χρωματίσει κάποιες εικόνες που τις είχαμε κατασκευάσει βέβαια εμείς, ε... γινόταν δουλειά στο σπίτι...

-Τι είδους εργασίες ήταν αυτές;

-Άλλοτε παραδοσιακές εργασίες κι άλλοτε γενικά, θυμάμαι είχαμε κάνει μια εργασία για την ευρωπαϊκή ένωση, και τους λόγους της ευρωπαϊκής ένωσης, να γράψουμε μετά μια ιστορία;

-Ήταν ευχάριστες ή όχι οι εργασίες αυτές;

-Ε, δεν ήταν απολύτως ευχάριστες να κάθεται σπίτι για να κάνεις μια δουλειά που είναι για το σχολείο και δεν έχεις άμεσα κάποιο όφελος, αλλά πιστεύω ήταν οι πιο ευχάριστες από άλλες που τις θεωρούσαμε αγγαρείες όπως τώρα στο γυμνάσιο, α, πράγματα να σας πω πρωτάκουστα για το γυμνάσιο. Πρωτάκουστα για μένα μάλλον. Αυτά που κάνουμε τώρα στο γυμνάσιο, ε, αυτά είναι αγγαρείες. Στο δημοτικό αυτά που κάναμε πιο ευχάριστα ήταν, αλλά όσο μεγαλώνεις μόνο τότε καταλαβαίνεις...

-Πώς ήταν οι σχέσεις ανάμεσα σε σας και τη δασκάλα σας στα πλαίσια του ΜΕΛΙΝΑ;

-Ε βέβαια οι σχέσεις ήταν ανθρώπινες, σε όλο το δημοτικό και δεν ήταν απρόσωπες όπως τώρα, μ, δε θυμάμαι αλλά είχαμε μερικές φορές α, δε μέναμε μόνο στις σχέσεις ανάμεσα στο «καθηγητή» και στο «μαθητή» ερχόμασταν πιο κοντά, φιλικές σχέσεις αυτό οφείλω να το ομολογήσω, μ...

-Α, ήταν φιλικές σχέσεις...

-Ε, τώρα κοινωνιολογία...

-Όχι απλά σχολίασε μου αν μπορείς λίγο πιο αναλυτικά...

-Ε, ήτανε πιο κοντά σε μας, στις ιδέες μας, στα έργα μας, μ, στην εποχή μας και ε...αυτό βέβαια δε ... μου άρεσε και εκατό τα εκατό, δεν ήμουν και εκατό στα εκατό, όπως και σε κάθε πράγμα πιστεύω που κάνω δεν είμαι και εκατό τα εκατό ευχαριστημένος... μ, αλλά κάτι έμαθα κι από αυτό. Γηράσκω αεί διδασκόμενος.

-Βέβαια. Στα πλαίσια του Προγράμματος θυμάσαι αν το τμήμα σας συνεργάστηκε με τμήματα της ίδιας τάξης του σχολείου σας, κι αν ναι, βρήκατε θετικά ή αρνητικά από αυτή τη συνεργασία και τι;

-Ε, κατάλαβα ποιους πρέπει στη συνέχεια να κάνω φίλους, αφού έγιναν ναι βέβαια κάποιες συνεργασίες, θυμάμαι και στην παλιά πόλη είχαμε πάει, και στην εκκλησία, κι απέναντι το λαογραφικό μουσείο και στην καθολική εκκλησία θυμάμαι είχαμε επισκεφτεί...παλιότερα, μετά στην «Τρι-μάρτυροι», εκεί που είχαμε πάει ήτανε κάποιες ομαδικές εργασίες, και στα Νεώρια κι από τα άλλα τμήματα και θυμάμαι ήτανε μια ευκαιρία να έρθουμε σε επαφή με παιδιά από άλλα τμήματα που ίσως να τα και μετέπειτα. Αν και στην τάξη που είμαι τώρα εγώ λίγα παιδιά ξέρω, απ' το δημοτικό ήξερα πέντε ή έξι παιδιά, δύο από την τάξη μου, ένα -δύο απ την τάξη μου...μετά συνέχισα με τον ένα...Βέβαια κάνοντας και νέες φιλίες είναι κάτι καλό αλλά όχι πάντα. Εμείς με τους παλιούς ακόμα κάνουμε παρέα και βγαίνουμε...μ,...

-Το ΜΕΛΙΝΑ σας βοήθησε να αγαπήσετε περισσότερο το σχολείο ή όχι;

-Ε, βέβαια,- δεν ξέρω για όλους την άποψή μου θα πω...

-Φυσικά, αυτή μας ενδιαφέρει.

-Αν βοηθάει να κατανοήσουμε;

-Αν βοηθάει να αγαπήσουμε περισσότερο το σχολείο.

-Το δημοτικό;

-Ναι το δημοτικό τότε που πήγαινες.

-Ε, αν είναι βέβαια σωστός ο...δ....

-Το Πρόγραμμα σε βοήθησε, ή

-Πιστεύω σε σχέση με τα άλλα παιδιά που βλέπω τώρα...με ωφέλησε σε κάτι. Βέβαια, ε το σχολείο γενικά το αγάπησα το δημοτικό γιατί έβλεπα ότι το δημοτικό ήταν κάτι που λειτουργεί σωστά. Αν εξαιρέσουμε τα ξενόγλωσσα, το δημοτικό λειτουργεί τέλεια. Θυμάμαι μόνο άμα είχα καμιά μικρή έλλειψη καμιά βοήθεια ή απορία μου την έλυνε η μαμά κατευθείαν ενώ τώρα, δε μπορεί να με βοηθήσει και κανείς από την οικογένεια και κάνω ότι μπορώ...

-Το Πρόγραμμα ΜΕΛΙΝΑ –Εκπαίδευση και Πολιτισμός σε επηρέασε στη ζωή σου;

-Ε, τώρα είναι νωρίς να δω τα αποτελέσματα.

-Φυσικά. Μέχρι τώρα βλέπεις κάτι;

-Φυσικά, να δεθώ περισσότερο με κάποιους συμμαθητές μου, να βρεθώ πιο στενά σε κάποιους που δεν ήμουν, έτσι... που δε μ' άρεσαν και που μ αυτούς τους συμμαθητές μου τώρα κάθε τρεις και μία μαζί είμαστε. Ε, με βοήθησε να αναπτύξω τις σχέσεις μου, φιλικές σχέσεις, ε, να πάρω και καμιά δυο γνώσεις παραπάνω, όλα ευπρόσδεκτα, μ, νομίζω ότι είναι νωρίς για να καταλάβω κάποια πράγματα.

-Το Πρόγραμμα ΜΕΛΙΝΑ αξίζει να γενικευτεί σε όλα τα δημοτικά σχολεία της Ελλάδας ή όχι και γιατί;

-Εξαρτάται τι συνθήκες υπάρχουνε, τι αντιλήψεις, α κυκλοφορούν, υπάρχουνε...

-Αν υποθέσουμε η επιμόρφωση των δασκάλων γίνει κανονικά, και τους ετοιμάσουν κατάλληλα για να εφαρμόσουν το Πρόγραμμα, τι λες;

-Η διάθεσή τους όμως; Αν έχουν τη σωστή διάθεση βέβαια, πιστεύω, ναι. Και στα δημοτικά νομίζω ότι πρέπει να συνεχιστεί αυτό το –ο θεσμός δηλ. και προς το γυμνάσιο, τη μέση εκπαίδευση.

-Γιατί;

-Γιατί...και στα νηπιαγωγεία δε γίνεται;

-Α, ναι νομίζω... Γιατί;

-Να βρεθούνε πιο κοντά, καθηγητής...ο δάσκαλος μου φαίνεται στις περισσότερες φορές απρόσιτα με τους μαθητές, μ, μετά να γνωρίσουνε και κάτι άλλο, όπως αυτό που εμείς κάναμε για την Ευρώπη, ε, αυτό με έχει ωφελήσει. Το βλέπω τώρα...κάνουμε, μ, μόνο πράγματα παραδοσιακά, παραδοσιακά και παραδοσιακά –όχι για την Κρήτη- για την υπόλοιπη Ελλάδα είναι παραδοσιακά πράγματα. Στην Κρήτη σε μαθήματα κάνουν πράγματα που σε αυτούς είναι πρωτάκουστα.

-Σε τι σε ωφέλησε εσένα αυτό που έκανες;

-Έμαθα για την ευρωπαϊκή ζωή στα άλλα κράτη, μ, τι άλλο...

-Σε σχέση με τους συμμαθητές σου αισθάνεσαι είπες πριν «πλεονεκτικότερα». Τι νομίζεις έχεις αποκτήσει περισσότερο εσύ από αυτούς στα άλλα δημοτικά σχολεία που δεν είχαν ΜΕΛΙΝΑ εκεί.

-Ε, τώρα...εχ...έχω κουλτούρα.

-Εκείνοι δηλ δεν έχουνε;

-Έχουνε αλλά όχι σε τέτοιο βαθμό. Ας πούμε ακούνε μια άλλη χώρα, και λένε τι τους θέλουμε λένε αυτούς, τους βάρβαρους, αυτοί που δε μιλάνε ωραία, που βαράνε, κάτι τέτοια, τι τους θέλουμε λείει αυτούς,. Ενώ εμείς που είχαμε στο δημοτικό έρθει πιο κοντά σε κάποιες ιστορίες που είχαμε κάνει με την Ευρώπη και γνωρίσαμε κάτι το διαφορετικό.

-Δηλ εσείς ήρθατε πιο κοντά σε παιδιά που ήταν από άλλα κράτη;

-Ναι και πιστεύω ότι θα θα υπήρχε...τέλεια αν είχαμε πραγματοποιήσει και καμιά εκπαιδευτική εκδρομή στο εξωτερικό...

-Ενρίκο με έχεις ίσως καλύψει, αλλά μια που έχω γράψει την ακόλουθη ερώτηση, αποσαφήνισέ μου αν εσύ απέκτησες στα πλαίσια του ΜΕΛΙΝΑ κάποιες ιδιαίτερες ικανότητες και αν ναι ποιες;

-Άρχισα να ανακαλύπτω κάποια πράγματα, αλλά μ, απ ότι βλέπω δε ...αμ, μ, κάποιες ιδιαίτερες ικανότητες έμαθα. Αλλά...κάτι κουλουράκια κάναμε που ήταν στις γιορτές, με αγιογραφία είχαμε ασχοληθεί, με μουσική είχαμε, με θέατρο είχαμε ασχοληθεί...

-Τι σου έδωσαν αυτά εσένα;

-Βασικά αυτά τα πράγματα εμένα τώρα στο γυμνάσιο μου είναι άχρηστα. Στο μέλλον...στη ζωή μου ναί βέβαια ότι μαθαίνεις είναι καλό. Ε, οπότε το ΜΕΛΙΝΑ πιστεύω πρέπει να συνεχιστεί, αν δε γίνεται εις βάρος των μαθημάτων.

-Δηλαδή, για πες μου πιο αναλυτικά τη σκέψη σου...

-Μ, εις βάρος των διδακτικών, κάποιων ορισμένων διδακτικών ωρών, κάποιων κύριων μαθημάτων, ε, μετά ...σα συνδυασμός θα λειτουργούσε σωστά.

-Πολύ ωραία. Να εφαρμοστεί το ΜΕΛΙΝΑ στο γυμνάσιο ή όχι; Θα το ήθελες και γιατί;

-Στο γυμνάσιο θα ήθελα να συνεχιστεί το ΜΕΛΙΝΑ, αλλά νομίζω θα μπορούσε και να γίνει περιορίζοντας κάποια μαθήματα. Για μένα τρίτα στο γυμνάσιο, μερικά μαθήματα στο γυμνάσιο δε με ενδιαφέρουν να τα παρακολουθήσω, ούτε νομίζω ότι θα μου χρησιμεύσουν σε τίποτα, και άμα τα αντικαθιστούσε το Πρόγραμμα ΜΕΛΙΝΑ, ίσως κάτι να ωφελούσε τους μαθητές παραπάνω.

-Τι σου άρεσε περισσότερο στο ΜΕΛΙΝΑ;

-Στο ΜΕΛΙΝΑ μου άρεσε περισσότερο οι επισκέψεις που κάναμε κι εκτός των όρια της πόλης θυμάμαι και είδα κάτι το διαφορετικό, το μη γνώριμο, γνώρισα καινούρια άτομα, καλύτερα τους συμμαθητές μου

-Τι δε σου άρεσε, τώρα, στο ΜΕΛΙΝΑ;

-Ε, τι δε μου άρεσε...δε μου άρεσε που έμενε πολύς λίγος χρόνος για τις εργασίες αυτές, δε μου έμενε τόσος πολύς χρόνος όσο θα ήθελα. Σκεφτόμουν τα άλλα παιδιά, ήτανε όλο ριλάξ στην ηλικία μου. Αλλά εμείς λέγαμε...«γιατί όχι κι εγώ...» και να ζήσω έτσι πιο πολύ τα παιδικά μου χρόνια...αλλά κάτι ωφέλησε το ΜΕΛΙΝΑ. Μετά επίσης δε μου άρεσε που γινότανε εις βάρος σε κάποιο άλλο μάθημα που όπως είπα και πριν κόβαμε κάποιες ώρες...δεν ξέρω εγώ αν είναι καλό ή κακό, αλλά εμένα δε μου άρεσε αυτό, όπως και δε μου άρεσε-είπατε παραπάνω...σε άλλους σε...μου είχανε μεταδώσει αυτή την ιδέα, η κατανομή των ρόλων, στις ομάδες που κάποιοι είχαμε παραπάνω...κι άλλοι έπαιρναν περισσότερη δουλειά κι άλλοι αναλάμβαναν λιγότερα, άλλοι είχαν άλλο ρόλο μεγαλύτερο ως ηγετικό της ομάδας μου θυμάμαι αν και ..κάποιοι άλλοι φεύγανε.

-Και που πηγαίνανε;

-Να συμμετέχουνε σε ελάχιστο...

-Μπορούσανε να είναι τελείως ελεύθεροι;

-Όχι, ε, έβρισκαν καλές δικαιολογίες. βέβαια εγώ τα κατανοούσα αυτά τα πράγματα, δεν ήθελαν να συμμετέχουν γιατί ήξεραν ότι κάτι θα γίνει, εννοούσα ... στις συναντήσεις στο σπίτι δεν ερχόντουσαν.

-Στις συναντήσεις των ομάδων στην τάξη τι γινότανε;

-Όχι, αλλά όταν δεν έχει κανείς τη διάθεση, ακόμα και μέσα στην ομάδα πάντα κάτι βρίσκει για να ξεφύγει.

-Τελευταία ερώτηση, θα ξανασυμμετείχες στο Πρόγραμμα ΜΕΛΙΝΑ αν σου δινόταν η ευκαιρία και γιατί;

-Τώρα, ή και γενικά; ...Η γνώμη μου πάντα...

-Πάντα.

-Ε, δε θα μου άρεσε να ξαναζήσω κάτι τέτοιο, στα χρόνια που είμαι τώρα, παλιότερα στο δημοτικό, ναί. Τώρα δε θα μου άρεσε γιατί έχω ξεκαθαρίσει τα ενδιαφέροντά μου κι έχω άλλες συνήθειες οπότε δε θα μου άρεσε κι άλλο .

-Ενρίκο, θα ήθελα να μου σχολιάσεις δύο λέξεις στα πλαίσια του Προγράμματος ΜΕΛΙΝΑ (...με την κ. Χρύσα)

-Δυο λέξεις που να αντιπροσωπεύουν το Πρόγραμμα;

-Όχι, όχι θα σου πω δύο λέξεις για τις οποίες θα σχολιάσεις εσύ ξεχωριστά. Από μόνες τους δημιουργούν αν θέλεις και μια ξεχωριστή ενότητα. **Η μια είναι η λέξη «τιμωρία»...**

-Ναι...

-Υπάρχει τιμωρία στα πλαίσια ...ή καθώς εφαρμόζονται, οι δραστηριότητες του Προγράμματος ΜΕΛΙΝΑ και κάποιο παιδί δεν συμμετέχει ή δε θέλει να συμμετέχει σε αυτό; Είναι υποχρεωτικό;

Υπάρχει η λέξη τιμωρία εκεί; Αυτή είναι η πρώτη ερώτηση και η δεύτερη είναι αν υπάρχει «βαθμολογία» για τις δραστηριότητες στα πλαίσια του Προγράμματος ΜΕΛΙΝΑ;

- Θα αρχίσω από τη δεύτερη .

-Ωραία.

-Εγώ νομίζω ότι δεν μπορεί με βαθμολογία να αξιολογηθεί το έργο που κάναμε στο Πρόγραμμα ΜΕΛΙΝΑ. Όπως και κάθε εργασία που κάνει κάποιος δεν μπορεί να βαθμολογηθεί.

- Εσείς τη βαθμολογούσατε; Σας βαθμολογούσε η κυρία;

- Δε νομίζω.

- Αχά

-Ε...δε νομίζω να βαθμό...βαθμολογία τώρα ...στα...στα πλαίσια βέβαια τα διδακτικά... στα πλαίσια τα διδακτικά ήταν υποχρεωτική η βαθμολογία, αλλά δε νομίζω ότι πρέπει να έχει υποχρεωτικό χαρακτήρα...ξέρω γω.

- Όταν λες « στα πλαίσια τα διδακτικά υπήρχε βαθμολογία»;

-Ε...όταν συνδυάζαμε κάποιο μάθημα με το Πρόγραμμα ΜΕΛΙΝΑ τότε βαθμολογούνταν.

-Ναι, αλλά από μόνη της η δραστηριότητα;

-Από μόνη της η δραστηριότητα , δε νομίζω δινόταν τόση σημασία στη βαθμολογία κι ούτε νομίζω ότι πρέπει, να δίδεται τέτοια σημασία στη βαθμολογία.

-Γιατί Ενρίκο δεν πρέπει;

-Γιατί ένα έργο δεν μπορεί να αξιολογηθεί με βαθμό. Άλλος το βλέπει... κάτι αξίζει ας πούμε για δέκα, άλλος το βλέπει για μηδέν . Ε... τα κριτήρια δεν είναι πάντα τα ίδια.

-Πολύ ωραία. Παρόλα αυτά εσείς οι μαθητές από τη στιγμή που δεν υπήρχε ας πούμε βαθμολογία στο έργο σας όπως μου λες- δεν υπήρχε από τη δασκάλα όσων αφορά τις δραστηριότητες του Προγράμματος ΜΕΛΙΝΑ **-εσείς οι μαθητές αξιολογούσατε το έργο σας; Πότε ξέρατε αν ένα έργο που είχατε κάνει – ατομικό ή συλλογικό είναι καλό;**

- Άμα ήτανε καλό ένα έργο...μ...δε δίναμε και τόση σημασία. Πάντα, πάντα όμως έβγαινε κάτι καλό, αλλά δεν δίναμε και τόση σημασία να είναι άριστο. Ξέραμε ότι αφού συνεργαστήκαμε θα βγει σίγουρα κάτι καλό. Σε αυτό βασιζόμασταν. Τουλάχιστον στην ομάδα που ήμουν .

- Πολύ ωραία ευχαριστώ. **Θες να χαρακτηρίσουμε λίγο την λέξη «τιμωρία»;**

-Τη λέξη τιμωρία...μ...η τιμωρία...τώρα...μ...στα...σε...τιμωρία...στα πλαίσια τα διδακτικά...όχι μάλλον. Η τιμωρία είναι κι αυτή τρόπος...ξέρω γω.

-Ναι, ότι κι αν είναι, πως το έζησες εσύ στα πλαίσια του Προγράμματος;

-Ε, δε νομίζω να είχα τιμωρηθεί εγώ καμιά φορά! Ε, κι αν τιμωρήθηκα έπρεπε νομίζω.

-Οι άλλοι τιμωρούνταν οι άλλοι;

-Τιμωρούνταν από την ομάδα.

- Δηλαδή;

-Άλλη ομάδα δεν τον ήθελε και τόσο...ή...του ανέθετε κάποια μικρή εργασία...ε γιατί ξέρανε ότι δεν θα ήταν σε θέση να την εκτελέσει όλη. Τιμωρία, άρα υπήρχε στα πλαίσια μεταξύ των μελών της ομάδας, Τέτοιο χαρακτήρα είχε η τιμωρία...νομίζω.

-Στο σημείο αυτό να σε ευχαριστήσω που ήσουν σαφής, περιεκτικός και ωφέλιμος γι αυτή την έρευνα.

-Κι εγώ ευχαριστώ.

8/1/04 12.30 -13.30

**Οι τρεις στιγμές που εμφανίζονται στο κείμενο της συνέντευξης αυτής, αλλά και στο σύνολο των συνεντεύξεων που ακολουθούν, δεν είναι αποσιωπητικά. Χρησιμοποιούνται προκειμένου να δηλωθεί ότι μεσολαβεί ένα χρονικό διάστημα μεταξύ μιας λέξης και μιας άλλης.*

-Μαριλένα ήταν το Πρόγραμμα ΜΕΛΙΝΑ ένα ακόμη ξεχωριστό μάθημα στην τάξη ή μήπως ήταν κάτι άλλο και τι;

- Σίγουρα ήταν ένα μάθημα, ε, το αγαπημένο μας όλων των μαθητών, εε μας βοηθούσε γενικά και για όλα τα μαθήματα, αυτό πιστεύω.

-Μαριλένα, ποιος νομίζεις ήταν ο σκοπός του;

-Να μας κάνει να αγαπήσουμε τα μαθήματα, στο σχολείο να μας βοηθήσουν.

-Ωραία, θυμάσαι πως ήταν ο χώρος και η διακόσμηση της τάξης σας στα πλαίσια του ΜΕΛΙΝΑ;

-Ε, νομίζω πάντα διακοσμημένες ωραία και όχι μια κρύα τάξη, ε όπως μπορούσαμε: ζωγραφίζαμε, ε ζωγραφίζαμε, βάζαμε στον τοίχο κολλάζ, ότι κάναμε το δείχναμε.

-Τα θρανία σας;

-Ε, τα χαμε βάλει...ήμασταν όλοι κοντά ε, εντάξει, όχι όπως στο γυμνάσιο, πώς τα χαμε κάνει...νομίζω «πι» ...μ δε θυμάμαι...εε πάντως ήταν όλα τα παιδιά μαζί-όχι μπορούσαμε να βλέπουμε ο ένας τον άλλο και να μιλάμε.

-Στο γυμνάσιο;...

-Στο γυμνάσιο είμαστε...είναι ένα θρανίο μπροστά, άλλο πίσω μου δυο...σα δυο στήλες και...εντάξει. Είναι λίγο πιο κρύα τα πράγματα.

-Στο Πρόγραμμα ΜΕΛΙΝΑ -τα τρία χρόνια που εργαστήκατε με την κυρία Χρύσα, τα τρία τελευταία χρόνια του δημοτικού που ήσασταν στις μεγαλύτερες τάξεις- **επεξεργαστήκατε κάποια θέματα στα πλαίσια του ΜΕΛΙΝΑ. Θυμάσαι κάποια από αυτά κι εάν σε ικανοποίησαν; Αν θυμάσαι κάποια από αυτά μπορείς να αναφέρεις;**

-Ε, δε θυμάμαι τώρα συγκεκριμένα, αλλά θυμάμαι είχαμε κάνει για το Μινώταυρο νομίζω, δε θυμάμαι συγκεκριμένα.

-Μάλιστα, θυμάσαι κάτι που σου άρεσε περισσότερο ή κάτι που δε σου άρεσε από τα θέματα που δουλεύατε;

-Όχι,

-Δε θυμάσαι ακριβώς τα θέματα...δεν πειράζει, προχωράμε να πάμε κάπου αλλού. **Πραγματοποιήσατε στα πλαίσια του ΜΕΛΙΝΑ εκείνα τα τελευταία χρόνια κάποιες επισκέψεις έξω από το σχολείο και που;**

-Είχαμε πάει στα Ανώγεια για τον Ξυλούρη...αυτό δε...δε θυμάμαι.

-Καταρχήν θέλω να σου πω ότι έχεις πολύ χρόνο και δε χρειάζεται να απαντάς πολύ γρήγορα και αμέσως. Έχεις πού χρόνο να χαλαρώσεις και ίσα ίσα αυτό είναι πολύ καλό. Λοιπόν χαλάρωσε κάθισε, απόλαυσέ το. Ήμασταν στις επισκέψεις... **Ποιες είναι οι εντυπώσεις σου από κείνες τις επισκέψεις; Σου άρεσαν...ή όχι γιατί;**

-Ναι μου άρεσαν γιατί αλλιώς είναι να τα ακούμε μόνο κι αλλιώς να τα βλέπουμε. Και αν τα ζήσεις από κοντά είναι πιο ωραία...καταλαβαίνεις, είναι πιο ενδιαφέρον.

-Εκπαιδευτική επίσκεψη για σένα την ημέρα που είχατε επίσκεψη σήμαινε μια μέρα χωρίς σχολείο, ή κάτι άλλο και αν κάτι άλλο, τι άλλο;

-Σήμαινε σχολείο, αλλά δεν ήταν καθόλου...επειδή εντάξει κάποια παιδιά το θεωρούσαν εκδρομή δεν ήταν έτσι...εεε ήτανε σχολείο απλά όχι μέσα από τα βιβλία μόνο.

-Δηλαδή;

-Δηλαδή δεν μαθαίναμε, δε διαβάζαμε και ήταν στο μυαλό μας, πηγαίναμε και τα βλέπαμε από μόνοι μας και καταλαβαίναμε.

-Καταλαβαίνω. **Η δασκάλα σας εφάρμοξε συχνά το ΜΕΛΙΝΑ και πότε το εφάρμοξε; Πόσο συχνά και πότε το εφάρμοξε;**

-Συχνά, σε σημαντικά σημεία που θεωρούσε ότι ήτανε καλό να μας μείνουν στο μυαλό.

-Όπως...εσύ...

-Δε θυμάμαι.

-**Επόμενη ερώτηση: Είχατε καλέσει στην τάξη είτε με πρωτοβουλία της δασκάλας σας -είτε κατόπιν συνεννόησης ανάμεσα σε σας και τη δασκάλα- κάποιους ειδικούς, κάποιους ανθρώπους, οι οποίοι θα μπορούσαν να έρθουν και να σας μιλήσουν για ένα θέμα μέσα στην τάξη, και αν είχε συμβεί αυτό ...**

-Ναι είχε συμβεί, όπως ήταν με τον πεθερό σας κιάλας αλλά εκείνη τη μέρα έλλειπα και δεν ξέρω...δε θυμάμαι.

-**Θυμάσαι κάποια άλλη φορά που βγαίνοντας από την τάξη συναντήσατε κάποιους ειδικούς και σας μίλησαν στις επισκέψεις σας για κάποιο θέμα, και να μου πεις λίγα λόγια για την επικοινωνία που είχατε με αυτούς τους ανθρώπους;**

-Ε, όταν είχαμε κάνει κάτι ποιήματα για τον Ερωτόκριτο που είχαμε πάει, είχαμε γυρίσει σε όλα τα Χανιά...να είχαμε γυρίσει θυμάμαι σε διάφορα μαγαζιά και μας μιλούσαν οι υπεύθυνοι...ε θυμάμαι που είχαμε πάει και στο σούπερ μάρκετ....εντάξει.

-Ναι πολύ ωραία ευχαριστώ πάρα πολύ.

Μαριλένα εσείς οι μαθητές στα πλαίσια του ΜΕΛΙΝΑ μπορούσατε να συμμετέχετε στο σχεδιασμό δράσεων και δραστηριοτήτων και να τις εφαρμόζετε μέσα στην τάξη, ή η κυρία έπρεπε να σχεδιάζει μόνο; Κι εάν μπορούσατε κι εσείς πόσο συχνά μπορούσατε, ή πώς το κάνατε;

-Δεν κατάλαβα καλά την ερώτηση...

-Ναι, ναι το καταλαβαίνω είναι λίγο μπερδεμένη. **Θέλω να πω ότι...τις στιγμές που ξέφευγε από το μάθημα το τυπικό η δασκάλα και αναπτύσσονταν κάποια θέματα...ήταν όλα πρωτοβουλίες της κυρίας ή κάποιες φορές είχατε κι εσείς κι εσείς την έμπνευση και μπορούσατε να πείτε ή να κάνετε αυτό ή εκείνο...**

-Όχι το θέλαμε κι εμείς να κάνουμε...άλλωστε μας ρωτούσατε όταν ξεκινούσαμε μια συζήτηση ή κάτι άλλο αν μας αρέσει ή αν θέλουμε κι εμείς αν νομίζουμε ότι αξίζει .

-Και όταν το ξεκινάγατε μπορούσατε να προσθέσετε κάτι καινούριο ή να αλλάξετε το σχεδιασμό του κλπ;

-Ναι ο καθένας είχε την άποψή του...ότι μπορούσε.

-Μάλιστα. αυτό σημαίνει ότι ο καθένας από κει και πέρα που είχε την άποψή του μπορούσε να κάνει του κεφαλιού του ας πούμε;

-Όχι, μέσα στο θέμα, δεν ξεφεύγαμε.

-Σε ικανοποίησε Μαριλένα η συμμετοχή σου στο Πρόγραμμα ΜΕΛΙΝΑ;

-Ναι, γιατί ήτανε κάτι ξεχωριστό και νομίζω ότι άξιζε να το ζήσουμε.

-Αυτό γιατί το λες;

-Γιατί μας έκανε να αγαπήσουμε πιο πολύ το σχολείο τελικά και...νομίζω ότι έχουμε κερδίσει πολλά και για τη ζωή μας μαθήματα.

-Μπορείς να το αναλύσεις λίγο περισσότερο αυτό; Είπες δύο πράγματα.

-Εννοώ ότι σε άλλα σχολεία, εντάξει δεν πηγαίνανε ούτε επισκέψεις ούτε...κάνανε το τυπικό μάθημα και νομίζω ότι έχοννε μια διαφορετική άποψη για το σχολείο...βασανιστήριο.

-Ενώ εσείς;

-Επειδή μας αρέσει. Μας αρέσει να μαθαίνουμε και...μ' αυτό το Πρόγραμμα, εξακολουθού...

-Εξακολουθούν τι...

-Να θέλουμε να μαθαίνουμε κι ας μην υπάρχει το Πρόγραμμα ΜΕΛΙΝΑ...στο γυμνάσιο

-Αυτό είναι το πρώτο που είπες (μας βοήθησε να αγαπήσουμε το σχολείο) και το δεύτερο, **ο δεύτερος άξονας είπες είναι (να βοηθήσει και στη ζωή μας), μπορείς να μου το αναλύσεις λίγο περισσότερο;**

-«Μαθήματα ζωής».

-Αυτό πώς το καταλαβαίνεις;

-Ε, απ ότι θυμάμαι κάναμε πάρα πολλές συζητήσεις εε μέσα στην τάξη ε δεν είναι μόνο το σχολείο ιστορία, και γλώσσα, είναι για να μας μαθαίνει να μπορούμε στην κοινωνία και να γίνουμε κάτι.

-Αυτά τα μαθήματα ζωής που κάνατε στην τάξη και έμειναν σε σένα γιατί πιστεύεις σας έμειναν; Τι ιδιαίτερο είχαν;

-Γιατί είναι αυτό που μας ενδιαφέρει πιο πολύ αυτά είναι η ζωή μας, τι θα κάνουμε στο μέλλον και τι άνθρωποι θα γίνουμε.

-Ευχαριστώ. Μαριλένα, όταν επεξεργαζόσασταν τα διάφορα θέματα στα πλαίσια του ΜΕΛΙΝΑ υπήρχε κάποιο υλικό. **Το υλικό αυτό** - είτε του υπουργείου είτε της δασκάλας σας, ήταν φάκελοι, παραμύθια παιχνίδια, βιβλία κλπ.- **το επεξεργαστήκατε μέσα στην τάξη με τη βοήθεια της δασκάλας σας. Και αυτό που θα ήθελα να μου πεις είναι -αν θυμάσαι, έτσι μια γενική αίσθηση- για το πώς ήταν αυτό το υλικό; Πώς ήταν και τι ρόλο έπαιξε εκείνη τη στιγμή;**

-Τι να σας πω τώρα πάλι τα ίδια...

-Ναι, δεν πειράζει.

-Μας βοηθούσε περισσότερο, μας έφερνε πιο κοντά όλους μαζί...αυτό.

-Θες να πεις ότι ήταν υλικό που σας έφερνε πιο κοντά, γιατί;

-Δουλεύονταν απ όλους μαζί.

-Ναι...

-Δηλαδή δουλεύονταν σε ομάδες.

-Ωραία. Η επόμενη ερώτηση είναι ακριβώς αυτή. Θέλω να μου πεις...Η εργασία στις ομάδες για Μαριλένα, σου άρεσε εσένα προσωπικά να δουλεύεις σε μια ομάδα;

-Ναι, βεβαίως, πολύ καλύτερα.

-Ναι, γιατί;

-Σε έκανε να νιώθεις ασφάλεια και σιγουριά ότι...έχεις κάποιον να σε βοηθήσει όταν δεν ξέρεις κάτι εε ο ένας βοηθάει τον άλλο, συνεργασία αυτό!

-Δεν υπάρχει ο κίνδυνος να κοροϊδέψει ο ένας τον άλλο μέσα στην ομάδα;

-Δε νομίζω να υπάρχει τέτοιος λόγος.

-Ευχαριστώ. **Εσύ προσωπικά αντιμετώπισες κάποιο πρόβλημα μέσα στην ομάδα που χρειάστηκε να το ξεπεράσεις κι αν ναι..**

-Δε θυμάμαι κάτι τέτοιο, δε νομίζω

-Ποιος ήτανε ο σκοπός της εργασίας σας ο σκοπός όχι μόνο της εργασίας στην ομάδα, γενικά ο σκοπός μιας ομάδας...Τι στόχους είχατε όταν δουλεύατε σε ομάδες;

-Να ερχόμαστε ο ένας πιο κοντά στον άλλο, και να επικοινωνούμε, ε, όποτε χρειαστεί βοήθεια κάποιος ο άλλος συμπληρώνει.

-Θέλω να σε ρωτήσω αν ο τρόπος διδασκαλίας του μαθήματος από την κυρία σας, σας βοηθούσε να καταλάβετε περισσότερο ή λιγότερο το μάθημα;

-Ποιο μάθημα εννοείτε;

-Ανέλυσέ μου την απορία σου και θα σου εξηγήσω.

-Γενικά αν μας βοηθούσε στα μαθήματα, αν τα καταλαβαίναμε καλύτερα;

-Ναι.

-Ναι, αυτός είναι ο σκοπός νομίζω και πέτυχε.

-Πέτυχε;

-Δηλαδή μας βοήθησε, αυτό εννοώ.

-Δηλ, καταλαβαίνατε καλύτερα και τα μαθήματα;

-Ναι.

-Πώς γίνεται όμως μέσα από τα παιχνίδια, ή μέσα από μια ζωγραφιά ή από το χορό να κάνεις αυτό και να λέμε στη συνέχεια ότι μαθαίνεις καλύτερα τα μαθήματα;

-Δηλαδή...γιατί δεν κάναμε κάτι άσχετο κάναμε πάνω στα μαθήματα εργασίες κι αυτά. Αλλά μετά μας ενδιέφερε να καταλάβουμε και τι είναι αυτό που κάναμε.

-Ευχαριστώ. **Μαριλένα στα πλαίσια του ΜΕΛΙΝΑ κάνατε καινούρια πράγματα στην τάξη σας κι αν ναι ποια που δε γινότανε νομίζεις σε άλλες τάξεις;**

-Ε, εννοείτε έξω από την ύλη που δεν υπήρχαν μέσα ...

Ε, αυτό που μου χει μείνει περισσότερο εμένα ήταν αυτό με τον Ξυλούρη, επειδή μου άρεσε πιο πολύ αυτό...αξίζει γιατί...γιατί να μην ξέρουμε στον άνθρωπο και γενικά γιατί να μην ξέρουμε κάτι παραπάνω...

-Αυτό δηλ δε θα μπορούσαν να το μάθουν και παιδιά σε τμήματα που δεν παρακολουθούν ΜΕΛΙΝΑ, ας πούμε; Τι ήταν αυτό που χάραξε στη μνήμη σου τη διαφορά, τι σου άρεσε, τι καινούριο είχε η προσέγγιση που χρησιμοποίησε η κυρία για να σε κάνει να το νιώθεις τώρα τόσο έντονα;

-Επισκεφτήκαμε το χωριό και εντάξει...αν κάποιο παιδί το έβλεπε στην τηλεόραση, το έβλεπε στις ειδήσεις για τη ζωή του Ξυλούρη όπως είχε προκαιρού...αλλιώς είναι να το βλέπεις έτσι αλλιώς να ακούς τη μουσική του και να ακούς για τη ζωή του γενικά.

-Για να κάνετε τα καινούρια πράγματα τις επισκέψεις και τις δραστηριότητες μέσα στην τάξη, χρειαστήκατε κι άλλα μέσα εκτός από τα βιβλία και αν ναι ποια;

-Εκτός από βιβλία...δε θυμάμαι ...τα παιχνίδια που κάναμε...

-Ναι πες...

-...τα παιχνίδια , τα βιβλία, εντάξει τα παιχνίδια, δεν ξέρω...

-Όλες τις ώρες, όχι μόνο των μαθημάτων όταν εκφραζόσασταν ας πούμε...

-Με ζωγραφίες, ακούγαμε μουσική, αυτά.

-Πολύ ωραία, Μαριλένα στο σπίτι είχατε εργασίες στα πλαίσια του Προγράμματος ΜΕΛΙΝΑ;

-Ναι είχαμε.

-Τι είδους εργασίες, ήταν ευχάριστες...

-Εντάξει δεν μπορώ να πω ότι θα μου άρεσαν όλες, κάποιες δε θα μου άρεσαν αλλά πιστεύω ότι ήταν ευχάριστο. Ε, γράφαμε και ποιήματα για τον Ερωτόκριτο, ε, αυτό θυμάμαι.

-Πολύ ωραία σε ευχαριστώ Μαριλένα. **Να σε ρωτήσω τώρα, γιατί ήταν ευχάριστη η εργασία του να γράφεις εσύ ένα παιδί ένα ποίημα, δεν είναι δύσκολο να γράψεις ένα ποίημα;**

-Δεν...άμα σου αρέσει, άμα σου έρθει η έμπνευση, είναι κάτι δικό σου, κάτι που σε εκφράζει, ε μπορεί να μην έγραψαν όλα τα παιδιά ...έγραψαν όλοι αλλά ο καθένας άλλος μπορεί να το γραψε με το ζόρι...εμένα μου άρεσε γι αυτό το γραψα. Θυμάμαι ότι εκείνη τη φορά με είχε πιάσει και άγχος το γραψα την τελευταία μέρα και μου ρθε το γραψα κατευθείαν.

-Μαριλένα σας πίεζε η δασκάλα σας με το ζόρι να το κάνετε αυτό, ήταν υποχρεωτικό, δηλ αν κάποιος δεν κατάφερνε να γράψει ποίημα υπήρχε βαθμολογία αρνητική, υπήρχε τιμωρία;

-Τιμωρία σε αυτό δεν υπήρχε, ε όταν αυτά που κάναμε ήταν έξω από την ύλη, δε νομίζω ότι βαθμολογόντουσαν, ε...

-Γιατί νομίζεις δε βαθμολογούσε η δασκάλα τα πράγματα αυτά που ήταν έξω από την ύλη;

-Γιατί...δεν ήταν υποχρεωμένοι όλοι οι μαθητές να συμμετέχουν, όμως συμμετείχαμε όλοι γιατί ..εντάξει. Θέλαμε να δοκιμάσουμε να δούμε...να έχουμε μια εμπειρία.

-«Θέλατε να δοκιμάσετε και να έχετε μια ακόμη εμπειρία» γιατί; Εσύ προσωπικά τι ήθελες από τη δοκιμή;

-Ε, αυτό που θέλουμε να διαπιστώσουμε και τώρα: Αν αξίζει.

-Το Πρόγραμμα εννοείς;

-Ναι. Τι άλλο;

-Κλασικά νομίζω ότι κάθε παιδί που πάει στο σχολείο φοβάται στην αρχή, νομίζω ότι ήθελα να βοηθήσω τον εαυτό μου να μάθω και να το αγαπήσω, Προσπάθησα και νομίζω τα κατάφερα .

-«Τα κατάφερα» Τι σημαίνει αυτό, πώς το νιώθεις;

-Γιατί...έχω...καλές αναμνήσεις από το δημοτικό

-Ευχαριστώ. **Μαριλένα οι σχέσεις ανάμεσα στους μαθητές και στη δασκάλα τα τρία τελευταία χρόνια στο δημοτικό στα πλαίσια του ΜΕΛΙΝΑ πως ήταν;** Η κυρία σας άλλαξε τη στάση και τη

συμπεριφορά της όταν έκανε ΜΕΛΙΝΑ σε σχέση με τη στιγμή που έκανε τα μαθήματα του αναλυτικού προγράμματος (γλώσσα, μαθηματικά κλπ);

-Νομίζω ότι η στάση και η συμπεριφορά της κυρίας ήταν πάντα ίδια, δε νομίζω ότι άλλαζε κάτι, ε σίγουρα ανάμεσα στους μαθητές και σε σας κάποια φορά θα υπήρχε και κάποια σύγκρουση, ε όμως νομίζω ότι ακόμα και οι συγκρούσεις μας έφερναν ακόμη πιο κοντά, εε.. ότι μάθαμε ακόμη και να αγαπάμε και σας και τους συμμαθητές μας

-Πολύ ωραία, **στα πλαίσια του ΜΕΛΙΝΑ συνεργαστήκατε με τμήματα, της ίδιας τάξης του σχολείου σας;** -είχατε κάποια συνεργασία σε κάποια θέματα εντός ή εκτός ύλης που χρειάστηκε να κάνετε κάτι κοινό με τα άλλα τμήματα- **Αν ναι, τι έχεις αποκομίσει από αυτή τη συνεργασία, κάτι θετικό ή κάτι αρνητικό; Θα θελα να το αναφέρεις.**

-Ε, είχαμε συνεργαστεί, όχι όχι ότι σε κάθε εργασία ήμαστε όλοι μαζί, ε...προσωπικά η συνεργασία μου...με το τμήμα το δικό μου με έφτανε, δε μου κανε κακό όμως ότι ήτανε όλοι, όλη η τάξη μαζί, εννοώ όλα τα τμήματα...ε,

-Έχεις κρατήσει κάτι θετικό από αυτό;

-Μμμμ, γνώρισα και πιο πολύ κι άλλους ανθρώπους από το σχολείο, ε, κάθε τάξη, κάθε τμήμα πήρε κάτι από το άλλο. Ο καθένας έδωσε μερικά στοιχεία από την τάξη του στην άλλη.

-Πολύ ωραία, **κάτι αρνητικό που έχεις...**

-Πολλές φορές είχαμε συγκρουστεί.

-Δηλαδή;

-Ε, το ένα τμήμα δεν έκανε καλά την εργασία του το άλλο την έκανε καλύτερα ε αυτό.

-Και...

-Ότι πολλές φορές τα παιδιά έξω κάνανε σχόλια ότι το τάδε τμήμα δεν εργάστηκε ξέρω γω πολύ, το άλλο λιγότερο, ε, ανάμεσα στα παιδιά αλλά πολλές φορές νομίζω και στους δασκάλους.

-Δηλαδή;

-Ε, ...

-Μπορείς να μιλάς ελεύθερα.

-Υπήρχαν αμφιβολίες μερικές φορές ότι δεν κάναμε σωστά το μάθημα, στο δικό μας τμήμα-το συγκεκριμένο, αλλά νομίζω ότι τους το αποδείξαμε ότι το κάναμε κανονικά και καλύτερα νομίζω.

-Αμφιβολίες από ποιους και γιατί δεν κάνατε καλά το μάθημα αυτοί νόμιζαν;

-Ε, ίσως να πίστευαν ότι δεν κάναμε πολύ τα μαθήματα τα βασικά και ξεφεύγαμε λίγο, αυτό που περνούσε στις άλλες τάξεις, δεν ήταν έτσι βέβαια, ε, νομίζω ότι ήμασταν κερδισμένοι όμως.

-Πώς τους το αποδείξατε, πώς θεωρείς και είσαι τόσο σίγουρη ότι τους το αποδείξατε;

-Ε, στο τέλος το κατάλαβαν οι ίδιοι, έβλεπαν αποτελέσματα, τα παιδιά τι ξέρουν και τι δεν ξέρουν, ε, ακόμα και τώρα φαίνεται στο γυμνάσιο που έχουμε πάει ότι...ποιοι είναι καλοί μαθητές, ποιοι δεν είναι, οι χαρακτήρες τους και οι προσωπικότητές τους. Και τώρα αποδεικνύεται αυτό, νομίζω.

-Σ ευχαριστώ. Θα κάνω την επόμενη ερώτηση που λέει: **Το Πρόγραμμα ΜΕΛΙΝΑ σας βοήθησε ή μάλλον σε βοήθησε να αγαπήσεις περισσότερο το σχολείο ή όχι;**

-Ναι.

-Γιατί;

-Ε, τώρα να επαναλαμβάνω...

-Δεν πειράζει.

-Ε, γιατί, το μάθημα μου το έκανε πιο ενδιαφέρον, ήθελα να μάθω εγώ από μόνη μου, όχι επειδή με με ανάγκαζαν οι γονείς μου να πάω σχολείο, ε, ήταν κάτι που άξιζε κατά τη γνώμη μου.

-Ήθελες να πηγαίνεις σχολείο εκείνο τον καιρό...

-Ε, όχι πάντα, μου αρέσουν...δεν..όλα τα παιδιά δεν θέλουν να πηγαίνουν κάθε μέρα, ε, όχι πως ανυπομονούσα να πάω σχολείο, απλά μου άρεσε. Δεν ήταν κάτι δυσάρεστο για μένα.

-Δηλ. αν χάναμε και μία μέρα μάθημα....ε

-Ναι δε με πείραζε.

-Φυσικά έτσι συμβαίνει πάντοτε.

-Τώρα να πούμε το εξής: ***Το Πρόγραμμα ΜΕΛΙΝΑ –Εκπαίδευση και Πολιτισμός Μαριλένα, έχει επηρεάσει τη ζωή σου, ακόμα και μέχρι σήμερα που έχεις φύγει από το δημοτικό σχολείο και αν ναι πώς;***

-Ε, είναι «τα μαθήματα ζωής» που παίρναμε, είναι ότι μας βοήθησε να αναπτύξουμε μια προσωπικότητα, ε, αυτό.

-Ευχαριστώ. ***Μέσα από το ΜΕΛΙΝΑ θεωρείς ότι απέκτησες εσύ προσωπικά κάποιες ιδιαίτερες ικανότητες, αν ναι ποιες;***

-Ίσως να με βοήθησε να καταλάβω μερικά ή ενδιαφέροντα ή...ταλέντα, όχι ταλέντα εντάξει, ε...από τότε άκουγα και πιο πολύ μουσική, στο σπίτι μερικές φορές μέχρι και ποιήματα έχω γράψει, ε, άρχισα να τα κάνω μετά κι από μόνη μου, ότι κάναμε μερικές φορές στην τάξη, που μου άρεσαν.

-Και αυτά τα πράγματα που θες να πεις...ότι από μόνη σου δουλεύεις...***άρχισες να τα δουλεύεις κι εκτός σπιτιού, έχεις ασχοληθεί κι εκτός σπιτιού, έχεις καταπιαστεί, έχεις ασχοληθεί με κάτι να το πας παραπέρα να το προχωρήσεις...έξω από το σπίτι...είπες ταλέντα, είπες χόμ...***

-Δεν ξέρω αν εννοείτε αυτό...

-Ναι για πες μου.

-Ε, εντάξει και από ζωγραφίες που κάναμε, τώρα με ενδιαφέρει το σχέδιο. Θα θελα να γίνω αρχιτέκτονας...δεν ξέρω αν εννοείτε αυτό.

-Δεν το ήξερα...δεν το ήξερα αυτό, απλά...ναι, είσαι μέσα στα πλαίσια της ερώτησης. Θεωρείς δηλ ότι το ότι τόλμησες να σχεδιάσεις και επιμείνεις σχετικά μ αυτό στο δημοτικό και σε κανε μετά να το αγαπήσεις στο σπίτι είναι κάτι που σου δίνει τη σκέψη αυτή.

-Ναι και...πολύ βασικό είναι.

-Μαριλένα αν σου λεγα ότι μια σκέψη της πολιτείας θα ήταν η γενίκευση του Προγράμματος ΜΕΛΙΝΑ-Εκπαίδευση και Πολιτισμός στα δημοτικά σχολεία όλης της χώρας (κι όχι μόνο στα σχολεία της πειραματικής εφαρμογής που έτυχε να έχεις φοιτήσει κι εσύ)...

-Ναι...

-Εσύ τι πιστεύεις, η γενίκευση αυτή αξίζει να γίνει ή όχι και γιατί;

-Νομίζω ότι αξίζει, αρκεί να είναι πάντα μέσα στα πλαίσια να μην ξεφύγουν...και ν' αρχίσουν ότι... «τώρα πια πάει η εκπαίδευση στην Ελλάδα», νομίζω ότι θα γίνει καλύτερα, θα είναι καλύτερα τα πράγματα.

-Επειδή λες πολύ σημαντικά πράγματα σε παρακαλώ πάρα πολύ να μου το αναλύσεις λίγο πιο πολύ αυτό;

-Ε, πιστεύω ότι αν γίνει, αν γενικευτεί και γίνει σ' όλα τα σχολεία της Ελλάδας θα ακουστεί και παραπέρα κι ίσως να γίνει και στην Ευρώπη, σε άλλα σχολεία, νομίζω ότι είναι πολύ καλή ιδέα, ε, και αξίζει τον κόπο.

-Και αυτό το «πάει η εκπαίδευση τώρα στην Ελλάδα πώς το εννοούσες»;

-Ότι όπως υπήρχανε διαφωνίες κι αμφιβολίες για το μάθημα που κάναμε στο δημοτικό...στο συγκεκριμένο τμήμα-το δικό μας, έτσι ίσως να υπάρχουν και σε άλλα σχολεία, αλλά νομίζω ότι θα λυθούν πάλι οι παρεξηγήσεις.

-Θα λυθούν πώς;

-Αποδεικνύοντας ότι δεν είναι έτσι.

-Ποιος θα το αποδείξει;

-Οι ίδιοι οι μαθητές.

-Πώς;

-Υποστηρίζοντάς το κι ακολουθώντας αυτό το Πρόγραμμα.

-Υποστηρίζοντάς το νομίζεις ότι φτάνει κι ακολουθώντας το, ή πρέπει να έχουν πετύχει και κάποιους συγκεκριμένους στόχους;

-Να έχουν πάρει κάτι σίγουρα, να έχουν μάθει κάτι...ας πούμε ότι είναι καλό το πρόγραμμα ΜΕΛΙΝΑ, αλλά εντάξει, φάνηκε και σε πολλά σημεία και όπως είπα και πριν όχι μόνο στο γυμνάσιο, αλλά και στο δημοτικό σε διάφορες...διάφορους διαγωνισμούς-όπως και στη μαθηματική εταιρεία που εντάξει- ήτανε...πιστεύω ότι και τότε το αποδείξαμε για άλλη μια φορά. Ήτανε πολλά παιδιά, όχι

πολλά παιδιά , ναι και πολλά παιδιά από την τάξη μας στη μαθηματική εταιρεία και πρώτη ήταν κι ένα κορίτσι από την τάξη μας-η Τίνα..ε...και μόνο τότε το κατάλαβαν...κι η Κάλια νομίζω ή...

-Ναι, ωραία πολύ ωραία. Είχατε λοιπόν δύο θέσεις...

-Ναι...

-Και τότε το κατάλαβαν. Θες να πεις ότι αυτό θα βοηθήσει, αποδεικνύονται δηλ και με έργα, αν στο γυμνάσιο τελικά εφαρμοστεί και γενικευτεί θα μπορέσει τελικά να αποδειχθεί και με έργα.

-Ναι σίγουρα.

-Εντάξει Μαριλένα να μην σε πιέζω άλλο σ' αυτό το σημείο και να σου πω...να μου πεις τη γνώμη σου τώρα...για το αν θα θελεις να εφαρμοστεί το ΜΕΛΙΝΑ και στο γυμνάσιο, επειδή τώρα έχετε μεγαλώσει, είστε σε μια άλλη ηλικία, θα θελεις ένα τέτοιο Πρόγραμμα να εφαρμοστεί στο γυμνάσιο ναι ή όχι και γιατί ;

-Θυμάμαι ότι όταν τελειώναμε το δημοτικό είχαμε κάνει συζητήσεις ότι θα συνεχιστεί το Πρόγραμμα τελικά δε συνεχίστηκε, εντάξει, ε, με στεναχώρησε λίγο γιατί είχα συνηθίσει μέσα σε αυτά τα πλαίσια. Νομίζω ότι καλό θα ήταν να γίνει και στο γυμνάσιο. Ε, αυτά.

-Τι έχει να δώσει το Πρόγραμμα ΜΕΛΙΝΑ-Εκπαίδευση και Πολιτισμός σε έφηβους όπως τα παιδιά της ηλικίας σας;

-Ότι ακριβώς και στο δημοτικό, να μας βοηθήσει, να τα αγαπήσουμε τα μαθήματα πάλι να λέμε όχι στο δημοτικό πέρασα καλά στο γυμνάσιο και στο λύκειο ζορίστηκα πολύ, ε, δε λέω να μη ζοριστούμε απλά να έχουμε καλές εμπειρίες και αναμνήσεις ωραίες...όταν μεγαλώσουμε

-Σχετικά με τις σχέσεις των εφήβων;

-Θα μας φέρει και πιο κοντά, ε, έτσι κι αλλιώς έχουμε καλές επαφές νομίζω μεταξύ μας ε, άλλους θα μας φέρει πιο κοντά, άλλοι θα τσακωθούν...θα καταλάβει ο ένας το χαρακτήρα του άλλου...δεν είναι όλα καλά ...εντάξει

-Φυσικά. Αν σου έλεγα να μου πεις **τι είναι αυτό που κρατάς σαν κορυφαίο, τι σου άρεσε περισσότερο από όλα τα χρόνια εκείνα στο Πρόγραμμα ΜΕΛΙΝΑ**, εκείνο που σου άρεσε περισσότερο, που σε συγκίνησε περισσότερο, που το κρατάς ως ανάμνηση περισσότερο;

-Ε, τα μαθήματα ζωής αν αυτό...ήταν σίγουρο...ε, έμαθα να συνεργάζομαι, ε, όχι μόνο...δεν πήρα μόνο βασικές γνώσεις εξίσου με τα μαθηματικά και τις ιστορίες κλπ

-Σ' ευχαριστώ Μαριλένα.

Θα αντιστρέψω την ερώτηση: **Να προσπαθήσεις να περιγράψεις ποιο είναι το πιο άσχημο πράγμα, τι δε σου άρεσε από το Πρόγραμμα ΜΕΛΙΝΑ που θα θελεις να το καταθέσεις** και που θεωρείς ότι πρέπει να κατατεθεί, γιατί και τα αρνητικά πρέπει να λέγονται γιατί μόνο όταν λέγονται τα αρνητικά κάποιου πράγματος, μπορεί να γίνει καλύτερο...

-Δε θυμάμαι κάτι αρνητικό...γιατί και πάλι συγκεκριμένο είναι νομίζω, ε, μάλλον επειδή δεν υπάρχει συγκεκριμένο, δε...Νομίζω ότι γενικά μου άρεσε., δεν υπάρχει κάτι κακό

-Σ' ευχαριστώ. 23^η ερώτηση και τελευταία: **Αν σου δινόταν η ευκαιρία να ξανασυμμετέχεις στο Πρόγραμμα ΜΕΛΙΝΑ θα το έκανες;**

-Ναι βεβαίως θα το ήθελα πάρα πολύ, ε και τώρα πολλές φορές το συζητάμε στην τάξη με τα παιδιά ...όσα παιδιά ήταν μαζί μου και στο δημοτικό και τώρα είναι στο τμήμα μου , ε, το έχουμε πει πολλές φορές στην τάξη, το έχουμε προτείνει στους καθηγητές να κάνουμε κάτι διαφορετικό ε, νομίζω ότι όλα τα παιδιά που το έχουν ζήσει το Πρόγραμμα θέλουν.

-Πώς αντιδράνε οι καθηγητές και οι συμμαθητές σας από τα άλλα σχολεία, που ακούνε για πρώτη φορά για ένα Πρόγραμμα ΜΕΛΙΝΑ και δεν το γνωρίζουν;

-Ε, δε δεν ενδιαφέρθηκαν όλοι οι καθηγητές, μερικοί το αγνόησαν, τα παιδιά όμως έδειξαν ότι ενδιαφέρθηκαν πολύ και ήθελαν να μάθουν και να δουν τι ήταν αυτό, ε, και κάποιιοι που δεν είχαν αυτό το Πρόγραμμα μίλησαν κι αυτοί και είπαν ότι θα ήθελαν να υπάρχει κάτι τέτοιο και στο γυμνάσιο.

-Μαριλένα, οι επιπλέον ερωτήσεις που θέλω να σου κάνω είναι να μου σχολιάσεις δύο λέξεις στα πλαίσια του Προγράμματος ΜΕΛΙΝΑ (τα τρία χρόνια μαζί με την κυρία Χρύσα) τη λέξη «τιμωρία» και τη λέξη «βαθμολογία».

Μιλάμε λοιπόν για δραστηριότητες του Προγράμματος ΜΕΛΙΝΑ κι αν υπήρχε «τιμωρία» και πότε.

-Ε, συγκεκριμένη τιμωρία δεν υπήρχε. Αν κάναμε κάτι ...που δεν έπρεπε τέλος πάντων ...δε, δε μας τιμωρούσε, δε μας τιμωρούσατε, ε...όχι βέβαια πως το αφήναμε έτσι. Ε...όσο για τη βαθμολογία ...

-Δεν το αφήνατε «έτσι» αλλά;

-Μας φωνάζατε, ξέρω γω και μας λέγατε...εξηγούσατε, ότι δεν είναι σωστό – αν κάναμε λάθος, ε και καταλαβαίναμε χωρίς να υπάρξει κάποια τιμωρία.. Ε...για τη βαθμολογία...

- Για τη βαθμολογία για το Πρόγραμμα ΜΕΛΙΝΑ;

-Όχι μόνο ήταν όλα μαζί και τα μαθήματα...εννοώ...ε και το προ...όλο μαζί δεν ήταν ξεχωριστούς βαθμούς . Μαζί συνολικά. Αφού τα κάναμε με...μέσα στα μαθήματα.

-Μάλιστα. Μαριλένα σ' ευχαριστώ πάρα πολύ που δέχτηκες να συμμετέχεις και να δώσεις αυτή τη συνέντευξη.

7/1/04 12.00-13.00

**Οι τρεις στιγμές που εμφανίζονται στο κείμενο της συνέντευξης αυτής, αλλά και στο σύνολο των συνεντεύξεων που ακολουθούν, δεν είναι αποσιωπητικά. Χρησιμοποιούνται προκειμένου να δηλωθεί ότι μεσολαβεί ένα χρονικό διάστημα μεταξύ μιας λέξης και μιας άλλης.*

-Ειρήνη, ήταν το Πρόγραμμα ΜΕΛΙΝΑ ένα ακόμη ξεχωριστό μάθημα στην τάξη ή μήπως ήταν κάτι άλλο και τι;

-Θεωρώ πως ήταν κάτι διαφορετικό από τα μαθήματα αν και περιείχε μέσα σε αυτό μαθήματα. Θεωρώ ότι ήταν πολύ καλύτερο από τα μαθήματα και ήτανε κάτι ξεχωριστό για μας τα παιδιά. Έτσι προσπαθήσαμε να χαρούμε να ευχαριστηθούμε μέσα από αυτό, ε, αυτά.

-Ποιος νομίζεις ήταν ο σκοπός του μια πρώτη εκτίμηση;

-Ότι ήταν ξεχωριστό από τα μαθήματα και σκοπό είχε να μας περάσει κάποια μηνύματα μέσα από διαφορετικές...μ, ε...μέσα από διαφορετικές ε, όχι πλευρές...ματιές! Ε, αυτά πιστεύω.

-Είπες «διαφορετική ματιά για τα πράγματα», πώς το καταλαβαίνεις αυτό;

-Ε, δηλαδή προσπαθούσε να μας περάσει ένα μάθημα ας πούμε μέσα από κάτι άλλο. Μέσα από κάτι άλλο...ξεχωριστό. Ας πούμε θεατρικά παιχνίδια, ε, μας περνούσαν μηνύματα όπως το να συνεργαζόμαστε ομαδικά, ε, να ευχαριστιό...να ευχαριστιόμαστε μέσα από το μάθημα, γενικά αυτό.

-Πολύ ωραία, ευχαριστώ.

-Πώς ήταν ο χώρος και η διακόσμηση της τάξης σας στα πλαίσια του ΜΕΛΙΝΑ, Πώς ήθελε το ΜΕΛΙΝΑ να είναι οι τάξεις;

-Ε, τις ήθελε να είναι μακριά από μαθήματα τυπικά σαν κι αυτό...

-Σα διακόσμηση...

-Α, σα διακόσμηση τις ήθελε χαρούμενες, μέσα από αυτά που είχαν φτιάξει τα παιδιά, και μέσα από όλα αυτά που η...η κυρία και οι...οι μαθητές ήθελαν να δείξουν στους άλλους.

-Τι ήθελαν να δείξουν στους άλλους;

- Πως δουλεύουμε μέσα στην τάξη, και πως συνεργαζόμαστε όλοι μαζί, αυτά, ε...

-Σε μια τάξη ΜΕΛΙΝΑ όπως αυτή που κάνατε εσείς και σε μια τάξη που δεν έκανε ΜΕΛΙΝΑ ένας επισκέπτης θα βλεπε διαφορές;

-Εμάς η τάξη μας ήτανε πιο απελευθερωμένη μέσα σε εισαγωγικά, ε...εννοώ πιο ελεύθερη, ενώ μια τάξη δίπλα που δεν έκανε το Πρόγραμμα ΜΕΛΙΝΑ ήταν τυπική.

-Δηλαδή;

-Δηλαδή ε, τα παιδιά δεν μπορούσαν να ε, να αισθανθούν ελεύθερα ή να δοκιμάσουν κάτι ε, γιατί τους το απαγόρευαν, ας πούμε.

-Όσον αφορά τα θρανία, το στήσιμο μέσα...

-Τα θρανία, ε...να πω πώς ήτανε;

-Ναι πως ήτανε στην τάξη ΜΕΛΙΝΑ και πως ήτανε δίπλα στην παραδοσιακή;

-Στην παραδοσιακή τάξη ήτανε στημένα το ένα πίσω από το άλλο, ενώ στην τάξη του Προγράμματος ΜΕΛΙΝΑ ήτανε σε ομαδούλες, σε...κολλητά, συνεργαζότανε τα παιδιά το ένα με το άλλο απέναντι και δίπλα, ενώ στην τάξη που δεν υπήρχε το ΜΕΛΙΝΑ ε, ήταν τυπικά απλά...

-Ναι.

-...Δύο μαθητές που κοιτούσαν το δάσκαλο, ναι.

-Είπες προηγουμένως ότι στην τάξη ΜΕΛΙΝΑ μπορούσατε να απελευθερωθείτε. Να απελευθερωθείτε δηλ πώς;

-Τα συναισθήματά μας.

-Μάλιστα. Αυτό πώς γινότανε;

-Γινότανε μέσα από έργα, από θεατρικά και κίνηση.

-Χώρο στην τάξη είχατε;

-Απ ότι θυμάμαι ήτανε η τάξη, ε, μικρή...ε, ήτανε μικρές τάξεις απ ότι θυμάμαι σε αυτήν την τάξη που ήμουνα εγώ ήτανε μικρές. Οπότε δεν υπήρχε χώρος και βγαίναμε στο διάδρομο...

-Στα πλαίσια του Προγράμματος ΜΕΛΙΝΑ πραγματοποιήσατε κάποιες εκπαιδευτικές επισκέψεις; Αν ναι, μπορείς να θυμηθείς κάποιες από αυτές τα τελευταία τρία χρόνια στο Πρόγραμμα;

-Ε, σε κάποια μουσεία, νομίζω, ε, ε, δε μου ρχεται αυτή τη στιγμή κάτι ά...

-Από τα μουσεία ποιο θυμάσαι καλύτερα;

-Το αρχαιολογικό.

-Τι θυμάσαι από αυτό;

-Ε, διάφορα όχι πράγματα...ε, εκθέματα, ε, πολύ συγκεκριμένα σε σχέση με το μάθημα, ε, που οι αρχαίοι τα έφτιαχναν, τα δημιουργούσαν και μας έκανε εντύπωση αυτό.

-Ποια περίοδος έχει μείνει από αυτά τα εκθέματα που είδες εκεί στο μουσείο;

-Η...γενικά όλοι οι περίο...ε, οι περίοδοι ήτανε πολύ εξαιρετικοί αλλά δε μου χει μείνει κάτι συγκεκριμένο.

-Σε αυτές τις επισκέψεις που κάνατε, ποιες ήταν οι εντυπώσεις σας, αν σας άρεσαν οι επισκέψεις...

-Ε, νομίζω ότι σε όλα τα παιδιά άρεσαν αυτά γιατί ξεφεύγαμε από το μάθημα και συγχρόνως μπορούσαμε να δούμε τις δουλειές των αρχαίων των προγόνων μας που δεν είναι όπως σήμερα ...ας πούμε στην τεχνολογία ήτανε...μόνοι τους τα φτιάχνανε. Αυτά.

-Πολύ ωραία. Για σας τα παιδιά όταν είχατε εκπαιδευτική επίσκεψη τι σήμαινε; Μια μέρα χωρίς μάθημα ή κάτι άλλο;

-Σήμαινε και αυτό, αλλά σήμαινε ότι πάμε να δούμε κάτι πολύ συγκεκριμένο, ε, κάτι σοβαρό ...που θα μας βοηθούσε ίσως σε κάποια μαθήματα όπως ιστορία και ...να συμπεράνουμε κάποια πράγματα.

-Μία άλλη ερώτηση, πότε και πόσο συχνά εφάρμοζε νομίζεις η δασκάλα σας το Πρόγραμμα ΜΕΛΙΝΑ (μιλάμε για τα τελευταία τρία σου χρόνια στο δημοτικό με τη συγκεκριμένη δασκάλα);

-Ε, απ ότι θυμάμαι, πάντα! Δε θυμάμαι κάποιες συγκεκριμένες περιόδους αλλά απ' ότι θυμάμαι έτσι γενική...στη γενική εικόνα θυμάμαι ότι πάντα το εφάρμοζε, δείχνοντάς μας βιβλία, διαβάζοντας, κάνοντας θεατρικά, ε, κάποια άλλα πράγματα, ε...

-Δεν είχε δηλ κάποια συγκεκριμένη ώρα;

-Όχι ήτανε όποτε έρθει, όποτε είναι...όλα τα παιδιά πως να το πω τώρα, ε, όποτε μας ερχόταν ας πούμε, δεν ήταν κάποια συγκεκριμένη ακριβώς. Ας πούμε δεν έλεγε η κυρία Χρύσα «αύριο εκείνη την ώρα ...αυτό» ήτανε όποτε...έτσι προέκυπτε...ναι.

-Καλέσατε στην τάξη σας ποτέ «ειδικούς»να σας μιλήσουν για ένα θέμα, είτε η κορία είτε με δική σας πρωτοβουλία. Αν ναι, ποιοι ήταν οι άνθρωποι αυτοί;

-Ε, δε μου ρχεται αυτή τη στιγμή κάτι αλλά απ ότι θυμάμαι ερχότανε. Δε θυμάμαι ακριβώς συγκεκριμένους ανθρώπους...ερχότανε πάντως, στα πλαίσια...ε, όχι ενός μαθήματος ακριβώς, στα πλαίσια ενός ε, εμ, μιας συγκεκριμένης ειδικότητας...ε, δηλ,

-Θα μπορούσε δηλ να ήταν κάποιος που...

-Θα μπορούσε να ήταν κάποιος που ασχολείται ας πούμε με ποιήματα.

-Είχατε μήπως κάποια επίσκεψη τέτοια;

-Θυμάμαι είχαμε πάει στο σπίτι του ε, κύριου Μαραγκουδάκη και μας είπε εκεί πέρα κάποια συγκεκριμένα πράγματα, μας εξέπληξε το ύφος του.

Ναι, γιατί;

Ναι, γιατί οι παλαιότεροι άνθρωποι -απ ότι ξέρω κι απ τους παππούδες μου- δεν είναι τόσο ανεπτυγμένοι, ε, ξέρουνε κάποια συγκεκριμένα γράμματα κι από κει και πέρα δεν είναι ανοικτόμυαλοι.

-Γιατί σας εξέπληξε;

-Ε, μας εξέπληξε γιατί μας έλεγε κάποια πράγματα που συνήθως οι άλλοι δεν τα λένε -οι άνθρωποι που είναι στο περιβάλλον μας. Αυτό.

-Με αυτούς δηλ τους ανθρώπους ή συγκεκριμένα με το παράδειγμα αυτό, μπορείς να πεις ότι αναπτύχθηκε επικοινωνία;

-Ναι, το νιώσαμε αυτό.

-Να ρωτήσω κάτι άλλο, ο σχεδιασμός των δράσεων και των δραστηριοτήτων ήταν αποκλειστικά ευθύνη της δασκάλας σας ή υπήρχε η δυνατότητα να συμμετέχετε κι εσείς τα παιδιά στο σχεδιασμό, να προτείνετε δηλ την ιδέα σας και να γίνει;

-Εε, απ, ότι θυμάμαι...κι εμείς συμμετέχαμε σ' αυτό, εννοώ μπορούσαμε να εκφράσουμε ότι θέλαμε να γίνει. Ε, δε θυμάμαι κάτι συγκεκριμένο.

-Δεν πειράζει. Τώρα... **σε ικανοποίησε ή όχι η συμμετοχή σου σ' αυτό το Πρόγραμμα;**

-Ε, μπόρεσα να μάθω, με ικανοποίησε γιατί μπόρεσα να κάνω κάποια πράγματα που ξεφεύγουν πέρα από το τυπικό, ε σε μια τάξη. Με ικανοποίησε γιατί έκανα ας πούμε, συμμετείχα σε...με τους συμμαθητές μου σε κάποια θεατρικά παιχνίδια, ας πούμε, εε ναι σε κάποιες δράσεις άλλες...αυτά.

-Για να διεξαχθούν οι δράσεις και γενικά το Πρόγραμμα ΜΕΛΙΝΑ, χρησιμοποιούσατε κάποιο υλικό, είτε υλικό του Υπουργείου (φάκελοι, παραμύθια, εκπαιδευτικά παιχνίδια επιτραπέζια κλπ, είτε υλικό που οι δασκάλα σας άρχισαν να φτιάχνουν για να σας κάνουν μια ξενάγηση) αυτό το υλικό σας άρεσε, πώς ήταν, τι γνώμη έχετε γι αυτό;

-Ήταν χρήσιμο, ε, σ' αυτά τα χρόνια, ε, πιστεύω όμως ότι, ε, πιστεύω ότι αυτό δεν ήταν τόσο, τόσο χρήσιμο ας πούμε, όσο αυτά που οι δραστηριότητες, αυτές που κάναμε εμείς! Η πράξη ήτανε το σημαντικό, όχι το υλικό.

-Χμ, πού βρίσκεις τη διαφορά, γιατί οι πράξεις, τι συνέβαινε στην πράξη;

-Στην πράξη ήταν πιο αληθινό. Το υλικό ναι μεν ότι ήτανε κι αυτό ένα μέρος της δραστηριότητας, αλλά η πράξη έπαιζε μεγαλύτερο, ρόλο στο...

-Τι στόχο μπορείς να πεις ότι είχε το υλικό και τι στόχο οι δράσεις και γιατί δίνεις βαρύτητα στις δράσεις;

-Δίνω βαρύτητα στις δράσεις και στην πράξη των δράσεων γιατί ε...περισσότερο με τις δράσεις μας έκαναν να μετέχουμε σε κάποια, μ, να συμμετέχουμε ο ένας με τον άλλο δίπλα, να μιλάμε...το υλικό τώρα ε, πιστεύω ότι έδινε ε, ότι, μπορούσε κι αυτό να είναι κάτι αλλά όχι τόσο σημαντικό, ε...

-Καταλαβαίνω. Εργαστήκατε σε ομάδες είπατε προηγουμένως. Η εργασία στις ομάδες σου άρεσε ναι ή όχι και γιατί;

-Μου άρεσε φυσικά γιατί δε...έτσι αντλούμε...μέσα από τις πράξεις που κάναμε σε ομάδες,...ομαδικότητα συνεργασία, ε, δε μου άρεσε ο ατομικισμός σε ένα πράγμα, μ' αρέσει γενικά η συνεργασία...με παιδιά της ηλικίας μου, ε που έχουμε ίδια ενδιαφέροντα.

-Εσύ συνεργάστηκες εύκολα στις ομάδες που χρειάστηκε να συμμετέχεις, ή κάποιες φορές ήταν αρκετά τα προβλήματα και χρειάστηκε να τα ξεπεράσεις και πώς;

-Ε, συνεργάστηκα εύκολα, πιστεύω γιατί ήμουν αποδεκτό μέλος της ομάδας γιατί δεν υπήρχαν...δε θυμάμαι κάποια προβλήματα. Μπορεί κάποιες φορές να μη συμφωνούσαμε με κάτι που έλεγε ας πούμε ο φίλος μου ή η φίλη μου στην ομάδα, αλλά εντάξει, αυτό ξεπερνιόταν εύκολα.

-Με ποιο τρόπο δηλ, ξεπερνούσατε τις εντάσεις για να πετύχετε ένα έργο στην ομάδα;

-Με υποχωρήσεις το κάθε παιδί. Ας πούμε κάναμε υποχωρήσεις, δε μπορούσε ο ένας να πει τη γνώμη του κι αυτή να είναι. Κάποιο, όχι ποσοστό, κάποιο μέρος της γνώμης μπορεί να ήτανε εντάξει, συμφωνούσαμε οι άλλοι αλλά όχι όλο ας πούμε αν διαφωνούσαμε...μετά. Εεε, αυτό πιστεύω, μόνο με την υπομονή με υποχωρήσεις, ε

-Φτάνατε στο τελικό έργο;

-Ναι.

-Άρα το τελικό έργο δεν ήτανε ιδέα κανενός;

-Ναι ήτανε ολονών.

-Πώς θα το λεγες αυτό με μια λέξη, ή μια ιδιότητα;

-Μ, ...σύ...σύνθεση... ιδεών...

-Ωραία, ήταν σύνθεση δηλ αυτό που κάνατε;

-Σύνθεση...ήτανε.

-Ο τρόπος διδασκαλίας ο μάθημα στα πλαίσια του ΜΕΛΙΝΑ σας βοήθησε να καταλάβετε καλύτερα το μάθημα ή όχι;

-Φυσικά μας βοηθούσε περισσότερο γιατί...χωρίς βέβαια εμείς, αφού ήμασταν πιο μικροί, να καταλάβουμε ότι αυτή τη στιγμή, συγκεκριμένα κάνουμε ΜΕΛΙΝΑ, ε, υπήρχε κάτι στο μυαλό μας αλλά όχι τόσο...ΜΕΛΙΝΑ ας πούμε, ε, μας βοηθούσε περισσότερο γιατί, ε, πιστεύω ότι με κάποιες συγκεκριμένες δραστηριότητες πάνω στο μάθημα-χωρίς να το καταλαβαίνουμε εμείς, η δασκάλα μας μας τοκανε, ε, το μάθημα ήτανε πιο εύκολο.

-Τι μέσα χρησιμοποιούσε η δασκάλα σας εκτός από το λόγο της και το βιβλίο για να σας κάνει μάθημα;

-Ε, ε, εε

-Δηλ οι δραστηριότητες ήταν δραστηριότητες λόγου-λεκτικές;

-Ε, ήταν και λεκτικές αλλά ήταν και υλικές κάποιες φορές.

-Όπως;

-Ας πούμε, κάναμε δεν ξέρω κι εγώ, γλώσσα ας πούμε, το μάθημα της γλώσσας και εεε, μπορούσαμε να συμμετάσχουμε, ε κατευθείαν προς τη δασκάλα να της πούμε τη γνώμη μας, αλλά...μπορούσαμε και να σηκωθούμε ας πούμε, να παρουσιάσουμε κάτι.

-Με ποιο τρόπο, να το παρουσιάσετε, πώς δηλ;

-Ε, κάτι που έλεγε ας πούμε στη γλώσσα ένα μάθημα, να το παρουσιάσουμε κι εμείς με το δικό μας τρόπο, και σαν περίληψη ας πούμε, αυτό.

-Πολύ ωραία. Στα πλαίσια του ΜΕΛΙΝΑ κάνατε καινούρια πράγματα είπες νομίζω πιο πριν, τι καινούρια πράγματα, που δεν τα χατε φανταστεί; Ή μάλλον, επειδή ήσασαν από αυτά τα παιδιά που εξαρχήν πήγατε στο σχολείο και κάνατε ΜΕΛΙΝΑ -κι ακούγατε μόνο από άλλα παιδιά που πήγαιναν σε άλλα σχολεία ότι εκείνα δεν έκαναν αυτά που εσείς κάνατε- ποια ήταν αυτά τα καινούρια πράγματα που κάνατε εσείς και που δεν τα έκαναν οι άλλοι;

-Ε, κάναμε πολλές δραστηριότητες, όπως είπα και πριν...αυτό εννοείτε;

-Ναι.

-Ε, δραστηριότητες, καλά και συμμετέχαμε με διαφορετικό τρόπο στο μάθημα...ας πούμε...τι εννοώ τώρα...ότι όπως είπα και πριν, σηκωνόμασταν, χορεύαμε, το παρουσιάζαμε ή σα περίληψη, ή δεν ξέρω κι εγώ...νομίζαμε όμως ότι επειδή ήμασταν όπως και σεις είπατε από την αρχή του δημοτικού στο Πρόγραμμα ΜΕΛΙΝΑ, ε, ήταν όλα διαφορετικά πράγματα. Κάθε χρονιά, δηλ δεν ήταν συγκεκριμένο, σε μια τάξη και μετά στην άλλη και μετά το ίδιο. Ήτανε διαφορετικά πράγματα.

-Γα να γίνουν αυτά τα διαφορετικά πράγματα τι χρειαζόσασταν;

Ε, τη συμπαράσταση της δασκάλας μας.

-Από υλικά τι χρειαστήκατε;

-Χρειαστήκαμε, πανιά ας πούμε, απ ότι θυμάμαι βέβαια, εε πανιά ε, δε θυμάμαι κάτι άλλο υλικό πες το που μας χρειάστηκε, εε μουσική ας πούμε, μουσική, κασέτες, και τη βοήθεια της δασκάλας όπως είπα των συμμαθητών.

-Στα πλαίσια του ΜΕΛΙΝΑ σας δινόντουσαν κάποιες εργασίες για το σπίτι; Κι αν σας δινόντουσαν, τι είδους εργασίες ήταν αυτές;

-Ε, μας δινόντουσαν κάποιες, κάποιες εργασίες, δε θυμάμαι τώρα ειδικά αλλά μια φορά ας πούμε που είχαμε δει μια ταινία -δε θυμάμαι τον τίτλο της- εε, και μετά είχαμε σηκωθεί πάνω ας πούμε...στα θρανία...τότε...θυμάμαι ότι μας είχε δώσει η κυρία Χρύσα, μετά στο σπίτι κάτι παρόμοιο, ακριβώς δε μου ρχεται τώρα, αλλά εντάξει, κάτι παρόμοιο πάντως, στο σπίτι να γράψουμε κι εμείς ας πούμε κάτι που νιώθαμε, τα συναισθήματά μας, ναι.

-Αυτές οι εργασίες που προέκυπταν μέσα από ένα ερέθισμα και γινόντουσαν σπίτι ήταν ευχάριστες;

-Ε, ναι! Τις περισσότερες φορές δεν ήταν αγγαρεία.

-Γιατί;

-Γιατί τα νιώθαμε αυτά που κάναμε.

-Οι εργασίες που κάνατε οι τυπικές μέσα από τη γλώσσα, ή τα μαθηματικά, πως ήταν;

-Δεν είναι κάτι τόσο πολύ κοντά μας απλά ήταν κάτι τυπικό, το γράφαμε και τελείωσε.

-Ενώ οι άλλες;

-Εκείνες όπως είπα τις νιώθαμε, δηλ ήταν...από μέσα μας το βγάζαμε αυτό, το αντλούσαμε από μέσα μας, δεν χρειαζόταν δηλ και πολύ σκέψη όπως τα μαθηματικά τώρα στο γυμνάσιο ή κάτι άλλο. Απλώς το γράφαμε, το νιώθαμε, αυτό.

-Οι σχέσεις που είχατε εσείς και οι κυρία σας, στα πλαίσια του ΜΕΛΙΝΑ, πιστεύεις ότι διέφεραν από τις τυπικές σχέσεις που υπάρχουν συνήθως ανάμεσα σε...μέσα σε μια παραδοσιακή τάξη, μεταξύ δασκάλας και μαθητών και παιδιών; Πώς ήταν οι σχέσεις;

-Απ ότι βλέπω τώρα και στο γυμνάσιο, ε, οι σχέσεις μεταξύ καθηγητών και μαθητών είναι τελείως τυπικές, δεν μπορούμε ας πούμε να τους πούμε κάτι δικό μας, όπως λέγαμε τότε, ή να νιώσουμε το μάθημα ότι, το κάνουμε εμείς! Απλώς είναι κάτι τυπικό. Το γράφουμε τελείωσε, έρχεται η επόμενη ώρα. Ενώ στο σχολείο του Προγράμματος ΜΕΛΙΝΑ το νιώθαμε ήτανε κάτι αυθόρμητο, τελείως.

-Το κάνατε κι εσείς το μάθημα... είπες στο γυμνάσιο δεν το κάνετε εσείς δηλαδή;

-Μας το κάνουν οι καθηγητές.

-Στο δημοτικό συμμετέχαμε κι εμείς πιο πολύ, μαζί με τη δασκάλα δηλ, ε, ήτανε κάτι πολύ αλληλένδετο, ε, οι σχέσεις μας.

-Η συμπεριφορά της δασκάλας και η στάση της απέναντί σας πώς ήταν;

-Ήταν σα να ήταν δικός μας άνθρωπος, δηλαδή τι εννοώ: ότι ήμασταν πολύ κοντά, σαν να μαστε φίλες, ναι ενώ στο γυμνάσιο τώρα τι...τυπικό.

-Στα πλαίσια του ΜΕΛΙΝΑ υπήρξαν κάποιες φορές που σε κάποια θέματα (ίσως όχι μόνο γνωστικού περιεχομένου αλλά και εκδηλώσεις κλπ) συνεργαστήκατε και με παιδιά άλλων τμημάτων της ίδιας τάξης; Ποια αίσθηση σου έμεινε από αυτή τη συνεργασία, υπήρξε κάτι θετικό κάτι αρνητικό, τι;

-Υπήρχε συνεργασία, ε, σε πολλά πράγματα ε, αυτή τη στιγμή δε μου ρχεται κάτι, ναι, αλλά εκείνη η συνεργασία δεν ήταν η ίδια όπως με τους συμμαθητές στην ίδια τάξη. Μα επειδή όμως δεν τα ξέραμε τόσο πολύ τα παιδιά –όπως τα ξέρουμε τώρα στο γυμνάσιο που είναι τώρα συμμαθητές μας- ε, ήτανε κάτι αρνητικό, υπήρχε ας πούμε, δεν έλεγες τη γνώμη σου ας πούμε. Εν τάξει, όπως είπα πριν ότι υπήρχε ένα ποσοστό αυτής της γνώμης σε όλη τη σύνθεση της ιδέας, ε, όμως ήτανε κάτι...συνεργαζόμαστε μεν αλλά δεν ήταν τόσο καλή η συνεργασία. Καλή εννοώ δεν ήτανε όπως συνεργαζόμαστε μέσα στην τάξη, τόσο κοντά ήμασταν τα παιδιά και ξέραμε τι θα πούμε και τι θα κάνουμε και...δεν ήταν τόσο καλή...μου άφησε κάτι αρνητικό.

- Η δουλειά προέκυπτε;

-Ναι.

-Τι δεν προέκυπτε και σου άφησε κάτι αρνητικό;

-Δεν προέκυπτε αυτή η αλληλεγγύη μεταξύ των μαθητών του άλλου τμήματος. Μεταξύ μας ήμασταν εντάξει.

-Αυτή έστω η λίγη γνωριμία έχει φέρει κάποια αποτελέσματα στο γυμνάσιο τώρα που είστε μαζί;

-Επειδή τους ξέραμε λίγο τώρα στο γυμνάσιο είναι φίλοι μας, ε, τώρα πιστεύω, τώρα είμαστε κολλητοί. Στο δημοτικό επειδή δεν ξέραμε τι θα συμβεί στο γυμνάσιο, δε νομίζαμε κάτι τέτοιο, δεν το σκεφτόμασταν καθόλου.

-Το ΜΕΛΙΝΑ σας βοήθησε να αγαπήσετε περισσότερο το σχολείο ή όχι και γιατί;

-Το δημοτικό ναι, γιατί τώρα στο γυμνάσιο δεν υπάρχει ΜΕΛΙΝΑ, εε μας βοήθησε να το αγαπήσουμε μέσα από δραστηριότητες που κάναμε ε και δεν ήτανε τυπικές, ήτανε δραστηριότητες που τις νιώθαμε, ευχαριστιόμασταν μέσα από αυτό, νομίζω το δημοτικό είναι καλύτερο, ήταν καλύτερο από τώρα.

-Πώς ένα τέτοιο πρόγραμμα, ένα Πρόγραμμα σαν το ΜΕΛΙΝΑ δηλαδή, νομίζεις ότι έχει ή δεν έχει επηρεάσει τη ζωή σου; Το έζησες έξι χρόνια στο δημοτικό έχουν περάσει από τη στιγμή της αποφοίτησής σου ήδη τρία χρόνια. Επηρεάσε τη ζωή σου ή όχι, και γιατί;

-Τότε την επηρέασε, τώρα ας πούμε που είμαστε στους κανονικούς μας ρυθμούς στο γυμνάσιο, ε, δεν το σκεφτόμαστε και πολύ.

-Βεβαίως. Έχει αφήσει μήπως κάτι μέσα σου;

-Έχει αφήσει αυτή τη γλύκα ας πούμε της εντός εισαγωγικών, τη γλύκα της δραστηριότητας, της συμμετοχής, της συνεργασίας, της αγάπης μεταξύ των συμμαθητών.

-Αυτό το βλέπεις και τώρα στην ηλικία που βρίσκεσαι και πρέπει να συνεργαστείς;

-Κάποιες φορές ναι, γιατί...δεν είναι όλοι ίδιοι, δεν το χουνε νιώσει όλοι το ΜΕΛΙΝΑ και δεν ξέρουνε.

-Θεωρείς ότι εσείς τα παιδιά που το ζήσατε έχετε κάποιες ιδιαίτερες ικανότητες, που σας έχει καλλιεργήσει το Πρόγραμμα και μπορείτε να τις διακρίνετε τώρα;

-Ε, σε σχέση με τα άλλα παιδιά είμαστε πιο δραστήριοι ας πούμε, σε κάποια μαθήματα προτείνουμε κάτι στον καθηγητή, όχι βέβαια ότι το δέχεται, ναι, και έτσι εκφράζουμε μέσα από αυτό εκφραζόμαστε πιο πολύ, ενώ τα άλλα παιδιά, μένουν τυπικά στο μάθημα...κι αυτό, τελείωσε.

-Σας δίνονται ποτέ ομαδικές εργασίες στο γυμνάσιο;

-Ε, όχι και τόσο πολύ, όσο στο δημοτικό.

-Εσύ προσωπικά έχεις κάποιες ιδιαίτερες ικανότητες που το ΜΕΛΙΝΑ σε βοήθησε να αποκτήσεις;

-Α, να είμαι πιο δραστήρια ίσως, να σκέφτομαι το πράγμα απ όλες τις μεριές, εεε, αυτά και αλληλεγγύη μεταξύ των συμμαθητών-που αυτοί μερικές φορές δεν το...δεν αισθάνονται ας πούμε, αυτό.

-Πολύ ωραία. Αξίζει Κάλλια, το Πρόγραμμα ΜΕΛΙΝΑ να γενικευτεί σε όλα τα δημοτικά σχολεία της Ελλάδας;

Ε, πιστεύω ότι αξίζει, αν και μερικοί θα αντιδράσουν πάνω σ' αυτό οι παλιοί δάσκαλοι ας πούμε που είναι κολλημένοι, πώς να το πω δεν είναι ανοιχτόμυαλοι, πιστεύω ότι θα αντιδράσουνε, αλλά αν...είναι σημαντικό να γενικευτεί

-Γιατί;

-Γιατί θα προσφέρει στους μαθητές στους μικρότερους τώρα πράγματα που μπορεί να μην τα νιώσουν πιο μετά στο γυμνάσιο, λύκειο και σ όλη την πορεία της ζωής τους, μετέπειτα.

-Εφόσον δε θα το πάρουν στο γυμνάσιο και λύκειο γιατί θεωρείς ότι είναι σημαντικό να το πάρουν στο δημοτικό;

-Για να το έχουν σαν κληρονομιά μετά. Δε θα το νιώσουν, θα το 'χουν μέσα τους απλά.

-Δεν θα το συνειδητοποιήσουν εννοείς;

-Ναι.

-Πού θα τους βοηθήσει πιστεύεις αργότερα;

-Ε, στη δουλειά μπορεί, στη συνεργασία, εεε κάποια ειδικά επαγγέλματα που...α είναι...να εκφράζονται. -Πάλι μπορεί να μη βοηθήσει, αλλά να το χουνε έτσι.

-Ας δούμε τώρα την ακόλουθη ερώτηση:**Θα θέλες προσωπικά το ΜΕΛΙΝΑ να γενικευτεί στο γυμνάσιο;**

-Ε, ε, όταν ήμουνα στην έκτη του δημοτικού, λέγαμε θα περάσει το ΜΕΛΙΝΑ στο...γυμνάσιο, αν και τελικά δεν πέρασε. Νιώσαμε ότι δε θα υπάρχει πια τόσο πώς να το πω τώρα, τόση χαρά τόση ευχαρίστηση μέσα από τα μαθήματα, ε, θα ήθελα πάντως να γενικευτεί στο γυμνάσιο, αν και το τελειώνω τώρα, φέτος

-Γιατί;

-Ε, θα ήθελα και για τα άλλα παιδιά που έρχονται τώρα να να νιώσουν...ότι υπάρχει κάτι μέσα απ τα μαθήματα που μπορεί να τους ενώσει. Εννοώ όχι να τους ενώσει...να μετέχουν σε κάποιες δραστηριότητες χορούς, θεατρικά, δεν ξέρω κι εγώ τι, απλά έτσι...να τους ενώσει πιο πολύ Όχι τυπικές σχέσεις, καταλαβαίνετε τι θέλω να πω.

-Ναι, δηλ εννοείς δεν είμαι και πολύ σίγουρη, ότι τους ενώνει προσωρινά πχ το θεατρικό παιχνίδι ή η τέχνη γενικά και μετά τους αφήνει κάτι άλλο;

-Ναι τους αφήνει, συνεργασία, αλληλεγγύη μεταξύ τους, ε αγάπη, ε αυτά.

-Τι σου άρεσε περισσότερο στο Πρόγραμμα;

-Ε, απ ότι θυμάμαι και το πιο σημαντικό βέβαια στο Πρόγραμμα...εννοούμε στις δράσεις Όλη αυτή η αίσθηση του ΜΕΛΙΝΑ.

-Οι δράσεις πιο πολύ ε δηλαδή: τα θεατρικά αν και δεν ήμουν τόσο κοινωνικό παιδί τότε, εε μετά με αυτά μπορεί και να έγινα δεν ξέρω-οι άλλοι θα το πουν- αλλά αυτό μου άφησε: συνεργασία, πάνω απ όλα! και κοινωνικότητα σε μένα.

-Αν δεν είχες αποκτήσει αυτό το χαρακτηριστικό στο χαρακτήρα σου τι νομίζεις θα σου έλλειπε;

-Θα μου λείπανε οι φίλοι, άμα δεν ήμουν κοινωνική θα...πώς θα είχα φίλους; Το πιο σημαντικό είναι η φιλία...εε, αυτό μου άφησε περισσότερο: να μαθαίνω να κάνω φίλους, να συνεργάζομαι, να μαθαίνω...δεν ξέρω κι εγώ τι...α τα πάντα ας πούμε.

-Η αντίστροφη ερώτηση τώρα. **Τι δε σου άρεσε στο Πρόγραμμα;**

-Ε....δεν ξέρω δεν υπήρχε κάτι που να μην μου άρεσε. Αφού και τώρα το βλέπω ας πούμε με τον αδερφό μου...δε, δεν υπήρχε κάτι που δε μου άρεσε, ας πούμε κάτι

-Ο αδερφός σου κάνει ΜΕΛΙΝΑ;

-Ναι νομίζω.

-Και πως είναι;

-Ευχαριστημένος...εντάξει.

-Αν σου δινόταν η ευκαιρία να ξανασυμμετάσχεις στο Πρόγραμμα θα το έκανες, ναι ή όχι, γιατί;

-Ναι γιατί αυτό μπορεί να μου δώσει κάποια άλλα, όχι, εκτός από αυτά που είπα: συνεργασία ομαδικότητα και τα λοιπά, μπορεί να μου δώσει κάποια περισσότερα. Αυτό στο γυμνάσιο δεν το κάνουμε. Άμα συμμετείχα πάλι μπορεί να έπαιρνα κάποια άλλα χαρακτηριστικά που θα βοηθούσαν μετά στην πορεία της ζωής μου

-Περιμένεις κι άλλα πράγματα δηλ αυτό μου λες, έχει δηλ να δώσει κι άλλα;

-Εάν το ξανάκανα ναι, θα έδινε.

-Θα περίμενες κι άλλα;

-Ναι.

-Δε θα θελες να σου δώσει τα ίδια;

-Θα ήθελα μα σε περισσότερο βαθμό να μου τα δώσει, αλλά και άλλα πράγματα.

-Κάλια μου ξέχασα να σε ρωτήσω, μήπως θυμάσαι κάποια από τα θέματα που επεξεργαστήκατε τα τρία χρόνια στα πλαίσια του Προγράμματος ΜΕΛΙΝΑ (στις τάξεις Δ, Ε, ΣΤ);

-Τι ακριβώς θέματα εννοείτε;

- Όχι ακριβώς, κάποια από τα θέματα με τα οποία ασχοληθήκατε στα πλαίσια του Προγράμματος ΜΕΛΙΝΑ.

-Ε...από ότι θυμάμαι ήταν πάρα πολλά. Ποικιλία θεμάτων...ε...τώρα μου έρχεται στο μυαλό...ιστορικά θέματα πιο πολύ- επειδή μου αρέσει κιόλας η ιστορία -θυμάμαι πιο πολύ τα ιστορικά θέματα που επεξεργαστήκαμε. Το Βενιζέλο...ε...κι άλλους πολλούς...ε...εντάξει.

- Κυρίως αυτά τα θέματα. Αν στη συνέχεια, καθώς θα μιλήσουμε θυμηθείς κάτι ακόμα μπορείς να μου το δώσεις.

-Ναι.

-Ε, ήθελα να σε ρωτήσω, η λέξη «τιμωρία» τι ρόλο έπαιξε στο Πρόγραμμα ΜΕΛΙΝΑ;

-«Τιμωρία»...ε...δεν ήτανε κάτι...ε...πώς να το πω τώρα...ε...αυστηρό, ε...ήταν κάτι... μπορεί να ξένιζε λίγο από τις άλλες τιμωρίες τις συνηθισμένες που έχουμε στα άλλα σχολεία ή δεν ξέρω κι εγώ που...απλά...μπορούσαμε να κάνουμε κάτι επιπλέον...ε, κάποια εργασία ας πούμε επιπλέον- από ότι θυμάμαι-ε... να δουλέψουμε κάποιο θέμα παραπάνω...

-Σαν τιμωρία για κάτι;

-Ναι...έτσι θυμάμαι τώρα...

-Ναι βεβαίως φυσικά αυτό μας ενδιαφέρει.

-Ναι...ε...να δουλέψουμε περισσότερες ώρες...ε...κυρίως αυτό θυμάμαι.

-Αυτό. Ε μια άλλη σημαντική ερώτηση: Πώς γινόταν... Η βαθμολογία τι ρόλο έπαιξε στα πλαίσια του Προγράμματος ΜΕΛΙΝΑ; Βαθμολογούνταν οι δραστηριότητες του Προγράμματος ΜΕΛΙΝΑ;

- Ξέφυγε νομίζω από τα όρια της βαθμολογίας. Ε...δε...εμείς οι μαθητές και οι δάσκαλοι ε...δεν το είχαμε καθόλου στο μυαλό μας ότι μπορούσαμε να...ότι ...δηλαδή βαθμολογούμασταν αλλά εμείς δεν το σκεφτόμασταν εκείνη τη στιγμή που κάναμε την εργασία .Ε... σκεφτόμασταν πως θα

περάσουμε το θέμα ας, πούμε που θα επεξεργαστούμε, ε...κι άλλα πολλά. Στο μυαλό μας δεν ερχόταν καθόλου η...βαθμολογία, σαν βαθμός...10, 9

-Ναι δηλαδή υπήρχε ή δεν υπήρχε βαθμολογία;

-Στα πλαίσια του Προγράμματος ΜΕΛΙΝΑ νομίζω πως δεν υπήρχε. Όπως είπα και πριν ξέφυγε.

-Μάλιστα πολύ ωραία. Ένα τελευταίο: **Οι γονείς, είχαν παίξει κάποιο ρόλο στη μαθησιακή διαδικασία στην τάξη;**

-Ε...νομίζω, ότι...ότι κάναμε το κάναμε μέσα στην τάξη και ότι οι γονείς, δεν είχαν κάτι...ρόλο. Μπορεί να μας βοήθησαν...να μας έδιναν κάποιες ιδέες -όταν συνεργαζόμασταν ας πούμε τα...σε κάποιο θέμα σε σπίτια συμμαθητών ή και φίλων... απλά δεν...δεν είχαν κανένα ρόλο, εμείς ότι κάναμε, ήταν το πιο σημαντικό.

-Σ' ευχαριστώ. Εγώ προσωπικά έχω τελειώσει με αυτές τις ερωτήσεις. Δεν ξέρω αν θέλεις κάτι να συμπληρώσεις στα θέματα...αν κάτι ήρθε στο μυαλό σου εφόσον...

-Ε...δεν μου έρχεται κάτι τώρα.

-Είμαστε πολύ καλά έτσι κι αλλιώς. Σε ευχαριστώ πάρα πάρα πολύ γι αυτή σου τη συνέντευξη και σου εύχομαι καλή πρόοδο.

-Κι εγώ ευχαριστώ.

10/02/04 17.00-17.30

**Οι τρεις στιγμές που εμφανίζονται στο κείμενο της συνέντευξης αυτής, αλλά και στο σύνολο των συνεντεύξεων που ακολουθούν, δεν είναι αποσιωπητικά. Χρησιμοποιούνται προκειμένου να δηλωθεί ότι μεσολαβεί ένα χρονικό διάστημα μεταξύ μιας λέξης και μιας άλλης.*

-Καλώς ήρθες Μανόλη. Τα πράγματα που θα σε ρωτήσω αφορούν την εμπειρία σου στο Πρόγραμμα ΜΕΛΙΝΑ-Εκπαίδευση και Πολιτισμός, τα τρία χρόνια που ζήσαμε μαζί στο 8^ο Δημοτικό σχολείο.

-Μανόλη ξεκινάω με την πρώτη ερώτηση η οποία θέλει από εσένα να απαντήσεις το εξής: **Θεωρείς ότι το Πρόγραμμα ΜΕΛΙΝΑ ήταν ένα ακόμη ξεχωριστό μάθημα, για κάθε τάξη, ή νομίζεις ότι ήταν κάτι άλλο από «ξεχωριστό μάθημα»; Κι αν κάτι άλλο, τι άλλο;**

Ε, δεν ήταν μόνο σαν μάθημα αλλά ήταν και σαν...σαν κάτι ξεχωριστό, κάτι πρωτόγνωρο για μας που δεν πιστεύαμε ότι...όταν πηγαίναμε δημοτικό θα ήμασταν έτσι. Πιστεύαμε ότι θα ήμασταν μόνο μάθημα, μάθημα. Ενώ πήγαμε...με το Πρόγραμμα ΜΕΛΙΝΑ ΜΕΡΚΟΥΡΗ κάναμε διάφορα πράγματα, ε...που μας άρεσαν να τα κάνουμε αυτά τα πράγματα.

-Άρα δεν ήταν μάθημα για σένα, ήταν κάτι άλλο;

-Ναι.

-Τι άλλο;

-Ε, Κάτι πρωτόγνωρο, ήταν ε...και διασκέδαση. Ήταν κάτι που κάναμε σαν μάθημα αλλά ήτανε...διασκεδάσαμε μ' αυτό που κάναμε.

-Ποιος νομίζεις ότι ήταν ο σκοπός του; Αυτού του Προγράμματος;

-Να μας μάθει πράγματα και εκτός μαθήματος. Να μάθουμε πολλά πράγματα αλλά όχι σ' αυτά που γράφουν μόνο τα βιβλία, αλλά και διαφορετικά πράγματα.

-Ε, τι θέματα αφορούσαν αυτά που μαθαίνατε;

-Ε, αφορούσαν θέματα για τη ζωή, για άλλα άτομα που περνούσαν δυσκολίες, ε...και μαθαίναμε να συνεργαζόμαστε πάρα πολύ σαν ομάδα.

-Πολύ ωραία, ευχαριστώ. Θυμάσαι Μανόλη, **πώς ήταν ο χώρος και η διακόσμηση της τάξης σας στα πλαίσια του Προγράμματος ΜΕΛΙΝΑ;**

-Ε, στην τάξη...είχαμε ε διάφορες φωτογραφίες είχαμε καρφίτσες στον τοίχο...σε κάτι πλαίσια ξύλινα, είχαμε βάλει διάφορες ζωγραφιές –διάφορα σχέδια που είχαμε κάνει όλοι μαζί και διάφορες εργασίες που είχαμε κάνει-ομαδικές.

-Όσον αφορά τη διακόσμηση. Σχετικά με το χώρο; Τα θρανία σας;

-Με το χώρο...τα χαμε κάνει έτσι ώστε ε να μασταν όλοι μαζί, δίπλα-δίπλα, ε.. να μαστε όλοι μαζί για να συνεργαζόμαστε για το κάθε τι που κάνουμε. Δεν ήτανε όπως είναι σα μια σειρά ..όπως είναι ξέρω γω στα γυμνάσια.

-Αλλά;

-Ήτανε.. δύο ή τρεις ομάδες, ε οι οποίες καθεμιά συνεργαζόντουσαν και στο τέλος τα δείχναμε όλα μαζί τα πράγματα η κάθε ομάδα.

-Τα δείχνατε τα πράγματα...**Ελεύθερο χώρο είχατε στην τάξη;**

-Ναι είχαμε και ελεύθερο χώρο. Συνήθως αφήναμε στο κέντρο, ή μπροστά μπροστά με το που μπαίναμε, είχε χώρο.

-Γιατί;

-Ε, για να μπορούμε να κάνουμε και άλλες εργασίες ή να μπορούμε να είμαστε πιο άνετα.

-Ευχαριστώ πάρα πολύ. **Θυμάσαι ποια ήταν -κάποια- από τα κύρια θέματα που επεξεργαστήκατε – που δουλέψατε στα πλαίσια του Προγράμματος ΜΕΛΙΝΑ;**

-Ε, θέματα... πηγαίναμε σε μουσεία και κάναμε διάφορα...και για ιστορία μαθαίναμε θέματα, ε..δε θυμάμαι άλλα.

-Πολύ ωραία. Αν θυμηθείς κάτι στην πορεία ενώ θα σε ρωτάω άλλα πράγματα, μπορείς ευχαρίστως να συμπληρώσεις. Δεν έχει σημασία που θα αλλάξουμε τη σειρά των ερωτήσεων.

-Θυμάσαι κάποιο από τα θέματα που να σου άρεσε πιο πολύ ή κάτι που δε σου άρεσε;

-Αυτό που μου άρεσε πολύ ήταν που πηγαίναμε σε μουσεία και μαθαίναμε για την ιστορία, για διάφορα ναυτικά, για πλοία-όπως ήταν...είχαμε πάει στο ναυτικό μουσείο και μας έβαζαν...και το κάναμε σαν παιχνίδι αυτό. Ε, αυτό ήταν που μου άρεσε πιο πολύ.

-Ευχαριστώ πολύ. Κι ερχόμαστε να ρωτήσουμε: **Πραγματοποιήσατε εκπαιδευτικές επισκέψεις στα πλαίσια του Προγράμματος ΜΕΛΙΝΑ; Και αν ναι, πού;**

-Ναι. Πραγματοποιήσαμε. Ε...πηγαίναμε...κάναμε σε κάποια σπίτια και ρωτούσαμε τους ανθρώπους για παλιά τι είχε συμβεί, ε και κάναμε και κάποιες εργασίες -γι αυτό πηγαίναμε σε κάποιες γειτονιές και ρωτούσαμε ανθρώπους.

-Πολύ ωραία. **Από αυτές τις επισκέψεις, ποιες είναι οι εντυπώσεις οι δικές σου;**

-Ε, ήτανε μια ωραία εμπειρία γιατί μαθαίναμε με το να βγαίνουμε έξω από το σχολείο, μαθαίναμε να επικοινωνούμε με άλλους ανθρώπους, ε και να μιλάμε μαζί τους.

-Για σένα εκπαιδευτική επίσκεψη σήμαινε «μια μέρα χωρίς σχολείο» εκείνη την ημέρα; Ή μήπως κάτι άλλο; Κι αν κάτι άλλο τι άλλο;

-Ήταν κάτι διαφορετικό, δεν ήταν μόνο ότι θα χάσουμε μάθημα, ήταν ότι θα μάθουμε κάποια πράγματα, θα επικοινωνήσουμε με άλλους ανθρώπους και θα μας πούνε τι είχε συμβεί -που εμείς δεν τα γνωρίζαμε αυτά τα πράγματα. Και θα...μας άρεσε να τα μάθουμε.

-Ωραία. **Πότε και πόσο συχνά εφάρμοξε η δασκάλα σας το Πρόγραμμα ΜΕΛΙΝΑ;**

-Σχεδόν συνέχεια το εφάρμοξε η κυρία μου.

-Δηλαδή;

-Συνέχεια, μας...ε...δηλαδή κάναμε την πρώτη ώρα μάθημα, κανονικό με τα βιβλία και όλα -τετράδια και όλα αυτά, ενώ στη συνέχεια κάναμε διάφορες κατασκευές, διάφορες ομαδικές εργασίες και άλλα.

-Ε, άρα συχνά και πότε; Την πρώτη πχ ώρα;

-Ε, όχι. πολλές φορές κάναμε...και όλη τη μέρα μπορεί να κάναμε Πρόγραμμα ΜΕΛΙΝΑ ΜΕΡΚΟΥΡΗ.

-Δηλαδή;

-Μπορεί να κάναμε και τις πρώτες ώρες μάθημα ενώ την τελευταία ή προτελευταία ώρα κάναμε το μάθημά μας κανονικά και μετά συνεχίζαμε ...

-Πολύ ωραία. **Καλέσατε Μανόλη στην τάξη -αν θυμάσαι- «ειδικούς» σε εισαγωγικά να σας μιλήσουν για ένα θέμα; Αν ναι, θυμάσαι κάποιον από αυτούς τους ανθρώπους;**

-Τον...Νίκο Καζαντζάκη είχαμε.. όχι τον ...νομίζω, δεν είμαι σίγουρος, δε θυμάμαι.

-Δε θυμάσαι κάποιους ανθρώπους τέτοιους ε;

-Δε θυμάμαι.

-Δεν πειράζει. Άλλη ερώτηση -έχουμε πολλές ευτυχώς (γελάω) : **Συμμετείχατε εσείς τα παιδιά στο σχεδιασμό δράσεων και δραστηριοτήτων του Προγράμματος ΜΕΛΙΝΑ τις οποίες επιθυμούσατε να διεξάγετε μέσα στην τάξη;**

-Ναι, όλοι μαζί δραστηριοποιη...ήτανε όλη η τάξη και ο καθένας έπαιρνε κάποιο κομμάτι κάποιας εργασίας και στο τέλος τα ενώναμε όλα μαζί και έφτιαχναν μια συνολική εργασία, που σίγουρα είχε καλύτερο αποτέλεσμα.

-Αυτή η εργασία ήταν...-**αυτό που ρωτάω τώρα είναι αν η πρωτοβουλία σχετικά με αυτήν την εργασία, προέρχονταν από εσάς τα παιδιά ή παίρνονταν πάντα από τη δασκάλα;**

- Ε, μας έλεγε και η δασκάλα να...είμαστε όλοι σαν ομάδα, αλλά μας άρεσε να είμαστε κι εμείς σε μια ομάδα όλοι μαζί. Ε, γιατί έτσι έφτιαχναν πάντα και οι σχέσεις νομίζω μεταξύ των παιδιών. Ήταν καλύτερα. Παιδιών και δασκάλας.

-Ποιοι πρότειναν τα θέματα που επεξεργαζόσασταν; Από ποιους προτεινόταν τα θέματα αυτά;

-Ε, από την κυρία μας και...εμείς οι ίδιοι προτείναμε μερικές φορές κάποια θέματα.

-Πόσο συχνά;

-Ε, όχι πολύ συχνά.

-Σε ικανοποίησε Μανόλη η συμμετοχή σου στο Πρόγραμμα ΜΕΛΙΝΑ; Ναι ή όχι και γιατί;

-Ναι με ικανοποίησε γιατί μας άρεσε αυτό που κάναμε. Δεν ήμασταν σε πλαίσια ώστε να κάνουμε μόνο το μάθημα, ε, να μας πιεσμένοι. Μπορούσαμε να κάνουμε και διαφορετικά πράγματα. Ε και αυτό όλο μας άρεσε.

-Η επόμενη ερώτηση λέει: **Ποια είναι η γνώμη σου για το υλικό που επεξεργαστήκατε μέσα στην τάξη με τη βοήθεια της δασκάλας στα πλαίσια του ΜΕΛΙΝΑ;** Υλικό σε παρένθεση παραμύθια που χρησιμοποιήσατε κάπου κάποιες φορές, παιχνίδια εκπαιδευτικά, εκπαιδευτικούς φακέλους του προγράμματος ΜΕΛΙΝΑ, βιβλία... Τι γνώμη έχεις, υπήρξε τέτοιο υλικό και ποια είναι η γνώμη σου για αυτό;

-Ναι υπήρξε υλικό, διάφορα παραμύθια είχαμε διαβάσει, ε... κάποιος φάκελος με διάφορα χαρτιά, κείμενα... και αυτά τα κείμενα πολλές φορές... και συνήθως αυτά ήταν πραγματικότητα. Ε, και έτσι συνήθως μαθαίναμε πράγματα τα οποία αυτά τα πράγματα τα μαθαίναμε ενώ μπορούσαμε να μην τα είχαμε μάθει, αν κάναμε κανονικό το μάθημα.

-Έτσι λοιπόν εσύ το υλικό πώς το κρίνεις;

-Εγώ το κρίνω ότι ήταν πολύ σημαντικό και μας βοήθησε στο σχολείο γιατί χωρίς αυτό δε θα μπορούσαμε να είμαστε έτσι όλοι μαζί και να διαβάζουμε αυτά τα πράγματα τα οποία δεν θα τα χαμε μάθει καν.

-Ευχαριστώ. Προηγουμένως είπες ότι δουλέψατε σε ομάδες. Ναι;

-Ναι.

-Η εργασία στις ομάδες σου άρεσε, ναι ή όχι και γιατί;

-Ε, ναι μου άρεσε φυσικά γιατί ήμασταν όλοι μαζί, ε και πάνω απ όλα διασκεδάσαμε. Δεν το βλέπαμε ότι πρέπει να το κάνουμε μέσα σε τόσο χρόνο υποχρεωτικά. Ε... πιστεύαμε ότι αν δουλέψουμε όλοι μαζί ευχάριστα, ε... έπρεπε πάνω απ όλα να το διασκεδάσουμε αυτό που κάνουμε.

-«Έπρεπε πάνω απ όλα να το διασκεδάσουμε αυτό που κάναμε» πες μου λίγα λόγια παραπάνω για αυτή σου τη φράση;

-Ε, το... δηλαδή παίρναμε κάποια εργασία που μας έβαζε η κυρία μας και αυτή την εργασία την κάναμε... έπαιρνε ένα κομμάτι να κάνει ο καθένας και άμα... άμα δεν προλάβαινε, είχε κάποια μαθήματα να κάνει, λέγαμε δεν πειράζει θα την αντιμετωπίσουμε όλοι μαζί και θα... θα βοηθήσει ο ένας τον άλλο έτσι ώστε να καταφέρουμε να κάνουμε την εργασία.

-Πολύ ωραία, ευχαριστώ. Συνεργάστηκες Μανόλη εύκολα μέσα στην ομάδα ή είχες και κάποια προβλήματα; Και εάν είχες προβλήματα πώς τα αντιμετωπίσες;

-Όχι εντάξει, ήμουν... προσαρμόστηκα άνετα γιατί ήμασταν όλοι μαζί φίλοι πάνω απ όλα και ε για αυτό όλοι ήμασταν μια παρέα πάνω απ όλα κι αυτό έπαιξε πολύ σημαντικό ρόλο.

Οπότε δεν είχα προβλήματα.

-Ευχαριστώ. Ο τρόπος διδασκαλίας του μαθήματος στα πλαίσια του Προγράμματος ΜΕΛΙΝΑ, σας βοήθησε να καταλάβετε περισσότερο ή λιγότερο το μάθημα και γιατί;

-Ε, μας βοήθησε περισσότερο γιατί μαθαίναμε τα πράγματα με διάφορες έννοιες ενώ αλλιώς θα... αν ήταν... χωρίς το Πρόγραμμα ΜΕΛΙΝΑ... θα... έπρεπε να μάθουμε κάποια πράγματα όπως το λέει ξέρω γω το βιβλίο, ενώ αλλιώς μαθαίναμε κι άλλα πράγματα εκτός αυτά που λέει το βιβλίο, τα μαθαίναμε πιο εύκολα, πιο άνετα.

-Ευχαριστώ. Είπες «μαθαίναμε τα πράγματα με διάφορες έννοιες» τι εννοείς με αυτό;

-Ότι καταλαβαίναμε... μπορεί να μην καταλαβαίναμε κάποια στιγμή κάτι που έγραφε... κάποιο κείμενο ή κάποιο βιβλίο ε και τότε το... διαβάζαμε, το επεξηγούσαμε, ε... όλοι μαζί ο ένας βοηθούσε τον άλλον ώστε ..άμα δεν καταλάβαινε κάτι ο ένας και το καταλάβαινε ο άλλος να το εξηγήσει στον άλλο κι έτσι....

-Ευχαριστώ. Στα πλαίσια λοιπόν του Προγράμματος εκείνη την τριετία, κάνατε καινούρια πράγματα στην τάξη; Κι αν ναι, ποια;

-Ναι, κάναμε πράγματα, κάναμε διάφορες εργασίες μέσα στην τάξη....

-Καινούρια, ε;

-Ναι καινούρια πράγματα, ήταν... πολύ μου άρεσαν οι εργασίες που κάναμε, οι ομάδες και διάφορα παιχνίδια που κάναμε, ε... και διάφορες άλλες ασχολίες έξω από την τάξη που κάναμε.

-Δηλαδή;

-Ακόμη και στην αυλή βγαίναμε και ζωγραφίζαμε, παίζαμε κιάλας κι αυτό μ' άρεσε.

-Πολύ ωραία, ευχαριστώ. **Για να κάνετε αυτά τα καινούρια πράγματα που μου περιγράφεις, χρειαστήκατε εκτός από βιβλία κάποια άλλα μέσα για να θέσετε σε εφαρμογή αυτά τα καινούρια πράγματα;**

-Ε, για να κάνουμε αυτά καινούρια πράγματα χρειαζόταν να είμαστε όλοι σα μια ομάδα, να μαστε όλοι δεμένοι μεταξύ μας ώστε να μπορούμε να συνεργαστούμε. Γιατί άμα τσακωνότανε ο ένας με τον άλλο δε θα μπορούσαμε να καταφέρουμε τίποτα. Και με το να ήμαστε ομάδα χρησιμοποιούσαμε και κάποια άλλα πράγματα ...ε...διάφορα άλλα υλικά.

-Ναι, για μίλησέ μου για τα..

-Μπορούσαμε να ...ξέρω γω, μια εργασία, μια ζωγραφιά-που θα κολλούσαμε στην τάξη στη συνέχεια, ε...χρησιμοποιούσαμε ψαλίδια κόλλες και διάφορα άλλα, ε...κι έτσι θα τα βάζαμε με ...θα τα κολλούσαμε στις τάξεις και θα ομόρφαινε η τάξη μας.

-Ήταν σημαντικό για σας να ομορφύνει η τάξη σας;

-Ήταν πολύ σημαντικό γιατί έτσι έφτιαχνε και η ψυχολογία μας πολλές φορές. Δηλαδή μπορεί να ερχόμασταν το πρωί κουρασμένοι, ε...να ήμασταν απογοητευμένοι από κάτι κι έτσι κοιτούσαμε τα πράγματα και έφτιαχνε κάπως η διάθεσή μας.

-Σ' ευχαριστώ. Ας μιλήσουμε λίγο για τις εργασίες. **Είχατε εργασίες για το σπίτι στα πλαίσια του Προγράμματος ΜΕΛΙΝΑ; Τι είδους εργασίες, αν είχατε;**

-Ναι είχαμε κάποιες εργασίες. Πηγαίναμε ξέρω γω σε κάποια μουσεία, ε...και μετά η κυρία μας έβγαζε κάποιες φωτοτυπίες -αν μας άρεσε εκεί πέρα στο μουσείο, τι παρατηρήσαμε, και κάποιες άλλες ερωτήσεις και αυτές οι εργασίες...βέβαια κάναμε και πολλές όλοι μαζί σαν ομάδα και ήταν πιο ωραία.

-Οι εργασίες αυτές ήταν ευχάριστες; Ναι ή όχι και γιατί;

-Ήταν ευχάριστες γιατί οι περισσότερες γινόντουσαν ομαδικά και για να γίνουν οι εργασίες θα έπρεπε να είχαμε πάει σε κάποιο μουσείο- σε κάποιο άλλο μέρος ε...το οποίο μαθαίναμε και κάποια πράγματα τα περισσότερα από αυτό το μέρος που θα πηγαίναμε.

-Α, είχε προηγηθεί η επίσκεψη και κατόπιν...

-Ναι οι εργασίες.

-Απλά θα θελα λίγο να εστιάσεις στις εργασίες που σας έβαζε η κυρία για το σπίτι.

-Α, ε...στο σπίτι. Στο σπίτι δεν την βλέπαμε ακριβώς σαν άσκηση, ε...το βλέπαμε σαν να περάσουμε τον ελεύθερό μας χρόνο, στο...το διασκεδάσαμε αυτό που κάναμε πάνω απ όλα γιατί αν το ...αν κάναμε κάτι με το ζόρι, φυσικά δε θα μας άρεσε.

-Σ' ευχαριστώ Μανόλη. **Πώς ήταν η σχέση ανάμεσα στα παιδιά και στη δασκάλα στα πλαίσια του Προγράμματος ΜΕΛΙΝΑ;**

-Η σχέση ήταν πολύ καλή γιατί η δασκάλα βοηθούσε τα παιδιά με...που είχαν κάποιες δυσκολίες, ε...και δεν ήταν απαραίτητα αυτές οι δυσκολίες να ήταν σε θέματα του σχολείου, στα βιβλία, σε κάποιο μάθημα, μας βοηθούσε γενικά και...αυτό ήταν πολύ καλό.

-Οι σχέσεις με τη δασκάλα σας όταν η δασκάλα δίδασκε κανονικό μάθημα στην τάξη-χωρίς να κάνει δραστηριότητα του ΜΕΛΙΝΑ, ήταν η ίδια με αυτήν που μου περιέγραψες; Ή άλλαξε και ήταν διαφορετική;

-Καλή ήτανε γιατί...αν πάλι κάποιο παιδί δυσκολευότανε με αυτό το μάθημα ή δεν καταλάβαινε κάτι, τότε ρωτούσε την κυρία κι έτσι αυτή του εξηγούσε με ωραίο τρόπο φυσικά...ε και καταλάβαινε το παιδί το μάθημα κι έτσι συνεχίζαμε κανονικά κι αυτό ήτανε πολύ ωραίο.

-Σ' ευχαριστώ Μανόλη. **Στα πλαίσια του Προγράμματος ΜΕΛΙΝΑ-Εκπαίδευση και Πολιτισμός, συνεργαστήκατε με διαφορετικά τμήματα της ίδιας τάξης με σας στο σχολείο, ναι ή όχι;**

-Ναι, συνεργαστήκαμε, κάναμε και κάποιες εργασίες μαζί με...κάποια άλλα τμήματα της ίδιας τάξης και πολλές επισκέψεις που κάναμε τις κάναμε με άλλες...όλη η τάξη μαζί και με τα άλλα τμήματα.

-Ευχαριστώ. **Τι θετικό και τι αρνητικό έχεις αποκομίσει από αυτή τη συνεργασία με τα άλλα τμήματα;**

-Το θετικό ήταν ότι γινόμασταν φίλοι και με άλλα άτομα, ε...και είχαμε πολύ καλές σχέσεις και δεν τσακωνόμασταν έτσι, συνεργαζόμασταν, ε...αρνητικό τώρα...ε δεν μπορώ να φανταστώ κάτι αρνητικό.

-Ευχαριστώ. Πάρα πολύ ωραία. ***Το Πρόγραμμα ΜΕΛΙΝΑ πιστεύεις Μανόλη ότι σε βοήθησε να αγαπήσεις περισσότερο το σχολείο, ή όχι;***

-Ναι μας βοηθούσε να αγαπήσουμε περισσότερο το σχολείο, ε...γιατί μαθαίναμε εκτός του μάθημα να κάνουμε και διάφορα άλλα πράγματα ε...τα οποία μας έκαναν γενικά όλο το σχολείο να ήμασταν σαν...πώς να το πω ...σαν παιδική χαρά. Διασκεδάσαμε αυτό που κάναμε. Κι ακόμα κι αν κάναμε μάθημα σκεφτόμασταν τι θα κάνουμε στη συνέχεια και μας άρεσε όλο αυτό.

-Ευχαριστώ. ***Το Πρόγραμμα ΜΕΛΙΝΑ επηρέασε Μανόλη τη ζωή σου;***

-Ε, την επηρέασε

-Κι αν ναι, πώς;

-Την επηρέασε με κάποιο τρόπο, γιατί έτσι μαθαίναμε...έμαθα να είμαι πιο φιλικός... να είμαι φιλικός πάντα με τους άλλους, ε... και αν έχει κάποιο πρόβλημα ο άλλος να προσπαθώ να τον βοηθήσω. Ε, και σε όποια θέση και να είναι, να μην προσπαθώ να τον προσβάλλω ή να τον φέρω σε δύσκολη θέση.

-Πιστεύεις ότι το ΜΕΛΙΝΑ-Εκπαίδευση και Πολιτισμός, αξίζει να γενικευτεί σε όλα τα δημοτικά σχολεία της Ελλάδας; Ναι ή όχι και γιατί;

-Αξίζει να γενικευτεί σε όλα τα σχολεία της Ελλάδας γιατί έτσι θα μάθουν όλα τα παιδιά τόσα πράγματα που μάθαμε εμείς και θα μάθουν διάφορα πράγματα εκτός σχολείου, τα οποία μέσα απ' τα βιβλία μπορεί να μην τα μάθουν ποτέ.

-Θεωρείς ότι το Πρόγραμμα ΜΕΛΙΝΑ σε βοήθησε εσένα προσωπικά να αποκτήσεις κάποιες ιδιαίτερες ικανότητες σε κάτι, ή να ανακαλύψεις κάποιες ικανότητες που είχες και δεν τις είχες συνειδητοποιήσει;

-Ε, με βοήθησε...δεν ξέρω τώρα, ν' ανακαλύψω...να φτιάξω νέες ικανότητες δικές μου...ε ... κάποιες ιδιότητες..., έμαθα να συνεργάζομαι πρώτα απ' όλα με άλλα άτομα. Να συνεργαζόμαστε ώστε να βγαίνει καλύτερο αποτέλεσμα-σίγουρα έβγαινε μέσα από τη συνεργασία και όλοι ήμασταν πιο ευγενικοί και φιλικοί ο ένας με τον άλλο.

-Σ' ευχαριστώ, Μανόλη. ***Θα θελες να εφαρμοστεί το Πρόγραμμα ΜΕΛΙΝΑ και στο γυμνάσιο, ή όχι; Αν ναι γιατί;***

-Θα θελα να εφαρμοστεί, αλλά ...ε...θα εφαρμοστεί-αν θα εφαρμοστεί...θα είναι καλύτερα τα πράγματα για όλα τα παιδιά, ε γιατί...μπορεί όλα τα παιδιά να μην έχουν περάσει αυτό το πρόγραμμα ΜΕΛΙΝΑ ΜΕΡΚΟΥΡΗ και...στο δημοτικό και αυτά τα παιδιά θα μάθουνε και κάποια άλλα πράγματα τα οποία δεν είχαν μάθει τίποτα στο δημοτικό, ε...παρά μόνο τα πράγματα που έλεγαν τα βιβλία.

-Μάλιστα. ***Τι σου άρεσε Μανόλη περισσότερο στο Πρόγραμμα ΜΕΛΙΝΑ;***

-Αυτό που μ' άρεσε περισσότερο ήταν ότι συνεργαζόμασταν όλοι μαζί και γινόμασταν ομάδες και ο ένας βοηθούσε τον άλλο για ν' αντιμετωπίσει κάποια δυσκολία του, ή άμα δεν καταλάβαινε κάτι να του το εξηγήσει κάποιος άλλος.

-Ευχαριστώ. ***Τι δε σου άρεσε στο Πρόγραμμα ΜΕΛΙΝΑ;***

-Ε, δεν μπορώ να πω τι δε μου άρεσε...όλα μ' άρεσαν.

-Αν είχες την ευκαιρία να ξανασυμμετέχεις σ' αυτό το Πρόγραμμα θα το έκανες, ναι ή όχι και γιατί;

-Θα το έκανα γιατί θα μάθαινα κι άλλα παραπάνω πράγματα απ' όσα ήδη γνωρίζω...με το ΜΕΛΙΝΑ ΜΕΡΚΟΥΡΗ...ε και είναι πολύ σπουδαίο να μάθω...να μάθουμε να συνεργαζόμαστε και με άλλα άτομα και να μη τσακωνόμαστε για μικροπράγματα. Και θα μου άρεσε να ξανασυμμετέχω σ' αυτό.

-Ευχαριστώ. Τώρα να σε ρωτήσω έτσι...να μου πεις τη γνώμη σου συνοπτικά για τις εξής λέξεις: ***«Τιμωρία», υπήρχε τιμωρία στα πλαίσια του Προγράμματος ΜΕΛΙΝΑ;***

-Όχι δε νομίζω ότι υπήρχε τιμωρία και ούτε υπήρχε κάποια τιμωρία που υποτίθεται μπορεί να μας έβαλε ξέρω γω η δασκάλα. Ποτέ δεν υπήρχε τιμωρία.

-Δεν υπήρχε τιμωρία. **«Βαθμολογία»;** **Βαθμολογούνταν οι δραστηριότητες στα πλαίσια του Προγράμματος ΜΕΛΙΝΑ;**

-Ε, πάνω απ όλα εγώ πιστεύω ότι έπαιζαν πολύ σημαντικό ρόλο, ε...γιατί αν δεν συνεργαζόμασταν κι αν δε είχαμε καλές σχέσεις μεταξύ μας, δε θα μπορούσαμε να κατά φέρουμε τίποτα. Οπότε με το να συνεργαζόμαστε και να ήμαστε φιλικοί ο ένας με τον άλλο ε...μπορούσαμε να...διαβάζουμε και πιο άνετα και πιο ευχάριστα και να ήμαστε πιο άνετα γενικά μέσα στην τάξη.

-Με τη βαθμολογία δε μου είπες, αν βαθμολογούσασταν για τις δραστηριότητες του ΜΕΛΙΝΑ;

-Ε, ακριβώς δε βα ..βαθμολογούμασταν ε.. αλλά αυτό που κάναμε πιστεύαμε εμείς ότι πρέπει να το κάνουμε γιατί μας άρεσε, αν δεν μας άρεσε δε θα το κάναμε. Ευχαριστώ Μανόλη.

-Ένα τελευταίο: **Ποιος ήταν ο ρόλος των γονιών; Υπήρξε κάποιος ρόλος των γονέων στα πλαίσια του Προγράμματος ΜΕΛΙΝΑ;**

-Οι γονείς...μέσα στην τάξη;

-Μέσα στην τάξη.

-Ε, γινόντουσαν μερικές φορές κάποιες συγκεντρώσεις, όλων των γονέων που συζητούσαν και ...ε...λέγανε αν συμφωνούν ή όχι με το Πρόγραμμα ΜΕΛΙΝΑ ΜΕΡΚΟΥΡΗ, που πάντα απ όσο ξέρω συμφωνούσανε...ε γιατί τους άρεσε κι αυτοτών αυτό που γινότανε και υπήρχε μια συνεργασία γενικά με όλα τα παιδιά και ότι υπάρχει-υπήρχε ένα ευχάριστο κλίμα.

-Σ' ευχαριστώ πάρα πολύ. Στο σημείο αυτό τελείωσε η συνέντευξή μας κι ευχαριστώ πολύ που δέχτηκες να μου τη δώσεις. Εύχομαι καλή πρόοδο.

**Οι τρεις στιγμές που εμφανίζονται στο κείμενο της συνέντευξης αυτής, αλλά και στο σύνολο των συνεντεύξεων που ακολουθούν, δεν είναι αποσιωπητικά. Χρησιμοποιούνται προκειμένου να δηλωθεί ότι μεσολαβεί ένα χρονικό διάστημα μεταξύ μιας λέξης και μιας άλλης.*

(Βεατρίκη, θα ήθελα να σε ευχαριστήσω που δέχτηκες να μου δώσεις τη συνέντευξη αυτή. Οι ερωτήσεις που θα σου κάνω αφορούν το Πρόγραμμα ΜΕΛΙΝΑ-Εκπαίδευση και Πολιτισμός έτσι όπως το έζησες για τρία χρόνια - από την τετάρτη έως την έκτη- του δημοτικού με την κυρία Χρύσα.)

-Θεωρείς Βεατρίκη ότι το Πρόγραμμα ΜΕΛΙΝΑ ήταν ένα ακόμα ξεχωριστό μάθημα για κάθε τάξη ή νομίζεις ότι ήταν κάτι άλλο; Κι αν κάτι άλλο, τι άλλο;

-Το Πρόγραμμα ΜΕΛΙΝΑ για μένα δεν ήταν...ο τρόπος...ένα επιπλέον μάθημα, ήταν ο τρόπος μάθησής μας. Δηλ ε τώρα στο γυμνάσιο μαθαίνουμε γεωγραφία με ένα συγκεκριμένο τρόπο. Τότε μαθαίναμε γεωγραφία με το Πρόγραμμα ΜΕΛΙΝΑ. Είναι ο τρόπος εκπαίδευσης, δεν είναι ένα ξεχωριστό μάθημα, δεν υπάρχει συγκεκριμένη ώρα ούτε βαθμός στο Πρόγραμμα ΜΕΛΙΝΑ.

-Πολύ ωραία, ευχαριστώ. **Ποιος νομίζεις ότι ήταν ο σκοπός του;**

-Χα χα! ο σκοπός του; Ε, λοιπόν κυρίως ήτανε να μας κάνει να αγαπήσουμε το σχολείο και να...να αγαπήσουμε τη μάθηση, ...να μάθουμε να αγαπάμε (γελάει), να μαθαίνουμε ε (γελάει) να δούμε τα πράγματα από μια άλλη σκοπιά κάθε φορά. Να βλέπουμε...να βλέπουμε τα πράγματα με το δικό μας τρόπο, να τα...να τα παίρνουμε μέσα μας με το δικό μας τρόπο...να κάνουμε κόλπα και να μαθαίνουμε τα πράγματα με το δικό μας τρόπο. Γεωγραφία ας πούμε, εγώ έμαθα παίζοντας κρεμάλα και με το κουταλάκι του γλυκού (γελάει) και ακόμα θυμάμαι πολλές πρωτεύουσες. Ας πούμε ακούω στις ειδήσεις την τάδε πρωτεύουσα...α τάδε χώρα.

-Ευχαριστώ. **Πώς ήταν ο χώρος και η διακόσμηση της τάξης σας στα πλαίσια του ΜΕΛΙΝΑ;**

-Βάζαμε στους τοίχους τις εργασίες μας, όλα όσα φτιάχναμε..

-Λίγο δυνατά γιατί...

-Ναι, φτιάχναμε όλα όσα...βάζαμε στους τοίχους όλα όσα φτιάχναμε κατά καιρούς που είχαν να κάνουν άμεση σχέση με το μάθημα, δηλ δεν ήτανε άσχετα πράγματα για να περνάει η ώρα, δηλ το Πρόγραμμα ΜΕΛΙΝΑ δεν ήταν καθόλου χάσιμο χρόνου. Ήταν...ήταν κάτι πάρα πολύ εποικοδομητικό κατά τη γνώμη μου και...βάζαμε ότι εργασία υπήρχε. Να θυμάμαι χαρακτηριστικά ήταν μια εργασία που είχαμε μάθει να γράφουμε αιγυπτιακά...και τότε είδα μια φωτογραφία από τα παλιά και το θυμήθηκα. Και θυμήθηκα ότι είχαμε μάθει να γράφουμε ολόκληρες φράσεις στα αιγυπτιακά. Τέτοιου είδους πράγματα, διάφορες...διάφορα εικαστικά που είχαν να κάνουν με την ιστορία του μινωικού πολιτισμού, όλα αυτά, τις εργασίες μας.

-Όσον αφορά τη διακόσμηση. Σχετικά με το χώρο τη χωροθέτηση των θρανίων;

-Α, ε ήμασταν σε ομάδες. Ε ήμασταν είτε σε ομάδες, είτε μια φορά θυμάμαι που ήμασταν σε «πι». Ε, αλλά κυρίως σε ομάδες, δηλ θυμάμαι ότι διαλέγαμε ποια θρανία θα μπουν με ποια και αυτό μας έκανε να συνεργαζόμαστε μεταξύ μας. Δηλ δεν...δε γινόταν κάποιος κολλητός μόνο με το διπλανό του, γινόταν γινόμασταν όλοι μαζί, ήμασταν όλοι μαζί μια ομάδα, όλοι μαζί. Υπήρχαν πολλές ομάδες που μετά ενώνονταν και έφτιαχναν μία.

-Ευχαριστώ. **Ποια ήταν τα κύρια θέματα που επεξεργαστήκατε στα πλαίσια του Προγράμματος ΜΕΛΙΝΑ εκείνη την τριετία; (γελάμε)**

-Όλα όσα επεξεργαστήκαμε...α! ήταν πάρα πολλά. Εντάξει, εκτός μάλλον όχι εκτός, λοιπόν εκτός από το μάθημα μέσα από το βιβλίο, κάναμε συμπληρωματικά κι όχι ξεχωριστά, συμπληρωματικά...ε κάποιες άλλες εργασίες. Παράδειγμα στη γλώσσα μαθαίναμε γραμματική, αλλά έξω από τη γλώσσα που μαθαίναμε για να...είχαμε ένα κειμενάκι κι ήταν ένα ...ας πούμε «η κολοβή η αλεπού» κι έπρεπε να πούμε μια ερώτηση «τι προσπαθούσε να πείσει η αλεπού» τις άλλες. Λοιπόν, προχωρήσαμε παραπέρα, κάναμε πράγματα που κάνουμε τώρα στο γυμνάσιο και που τα αναλύσαμε πολύ βαθύτερα απ ότι τα κάνουμε τώρα στο γυμνάσιο. Ε, το Ζορμπά του Καζαντζάκη, ε ήταν ένα κείμενο για τον Ελ Γκρέκο, ε «λουλούδι της κανέλας» αν θυμάμαι καλά, ε είδαμε ταινίες που επίσης αναλύσαμε και που

μας έκαναν να αισθανόμαστε πολύ. Θυμάμαι εκείνη την περίοδο κάθε φορά που πήγαινα σινεμά (γελάει) που να ήταν η πιο κωμική σειρά (γελάει) έβγαινα κλαίγοντας, δεν ξέρω γιατί. Ε, τώρα δεν το έχω τόσο πολύ αυτό και το 'χω πεθυμήσει...

-Επιστρέφουμε στα θέματα που επεξεργαστήκατε στα πλαίσια του Προγράμματος ΜΕΛΙΝΑ...

-Ήταν...ήταν...

-Αν σας ικανοποίησαν, τι σας άρεσε περισσότερο από τα θέματα αυτά που επεξεργαστήκατε, και τι δε σας άρεσε;

-Ε, μας ικανοποίησαν πάρα πολύ, γιατί κάναμε κάτι έξω από τα βιβλία και δε δεν παίζαμε απλώς, μαθαίναμε, κάναμε αυτό το μάθημα που είχε το βιβλίο με άλλο τρόπο πιο ωραίο, πιο διασκεδαστικό και το ίδιο αποτελεσματικό. Σε πολλές περιπτώσεις περισσότερο αποτελεσματικό, ακριβώς επειδή είχαμε όρεξη να το κάνουμε. Ε, ποια ήταν τα κύρια θέματα, τώρα...ήταν...ε...οι ..λοιπόν ..δεν έχω καταλάβει απόλυτα την ερώτηση.

-Πολύ ωραία. **Σ' αυτά τα τρία χρόνια εστιάζατε ή δεν εστιάζατε σε κάποιες θεματικές ενότητες με βάση τις οποίες αναπτύσσετε κάποια θέματα;**

-Δηλ εκτός από...

-Εκτός από το καθημερινό μάθημα υπήρχαν και κάποια θέματα τα οποία αγγίζατε και αναπτύζατε περισσότερο;

-Τη λογοτεχνία...

-Έτσι γενικότερα...

-Ναι τη λογοτεχνία, τον κινηματογράφο, το θέατρο, ε...μ και τη μέθοδο project.

-Μπορείς να πεις λίγα λόγια για το καθένα από αυτά;

-Ε, για τη λογοτεχνία μίλησα πιο πριν ότι μπορούμε να...ό,τι διαβάζουμε να το αγγίζουμε περισσότερο, να το βλέπουμε με το δικό μας τρόπο, ε για τον κινηματογράφο α...να βλέπουμε πόσο καλή είναι μια ταινία, πόσο ωραία φτιαγμένη, πόσο συναισθηματικά ή κυνικά φτιαγμένη είναι...ε «ο κύκλος των χαμένων ποιητών» μας τον έφερε μια μέρα στο σχολείο να δούμε λίγο κι εμένα με πήραν τα ζουμιά. ...τέλος πάντων άλλο. Τι είπα (γελάει); Εκτός από τη λογοτεχνία, τον κινηματογράφο,...τη μέθοδο project. Ε, αυτό τώρα με βοήθησε πάρα πολύ! Μα πάρα πολύ, ε ώστε να ψάχνω κυρίως, να ψάχνω να συνεργάζομαι, ε να να αξιοποιώ αυτά που βρίσκω με τον τρόπο που πρέπει, με τον τρόπο που μου ζητείται, ε και ακόμα και τώρα – τώρα στο γυμνάσιο -όπως βλέπω ως και αργότερα θα με βοηθήσουν. Δηλ όταν ήμουν άστο δημοτικό και μου έλεγαν «...ξέρετε αυτά θα σας χρησιμεύουν αργότερα» εγώ δεν μπορούσα να το συνειδητοποιήσω τόσο πολύ όσο τώρα που ε...όταν ήταν να φτιάξω ένα...Παράδειγμα: Στην τεχνολογία, πρώτη γυμνασίου είχαμε να φτιάξουμε ατομικά ένα ρομπότ και να πούμε γι αυτό. Εγώ έφτιαξα «ήλιο» για να το φτιάξω το ρομπότ.

-«Ήλιο»; Τι εννοείς;

-«Ήλιο»; Ήταν μία...μέθοδος ώστε να βάλουμε σε μια λίστα κατά κάποιο τρόπο όλα τα ζητούμενα, όσα χρειάζεται να περιλαμβάνει η εργασία μας.

Δηλ εγώ έφτιαξα έναν κύκλο και κάθε ακτίνα ήταν κάθε ζητούμενο. Δηλ για το ρομπότ εδώ πέρα είχα βάλει ε...πότε, ποιος το έφτιαξε το ρομπότ, που χρησιμεύει το ρομπότ κλπ, τέτοιου είδους τέτοιου στιλ...

-Αυτό πώς το σκέφτηκες να το κάνεις;

-Το είχαμε κάνει στο Πρόγραμμα ΜΕΛΙΝΑ. Το είχαμε κάνει με δύο project, δύο μεθόδους project, ε...που με βοήθησαν και να βελτιωθώ, γιατί στη δεύτερη τα πήγα πολύ καλύτερα από την πρώτη πιστεύω. Έμαθα να δίνω βάρος εκεί που πρέπει- να ξεχωρίζω τα κομμάτια που πρέπει και...δεν ξέρω με βοήθησαν πάρα πολύ, μ' άρεσαν πάρα πολύ. Ήταν πράγματα που όχι μόνο μ' άρεσαν, μα ένιωθα και ότι δεν έκανα ότι μου κατέβαινε. Έκανα πράγματα ουσιαστικά και που μ' αρέσανε. Δηλ ήταν πάρα πολύ ωραία αυτή η αίσθηση.

-Ευχαριστώ. **Είπες και τη λέξη «θέατρο»;**

-Θέατρο ναι.

-Τι εννοείς;

-Θέατρο...ε υπό...υποκριτική με την έννοια παίζουμε. Παίζαμε μια σκηνή. Μπαίναμε στους ρόλους ανθρώπων, ενσαρκώναμε ανθρώπους, ε...ένα θεατρικό παιχνίδι, ένα θεατρικό...μια θεατρική παράσταση- μικρή. Μπορεί να...μπορεί να φτιάχναμε ένα κείμενο μέσα σε κείνη την ώρα – μας δίνετε μερικές λέξεις, φτιάχναμε ένα κείμενο, με μια Ινδή κι ένα χαλί και πηγαίναμε μετά και το παίζαμε όλοι μαζί.

-Οι ρόλοι από ποιον δίνονταν;

-Ε, είτε από τη δασκάλα μας, είτε μεταξύ μας τους κανονίζαμε. Συνήθως μεταξύ μας. Ε, τώρα αν υπήρχε κάποια διαφωνία και δε μπορούσαμε ...και...τότε ήταν που επενέβαινε η δασκάλα μας και...

-Ευχαριστώ. **Τι σου άρεσε περισσότερο από τα θέματα τα οποία επεξεργαστήκατε και τι δε σου άρεσε;**

-Ε, μ' άρεσε πολύ ο κινηματογράφος (γελάει), ε...μ' άρεσε πολύ η ανάλυση αυτών που βλέπαμε, ειδικά μέσα στην τάξη υπήρχε ένα κλίμα φοβερό -μέσα στην τάξη- ηλεκτρισμένο, ε...όταν έπρεπε να γράψω αυτά που είχαμε πει...ήτανε λίγο δύσκολο-γιατί αυτά είναι δύσκολο να τα γράψεις.

-Που είχατε πει;

-Που είχαμε πει μέσα στην τάξη με τη δασκάλα μας και μεταξύ μας, ήταν λίγο δύσκολο γιατί όσα λέγονται είναι λίγο δύσκολο να τα γράψεις σε μια κόλα χαρτί.

-Σας ζητήθηκε, σας ζητούνταν να γράφετε αυτά που ν...

-Αυτά που νιώθαμε; ναι.

-Αυτά που νιώθατε;

-Ναι, όχι αυτά που βλέπουμε, αυτά που νιώθουμε γι αυτά που βλέπουμε. Πώς νιώθουμε γι αυτά που βλέπουμε δηλαδή.

-Αχά. Και τι δε σου άρεσε;

-Ε, (γελάει) δεν μπορώ να σκεφτώ κάτι.

-Ευχαριστώ. **Βεατρίκη, πραγματοποιήσατε εκπαιδευτικές επισκέψεις στα πλαίσια του Προγράμματος ΜΕΛΙΝΑ; Κι αν ναι πού;**

-Αν πραγματοποιήσαμε...

-Εκπαιδευτικές επισκέψεις...

-Ναι, πάρα πολλές, αρκετές. Μουσεία, ε διάφορα σημαντικά σπίτια, πάρα πολλά πράγματα που...που βιβλιοθήκες, τότε που κάναμε τη μέθοδο project χρησιμοποιήσαμε τη βιβλιοθήκη του κήπου. Κάναμε πάρα πολλές επισκέψεις που εμένα τουλάχιστον μου άρεσαν πάρα πολύ. Και τώρα μου λείπουν. Δηλαδή τρία χρόνια που είμαι στο γυμνάσιο δύο επισκέψεις έχουμε πάει όλες κι όλες.

-Ποιες είναι οι εντυπώσεις σου από τις επισκέψεις αυτές, σου άρεσαν και γιατί;

-Ναι μου άρεσαν, πάρα πολύ.

-Γιατί;

-Γιατί, ε, μου έδιναν την ευκαιρία να δω πράγματα που από μόνη μου ίσως να μην πήγαινα να τα δω. Δηλαδή ένας Χανιώτης δε σηκώνεται στα καλά του καθουμένου να πάει στο ναυτικό μουσείο ή στο αρχαιολογικό μουσείο. Τώρα που είπα αρχαιολογικό μουσείο, θυμάμαι ότι τότε, πάνω σ' αυτά που...πάνω στα εκθέματα κάναμε διάφορα παιχνίδια και μας έμεναν.

-Τι εννοείς;

-Ε, πά...μετά την ξενάγηση ας πούμε...ε...καθόμασταν σε ομάδες και μας κάνατε ερωτήσεις πάνω σε μια κόλα χαρτί και είτε ήταν ας πούμε παιχνίδια μνήμης -τι θυμάσαι απ όλα αυτά που είδες, είτε πράγματα τι σου έμεινε, πώς το...πώς βλέπεις αυτό που είδες, ε σ' άρεσε; το τάδε γλυπτό σε άγγιξε; το θεώρησες απλό, το θεώρησες περίπλοκο- όλα αυτά.

-Τι άλλο κάνατε στις ομάδες μέσα στο μουσείο;

-Ε, τι άλλο;

-Εννοώ δραστηριότητες. **Υπήρχαν δραστηριότητες μέσα στο μουσείο;**

-Ναι, μέσα στο μουσείο τα κάναμε όλα αυτά, μέσα στο μουσείο. Λέγαμε...ε.. ναι.. την ώρα που γινόταν η ξενάγηση γινόταν κι αυτές οι δραστηριότητες.

-Βεατρίκη, εκπαιδευτική επίσκεψη για σένα, ή για σας, σήμαινε μια μέρα χωρίς σχολείο ή κάτι άλλο; Κι αν κάτι άλλο τι άλλο;

-Ε, μέρα χωρίς σχολείο δε σήμαινε. (γελάει) Γιατί μέρα χωρίς σχολείο είναι το Σαββατοκύριακο-κάθεσαι σπίτι σου και δεν είσαι οπωσδήποτε με τους φίλους σου μαζί και με τη δασκάλα σου. Δεύτερον μέρα χωρίς σχολείο, δεν πας να μάθεις κάτι...ε εκτός αν πας κάπου να ψυχαγωγηθείς εκπαιδευτικά...που αυτό κάναμε.

Ψυχαγωγούμασταν με εκπαιδευτικό τρόπο. Ε, μας άρεσε, το θεωρούσαμε κάπως σαν...σαν εκδρομή ας πούμε. Το θεωρούσαμε δεν το θεωρούσαμε όμως ε χάσιμο χρόνου. Το θεωρούσαμε κάτι ουσιαστικό τουλάχιστον εγώ. Το θεωρούσα κάτι που πάμε να δούμε, πάμε να μάθουμε, πάμε να μάθουμε κι άλλα, να ρουφήξουμε γνώσεις, να δούμε να μάθουμε.

-Ευχαριστώ. **Πότε και πόσο συχνά εφάρμοζε η δασκάλα σας το Πρόγραμμα ΜΕΛΙΝΑ;**

-Συνέχεια.

-Δηλαδή;

-Συνέχεια δηλαδή ε με το καλημέρα και με το καλό μεσημέρι, ε ο τρόπος εξέτασης ας πούμε, γινόταν πολύ συχνά με τη μέθοδο ΜΕΛΙΝΑ. Ε, είτε με διαγωνισμούς, είτε...έτσι ώστε να μας κάνει να...να θέλουμε να μάθουμε που να πάμε πιο μπροστά από την άλλη ομάδα. Μας έβαζε...υπήρχε άμιλλα μέσα στην τάξη. Μας έβαζε ε στόχους. Ε...ε θυμάμαι σε κάποια φάση μαθαίναμε την ιστορία, τη...μαζεύομασταν σε μια...σε ομάδες και μαθαίναμε ένα κομμάτι της ιστορίας και μετά κάθε ομάδα δίδασκε αυτό το κομμάτι. Αυτό δε...σου δίνεται συχνά η ευκαιρία να το κάνεις. Τώρα πια το κάνω στον τοίχο, δηλαδή δεν είναι το ίδιο. Και...δεν ξέρω ήταν κάτι πολύ διαφορετικό που...έβλεπες..έβλεπες τα πράγματα από τη σκοπιά του δασκάλου –κυρίως όταν δίδασκες εσύ το μάθημα και το μάθαινες!(γελάει) Αυτό ακόμα περισσότερο, το μάθαινες.

-Και κάθε πότε συνέβαινε – είπες πολύ συχνά, κάθε πότε; Ποια ώρα, την πρώτη, την τρίτη, την ...

-Την πρώτη, τη δεύτερη, την τρίτη, την τέταρτη, την πέμπτη, την έκτη, την έβδομη, α κι αν κάναμε και όγδοη και την όγδοη.

-Ευχαριστώ. **Βεατρίκη, καλέσατε στην τάξη σας στα πλαίσια του Προγράμματος ΜΕΛΙΝΑ, κάποιους «ειδικούς» σε εισαγωγικά να σας μιλήσουν για ένα θέμα; Αν ναι, ποιοι ήταν αυτοί οι άνθρωποι και πώς ήταν η επικοινωνία σας μαζί τους;**

-Αχά. Ναι. Ήρθαν πολλοί άνθρωποι να μας...μιλήσουν. Είχαν έρθει είτε γονείς παιδιών, ε- συνήθως έτσι- που είχαν να κάνουν ε...που είχαν...δούλευαν μ' ένα συγκεκριμένο θέμα και το οποίο μας ενδιέφερε εκείνη την περίοδο κι ερχόταν να μας μιλήσουν γι αυτό. Είτε αυτό ήταν παραδοσιακά όργανα, ή κάτι τέτοιο, ή ήρθε μια φορά ο κύριος Μαραγκάκης και μας μίλησε για την ποίηση, είδαμε...μας εξήγησε τι σημαίνει ευτυχία -γιατί είμαστε ή δεν είμαστε ευτυχισμένοι...ε μας...ήρθαν πολλοί άνθρωποι. Αλλά αυτό που θυμάμαι χαρακτηριστικά ήτανε ο κύριος Μαραγκάκης. Ήτανε ίσως και από τις τελευταίες και γι αυτό.

-Ευχαριστώ. **Πώς ήταν η επικοινωνία σας με τους ανθρώπους αυτούς; Αναπτύχθηκε επικοινωνία ανάμεσά σας;**

-Εξαρτάται, αν αυτός ο άνθρωπος ήταν κάποιος άγνωστος που είχε έρθει να μας μιλήσει για ένα θέμα συγκεκριμένο ε και άμα αυτός επεδίωκε να...να μας...να επικοινωνήσει μαζί μας, να μας προσεγγίσει, ε τότε βέβαια και επικοινωνούσαμε. Αλλά αν ήταν...ψιλοψυχρός λίγο έτσι πολύ σοβαρός...που κάναμε ένα αστείο και χμ έβηγε. Εντάξει, αυτό ήταν πιο πολύ...δε μας έκανε τόσο διάθεση να τον προσεγγίσουμε.

-Ευχαριστώ. **Συμμετείχατε οι μαθητές, στο σχεδιασμό δράσεων και δραστηριοτήτων του Προγράμματος ΜΕΛΙΝΑ; Και αν ναι πόσο συχνά;**

- Συνέχεια. (γελάει)

-Πώς;

-Πώς; Αφού εμείς μαθαίναμε! Τι πώς; Πώς;

-Πώς συμμετείχατε;

-Πώς συμμετείχαμε...

-Στο σχεδιασμό.

-Α, στο σχεδιασμό! Όχι, το σχεδιασμό τον έκανε κυρίως η δασκάλα μας. Ε, και μετά..εμείς ε αυτό το σχεδιασμό (γελάει) τον κάναμε πράξη. Δηλαδή, το σχεδιασμό, εμείς όχι δεν τον κάναμε. Τον κάναμε

σε ελάχιστες περιπτώσεις, δε μπορώ να θυμηθώ καμία. Ο σχεδιασμός γινόταν από τη δασκάλα μας ε... και ίσως ήταν ένας σχεδιασμός που μας προέτρεπε να φτιάξουμε έναν άλλο σχεδιασμό -όπως η μέθοδος project.

-Δηλαδή;

-Δηλαδή...

-«Σχεδιασμός από τη δασκάλα που σας προέτρεπε να φτιάξετε έναν άλλο σχεδιασμό», μπορείς να μου το αναπτύξεις λίγο αυτό;

-Ε, ας πούμε ερχόταν η δασκάλα μας και μας έλεγε ότι θα δουλέψουμε μια μέθοδο project, πάνω σε τι θα δουλέψουμε, ποιο θέμα...είτε για τα επτά θαύματα...

-Είχατε δικαίωμα να επιλέξετε τα θέματα ή σας επιβάλλανε;

-Είχαμε, είχαμε. Είχαμε δικαίωμα να τα διαλέξουμε. Συνήθως, «μας έδινε το θέμα» με την έννοια αν θα μιλούσαμε για τα επτά θαύματα ή αν θα μιλούσαμε για το μινωικό πολιτισμό -μ' αυτή την έννοια, αλλά εμείς όταν χωριζόμασταν σε ομάδες είχαμε το δικαίωμα να...επιλέξουμε ποιο από τα θέματα...από τις κατηγορίες, ποια από τις κατηγορίες, θέλαμε να αναπτύξουμε. Όταν δεν υπήρχε συμφωνία, κάναμε κλήρωση, δηλ δε μας επέβαλε ποτέ κάτι.

-Στη συνέχεια δηλ ο σχεδιασμός ήταν δικός σας;

-Ναι. Δηλαδή μέσα στην τάξη, ε μας...μας ρωτούσε και μας έλεγε: «Τι θα συμπεριλάβετε σε μια εργασία;» Η...η δασκάλα μας ήξερε τι θα έπρεπε να συμπεριλάβουμε. Απλώς μας ρωτούσε για να το πούμε από μόνοι μας και να...να μας κολλήσει. Δεν ήταν δηλ ότι ερχόταν μέσα στην τάξη και μας τα λεγε έτσι. Είχε κάτσει, είχε κάνει δουλειά και μετά ερχόταν και προσπαθούσε αυτή τη δουλειά που την είχε στο μυαλό της, να μας την κάνει να την πούμε εμείς. Να τη βγάλει από μέσα μας, έτσι ώστε να τα μάθουμε.

-Σ' ευχαριστώ πάρα πολύ. Σε ικανοποίησε Βεατρίκη η συμμετοχή σου στο Πρόγραμμα ΜΕΛΙΝΑ, να ή όχι και γιατί;

-Η συμμετοχή μου; Πολύ, πάρα πολύ! Πάρα πάρα πολύ! Ε, αισθανόμουν πάρα πολύ τυχερή που έκανα το Πρόγραμμα ΜΕΛΙΝΑ, που συμμετείχα, που το έζησα, ε ...

-Γιατί;

-Γιατί; ε ίσως επειδή ήμασταν και το συγκεκριμένο τμήμα, δεν ξέρω, (γελάει) ίσως επειδή ήταν η συγκεκριμένη δασκάλα, ε...δεν είναι το Πρόγραμμα από μόνο του κάτι. Είναι αυτός που το...που το κάνει πράξη. Είναι ο δάσκαλος και οι μαθητές. Το δικό μου τμήμα έζησε το Πρόγραμμα ΜΕΛΙΝΑ με έναν τρόπο ιδανικό. Α.. άλλα τμήματα, άλλες τάξεις μπορεί να μην το έζησαν έτσι και να μην κατάλαβαν τι σημαίνει ουσιαστικά. Το Πρόγραμμα ΜΕΛΙΝΑ για άλλους σημαίνει ε...τρόπος μάθησης με διασκέδαση και η άλλη σημαίνει συναίσθημα. Εγώ τώρα όταν σκέφτομαι πρόγραμμα ΜΕΛΙΝΑ σκέφτομαι τις σχέσεις που είχα με τους συμμαθητές και με τη δασκάλα μου, να πω την αλήθεια. Και που πάνω σ' αυτή τη σχέση, χτιζόταν όλα τα υπόλοιπα και.. ε με βάση αυτή τη σχέση, έβρισκε ιδέες η δασκάλα μας έτσι ώστε να μας κάνει να...μάθουμε. Να μας βρίσκει τρόπους έτσι ώστε να λειτουργήσει το Πρόγραμμα ΜΕΛΙΝΑ.

-Ευχαριστώ Βεατρίκη. Ποια είναι η γνώμη σου για το υλικό (παραμύθια, παιχνίδια εκπαιδευτικά, εκπαιδευτικούς φακέλους του προγράμματος ΜΕΛΙΝΑ) που επεξεργαστήκατε στην τάξη με τη βοήθεια της δασκάλας σας στα πλαίσια του Προγράμματος;

-Ε, πώς ξεκίνησε η ερώτηση;

-Ποια είναι η γνώμη σου για το υλικό αυτό.

-Α, ναι. Ε, ήταν...ήταν κάτι που ήταν αναγκαίο. Ε, ε αν όχι, ε, ήταν...ήταν κάτι που επέκτεινε τις γνώσεις μας, ήταν μια επέκταση των γνώσεων, μια επέκταση των πληροφοριών, που είχαν τα βιβλία, ε...υπήρχε οργάνωση, δεν ήταν κάτι το...ε δεν ήταν κάτι κουτουρού, ήταν...υπήρχε οργάνωση, ε υπ...υπήρχαν...ήταν κάτι πολύ...ωρ...πολύ ωραίο και πολύ...ουσιαστικό.

-Το υλικό;

-Το υλικό...το υλικό.

-Ευχαριστώ. *Σας βοήθησε το υλικό αυτό να μάθετε περισσότερα πράγματα, να ανακαλύψετε περισσότερα πράγματα για το θέμα που επεξεργαζόσασταν; Ήταν βαρετό; Ήταν κουραστικό; Ήταν πάνω ή κάτω από τις δυνατότητές σας; Μπορείς να το κριτικάρεις λίγο περισσότερο;*

-Το υλικό αυτό...ε το υλικό αυτό συνήθως μας άρεσε. Πάντα μας άρεσε το υλικό. Ε...να πω παράδειγμα;

-Ναι.

-Τότε που κάναμε το...“powder boy” με το λευκό αγόρι, το υλικό μ’ άρεσε, η ταινία μου άρεσε, η ανάλυση μου άρεσε, αλλά θυμάμαι –κι ακόμα το θυμάμαι- ότι διαφωνούσα με όλη την τάξη. Ποιο ήταν το συμπέρασμα, όλη η τάξη είχε διαφορετικό...διαφορετική άποψη από μένα. Αυτό, δε μ’ έκανε να πάψω να το πιστεύω. Ε...είπα τα επιχειρήματά μου, είπα τους λόγους μου...α όπως κι είπαν όλοι οι υπόλοιποι τους δικούς τους.

-Πολύ ωραία, ευχαριστώ. *Η εργασία πώς γίνονταν; Είπες προηγουμένως «σε ομάδες»;*

-Ναι.

-Α, η εργασία λοιπόν σε ομάδες σου άρεσε ναι ή όχι και γιατί;

-Ε, μ’ άρεσε πολύ, γιατί...ε συνεργαζόμουνα με τους συμμαθητές μου, γιατί αν...δεν...αν και ζούσα έξι χρόνια μ’ αυτά τα παιδιά ίσως με κάποιο να μην είχα αναπτύξει και τόσο πολύ μια σχέση. Ήμασταν μεν δεκαοχτώ, ήμασταν μεν λίγοι...αλλά...ε, αυτά τα τρία χρόνια ήρθαμε κοντά...τόσο κοντά, τόσο κοντά. Ε, όταν βλέπεις αδυναμίες του άλλου την ώρα που εργάζεται, όταν βλέπεις τα ταλέντα του, όταν μπορείς να συνεργαστείς, όταν βλέπεις το ότι πρέπει να συμβιβαστείς...είναι η ζωή.

-Ευχαριστώ. *Συνεργάστηκες εύκολα ή είχες προβλήματα μέσα στην ομάδα; Κι αν είχες προβλήματα πώς τα αντιμετώπισες;*

-Ε, δεν ήταν ό,τι πιο εύκολο. Έτσι; Δεν είναι ό,τι πιο εύκολο, ξαφνικά να αρχίσεις να συνεργάζεσαι. Ε...και μ’ αυτά τα παιδιά που τα ξέρω τόσα χρόνια, υπήρξαν διαφωνίες, υπήρξαν τσακωμοί, υπήρξαν «τα παρατάω αφήστε με φεύγω απ την ομάδα». Υπήρχε και μια άλλη φωνούλα που έλεγε «έλα καλύτερα να πάμε να τα κάνουμε γιατί...να περάσουμε την άλλη ομάδα»,(γελάει) α υπήρχε και μια άλλη φωνούλα σε στιλ « -έλα μωρέ ας μείνουμε ενωμένοι, μη μαλώνετε! – όχι , εμένα δε μ’ ενδιαφέρει, φεύγω». (γελάει) Υπήρχαν, υπήρχαν αυτά....

-Πώς τα αντιμετώπισατε;

-Πώς τα αντιμετώπισαμε; Α, τα βρίσκαμε στο τέλος, σκεφτόμασταν ότι...τι θα κάνουμε δηλαδή; Τι, τι σημαίνει φεύγω από την ομάδα; τι, ποιος είσαι εσύ που θα φύγεις από την ομάδα; ε, ...είχαμε γράψει ολόκληρη έκθεση σ’ αυτό, ήμασταν στο «εμείς» όχι στο «εγώ». Ε δε...ακριβώς επειδή είχαμε μάθει ως ιδανικό μέσα στην τάξη τη λέξη «ομάδα» την είχαμε κάτι...την είχαμε εξιδανικεύσει στο τμήμα, ε, μετά το είχαμε όλοι μες στην ομάδα και λέγαμε... «ε, ας το καταφέρουμε».

-Ευχαριστώ. *Ο τρόπος διδασκαλίας του μαθήματος, σε βοηθούσε να καταλάβεις περισσότερο ή λιγότερο το μάθημα; Και γιατί;*

-Περισσότερο. Γιατί; Γιατί ε, μπαίναμε βαθιά μες στο μάθημα. Το αναλύαμε. Το δουλεύαμε. Το το...πραγματικά όμως το δουλεύαμε. Ε, ιστορία: κρίναμε, γιατί; πώς; τι έφερε τι; ε...μαθηματικά: σκαλάκια, προπαίδια, ε πώς στη διαίρεση, πώς στον πολλαπλασιασμό; Στον πολλαπλασιασμό κατεβαίνουμε-γιατί είναι πιο εύκολος, στη διαίρεση ανεβαίνουμε γιατί είναι πιο δύσκολη. Υπήρχαν πράγματα που μας έκαναν να...βλέπαμε πράγματα από πολλές σκοπιές-αυτό κυρίως. Είχαμε μάθει να κοιτάμε ένα μολύβι όχι μόνο από τη μύτη, να το κοιτάμε κι από το πλάι, να το κοιτάμε κι από κάτω...αυτό ήταν μια κίνηση που γινόταν πάρα πολύ συχνά μέσα στην τάξη. Σήκωνε η δασκάλα μας ένα μολύβι μέσα στην αίθουσα και...αυτόματα βλέπαμε ότι αυτοί που ήταν στην άκρη της αίθουσας...το βλέπαν απ’ την άκρη, αυτοί που ήταν στο κέντρο το βλέπαν από κάτω...ας πούμε...δεν...βλέπαμε κάτι από πολλές σκοπιές. Βλέπαμε ένα γεγονός ε είτε από την πλευρά των «εχθρών» είτε από την μεριά των...των δικών μας. (γελάει) Δηλαδή πολύ συχνά δικαιολογούσαμε και τους εχθρούς! Και αυτό είναι κάτι πολύ σημαντικό.

-Ευχαριστώ. *Στα πλαίσια του Προγράμματος ΜΕΛΙΝΑ κάνατε Βεατρίκη καινούρια πράγματα στην τάξη εκείνα τα τρία χρόνια; Αν ναι ποια;*

-Αν κάναμε καινούρια πράγματα...με ποια έννοια;

-Πράγματα δηλαδή που...

-Δεν τα χαμε ξανακάνει;

-Χμ...

-Που δε...ε...κάναμε χα (γελάει) πράγματα που...μαθαίναμε τρόπους που δεν είχαμε ξανακάνει. Τρόποι μάθησης, τρόπους συμπεριφοράς, ε...ξεπεράσαμε διάφορα «εγώ», ε ξεπεράσαμε διάφορες ντροπές –« όχι εγώ, εσύ», τέτοιου στιλ πράγματα, ε και έμαθα χα (γελάει) να...να αγαπάω τον εαυτό μου. Ε, δεν ξέρω είμαι «ψωνισμένη» με τον εαυτό μου, ε δεν ξέρω (γελάει), με την καλή έννοια, ε...και μ' αρέσει. Δεν ξέρω. Εγώ αυτό το έμαθα εκεί. Να αγαπάω αυτό που κάνω. Να βγαίνω, να μπαίνω στο σχολείο και να ξέρω: « θα περάσω καλά και θα μάθω». Και είμαι ένα σφουγγάρι που θα τραβήξει γνώσεις. Κάναμε... καινούρια πράγματα όπως είπα πιο πριν, όλο αυτό το υλικό, λέω αυτό...λέω να...κάναμε τέχνες παραπάνω. Ε, κινηματογράφο, θέατρο, λογοτεχνία, ποίηση, τραγούδι, ζωγραφική, όλα. Όλα αυτά τα...τα συνδέαμε όταν κάναμε ατομικές...ατομικά project, είχαμε ένα ...συνδέονταν όλα το ένα με το άλλο. Είχαμε να βρούμε για μια χώρα, πάνω σ' αυτή τη χώρα βρίσκαμε ένα τραγούδι, ακούγοντας το τραγούδι τι ζωγραφίζεις; βλέποντας τη ζωγραφιά τι γράφεις; ε...πράγματα καινούρια που...όχι μόνο καινούρια «μοναδικά» γιατί...κάτι καινούριο το βλέπεις και συνεχίζει, αυτό ήταν κάτι μοναδικό γιατί τώρα...δεν... ..υπάρχει τόσο στο γυμνάσιο. Εγώ βέβαια πήγα σε γυμνάσιο που δεν...κάνει το Πρόγραμμα ΜΕΛΙΝΑ και δεν το ξέρω αυτό. Στο τέταρτο γυμνάσιο ας πούμε που λένε...δεν ξέρω...δεν ξέρω...δεν μπορώ να φέρω γνώμη πάνω σ' αυτό.

-Για να κάνετε όλα αυτά τα καινούρια πράγματα που ανέφερες μόλις προηγουμένως, χρειαστήκατε- δασκάλα και μαθητές- άλλα μέσα εκτός από τα βιβλία σας;

-Ναι.

-Ποια;

-Το μυαλό μας, την καρδιά μας, τα χέρια μας, ε...κυρίως αυτά, υπήρχε και μια ζωγραφιά μέσα στο τμήμα μας που έδειχνε αυτά τα τρία- «την Αγία Τριάδα», ε...χρειαζόμασταν όλα αυτά που μας έδινε η δασκάλα μας, ε το υλικό που μας έδινε ε...είτε ένα κείμενο, είτε μια ταινία- ένα ερέθισμα-, τη βοήθεια της δασκάλας μας πολύ, πάρα πολύ, ..ε, τον τρόπο της να μας κάνει να επιμένουμε, να...να δουλεύουμε, να έχουμε ε να...επιμονή, ε....

-Και μέσα...

-Υλικά μέσα;

-Ναι, ναι και υλικά μέσα.

-Υλικά μέσα, ε υφάσματα, χαρτόνια, ε ό,τι βάφει, ε...τι άλλα, ε...τηλεοράσεις, οθόνες, ε...τοιίχους για να προβάλλουμε, (γελάει) slides, ε χαρτιά, αμέτρητα χαρτιά, σημειώσεις, .

-Ευχαριστώ πάρα πολύ. **Είχατε εργασίες για το σπίτι Βεατρίκη στα πλαίσια του Προγράμματος ΜΕΛΙΝΑ; Αν ναι, τι είδους εργασίες;**

-Είχαμε και είχαμε ε...και τους δύο τύπους εργασιών.

-Δηλαδή;

-Τώρα...τους απλούς, τους συνηθισμένους, πέντε και πέντε κάνει δέκα, δηλαδή ασκήσεις...ε τα στάνταρ πράγματα που εντάξει πρέπει να γίνουν και είχαμε κι επιπλέον πράγματα...η...συνήθως αυτό ήταν μια έκθεση πάνω σε κάτι που είχαμε πει εκείνη την ημέρα. Ότι θα καταθέταμε τα συναισθήματά μας, όλα μας τα μέσα, ότι πιστεύαμε γι αυτό το συγκεκριμένο θέμα, ε...

-Οι εργασίες που είχατε στο σπίτι στα πλαίσια του ΜΕΛΙΝΑ...

-Στα πλαίσια του ΜΕΛΙΝΑ....

-Ήταν ευχάριστες και γιατί;

-Ήταν ευχάριστες, γιατί...γιατί;...Ε, άμα το κάνεις θα καταλάβεις γιατί.(γελάει). Γιατί ε...γιατί ήταν κάτι έξω από τα συνηθισμένα. Ήταν κάτι το πρ...κάτι πρωτότυπο.

-Η έκθεση είναι κάτι πρωτότυπο;

-Η έκθεση «συναισθημάτων» ναι είναι. «Η έκθεση συναισθημάτων» είναι. Η έκθεση...κατ' αρχήν στο γυ...στο δημοτικό δε γράφαμε...ε...άλλα δημοτικά ά...άλλα παιδιά δε γράφανε εκθέσεις που να καταθέτουν όλα τους τα επιχειρήματα, όλα τους τα μέσα για να πείσουν για κάτι, για μια προσωπική γνώμη. Κάναμε πράγματα παραπέρα. Κάναμε πράγματα που μας άρεσαν, που μας έκαναν

να...θέλουμε να...πήγαινα σπίτι και προτιμούσα να γράψω την έκθεση από το να γράψω την άσκηση. Έκανα και τα δύο. Αλλά ήταν και τα δύο ευχάριστα.

-Εκτός από εκθέσεις, άλλες εργασίες κάνατε;

-Εικαστικές;

-(καταφατικό νεύμα)

-Ναι, κάναμε. Ε, είτε ετοιμάζαμε κάτι εικαστικό να πάμε, είτε...ε μια σκέψη, ένα ποίημα-έτσι σαν έκφραση-, ένα ποίημα, ε ας πούμε ..όλοι κάναμε μια παραλαγή του «Ερωτόκριτου» στην οποία κάναμε και θεατρικό στο τέλος -για να ξαναπώ για τα θεατρικά. Ε, όλοι ετοιμάζαμε κάτι για το οποίο...το οποίο θα παρουσιάζαμε την επόμενη μέρα. Γι αυτό, αυτό το πράγμα γινόταν καλά, απ όλους. Αφιερώναμε όλοι χρόνο.

-Ευχαριστώ. **Πώς ήταν οι σχέσεις ανάμεσα σε σας και στη δασκάλα σας στα πλαίσια του Προγράμματος;**

-Πώς ήταν οι σχέσεις....

-Και...οι σχέσεις αυτές διέφεραν όταν η κυρία σας έκανε Πρόγραμμα ΜΕΛΙΝΑ ή όταν σας έκανε το κανονικό μάθημα στην τάξη;

-Όχι δε διέφεραν. Κατ' αρχήν να πω πως ήτανε Οι σχέσεις. Οι σχέσεις ήτανε πάρα πολύ στενές, δεν ήταν...ήταν κάτι παραπάνω από σχέση δασκάλου μαθητή. Ήταν κάτι παραπάνω- δεν ήταν φιλική, δεν ήταν αδελφική, δεν ήταν...ε...μητρική ή κάτι τέτοιο. Ήταν μια αγάπη...ε δεν μπορεί να προσδιοριστεί. Είναι η συγκεκριμένη αγάπη που δεν υπάρχει αλλού. Είναι το συγκεκριμένο συναίσθημα...ήταν πολύ συνα...ήταν πολύ στενή η σχέση μας, ε...και...ε μεταξύ των παιδιών-αν όχι όλων έστω κάποιων μεταξύ τους, και όλων των παιδιών με τη δασκάλα τους και το αντίστροφο, πιστεύω. Δηλαδή, ε όταν μιλούσαμε μέσα στην τάξη και αυτή...και υπήρχε αυτή η ηλεκτρισμένη ατμόσφαιρα, ε ακούγαμε όλοι. Υπήρχαν δάκρυα (γελάει)-μέσα στην τάξη, κι όχι μόνο δικά μου-που είμαι ευαίσθητη ας πούμε, υπάρχουν παιδιά που...αν ...εκείνες τις στιγμές αναρωτιόμουν. Λέω: «Το νιώθει όπως εγώ;» και βλέπω ότι το νιώθει ίσως περισσότερο από εμένα ..α αυτή τη στιγμή. Ή...ή το ίδιο, μπορεί και λιγότερο. Αλλά όλοι, όλοι είχαμε μια φοβερή επαφή μεταξύ μας και...ναι διέφεραν πολύ αυτές οι σχέσεις από άλλες σχέσεις.

-Από «άλλες σχέσεις»;

-Ε, δασκάλων μαθητών...υπήρχε και άλλο ένα σκέλος...

-Το άλλο σκέλος είναι αν οι σχέσεις που είχατε με τη δασκάλα σας...

-διέφεραν...

-Απλά.... στα πλαίσια του Προγράμματος ΜΕΛΙΝΑ όταν είχατε δραστηριότητες που αφορούν το ΜΕΛΙΝΑ ήταν διαφορετικές από τις σχέσεις που είχατε πάλι με τη δασκάλα σας στο κανονικό μάθημα- όταν έκανε τα κανονικά μαθήματα.

-Συνέχεια, συνέχεια

-Δηλαδή αν η σχέση αυτή και η επαφή αναπτύσσονταν έτσι μόνο όταν έκανε ΜΕΛΙΝΑ;

-Όχι. Όχι γιατί ήταν πραγματική η σχέση, δεν μπορούσε να σταματήσει στα...στα όρια του Προγράμματος ΜΕΛΙΝΑ. Δηλαδή όταν κάνουμε ΜΕΛΙΝΑ είμαστε άλλοι και όταν κάνουμε μαθηματικά είμαστε άλλοι; Αν και...τα μαθηματικά μπορεί να είναι ΜΕΛΙΝΑ, γιατί όπως είπα πριν, συνέχεια εφαρμόζοταν αυτό το Πρόγραμμα. Ε, το ΜΕΛΙΝΑ ήταν η σχέση μας.

-Ευχαριστώ. **Στα πλαίσια του Προγράμματος συνεργαστήκατε με διαφορετικά τμήματα της ίδιας τάξης του σχολείου σας;**

-Ε, ναι. ε...συνεργαστήκαμε...ε...

-Εννοώ, ήσασταν ας πούμε στ2...

-Ναι.

-Συνεργαστήκατε με το στ1 και το στ3;

-Όχι τόσο. Ε, ναι. Συνεργαστήκαμε. Ε, όχι στα ίδια πλαίσια βέβαια όπως...όχι με το...τα ίδια δεδομένα όπως μέσα στο τμήμα, αλλά ναι υπήρξαν και εργασίες που κάναμε όλοι μαζί. Ε, ..καλά, να μην αναφέρω το τέλος της χρονιάς -αυτό γίνεται έτσι κι αλλιώς- αλλά...μ...ναι υπήρχαν κι άλλες

εργασίες. Ε...αυτή τη στιγμή...ε...δεν μπορώ να σκεφτώ...κάποια συγκεκριμένα, απλώς σκεφτόμουν ότι...γενικώς...να υπήρχε ένα...διάφορες εργασίες.

-Τι θετικό και τι αρνητικό αποκόμισες από τη συνεργασία αυτή;

-Ε, χα, χα εξαρτάται το τμήμα. Βασικά εγώ με τα παιδιά είχαμε πολύ καλές σχέσεις. Ε...υπήρχε κάτι υπόγειο ίσως, με τα άλλα τμήματα. Μια ψύχρα υπόγεια. Ε...δεν ξέρω σε τι οφειλόταν...αχ...ή μάλλον δε θέλω να πω. Δε μπορώ να...να είμαι σίγουρη. Ε...είτε ήταν επειδή...εφαρμόζαμε διαφορετικά Προγράμματα ΜΕΛΙΝΑ και βλέπαμε τα μαθήματα αλλιώς-βλέπαμε το σχολείο αλλιώς, βλέπαμε τη φυσική αλλιώς. Δράση-αντίδραση για μένα, δε σημαίνει αυτό που έλεγε η φυσική...ε και...εμείς δε διαχωρίζαμε τόσο μέσα μας τα...τα μαθήματα...με με το Πρόγραμμα ΜΕΛΙΝΑ. Ήταν ένα για μας. Ίσως αυτά τα παιδιά να βλέπαν το Πρόγραμμα ΜΕΛΙΝΑ κάπως διαφορετικά...μάλλον...ίσως ήταν ο εκπαιδευτικός, ήταν τα παιδιά; που το...το λαμβάνανε έτσι; Δεν ξέρω.

-«Κάτι υπόγειο»;

-Υπόγειο.

-Χωρίς να θέλω να γίνω αδιάκριτη επειδή είπες ότι...

-Ναι...

-Απλά μια έτσι γενική αίσθηση του τι εννοείς «κάτι υπόγειο».

-Υπόγειο, ε...

-Πώς το εισέπραττες;

-Τα παιδιά, ε, στα διαλείμματα παίζαμε όλοι μαζί ποδόσφαιρο...Ε, ..όμως όταν μπαίναμε στο τμήμα, όταν μπαίναμε στην αίθουσα, γινόμασταν αυτόματα «Παναθηναϊκός –Ολυμπιακός». Ήμασταν άλλοι. Ε, στο διάλειμμα το βλέπαμε όλοι «8^ο Δημοτικό»...τότε το βλέπαμε στ1, στ2, στ3, δυστυχώς.

-Ευχαριστώ. **Το Πρόγραμμα ΜΕΛΙΝΑ σε βοήθησε να αγαπήσεις περισσότερο το σχολείο ή όχι; και γιατί;**

-Να το αγαπήσω; Αυτό το είπα από την αρχή (γελάει), ότι φυσικά και μ' έκανε να το αγαπήσω-αυτός είναι ο στόχος πιστεύω του Προγράμματος ΜΕΛΙΝΑ.

-Γιατί; Γιατί το αγάπησες εσύ;

- (γελάει) Ίσως γιατί ήταν η συγκεκριμένη σχέση, ίσως επειδή ήταν το Πρόγραμμα ΜΕΛΙΝΑ– όπως είπαν υπάρχουν ΜΕΛΙΝΑ και ΜΕΛΙΝΑ. Το συγκεκριμένο ΜΕΛΙΝΑ, εμένα μου άρεσε πολύ, γι αυτό μ' άρεσε να πηγαίνω στο σχολείο. Ε...ήταν ..θυμάμαι χαρακτηριστικά μετά από μία...μετά από διακοπές πρέπει να ήταν, μπήκαμε στην τάξη και...ε ήταν πρώτη ώρα και ξεκινήσαμε να μιλάμε...Και μιλούσαμε και λέγαμε και μιλούσαμε και λέγαμε και μιλούσαμε ...και χτυπάει το κουδούνι για διάλειμμα και χαλιόμαστε όλοι(γελάει) -επειδή ήτανε διάλειμμα- (γελάει) χα χα χα! Δηλαδή...άντε να μου ξαναγίνει εμένα τώρα αυτό.

-Ευχαριστώ. **Το Πρόγραμμα ΜΕΛΙΝΑ –Εκπαίδευση και Πολιτισμός επηρέασε τη ζωή σου Βεατρίκη, μέχρι τώρα; Και αν ναι γιατί;**

-Βεβαίως. Πολύ. Ε τώρα...το Πρόγραμμα...και υλικά –δηλ όταν λέω υλικά εννοώ...όχι συναισθηματικά- ε με βοήθησε στο να δουλεύω. Τον τρόπο οργάνωσης, όπως είπα -το παράδειγμα του «ήλιου»- πιο πριν. Έμαθα...έμαθα να ξεχωρίζω τις στιγμές μου, αλλά το συγκεκριμένο -το να ξεχωρίζω τις στιγμές μου...με βοηθούσε και μένα να ξεχωρίζω διάλειμμα από διδακτική ώρα ε...αλλά και να ξεχωρίζω κι άλλες στιγμές.

-Δηλαδή;

-Μες στη ζωή μου, μέσα στις σχέσεις μου με τους ανθρώπους. Ε, το Πρόγραμμα ΜΕΛΙΝΑ -το συγκεκριμένο Πρόγραμμα ΜΕΛΙΝΑ όπως είπα- ε...ε...μ' έκανε να...να μπαίνω πιο βαθιά στις σχέσεις...και να είμαι περήφανη όταν κλαίω. Δεν ξέρω...

-«Να είσαι περήφανη όταν κλαις»; Είναι καλό να κάνουμε τους ανθρώπους να κλαίνει;

-Να κλαίμε από συγκίνηση και να πω και κάτι...όταν κλαίει κάποιος μ.. από στενοχώριαε...το ότι μπορεί και κλαίει δηλαδή μπορεί και αισθάνεται, σημαίνει ότι είναι άνθρωπος, είναι....

-Βεατρίκη, το Πρόγραμμα ΜΕΛΙΝΑ –Εκπαίδευση και Πολιτισμός, αξίζει κατά τη γνώμη σου να γενικευτεί σε όλα τα δημοτικά σχολεία της Ελλάδας ή όχι και γιατί;

-Ναι. Σαφώς. Να γενικευτεί. Βεβαίως χρειάζεται κι ένα ταλέντο να...να...διδάξεις το Πρόγραμμα ΜΕΛΙΝΑ, με την έννοια ...ότι όπως υπάρχουν ΜΕΛΙΝΑ και ΜΕΛΙΝΑ, δεν ξέρω αν όλα τα παιδιά θα ζήσουν το ίδιο ΜΕΛΙΝΑ όπου έζησα εγώ. Ε...αυτό ήταν ένα κομμάτι της ζωής μου, δεν ήταν απλώς ένα Πρόγραμμα που έκανα...που συμμετείχα. Όμως το Πρόγραμμα ΜΕΛΙΝΑ όσον αφορά τον τρόπο μάθησης, ναι ήταν κάτι που...που με βοήθησε πάρα πολύ και άσχετα με τη σχέση που είχα, πιστεύω ότι θα βοηθήσει όλα τα παιδιά. Όταν μαθαίνεις γεωγραφία ε...μ' ένα τρόπο διαφορετικό-όπως...όπως αυτά που είπα, όταν μαθαίνεις γεωγραφία με ένα τρόπο διαφορετικό, σου μένει.

-Είπες προηγουμένως «χρειάζεται κάποιο ταλέντο να έχεις» για το...

-ΜΕΛΙΝΑ.

-Τι εννοούσες;

-Ε, για το συγκεκριμένο ΜΕΛΙΝΑ που έζησα εγώ, το ταλέντο σε εισαγωγικά, ε...ήταν το επίπεδο συναισθηματικής νοημοσύνης που είχε η δασκάλα μας, όπως κι εμείς. Ε, αυτό.

-Ευχαριστώ. **Θεωρείς ότι το Πρόγραμμα ΜΕΛΙΝΑ βοήθησε εσένα προσωπικά να αποκτήσεις κάποιες ιδιαίτερες ικανότητες ή να τις ανακαλύψεις-αν τις είχες, κι αν ναι, ποιες;**

-Ε, λοιπόν ναι. Αν είχα κάποια να την ανακαλύψω, ναι. Δεν μου δημιούργησε ικανότητες. Κανένας άνθρωπος δε δημιουργεί ικανότητες, πιστεύω ότι κάθε άνθρωπος έχει όλες τις ικανότητες και ανάλογα...σε ποιο του αρέσει και ποια...ε...τον τραβάει πιο πολύ, αναπτύσσει.

-Σ' εσένα;

-(γελάει) Σε μένα; Ε...η ποίηση. Ε, σιγά σιγά έβλεπα ότι...άρεσαν και στη δασκάλα μου αλλά και σε μένα αυτά που έγραφα. Και με ώθησε η δασκάλα μου να γράφω. Κι άλλο κι άλλο και... «ο Ερωτόκριτος» που είναι καθαρά ΜΕΛΙΝΑ αυτό το πράγμα...ναι...με βοήθησε πάρα πολύ. Με...ας πούμε τώρα γράφω εγώ ένα ποίημα –ιστορία. Δεν...δεν είναι ο Ερωτόκριτος, ούτε είναι το επίπεδο του Ερωτόκριτου (γελάει), -ο Βιτσέντος Κορνάρος είναι ένας, αλλά...είναι κάτι παρόμοιο.

-Εννοείς τώρα;

-Τώρα τώρα, το γράφω. Όχι τώρα τώρα, αλλά αυτό τον καιρό.

-Αυτό τον καιρό, ναι...έχεις ποιητική συλλογή;

-Ναι. Ε, αρκετά ποιήματα, πόσα; Πολλά δεν τα χω μετρήσει. Και εντάξει όσο γράφω βελτιώνομαι πιστεύω. Δηλαδή όταν...όταν διαβάζω τα παλιά μου, ε...άλλα μ' αρέσουν-συμφωνούν μ' αυτά που αισθάνομαι τώρα, άλλα...τα βρίσκω είτε πολύ μελό, είτε πολύ κρύα, είτε πολύ.

-Πολύ ωραία.

-Πολύ..

-Ευχαριστώ. **Α...Θα θελες να εφαρμοστεί το Πρόγραμμα ΜΕΛΙΝΑ και στο γυμνάσιο; Ναι ή όχι, κι αν ναι, γιατί;**

-Θα ήθελα να εφαρμοστεί, ε...γιατί...ε...ε...γιατί είναι...είναι κάτι που με βοηθά να μαθαίνω, έχω όρεξη να μαθαίνω, έχω όρεξη να διαβάζω βιβλία, ε το...το ότι τώρα κάθομαι και διαβάζω, είναι κάτι...είναι μες στο μυαλό μου μια στάμπα που λέει «ξεχωρίζουμε τις στιγμές μας», «βάλε ένα στόχο, πέτυχέ τον» εγώ στη δευτέρα γυμνασίου είχα βάλει στόχο να μπω στη σημαία. Μπήκα. Δεν την κρατούσα, μπήκα (γελάει) Είδα...αυτό που είχα βάλει στόχο. Ήταν κάτι...ε, .. «στόχοι», είναι κάτι πολύ σημαντικό, κάτι που με βοηθά να προχωράω- όχι για να κερδίσω...όταν μπήκα ας πούμε στη σημαία, δε μπήκα για να μου πουν όλοι μπράβο. Έβαλα αυτό το στόχο, για να κάθομαι να διαβάζω. Κι έβαλα αυτό το στόχο, για να...γιατί όταν τον πέτυχα πια, ε, αισθανόμουνά πάρα πολύ ωραία. Με τον εαυτό μου.

-Ευχαριστώ. **Οι άλλοι μαθητές στο γυμνάσιο, έχουν να ωφεληθούν από την εισαγωγή ενός Προγράμματος τέτοιου στο χώρο τους-του γυμνασίου;**

-Ναι, πιστεύω πως έχουν. Γιατί θα μάθουν να δουλεύουν με ένα διαφορετικό τρόπο. Θα δουν πως μπορούν να δουλέψουν. Βέβαια, βέβαια...ε...το Πρόγραμμα ΜΕΛΙΝΑ θέλει χρόνο. Θέλει να μπορείς να αφιερώσεις χρόνο κι αυτός ο χρόνος με το εκπαιδευτικό σύστημα που υπάρχει αυτή τη στιγμή στο γυμνάσιο και στο λύκειο, δεν υπάρχει. Δηλαδή, όταν εγώ ξέρω ότι πρέπει να πάω στο λύκειο κι έχω ήδη ειδικά τα φροντιστήρια, εντάξει τώρα δεν έχω αλλά όταν θα πάω στο λύκειο το θέμα δε θα ναι

«πώς θα μάθω», θα είναι «πόσα θα μάθω». Θα είναι να τελειώσω το βιβλίο, να τελειώσει η ύλη για να δώσω πανελλήνιες.

-Ευχαριστώ.

-....

-Έχω την αίσθηση ότι σε διέκοψα, συγγνώμη.

-Όχι.

-Ολοκλήρωσες;

-Ναι, ναι εντάξει.

-Τι σου άρεσε περισσότερο στο Πρόγραμμα, Βεατρίκη;

-Τι μου άρεσε περισσότερο;

-Έτσι επιγραμματικά αν μπορούσες να το πάρεις...

-Ναι. Ε, ότι άρχισα να βάζω στόχους και να τους πετυχαίνω -όπως είπα μόλις τώρα, ότι έμαθα να ξεχωρίζω τις στιγμές μου, ότι έμαθα να αξιοποιώ αυτά που έμαθα στο παρελθόν τώρα στο μέλλον (γελάει) στο παρόν, ε...ε... ότι...ε πράγματα που συναντάμε τώρα τα ξέρω ήδη και απλώς μαθαίνω περαιτέρω πληροφορίες ε... ε. ότι...ότι καταλαβαίνω τα πράγματα πια με το δικό μου τρόπο. Έχω μάθει, έχω καταλάβει ότι έχω το δικό μου τρόπο να σκέφτομαι. Το έχω καταλάβει, το έχω συνειδητοποιήσει αυτό.

-Σ ευχαριστώ. **Τι δε σου άρεσε στο Πρόγραμμα;**

-Ε...(γελάει)...τι δε μου άρεσε...να σκεφτώ...δεν...δεν έχει κάτι που να μην μου αρέσει, αν...αν κάτι δεν...μου κόλλαγε, αν κάτι δεν μου άρεσε...ε, είχε να κάνει όχι με το ίδιο το Πρόγραμμα..

-Αλλά;

-Είχε να κάνει...με μια διαφωνία, σε μια συζήτηση, πάνω σ' ένα θέμα, που αφορούσε το Πρόγραμμα αυτό...Δηλαδή: όπως με το powder boy.

Ήταν το μόνο πράγμα που...θυμάμαι μου χει μείνει ότι...τελικά δε συμφώνησαν μαζί μου...τίποτα άλλο, τίποτα...δε μου ρχεται κάτι κακό, δηλαδή για το Πρόγραμμα ΜΕΛΙΝΑ το ίδιο τίποτα, τίποτα.

-Ευχαριστώ. **Αν σου δινόταν η ευκαιρία να ξανασυμμετέχεις στο Πρόγραμμα θα το έκανες;**

-Σίγουρα.

-Γιατί;

-Σίγουρα.

-Γιατί;

-Γιατί το αγάπησα πάρα πολύ, γιατί...για χίλιους δυο λόγους, γιατί...το έζησα, το... με έμαθε να δημιουργώ, να αγαπάω αυτό που κάνω, γι αυτό.

-Θα σε ρωτήσω συνοπτικά να μου πεις την άποψή σου για το αν **υπήρχε τιμωρία στα πλαίσια του Προγράμματος ΜΕΛΙΝΑ στην τάξη;**

-Ε, τιμωρία, στην τάξη; Δηλαδή τι «σήκω στην τάξη στον τοίχο»; Όχι. Τέτοιου στιλ τιμωρίες δεν υπήρχανε. Ε, «γράψε εκατό φορές τη φράση...δε θα το ξανακάνω...» δεν υπήρχανε.

-Τι είδους- τι άλλου στιλ τιμωρίες υπήρχανε;

-Υλικές τιμωρίες δεν υπήρχανε πάντως. Ε, αν υπήρχε μια τιμωρία...ήταν συναισθηματική, ...ήταν... ε...για μένα θα πω τώρα...δεν ξέρω για τους άλλους.

-Ναι...

-Ε, τιμωρία...ποτέ δεν...δεν τιμωρήθηκα για κάτι, ε, αν τιμωρήθηκα ήταν επειδή...ε προκάλεσα απογοήτευση, είτε στη δασκάλα μου είτε σε εμένα. Αυτός ήταν ο τρόπος.

-Τιμωρήθηκες, από ποιον;

-Με το που προκαλείς απογοήτευση, αισθάνεσαι άσχημα, έτσι; Όταν προκαλώ εγώ απογοήτευση στον εαυτό μου, αισθάνομαι καλά; Όταν εγώ απογοητεύω τον εαυτό μου αισθάνομαι καλά; Δε νομίζω. Αυτό...αυτό είναι...Κατά κάποιον τρόπο η τιμωρία, ήταν κάτι... δικό μου, κάτι που...δεν ξέρω αν το χουν όλοι...

-Μιλάς για αυτοτιμωρία δηλαδή;

-Αυτοτιμωρία, αλλά όχι με την έννοια της τιμωρίας. Ότι όταν...ε ..ότι όταν δεν κάνεις κάτι...ότι όταν κάνεις κάτι που δεν είναι σύμφωνο με σένα, με τον εαυτό σου, με τις αρχές σου, με.. δεν ξέρω εγώ τι, δε σου κολλάει.

-Ευχαριστώ.

-Να πω παράδειγμα; (γελάει)

-Εντάξει.

-Ναι.

-Σ' ευχαριστώ. **Για τη λέξη μ...αξιολόγηση να το πω...βαθμολογία; Βαθμολογούνταν οι δράσεις και οι δραστηριότητες του Προγράμματος ΜΕΛΙΝΑ όπως στο κανονικό μάθημα;**

-Όπως είπα πριν, το μάθημα γινόταν με το Πρόγραμμα ΜΕΛΙΝΑ. Ε, η βαθμολόγηση γινόταν πάνω...ε σ' αυτά που είχαμε εμείς...ε αποκομίζει από όλα όσα είχαμε δουλέψει με το Πρόγραμμα ΜΕΛΙΝΑ. Δηλαδή, δεν υπήρχαν ξεχωριστές δραστηριότητες οι οποίες βαθμολογούνταν διαφορετικά.

-Αχά. Αξιολόγηση του έργου σας υπήρχε;

-Ναι.

-Από ποιον και πώς;

-Από τη δασκάλα μας, ε ..το έργο μας ..το project ας πούμε;

-Ναι.

-Μ' ένα «μπράβο». Που άξιζε πάρα πολλά με...με ...ένα....με ένα...μετά...πιο...δεμένο, μετά από μια συνεργασία, ε...

-Μετά την ολοκλήρωση ενός project, η τάξη -οι ομάδες εργασίας, είχατε τελειώσει μια παρουσίαση και τελείωνε το project εκεί;

-Όχι.

-Αλλά;

-Όχι δεν είχε τελειώσει. Ήταν...συζητούσαμε μετά πάνω σ' αυτά, ε... βλέπαμε τι είχαμε κάνει καλά, τι δεν είχαμε κάνει, ε... ε βλέπαμε που είχαμε παραλείψει να πούμε κάτι, βλέπαμε τα λάθη μας, καταλαβαίναμε τι «σωστά» έπρεπε να έχουμε κάνει σωστά, υπήρχαν διάφορα ερωτηματολόγια, ε.... κάνατε αυτό; γράψατε εκείνο; συμπεριλάβατε αυτό; διάφορες αυτού του στιλ ερωτήσεις με τις οποίες αυτοαξιολογούμαστε. Δηλαδή ναι, ήταν μια αυτοαξιολόγηση. Ήταν...ναι, αυτό ήταν. Ήταν, συζητούσαμε μετά απ αυτό και λέγαμε...ε...ας πούμε στο πρώτο project ε.. που είχαμε να κάνουμε...η ομάδα μου είχε ...έπρεπε να κάνουμε για τις πυραμίδες και για το σινικό τοίχος. Μας έπιασε «το» άγχος με το σινικό τοίχος...με αποτέλεσμα το project για τις πυραμίδες να είναι...όχι απλώς ελλειπτικό, να...να...να το φτιάχνουμε την τελευταία στιγμή. Αυτό το κατάλαβα. Το έλαβα υπόψιν και...ε από κει και πέρα άρχισα να οργανώνομαι καλύτερα. Ε, ..Μας.. δηλαδή όταν τελείωνε ένα project, τελείωνε τη στιγμή που...ξεκινούσε το άλλο. Ε...

-Ευχαριστώ. Και μία τελευταία ερώτηση. **Θα μπορούσες να πεις ότι οι γονείς...ε...είχαν κάποιον ρόλο, ή θα μπορούσαν να έχουν κάποιο ρόλο- η εμπλοκή των γονέων- στα πλαίσια των καθημερινών δραστηριοτήτων και δράσεων του ΜΕΛΙΝΑ;** Θα μπορούσε να παίζει σημαντικό ρόλο, ή έπαιξε σε σας σημαντικό ρόλο;

-Ο ρόλος των γονέων; Αν έπαιξαν ρόλο οι γονείς στο Πρόγραμμα ΜΕΛΙΝΑ;

-Ναι. Στο να συμμετέχουν, να βοηθήσουν, να...ή το αντίθετο φυσικά.

-Ναι, ναι αυτό ήθελα να πω τώρα, ότι... ε... ήταν ανάλογα πώς το έβλεπε κάθε γονιός. Άλλοι βοήθησαν θετικά-άλλοι συμμετείχαν θετικά και άλλοι αρνητικά. Δηλαδή, κάποιο γονείς...ε.. ήταν φυσικό να μην καταλαβαίνουν τι σημαίνει «Πρόγραμμα ΜΕΛΙΝΑ» με το να μη βρίσκονται μέσα στην τάξη και με το να νομίζουν φυσικά ότι ...ε...ιστορία μαθαίνεις μόνο όταν διαβάζεις το κείμενο που είναι γραμμένο στο βιβλίο σου. Ε, συνήθως όχι. Ήταν ...όχι δεν ..δεν υπήρχε ...αυτό ήταν κυρίως ανάμεσα στα παιδιά. Βοηθούσαν οι γονείς, όπως είπα πολύ πιο πριν ότι ερχόντουσαν, μιλούσαν για κάποια θέματα, ε βοηθούσαν σε κάποιες μετακινήσεις που ίσως χρειαζόταν, αλλά παραπέρα...στο να γράψουμε...δεν...όχι ..αυτά ήταν δικά μας πράγματα.

-Βεατρίκη μου, σ' ευχαριστώ πάρα πολύ που δέχτηκες να μου δώσεις τη συνέντευξη αυτή...

-Κι εγώ, γιατί θυμήθηκα πάρα πολλά...

14/02/04 10.30-11.30

**Οι τρεις στιγμές που εμφανίζονται στο κείμενο της συνέντευξης αυτής, αλλά και στο σύνολο των συνεντεύξεων που ακολουθούν, δεν είναι αποσιωπητικά. Χρησιμοποιούνται προκειμένου να δηλωθεί ότι μεσολαβεί ένα χρονικό διάστημα μεταξύ μιας λέξης και μιας άλλης.*

(Μάξιμε σ' ευχαριστώ που δέχτηκες να μου δώσεις αυτή τη συνέντευξη της οποίας το αντικείμενο αφορά το Πρόγραμμα ΜΕΛΙΝΑ-Εκπαίδευση και Πολιτισμός, έτσι όπως το έζησες τα τρία τελευταία χρόνια στο δημοτικό σχολείο με την κυρία Χρύσα.)

Ερώτηση πρώτη: **Θεωρείς ότι το Πρόγραμμα ΜΕΛΙΝΑ ήταν ένα ακόμη ξεχωριστό μάθημα για κάθε τάξη ή νομίζεις ότι ήταν κάτι άλλο;**

-Ήταν κάτι άλλο, δεν ήταν ένα μάθημα μόνο. Το Πρόγραμμα ΜΕΛΙΝΑ το κάναμε από το πρωί ως το βράδυ κάναμε αυτό το πράγμα. Είχαμε επικεντρωθεί σ' αυτό δηλαδή κάναμε...ήταν τελείως διαφορετικό από τα μαθήματα τα άλλα ...τα ..τα συνήθη μαθήματα, ήταν κάτι τελείως διαφορετικό. Δηλαδή δεν είχε καμία σχέση με ένα απλό μάθημα .

-Ποιος νομίζεις ότι ήταν ο σκοπός του;

-Ο σκοπός του ήταν να μας ε...να δούμε.. διάφορους ε...διάφορα θέματα που δε θα μας δινόταν ποτέ η ευκαιρία στο μάθημα να δούμε. Να τα...να κοιτάξουμε πιο βαθιά σε κάποια θέματα ...εε διάφορα ... την Κρήτη, κρητικός πολιτισμός, έθιμα, Βυζάντιο, τα πάντα. Ε, μέσα απ' αυτό βέβαια μάθαμε βέβαια πολλά, αφού τα θέματα τα ε... ε...

-Πολύ ωραία. Αν κάτι θες να το συμπληρώνεις στη διάρκεια της συζήτησής μας και καθώς θα κυλάνε οι ερωτήσεις δεν υπάρχει κανένα πρόβλημα. Μην αγχώνεσαι. Χαλάρωσε Μάξιμε, **θυμάσαι πώς ήταν ο χώρος και η διακόσμηση της τάξης στα πλαίσια του ΜΕΛΙΝΑ;**

-Ναι. Η τάξη ήτανε.. η διακόσμηση της τάξης άλλαζε συνεχώς γιατί ήταν αναλόγως το θέμα που δουλεύαμε εκείνο τον καιρό. Μία ήταν με τα βυζαντινά- με το Νικηφόρο Φωκά, την άλλη ήταν με κρητικά ήθη κι έθιμα-με ελιές, με διάφορα. Αυτό, αναλόγως το θέμα μας ήταν κι η τάξη.

-Η διακόσμηση;

-Η διακόσμηση...

-Από ποια στοιχεία δηλαδή αποτελούνταν η διακόσμηση; Τι στοιχεία...

-Πολλές φορές.. είχαμε κάνει διάφορες κατασκευές που τα φτιάζαμε εμείς παρέα με σας και τα διακοσμούσαμε στην τάξη.

-Σχετικά με το χώρο; Τη χωροθέτηση των θρανίων;

-Α, ναι, τα θρανία δεν ήτανε όπως ήταν στις υπόλοιπες τάξεις, στα υπόλοιπα σχολεία που ήτανε...ήμασταν με ομάδες. Δηλαδή ήμασταν μέσα στην τάξη τρεις ομάδες ..ε που η καθεμία ..πολλές φορές δουλεύαμε διαφορετικό θέμα ή δουλεύαμε το ίδιο θέμα συνεργαζόμενοι, πηγαίναμε ο ένας στο σπίτι του άλλου, βοηθούσε ο ένας τον άλλον, αυτά.

-Ευχαριστώ. **Ποια ήταν τα κύρια θέματα που επεξεργαστήκατε στα πλαίσια του Προγράμματος ΜΕΛΙΝΑ;**

-Ε, αρχικά στην τετάρτη...στην πέμπτη δημοτικού ήτανε βυζαντινή ιστορία κυρίως που κάναμετα πάντα Νικηφόρο Φωκά-για το βυζάντιο, μάθαμε να γράφουμε βυζαντινά την ημερομηνία, το όνομά μας, ε...βυζαντινή μουσική με τον κύριο Μπάμπη, ε... Μετά στην έκτη δημοτικού ε ασχοληθήκαμε αν θυμάμαι καλά με τ...τη ...με Κρητικά ήθη κι έθιμα...ε...και αυτά. Στην τετάρτη τώρα ήταν πολύ παλιά δε θυμάμαι.

-Πολύ ωραία. Τι σου άρεσε περισσότερο;

-Από αυτά που κάναμε;

-Ναι.

-Ε, τι τα πάντα ήτανε...δηλαδή δεν μπορούσες να ξεχωρίσεις κάτι. Τα πάντα ήτανε ενδιαφέρουσα: οι επισκέψεις στα μουσεία, αρχαιολογικούς χώρους, ε... στο Ηράκλειο πήγαμε στα μουσεία Φυσικής Ιστορίας, στην Κνωσό...τα πάντα ήτανε καταπληκτικά. Δηλαδή δεν ήτανε κάτι να ξεχωρίσεις.

-Τι δε σου άρεσε;

-Δε μου άρεσε; Ε...δε μου άρεσε όχι κάτι μέσα από το Πρόγραμμα, κάτι που ήταν στο τέλος. Εκεί που έπρεπε να κριθούμε μπροστά στον...ε μπροστά στο σύμβουλο. Εκεί που έπρεπε να κριθούμε... Να κριθούμε...εντάξει... άμα.. όχι να κριθούμε ήθελε να μας δει.

-Ήθελε να σας δει να...

-Ναι. Ήθελε να μας δει; δε θυμάμαι, δεν ξέρω αν ήθελε να μας δει, αλλά όχι και να κριθούμε...(ψιθυριστά) να κριθεί η δουλειά μας απ αυτόν.

-Ευχαριστώ. Λίγο πιο δυνατά αυτή την τελευταία φράση!

- Να κριθεί η δουλειά μας απ αυτόν.

-Ευχαριστώ. **Πραγματοποιήσατε είπες εκπαιδευτικές επισκέψεις στα πλαίσια του Προγράμματος ΜΕΛΙΝΑ;**

-Ναι.

-Πού;

-Πήγαμε ..ε.. στην Κνωσό, πήγαμε στο μουσείο Φυσικής Ιστορίας στο Ηράκλειο, στην Αθήνα επισκεφτήκαμε Ακρόπολη...ε το μέγα.. το Μείζονος Ελληνισμού-το Ίδρυμα Μείζονος Ελληνισμού, ε... ε... μετά πήγαμε στα Χανιά- όλα τα μουσεία των Χανίων είχαμε πάει. Είχαμε πάει για τις κρητικές φορεσιές, για το ..για τα μινωικά πλοία-τριήρεις, δυήρεις, ..το ναυτικό μουσείο, είχαμε πάει εκεί πέρα στο φρούριο του Φιρκά...πολλά... φάρο...τα πάντα.

-Ευχαριστώ. **Ποιες είναι οι εντυπώσεις σου από τις επισκέψεις αυτές;Σου άρεσαν;**

-Ε ναι, από κάθε επίσκεψη μαθαίναμε κάτι διαφορετικό που δεν πιστεύω παιδιά της ηλικίας μας ακόμα...δεν πιστεύω να το ξέρουνε. Και φυσικά μ' άρεσε γιατί ε από κάθε επίσκεψη ..ε καταλαβαίναμε πιο πολλά για τον τόπο μας. Στην ουσία που ήτανε...άμα δεν ξέρεις την ιστορία του τόπου σου δε...ξέρεις τίποτα.

-Ευχαριστώ. **Εκπαιδευτική επίσκεψη για σένα Μάξιμε, σήμαινε μια μέρα χωρίς σχολείο ή κάτι άλλο; Κι αν κάτι άλλο, τι άλλο;**

-Αυτό που κάναμε δεν ήταν μια μέρα χωρίς σχολείο, ήταν...ήτανε... μαθαίναμε πολύ πιο πολλά πράγματα απ' ότι θα μαθαίναμε σε ένα σχολείο με ένα φυσιολογικό πρόγραμμα εκείνη τη μέρα. Μαθαίναμε παραπάνω πράγματα και...δεν ήταν έτσι μια...χαλαρή μέρα, ήταν μια μέρα που έπρεπε να κάνουμε διάφορα πράγματα, να ακούμε-να ήμαστε ήσυχοι, να παρακολουθούμε γιατί πάνω σ' αυτά γράφαμε εργασίες, προσέχαμε.. δηλαδή δεν ήταν μια μέρα «άντε πάμε βόλτα στο μουσείο...εντάξει να χάσουμε την ώρα μας» ήτανε μια μέρα δουλειάς.

-Ευχαριστώ. **Είπες «έπρεπε να παρακολουθούμε γιατί πάνω σ' αυτά...»**

-Ναι, κάναμε διάφορες εργασίες.

-Δηλαδή, για εξήγησέ μου λίγο.

-Ε, πάνω ...

-Εννοείς ποιο χρόνο, στο χρόνο του μουσείου την ώρα...

-Όχι...και εκείνη την ώρα κά...είχαμε κάνει διάφορα στο μουσείο των Χανίων-είχαμε κάνει διάφορα, όση ώρα ήτανε γιατί πηγαίναμε κατά ομάδες-όση ώρα ήταν οι μεν βγαίνανε οι δε και κάνανε εργασίες...αλλά και αργότερα στην τάξη που κάναμε ακόμα περισσότερα. Που φτιάζαμε διάφορες...ε ας πούμε με τα...με τους βυζαντινούς μπορούσαμε να δούμε τα έργα τους τα μνημεία τους και να τελειώσουμε. Αλλά, μετά στην τάξη γράφαμε ...εργασίες για το Νικηφόρο Φωκά, για...όλους...για...τους αυτοκράτορες είχαμε πιάσει. Δηλαδή ασχολούμασταν πάνω στο θέμα, δε μέναμε...

-Ευχαριστώ πάρα πολύ. **Πότε και πόσο συχνά Μάξιμε εφάρμοξε η δασκάλα σας το Πρόγραμμα ΜΕΛΙΝΑ;**

- Το Πρόγραμμα ΜΕΛΙΝΑ, καθημερινά πιστεύω. Δηλαδή άντε καμιά μέρα να μην ήτανε...κατά λάθος δηλαδή καθημερινά...απ τις έξι ώρες της μέρας κάναμε πολύ ΜΕΛΙΝΑ και ...και ώρα που κάναμε κανονικό μάθημα μέσα από το βιβλίο, υπήρχε και το ΜΕΛΙΝΑ εκεί πέρα. Πά...παντού υπήρχε, έβγαινε από...έβγαινε. Από τη μια λέξη έβγαινε το ΜΕΛΙΝΑ, από την άλλη το άλλο. Δηλαδή δεν μπορούσαμε να το αφήσουμε.

-Ευχαριστώ. **Καλέσατε στην τάξη «ειδικούς» για ένα θέμα- δηλ σαν «ειδικοί» για κάτι κι αν ναι, ποιοι ήταν αυτοί οι άνθρωποι;**

-Ε, ναι, είχαμε καλέσει απ' ότι θυμάμαι. Είχαμε καλέσει... κάτσε να δεις τώρα ...ε...ε... είχαμε καλέσει...φυσικά μας μίλαγε ο ... δάσκαλος της μουσικής μας που είχε σπουδάσει βυζαντινή μουσική, είχαμε καλέσει... α είχαμε καλέσει την ε... την κυρία απ το ναυτικό μουσείο- αυτή τη Ρέα, και μας μίλαγε για κάποιο συγκεκριμένο θέμα... νομίζω τα ... τις μινωικές τριήρης νομίζω, ε... είχαμε καλέσει γενικά πολλούς ειδικούς, αλλά δε θυμάμαι τώρα τα ονόματά τους έτσι

-Ευχαριστώ. **Πώς ήταν η επικοινωνία σας με τους ανθρώπους αυτούς;**

-Βέβαια με αυτούς τους ανθρώπους ήμασταν πιο κλειστοί απ ότι ήμασταν με τη δασκάλα μας αλλά δεν παύει βέβαια να μασταν...να μην τους μιλούσαμε, ή να τους φοβόμασταν. Τους μιλούσαμε με ευχέρεια σα να είμαστε φίλοι, όχι δηλαδή αλλά εντάξει, όσο να ναι όχι σαν τη δασκάλα μας που την είχαμε σαν αδερφή μας στην ουσία.

-Ευχαριστώ. **Εσείς οι μαθητές Μάξιμε, συμμετείχατε στο σχεδιασμό δράσεων και δραστηριοτήτων του προγράμματος ΜΕΛΙΝΑ, ή μόνο η κυρία...**

-Όχι συμμε...ναι;

-...είχε αυτή την ευθύνη; Κι αν συμμετείχατε, πόσο συχνά;

-Εί... θυμάμαι ότι κανόνιζε το βασικό πρόγραμμα η κυρία, αλλά και μεις λέγαμε...απόψεις, δηλαδή άμα δεν μας άρεσε κάτι της το λέγαμε κι αυτή μας...το καταλάβαινε και ...ε...αλλάζ... δηλαδή συμμετείχαμε κι εμείς στο Πρόγραμμα, δεν ήτανε αυταρχικό. Δηλ θα κάνουμε αυτό, θα κάνουμε αυτό, θα κάνουμε αυτό... με την κυρία, αλλά και εμείς είχαμε άποψη.

-Ε, πώς...

-Τις περισσότερες φορές ε... ε...άμα κάτι ήτανε...λάθος, ή εμείς το θεωρούσαμε λάθος ενημερώναμε την κυρία κι αυτή τις...πάντα, πάντα μας άκουγε και προσπαθούσε να το αλλάξει προς το καλύτερο.

-Θυμάσαι κάτι το οποίο είχατε σχεδιάσει και είχατε με δική σας πρωτοβουλία διεξάγει εσείς από την αρχή ως το τέλος;

-Ε...α είχαμε ε...διεξάγει την τελευταία εργασία. Δηλαδή η ιδέα ...μας είχε πει η κυρία μας ότι πρέπει να παρουσιάσουμε κάτι στο σύμβουλο κι όλα αυτά.... αλλά όλη την εργασία την κάναμε εμείς. Δηλαδή...ή με τους πολιτισμούς της Ευρώπης που κάναμε διάφορα τραπέζια στην τάξη, φτιάξαμε μόνοι μας τα φαγητά, φέραμε από διάφορους...από διάφορες χώρες της Ευρώπης, φέραμε ποτά από διάφορες χώρες της Ευρώπης και... αυτό το οργανώσαμε στην ουσία τα παιδιά. Ε, η κυρία απλώς έδωσε την ιδέα.

-Ευχαριστώ πάρα πολύ. **Σε ικανοποίησε ή όχι, Μάξιμε, η συμμετοχή σου στο Πρόγραμμα;**

-Φυσικά και με ικανοποίησε γιατί... νομίζω ότι ήτανε ...και αρκετά ενεργή συμμετοχή, ε... γιατί όπως όλοι- οι περισσότεροι τουλάχιστον, όλοι, όλοι, όλοι, όχι οι περισσότεροι, όλοι δώσαμε εκεί πέρα την... ότι είχαμε και δεν είχαμε δώσαμε. Ότι ... τα πάντα δηλ...ε...δώσαμε τα πάντα γι αυτό δηλ...δε σταματούσαμε, κάτι συναντ... ε εξωσχολικές ώρες, που στην ουσία θα λεγε ένα άλλο παιδί «τι, θα πάω εγώ να χάσω την ώρα του παιχνιδιού μου για να κάνω Πρόγραμμα ΜΕΛΙΝΑ;» Εμείς πηγαίναμε. Μαζευόμασταν σε σπίτια, ο ένας στο σπίτι του αλλουνού και...κάναμε τις εργασίες μας, δηλαδή είχα ενεργή συμμετοχή, δεν μπορώ να πω ότι ...δεν...δε ότι κάτι μου λειψε απ αυτό.

-Ποιος ήταν εκείνος που σας επέβαλε να συναντιέστε σε σπίτια;

-Δε μας επέβαλε κανείς να συναντιόμαστε. Δεν...ήτανε...άμα μπορούσαμε, άμα θέλαμε και φυσικά τότε όλοι θέλανε, αφού υπήρχε θέληση...όλοι ερχόντουσαν. Δηλ γινότανε...πηγαίναμε κάπου κάθε ομάδα περίπου πέντε έξι παιδιά στο σπίτι...είχαμε βιβλία, υπολογιστές, συζητούσαμε και φτιάξαμε τις εργασίες μας. Ε, δηλ τα πάντα, δεν μας επέβαλε κανείς να πάμε, πηγαίναμε μόνοι μας.

-Ευχαριστώ. Η εργασία στις ομάδες σου άρεσε;

-Ναι φυσικά, γιατί είναι προτιμότερο να δουλεύεις σαν ομάδα, να καλλιεργείς το ομαδικό σου πνεύμα, να...για...ατομική είναι κάπως διαφορετικά, δεν είναι το ίδιο, δεν έχει την ίδια χαρά με την ομαδική εργασία. Είναι διαφορετική πολύ, γιατί...όλη αυτή η συνεργασία που υπάρχει, πάει σε πιο... γίνεσαι φίλος με τον άλλο δηλαδή μαθαίνεις το ένα του ά... τα κουσούρια του, τα καλά του, τα κακά του, ε γίνεσαι...πλησιάζεστε στενότερα μέσω της εργασίας, μέσω της ομάδας.

-Ευχαριστώ. **Συνεργάστηκες Μάξιμε εύκολα μέσα στην ομάδα ή είχες προβλήματα; Κι αν είχες προβλήματα πώς τα αντιμετώπισες;**

-Ε, εντάξει, μες στην ομάδα...η τάξη ήμασταν όλοι φίλοι. Δηλ δεν υπήρχε «αυτός δεν είναι φίλος με τον άλλον», όλοι ήμασταν ένα σύνολο. Ε, στην ομάδα κάποιες φορές αντιμετωπίσαμε προβλήματα λόγο της ...ε... όχι λόγο της ότι ήμαστε ...μαλώναμε, αλλά λόγο της έντασης της στιγμής. Δηλ άμα ψάχναμε κάτι εκείνη την ώρα και ήμασταν κολλημένοι, ή δεν το χαμε βρει, κάτι...υπήρχαν νεύρα, υπήρχαν...υπήρχε αυτό το άγχος και δημιουργούντουσαν προβλήματα, εντάξει με...δεν μπορούσε το πρόβλημα να κρατήσει πάνω από δύο λεπτά. Μετά τελείωνε.

-Σ' ευχαριστώ Μάξιμε. **Σχετικά με τις εργασίες για το σπίτι στα πλαίσια του Προγράμματος, είχατε εργασίες; Τι είδους εργασίες; Ήταν ευχάριστες, ναι ή όχι γιατί;**

-Ε, είχαμε πολλές εργασίες. Είχαμε...πηγαίναμε...μαζευόμασταν θυμάμαι στη δικιά μου ομάδα στο σπίτι της Χαρούλας και μπαίναμε συνήθως...την πιο πολλή ώρα βέβαια συζητούσαμε εμείς για το θέμα, δηλ δε χρησιμοποιούσαμε άλλα μέσα...το...από μόνοι μας. Αλλά χρησιμοποιήσαμε και τη βοήθεια του υπολογιστή, διάφορα.

-Τι εργασίες ήταν αυτές;

-Οι εργασίες;, Θυμάμαι στην έκτη δημοτικού, ήτανε... αυτή η εργασία που είχαμε επικεντρωθεί όλο το χρόνο, το project...ε...που χαμε με τους «ήλιους»...που φτιάζαμε (γελάει) ...διάφορα...από ένα θέμα έβγαιναν υποθέματα –αυτοί ήτανε οι ήλιοι και καλά, το νόημα των ήλιων-... εκεί πέρα ήτανε στο project αυτό, είχαμε συγκεντρωθεί όλο το χρόνο.

-Ο τρόπος διδασκαλίας του μαθήματος, σε βοηθούσε να καταλάβεις περισσότερο ή λιγότερο το μάθημα;

-Φυσικά περισσότερο, γιατί...άμα όλοι ε ανεξαρτήτως παιδιού-όποιος είχε πρόβλημα κάπου, το ... με χίλιους κι έναν τρόπους το εξηγούσαμε. Δεν υπήρχε περίπτωση να μην το καταλάβει κάποιος. Γι αυτό, το σύνολο της τάξης ήταν καλό. Δηλ δεν είχαμε κάποιον πολύ αδύνατο. Δηλαδή ήμασταν όλοι...ισχυρή ομάδα.

-Ποια είναι η γνώμη σου Μάξιμε για το υλικό, που επεξεργαστήκατε στην τάξη με τη βοήθεια της δασκάλας σας στα πλαίσια του ΜΕΛΙΝΑ; Αναφέρομαι σε κάποια παραμύθια, εκπαιδευτικά παιχνίδια, εκπαιδευτικούς φακέλους, βιβλία, που χρησιμοποιήσατε;

-Ε...στην ηλικία μας εκεί πέρα στο δημοτικό, χρησιμοποιήσαμε ναι βιβλία, ναι...δε μπορούσαμε να τα βγάλουμε όλα από το μυαλό μας γιατί δεν ξέραμε φυσικά και με τη βοήθεια της δασκάλας μας, ε αντλούσαμε πληροφορίες μέσα από τα βιβλία κι όλα αυτά και σχηματίζαμε τις εργασίες μας. Ήτανε πιστεύω τα θέματά μας...ήτανε...πολύ καλά γιατί...το κύριο θέμα ήτανε στην έκτη η Κρήτη, ε τα θέματα της Κρήτης, οι φορεσιές της Κρήτης, τα πάντα. Ήτανε δηλ θέματα...στην πέμπτη ήταν το βυζάντιο...ένα...το πιο σημαντικό κομμάτι της ιστορίας, απ τα πιο σημαντικά κομμάτια της ιστορίας της Ελλάδος...ε ήτανε θέματα που...και μπορούσαμε-είχαμε τη δυνατότητα να τα επεξεργαστούμε και να τα δουλέψουμε και μόνοι μας ε και ήτανε και θέματα που μας απασχολούσανε δεν ήτανε έτσι...πάμε να...να μάθουμε για τον...Ιούλιο Βέρν. Ήτανε κάποια θέματα που μας...έτσι πάνανε...Μας...

-Μάλιστα. Και σχετικά με το υλικό που είχατε στα χέρια σας...

-Βέβαια είχαμε, είχαμε υλικό- το υλικό ήτανε πάρα πολύ, δηλαδή...μέσα...δηλαδή τα πάντα είχαμε. Είχαμε τα βιβλία, είχαμε τη δασκάλα, ερχόντουσαν άνθρωποι-που μας μιλούσαν γι αυτό το θέμα, πάρα πολλοί. Βγαίναμε εμείς στα μουσεία...ε ερχόντουσαν τα μουσεία σε μας-δηλαδή φέρνανε διάφορα εκθέματα, φωτογραφίες από τα μουσεία, ε...είχαμε τεράστιο υλικό να δουλέψουμε.

-Πώς θα το χαρακτήριζες αυτό το υλικό;

-Πολύ πλούσιο και...αυτό.

-Ευχαριστώ. **Στα πλαίσια του Προγράμματος ΜΕΛΙΝΑ κάνατε καινούρια πράγματα στην τάξη σας, αν ναι, ποια;**

-Κάναμε. Πολύ πιο πολλά...δηλ κάναμε στη...βέβαια και στις τρεις πρώτες τάξεις είχαμε πρόγραμμα ΜΕΛΙΝΑ αλλά ήτανε πιο...ήτανε επειδή ήτανε ακόμα αρχή και ήμασταν και πιο μικροί, ήτανε πιο συντηρητικά τα πράγματα. Δηλ μέσα στην τάξη τι κάναμε; Παραμύθια, ε εργασίες, τι δεν κάναμε;

Συζητήσεις-που μέσα απ τις συζητήσεις ...δηλ...το...μάθαμε πράγματα που...δε...δεν τα χαμε ακούσει ποτέ. Έτσι γίναμε καλύτεροι μέσα απ αυτά. Ακούγαμε ιστορίες- το ένα τ' άλλο και μέσα απ αυτές γινόμαστε κι εμείς καλύτεροι. Κάναμε πολύ διαφορετικά...πολλά διαφορετικά πράγματα. Τι να πρωτοπούμε, τα project που κάναμε στην έκτη, ε τη...τα κουλουράκια που πλάθαμε κάθε Πάσχα και τα πηγαίναμε δίπλα στο φούρνο και μας τα ψηνε, πολύ γέλιο...τα γεύματα που κάναμε-το κρητικό ε με τα κρητικά φαγητά, με τα ευρωπαϊκά, το...τι είχαμε κάνει εκείνη τη μέρα που μας βγάλατε video ωχ θα με πάρουν κι εμένα τα κλάματα....ε... αυτά.

-Πολύ ωραία. **Για να κάνετε αυτά τα καινούρια πράγματα χρειαστήκατε άλλα μέσα εκτός από τα βιβλία σας;**

-Ε, ναι φυσικά, γιατί μέσα από τα βιβλία τι να κάνεις; Να διαβάσεις γι αυτό, να διαβάσεις για τ' άλλο, αλλά...χρησιμοποιήσαμε όπως είπαμε και πριν διάφορα μέσα, όχι μόνο βιβλία, τα βιβλία δε μας...ικανοποιούσανε σε όποιο θέμα κάναμε. Δηλαδή τα βιβλία δε...δεν ήτανε το τελευταίο, αλλά δεν ήταν και το κύριο πράγμα που κάναμε. Ε, τα χαμε ...εντάξει, δεν τα χρησιμοποιούσαμε...με μέσα από τις συζητήσεις πιο πολύ έβγαινε το όλο πράγμα.

-Πολύ ωραία, ευχαριστώ. **Πώς ήταν οι σχέσεις ανάμεσα σε σας και στη δασκάλα σας στα πλαίσια του Προγράμματος;**

-Ε, καλά εντάξει, μέσα και στα πλαίσια και εκτός...και εντός και όπου να τανε εντάξει. Η δασκάλα μας ήτανε ...άμα είχαμε πρόβλημα με τη δασκάλα μας το λέγαμε-δεν πηγαίναμε στη μαμά μας...στο σχολείο ότι...πάντα...δηλαδή έξω απ το σχολείο, Σάββατα, Κυριακές, σπίτι της μας καλούσε, σπίτια μας, στα πάρτυ πηγαίναμε όλοι μαζί, η δασκάλα πρώτη. Δηλ ήτανε...η κύρια υποστηρίκτριά μας, γιατί...και τ' άλλα τμήματα είχαν Πρόγραμμα ΜΕΛΙΝΑ αλλά δεν ήταν σαν κι εμάς, γιατί δεν είχαν τη δασκάλα μας, όχι ότι ήταν τα παιδιά κατώτερα ή...κάτι διαφορετικό. Ε, (γελάει) δεν είχαν τη δασκάλα μας Μία ήταν η δασκάλα μας, δεν ήταν πολλές. Αφού στην τετάρτη δημοτικού όταν ε...πήγαμε να ...διαλέγανε...μας χωρίσανε σε τρία τμήματα, γιατί στην τρίτη ήταν ε δύο....

-Ευχαριστώ.

-Όχι, για...

-Ευχαριστώ Μάξιμε.

-Όχι ευχαριστώ, δεν έχει...και διαλέγαμε ε τις δασκάλες και λέει: «... η κυρία Χρύσα...» αμέσως χωρίς να ξέρουμε σε ποιο τμήμα θα πάει, ποιο τμήμα θα πάρει, όλοι χειρο...όλοι αρχίσανε και φωνάζανε.

-Ευχαριστώ. Να γυρίσουμε στο θέμα μας. **Διέφεραν οι σχέσεις σας με τη δασκάλα σας όταν εκείνη έκανε δραστηριότητες του Προγράμματος ΜΕΛΙΝΑ και όταν έκανε κανονικό μάθημα στην τάξη, ή οι σχέσεις...**

-Το ίδιο ήτανε, δηλ δεν υπήρχε διαφορά. Η δασκάλα μας ήτανε...ε...εντάξει στο μάθημα ήτανε απλώς πιο...επιτακτική...δηλαδή χρειαζότανε να το μάθουμε. Ειδικά στα μαθηματικά χρειαζόταν να τα μάθουμε γιατί ήταν βασικά πράγματα και ...αλλά η σχέση μας ήταν η ίδια, δε διέφερε είτε ήμασταν στο Πρόγραμμα ΜΕΛΙΝΑ είτε ήμασταν στην τάξη και κάναμε κανονικό μάθημα η δασκάλα μας ήταν μία.

-Ευχαριστώ. **Στα πλαίσια του Προγράμματος, συνεργαστήκατε με διαφορετικά τμήματα της ίδιας τάξης του σχολείου;**

-Ναι, φυσικά. Όλοι μαζί, εκτός από την τάξη μας φυσικά που κάναμε...διάφορες εργασίες ατομ...ε ατομικ...ε στην τάξη, μας και με τα υπόλοιπα τμήματα ήμασταν...ήτανε κι αυτοί στο ίδιο π Πρόγραμμα δηλ συνεργαζόμασταν και με τους άλλους. Δεν ήμασταν μόνο φίλοι στην τάξη και με τους άλλους ήμασταν εχθρούς. Υπήρχε ένας συναγωνισμός-πρέπει να το πούμε, αλλά συνεργαζόμαστε μια χαρά και με τους άλλους, δεν είχαμε κανένα πρόβλημα.

-Ευχαριστώ. **Τι θετικό και τι αρνητικό Μάξιμε έχεις αποκομίσει από τη συνεργασία σου με τα τμήματα αυτά;**

-Θετικό είναι ότι...ν' αρχίσουμε από το αρνητικό. Αρνητικό είναι ότι υπήρχε αυτός ο συναγωνισμός, όχι να το πούμε έτσι εγωιστικά τώρα αλλά... εμείς κάναμε παραπάνω πράγματα από αυτούς και μέσα στην τάξη. Δηλ διαφορετικά, ακόμα παραπάνω, απ αυτούς μέσα απ το Πρόγραμμα ΜΕΛΙΝΑ...και

υπήρχε ένας συναγωνισμός κι αυτοί το καταλαβαίνανε ότι ήμασταν...διαφορετικοί και...πως να το πω...λίγο τους «τσίτωνε» αυτό, δε δεν τους άρεσε. Ε, θετικά, βέβαια δημιουργούσαμε μέσα από αυτό, φίλους αν και υπήρχε ανταγωνισμός, αλλά πάλι εντάξει, δεν ήμασταν εχθροί ήμασταν φίλοι, αν και ήταν διαφορετικά τμήματα. Αυτό ήταν το αρνητικό-ο ανταγωνισμός, αλλά συχνά όταν κάναμε διάφορες εργασίες και τα τρία τμήματα, βάζαμε κι από τα τρία τμήματα παιδιά έτσι ώστε να...να μην υπάρχει αυτό το...νταβαντούρι.

-Ευχαριστώ Μάξιμε. ***Το Πρόγραμμα ΜΕΛΙΝΑ σε βοήθησε να αγαπήσεις περισσότερο το σχολείο, ή όχι;***

-Ναι. Γιατί...στην αρχή, αρχικά λέγαμε...στις πρώτες τάξεις του δημοτικού, ή και τώρα στις πρώτες τάξεις του γυμνασίου λέω: «...παιδιά Δευτέρα, ποιος αρχίζει να πάει σχολείο;» Ε, δεν ήτανε...ήτανε δηλαδή...έτσι ανούσιο, ήταν δύσκολο να...μπορεί κάποιος να του άρεσε αλλά όχι να πήγαινε, έτσι... «άντε να πάμε σχολείο!» έτσι με ευχαρίστηση, ενώ από την τετάρτη και μ...από την τετάρτη ως την έκτη, βέβαια «..οκτώ η ώρα παιδιά σηκωθείτε! πάμε σχολείο! σήμερα έχουμε χίλια δυο πράγματα να κάνουμε». Ήτανε...σου άρεσε να πας. Διακοπές, όχι το καλοκαίρι, κάναμε Χριστούγεννα...τις πρώτες πέντε μέρες εφτά... άντε εντάξει καλά ήμασταν, αλλά τις επόμενες εφτά...παίρναμε τηλέφωνα να συναντηθούμε, να πάμε κάπου σε κάποιου το σπίτι, να...να δούμε τους φίλους μας. Γιατί ήτανε...αυτό. Μέσα απ' το Πρόγραμμα είχε δημιουργηθεί...δυνατές φιλίες και ...δεν μπορούσαμε έτσι να είναι ο ένας πολύ καιρό μακριά απ' τον άλλο.

-Ευχαριστώ. ***Το Πρόγραμμα ΜΕΛΙΝΑ-Εκπαίδευση και Πολιτισμός, σε επηρέασε στη ζωή σου Μάξιμε; και αν ναι, πώς;***

-Ε, μέσα απ αυτό ήμασταν...όλα αυτά που κάναμε...μαθαίναμε πώς λειτουργούσανε άλλοι σπουδαιότεροι και καλύτεροι από εμάς, ε...μέσα απ τις φιλίες που κάναμε, απ τα πάντα απ τα πάντα, γίναμε φυσικά καλύτεροι. Δηλαδή...γίναμε πιο...ε...πώς μας βοήθησε...κάτσε να δεις...

-Πώς επηρέασε τη ζωή σου; Τη δική σου;

-Α, πώς επηρέασε, όχι πώς μας βοήθησε;

- Πώς επηρέασε τη ζωή σου;

-Α!

-Αν την επηρέασε.

-Φυσικά και την επηρέασε, γιατί...μόνο και μόνο τους φίλους που κάναμε-απ' αυτό, δηλαδή ότι κι αν κάναμε ήταν ένα καινούριο πράγμα, ήταν ένα...ε...κάτι...πώς να το εξηγήσω, δεν μπορώ να το εξηγήσω,. Δηλ κάτι που μας έδε...κάτι μέσα μας άλλαξε,. Δεν ήταν το ίδιο μετά από κάθε επίσκεψη, μετά από κάθε συζήτηση, κάθε ...κάτι άλλαζε. Αυτό.

-Ευχαριστώ Μάξιμε. ***Πιστεύεις ότι το Πρόγραμμα ΜΕΛΙΝΑ-Εκπαίδευση και Πολιτισμός, αξίζει να γενικευτεί σε όλα τα δημοτικά σχολεία της...***

-Ε, ναι φυσικά γιατί εμείς ήμασταν...πιστεύω η πρώτη τάξη που...ήτανε ένα σχολείο σε κάθε νομό, αν θυμάμαι καλά κι ήμασταν...οι πρώτοι που είχαμε το Πρόγραμμα ΜΕΛΙΝΑ απ την πρώτη ως την έκτη δημοτικού, ε και ήμασταν...πολύ τυχεροί. Φυσικά και πρέπει να εφαρμοστεί και στους άλλους, γιατί είναι ένα...και να εφαρμοστεί βέβαια όχι μόνο στα δημοτικά αλλά να υπάρχει και συνέχεια και στα γυμνάσια. Γιατί σε μας που δεν υπήρχε συνέχεια στο γυμνάσιο, στην ουσία, εντάξει...χαθήκαμε. Δηλαδή, πήγαμε στο γυμνάσιο και λέγανε «παιδιά εντάξει, κάνετε μια ομαδική εργασία;» μια φορά το χρόνο τώρα αυτό, που εμείς αυτό το κάναμε κάθε μέρα και...έβλεπε τους άλλους...«τι; ομαδική εργασία; τι;...» τελείως διαφορετικά τα πράγματα.

-Ευχαριστώ. ***Γιατί λοιπόν θεωρείς ότι το Πρόγραμμα πρέπει να γενικευτεί στα δημοτικά σχολεία της Ελλάδας;***

-Ε, Γιατί μέσα απ αυτό το πρόγραμμα είναι...μια πρόοδος. Δηλαδή φεύγει απ το... συνηθισμένο το μάθημα...είναι μια πρόοδος. Πως...θα βοηθήσει γενικά το εκπαιδευτικό μας σύστημα που δεν είναι έτσι και πολύ...καλό, να...έτσι να γίνει...πιο...πλούσιο. Θα βοηθήσει και τα παιδιά για να είναι πιο...ανοιχτά, ανοιχτά τα μυαλά τους, να σκέφτονται διαφορετικά, να βλέπουν από δω, να βλέπουν κι από κει τι γίνεται. Έτσι βοηθάει και πιστεύω ότι πρέπει να εφαρμοστεί σε όλα τα σχολεία.

-Σ ευχαριστώ Μάξιμε. ***Θα ήθελες να εφαρμοστεί το Πρόγραμμα και στο γυμνάσιο;***

-Ναι, φυσικά.

-Γιατί;

-Ε, γιατί στο γυμνάσιο...άμα φύγεις απ το δημοτικό και πας στο γυμνάσιο ..μετά δεν κάνεις εκεί πέρα...νομίζεις ότι είσαι από ένα...συνηθισμένο δημοτικό όπως τα υπόλοιπα παιδιά...ειδικά στο γυμνάσιο που πήγα εγώ, στο γυμνάσιο που πήγα εγώ πήγαμε λίγα παιδιά από το δημοτικό-τέσσερα πέντε, δηλαδή τέσσερα ή πέντε άτομα από τους εκατόν ογδόντα ξέρανε τι είναι το Πρόγραμμα ΜΕΛΙΝΑ. Ενώ...βέβαια στο άλλο γυμνάσιο που πήγανε οι υπόλοιποι, πήγανε αρκετά...δηλ οι καθηγητές ήταν και λίγο ενημερωμένοι για το τι είχαν κάνει. Αλλά στο γυμνάσιό μας ήτανε σα να...σα να ξεχάσουμε ό,τι μάθαμε. Στην ουσία, όχι άδικος κόπος ότι κάναμε, αλλά...ήτανε ήτανε καταστροφή το γυμνάσιο για το Πρόγραμμα ΜΕΛΙΝΑ. Δηλαδή, δεν υπήρχε συνέχεια. Σταμάταγε εκεί.

-Τι είναι αυτό που σε κάνει αισιόδοξο με το γυμνάσιο και το Πρόγραμμα ΜΕΛΙΝΑ; Τι πιστεύεις ότι έχουν να κερδίσουν οι συμμαθητές σου στο γυμνάσιο από ένα τέτοιο Πρόγραμμα και την εφαρμογή του εκεί;

-Ε, στο γυμνάσιο, δεν ξέρω....ε...γιατί δεν το χω...δεν το χω ζήσει στο γυμνάσιο το Πρόγραμμα ΜΕΛΙΝΑ.

-Όχι, επειδή είπες, ότι θέ...ότι προτείνεις να εφαρμοστεί στο γυμνάσιο.

-Ναι.

-Γιατί το προτείνεις αυτό;

-Γιατί θα υπάρξει η συνέχεια. Δηλαδή δεν μπορεί να πας στο δημοτικό έξι χρόνια και να αλλάξεις ζωή μετά στο γυμνάσιο. Στην ουσία αλλάξαμε τελείως. Να συνεχιστεί...αυτό το πράγμα. Όσο, όσο μεγαλώνεις, τόσο πιο πολλά θα σου προσφέρει αυτό το Πρόγραμμα. Γιατί ακόμα εκεί στην παιδική ηλικία στο δημοτικό, δεν είσαι τόσο...είσαι μες στο παιχνίδι, είσαι μες στο μπλα μπλα. Ενώ στο γυμνάσιο...θα σαι άμα...άμα υπήρχε το Πρόγραμμα ΜΕΛΙΝΑ θα ταν ακόμα πιο...πιο ουσιαστικό...θα υπήρχε ακόμα πιο μεγάλη θέληση για δουλειά. Στο δημοτικό, υπήρχε-όχι ότι δεν υπήρχε, αλλά....

-Το Πρόγραμμα ΜΕΛΙΝΑ σε βοήθησε να αποκτήσεις κάποιες ιδιαίτερες ικανότητες ή να ανακαλύψεις κάποιες που είχες και δεν τις είχες χρησιμοποιήσει; Κι αν ναι, ποιες;

-Όχι αυτά αλλά να βελτιώσω κάποιες. Να βελτιώσω κατά πολύ. Δηλαδή...ε...μετά ε...την οξύθυμότητα...ήμουνα πολύ οξύθυμος στο δημοτικό και όσο με τον καιρό πέρναγε...δηλαδή απ την πρώτη δημοτικού ως την έκτη, νομίζω ότι βελτιωνόμουνα λίγο. Έτσι...σιγά σιγά...έτσι βελτιωνόμουνα. Μετά στο γυμνάσιο, πάλι βελτιωνόμουνα, γιατί...όσο να ναι...εντάξει. Ε, είχαμε μάθει από κει πέρα να είμαστε πιο ανεκτικοί, να λειτουργούμε σαν ομάδα, να μην κοροϊδεύει ο ένας τον άλλον, διάφορα. Και με βοήθησε...δηλ στην οξύθυμότητα. Και σε άλλα πράγματα...ε...όπως...το να...να σκέφτομαι, να σκέφτομαι πιο...πιο...πιο αντικειμενικά. Δηλαδή να μην τα βλέπω τα πράγματα από μία σκοπιά, τα βλέπω κι από την άλλη. Τα βλέπω από την κόκκινη, αλλά τα βλέπω κι από τη μαύρη. Δε...σε πολλά πράγματα πάντως μας βοήθησε να ...ε...γίνουμε καλύτεροι...να μαστε...να επιλέγουμε τις φιλίες μας, δηλαδή να μη...να κρίνουμε τι είναι σωστό, τι είναι λάθος, να μην...ε...έτσι να μην κρίνουμε τον άλλον από μια του πράξη αλλά να του δίνουμε ευκαιρία...πολλά! Θα με πάρουν κι εμένα τα ζουμιά

-(γελάω) Ευχαριστώ Μάξιμε. **Τι σου άρεσε περισσότερο στο Πρόγραμμα; Αν σου λέγανε να διαλέξεις το κερασάκι στην τούρτα;**

-Το κερασάκι στην τούρτα ήτανε...οι ομαδ...οι ομαδικές εργασίες. Δηλαδή ήτανε και η εργασία που κάναμε...τα projects κι όλα αυτά ..αλλά το αίσθημα...και όλη η πλάκα που γινότανε, οι συζητήσεις που γινότανε...αυτό, η ομαδική εργασία. Τα κάναμε όλα, όλοι...έτσι όλοι μαζί ένα πράγμα όλοι μαζί. Αυτό.

-Ευχαριστώ. **Τι δε σου άρεσε στο Πρόγραμμα; Άλλο ένα κερασάκι στην τούρτα.**

-(γελάει) Νομίζω ότι δεν υπάρχει, εκεί πέρα κερασάκι, γιατί...πραγματικά, όχι γιατί το λέω έτσι για...για πλάκα τώρα, αλλά δε νομίζω κάτι να υπήρχε, κάτι που να μη μου άρεσε. Έτσι όλο μου άρεσε...δεν υπήρχε κάτι αρνητικό ρε παιδί μου. Όπως είπα πριν με το σύμβουλο που μας έκρινε και

καλά, εκεί πέρα ήταν...αλλά δεν ήταν μέσα στο Πρόγραμμα ΜΕΛΙΝΑ αυτό. Ήταν εκτός. Κάτι αρνητικό...δε δε θυμάμαι, δε νομίζω να υπάρχει κάτι.

-Ευχαριστώ. Οδευοντας προς το τέλος της συνέντευξης θα ρωτήσω να μου πεις τα σχόλιά σου για τους εξής άξονες:

«Αξιολόγηση» υπήρχε στο Πρόγραμμα ΜΕΛΙΝΑ, στις δραστηριότητες που αφορούσαν το Πρόγραμμα ΜΕΛΙΝΑ; Αξιολογούνταν οι δραστηριότητες αυτές;

-Αξιολογούνταν, αλλά όχι με βαθμούς σε σχέση με τα μαθήματα, το Πρόγραμμα ΜΕΛΙΝΑ ήταν κάτι εντελώς διαφορετικό. Όλοι ήμασταν...δηλ δε θα έπαιρνε ένας δέκα και ο άλλος εφτά. Ολονών ήταν καλά τα...τα γραπτά όλα καλά ήταν ...οι εργασίες ήταν όλα καλά, δηλαδή δεν υπήρχε σχέση με...άμα είναι καλός στο ΜΕΛΙΝΑ είναι καλός μαθητής, δηλαδή θα του βάλουμε καλό βαθμό. Και κακός να τανε και καλός, το Πρόγραμμα ΜΕΛΙΝΑ ήτανε κάτι διαφορετικό. Δεν έπαιξε...βαθμούς και τέτοια. Δεν υπήρχε δηλαδή... «α! κάτσε να δουλέψω να κάνω καλά την εργασία να πάρω καλό βαθμό.», δεν υπήρχε αυτό. Υπήρχε «...θα δουλέψω γιατί μ' αρέσει, γιατί το θέλω» ...αυτό.

-Πώς αξιολογούσατε το έργο σας όταν ολοκληρώνατε μια εργασία; Πώς γινόταν η αξιολόγηση;

-Ε, η αξιολόγηση... γινότανε...δε γινότανε ούτε απ την κυρία μας, απ' τον καθένα...από κανένα. Ήτανε από τα υπόλοιπα παιδιά, πώς το βλέπανε. Δηλαδή λέγανε...«μπράβο Μάξιμε, μπράβο Βεατρίκη, μπράβο Μυρτώ,... ξανά μπράβο Μυρτώ» δηλαδή ήτανε...τα καλά, τα καταλαβαίναμε εμείς, ποια ήταν καλά ή ό...δηλαδή εμείς τα αξιολογούσαμε ποια ήταν καλά, δε μας βάζαν ούτε βαθμό ούτε τίποτα. Καταλαβαίναμε εμείς πιο ήταν το καλό και πιο ήταν το...πρόχειρο.

-Ευχαριστώ. Σχετικά με τη λέξη «τιμωρία»

-Στο Πρόγραμμα ΜΕΛΙΝΑ ή γενικά στην τάξη;

-Και στις δυο περιπτώσεις.

-Στο Πρόγραμμα ΜΕΛΙΝΑ δε...δεν υπήρχε τιμωρία. Τα «πάντα» ήτανε ανοικτά. Βέβαια τα πάντα είναι μια λέξη...εντάξει... Μπορούσαμε να κάνουμε τα πάντα...αλλά εμείς καταλαβαίναμε που είναι το όριο. Δηλαδή ποτέ δεν υπερπηδήσαμε το όριο, για να χρειάζεται να μας φωνάξει κάποιος...Ας πούμε...γινόταν φασαρία στην τάξη, συζητούσαμε κάτι- και γινόταν φασαρία...χτυπούσαμε μια φορά στο παράθυρο...ένα έτσι «τακ» και σταματούσαν όλα. Δηλαδή δεν έπρεπε να φωνάξει κάποιος ή να ...πει» θα σας βάλω τιμωρία!» . Μόνοι μας καταλαβαίναμε, εδώ σταματάμε κι εκεί αρχίζουμε.

-Και η τιμωρία γενικά στην τάξη;

-Στην τάξη; Δεν υπήρχε τιμωρία...δηλαδή δε , δε χρειαζότανε τιμωρία. Κάνανε...ε...δεν υπήρχε κάτι που κάναμε που χρειαζόταν τιμωρία, δεν υπήρχε. Δηλαδή, ούτε υπήρχε συμπεριφορά που να χρειάζεται έτσι τιμωρία, πραγματική τιμωρία. Υπήρχανε όπου...έπρεπε σταματούσαμε, δηλ δεν υπερβαίναμε πιστεύω το όριο. Ελάχιστες φορές μπορεί.

-Ευχαριστώ. Τελευταία ερώτηση: **Αν σου δινόταν η ευκαιρία να ξανασυμμετέχεις...**

-Ναι, εγώ ήθελα να ξανασυμμετέχω αλλά ...

-Θα το έκανες ναι ή όχι και γιατί;

-Φυσικά, αλλά...

-Γιατί;

-Τι γιατί; Γιατί τόσα πράγματα κάναμε εκεί πέρα, δηλαδή θα ήθελα να συνεχίσω και στο γυμνάσιο, αλλά...πού τέτοια τύχη; Δηλαδή και το... τέταρτο που ήταν να γίνει γυμνάσιο ΜΕΛΙΝΑ κι αυτό δε γινότανε. Δηλαδή ήτανε...μακάρι να γινότανε...έτσι να το συνεχίσουμε, γιατί τι να πρωτοπείς να πούμε; Ήταν τόσο πολλά τα πράγματα, που ζήσαμε...μόνο αυτά που ζήσαμε, που μας έμειναν έτσι...όχι αυτά που κάναμε-εργασίες, αλλά αυτά που ζήσαμε εμείς, έτσι μέσα από...στην τάξη, όλοι μαζί στις λύπες, στις χαρές, ειδικά στις λύπες, που...ο ένας ήταν δίπλα στον άλλον, την κυρία αγγλικού-(γελάει), ε...τα πάντα. Μακάρι να μπορούσαμε να το επαναλάβουμε. Αλλά να το επαναλάβουμε...έτσι όπως ήμασταν. Έτσι μια παρέα, που ήμασταν. Με την ίδια δασκάλα με...τα...έτσι. Όχι ότι θα χαμε πρόβλημα να το κάνουμε με άλλους, αλλά έτσι θα ταν ακόμα πιο ωραία. Δηλ δε...αυτό.

-Στο σημείο αυτό να σε ευχαριστήσω που δέχτηκες να δώσεις αυτή τη συνέντευξη και να σου ευχηθώ καλή πρόοδο.

ΣΥΝΕΝΤΕΥΞΕΙΣ ΜΑΘΗΤΩΝ-ΟΜΑΔΑ (B)

15/1/04 19.00-1930

**Οι τρεις στιγμές που εμφανίζονται στο κείμενο της συνέντευξης αυτής, αλλά και στο σύνολο των συνεντεύξεων που ακολουθούν, δεν είναι αποσιωπητικά. Χρησιμοποιούνται προκειμένου να δηλωθεί ότι μεσολαβεί ένα χρονικό διάστημα μεταξύ μιας λέξης και μιας άλλης.*

-Αλέξανδρε, θεωρείς ότι το ΜΕΛΙΝΑ ήταν ένα ακόμη ξεχωριστό μάθημα στην τάξη όπως όλα τα μαθήματα ή νομίζεις ότι ήταν κάτι άλλο; Κι αν νομίζεις ότι ήταν κάτι άλλο, σαν τι άλλο;

-Ήταν θεατρικό παιχνίδι. Κάναμε διάφορα πράγματα. Λέγαμε...διαβάζαμε ποιήματα, ε, σκέφτομαι και γράφω, καθόμασταν σε κύκλο και λέγαμε διάφορα πράγματα, ε, θεατρικό παιχνίδι, ναι...μμ τι άλλο τώρα....

-Ευχαριστώ. Πολύ.

-Όλα ήτανε, πάρα πολλά πράγματα ήτανε...διάφορα, απ' όλα.

-Όταν λες απ όλα;

-Κι από σκέφτομαι και γράφω και...ε και από τη γλώσσα ας πούμε παίρναμε...διάφορα μαθήματα και τα κάναμε εμείς θεατρικό παιχνίδι...πολλά.

-Αλέξανδρε, ποιος νομίζεις ότι ήταν ο σκοπός του;

-Ε εεε....

-Τι σκοπό νομίζεις είχαν οι άνθρωποι που το σχεδίασαν, τι ήθελαν να πετύχουν;

-Να γίνουμε καλοί άνθρωποι, να...είμαστε...σωστοί, να μιλάμε όμορφα,... να έχουμε καλή συμπεριφορά.

-Πολύ ωραία. **Θα ήθελα να σε ρωτήσω αν θυμάσαι πώς ήταν ο χώρος και η διακόσμηση της τάξης εκείνη τη χρονιά, στα πλαίσια του ΜΕΛΙΝΑ.**

-Την είχαμε στολίσει με τούλια, εεε είχαμε βάλει τα θρανία...μ...τα είχαμε βάλει κύκλο; Όχι... μμμ...

-Ωραία.

-Είχαμε χώρο για να κάνουμε θεατρικό παιχνίδι,...ε...με ζωγραφιές, με σκέφτομαι και γράφω στον τοίχο, εεε...

-Από ποιους;

-Από μας.....με φόδρες.

-Πολύ ωραία. **Ποια ήταν -αν θυμάσαι γιατί έχει περάσει και καιρός- τα κύρια θέματα που επεξεργαστήκατε; Για ποια θέματα μιλήσατε-ασχοληθήκατε στα πλαίσια του Προγράμματος ΜΕΛΙΝΑ, κι αν σε ικανοποίησαν.**

-Ε...βρίσκαμε πληροφορίες...βρίσκαμε πληροφορίες...εεε...δε θυμάμαι κάτι άλλο.

-Δεν πειράζει, βρίσκατε λοιπόν πληροφορίες για κάποιο θέμα;

-Ναι.

-Μπορείς μήπως τώρα να θυμηθείς κάποιο θέμα;.....Αν δεν μπορείς δεν πειράζει.

-.Δε δε θυμάμαι.

-Ωραία. Πολύ ωραία.

-Έχει περάσει πολύς καιρός για να θυμηθώ...

-Ναι κι ήσασταν και μικρά παιδάκια τότε.

-Μ.

-Αλέξανδρε πραγματοποιήσατε κάποιες εκπαιδευτικές επισκέψεις εκείνη τη χρονιά έξω από το σχολείο, σε κάποιους χώρους, αν θυμάσαι...

-Στην Αγορά...

-Τι κάνατε εκεί;

-Βγάσαμε φωτογραφίες, πήραμε νομίζω...συνέντευξη θυμάμαι, ναι με το Νικόλας που κρατούσε...το ραδιοφωνάκι για να πάρουμε συνέντευξη...για...μας είχατε δώσει ένα φυλλάδιο που έδειχνε την Αγορά...που ήταν σε σχήμα σταυρού νομίζω, είχαμε μπει μέσα στην Αγορά...

-Πολύ ωραία. Αυτός ήταν ένας τόπος που επισκεφθήκατε, θυμάσαι κάποιον άλλο;

-Μμμμμ, όχι, την Αγορά θυμάμαι, που μας φέρατε...κι ένα...με φωτοτυπίες, μας είχατε δώσει... και έχουμε για την Αγορά.

-Τι ήταν αυτό;

-Κάτι που το χω φυλάζει και το χω ακόμα. Είχαμε κάνει για το ΜΕΛΙΝΑ και είχαμε τραβήξει και φωτογραφίες...κι ένα νομίζω σκέφτομαι και γράφω, στο τέλος της χρονιάς είχαμε κάνει, νομίζω..

-Ευχαριστώ. Μήπως θυμάσαι αν είχατε καλέσει στην τάξη σας κάποιους ανθρώπους, που ας πούμε ήταν «ειδικοί» για ένα θέμα, να σας δείξουν κάτι...

-Ναι, μας...

-Ποιοι ήταν αυτοί;

-...από το ΕΛΕΠΑΠ. είχανε έρθει και κάνανε θεατρικό παιχνίδι μαζί, συνεργαστήκαμε μαζί τους.

-Πώς ήταν η συνεργασία με αυτά τα παιδιά Αλέξανδρε;

-Καλή. Εγώ ας πούμε δε δυσκολεύτηκα με αυτά τα παιδιά, καταλάβαιναν κι εκείνα, ότι τους έλεγα ας πούμε κι εγώ καταλάβαιναν, το κάναν μια χαρά

-Παρ όλο που είχαν ειδικές ανάγκες;

-Ναι! Καταλάβαιναν! Τους το λέγαμε...

-Με;

-Αργά αργά με τον κατάλληλο τρόπο και το κατάλαβαν, το καταλάβαιναν και το κάνανε.

-Όταν λες « με τρόπο»;

-Ας πούμε δεν τους έλεγα...να τους φωνάζω ...κι όλα αυτά, κάντε κείνο- όταν κάναν λάθος...να τους κοροϊδεύω κι όλα αυτά.

-Πολύ σωστά. **Κάποιος άλλος άνθρωπος που ήρθε στην τάξη για να σας δείξει κάτι; Πώς φτιάχεται...να σας μιλήσει για ένα θέμα κάποιος που ήταν ειδικό ε, να σας δείξει κάτι..**

-Καλέσαμε...δε θυμάμαι όμως ποιον...για ένα θέμα είχαμε καλέσει....

-Δεν πειράζει.

-..Είχαμε καλέσει έναν κύριο για να μας πει.....

-Αν το θυμηθείς αργότερα θα το αναφέρεις, όποια στιγμή το θυμηθείς, αν δεν το θυμηθείς δεν πειράζει. Τα παιδιά ..

-Α! το θυμήθηκα! έναν για τους δίσκους της Φαιστού, νομίζω, τη...τη μαμά του Αντώνη.

-Τι έγινε δηλαδή εκεί;

-Κάναμε δίσκο της Φαιστού. Μας είχε πηλό και είχαμε πάρει σαν οδοντογλυφίδα ένα ξυλάκι...κάναμε...και γράφαμε απάνω διάφορα πράγματα, που είχαμε και ένα χαρτί και έγραφε πως ήτανε...τα γράμματα έγραφε-την άλφα βήτα.

-Πολύ ωραία. Είχανε άλφα βήτα;

-Ναι...ας πούμε είχαμε γράψει μαμά και διάφορα πράγματα.

-Πάρα πολύ ωραία. Τα παιδιά συμμετείχαν στις δράσεις και στις δραστηριότητες που κάνατε μέσα στην τάξη, τις αποφάσιζε και τις σχεδίαζε πάντα και μόνο η κυρία ή μπορούσατε κι εσείς τα παιδιά αν είχατε μια ιδέα ή μια έμπνευση, κάτι, να το προτείνετε και να γίνει; Κι αν ναι τότε έγινε αυτό, προσπάθησε να θυμηθείς..

-Εμείς.

-Δηλαδή;

-Μερικές φορές μαζεύαμε...για θέματα...ας πούμε να κάτσουμε σπίτι μας να βρούμε θέματα να γράψουμε.. «για σκέφτομαι και γράφω» που συμμετείχαμε όλοι, να κάνουμε θεατρικά παιχνίδια, όσοι θέλανε- η πλειοψηφία ήθελε και το κάναμε...

-Αν η κυρία ήθελε να κάνει μάθημα κι εσείς θέλατε να κάνετε...είχατε μια ιδέα για κάτι άλλο;

-Το κάναμε.

-Δηλαδή;

-Άμα θέλαμε τα παιδιά θεατρικό παιχνίδι και είχαμε βρει από το βιβλίο κι ένα...κάτι...κι όλα αυτά το κάναμε...διάφορα πράγματα κάναμε. Και έξω από το βιβλίο κάναμε ό,τι σκεφτόμασταν.

-Δηλαδή;

-Ε, κάναμε ...βρίσκαμε...άμα είχαμε βρει στο σπίτι κάτι που α σκεφτόμασταν να βρούμε κάτι που...το λέγαμε σε σας και το κάναμε.

-Θυμάσαι κάποιο τέτοιο συγκεκριμένο ενδιαφέρον; Κάτι που έγινε, σου έχει μείνει κάτι;

-Όχι.

-Δεν πειράζει. Η λέξη «τιμωρία» στην τάξη ΜΕΛΙΝΑ τι σήμαινε, υπήρχε τιμωρία στην τάξη ΜΕΛΙΝΑ;

-Όχι.

-Και τότε πώς γίνονταν τα πράγματα σωστά;

-Χωρίς τιμωρία.

-Δηλαδή..

-Γενικά χωρίς τιμωρίες να τους...βάζουμε ας πούμε πέντε ή έξι φορές να κλείνουν...κι όλα αυτά, να κάθονται με το ένα πόδι (γελάει), να τα χτυπάτε τα παιδιά κι όλα αυτά. Κανονικά! τους λέγατε να μην το κάνουνε- όπως μαλώνουμε εμείς πολλές φορές και κάναμε διάφορα πράγματα και φωνάζαμε-, τους λέγατε να σταματήσουν απλά...ευγενικά, δεν τους χτυπούσατε...κι αυτά, τίποτα...ποτέ.

-Σ' αυτά που κάνατε τις δραστηριότητες, τα παιχνίδια τα θεατρικά κι όλα αυτά που μου πες στα πλαίσια του ΜΕΛΙΝΑ, έπαιρναν βαθμολογία;

-Όχι. Ποτέ. Το κάναμε...εμείς για...το κάναμε εμείς...γιατί το θέλαμε, χαιρόμασταν με το ΜΕΛΙΝΑ, Μας άρεσε.

-Ευχαριστώ. Σε ικανοποίησε Αλέξανδρε εσένα, προσωπικά η συμμετοχή σου στο Πρόγραμμα ΜΕΛΙΝΑ; Ναι ή όχι και γιατί;

-Ναι πάρα πολύ, μου άρεσε. Το θεατρικό παιχνίδι μου άρεσε πολύ, ό,τι ζωγραφίζαμε μου άρεσε...όταν κάναμε ομάδες μου άρεσε...μου άρεσε πάρα πολύ το ΜΕΛΙΝΑ, χαιρόμουν μ' αυτό... κι αυτό μάθημα ήτανε...δε χάναμε την ώρα μας έτσι απλά... όπως ο Θανάσης δεν του άρεσε γιατί νόμιζε ότι χάναμε το μάθημά μας. Κανονικά δεν το χάναμε, δεν το χάναμε κανονικά.

-Ενώ εσύ...

-Κάναμε διάφορα πράγματα και μέσα από το βιβλίο και έξω από το σχολείο, μαθαίναμε κι άλλα πράγματα εκτός απ αυτά που γράφει το βιβλίο...δεν περιοριζόμαστε στο βιβλίο...κολλημένοι...

-Ευχαριστώ. Η δασκάλα σου, χρησιμοποίησε κάποιο υλικό -παραμύθια, παιχνίδια επιτραπέζια, εκπαιδευτικούς φακέλους, βιβλία- τα οποία ίσως έφερε στην τάξη και τα επεξεργαστήκατε με τη βοήθειά της στα πλαίσια του Προγράμματος ΜΕΛΙΝΑ; Το κανε; κι αν ναι, το θυμάσαι αυτό το υλικό;

- Το κανε αλλά δε θυμάμαι αυτό το υλικό. Είχε...είχαμε κάνει κάτι...και θέματα...αλλά δε θυμάμαι τι.

-Δεν πειράζει. Θυμάσαι μόνο μια αίσθηση, ας πούμε πώς ένιωθες όταν είχες ένα τέτοιο υλικό στα χέρια σου; Ήταν ευχάριστο, δυσάρεστο, κουραστικό...

-Καθόλου κουραστικό, χαιρόμουνα.

-Γιατί; Είχε κάποια διαφορά το υλικό αυτό από βιβλίο-βιβλίο;

-Ναι. Γιατί δεν ήτανε...να διαβάζουμε κι όλα αυτά τα πράγματα...ήτανε να...ας πούμε για πληροφορίες...όταν ήτανε, βρίσκαμε...κι είναι ωραίο να βρίσκεις, να ψάχνεις για να βρεις πληροφορίες, να μην είμαστε μόνο στο βιβλίο.

-Ευχαριστώ. Τώρα κάτι άλλο. Πριν λίγο είπες ότι εργαστήκατε και σε ομάδες..

-Ναι.

-Η εργασία σε ομάδες σου άρεσε; Ναι ή όχι;

-Ναι...μου άρεσε γιατί ήμασταν όλοι μια ομάδα και συνεργαζόμασταν όλοι μαζί. Δε μα...δε μαλώσαμε ποτέ. Αν μαλώναμε μερικές φορές το λύναμε κατευθείαν.

-Ήσασταν τα ίδια παιδιά στην ομάδα ή αλλάζατε;

-Αλλάζαμε συνέχεια για να γνωρίζομασταν όλοι, καλύτερα, πόσο...τον ένα χρόνο αλλάζαμε όλοι θέσεις...ας πούμε και στα θρανία αλλάζαμε θέσεις.

-Είχες εσύ προβλήματα στην ομάδα, -γιατί είπες προηγουμένως πως τα ξεπεράσατε γρήγορα- κάποιο ιδιαίτερο πρόβλημα που χρειάστηκε να αντιμετωπίσεις στην ομάδα και το ξεπέρασες με συγκεκριμένο τρόπο;

-Δε θυμάμαι, νομίζω πως όχι...κι άμα είχα το έλυσα με τους φίλους μου.

-Με ποιο τρόπο το έλυνες;

-Χωρίς βία, δε δέρναμε ας πούμε...ο ένας τον άλλο και να μαλώνουμε να γυρίζουμε πλάτη.

-Πώς αλλιώς χωρίς βία;

-Το λέγαμε ότι ήτανε.

-Πολύ ωραία. **Τώρα ένα άλλο θέμα...ο τρόπος με τον οποίο η κυρία δίδασκε το μάθημα, ο τρόπος διδασκαλίας δηλαδή εκείνη τη χρονιά, σε βοηθούσε, εσένα, να καταλάβεις περισσότερο ή λιγότερο το μάθημα και γιατί;**

-Περισσότερο, γιατί...ήτανε πιο εύκολο, το καταλαβαίναμε πιο καλά. Το βιβλίο το λεγε...λίγο πιο μπερδεμένα, ενώ...όταν μας το λέγατε εσείς το λεγε πιο...το λέγατε πιο ξεκάθαρα...ας πούμε το καταλαβαίναμε όλοι. Με βοηθούσε εμένα πιο πολύ πάντως, εμένα με βοηθούσε.

-Σ' ευχαριστώ. **Στα πλαίσια του ΜΕΛΙΝΑ-Εκπαίδευση και Πολιτισμός, κάνατε καινούρια πράγματα στην τάξη που δεν τα είχατε κάνει τα προηγούμενα χρόνια στο σχολείο;**

-Ναι. Θεατρικό παιχνίδι δεν είχαμε κάνει προηγουμένα...να χωριστούμε σε ομάδες κι όλα αυτά...κάναμε συνέχεια μάθημα, μάθημα, μερικές φορές ας πούμε...ζωγραφίζαμε-άμα ήτανε...ενώ τότε κάναμε και θεατρικά παιχνίδια, λέγαμε τα σκέφτομαι και γράφω σε κύκλο- όπως είπα πρώτα πρώτα...

-Σε κύκλο; δηλ τι εννοείς;

-Σε κύκλο, όπου είμα...όποιο παιδί με τη σειρά του...όποιο παιδί ήτανε...στη μέση καθότανε κι έλεγε το σκέφτομαι και γράφω του, ας πούμε...ότι ήτανε...όλα τα κάναμε σε κύκλο και μετά πηγαίναμε να τα κάνουμε σε θεατρικό...πηγαίναμε εκεί πέρα (σε ομα) και μετά πηγαίναμε το θεατρικό...χωρίζομασταν.

-Το θεατρικό πώς το κάνατε; Είχατε ελευθερία στο θεατρικό ή σας καθοδηγούσε κάποιος τι θα κάνατε για να το παρουσιάσετε;

-Ελευθερία, όπως θέλαμε το κάναμε. Ότι θέλαμε, δε μας έλεγε κανείς...κάνε αυτό και κάνε το άλλο...ναι...κάνε εσύ το ποδήλατο (γελάει)...κι όλα αυτά, μας έλεγε να κάνουμε ότι θέλουμε.

-Τους ρόλους μέσα στην ομάδα ποιος τους έδινε;

-Εμείς. Έλεγε ο ένας την ιδέα του κι αν ο άλλος ήθελε, την κάνανε αυτή εφόσον τους άρεσε και ορίζανε και τις θέσεις... όποιος ήθελε αυτή, αν την ήθελαν δύο παιδιά κάνανε και οι δύο το ίδιο πράγμα. Μερικές φορές το λύνανε ποιος ήθελε.

-Ευχαριστώ. Χρειαστήκατε για να γίνουν όλα αυτά τα καινούρια πράγματα άλλα μέσα-εργαλεία εκτός των βιβλίων για να τα κάνετε;

-Ναι...μ

-Ποια;

-...μμμ...μμ...που δε θυμάμαι.

-Δηλ, για να γίνει ας πούμε το θεατρικό παιχνίδι, τι υλικά χρειαστήκατε;

-Φόδρες...διάφορα, φόδρες...δε θυμάμαι κάτι άλλο, φόδρες χρειαστήκαμε περισσότερο, τίποτα άλλο. Το κάναμε ότι θέλαμε με φόδρες...τη φωτιά με φόδρες, όλα με φόδρες ή με τούλια.

-Πολύ ωραία.

-Πιο πολύ κάναμε με φόδρες και με τούλια, τις περισσότερες φορές...τα υλικά που χρησιμοποιήσαμε στο θεατρικό παιχνίδι ήτανε τούλι και φόδρες...ας πούμε για μανδύες κι όλα αυτά.

-Πολύ ωραία. **Στο σπίτι η κυρία σας έδινε εργασίες για το Πρόγραμμα ΜΕΛΙΝΑ.....εκείνη τη χρονιά είχατε εργασίες στο σπίτι;**

-Δε θυμάμαι, δε μπορώ να...δεν είμαι σίγουρος, αλλά πρέπει να μας έδινε νομίζω. Αλλά δε θυμάμαι ποιες...

-Ούτε αν ήταν ευχάριστες ή δυσάρεστες;

-Ήταν ευχάριστες πάντως.

-Γιατί;

-Γιατί μας αρέσει να το κάνουμε το ΜΕΛΙΝΑ, μας αρέσει πολύ όλα μας αρέσουν.

-Τι κάνατε δηλαδή, Τι εργασίες ήταν αυτές;

Να βρίσκουμε πληροφορίες...μ...τέτοια πράγματα...πληροφορίες διάφορα πράγματα, να σκεφτόμαστε ιδέες τι θα κάνουμε την άλλη μέρα, να προβληματιστούμε για το σκέφτομαι και γράφω και αυτά και για το τι θεατρικό θα κάνουμε άμα ήτανε για κάποιο θέμα στο θεατρικό...

-Πολύ ωραία.

-Εμένα μου άρεσε πάρα πολύ πάντως.

-Αλέξανδρε, πώς ήταν οι σχέσεις ανάμεσα στα παιδιά και στη δασκάλα στα πλαίσια του Προγράμματος ΜΕΛΙΝΑ;

-Καλή, όλοι ήμασταν σαν σαν ομάδα, ήμασταν όλοι σαν αδέρφια...δε ξεχωρίζο...ξεχωρίζαμε το άλλο παιδί...δηλ δεν του λέγαμε «μην έρθεις στην ομάδα μας μην παίζεις», πολύ καλά

-Οι σχέσεις των παιδιών με τη δασκάλα;

-Καλές, πολύ καλές.

-Πώς ήταν τα παιδιά προς τη δασκάλα και η δασκάλα προς τα παιδιά;

-Ήτανε πάρα πολύ ευγενική, πολύ καλή ήτανε κι εμείς. Πολύ καλοί ήμασταν...ήμασταν δηλ όλοι σαν ομάδα.

-Πολύ ωραία. **Θυμάσαι αν εκείνη τη χρονιά στα πλαίσια του ΜΕΛΙΝΑ, συνεργαστήκατε και με κάποια παιδιά άλλων τμημάτων που πήγαιναν στην ίδια τάξη με σας στο σχολείο σας- αν χρειάστηκε κάποιες φορές λοιπόν να συνεργαστείτε μαζί τους, θυμάσαι κάτι τέτοιο ναι ή ...**

-Θυμάμαι.

-Τότε τι θυμάσαι από αυτή τη συνεργασία, έχεις να πεις κάτι θετικό, κάτι αρνητικό και τι;

-Συνεργαζόμασταν. Θυμάμαι ότι κάτι είχαμε κάνει αλλά δε θυμάμαι ακριβώς...δε θυμάμαι ακριβώς τι κάναμε είχαμε συνεργαστεί πάντως με ένα τμήμα, συνεργαζόμασταν...είναι πολύ παλιά.

-Δεν πειράζει, αν δε θυμάσαι... ε βέβαια.

-Έχουν περάσει χρόνια.

- Ε βέβαια.. **Μόνο δεν ξέρω αν θυμάσαι λίγο τη σχέση, πώς ένιωθες όταν συναντιόσασταν με ένα ξένο τμήμα.. και πώς τα καταφέρατε-εάν τα καταφέρατε, αυτό το θυμάσαι καθόλου; Όταν συναντούσες δηλ τα άλλα παιδιά πώς ένιωθες;**

-Καλά, εντάξει, καλά ένιωθα, δεν ένιωθα ότι αυτοί ήτανε διαφορετικοί...καλά...νομίζω ότι είχαμε κάνει κάτι για το μινώταυρο...νομίζω...δεν είχαμε κάνει; Που νομίζω ότι είχαμε πάει στο στο...στο παλάτι...το μινωικό.

-Μπράβο.

-Είχαμε δει την μπανιέρα τους, είχαμε δει και τα δωμάτιά τους πώς ήταν, οι τοιχογραφίες,...

-Μπράβο! τα θυμάσαι όλα αυτά...

-Ναι ότι αυτοί ήτανε κοντοί- είχαμε κάνει ότι ήτανε και κοντοί αυτοί οι άνθρωποι, γιατί κι απ' την μπανιέρα φαινότανε πολύ μικρή...φαινότανε, την καρέκλα θυμάμαι του βασιλιά ότι ήτανε ...είχαμε δει, τα ταυροκαθάγια στις τοιχογραφίες που έδειχνε, το δωμάτιο της βασίλισσας ότι ήτανε κάτι δελφίνια –τοιχογραφία, όταν είχανε οι πόρτες για να μπεις...είχε μια τοιχογραφία με δελφίνια.

-Πώς ήταν αυτή την επίσκεψη, ήταν ευχάριστη ή δυσάρεστη;

-Ευχάριστη...βλέπαμε διάφορες τοιχογραφίες και νομίζω ότι ήμασταν και με άλλο τμήμα...ήτανε κι άλλα παιδιά, νομίζω ότι ήτανε κι άλλα.

-Κι εκείνη η μέρα ήταν για σένα χωρίς σχολείο-γιούπι χωρίς σχολείο.

-Όχι γιατί κάναμε και το μάθημα. Απ' την ιστορία τα είχαμε μάθει αυτά και τα κάναμε κι εκεί. ήτανε σαν την ιστορία...μαθαίναμε διάφορα πράγματα σα να κάναμε ιστορία εκείνη την ώρα, όχι ακριβώς- γιατί μαθαίναμε κι άλλα πράγματα που δεν τα έλεγε η ιστορία.

-Ποιος τα λεγε;

Το μάτι μας (γελάει), τα βλέπαμε, εμείς τα βλέπαμε, εμείς τα λέγαμε.

-Σωστά. Το ΜΕΛΙΝΑ Αλέξανδρε νομίζεις ότι σε βοήθησε εσένα να αγαπήσεις πιο πολύ το σχολείο ή όχι και γιατί;

-Ναι. Γιατί τώρα χαίρομαι με το ΜΕΛΙΝΑ και εφέτος ας πούμε...που έχουμε μάθει να κάνουμε διάφορα και καλύτερο θεατρικό παιχνίδι...χαιρόμαστε που...όταν το κάνουμε.

-Η κυρία που έχετε τώρα στην τάξη σας κάνει πρόγραμμα ΜΕΛΙΝΑ;

-Ναι. Κάνουμε θεατρικό παιχνίδι, πολλές φορές και χθες είχαμε κάνει ένα θεατρικό παιχνίδι...και συνεργαστήκαμε όλοι. Είχαμε βρει ένα θέμα απ το...απ τα θρησκευτικά και τα κάναμε.

-Αρα λοιπόν το ΜΕΛΙΝΑ σε βοήθησε να αγαπήσεις το σχολείο γιατί το σχολείο τώρα έχει μέσα ...

-Και το ΜΕΛΙΝΑ! ε είναι πάρα πολύ ωραίο, το Πρόγραμμα, είναι πιο ωραίο τώρα, τις άλλες φορές κάναμε μόνο μάθημα, δεν κάναμε καθόλου θεατρικό. Σπάνια να κάναμε κ...μόνο στα εικαστικά ζωγραφίζαμε, ενώ...μετά που ήρθατε εσείς κάναμε και το θεατρικό παιχνίδι.

-Τι παραπάνω έχει αυτό να σας δώσει; Τι παίρνετε που είναι τόσο σημαντικό για σας στο θεατρικό παιχνίδι, και σε κάνει να αγαπάς πιο πολύ το σχολείο;

- Χαρά μας δίνει. Συνεργαζόμαστε και χαιρόμαστε όλοι μαζί, γνωριζόμαστε καλύτερα όσο πάει, ..δε θυμάμαι κάτι άλλο.

-Σ' ευχαριστώ Αλέξανδρε.

-Χαιρόμαστε.

-Πιστεύεις ότι το ΜΕΛΙΝΑ-Εκπαίδευση και Πολιτισμός έχει επηρεάσει τη ζωή σου μέχρι τώρα;

-Μ, μ ναι. ..ε.. είμαστε όλοι πιο ευγενικοί τώρα.

-Εσύ;

-Ναι, δηλαδή εγώ είμαι πιο ευγενικός, γιατί για τους άλλους δεν ξέρω, πάντως απ' ότι έχω δει και στους άλλους, είναι οι περισσότεροι...όπως είναι ο Θανάσης, που ήτανε πριν ήτανε πάρα πολύ άτακτος. Τώρα έχει γίνει πολύ καλύτερος, πάρα πολύ καλύτερος...δε φωνάζει πια στην τάξη, είναι...καλός, τώρα δε φωνάζει. Έχει τρό...έχουμε τρόπους τώρα δηλαδή έχω τρόπους τώρα- και πριν είχα αλλά τώρα είμαι πιο καλός. Δε βρίζουμε τώρα γιατί παλιά όλοι βρίζανε...θυμάμαι πολλούς. Τώρα δε βρίζουνε πια. Ελάχιστοι βρί...ελάχιστα άμα βρίζουνε και πάλι κακό δικό τους κάνουνε.

-Ποια είναι η γνώμη σου; Το ΜΕΛΙΝΑ αξίζει να γενικευτεί σε όλα τα δημοτικά σχολεία της Ελλάδας, ναι ή όχι και γιατί;

-Ναι! Γιατί είναι ωραίο. Όλοι θα χαίρονται, όλοι είμαι σίγουρος! Θα τους αρέσει κι αυτοनों, θα μάθουνε κι αυτοί να είναι πιο...καλοί να συνεργάζονται όλοι...να είναι όλοι φίλοι μέσα στην τάξη...θα μάθουνε πολλά πράγματα από το ΜΕΛΙΝΑ...που δεν τα ε δεν τα λέει καθόλου το βιβλίο, ποτέ δε θα τα λεγε ότι κι αν κάνουν δεν τα λέει το βιβλίο. Άλλο να το κάνεις, άλλο να το διαβάξεις, γιατί δεν το καταλαβαίνεις όταν το διαβάξεις.. Ωραία θα ναι να το κάνουνε σε όλα τα σχολεία.

-Το ΜΕΛΙΝΑ νομίζεις αξίζει να γενικευτεί στο γυμνάσιο;

-Ναι.

-Γιατί;

-Γιατί κι αυτοί είναι άνθρωποι! Μπορούνε να κάνουνε θεατρικό παιχνίδι, μεγάλοι ή μικροί μπορούνε να κάνουνε κι αυτοί θεατρικό παιχνίδι...δεν είναι...στην ηλικία.. Όλοι είμαστε άνθρωποι και μπορούμε ότι θέλουμε να κάνουμε, είμαστε ελεύθεροι...Δε λέει ο καθένας τι θα κάνει στον άλλο.

-Φυσικά. όλοι οι άνθρωποι μπορούν να κάνουν διάφορα πράγματα, **τι έχουν όμως να κερδίσουν από το ΜΕΛΙΝΑ τα παιδιά στο γυμνάσιο – ότι μπορούν να κάνουν μπορούν, τι έχουν όμως να κερδίσουν για να κάνουν;**

-Θα ναι όλοι...πιο καλοί, πιο φιλικό μαζί, δεν θα...θα χουν γνωριστεί καλύτερα...θα γνωρίσουν κι αυτοί το θεατρικό παιχνίδι και θα...είναι όλοι σα μια ομάδα.

-Πολύ ωραία. **Πιστεύεις ότι ένα Πρόγραμμα ΜΕΛΙΝΑ μπορεί να βοηθάει τα παιδιά να γίνονται καλύτεροι μαθητές; Έχει σχέση αυτό το Πρόγραμμα με την απόδοση στα μαθήματα νομίζεις;**

-Μερικές φορές ναι, μερικές φορές και όχι.

-Δηλαδή;

-Μ μμ..δεν ξέρω....πάντως μερικές φορές και είναι μερικές φορές και όχι.

-Πολύ ωραία ευχαριστώ. να ρωτήσω τώρα κάτι άλλο πιο προσωπικό. **Νομίζεις ότι το ΜΕΛΙΝΑ έχει βοηθήσει εσένα τον Αλέξανδρο, να αποκτήσεις κάποιες ιδιαίτερες ικανότητες σαν άνθρωπος, κι αν ναι ποιες;**

-Να είμαι πιο ευγενικός, να είμαι πιο φιλικός με όλους, να συνεργάζομαι πιο καλά, να μαθαίνω πιο καλά στο θεατρ...να είμαι πιο καλός στο θεατρικό παιχνίδι...όπως ήμασταν ας πούμε; όταν είχαμε κάνει με τα ιταλάκια που είχαμε συνεργαστεί παρόλο που αυτά ήταν από άλλη χώρα ήμασταν πάρα πολύ καλοί μαζί τους.

-Βέβαια. Σχεδόν ολοκληρώνουμε, μας έμειναν μόνο τρεις ερωτήσεις. Τρίτη από το τέλος; **Τι σου άρεσε πιο πολύ από το Πρόγραμμα ΜΕΛΙΝΑ- το πιο σημαντικό για σένα;**

-Το θεατρικό παιχνίδι. Γιατί συνεργαζόμασταν όλοι.

-Ευχαριστώ. **Τι δε σου άρεσε στο Πρόγραμμα ΜΕΛΙΝΑ;**

Μμμ...όλα μου άρεσαν, δεν υπήρχε κάτι που να μη μου αρέσει...το ΜΕΛΙΝΑ μου άρεσε πάρα πολύ...μμμ δε βρίσκω κάτι.

-Γελάω γιατί φτάσαμε στο τέλος γρήγορα. **Αν σου δινόταν η ευκαιρία να ξανασυμμετέχεις στο Πρόγραμμα ΜΕΛΙΝΑ εσύ θα το κανες, ναι ή όχι και γιατί;**

-Ναι, γιατί μου αρέσει το ΜΕΛΙΝΑ...είναι πάρα πού ωραίο...διασκεδάζεις με το ΜΕΛΙΝΑ ...θα το κανα πάλι.

-Ευχαριστώ πολύ που συνεργάστηκες μαζί μου γι αυτή τη συνέντευξη, Αλέξανδρε.

-Κι εγώ ευχαριστώ.

17/1/04 17.30-18.15

**Οι τρεις στιγμές που εμφανίζονται στο κείμενο της συνέντευξης αυτής, αλλά και στο σύνολο των συνεντεύξεων που ακολουθούν, δεν είναι αποσιωπητικά. Χρησιμοποιούνται προκειμένου να δηλωθεί ότι μεσολαβεί ένα χρονικό διάστημα μεταξύ μιας λέξης και μιας άλλης.*

-Θεωρείς, Χρήστο ότι το Πρόγραμμα ΜΕΛΙΝΑ ήταν ένα ακόμη ξεχωριστό μάθημα στην τάξη, ή νομίζεις ότι ήταν κάτι άλλο; Κι αν νομίζεις ότι ήταν κάτι άλλο, τι άλλο;

-Ελπίζω ε νομίζω ότι ήταν κι αυτό ένα πάρα πολύ ξεχωριστό μάθημα, ωραίο...ε...ωραίο...ε...πέρναγα ωραία τις στιγμές που μας...ε το δίδαξαν...ε και διάφορα άλλα-ξέρω εγώ τώρα;

-Πολύ ωραία, μην αγχώνεσαι, έχουμε πολύ χρόνο-δε μας πιέζει ο χρόνος. Μπορείς να χαλαρώσεις, δε χρειάζεται να αγχώνεσαι. Να συνεχίσω...**Ποιος νομίζεις -έτσι σαν πρώτη ματιά- ότι ήταν ο σκοπός του;**

-Να προωθήσει τα παιδιά να... να...να...

-Όταν λες να προωθήσει τα παιδιά τι εννοείς;

-Να προωθήσει τα παιδιά να παίζουν καλύτερα...ε ..κάποια παιχνίδια...ε αυτά.

-Πολύ ωραία. **Πώς ήταν ο χώρος και η διακόσμηση της τάξης σας στα πλαίσια του ΜΕΛΙΝΑ, εκείνη τη χρονιά;**

-Θυμάμαι ένα παιχνίδι που...νομίζω κάναμε ένα παιχνίδι με διάφορες φόδρες που τις κρεμάγαμε στον τοίχο... και περνάγαμε από κάτω ε... δε μπορώ να θυμηθώ άλλα για..

-Θυμήσου μόνο να μου πεις για τη διακόσμηση της τάξης αν μπορείς, τι είχατε στην τάξη, πώς ήταν η τάξη,

-Η τάξη ήταν αρκετά μεγάλη για να παίζουμε...εεε...

-Τα θρανία;

-Τα θρανία ήταν άκρη άκρη και γι αυτό είχαμε πάρα πολύ χώρο...και διάφορα άλλα, ξέρω εγώ...αυτά.

-Πολύ ωραία. **Ποια ήταν τα κύρια θέματα που επεξεργαστήκατε στα πλαίσια του προγράμματος ΜΕΛΙΝΑ και αν σε ικανοποίησαν...**

-Τώρα δε θυμάμαι ποια ήταν τα ..παιχνίδια που παίζαμε, αλλά θυμάμαι ότι πέρασα πάρα πολύ ωραία όπως είπα...αρκετά...πάρα πολύ καλά-όχι αρκετά καλά...εε... αρκετά καλά και με απασχόλησαν λίγο...προσπαθούσα να βρω κι εγώ ένα παιχνίδι να παίζω με τον αδερφό μου... σε σχέση με το πρόγραμμα ΜΕΛΙΝΑ ..ε.. αυτά.

-Όταν λες ένα παιχνίδι.. εννοείς ένα παιχνίδι τι παιχνίδι, εννοείς ένα παιχνίδι πάνω σε κάποιο θέμα, ή εννοείς κάτι πιο ελεύθερο...

-Εγώ θα έλεγα λίγο πιο ελεύθερο...ε... λίγο πιο ελεύθερο με τον αδερφό μου, όμως δε συνεργαζόμαστε καλά γιατί πάντα γκρίνιαζε...

-Ας μη μιλήσουμε τώρα γι αυτό, να εστιάσουμε στην τάξη.

-Ναι.

-Πολύ ωραία. **Πραγματοποιήσατε εκπαιδευτικές επισκέψεις εκείνη τη χρονιά στα πλαίσια του Προγράμματος ΜΕΛΙΝΑ κι αν πήγατε κάπου έξω από την τάξη που...**

-μμ...ναι πήγαμε κάπου...εε ...μμ δε θυμάμαι που πήγαμε αλλά βγήκαμε έξω από την τάξη για να κάνουμε διάφορα πράγματα. Συνήθως -εάν δε θυμάσαι ακριβώς- τι μέρη ήταν αυτά που επισκεπτόσασταν;

-Νομίζω ότι ήτανε...κινηματογράφοι...ξέρω εγώ...μμ όχι...δε θυμάμαι.

-Ωραία ευχαριστώ. Να ρωτήσουμε κάτι άλλο...**σας άρεσαν όταν πηγαίνατε έξω από το σχολείο οι εκπαιδευτικές επισκέψεις- όπου πηγαίνατε;**

-Εμένα μου άρεσαν πάρα πολύ....

-Γιατί;

-Επειδή παίζαμε διάφορα...πάρα πολύ ωραία παιχνίδια, ο...σε διάφορα μέρη που πηγαίναμε...ε αυτά.... δε θυμάμαι και πολλά πράγματα.

- Πολύ ωραία. Δηλαδή...*όταν βγαίνατε έξω από το σχολείο εσείς λέγατε «ζήτω μια μέρα χωρίς μάθημα» ήταν αυτό, ή μήπως ήταν και κάτι άλλο; Κι αν ήταν κάτι άλλο τι άλλο;*
- Ε.. μερικά παιδιά λέγανε «ζήτω δε θα κάνουμε μάθημα» αλλά εγώ πιστεύω ότι αυτό είναι μάθημα που κάναμε, κι εγώ θα έλεγα «ζήτω αυτό το μάθημα» γιατί περάσαμε πάρα πολύ ωραία.
- Ευχαριστώ. Τώρα μια επόμενη ερώτηση: *Κάθε πότε –ποιες ώρες δηλαδή, ποια στιγμή μέσα στη μέρα- και πόσο συχνά εφάρμοξε η δασκάλα σας το Πρόγραμμα ΜΕΛΙΝΑ κατά τη γνώμη σου;*
- Κατά τη γνώμη μου...ε πάρα πολύ συχνά, τις πιο πολλές φορές...ε το εφάρμοξε...ωραία.. εεε...
- Και κάθε πότε;
- Ε, κάθε.. όταν είχαμε ..ε...Ευέλικτη Ζώνη...ναι Ευέλικτη Ζώνη.
- Πολύ ωραία. Χρήστο, *καλέσατε αν θυμάσαι, κάποιους ειδικούς στην τάξη σας εκείνη τη χρονιά να σας μιλήσουν για ένα θέμα; Αν ναι, προσπάθησε να θυμηθείς ποιοι ήταν αυτοί οι άνθρωποι;*
- Μμμ...μου ξαναλέτε την ερώτηση;
- Ναι. Αν καλέσατε στην τάξη ειδικούς για ένα θέμα και αν ναι ποιοι ήταν αυτοί οι άνθρωποι. Τι κάνατε μαζί τους;*
- Νομίζω ότι είχαμε το παιχνίδι κούρδικο και τσιγγάνικο, που χωριστήκαμε σε δυο ομάδες, νομίζω κατά οκτώ παιδιά...και παραπάνω μπορεί, εγώ ήμουν στο κούρδικο μαζί με άλλους τρεις φίλους μου, και...άλλοι τρεις φίλοι μου νομίζω ήτανε στο τσιγγάνικο. Στο κούρδικο μας είπανε για ένα τέρας –τον Ντάου (γελάει)- που...ήτανε...έκλεψε μια μέρα ένα μανδύα ξέρω γω από ένα σπίτι...ε γέρων που έβγαζε φαγητό ή λεφτά- δε θυμάμαι ακριβώς..
- Ποιοι σας το είπαν; Ε, έχει να κάνει με την ερώτηση -σου ξαναθυμίζω- αν στην τάξη ήρθαν κάποιοι ειδικοί.
- Ήρθε μια κυρία. που μας τα πε όλα αυτά ...αυτά...ε και...αυτά
- Πολύ ωραία. Να σε ρωτήσω, *πώς ήταν η επικοινωνία σας με αυτή την κυρία που ήρθε στην τάξη και σας είπε το παραμύθι;*
- Νομίζω αρκετή καλή.
- Πώς το κατάλαβες;*
- Ε, επειδή τα παιδιά άκουγαν αυτή την ιστορία με πάρα πολλή αγάπη, δε μιλούσανε –που συνήθως όλα τα παιδιά μιλάνε- μμμ ...
- Κι εκείνη, πώς συμπεριφερόταν σε σας;
- Πά...μ...καλά.
- Ευχαριστώ. *Εσείς τα παιδιά συμμετείχατε στο σχεδιασμό δράσεων και δραστηριοτήτων στα πλαίσια του ΜΕΛΙΝΑ, ή μόνο η κυρία αποφάσιζε και σχεδίαζε μέσα στην τάξη;*
- Μ...ε... συμμετείχαμε κι εμείς...τα Χριστούγεννα νομίζω ή το καλοκαίρι, που συνεργαστήκαμε με τους...με τα ιταλά παιδιά και ήρθανε εδώ πέρα για...να μας δείξουνε ..κάποιες σκηνές όπως κι εμείς επίσης τους δείξαμε...δράσεις και...ε ναι δράσεις, αυτά.
- Τότε δηλαδή τι είχε γίνει;
- Ε...αν το σχεδιάσαμε εμείς;
- Ναι.
- Ε...δήλ τι το σχεδιάσαμε...το πρόγραμμα έτσι τι θα κάνουμε...
- Ναι
- Εεε...όχι μας το είπανε κάποιοι δάσκαλοι που μας φερθήκανε πάρα πολύ καλά...ε και αυτά...δεν έχω τίποτα άλλο.
- Ωραία. Τότε πώς νιώσατε την ελευθερία, τι είχατε να κάνετε εσείς χωρίς να ...
- Κάποιες κινήσεις...εεε φόβου, δραστηριότητα δηλαδή ευχαρίστησης και άλλα πολλά.
- Ευχαριστώ. *Σε ικανοποίησε Χρήστο ή όχι η συμμετοχή σου στο Πρόγραμμα ΜΕΛΙΝΑ; Γιατί;*
- Με ικανοποίησε πολύ -άσχετα με μερικά παιδιά που δε θέλανε, ε...
- Γιατί εσένα σε ικανοποίησε, τι σου άρεσε;*
- Εμένα μου άρεσε η ελευθερία που είχε επειδή δε μας ε οι κανόνες...δεν έλεγε ένας δάσκαλος και τι ακριβώς κινήσεις να κάνουμε την ώρα που κάναμε κάποιες κινήσεις ... αυτό με ικανοποίησε, μου

άρεσε πάρα πού βέβαια...ε μου άρεσε...μμ επειδή έπαιζα πάρα πολύ ωραία και διάφορα άλλα που δεν μπορώ να τα εκφράσω.

-Γιατί;

-Ε, δεν ξέρω.

-Ωραία, μην αγχώνεσαι μόνο, έχουμε πάρα πολύ χρόνο. Ας πούμε κάτι άλλο: **Ποια είναι η γνώμη σου για το υλικό που χρησιμοποίησε η κυρία (παραμύθια, παιχνίδια, εκπαιδευτικούς φακέλους του προγράμματος) και τα έφερε στην τάξη για να επεξεργαστείτε κάποια θέματα; Το θυμάσαι καθόλου αυτό το υλικό;**

- Έχουν περάσει πάρα πολλά χρόνια, δεν το θυμάμαι.

-Δεν το θυμάσαι, ε, άρα λοιπόν η ερώτηση και πώς σου φάνηκε το υλικό δεν...

-Δεν δεν μπορώ να θυμηθώ.

-Σ' ευχαριστώ. Να ρωτήσω κάτι άλλο: **Στην τάξη εργαζόσασταν ατομικά συνήθως ή ομαδικά –σε ομαδούλες;**

-Ε, ομαδικά συνεργαζόμασταν, απ ότι θυμάμαι τώρα στην τάξη κάναμε κάτι θεατρικά που μας χαροποίησαν γενικά όλα τα παιδιά που ήμασταν εκεί, τα παιδιά από την Ιταλία, νομίζω..

-Πολύ ωραία. Άρα λοιπόν ομάδες εργασία την ώρα του θεατρικού παιχνιδιού ανέφερες και προηγουμένως κάτι είπες για τα θρανία...**πώς ήταν φτιαγμένα τα θρανία;**

-Ε, ε σε ένα κύκλο, όχι ένα κύκλο, τετράγωνο...

-Τετράγωνο;

-Τετράγωνο για να μπορούμε να παίζουμε όλοι μαζί μέσα στο τετράγωνο το σχηματισμένο από τα θρανία για να μπορούμε να παίζουμε και να κάνουμε και διάφορες άλλες δραστηριότητες.

-Τώρα θα σε ρωτήσω, η εργασία στις ομάδες, ήταν κάτι που σου άρεσε ή όχι και γιατί;

-Η εργασία στις ομάδες ε...

-Σου άρεσε να δουλεύεις στην ομάδα;

-Ναι μου άρεσε, επειδή μπορούσαμε να κάνουμε διάφορα πράγματα με τη σκέψη μας κι όχι με...με...την επίδραση κάποιου δασκάλου...ε κάποιου δασκάλου...ε μ' άρεσε πάρα πολύ βέβαια το θεατρικό και τώρα μ' αρέσει...μμ αυτά.

-Πολύ ωραία. Είχες Χρήστο- όταν δούλευες σε μια ομάδα...- καταρχήν να κάνω μια ερώτηση: **Ήσουν πάντα σε μια ομάδα με ίδια πρόσωπα ή συμμετείχες σε διαφορετικές ομάδες;**

-Απ ότι θυμάμαι ήταν σε διαφορετικές ομάδες και νομίζω ότι ήταν πάρα πολύ καλό γιατί συνεργαζόμασταν με καινούρια παιδιά που δεν τα ξέραμε ή τα ξέραμε με τις τάξεις...απ αυτές τις τάξεις που έχουμε στο σχολείο μας...ε, αυτά.

-Είχες ποτέ πρόβλημα στη συνεργασία σου μέσα στην ομάδα;

-Όχι. Ρωτούσαμε συνήθως κάποια δασκάλα συνήθως να μας πει κάποιο παιδί από την Ιταλία τι έλεγε, μια δασκάλα από την Ιταλία κάποιο ιταλό παιδί τι έλεγε και αναλόγως εμείς...μας άρεσε.

-Πολύ ωραία. Εννοώ, **εκτός από τις ομάδες που εμπλακήκατε και με τα ξένα παιδάκια που είχαν έρθει, όταν κάνατε μάθημα καθημερινά μέσα στην τάξη και φτιάχνατε τις ομαδούλες, εκεί είχες κάποιο πρόβλημα με τους συμμαθητές σου- στις δικές σου ομάδες στην τάξη;**

-Κανένα πρόβλημα γιατί όλους μου τους συμμαθητές μου τους θεωρώ φίλους μου.

-Δεν τσακωθήκατε δηλ ποτέ σε μια ομάδα;

-Τσακωθήκαμε..

-Πώς το αντιμετωπίσατε;

-Το αντιμετωπίσαμε...πρώτα τσακωθήκαμε, μετά τα βρήκαμε, και μετά ξανά...εε ξαναπαίζαμε μαζί, ε ξανασυμφιλιωθήκαμε εντάξει, είμαστε φίλοι.

-Πες μου Χρήστο, ο τρόπος διδασκαλίας του μαθήματος, σε βοηθούσε εσένα προσωπικά να καταλάβεις περισσότερο ή λιγότερο το μάθημα, γιατί;

-Ε, ξαναπέστε την ερώτηση

-Ο τρόπος με τον οποίο έκανε μάθημα εκείνη τη χρονιά η κυρία σας, σε βοηθούσε να καταλαβαίνεις περισσότερο ή λιγότερο το μάθημα-τα μαθήματα που δίδασκε;

-Περισσότερο επειδή με απελευθε...απελευθερωνόταν το μυαλό μου από τις σκέψεις, τις πολλές σκέψεις και από τις σκοτούρες που είχα μέσα στο μυαλό μου και ήταν πάρα πολύ καλό...για μένα.

-Σε χαλάρωνε δηλαδή;

-Ναι πάρα πολύ, αυτά.

-Πολύ ωραία Χρήστο. **Στα πλαίσια του ΜΕΛΙΝΑ κάνατε καινούρια πράγματα στην τάξη σας, αν ναι ποια;**

-Δε θυμάμαι καλά το τι κάναμε αλλά...

-Ναι, ναι τι σου φάνηκε καινούριο, μπράβο...

-Μου φάνηκαν πάρα πολλά πράγματα καινούρια, ε πώς παίζαμε με διάφορα παιδιά ε, συνεργαζόμασταν πάρα πολύ καλά, δε δε θυμάμαι ακριβώς, σχεδόν καθόλου...γιατί έχουν περάσει πάρα πολλά χρόνια

-Όταν λέμε καινούριο πράγμα εννοούμε κάτι που δεν έχω ξανακάνει πριν. **Εσείς εκείνη τη χρονιά ήσασταν στην τρίτη τάξη, είχατε κάνει δηλ πρώτη και δευτέρα τάξη στο σχολείο του ΜΕΛΙΝΑ. Τι δεν είχατε ξανακάνει ή συναντήσετε μέχρι τότε και το συναντήσατε στην τρίτη τάξη;**

-Ε ε τώρα θυμήθηκα ένα παιχνίδι που...εε. όπως είπα και προηγουμένως ένα παιχνίδι με κάποιες φόδρες που ήτανε κολλημένες...με...πινέζες στον τοίχο και περνούσαμε από κάτω...ε...μας χαροποιούσε πάρα πολύ, διάφορα παιχνίδια του ΜΕΛΙΝΑ, ε, πάρα πολύ.

-Ωραία. **Τι άλλα μέσα εκτός από τα βιβλία σας χρησιμοποιήσατε στην τάξη η δασκάλα με σας μαζί για να κάνετε αυτά τα καινούρια πράγματα; Ποια άλλα μέσα χρησιμοποιήσατε αν χρησιμοποιήσατε άλλα μέσα εκτός από το βιβλίο;**

-Συνεργασία, αγάπη για αυτά τα παιχνί...τα καινούρια τα καινούρια...πώς να το πω τώρα....δ

-Δραστηριότητες;

-Ναι τις καινούριες δραστηριότητες, αγάπη, συνεργασία είπα...

-Και τελικά εκτός από τα βιβλία...

-Τι χρησιμοποιούσαμε; μμ...χρησιμοποιούσαμε φωτογραφικό υλικό, γραπτές πληροφορίες, προφορικές και διάφορα άλλα δεν τα θυμάμαι όμως.

-Δεν πειράζει..

-Αν ήμασταν στην τρίτη θα τα θυμόμουνα...

-Βέβαια. είχατε εργασίες για το σπίτι στα πλαίσια του Προγράμματος ΜΕΛΙΝΑ, αν ναι τι είδους εργασίες;

-Δε θυμάμαι οπότε δε θα την απαντήσω.

-Είχε και μία συνέχεια..

-Αν μπορείτε να με βοηθήσετε εσείς...η ερώτηση ολόκληρη έλεγε αν είχατε εργασίες για το σπίτι εκείνη τη χρονιά και τι είδους εργασίες- αν ήταν ευχάριστες και γιατί;

-Απ ότι θυμάμαι. Δε θυμάμαι τι εργασίες είχαμε για το σπίτι κι αν είχαμε, απ ότι θυμάμαι...εε...αν είχαμε λέει...ξαναλέτε την ερώτηση; Την ξέχασα.

-Δεν πειράζει (γελάω) για να μην θυμάσαι την ερώτηση, σημαίνει ότι δεν είναι σημαντική ας την αφήσουμε αυτή την ερώτηση.

-Εντάξει.

-Τώρα να ρωτήσω κάτι άλλο: **Πώς ήταν οι σχέσεις ανάμεσα σε σας τα παιδιά και στη δασκάλα σας εκείνη τη χρονιά στα πλαίσια του ΜΕΛΙΝΑ;**

-Τα παιδιά, ανάμεσα της τάξης;

-Ναι εσείς οι μαθητές και η δασκάλα σας τι σχέσεις είχατε;

-Πάρα πολύ καλές σχέσεις, φιλικές σχέσεις, ε, φιλικές αγαπητές σχέσεις, εε χαροποιές σχέσεις, εεε και άλλα πολλά

-Δηλαδή;

-Ε, χαροποιές, συνεργαστικές σχέσεις...

-Συνεργαζόμασταν με τη δασκάλα σας;

-Ναι συνεργαζόμασταν, αν δεν συνεργαζόμασταν δε θα μπορούσαμε να κάνουμε όλα τα παιχνίδια και τα το πρό...και αυτά που κάναμε.

-Φυσικά, θες να μου μιλήσεις λίγο για τη δική της συμπεριφορά και στάση μέσα στην τάξη...κατά τη διάρκεια του μαθήματος όσο ήσασταν στην τάξη ή και έξω από την τάξη..

-Ήτανε πάρα πολύ καλή και...η κυρία μας που είχαμε...δεν στα μαθήματα ..ε. γενικά ήταν πάρα πολύ καλή, στο Πρόγραμμα ΜΕΛΙΝΑ είχε αφοσιωθεί, ε της άρεσε πάρα πολύ το Πρόγραμμα ΜΕΛΙΝΑ...εε...αυτά.

-Πώς το ξέρεις ότι της άρεσε πάρα πολύ το Πρόγραμμα ΜΕΛΙΝΑ;

-Τα...το κατάλαβα επειδή μας το δειχνε ε κάποιο παιχνίδι όταν συνεργαζόμασταν τέλος πάντων μας το δειχνε...μας το δειχνε επειδή έδειχνε αγάπη...ε αγάπη, συνεργασία για αυτό το παιχνίδι που κάναμε ή κάτι άλλο...ε αυτά.

-Ευχαριστώ. **Στα πλαίσια του Προγράμματος ΜΕΛΙΝΑ συνεργαστήκατε με άλλα τμήματα της ίδιας τάξης του σχολείου σας; Αν ναι τι θετικό ή τι αρνητικό πήρατε από τη συνεργασία αυτή;**

-Λοιπόν συνεργαστήκαμε με...με τις άλλες δυο τάξεις που υπήρχαν και υπάρχουνε, εε ήτανε θετικό επειδή συνεργαζόμαστανε όλοι μαζί, εε όλοι είχαμε ένα κοινό στόχο- να...καταλάβουμε ένα παιχνίδι, να το μάθουμε...ας..α... α και δε το...το καταλαβαίναμε να προ...να προσπαθούσαμε. Αυτό το καταφέραμε όλοι μαζί με τις σκηνές που κάναμε...ναι, αυτά

-Αυτό που μου είπες είναι το θετικό;

-Ναι.

-Υπάρχει κάτι αρνητικό; Κάτι που σε είχε ενοχλήσει κατά τη συνεργασία, αν υπάρχει

-Όχι, δεν υπήρχε.

-Πολύ ωραία. **Χρήστο σε βοήθησε το Πρόγραμμα ΜΕΛΙΝΑ να αγαπήσεις περισσότερο νομίζεις το σχολείο ή όχι και γιατί;**

-Με βοήθησε να τ' αγαπήσω επειδή και...το Πρόγραμμα ΜΕΛΙΝΑ ήτανεμάθημα ένας κοινός στόχος...ε και το ίδιο με τα μαθήματα να καταφέρει να μας διδάξει κάποια πράγματα...ε κάποια πράγματα.

-Τι πράγματα προσπάθησε να σας διδάξει;

-Αγάπη, συνεργασία...ε αγάπη συνεργασία συνεννόηση...και άλλα διάφορα, δε θυμάμαι.

-Τελικά αυτά που προσπάθησε να σας μάθει το Πρόγραμμα ΜΕΛΙΝΑ κατάφεραν να επηρεάσουν τη ζωή σου;

-Ναι, να την κάνουν πιο ευχάριστη, να την κάνουν πιο ευχάριστη, να χαίρομαι πιο πολύ...εε...πιο ευχάριστη και να συνεργάζομαι πιο καλά, γενικά στα παιχνίδια με τους συμμαθητές μου...εεε αυτά.

-Αξίζει νομίζεις Χρήστο το Πρόγραμμα ΜΕΛΙΝΑ να γενικευτεί σε όλα τα δημοτικά σχολεία της Ελλάδας; Ναι ή όχι και γιατί;

-Αξίζει γιατί θα χαρούν, θα δώσει χαρά στα παιδιά, συνεργασία μεταξύ τους και με άλλα παιδιά από διάφορες άλλες χώρες, ε.. συνεργασία, συνεννόηση μεταξύ του σε διάφορα παιχνίδια, ναι σε διάφορα παιχνίδια –ακόμη κι αν δεν ξέρουν τις γλώσσες και...πολλά παιδιά γιατί...ε συνεννοούνται με την αγάπη...με την αγάπη που έχουν μεταξύ τους...τη συνεργασία.

-Δηλαδή πώς...και πώς γίνεται αυτό στην πράξη, όταν δυο παιδιά που δε μιλάνε την ίδια γλώσσα είναι κοντά το ένα στο άλλο και δε...πώς λες εσύ ότι συνεργάζονται, πώς φαίνεται δηλαδή;

-Με την ψυχή τους ξέρω γω...ναι με...νοήματα χειριού, ματιών, στόματος...ναι...αυτά.

-Ευχαριστώ. Κάτι άλλο: **Σε κάποιον που θεωρεί ότι σε μια τάξη ΜΕΛΙΝΑ δε γίνεται μάθημα, εσύ τι έχεις να πεις;**

-Θεωρώ ότι ε αυτός που πιστεύει ότι δεν κάνουμε μάθημα είναι πολύ ανόητος επειδή το Πρόγραμμα ΜΕΛΙΝΑ μας διδάσκει κι αυτό χαρά, συνεργασία συνεννόηση, μας διδάσκει κάποια πράγματα όπως και τα μαθήματα που μας διδάσκουνε γνώση...ε κι αυτό βέβαια δίδασκε διάφορα πράγματα.

-Είχε δηλ εκτός από τα παιχνίδια το Πρόγραμμα κάποια θέματα που σας έδιναν γνώση;

-Ναι.

-Όπως;

-Δε θυμάμαι να πω αλλά απ ότι θυμάμαι...διάφορα όπως είπατε...εε προγράμματα εκεί πέρα διάφορα άλλα δε θυμάμαι να πω διάφορα...αλλά απ' ότι θυμάμαι εεε...τι ήθελα να πω τώρα...ξεχάστηκα...εεε...

- Μιλάγαμε για τα θέματα που διδάσκει το Πρόγραμμα ΜΕΛΙΝΑ
- Ναι...μμμ...κάναμε μάθημα, μας δίδασκε διάφορα πράγματα...ε την αγάπη, αλληλοσεβασμό μεταξύ μας ε...και στοργή.
- Ευχαριστώ. Και στοργή; Ποιος έδειχνε στοργή;
- Ο...το παιδί ο ένας στον άλλον, η εεε...η δασκάλα μας στα παιδιά ...ε...ναι αυτά.
- Ωραία.
- Και όλοι οι δάσκαλοι γενικά στα παιδιά.
- Εσένα θεωρείς ότι το Πρόγραμμα ΜΕΛΙΝΑ σε έχει βοηθήσει να αποκτήσεις κάποιες ιδιαίτερες ικανότητες, ή να καταλάβεις ότι έχεις κάτι ξεχωριστό σαν ικανότητα- και τις αναγνώρισες μέσα από το Πρόγραμμα ΜΕΛΙΝΑ; Αν ναι, ποιες;**
- Ναι, το να λες σεβασμό στους συμμαθητές μου, στους ανθρώπους που είναι γύρω μου, στη δασκάλα μου, στους δασκάλους και στις δασκάλες μου, εεε η συνεννόηση μεταξύ μας και διάφορα άλλα πράγματα, δε...δεν μπορώ να πω αυτό το πράγμα.
- Δηλαδή εσύ δεν είχες αυτή την ικανότητα πριν γνωρίσεις το Πρόγραμμα ΜΕΛΙΝΑ;
- Μμμμ...την είχα...ε τη...είχα αλλά κάπως όχι τόσο...καλά...όχι τόσο καλά.
- Να σε ρωτήσω Χρήστο: **Οι δραστηριότητες που κάνετε στα πλαίσια του ΜΕΛΙΝΑ, βαθμολογούνταν από την κυρία σας;**
- Όχι δεν βαθμολογούνταν, γιατί αυτό το μάθημα δεν είναι για να βαθμολογείται. Δεν είναι για να μάθουμε κάποια γνώση, για να μας μείνει στο νου και να την ξέρουμε κι αργότερα, εε να τη γράφουμε και να τη λέμε προφορικά, ε ήταν ένα μάθημα ξεχωριστό από όλα τα άλλα.
- Πού σας μάθαινε τι, αφού δε σας μάθαινε γνώσεις;
- Μας μάθαινε τους συνεργάτες όπως ήταν, ε αγάπη, ε και διάφορα άλλα.
- Πολύ ωραία. **Τιμωρία;**
- Δεν είχαμε τιμωρίες εκεί...ε ε η κυρία αν ..η κυρία μας αν στο Πρόγραμμα ΜΕΛΙΝΑ η κυρία μας αν κάναμε κάτι λάθος, δε μας έβα...δε μας τιμω...δε μας ε... τιμωρούσε, αντίθετα μας έλεγε «δεν πειράζει θα τα καταφέρετε».
- Τα καταφέρνατε;
- Τα καταφέρναμε...όλα τα παιδιά.
- Ευχαριστώ. **Τι σου άρεσε περισσότερο απ' όλα στο Πρόγραμμα ΜΕΛΙΝΑ;**
- Το περισσότερο που μου άρεσε είναι η στοργή που είχαμε ο ένας μεταξύ...ο ένας με τον άλλονε στη συνεργασία, η συνεννόηση η αγάπη.
- Τι δε σου άρεσε στο Πρόγραμμα ΜΕΛΙΝΑ;
- Όλα μ' άρεσαν. Όλα μ' άρεσαν δεν ε...με...με δυσαρέστησε τίποτα, ήταν ένα ξεχωριστό μάθημα...ε αυτά.
- Μία ερώτηση που δεν ήταν προγραμματισμένη: Προλαβαίνατε να κάνετε και τα μαθήματά σας στη σχολική χρονιά εφόσον βάζατε τόσο παιχνίδι στην τάξη;
- Ναι και τα μαθήματα μας, εε ναι τα μαθήματά μας επειδή υπήρχε ε συνεννόηση, αγάπη, στοργή...και ιδιαίτερα συνεννόηση και αγάπη.
- Είσαι σίγουρος γι αυτό που λες; Ναι.
- Πώς ξέρεις λοιπόν όταν υπάρχει αγάπη; Με κάνεις να σε ρωτήσω κι άλλο.
- Αγάπη, το αισθάνομαι, όταν κάποιος κάνει κάτι καλό, πέρα από αυτό όταν κάποιος δείχνει ότι ενδιαφέρεται για κάτι, ε δείχνει αγάπη όπως ένας άντρας και μια γυναίκα-ο άνδρας δείχνει ενδιαφέρον και η γυναίκα δείχνει ενδιαφέρον όταν πάει με μια άλλη γυναίκα ή με έναν άλλο όταν δεν έχουνε παντρευτεί- δείχνουν αγάπη ε...
- Εσείς τι αγαπούσατε σ' αυτό;
- Εμείς αγαπούσαμε φιλικά τους συμμαθητές μας και το Πρόγραμμα ΜΕΛΙΝΑ
- Ευχαριστώ. **Θα ήθελες Χρήστο το Πρόγραμμα ΜΕΛΙΝΑ να εφαρμοστεί και στο γυμνάσιο, ή όχι και γιατί;**
- Μμμμ, πολύ δύσκολη ερώτηση...εεε...νομίζω ότι θα έπρεπε να εφαρμοστεί γιατί υπάρχουν παιδιά εκεί...οι δάσκαλοι είναι πάρα πολύ αυστηροί- πέρα απ ότι πρέπει, με το παραμικρό λάθος

βαθμολογούν και θα πρέπει να εφαρμοστεί επειδή θα έδινε χαρά και σ' αυτά τα παιδιά...συνεννόηση, συνεργασία και στοργή, αγάπη.

-Σε σένα αν δινόταν η ευκαιρία να συμμετέχεις ξανά στο πρόγραμμα ΜΕΛΙΝΑ, θα το κανες Χρήστο, ναι ή όχι και γιατί;

-Θα το κανα επειδή μ' άρεσε, μ' άρεσε το Πρόγραμμα ΜΕΛΙΝΑ πάρα πολύ για τα παιχνίδια και τις δραστηριότητες που κάναμε τότε ε για τις δραστηριότητες ναι, αυτά.

-Σ' ευχαριστώ που δέχτηκες να δώσεις τη συνέντευξη αυτή, καλή πρόοδο!

17/01/04 10.30-11.00

**Οι τρεις στιγμές που εμφανίζονται στο κείμενο της συνέντευξης αυτής, αλλά και στο σύνολο των συνεντεύξεων που ακολουθούν, δεν είναι αποσιωπητικά. Χρησιμοποιούνται προκειμένου να δηλωθεί ότι μεσολαβεί ένα χρονικό διάστημα μεταξύ μιας λέξης και μιας άλλης.*

-Βάλια, θεωρείς ότι το Πρόγραμμα ΜΕΛΙΝΑ ήταν ένα ακόμη ξεχωριστό μάθημα για κάθε τάξη ή νομίζεις ότι ήταν κάτι άλλο; Κι αν ήταν κάτι άλλο τι άλλο;

-Λοιπόν, ήταν ένα πρόγραμμα που μου άρεσε πάρα πολύ εμένα και νομίζω ότι ήταν...μ πώς να το πω....

-Ναι, έχεις όλο το χρόνο.

-...Αχ...ένα ξεχωριστό πρόγραμμα, ναι.

-Ευχαριστώ πάρα πολύ. **Ποιος νομίζεις ότι ήταν ο σκοπός του;**

-Να διδάξουμε στα παιδιά πώς μπορούν να...όταν μεγαλώσουν να...να κάνουνε...ε...διάφορα τέτοια πράγματα;

-Τι πράγματα;

-Μ, να παίζουν με τα παιδιά τους, να...άμα γίνουν δασκάλες να κάνουν τα ίδια...ε...τέτοια.

-Πάρα πολύ ωραία. Ευχαριστώ πάρα πολύ. **Θα σε ρωτήσω εάν θυμάσαι πώς ήταν η διακόσμηση της τάξης και γενικά ο χώρος της τάξης, εκείνη τη χρονιά.**

-Λοιπόν, ο χώρος της τάξης ήταν πολύ όμορφος και...

-Λίγο πιο δυνατά για να γραφτεί πιο καλά, ευχαριστώ.

-Στις κουρτίνες είχαμε βάλει... κάτι...κορδέλες, ε διάφορες ζωγραφιές, ε ναι...δε θυμάμαι άλλα.

-Ευχαριστώ. **Θυμάσαι καθόλου τα θρανία σας; πως στήνατε τα θρανία μέσα στην τάξη, σε τι σχήμα και το πώς καθόσασαν;**

-Όχι αυτό δεν το θυμάμαι..

-Δεν πειράζει, ευχαριστώ. **Θα σε ρωτήσω εάν θυμάσαι –παρόλο που έχουν περάσει δυο χρόνια και ήσασαν μικρά παιδιά- αν θυμάσαι κάποια κύρια θέματα που επεξεργαστήκατε στα πλαίσια του Προγράμματος ΜΕΛΙΝΑ.**

-Κύρια θέματα...

-Κάποια θέματα με τα οποία ασχοληθήκατε, δουλέψατε, παίζατε, κλπ

-Μμμ, δε νομίζω...

-Ευχαριστώ. Θα ρωτήσω κάτι άλλο: **Αν θυμάσαι να πραγματοποιήσατε εκπαιδευτικές επισκέψεις στα πλαίσια του Προγράμματος ΜΕΛΙΝΑ – να βγήκατε από το σχολείο και να επισκεφτήκατε κάποιους χώρους δηλαδή.**

-Ότι βγήκαμε, βγήκαμε. Αλλά ποιους χώρους;

-Πού πήγατε;

-Που πήγαμε...δε θυμάμαι...(γελάει)

-Πολύ ωραία, κι αυτό είναι σημαντικό.

-(συνεχίζεις να χαμογελάει από αμηχανία)

-Τώρα θα πούμε κάτι άλλο. Μπορεί να μη θυμάσαι το πού πήγατε, απλά θα σε ρωτήσω, **όταν ήσασαν εκπαιδευτική επίσκεψη, μήπως θυμάσαι αν σου άρεσε η εκπαιδευτική επίσκεψη- αν σου άρεσαν οι εκπαιδευτικές επισκέψεις, γενικά; Ναι ή όχι και γιατί; Αν σου αρέσει να βγαίνεις έξω από το σχολείο και γιατί;**

-Ναι μου αρέσει για να γνωρίσω κι άλλα πράγματαεεε...αυτά.

-Όταν λέμε εκπαιδευτική επίσκεψη, για σένα Βάλια τι σημαίνει: «σήμερα γιούπι είναι μια μέρα χωρίς σχολείο-φεύγουμε από το σχολείο δεν έχουμε μάθημα», ή σημαίνει κάτι άλλο;

-Δε σημαίνει ότι φεύγουμε από το σχολείο, σημαίνει ότι πάμε να γνωρίσουμε και καινούρια πράγματα, να δούμε...να δούμε άλλους, να...να...αυτά.

-«Να γνωρίσετε άλλα πράγματα», τι άλλα πράγματα βλέπετε στις εκπαιδευτικές επισκέψεις;

-Μ, ...αχ...

-Σε ποιους χώρους σας πηγαίνουν οι δάσκαλοι σας όταν κάνετε εκπαιδευτικές επισκέψεις;

- ...Δε θυμάμαι, δεν ξέρω.
- Ωραία. Τώρα θα δούμε κάτι άλλο. **Πότε και πόσο συχνά εφαρμόζε η δασκάλα σας εκείνη τη χρονιά, νομίζεις, το Πρόγραμμα ΜΕΛΙΝΑ μέσα στην τάξη;**
- Πώς και πότε;
- Πότε και πόσο συχνά.
- Α, λοιπόν το έκανε πολύ συχνά και αντί να διαβάζουμε τα βιβλία, μαθαίναμε τα πράγματα που μας έλεγαν παίζοντας, εεε... μμμμ,
- Προχώρησε αν...
- Αυτό.
- Αυτό είναι το πολύ συχνά που είπες και το κάθε πότε το έκανε αυτό;. **Είχε συγκεκριμένη μέρα κι ώρα; πχ τη Δευτέρα, την Τρίτη...**
- Όχι, γενικά όποτε ήθελε.
- «Όποτε ήθελε» κι αυτό από τι εξαρτώνταν νομίζεις;
- Χμ, ...
- Εβλεπε κάτι, έκρινε, τι...
- Δεν έχω καταλάβει.
- Ευχαριστώ. **Θυμάσαι εάν εκείνο το χρόνο είχαν έρθει στην τάξη σας κάποιοι άνθρωποι –που δεν είναι άνθρωποι του σχολείου, είναι άνθρωποι από την κοινωνία, απέξω από το σχολείο- σαν «ειδικοί» να πούμε για να σας μιλήσουν για ένα θέμα, να σας δείξουν κάτι να το φτιάξετε, να σας πληροφορήσουν για κάτι άλλο;**
- Δε θυμάμαι πολύ καλά αλλά νομίζω ότι είχαν έρθει...για να φτιάξουμε διάφορα πράγματα, να μας μιλήσουν...ε...
- Δε σου έχει μείνει κάτι συγκεκριμένο;
- Όχι.
- Μάλιστα. Κάτι άλλο τώρα...**Συμμετείχατε τα παιδιά στο σχεδιασμό δράσεων και δραστηριοτήτων για το Πρόγραμμα ΜΕΛΙΝΑ, ή μόνο η δασκάλα μπορούσε να σχεδιάζει και να προτείνει ιδέες θέματα και δραστηριότητες;**
- Όχι φτιάχναμε κι εμείς διάφορα θέματα που...όπως θεατρικά που τα παίζαμε...ε, παιχνίδια...αυτά.
- Αυτά. Πολύ ωραία. Δηλ θες να πεις ότι αυτά τα προτεινάτε εσείς δίχως καν να σας τα χει επιβάλει η κυρία;
- Όχι. Τα προτεινάμε.
- Κι εκείνη τα δεχότανε;**
- Μ, ναι.
- Υπήρχαν φορές που δε δεχότανε;
- Δε θυμάμαι.
- Δε θυμάσαι, έχει περάσει πολύς καιρός ε; Δεν πειράζει, προχωράμε. **Θα σε ρωτήσω εάν σε ικανοποίησε η συμμετοχή σου στο Πρόγραμμα, ναι ή όχι και γιατί;**
- Με ικανοποίησε...τώρα το γιατί;
- Αχα. Έχει να κάνει με κάτι πιο προσωπικό, για τον εαυτό σου, μίλα ελεύθερα...δηλαδή μη σκέφτεσαι εάν...δεν υπάρχει σωστό ή λάθος δηλαδή. Αν σε ικανοποίησε, αν δε ικανοποίησε..
- Με ικανοποίησε πάρα πολύ...εμένα...απολύτως τώρα το γιατί δεν το θυμάμαι...δεν ξέρω.
- Μμμμ δεν το ξέρεις. Μήπως μπορείς να το αισθανθείς;
- Μ μ,όχι.
- Εντάξει. Εντάξει γλυκιά μου, εντάξει. Θα πούμε τώρα κάτι άλλο. **Χρησιμοποίησε η δασκάλα σας μέσα στην τάξη εκπαιδευτικό υλικό για να σας βοηθήσει να επεξεργαστείτε κάποια θέματα στα πλαίσια του Προγράμματος ΜΕΛΙΝΑ; Όταν λέω εκπαιδευτικό υλικό εννοώ εκπαιδευτικά παιχνίδια, παραμύθια, άλλα πράγματα εκτός από το βιβλίο μέσα στην τάξη;**
- Ε...
- Χρησιμοποίησε, έφερε στην τάξη, είχατε εσείς εργαστεί πάνω σ' αυτό;

-Λοιπόν, δε θυμάμαι πολύ καλά, έχουν περάσει και δύο χρόνια, αλλά νομίζω ότι μας είχατε φέρει κάποια βιβλία, κάποια πράγματα,..που...φτιάχναμε...δε θυμάμαι...

-Ναι, ναι ναι. **Αρα αν σου έλεγα πώς ήταν αυτό το υλικό, αν σε ικανοποίησε...**εντάξει, δεν το θυμάσαι. Τώρα θα κάνω την εξής ερώτηση: **Εργαστήκατε μέσα στην τάξη ατομικά ή σε ομάδες εργασίας, εκείνο το χρόνο;**

-Μ, και τα δύο.

-Δηλαδή;

-Εργαστήκαμε και σε ομάδες για διάφορα θεατρικά και όλοι μαζί για...για τα παιχνίδια που παίζαμε...γενικώς

-Ναι, και ατομικά-μόνος του ο καθένας;

-Δε θυμάμαι, δε νομίζω ότι ήταν μόνος του.

-Ωραία. Τότε να σε ρωτήσω-μια που μου μιλάς κυρίως για ομάδες- **αυτή η εργασία στις ομάδες, στη Βάλια άρεσε; ναι ή όχι και γιατί;**

-Μου άρεσε γιατί ...ε..πώς να το πω τώρα...εεεε γενικώς μου άρεσε να μπαίνω μαζί με ομάδες να δημιουργώ... μμμ αυτά.

-Πολύ ωραία. Σ' ευχαριστώ Βάλια. **Είχες Βάλια, κάποιο πρόβλημα-αντιμετώπισες κάποιο πρόβλημα στην ομάδα; Κι αν είχες κάποια προβλήματα πώς τα αντιμετώπισες;**

-Δεν είχα προβλήματα γιατί γενικώς...δε με πειράζανε...δε...καλά.

-Ωραία. **Ο τρόπος διδασκαλίας του μαθήματος- που χρησιμοποιούσε η κυρία- σας βοηθούσε τα παιδιά να καταλάβετε περισσότερο ή λιγότερο το μάθημα;**

-Πιο πολύ, αν θυμάμαι καλά, σε όλα τα μαθήματα ...μας βοηθούσε να τα καταλάβουμε και ιδιαίτερω τα μαθηματικά.

-Τα μαθηματικά;

-Ναι!

-Πώς;

-Ε, με διάφορους τρόπους, ακόμα και με παιχνίδι.

-Ναι..

-Εεε αυτά...

-Θυμάσαι κάτι πιο συγκεκριμένο;

-Πιο συγκεκριμένο;

- Όχι δεν κάτι...απλά επειδή σε είδα ότι είχες διάθεση γι αυτό σε ρώτησα

-(γελάει)

-Ωραία! Ειδικά στα μαθηματικά δηλ εντόπισες εσύ..

-(γελάνε και οι δυο μαζί)

-Στα πλαίσια του Προγράμματος ΜΕΛΙΝΑ, **κάνατε καινούρια πράγματα στην τάξη σας που δεν τα είχατε ξανακάνει πριν;**

-Πριν. Ναι κάναμε. όπως ...ε...κάναμε παιχνίδια, κάναμε θεατρικά, παίζαμε τους μικρούς παραμυθάδες, τους μικρούς ποιητές, κάναμε το τρενάκι με τις χώρες της Ευρώπης, αυτά.

-Αυτά δεν τα είχατε ξανακάνει πριν;

-Όχι.

-Ήταν καινούρια πράγματα;

-(γνέφει καταφατικά)

-Για να γίνουν αυτά τα καινούρια πράγματα, χρειαστήκατε εκτός από τα βιβλία σας άλλα ...άλλα μέσα για να φτιάξετε, για να παρουσιάσετε για να ...ζωντανέψετε...εκτός τα βιβλία τι άλλο χρειαστήκατε;

-Χρειαστήκαμε τη φαντασία μας; ...ε, φόδρες για να τα παρουσιάσουμε...εεε...μμμ...αυτά.

-Πολύ ωραία, σ' ευχαριστώ.

-Μία άλλη ερώτηση -αν θυμάσαι – σχετικά με τις εργασίες για το σπίτι. **Είχατε εργασίες ε για το σπίτι στα πλαίσια του Προγράμματος; Τι είδους εργασίες, αν είχατε, αν δεν είχατε τίποτα.**

-Δε νομίζω ότι είχαμε. Δε δεν είχαμε να φτιάξουμε διάφορα πράγματα, εε αυτά

- Ε, αυτό με μπέρδεψε λίγο. Είχατε ή δεν είχατε να φτιάξετε διάφορα πράγματα;
- Δεν είχαμε.
- Δεν είχατε, ωραία. **Πώς ήταν οι σχέσεις μεταξύ δασκάλας και παιδιών στην τάξη;**
- Λοιπόν, ήταν πολύ ωραίες, γιατί κι εμείς την σεβόμασταν κι αυτή μας σεβάστησαν και γενικώς ήμασταν σαν μια παρεούλα. Ε, εντάξει.
- Οι σχέσεις οι οποίες είχατε με τη δασκάλα σας, διέφεραν σε σχέση με το κανονικό μάθημα στην τάξη;**
- Μ, δε νομίζω...αχ αχ ...
- Ευχαριστώ. Τώρα κάτι άλλο: **Στα πλαίσια του ΜΕΛΙΝΑ συνεργαστήκατε με διαφορετικά τμήματα του σχολείου σας, κι αν ναι τι θετικό ή τι αρνητικό έχεις κρατήσει από αυτή τη συνεργασία;**
- Μ...
- Σιγά σιγά την καταλαβαίνεις την ερώτηση;
- Ναι, λοιπόν...αν συνεργαστήκαμε...
- Με τα τμήματα της ίδιας τάξης, δηλ ήσασταν Γ2 αν συνεργαστήκατε με το Γ1και το Γ3 ας πούμε..
- Αχ, δε...θυμάμαι...
- Δεν πειράζει, αυτό είναι πολύ σημαντικό που δε θυμάσαι. **Το ΜΕΛΙΝΑ σε βοήθησε να αγαπήσεις περισσότερο το σχολείο ή όχι και γιατί;**
- Με βοήθησε γιατί το πρωί όταν ξυπνούσα δεν ήθελα να πάω σχολείο και βαριόμουνα. Το ΜΕΛΙΝΑ με βοήθησε γιατί παίζοντας διάφορα παιχνίδια και καταλαβαίναμε τα μαθήματα, και μας άρεσε...μ...αυτά.
- Οπότε, εξακολουθούσες να μη θες να πηγαίνεις στο σχολείο;**
- Όχι μου άρεσε το σχολείο και από τότε και μετά μου άρεσει πάρα πολύ.
- Ναι; ωραία. Η επόμενη ερώτηση: **Το ΜΕΛΙΝΑ –Εκπαίδευση και Πολιτισμός έχει επηρεάσει τη ζωή σου μέχρι τώρα...που μιλάμε;**
- Δηλαδή;
- Αυτά τα πράγματα που πήρες από το Πρόγραμμα ΜΕΛΙΝΑ, που έμαθες, που αισθάνθηκες, που έζησες, είναι πράγματα που μπορεί να έχουν επηρεάσει το χαρακτήρα σου, την προσωπικότητά σου, -τόρα ακόμα- και τα κουβαλάς μαζί σου; ή είναι πράγματα που τα διδάχτηκες και τα άφησες πίσω σου;**
- Όχι δεν τα άφησα πίσω μου, τα θυμάμαι ακόμα...και θέλω να τα κάνω ...εεε.
- Έχουν φέρει κάποια αλλαγή στην προσωπικότητά σου, αυτά τα...αυτή η ...ευκαιρία που είχες να δεις κάτι άλλο;
- Όχι δε νομίζω
- Ωραία, πολύ ωραία. Βάλια, **το Πρόγραμμα ΜΕΛΙΝΑ θεωρείς ότι πρέπει να γενικευτεί σε όλα τα δημοτικά σχολεία της Ελλάδας κι όχι μόνο σε αυτά τα 92 που το είχαν μέχρι τώρα;**
- Νομίζω ότι ναι γιατί πρέπει όλα τα παιδιά να το κάνουν αυτό και να χαρούν, να...το διδαχθούν, αυτό.
- Είπες ήδη ότι θα χαρούν, ε, γιατί;**
- Χμ (γελάει)
- Ξέρω ότι λέω πολλά «γιατί « σήμερα και «πώς»... (γελάει)
- ...αλλά (γελάω κι εγώ)
- Να σας πω. Γιατί...αχ ..αχ..αχ...μ...μ...μ..
- Γιατί θα χαρούν;
- Γιατί...ε...μ...δεν ξέρω.
- Εντάξει. πάλι κοντινή ερώτηση...
- Ναι.
- Το ΜΕΛΙΝΑ θεωρείς ότι πρέπει να γενικευτεί στο γυμνάσιο;**
- Στο γυμνάσιο;
- Ναι.
- Αχ ...δύσκολη ερώτηση αυτή.

-Το ξέρω όλα τα παιδιά βρίσκουν δύσκολη αυτή την ερώτηση.

-Λοιπόν, άμα πεις όχι...δε θα το μάθουν ποτέ...αλλά αν ναι...ναι έτσι.

-Γιατί όμως; ε, Δε θα σ' άφηνα χωρίς γιατί!

-Λοιπόν, γιατί...μμμ..

-Τι έχουν να ωφεληθούν οι μαθητές του γυμνασίου;

-Καταρχάς, αυτοί πρέπει να διαβάζουν πιο πολύ από μας.

-Ε, βέβαια.

-Άρα είναι και ναι και όχι. Τώρα το γιατί...δεν ξέρω το γιατί..

(γελάει)

-Εντάξει κοπέλα μου. **Υπήρχε τιμωρία στις δραστηριότητες του Προγράμματος ΜΕΛΙΝΑ αν κάποιος δεν έκανε κάτι καλά κλπ τιμωρούνταν γενικά μέσα στην τάξη;**

-Νννναί...αν ας πούμε κάναμε τιμωρία, δεν αφήναμε την κυρία να μας μιλήσει, να μας εξηγήσει...μας κάθιζε κάτω.

-Κάτω, δηλαδή;

-Στα θρανία μας. Πίσω δηλαδή.

-Ε, γιατί που ήσασταν πριν;

-Πριν, παίζαμε.

-Σε ποιο χώρο;

-Σε ποιο χώρο, στην τάξη μας.

-Είχατε χώρο να παίξετε στην τάξη;

-Ναι.

-Για πες μου λίγο γι αυτό

-Χώρος...λοιπόν ...αχ... δεν την κατάλαβα την ερώτηση!

-Είπες ότι η κυρία όταν κάνατε πολλή φασαρία σας έλεγε να γυρίσετε πίσω στις θέσεις σας, ενώ εσείς ήσασταν...

-Παίζαμε.

-Κι εγώ ρώτησα πού παίζατε και μου λες στην τάξη. Κι εγώ σε ρωτάω αν είχατε χώρο.

-Ναι είχαμε χώρο.

-Είχατε χώρο.

-Αν θυμάμαι καλά τα θρανία ήταν κάπως...σαν...έναπι; Ότι μπροστά είχαμε χώρο για να παίζουμε, να...γενικά να μιλάμε, να παίζουμε.

-Πολύ ωραία . Άρα λοιπόν όταν ήσασταν φασαριόζικα παιδάκια...τότε η κυρία....

-Μας κάθιζε κάτω.

-Τι σας έλεγε.

-Τι μας έλεγε (γελάει);

-Ναι.

-Εντάξει...ωραία (γελάω κι εγώ)

-Σχετικά τώρα με τη βαθμολογία, οι δραστηριότητες στα πλαίσια του ΜΕΛΙΝΑ (τα παιχνίδια, τα θεατρικά –όλα αυτά που κάνατε τα διαφορετικά- βαθμολογούνται; Παίρνατε βαθμό σε αυτά;

-Όχι, αυτά ήταν για να τα...για να τα μάθουμε, για να τα βάλουμε στην καρδιά μας, να τα θυμόμαστε...ε..

-Αυτά. **Τι σου άρεσε περισσότερο στο Πρόγραμμα ΜΕΛΙΝΑ και το κρατάς έτσι σαν πιο ξεκάθαρο στο μυαλό σου;**

-Τα θεατρικά.

-(γελάμε). Γιατί;

-Α!α κι αυτό γιατί!

-Ναι.

-Λοιπόν...γιατί...λειτούργησαμε σαν ομάδα, σκεφτόμασταν διάφορα πράγματα, βάζαμε τη φαντασία μας να δουλέψει...ε...και μετά τα παρουσιάζαμε και μου έμεινε...αυτό.

-Είχατε συγκεκριμένους ρόλους μέσα στα θεατρικά παιχνίδια που κάνατε; Η κυρία καθόριζε τους ρόλους σας ή ήσασταν ελεύθεροι να χειριστείτε το θέμα σας;

-Ημασταν ελεύθεροι, εμείς βγάζαμε τους ρόλους ανάλογα με το θέμα που είχαμε διαλέξει...ναι...αυτά.

-Πολύ καλά. Σ' ευχαριστώ.

-Τι δε σου άρεσε στο Πρόγραμμα ΜΕΛΙΝΑ και το θαμάσαι ότι σε δυσκόλεψε, δε σου άρεσε και είναι αυτό που πρώτο σου έρχεται να θες να το καταθέσεις;

-Ο...κύκλος των μικρών ποιητών (γελάμε)

-Πολύ ωραία. Γιατί;

-Γιατί, εγώ... δεν μπορώ... να γράφω ποιήματα και να τα...λέω...όπως ας πούμε η Άρτεμις...

-Δεν μπορείς;

-Ναι δεν μπορώ.

-Παρ όλα αυτά το χεις κάνει;

-Μ... όποτε έχω προσπαθήσει να το κάνω δεν το κάνω καλά και μετά εγώ δε θέλω να το διαβάσω.

-Και ποιος είναι αυτός που λέει ότι δεν το χεις κάνει καλά;

-Εγώ! μμ...

-Εσύ;...α...μάλιστα. ***Αν σου δινόταν η ευκαιρία να ξανασυμμετέχεις στο Πρόγραμμα θα το έκανες, ναι ή όχι και γιατί;***

-Πάλι το γιατί (γελάει) θα το έκανα, γιατί θα ήθελα να το ξαναζήσω, να το...μ...να το ξαναζήσω!

-Σ' ευχαριστώ πάρα πολύ!

-Κι εγώ.

17/02/04 13.00-13.300

**Οι τρεις στιγμές που εμφανίζονται στο κείμενο της συνέντευξης αυτής, αλλά και στο σύνολο των συνεντεύξεων που ακολουθούν, δεν είναι αποσιωπητικά. Χρησιμοποιούνται προκειμένου να δηλωθεί ότι μεσολαβεί ένα χρονικό διάστημα μεταξύ μιας λέξης και μιας άλλης.*

-Μαρία, θεωρείς ότι το Πρόγραμμα ΜΕΛΙΝΑ ήταν ένα ακόμη ξεχωριστό μάθημα για κάθε τάξη, ή νομίζεις ότι ήταν κάτι άλλο;

-Ε, πιστεύω ότι ήταν ένα ξεχωριστό μάθημα γιατί ε...δεν ανοίγαμε ένα βιβλίο να μάθουμε κάτι και...αυτό που κάναμε ήταν κάτι ξεχωριστό...πιο όμορφο. Τώρα δεν ξέρω για κάθε τάξη αν ίσχυε το ίδιο αλλά πιστεύω για τη δική μας τάξη όλοι το...ήταν ένα φανταστικό μάθημα.

-Ποιος νομίζεις ότι ήταν ο σκοπός του Μαρία;

-Ο σκοπός του; Να μας κάνει να φύγουμε από τα βιβλία για να μπορέσουμε να...πώς να το πω τώρα να...γνωρίσουμε καλύτερα, να μάθουμε περισσότερα, να κάνουμε...να γίνουμε πιο σωστοί άνθρωποι στο μέλλον, μπορεί.

-Ευχαριστώ. ***Θυμάσαι πώς ήταν ο χώρος και η διακόσμηση της τάξης στα πλαίσια του Προγράμματος ΜΕΛΙΝΑ εκείνο το χρόνο;***

-Ε, θυμάμαι τώρα όπως ήτανε όχι κανονικά...καθημερινά η τάξη, ήταν εντάξει, πάντως γεμάτη με φόδρες, τούλια παντού, αλλά θυμάμαι όταν παίξαμε τα δύο θεατρικά –που ήτανε το κούρδικο και το τσιγγάνικο παραμύθι- ήτανε... είχαμε βάλει τούλια στο...ταβάνι, γεμάτα όμορφα ήτανε όλα, πάρα πολύ ωραία, ε καταγάλανα και φόδρες παντού που ήτανε κάτι ξεχωριστό τότε.

-Για τα θρανία σας;

-Τα θρανία μας...εντάξει, κανονικά μπορώ να πω αλλά και πάλι...όταν περνάμε ωραία, εντάξει.

-Σε τι σχήμα ήταν τα θρανία σας μες στην τάξη συνήθως;

-Συνήθως ήτανε με...

-Λίγο πιο δυνατά γιατί δεν ακούγεται.

-Α!

-Ευχαριστώ.

-Ημασταν σ' ένα...είχαμε σχηματίσει ένα «πι» και...όχι «πι» ακριβώς, ένα τετράγωνο και ήτανε η κυρία μας στη μέση.

-Μάλιστα. ***Θυμάσαι κάποια από τα κύρια θέματα που επεξεργαστήκατε εκείνο το χρόνο στα πλαίσια του Προγράμματος ΜΕΛΙΝΑ...***

-Από τα κύρια θέματα...

-Κι αν κάτι σε ικανοποίησε από αυτά;

-Τα κύρια θέματα ήταν το κούρδικο και το τσιγγάνικο παραμύθι που...που εντάξει δεν μπήκα αλλά όσο επεξεργάστηκα κι εγώ μ' άρεσε, με ικανοποίησε πολύ.

-Κάποιο άλλο θέμα που ασχοληθήκατε εκείνη τη χρονιά;

-Τώρα δε μου 'ρχονται στο μυαλό...τόσο πολύ, αλλά

-Αν στη συνέχεια καθώς θα μιλάμε θα έχεις κάτι να προσθέσεις, μη διστάσεις να το δώσεις, ευχαριστώ. ***Πραγματοποιήσατε εκπαιδευτικές επισκέψεις στα πλαίσια του Προγράμματος ΜΕΛΙΝΑ εκείνο το χρόνο Μαρία, αν θυμάσαι και πού;***

-Ναι...επισκεφτήκαμε πολλά μέρη, όπως την Κνωσό, το ναυτικό μουσείο και εκεί μέσα κάναμε διάφορα. Και θεατρικά παίξαμε και γνωρίσαμε...καλύτερα.

-Πολύ ωραία. ***Ποιες είναι οι εντυπώσεις σου από αυτές τις επισκέψεις; Σου άρεσαν, ναι ή όχι και γιατί;***

-Ε, μου άρεσαν πολύ επειδή ήταν κι αυτό κάτι ξεχωριστό...με το να μαθαίνεις μες στην Κνωσό για το Μίνωα κι όχι όπως το γράφει το βιβλίο...το είχε...να τα βλέπεις πραγματικά.

-Εκπαιδευτική επίσκεψη για σένα τη Μαρία σήμαινε μια μέρα χωρίς σχολείο, ή κάτι άλλο; Κι αν κάτι άλλο τι άλλο;

-Είναι κάτι άλλο γιατί μια μέρα χωρίς σχολείο ήτανε...και εύκολο να καθίσεις μέσα στο σπίτι σου. Να μην τρέχουμε απλώς αλλά...είναι κάτι άλλο ξεχωριστό, γιατί είναι και αυτό ένα μάθημα. Δεν

μπορούμε...αν ήτανε να καθίσουμε σπίτι, ήταν απλό το ζήτημα αλλά ήταν κάτι ξεχωριστό και όμορφο.

-Γιατί όμορφο;

-Γιατί...ε...έβλεπες τα πάντα, μάθαινες πραγματικά τι συνέβαινε και ήταν...όμορφα πάρα πολύ όμορφα. Εμένα μου άρεσε.

-Ευχαριστώ. **Πότε και πόσο συχνά εφαρμόζε η δασκάλα σου το Πρόγραμμα ΜΕΛΙΝΑ εκείνο το χρόνο;**

-Ε, το εφαρμόζε πολύ συχνά, σχεδόν κάθε ώρα που κάναμε μαζί...και ε (γελάει) με ευχαριστούσε αυτό και δεν ήτανε... που πολλοί γονείς έλεγαν...όχι...και να διαβάζουμε περισσότερο και να...συγκεντρωνόμαστε περισσότερο στο μάθημα και να μην είστε συνεχώς τραλαλά και τραλαλό...αλλά ήταν με το Πρόγραμμα ΜΕΛΙΝΑ...μαθαίναμε μπορώ να πω. Δηλαδή εγώ μάθαινα...δεν...δεν σκεφτόμουνα τώρα ότι θέλω, αυτή την ώρα...ήτανε φανταστικό.

-Ευχαριστώ. **Μπορείς να θυμηθείς...είπες «κάθε ώρα» δηλαδή, δεν είχε ξεχωριστή ώρα στην οποία να εφαρμόζεται; Ή μπορούσε να συμβαίνει ανά πάσα στιγμή όπως είπες πριν;**

-Μπορούσε να συμβαίνει ανά πάσα στιγμή, γιατί, ήταν εντάξει...δεν μπορούμε να πούμε ότι ήταν ένα ξεχωριστό μάθημα και μεις...την ώρα του μαθήματος μπορούμε να το εφαρμόσουμε. Είναι...κάτι που...εφαρμόζεται κάθε στιγμή.

-Ευχαριστώ Μαρία. **Θυμάσαι εάν εκείνη τη χρονιά είχατε καλέσει «ειδικούς» για να σας συζητήσουν ή να σας δείξουν ένα θέμα; Και αν ναι, ποιοι ήταν αυτοί οι άνθρωποι;**

-Ε, θυμάμαι πρώτα απ' όλα ...ε...ε έναν δάσκαλο «σκάκι» είχαμε μιλήσει στην ιστορία για το «ζατρίκιο» που έπαιζαν οι μινωίτες...και μας δίδαξε πολλά, παίξαμε και αγώνα...εντάξει.

-Πώς ήταν η επικοινωνία σας μαζί του;

-Ήταν εύκολη, δεν ήταν δύσκολη, γιατί, μας τα λεγε απλά, καταλαβαίναμε κι εντάξει.

-Ευχαριστώ. Κάποιον άλλο άνθρωπο, θυμάσαι;

-Κάποιον άλλο άνθρωπο...μ...αυτή τη στιγμή όχι, αργότερα μπορεί να μου έρθει.

-Ευχαριστώ. **Συμμετείχατε τα παιδιά Μαρία στο σχεδιασμό δράσεων και δραστηριοτήτων στα πλαίσια του Προγράμματος ΜΕΛΙΝΑ, ή η κυρία ήταν ο κύριος υπεύθυνος γι αυτό; Εσείς τα παιδιά είχατε τη δυνατότητα για την πρωτοβουλία;**

-Πολλές φορές ναι, αναλαμβάναμε. Τώρα εντάξει... η κυρία ήτανε... μας έδινε τις πηγές...και αργότερα επεξεργαζόμασταν το θέμα.

-Εσείς δε βρίσκατε πηγές από μόνοι σας;

-Ναι βρίσκαμε δεν μπορώ να πω, βρίσκαμε πηγές για διάφορα θέματα.

-Πώς γινότανε δηλαδή αυτό;

-Πώς γινότανε;

-Ναι.

-Ε, ας πούμε ε...ένα θέμα ήταν όπως ο κρητικός γάμος, που ήταν ένα θέμα το οποίο ευχαριστούσε όλους-γιατί είχε πλάκα και ...μια μέρα βέβαια εντάξει...η κυρία μας είπε να το διοργανώσουμε, συμφωνήσαμε όλοι και έπειτα με τη δική μας φαντασία...το κάναμε πραγματικότητα.

-Πολύ ωραία. **Αυτή η ιδέα της κυρίας μήπως θυμάσαι από πού προέκυψε;**

-Από πού προέκυψε;

-Αν το θυμάσαι.

-Όχι δεν μπορώ να θυμηθώ.

-Ευχαριστώ. **Σε ικανοποίησε Μαρία η συμμετοχή σου στο Πρόγραμμα; Η δική σου συμμετοχή. Αν ναι, γιατί; Αν όχι, γιατί;**

-Ε, εντάξει...πιστεύω ότι με ικανοποίησε γιατί μπορούσα να είμαι ελεύθερη. Αλλά...εντάξει, όσο και να ναι, πολλοί ήταν...πώς να το πω...ήταν ας πούμε...ήταν οι κύριοι...στο Πρόγραμμα ΜΕΛΙΝΑ και πιο πολύ διοικούσαν αυτοί την ομάδα, αλλά και πάλι εγώ ήμουνα καλά, δεν είχα πρόβλημα.

-Όταν λες «οι κύριοι στο Πρόγραμμα ΜΕΛΙΝΑ»... το Πρόγραμμα ΜΕΛΙΝΑ είχε κύριους και δευτερεύοντες; Το όριζε το Πρόγραμμα αυτό;

-Όοοχι. Το Πρόγραμμα ήταν ένα Πρόγραμμα το οποίο κάθε παιδί μπορούσε να συμμετέχει, απλώς πολλά παιδιά ήθελαν να παριστάνουν τους αρχηγούς εκεί μέσα και δεν άφηναν έναν άλλον να...απελευθερώνονται.

-Ευχαριστώ πάρα πολύ. **Εργαζόσασταν ατομικά ή σε ομάδες;**

-Α, η κυρία μας έλεγε να εργα...να επεξεργαζόμαστε τα θέματα σε ομάδες. Τώρα πολλά παιδιά πήγαιναν μόνα τους, αλλά αυτό δεν είχε να κάνει με το Πρόγραμμα, είχε να κάνει με το πώς ένιωθε ο καθένας όταν δεν ήταν με τον άλλον γιατί...τέλος πάντων, πολλά θέματα όμως τα επεξεργαζόμασταν σε ομάδες, ήμασταν μαζί.

-Εσύ συνεργάστηκες εύκολα μέσα στην ομάδα ή είχες προβλήματα; Και εάν είχες κάποια προβλήματα πώς τα αντιμετώπισες;

-Δεν είχα προβλήματα πολλά γιατί...πιστεύω εντάξει ότι είμαι άτομο το οποίο μπορώ ...δηλ να κάνω με τα πάντα. Απλώς ...άλλοι είχανε προβλήματα με την ομάδα και συνεχώς περνούσε κάποιες κρίσεις η ομάδα...

-Αλλά;

-Αλλά πιστεύω ότι...με το να κάνουμε μερικές υποχωρήσεις...τα καταλαβαίναμε.

-Ευχαριστώ Μαρία. **Ποια είναι η γνώμη σου για το υλικό που επεξεργαστήκατε στην τάξη με τη βοήθεια της δασκάλας σας στα πλαίσια του Προγράμματος ΜΕΛΙΝΑ; Αναφέρομαι σε κάποια πιθανών παραμύθια που χρησιμοποιήθηκαν για κάποιο λόγο, παιχνίδια εκπαιδευτικά, φακέλους του Προγράμματος ΜΕΛΙΝΑ. Τι γνώμη έχεις γι αυτό το υλικό;**

-Όχι, ήταν ένα υλικό το οποίο...δεν ήταν ξε-χωριστό, απλώς εμείς το κάναμε ξεχωριστό. Με το να το...επεξεργαζόμαστε όλο και πιο πολύ, το κάναμε...όπως θέλαμε εμείς. Με τη φαντασία μας, τη δικιά μας μπορέσαμε να κάνουμε τα πάντα.

-Ευχαριστώ. **Ο τρόπος διδασκαλίας του μαθήματος εκείνο το χρόνο, σας βοηθούσε να καταλάβετε περισσότερο ή λιγότερο το μάθημα; -Κατά τη γνώμη σου.**

-Κατά τη γνώμη μου...με βοηθούσε να καταλάβω το μάθημα. Τώρα δεν ξέρω αν πολλά παιδιά τα βοηθούσε αλλά...η γνώμη μου ήταν ότι ήταν ένα...μάθημα που μας βοηθούσε περισσότερο να...και να μαθαίνουμε και να καταλαβαίνουμε το μάθημα.

-Γιατί Μαρία το καταλαβαίνατε πιο εύκολα το μάθημα;

-Γιατί...γιατί δεν ήτανε να ανοίξω ένα βιβλίο και να διαβάσω τι είχε μέσα το βιβλίο και...πάπαλα μετά...στο επόμενο μάθημα, ήτανε...με το να το επεξεργαστούμε να το παίζουμε το μάθημα...να το καταλάβουμε.

-Ευχαριστώ πάρα πολύ.

-Στα πλαίσια του Προγράμματος ΜΕΛΙΝΑ εκείνο το χρόνο, κάνατε θεωρείς καινούρια πράγματα στην τάξη σας; Που δεν τα είχατε δηλαδή ξανακάνει, κι αν ναι ποια;

-Ναι κάναμε πολλά περισσότερα πράγματα που δεν είχαμε ξανακάνει, όπως παραμύθια, το κούρδικο και το τσιγγάνικο-που ήρθαν παιδιά και πιστεύω να πάμε κι εμείς κάποια φορά-, και ήταν φανταστικό όπως και ο κρητικός γάμος ο οποίος είχε...πήγαμε στα παλιά χρόνια και τα παλιά τα φέραμε στα σημερινά.

-Πολύ ωραία. Θες να προσθέσεις κάτι άλλο;

-Ε, εντάξει, πιστεύω ότι καλύφθηκα τώρα εντάξει.

Πολύ ωραία, ευχαριστώ. Επειδή μας έπιασε και η βροχή θα δυναμώσουμε και λίγο τη φωνή μας...**Εργασίες για το σπίτι Μαρία είχατε, στα πλαίσια του Προγράμματος ΜΕΛΙΝΑ; Και αν ναι, τι είδους εργασίες;**

-Είχαμε εργασίες ας πούμε διάφορες εργασίες. Όχι...να γράφουμε και να σκεφτόμαστε, ήτανε πιο πολύ η φαντασία μας να δουλέψει και να βρούμε διάφορες πληροφορίες για ναπολλά θέματα επεξε...επεξεργαζόμασταν εκείνη τη χρονιά.

-Οι εργασίες, ήταν ευχάριστες ή όχι και γιατί;

-Ήταν ευχάριστες γιατί...πιο πολύ σκεφτόσυνα τη...είχε φαντασία μέσα κι ήτανε ευχάριστα να ...σκεφτ...τέλος πάντων.

-Ευχαριστώ Μαρία. **Όταν κάνατε καινούρια πράγματα μέσα στην τάξη –είναι κάτι που το ξέχασα πριν να το ρωτήσω- χρειαστήκατε και άλλα μέσα για να πραγματοποιηθούν αυτά τα πράγματα εκτός από τα βιβλία; Και αν ναι, ποια άλλα μέσα;**

-Χρειαστήκαμε κι άλλα μέσα...όπως : διάφορες στολές για να εφαρμόσουμε το Πρόγραμμα, διάφορες φόδρες τούλια και τα άλλα ..εντάξει, αυτά.

-Αυτά. Πολύ ωραία. **Πώς ήταν Μαρία η σχέση ανάμεσα στα παιδιά και τη δασκάλα τη χρονιά εκείνη; Και...διέφεραν οι σχέσεις σας με τη δασκάλα όταν η δασκάλα έκανε μια δραστηριότητα ΜΕΛΙΝΑ και όταν έκανε μάθημα κανονικό μέσα στην τάξη;** Ας πούμε μαθηματικά;

-Ε, ήταν καλή οι σχέσεις με τη δασκάλα, εντάξει όταν βέβαια την κουράζαμε εντελώς είχε το δίκιο να φωνάζει αλλά και δε φώναζε, απλά ... δεν είχε καμία διαφορά η σχέση μες στο μάθημα με το Πρόγραμμα ΜΕΛΙΝΑ. Ήταν η ίδια, ήταν καλή...καλή η σχέση, εντάξει.

-Ευχαριστώ Μαρία. **Εκείνη τη χρονιά συνεργαστήκατε με διαφορετικά τμήματα της ίδια τάξης του σχολείου σας;** Ας πούμε ήσασταν...τι ήσασταν; Γ...

-Γ2

-Γ2, συνεργαστήκατε με το Γ1 και το Γ3 ναι ή όχι **και τι θετικό και τι αρνητικό αποκομίσατε από τη συνεργασία αυτή;**

-Συνεργαστήκαμε με ...πολλές φορές με ...και τα δύο τμήματα....και εντάξει, βέβαια δεν υπήρχε πολύ.... δηλαδή δεν ήμασταν πολύ άνετοι μαζί και πιο πού με το δικό μας τμήμα κάναμε παρέα. Αλλά εντάξει, πιστεύω ότι...ήταν κι αυτό κάτι θετι..ήταν θετικό να...μπορείς να επεξεργαστείς θέματα με παιδιά. Βέβαια πολλά...πολλές φορές δεν τα καταλάβαιναν δεν καταλαβαίνανε ο ένας τον άλλον- πώς είχε μάθει ο ένας πώς είχε μάθει ο άλλος- αλλά ...εντάξει.....

-Πολύ ωραία. Άρα λοιπόν το θετικό είναι....

-Ότι μπορούσαμε να συνεργαστούμε...όχι τόσο πολύ, εντάξει, μπορούσαμε να συνεργαστούμε πάντως.

-Και το αρνητικό;

-Ότι ...πιο πολύ, ο καθένας πήγαινε με την τάξη του...ή ...σε ομάδες χωριζόμαστε.

-Ευχαριστώ Μαρία. **Νομίζεις ότι το Πρόγραμμα ΜΕΛΙΝΑ σε βοήθησε να αγαπήσεις περισσότερο το σχολείο; Ναι ή όχι και γιατί;** Για εκείνη τη χρονιά, έτσι;

-Με βοήθησε γιατί...εντάξει, πιο πολύ μάθαινα από το πρόγραμμα ΜΕΛΙΝΑ και δεν μπορώ να πω ότι έπαιζα συνεχώς. Μάθαινα και με βοήθησε, εκείνη τη χρονιά τουλάχιστον και να το καταλάβω και να αγαπήσω τα μαθήματα και να καταλάβω...περισσότερα.

-«Μάθαινες από το Πρόγραμμα ΜΕΛΙΝΑ»...τι μάθαινες Μαρία;

-Ας πούμε όταν κάναμε μαθηματικά θυμάμαι μία φορά που η κυρία μας φόρεσε μια φόδρα στο κεφάλι (γελάει) και έκανε...με την προπαίδεια και ήτανε τα....κι ήτανε...κι έκανε τον μάγο...ξέρω εγώ πιο μάγο-τέλος πάντων- και...μας βοηθούσε περισσότερο να μάθουμε.

Κάτι άλλο που μάθαινες με το Πρόγραμμα;

-Ε...

-Που θες να το αναφέρεις δηλαδή....

-Τώρα δε θυμάμαι πολύ...όμως αυτή η σκηνή μου χει μείνει.

-Ευχαριστώ Μαρία. **Το Πρόγραμμα ΜΕΛΙΝΑ-Εκπαίδευση και Πολιτισμός, θεωρείς ότι έχει επηρεάσει τη ζωή σου μέχρι σήμερα; Και αν ναι, πώς;**

-Ναι την έχει επηρεάσει, γιατί τώρα, σε τέτοια ηλικία, δυο χρόνια αργότερα, μπορώ να ευκρά...μπορώ να πω εύκολα τη γνώμη μου και να μην μιλάει μόνο ο ένας στην ομάδα. Και μ' έχει βοηθήσει πολύ και στη ζωή μου και στο σχολείο. Σ' ευχαριστώ Μαρία.

-Πιστεύεις ότι το ΜΕΛΙΝΑ –Εκπαίδευση και Πολιτισμός αξίζει να γενικευτεί σε όλα τα δημοτικά σχολεία της χώρας μας; Ναι ή όχι, και γιατί;

-Πρέπει, πρέπει να γενικευτεί γιατί...γιατί είναι ένα Πρόγραμμα το οποίο δεν...δεν σε...δε σε βάζει να...δυσκολεύεται, δε σε βάζει να εργαστείς τόσο πολύ στο σπίτι, όσο εργάζεσαι στο σχολείο. Γιατί πιο πολύ μαθαίνεις στο σχολείο τα πράγμα...στο σχολείο τα πράγματα.....που είναι αναγκαία, από στο σπίτι.

-Κι αυτό...τι...πώς συνδέεται με «τα υπόλοιπα σχολεία κατά τη γνώμη σου»;

-Πώς συνδέεται;

-Με τα υπόλοιπα παιδιά δηλαδή οι μαθητές...

-Με το να...πώς να το εξηγήσω τώρα...

-Γιατί είναι σημαντικό να δουλεύετε στο σχολείο και στο σπίτι να μην έχετε τόσες εργασίες; Αυτή είναι η ερώτησή μου.

-Γιατί πρέπει...πιο πολύ στο σχολείο, να λειτουργούμε με άλλα παιδιά και αυτό κάνει καλό. Θα ναι πιο εύκολο να... απελευθερωθούμε στο σχολείο, απ ότι να απελευθερωθούμε στο σπίτι μας, να μας απελευθερώνουν οι γονείς μας. Ενώ στο σχολείο είναι πολύ εύ...είναι εύκολο γιατί συναναστρέφεται και όταν συναναστρέφεται ...κάνει καλό.

-Ευχαριστώ Μαρία. **Θεωρείς ότι το Πρόγραμμα ΜΕΛΙΝΑ βοήθησε εσένα προσωπικά να αποκτήσεις κάποια ...κάποιες ιδιαίτερες ικανότητες, ή να ανακαλύψεις κάτι που είχες και δεν το ήξερες; Και αν ναι ποιες;**

-Να... ανακαλύψω κάποιες πιθανό...

-Ικανότητες.

-Α, ικανότητες; Ναι με βοήθησε πολλές φορές, εντάξει, δεν μπορώ να πω ότι στα θεατρικά που κάναμε ήμουν και άσσος, εντάξει. Πιο πολύ στα...μελοδραματικά εκφραζόμουν...στις κωμωδίες τώρα ...δε μου δε μου πολυβγαίνανε το κωμικό αλλά στα δράματα...εντάξει.

-Τραγική ηθοποιός δηλαδή (γελάμε). Άρα λοιπόν επιγραμματικά η ικανότητα που ...συνειδητοποίησες ότι είχες και δεν το ήξερες ήταν ότι...

-Ότι μπορώ να...παίζω πιο πολύ μελοδραματικό...μελοδραματικά έργα, να γίνω μια τραγική... «ηθοποιός».

-Ευχαριστώ Μαρία. **Θα ήθελες να εφαρμοστεί το Πρόγραμμα ΜΕΛΙΝΑ και στο γυμνάσιο, ή όχι; Γιατί;**

-Θα ήθελα να εφαρμοστεί γιατί...νομίζω ότι εντάξει, στο γυμνάσιο λένε ότι τα μαθήματα είναι πιο δύσκολα και...αν ήταν ...μ' ένα καλό μάθημα το οποίο εφαρμόζεται κάθε στιγμή όπως είπα και θα με βοηθού...θα με βοηθήσει πιο πολύ κατά τη γνώμη τη δική μου να μάθουμε.

- Σ' ευχαριστώ Μαρία. **Τι σου άρεσε περισσότερο στο Πρόγραμμα ΜΕΛΙΝΑ;** Επιγραμματικά.

-Τι μου άρεσε περισσότερο; Το...ο κρητικός γάμος. Δηλαδή το να φέρνουμε από τα παλιά χρόνια πράγματα και να το επεξεργαζόμαστε τώρα –όπως είμαστε εμείς οι σημερινοί, με την τεχνολογία, τη δική μας τη φαντασία.

-Ευχαριστώ. **Τι δε σου άρεσε στο Πρόγραμμα;**

-Τι δε μου άρεσε; Που πολλές φορές...πώς να το εκφράσω τώρα...που πολλές φορές δεν... μπορούσαμε ας πούμε...πολλά παιδιά πιο πολύ κλείνονταν στον εαυτό τους και δεν μπορούσαν να εκφραστούνε όσο θέλανε, αλλά και πάλι αυτό...δεν είχε να κάνει με το Πρόγραμμα ΜΕΛΙΝΑ, ήτανε...πώς καταλαβαίνει ο καθένας τον εαυτό του. Αλλά εντάξει στο Πρόγραμμα ΜΕΛΙΝΑ δεν μπορώ εγώ να πω ότι με είχε δυσαρεστήσει κάτι.

-Όταν κάποια παιδιά κλείνονταν στον εαυτό τους...και όπως είπες δυσκολεύονταν να εκφράσουν κάτι, εκείνη την ώρα έκαναν Πρόγραμμα ΜΕΛΙΝΑ;

-Ακόμα κι αν δεν εκφράζονταν εκείνη την ώρα έκαναν Πρόγραμμα ΜΕΛΙΝΑ γιατί...ήταν και πάλι...με το να κλείνεται μέσα σου, είναι κι αυτό ένα πρόγραμμα. Δηλαδή, μπορείς να εκφραστείς και να τα έχεις πει στον εαυτό σου. Δεν είναι ανάγκη να τα έχεις πει σ' άλλον, τα λες και μόνος σου.

-Ευχαριστώ. **Αν σου δινόταν η ευκαιρία να συμμετέχεις ξανά στο Πρόγραμμα ΜΕΛΙΝΑ-Εκπαίδευση και Πολιτισμός, με τις συνθήκες του χρόνου εκείνου, θα το έκανες; Ναι ή όχι και γιατί;**

-Ε, θα το έκανα γιατί μ' είχε ευχαριστήσει το Πρόγραμμα ΜΕΛΙΝΑ και μπορώ να πω ότι με δίδαξε πολλά πράγματα και εντάξει θέλω να ξανασυμμετέχω. Και δασκάλα να γίνω θέλω, γιατί...θέλω να...να εκφράζομαι.

-«Θες να εκφράζεσαι...», να τολμήσω να ρωτήσω ένα γιατί;

-(γελάει) Γιατί κάθε άνθρωπος...θέλει να...να μπορέσει να... γίνει κάτι στον κόσμο ας πούμε, να γίνει χρήσιμος στον κόσμο και με το να γίνει χρήσιμος θα μπορείς να εκφράζεσαι όσο θέλεις. Δηλαδή...αν εκφρά ... αν αρχίσεις να εκφράζεσαι από μικρός τότε δε θα χεις πρόβλημα στη ζωή σου.

-Σ' ευχαριστώ Μαρία. **Πες μου, «βαθμολογία» και αξιολόγηση** – είναι δύο διαφορετικά πράγματα βέβαια θα μου πεις- **υπήρχε βαθμολογία στις δραστηριότητες του προγράμματος ΜΕΛΙΝΑ μέσα στην τάξη;**

-Δεν υπήρχε βαθμολογία, γιατί κάθε παιδί...ε...εκφραζόταν αλλιώς. Δεν μπορούσες...δεν μπορούσαμε να βρούμε ένα συγκεκριμένο τρόπο, να εκφραζόμασταν, απλώς ήτανε ...αλλιώς και πιστεύω ότι... στην Ευέλικτη Ζώνη που έλεγε το πρόγραμμά μας μπορούσε η κυρία μας να μας βαθμολογήσει, αλλά στο Πρόγραμμα ΜΕΛΙΝΑ δεν μπορούσε να μας βαθμολογήσει κανένας γιατί...ήτανε...αυτό μπορεί να το βαθμολογήσει μόνο ο εαυτός μας και κανείς άλλος.

-Μ μ μ, μια που μου το λες αυτό θα θελα να μου πεις, εσείς βαθμολογούσατε σε εισαγωγικά ή αξιολογούσατε τον εαυτό σας; **Τώρα θα μιλήσουμε για αξιολόγηση, πώς αξιολογούσατε τον εαυτό σας;**

-Εντάξει ας πούμε πολλές φορές όταν κάναμε κάτι κωμικό γελάγαμε όλοι...ήτανε υπερήφανος ο «κωμικός» ήταν...και... τα άλλα παιδιά καταλάβαιναν κι αξιολογούσαν, τον αξιολογούνταν. Τώρα, ότι βαθμολογούσε ο ένας τον άλλον όταν δε συμμετείχε, δε βαθμο...δεν βαθμολογούντανε γιατί και πάλι δε γινότανε να βαθμολογηθεί.

-Φυσικά. **«Τιμωρία», υπήρχε τιμωρία στα πλαίσια του Προγράμματος ΜΕΛΙΝΑ;**

-Δεν υπήρχε τιμωρία γιατί...ήταν ένα πρόγραμμα ελεύθερο και κάθε παιδί το...θέλει να το εκφράζει... μόνο του. Δεν μπορούμε να το δούμε «α! αυτό κι αυτό και τίποτα άλλο.»

-Ευχαριστώ. Και τελευταίο: **Τι ρόλο έπαιζαν οι γονείς, προκειμένου να βοηθήσουν στη διεξαγωγή ενός τέτοιου προγράμματος μέσα στην τάξη; Συμμετείχαν σ' αυτό, πώς το ένιωσες αυτό το πράγμα;**

-Ε, ε ..οι δικοί μου οι γονείς δεν καταλάβαιναν πώς ας πούμε εμείς μαθαίναμε πιο πολύ από το πρόγραμμα ΜΕΛΙΝΑ. Τώρα δεν ξέρω για τα άλλα παιδιά, αλλά πολλές φορές εντάξει δεν μπορώ να πω ότι δε βοηθούσαν, ότι δε μας λέγανε καθόλου...ότι μας αγαπούσανε...Συνέβαινε μες στην τάξη και ήτανε ...δύσκολο και γι αυτούς και για μας να... μιλή...να συναναστραφούμε, γιατί ...και πάλι ήταν...

-Καταλαβαίνω. Παρόλα αυτά εγώ θέλω να σε ευχαριστήσω, σου εύχομαι καλή πρόοδο...

-Ευχαριστώ πολύ.

-Κορίτσι μου και να ευχηθούμε στη συνέχεια και το Πρόγραμμα ΜΕΛΙΝΑ να μπορέσει να κάνει ένα καλύτερο συντονισμό, να ενημερώσει και τους γονείς....

-Ναι!

-Έτσι;... και όλες τις πλευρές που ευθύνονται και... ασχολούνται με σας τα παιδιά.

4/1/04 11-12

**Οι τρεις στιγμές που εμφανίζονται στο κείμενο της συνέντευξης αυτής, αλλά και στο σύνολο των συνεντεύξεων που ακολουθούν, δεν είναι αποσιωπητικά. Χρησιμοποιούνται προκειμένου να δηλωθεί ότι μεσολαβεί ένα χρονικό διάστημα μεταξύ μιας λέξης και μιας άλλης.*

-Πέτρο, ήταν το Πρόγραμμα ΜΕΛΙΝΑ ένα ακόμη μάθημα στην τάξη ή μήπως ήταν κάτι άλλο και τι;

-Ήταν κάτι άλλο. Δεν ήταν σαν τα άλλα μαθήματα σου μαθαίνει να είσαι καλός άνθρωπος.

Πώς ήταν ο χώρος και η διακόσμηση της τάξης σας;

-Ήταν πολύ ωραία, ε, στολισμένη.

-Πώς ήταν στολισμένη;

-Είχε πολλά πανιά και τα άλλα, πως τα λένε...τα τούλια και είχε και τα έργα μας εμάς των παιδιών. Είχαμε φτιάξει κάτι μεγάλες ζωγραφίες με πινέλα και με τον κύριο Κώστα και με την κυρία μας στην αυλή με τα πινέλα και με αυτά στολίσαμε την τάξη.

-Ποια ήταν τα κύρια θέματα που επεξεργαστήκατε στα πλαίσια του ΜΕΛΙΝΑ, θυμάσαι και αν αυτά σε ικανοποίησαν;

-Εμένα το θέμα που θυμάμαι ήταν με τα ιταλάκια.

-Τι είχε γίνει τότε;

-Είχαν έρθει τότε τα ιταλάκια για θεατρικό παιχνίδι και παρουσιάσαμε...το ένα ήταν το τσιγγάνικο και το άλλο το κούρδικο. Εγώ ήμουν το κούρδικο. Μετά παίξαμε το θεατρικό κι εγώ έπαιξα το ψάρι.

-Πώς ένιωσες σαν ψάρι Πέτρο;

-Ε, φιλοντρεπόμουνα λίγο ...αλλά εντάξει, ήμουνα καλός νομίζω.

-Κάτι άλλο που θυμάσαι από τα θέματα που δουλέψατε;

-Ήταν κι άλλα ...αλλά πω πω τι έπαθα δεν τα θυμάμαι.

-Δεν πειράζει αγόρι μου. Το κούρδικο παραμύθι που έζησες σε ικανοποίησε;

-Ναι

-Γιατί;

-Γιατί περάσαμε πολύ ωραία μαζί με τα ιταλάκια.

-Πριν έρθουν τα ιταλάκια θυμάσαι κάτι γι αυτό;

-Πάλι περάσαμε καλά γιατί από όλα τα παιδιά και από την τάξη μας και από τα άλλα θυμάμαι δυο τρία από τα άλλα τμήματα της τρίτης συνεργαστήκαμε.

-Πώς ένιωσες με τα άλλα παιδάκια που συνεργαζόσασταν;

-Δεν ξέρω για τους άλλους, εγώ ένιωθα άνετα, ε ναι με τα άλλα τμήματα εγώ έχω κάνει φιλίες και πριν και μετά το παραμύθι γιατί κι αυτό βοήθησε.

-Πραγματοποιήσατε εκπαιδευτικές επισκέψεις στα πλαίσια του ΜΕΛΙΝΑ και αν ναι πού;

-Μια φορά με το τρενάκι μια βόλτα, ε..και δε θυμάμαι.

-Όταν ακούγατε εσύ και οι συμμαθητές σου τη λέξη εκπαιδευτική επίσκεψη αυτό σήμαινε για σας μια μέρα ακόμα χωρίς σχολείο ή μήπως κάτι άλλο;

-Σημαίνει και το ένα που είπατε, σημαίνει και το άλλο, γιατί μας πήγαίνα ξέρω γω σε μουσεία, ε και βλέπουμε διάφορα εκθέματα και κάνουμε και μάθημα. Τώρα αυτό για μας είναι και τα δύο.

-Μήπως τώρα θυμάσαι στην τρίτη τάξη τι θέματα επεξεργαστήκατε;

Ναι, το Μίνωα...και με το Μίνωα είχαμε πάει τώρα θυμάμαι στο παλάτι της Κνωσού, ε, όπου είδαμε εκεί το παλάτι και πήγαμε και σε ένα άλλο μουσείο εκεί κοντά όπου είδαμε αυτά που βρήκαν εκεί στην Κνωσό ή στην Κυδωνία.

-Ποιες είναι οι εντυπώσεις σου από αυτές τις επισκέψεις;

-Μου άρεσαν γιατί είδα τι έφτιαχναν οι αρχαίοι άνθρωποι και είχανε φτιάξει σπουδαία πράγματα ...γι αυτό είχανε πολύ μυαλό. Μπορεί να μην είναι σαν τα σημερινά τηλέφωνα, τηλεόραση, αυτοκίνητα κλπ, αλλά είναι για την εποχή για τότε δηλ πραγματικά καλά πράγματα.

-Εκπαιδευτική επίσκεψη για σένα ήταν μια μέρα χωρίς μάθημα ή κάτι άλλο;

-Ήταν...όχι ακριβώς χωρίς μάθημα, ήταν μάθημα έξω από το σχολείο και ήταν όμως ε...και λίγο από ...αυτό που είπατε...μέρα χωρίς μάθημα.

-Μία άλλη ερώτηση, πόσο συχνά εφαρμόζε νομίζεις η δασκάλα σας το Πρόγραμμα ΜΕΛΙΝΑ και πότε;

-Μου επαναλαμβάνετε την ερώτηση;

-Φυσικά.

-Ναι ή κυρία μου το έκανε πολύ συχνά.

Ε, στην ώρα της ιστορίας, της γλώσσας, ε, την ώρα της Ευέλικτης Ζώνης βέβαια, ε και όταν ήμασταν απογοητευμένοι.

-Τι εννοείς απογοητευμένοι;

-Δηλ όταν ήθελε να μας δώσει λίγη χαρά ξέρω γω, όταν τσακωνόμασταν, όταν δε συμφωνούσαμε σε κάτι που έπρεπε να κάνουμε...

-Τι έκανε δηλ τότε η κυρία;

-Παίζαμε, ζωγραφίζαμε, χορεύαμε...

-Καλέσατε στην τάξη ποτέ ειδικούς για ένα θέμα, αν ναι ποιοι ήταν οι άνθρωποι αυτοί;

-Ε, κάτι θυμάμαι ...ήταν μια κυρία ...δεν το θυμάμαι αυτό.

-Να ρωτήσω κάτι άλλο, συμμετείχατε εσείς τα παιδιά στο σχεδιασμό των δράσεων και των δραστηριοτήτων;

-Ναι συμμετείχαμε και κάναμε και δικές μας ιδέες βάζαμε κιόλας, ε...

-Πόσο συχνά γινόταν αυτό;

-Κάθε φορά που κάναμε ΜΕΛΙΝΑ, δεν ήταν όλες οι ιδέες της κυρίας μας.

-Δηλ πως συμμετείχατε, τι κάνατε;

-Προτεινάμε κι εμείς κάποια παιχνίδια να παίζουμε και θεατρικά και να ζωγραφίσουμε και άλλες φορές ότι μας έλεγε η κυρία να κάνουμε, κι άμα δε θέλαμε κάποια από αυτά τα πράγματα λέγαμε δικά μας, δικές μας ιδέες.

-Σε ικανοποίησε η συμμετοχή σου ή όχι στο ΜΕΛΙΝΑ;

-Αν με ικανοποίησε, ναι με ικανοποίησε γιατί μου άρεσαν τα παιχνίδια που κάναμε, γιατί μπήκα και στο θεατρικό με τα ιταλάκια που ήμουνα...κάναμε βέβαια ψηφοφορία κι εγώ πήρα από τους συμμαθητές μου έξι ψήφους, κι αυτό μου άρεσε, και ακόμα μου άρεσε ότι εγώ πρώτη φορά είχα δει ιταλάκια και ότι κάποιες φορές μιλήσαμε κιόλας και μερικές φορές άμα θέλαμε να πούμε κάτι σε αυτά τα παιδιά ε, μιλούσαμε αγγλικά κι όταν δεν καταλάβαιναν πάλι τότε ε, προσπαθούσαμε πάλι κάπως με νοήματα , ε, και με το πρόσωπο.

-Τελικά υπήρχε επικοινωνία και αν ναι πώς το καταλάβαινες;

-Ναι υπήρχε, την καταλάβαινα από την έκφραση στο πρόσωπό τους

-Ποια η γνώμη σου για το υλικό που επεξεργαστήκατε στην τάξη με τη βοήθεια της δασκάλας σας όταν κάνατε ΜΕΛΙΝΑ στην τάξη, μιλάω για τα παραμύθια τα παιχνίδια κλπ;

-Ε, ωραίο ήτανε αλλά εγώ προτιμάω κάτι πιο αυθόρμητο, αυτά που κάναμε δηλ...

-Η εργασία σε ομάδες σου άρεσε;

Ε, ναι μου άρεσε. Με την ομάδα συνεργαζόμαστε, άμα καθόμασταν δυο δυο και κάναμε κανονικό μάθημα δε θα συνεργαζόμασταν τόσο πολύ.

-Ο τρόπος με τον οποίο γινόταν το μάθημα στα πλαίσια του ΜΕΛΙΝΑ σας βοηθούσε να καταλάβετε περισσότερο το μάθημα ή λιγότερο;

Πολύ περισσότερο το καταλάβαινα το μάθημα γιατί ακόμα διακόπταμε το μάθημα και κάναμε ΜΕΛΙΝΑ κι αυτό με έκανε να καταλαβαίνω μετά περισσότερο κι αυτό που έλεγε το μάθημα.

-Κάνατε καινούργια πράγματα στην τάξη σας;

-Ναι. Αυτό που διακόπταμε το μάθημα το ΜΕΛΙΝΑ ήταν καινούριο...πολλά που κάναμε τα θεατρικά...ήταν αυτό που έκανε η κυρία. Άμα τώρα ήταν ένας άλλος κύριος και έλεγε «τώρα θα κάνετε ότι σας λέω εγώ, βγάλετε αμέσως τα βιβλία...» αυτά

-Χρειαστήκατε εσείς και η κυρία σας εκτός από τα βιβλία και τη συζήτηση άλλα μέσα για να πετύχετε αυτά τα πράγματα;

-Κορδέλες, πανιά για τα θεατρικά κάτι κούτες θυμάμαι, τα πινέλα, μουσική...

-Είχατε εργασίες για το σπίτι στα πλαίσια του ΜΕΛΙΝΑ;

-Ε, ναι δηλ τι εργασίες, κανονικές...δηλ μας έδινε θυμάμαι αλλά όχι ακριβώς στο σπίτι, και εκεί καμιά φορά μας έδινε...η κυρία μας δεν της άρεσαν τα θέματα του σκέφτομαι και γράφω του βιβλίου μας.

-Δεν της άρεσαν, τι εννοείς;

-Ναι δεν ήταν καθόλου ωραία θέματα, γι αυτό εκείνη μας έδινε περισσότερα από ένα θέματα να διαλέξουμε...και αυτά τα θέματα ήταν ωραία και είχαν ε, είχαν για μας ενδιαφέρον.

-Πώς ήταν οι σχέσεις ανάμεσα σε σας και τη δασκάλα σας;

-Εγώ νομίζω πως η κυρία αυτή μας αγαπούσε πάρα πολύ και μένα με αγαπούσε νομίζω πολύ.

-Πως μπορεί ένα παιδί να καταλαβαίνει ότι κάποιος το αγαπάει πολύ, τι εννοείς;

-Το αισθάνεται...ότι έδειχνε πάρα πολύ ενδιαφέρον για διάφορα πράγματα, ε και ότι με διάφορους τρόπους προσπαθούσε να είμαστε όλοι μαζί φίλοι.

-Με ποιους τρόπους το προσπαθούσε αυτό;

-Ε, με διάφορους τρόπους...τόρα ακριβώς τι...δε θυμάμαι.

-Μας φώναζε βέβαια κάποιες φορές όμως αυτό την αναγκάζαμε εμείς να το κάνει...

-Δεν πειράζει μπορούμε να προχωρήσουμε σε επόμενη ερώτηση. Αν η κυρία σας δεν εφάρμοζε το Πρόγραμμα ΜΕΛΙΝΑ, πιστεύεις ότι θα είχε απέναντί σας μια άλλη συμπεριφορά;

-Εγώ νομίζω ότι θα είχε άλλη. Βέβαια η κυρία μας έκανε ΜΕΛΙΝΑ και βέβαια και πολλές άλλες κάνανε, ε και ευτυχώς δεν έμοιαζε με κάποιο δάσκαλο που θα μας έδινε τότε το ένα και τότε το άλλο χωρίς να τον ενδιαφέρει και θα μας έλεγε τώρα εγώ κάνω το μάθημα και εσείς να ακούτε και να με προσέχετε.

-Όταν συνεργαστήκατε με τμήματα της ίδιας τάξης του σχολείου σας, βρήκατε θετικά η αρνητικά από αυτή τη συνεργασία και τι;

-Όταν συνεργαστήκαμε μάθαμε ο ένας καλύτερα τον άλλο, εγώ ήξερα τα παιδιά καλύτερα του ενός τμήματος βέβαια και του άλλου δεν τα 'ξερα τελείως, με το άλλο τμήμα είχα πιάσει πιο πολλές φιλίες, από το ένα τμήμα ας πούμε ήξερα τον Αντρέα.

-Πώς είναι να είναι κανείς σε μια ομάδα και να δουλεύει ομαδικά;

-Είναι πολύ καλύτερα στην ομάδα από το να εργάζεται μόνος του. Κάναμε πιο πολλά πράγματα, ε αλλά και πολλές φορές τις ιδέες τις συνδυάζαμε και βγάζαμε μια καλή.

-Δηλ πώς τις συνδυάζατε;

-Δηλ δε νικάει η γνώμη κάποιου στην ομάδα αλλά η πλειοψηφία.

-Το ΜΕΛΙΝΑ σας βοήθησε να αγαπήσετε περισσότερο το σχολείο ή όχι;

-Ναι. Γιατί δεν κάνουμε συνέχεια μάθημα, να μην μπορούμε να κάνουμε ούτε λίγη ξεκούραση, κάνουμε πράγματα όμορφα σε σύγκριση με το άλλο μάθημα που μας λέει μόνο μάθημα. Και μου άρεσε που εκεί μαθαίναμε να ακούμε τη γνώμη του άλλου.

-Μπορεί νομίζεις ένα Πρόγραμμα όπως το ΜΕΛΙΝΑ να επηρεάσει τη ζωή ενός παιδιού ή και τη δική σου;

-Ναι την επηρέασε με βοήθησε να γίνω καλύτερος νομίζω άνθρωπος. Μας βοήθησε να φερόμαστε περισσότερο κοινωνικά και...ε, ...πως το λένε πιο πολιτισμένα.

-Το όνομά του είναι Πρόγραμμα ΜΕΛΙΝΑ –Εκπαίδευση και Πολιτισμός, τι λες γι αυτό;

-Ότι σου μαθαίνει πώς να φέρεσαι και άμα ο άλλος κάνει κάποιο λάθος να μην πάμε να τον φάμε γι αυτό...και πρώτα απ όλα να είσαι καλός άνθρωπος γιατί άμα δεν είσαι καλός άνθρωπος τι να τα κάνεις τα γράμματα.

-Το Πρόγραμμα ΜΕΛΙΝΑ –Εκπαίδευση και Πολιτισμός, αξίζει να γενικευθεί σε όλα τα σχολεία τα δημοτικά της Ελλάδας;

-Ναι γιατί εκεί έχουνε αυτούς τους δασκάλους που είπα και προηγουμένως, που σου λέει εγώ είμαι η δασκάλα θα κάνω ότι θέλω εγώ, θα πάρετε πολλά μαθήματα για το σπίτι γιατί έτσι μου αρέσει, και πολλές φορές εκδικούνται κάπως τα παιδιά οι δασκάλοι, άμα κάνουν καμιά φορά φασαρία τα παιδιά, εκδικούνται και βάζουνε τιμωρίες για περισσότερα μαθήματα.

-Αν πάει το ΜΕΛΙΝΑ εκεί τι νομίζεις ότι θα γίνει;

-Πρώτα απ όλα τα παιδιά θα ηρεμήσουνε γιατί θα έχουνε πιο πολύ χρόνο να παίζουνε και η δασκάλα θα βοηθηθεί και οι δυο, αυτό θα γίνει και στα άλλα δημοτικά που δεν έχουν ΜΕΛΙΝΑ.

-Πώς μπορεί να γίνει αυτό κατά τη γνώμη σου, να μάθει δηλ για το ΜΕΛΙΝΑ η δασκάλα αυτή;

-Να πάει εκεί μια δασκάλα που γνωρίζει καλά το Πρόγραμμα να τους μιλήσει γι αυτό και να τους δείξει...ε, αυτά

-Θα θελες να γενικευτεί το Πρόγραμμα στο γυμνάσιο ή όχι και γιατί;

-Ναι γιατί στο γυμνάσιο είναι πιο ασφυκτικά, δε σου αφήνουνε περιθώριο να παίζεις... ε, όχι να παίζεις να διασκεδάσεις, να εκφραστείς... γι αυτό κι άμα ήταν θα ήταν καλύτερα

-Όλα αυτά για το γυμνάσιο εσύ που τα ξέρεις;

-Η αδερφή μου τώρα το τελείωσε το γυμνάσιο και τι ξέρω. Επίσης και κάποια άλλα παιδιά που κάνουν βλακείες που είναι...τώρα θα χρησιμοποιήσω μια κακή λέξη...που είναι αλητάκια θα βοηθηθούν. Στη γειτονιά ενός φίλου μου που παίζω μπάλα και είναι κάτι αλβανάκια και έρχονται κάποια αλβανάκια και μου παίρνουν τη δική μου μπάλα και λένε θα παίξουμε. Κι εγώ τους λέω είναι δική μου η μπάλα και δε θα παίζετε. και με το ζόρι ήθελαν να παίζουμε.

-Πώς νομίζεις θα μπορέσει να βοηθήσει τα παιδάκια που είναι από άλλες χώρες ή κάποια παιδάκια που είναι «αλητάκια» ένα Πρόγραμμα όπως το ΜΕΛΙΝΑ;

-Θα τους κάνει πιο καλούς ανθρώπους, θα τους δώσει περισσότερο πολιτισμό, πώς να φέρονται. Βέβαια υπάρχουν κι ορισμένες περιπτώσεις που δε γίνεται με τίποτα να το μάθουν. Γιατί μπορεί να μιλάς στην τάξη με αυτό αλλά και να το δείχνεις στην τάξη και με πράξεις αλλά και πάλι δε θα το καταλάβουν. Βέβαια κι εμείς πρέπει να κάνουμε κάποια πράγματα για να τους βοηθήσουμε αλλά και κάποιες φορές δε θέλουμε και να τους βοηθήσουμε.

-Πέτρο τι σου άρεσε περισσότερο από το Πρόγραμμα ΜΕΛΙΝΑ;

-Το ότι συνεργαστήκαμε με τα παιδιά, κάναμε διάφορα πράγματα. Α θυμήθηκα ήρθαν στο σχολείο και μας επισκέφτηκαν και οι προπονητές. Εγώ έκανα διάφορα αθλήματα. Και στίβο, και έκανα και σκάκι. Αυτό προπονεί το μυαλό. Α, είχε έρθει ο κύριος Κώστας του σκάκι που ήταν και δικός μου κύριος, τώρα βέβαια έχει φύγει και έχει ανοίξει δικό του σύλλογο, όταν στην ιστορία μάθαμε με το Μίνωα πως οι άνθρωποι έπαιζαν σκάκι. Όταν είχε έρθει στην τάξη μας είπε ένα παραμύθι για το σκάκι και μας έδειξε τις κινήσεις των πιονιών και μετά μας άφησε να παίζουμε.

-Πως νιώσατε τότε.

-Το απολαύσαμε, ε κάποιοι χαιρόντουσαν και γι αυτό και γιατί χάναμε μάθημα – κι ένας από αυτούς ήμουν κι εγώ - και επειδή παίζαμε, γενικώς και κάποιοι νικούσανε και κάποιοι χάνανε.

- Τι δε σου άρεσε από το ΜΕΛΙΝΑ;

-Όλα μου άρεσαν, δεν υπήρχε τίποτα που να μην μου άρεσει.

-Το ΜΕΛΙΝΑ βοήθησε εσένα και τους φίλους σου να αποκτήσετε κάποιες ιδιαίτερες ικανότητες;

-Μου δόθηκε η ευκαιρία να συνεργαστώ και να αποδείξω το χαρακτήρα μου ποιος είναι.

-Τι εννοείς να αποδείξεις και σε ποιους;

-Στους συμμαθητές μου, εγώ ήξερα ποιος είμαι.

-Ποιος είσαι, ποιος είναι ο Πέτρος, μπορείς να μου πεις κάποια επίθετα;

-Είμαι νευρικός, εεε, άμα είναι τίποτα άδικο ξέρω γω δε θα τα αφήσω να περάσει, ας πούμε όπως τότε πριν λίγες μέρες με το Νικόλας που είχε γίνει κάτι στην τάξη και δεν τον άφησα να μας βρίζει χωρίς λόγο...κι εγώ του είπα γιατί με έβρισες χωρίς λόγο, τι σου κανα, και του λέω ζήτα μου συγνώμη. Εμ δε μου δωσε συγνώμη, εμ μου κανε τσαμπουκάδες, εμ πλακωθήκαμε, μετά μπλέχτηκε όλη η τάξη...

-Και πως έληξε το θέμα;

-Το είπαμε τα αγόρια στην κυρία και από κει τελείωσε.

-Αν σου δινόταν η ευκαιρία να ξανασυμμετέχεις στο Πρόγραμμα θα το κανες ή όχι;

-Θα το κανα γιατί ήταν μια πάρα πολύ ωραία εμπειρία, εγώ εκεί ένιωθα χαρούμενος, εεε να μην ντρέπομαι-παλιά εγώ ντρέπομουνα ακόμα και να πάω να πάρω και τοστ από το κυλικείο, α ναι και πήγαινα και το λεγα του Αντώνη να μου πάρει...

-Πώς σε βοήθησε να μην ντρέπεσαι;

-Ε, γιατί έλεγα τη γνώμη μου στην ομάδα και δε φοβόμουν. Και τα παιδιά τα άλλα άμα έλεγα και καμιά βλακεία δε θα γελοούσαν να με κοροϊδέσουν.

-Πέτρο, θέλω να προσπαθήσεις να μου σχολιάσεις δύο λέξεις που θα αφορούν το χρόνο εκείνο που κάνατε μάθημα με την κυρία Χρύσα στα πλαίσια της εφαρμογής του Προγράμματος ΜΕΛΙΝΑ μέσα στην τάξη. Τι έχεις να μου πεις για τη λέξη τιμωρία και για τη λέξη βαθμολογία; Βαθμολογούνταν οι δραστηριότητες στα πλαίσια του Προγράμματος ΜΕΛΙΝΑ;

-Εγώ νομίζω ναι βαθμολογούνταν ε...ναι άμα είχες συμμετοχή γιατί άμα δεν είχες συμμετοχή ε... τώρα ήταν τόσο το πρόγραμμα...που ε...έπρεπε να έχεις συμμετοχή έτσι κι αλλιώς και χωρίς τη βαθμολογία όμως πιστεύω ότι θα έπαιρνες μέρος ε.... αυτό.

-Η βαθμολογία έμπαινε στον έλεγχο;

-Ε... έμπαινε κι ένα μέρος μικρό της στον έλεγχο αλλά για να δείτε πόσο άνθρωποι ήμαστε αν ήμαστε...εμ... αν ήμαστε καλά παιδιά ε...αν συμμετέχουμε σε διάφορα πράγματα που δεν ξέραμε και μας τα μάθαινε εκείνη τη χρονιά.

-Εξεταζόσασταν πάνω σε αυτά τα πράγματα δηλαδή για να πάρετε βαθμό;

-Όχι απλώς παίζαμε και κάναμε ότι ε παίζαμε κάναμε κύκλους για ποιητές αυτό που είχατε πει ε...αυτό και δε δε μας έγγραφε δεν δε μας λέγατε κάντε το καλά γιατί θα πάρετε βήτα στη βαθμολογία ή γάμα αυτό.

-Αλλά;

-Αλλά να παίζετε και να το διασκεδάσετε.

-Και η βαθμολογία που έμπαινε ;

-Δηλαδή; α... ε... στο άμα συμμετέχουμε πολύ άμα είμαστε καλά παιδιά και συνεργαζόμαστε με τους άλλους ε... εγώ νομίζω εκεί έμπαινε.

-Στον έλεγχο υπήρχε βαθμολογία όπως λέμε ιστορία μαθηματικά γλώσσα υπήρχε ας πούμε ένα κουτάκι που έλεγε βαθμολογία για το Πρόγραμμα ΜΕΛΙΝΑ;

-Όχι νομίζω....όχι ;...όχι δεν είχε δεν είχε δεν είχε δεν είχε δε τους έχω δει τους βαθμούς και δεν είχε κάτι τέτοιο ήτανε ... δε βαθμολογούσανε απλώς μόνο τη συμμετοχή ε... στα παιχνίδια αυτά.

-Πολύ ωραία ευχαριστώ. Για τη λέξη τιμωρία τι έχεις να μου πεις; Αν κάποιος δε συμμετείχε στις δραστηριότητες με πιο τρόπο τιμωρούνταν;

-Ε...δε θυμάμαι νομί... δε δε δε θυμάμαι. Μπορεί να είναι λάθος που θα πω αυτό αλλά άμα δεν ήθελε να συμμετέχει κάποιος ε... κανονικά δε συμμετείχε δε δε γινόταν τίποτα απλώς δε συμμετείχε δεν ήθελε να συμμετέχει έπρεπε να περιμένει πολύ απλά

-Πολύ ωραία σε ευχαριστώ πάρα πάρα πολύ.

-Παρακαλώ.

3/1/04 11.15-12.15

**Οι τρεις στιγμές που εμφανίζονται στο κείμενο της συνέντευξης αυτής, αλλά και στο σύνολο των συνεντεύξεων που ακολουθούν, δεν είναι αποσιωπητικά. Χρησιμοποιούνται προκειμένου να δηλωθεί ότι μεσολαβεί ένα χρονικό διάστημα μεταξύ μιας λέξης και μιας άλλης.*

-Θεωρείς ότι το ΜΕΛΙΝΑ ήταν ένα ξεχωριστό μάθημα στην τάξη σου ή νομίζεις ότι ήταν κάτι άλλο;

-Ναι ήταν ένα ξεχωριστό μάθημα.

-Ποιος νομίζεις ήταν ο σκοπός του;

-Να μάθει στα παιδιά ότι ...δεν είναι στο σχολείο όταν πας δεν είναι μόνο το μάθημα το παν είναι να παίζεις, να τρέξεις...

-Σχετικά με το χώρο και τη διακόσμηση της τάξης σου εκείνο το χρόνο τι θυμάσαι;

-Ναι τη θυμάμαι πολύ καλά! Λοιπόν στους τοίχους είχε ζωγραφιές που κάναμε τα παιδιά και υφάσματα. και στο ταβάνι κρέμονταν κάτι πανιά και ήταν ο ουρανός, κάτι γαλάζια και μπλε.

-Ποιος τα κρεμούσε τα πανιά εκεί;

-Η κυρία μας, βοηθάγαμε και τα παιδιά αλλά η κυρία έβαζε τα υφάσματα τα κρέμαγε.

-Με τι σκοπό, τι ήθελε να πετύχει με αυτό η κυρία;

-Να είναι πιο ωραία η τάξη και να φαντάζεται το παιδί ότι δεν είναι μέσα σε μια τάξη αλλά ότι είναι κάπου αλλού, έξω από την τάξη.

-Επεξεργαστήκατε διάφορα θέματα εκείνη τη χρονιά όπως και κάθε άλλο χρόνο βέβαια, μήπως θυμάσαι κάποια από αυτά;

-Ε, βγαίναμε έξω και ζωγραφίζαμε, μια μέρα είχαμε κάνει και ένα μάθημα στη μελέτη περιβάλλοντος έξω. Είχαμε πάει και είχαμε κάτσει έξω στα σκαλιά και η κυρία μας έκανε μάθημα. Όταν είχαμε ευέλικτη ζώνη η κυρία μας έβαζε κάτω στο χαλί σε ένα κύκλο και ότι έκανε αυτή έπρεπε να το κάνουμε κι εμείς, παιχνίδι κίνησης δηλαδή.

-Τι άλλο κάνατε στον κύκλο;

-Τρέχαμε, σηκωνόμασταν πάνω, μέσα εκεί ακούγαμε μουσική και κάναμε ακόμα ένα παιχνίδι κι ήτανε ένα ζευγάρι (αγόρι και κορίτσι) και έκλεινε ο ένας τα μάτια του και τον έπαιρνε ο άλλος από το χέρι και του δείχνε το δρόμο, κι εγώ ήμουν με το Γιάννη, το θυμάμαι πολύ καλά τον Ξηρουχάκη.

-Τι ήθελε να πετύχει νομίζεις αυτό το παιχνίδι;

-Ε θα συναντήσεις κάποιον στο δρόμο τυφλό να του δείξεις τελοσπάντων το δρόμο, εμπιστοσύνη... Ακόμα καθόμασταν σε παρέες. Τώρα στο καινούριο μου σχολείο καθόμαστε σειρά έτσι, ενώ τότε καθόμασταν σε ομάδες.

-Τα θέματα που δουλέψατε εκείνη τη χρονιά μέσα από τα μαθήματά σας, ξεφύγατε λίγο από το βιβλίο και τα πήγατε λίγο παραπέρα;

-Δε θυμάμαι ακριβώς.

-Δεν πειράζει να σε ρωτήσω κάτι άλλο. Τι σου άρεσε και τι δε σου άρεσε από αυτά που κάνατε;

-Μου άρεσε, όταν βγήκαμε έξω και κάναμε μάθημα, όταν κάναμε ευέλικτη ζώνη εμένα πάντα μου αρέσει.

-Τι κάνατε τότε στην Ευέλικτη ζώνη;

-Ε, χαλαρώναμε τότε από τα μαθήματα, βγαίναμε από τα μαθήματα, δεν έχουμε μαθήματα ...και κάναμε ευέλικτη ζώνη.

-Πραγματοποιήσατε κάποιες εκπαιδευτικές επισκέψεις στα πλαίσια του προγράμματος ΜΕΛΙΝΑ και που;

-Ναι. Πήγαμε στην Κνωσό κι ήτανε εκεί αρχαιολογικά αγάλματα, πολλά, κολόνες, πήγαμε και αλλού πήγαμε.

-Ναι.

-Πήγαμε εκδρομές εκπαιδευτικές.

-Κάθε φορά που κάνατε εκπαιδευτικές εκδρομές τι σας ενδιέφερε να δείτε εκεί;

-Δηλαδή κάναμε ένα μάθημα στη γλώσσα, ένα μάθημα στα μαθήματα και μετά η κυρία μας έλεγε «θα πάμε με όλη την Τρίτη να το δούμε αυτό από κοντά να δούμε περίπου τι γίνεται». Δηλ το μούστο, που πηγαίναμε και βλέπαμε το πατητήρι, που πατάμε τα σταφύλια, από πού βγαίνει ο μούστος, που είναι μέσα στα βαρέλια, όλη αυτή την επεξεργασία.

-Οι επισκέψεις εκεί, σας άρεσαν;

Εμένα μου άρεσαν.

Γιατί;

-Γιατί είχε ενδιαφέρον πράγματα.

-Όταν είχατε εκπαιδευτική επίσκεψη, εκείνη τη μέρα τι σκεφτόσασταν ότι ήταν μια μέρα που τότε δε θα είχατε σχολείο ή ήταν κάτι άλλο και τι;

-Κάτι άλλο. Ότι θα πάω και θα μάθω κάτι καινούριο. Αλλά ήτανε και λίγο ότι δε θα κάνω σχολείο.

-Πότε και πόσο συχνά εφάρμοζε η δασκάλα σας το Πρόγραμμα ΜΕΛΙΝΑ εκείνη τη χρονιά;

-Ήτανε πολύ συχνά από ότι θυμάμαι. Δηλαδή σχεδόν κάθε μέρα, σχεδόν και ήτανε και περίπου δύο ώρες. Ναι.

-Και πότε το έκανε αυτό η κυρία σας;

-Όταν εμείς δείχναμε πως ήμασταν κουρασμένοι και μας το λεγε κιόλας «άντε λίγο ακόμα να το τελειώσουμε και μετά θα έχουμε την ευέλικτη ζώνη». Κι εμείς από εκεί που ήμασταν κουρασμένοι και κοιμισμένοι τα μάγουλά μας πήγαιναν πάνω στα μάτια γιατί χαμογελάγαμε.

-Θυμάσαι κάποτε αν εσείς και η κυρία σας εκείνη τη χρονιά είχατε καλέσει...

-Κάτι παιδιά με ειδικές ανάγκες, το Δεκέμβρη στις 2 νομίζω που μας είχε πει πως ήταν η παγκόσμια ημέρα. Και αυτά τα παιδιά κάθισαν και έκαναν κάποιες κινήσεις που έκανε η κυρία και εκείνα τις επαναλάμβαναν και γελούσαν και τους έδωσε η κυρία αν θυμάμαι καλά ένα δώρο κι αυτοί μας έδωσαν μια κάρτα.

-Με τα παιδιά αυτά εσείς τι σχέση αναπτύξατε;

-Πιαστήκαμε, χορέψαμε... φιλική, ήταν μια καλή μέρα για μας και για μένα.

-Ήρθαν εκείνη τη χρονιά κάποιος ειδικός που τους καλέσατε εσείς ή η δασκάλα σας να σας δείξουν κάτι σχετικά με κάποιο θέμα;

-Θα μου ξανακάνετε την ερώτηση;

-Ναι, αν ήρθε στην τάξη κάποιος ζωγράφος, καλλιτέχνης, αθλητής...

Ναι, ήρθε ο κύριος Κώστας ο ζωγράφος ο δάσκαλος της ειδικότητας... αλλά δε θυμάμαι.

-Όταν κάνατε κάποια δράση ή δραστηριότητες η κυρία σας σας επέτρεπε εσείς τα παιδιά να σχεδιάσετε κάτι;

-Ναι μας το επέτρεπε.

-Τι είχατε σχεδιάσει εσείς;

-Ε ...

-Δεν το θυμάσαι αυτό δεν πειράζει. **Η συμμετοχή σου στο Πρόγραμμα σε ικανοποίησε;**

-Ναι, γιατί πιστεύω πως ήταν ωραία, γιατί πιστεύω ότι την έκανα ωραία.

-Κάτι που ένιωσες τότε;

-Χαρά .

-Θα σε ρωτήσω για το υλικό που χρησιμοποιήσατε στις εκπαιδευτικές επισκέψεις(παραμύθια, παιχνίδια) τι γνώμη έχεις εσύ γι αυτό το υλικό;

- Ότι ήταν πολύ ωραίο. Βάλαμε με τα παιδιά σκακιέρες στα θρανία, εμένα μου άρεσε αυτό γιατί τότε πήγαινα σκάκι, αλλά και αυτός μας είπε δυο τρία πράγματα ξανά για το σκάκι και το ξαναθυμήθηκα. Τα παραμύθια για την αγορά, τα ψάρια ... ήταν ωραία

-Με το υλικό αυτό οι ξεναγήσεις γίνονται ευκολότερα ή πιο δύσκολα, ποια είναι η άποψή σου;

-Ήταν πιο εύκολο κατά τη γνώμη μου με το παραμύθι.

-Η εργασία σε ομάδες σου άρεσε ή όχι ;

-Ναι ναι, γιατί ήμασταν ομαδικά δεν ήταν ο καθένας μόνος του να μην ξέρει τι να κάνει. Είχε ο καθένας, όταν ήμασταν πέντε έξι παιδιά σε μια ομάδα, όταν δεν είχε κάποιος μια ομάδα ο άλλος του έβρισκε. Ή όταν δε μας άρεσε αυτή ή ιδέα έβρισκε άλλος καλύτερη και την κάναμε.

-Εσύ μέσα στην ομάδα συνεργάστηκες εύκολα ή κάποιες φορές συνάντησες και προβλήματα;

-Νομίζω εύκολα, δεν είχα ιδιαίτερα προβλήματα.

-Ο τρόπος διδασκαλίας του μαθήματος σας βοηθούσε να καταλάβετε ευκολότερα ή πιο δύσκολα τα μαθήματα;

-Ο τρόπος διδασκαλίας του μαθήματος μας βοηθούσε...ναι μας βοηθούσε όταν η κυρία έκανε μάθημα μέσα από το παιχνίδι

-Γιατί;

-Γιατί γιατί τα παιδιά καταλαβαίνουν με αυτό τον τρόπο λίγο πιο πολλά πράγματα και το μάθημα.

-Μπορείς να θυμηθείς κάποια τέτοια στιγμή;

-Ναι τότε με τον κρητικό γάμο.

-Δηλαδή;

-Όλα τα παιδιά συμμετείχαν, ήτανε ο γαμπρός και η νύφη και μετά ήταν όλο το σόι. Ήτανε σαν σε ένα κανονικό γάμο, για να καταλάβουμε πως γίνεται ένας κανονικός γάμος, ότι πάει το σόι, είναι ο παπάς, λέει...παλιά εγώ είχα δει από ταινίες ότι ρωτούσανε το ζευγάρι αν ο ένας θέλει να παντρευτεί τον άλλο. Ο γάμος στην τάξη με βοήθησε να καταλάβω ακριβώς πως γίνεται ο γάμος, όταν σε καλεί κάποιος στο γάμο του εγώ δε...μόνο αν είσαι παρανυφάκι βλέπεις, αν είσαι προσκαλούμενος δεν μπορείς ακριβώς να καταλάβεις. Ενώ αυτό εμένα μου έδωσε να καταλάβω.

-Τι καινούρια πράγματα κάνατε μέσα στην τάξη στα πλαίσια του ΜΕΛΙΝΑ;

-Ε, θυμάμαι μία μέρα που η κυρία είχε φέρει μουσική και είχαμε κι ένα δικό μας κασετόφωνο και μας την έβαλε. Και είχαμε μιλήσει και με την άλλη τάξη για το παραμύθι της Ευρώπης, κι εμείς είχαμε γράψει εκείνη τη μέρα (το χουμε και σε κασέτα αυτό) τι είχαμε νιώσει και καταλάβει από αυτό που μας είχε κάνει η κυρία, αυτό που μας είχε δείξει στην αίθουσα πολλαπλών χρήσεων που είχαμε κατέβει και με τις άλλες τρίτες και μας είχε μιλήσει.

-Η κυρία σας μιλούσε μόνο ή χρησιμοποιούσε κι άλλα μέσα εκτός τη συζήτηση και το βιβλίο σας;

- Ναι χρησιμοποιούσε τη μουσική και μας έδειχνε η κυρία και slides με αγγεία που έδειχναν πως ήταν παλιά, τα αγάλματα, εικόνες με άντρες που τρέχανε και είχανε πάει στους αγώνες.

-Για το θεατρικό παιχνίδι τι έχεις να πεις;

-Πολλά. Εμένα το θεατρικό παιχνίδι μου άρεσε πολύ γι αυτό και γι αυτό πέρυσσι πήγα κι εγώ σε θεατρικό παιχνίδι και ανεβάσαμε μια παράσταση.

Στην τάξη του Γ2 τότε τι ήταν το θεατρικό παιχνίδι, μπορείς να μου πεις;

-Ε, μου άρεσε επειδή και τότε με την Ευρώπη είχαμε γίνει πολλές ομάδες (κι αυτό το χω μέσα στην κασέτα- έχω τα πάντα για την Ευρώπη) και εγώ ήμουνα με την Άρτεμις και την Ελένη την Πολέντα, και κάναμε αυτό που είχαμε γράψει κι αυτό που είχαμε καταλάβει για την Ευρώπη από τα slides που μας είχε δείξει η κυρία με πίνακες ζωγραφικής και έκανε κάποιος την Ευρώπη, κάποιος τον ταύρο, και μετά πως την κλέψανε και είχα καταλάβει έτσι πιο καλά.

-Είχατε εργασίες στο σπίτι στο ΜΕΛΙΝΑ;

-Μας έδινε. Τι είδους...στο ΜΕΛΙΝΑ...Μας έδινε για τα μαθήματα. Φωτοτυπίες για το μάθημα, ε, μας έδινε εργασίες από το βιβλίο και αυτό. Και μετά για το ΜΕΛΙΝΑ...δε θυμάμαι. Νομίζω ότι μας έδινε, αλλά δε μοιάζανε ακριβώς με τις άλλες ήταν ευχαρίστηση.

-Γιατί;

-Ε, γιατί το ΜΕΛΙΝΑ πιστεύω ότι άρεσε σε όλα τα παιδιά. Όταν είχε ακόμα και φωτοτυπίες που γράφαμε εκεί πέρα στην ευέλικτη ζώνη...μια μέρα επειδή είχα ένα μπλοκ που έγραφα ποιήματα... και της είχα πάει της κυρίας ένα ποίημα και της άρεσε, κάτι για "τα μάτια". Της το χα δείξει της κυρίας το διάλειμμα, όχι με τα παιδιά επειδή μπορεί να μην ήταν ωραίο και της άρεσε. Τα διαβάσαμε όμως μπροστά σε όλα τα παιδιά και τα άκουγαν όλοι.

-Ποιες ήταν οι σχέσεις που είχατε τα παιδιά με τη δασκάλα σας;

-Ήταν πολύ καλή, διέφερε από...η κυρία μας είχαν πολλές σχέσεις μαζί της όλα τα παιδιά γιατί όταν κάναμε ένα λάθος σε ένα τεστ αυτή δεν την ενοχλούσε. Αυτή μας έλεγε μην στεναχωριέστε παιδιά ...αυτό. Είχαμε πολύ καλές σχέσεις με την κυρία. Ήταν κοντά μας, κι ερχόταν αυτή όταν γράφαμε

ορθογραφία και μας έβλεπε του καθενός το τετράδιο. Ενώ τώρα το πάμε στον κύριο μας το ελέγχει, μετά μας το μοιράζει, το βάζουμε στην τσάντα και φεύγουμε. Ενώ τότε μας έκανε ωραία αίσθηση.

-Συνεργαστήκατε και με τα άλλα δύο τμήματα της τρίτης τάξης. Τι θετικό ή τι αρνητικό αποκόμισες από εκείνη τη συνεργασία;

-Συνεργαστήκαμε σε πολλά πράγματα. Όταν

-Πώς ένιωθες όταν τα άλλα παιδιά έμπαιναν στην τάξη;

-Ενιωθα περίεργα, γιατί δεν τους ήξερα...α! θυμάμαι κυρία, θυμάμαι! Μπαίνανε και τους κάνατε κι εσείς σε αυτούς ευέλικτη ζώνη. Ναι. Α! τότε στο τέλος του χρόνου που είχαμε συνεργαστεί με τα ιταλάκια και χωριστήκαμε σε ομάδες και τα άλλα παιδιά πηγαίνανε κάπου αλλού επειδή ήτανε δύο τμήματα (ένα που δούλευε ένα πράγμα κι ένα που δούλευε κάτι άλλο το τσιγγάνικο και το κούρδικο παραμύθι-εγώ ήμουν στο τσιγγάνικο) και μας έκανε η κυρία μας ευέλικτη ζώνη και θυμάμαι που είχαμε χωριστεί και μας κάνατε μάθημα...όλοι οι δάσκαλοι ήτανε μέσα...και δηλ εσείς, οι δάσκαλοι ειδικοτήτων, της μουσικής, της γυμναστικής και θυμάμαι ότι καταγράφατε σε ένα βιβλίο τα συναισθήματα του κάθε παιδιού. Και θυμάμαι ότι η Βάλια είχε πει ότι ένιωθε άβολα επειδή δεν ήξερε τα άλλα παιδιά, πρώτη φορά πήγε εκεί πέρα κι εκείνα δεν ήξεραν πώς να συμπεριφέρονται.

-Στη συνέχεια ήρθατε πιο κοντά με αυτά τα παιδιά ή η απόσταση έμεινε μέχρι το τέλος;

-Ηρθαμε πιο κοντά.

-Το ΜΕΛΙΝΑ νομίζεις ότι σε βοήθησε να αγαπήσεις περισσότερο το σχολείο ή όχι και γιατί;

-Ναι. Γιατί; Μου ξανακάνετε την ερώτηση;

-Το ΜΕΛΙΝΑ νομίζεις ότι σε βοήθησε να αγαπήσεις περισσότερο το σχολείο ή όχι και γιατί;

-Το αγάπησα πιο πολύ, αλλά γιατί, αχ αυτό το γιατί...τα μαθήματά μου εκεί πέρα, ενώ τότε είχα κι ευέλικτη ζώνη ενώ τώρα στο σχολείο αυτό που έχω φύγει τα δυο χρόνια δεν κάνω ευέλικτη ζώνη και νόμιζα ότι όλα τα σχολεία θα το είχαν αυτό και τα παιχνίδια και όταν πήγα σε αυτό δε μου άρεσε καθόλου. Δεν ένιωθα ωραία. είχαμε μια πολύ μικρή τάξη, είχε μικρή αυλή, τα παιδιά ήταν πιο λίγα, ήταν 16, είχε δύο τμήματα όχι τρία, δεν είχε ευέλικτη ζώνη, που καταλαβαίναμε πιο πολύ τα πράγματα και το μάθημα, μας έκανε η κυρία να χαλαρώνουμε να αγαπάμε την ευέλικτη ζώνη, ενώ τώρα δυστυχώς δεν υπάρχει.

-Αναστασία, επηρέασε αυτό το Πρόγραμμα κάπως τη ζωή σου ή όχι, τι νομίζεις;

-Ναι...βέβαια δεν καταλαβαίνω ακριβώς, αλλά εμένα νομίζω πως ήταν η μόνη κυρία που ήξερε κάτι για το ΜΕΛΙΝΑ. Οι άλλες κυρίες που και σε αυτό το σχολείο που πήγαινα αλλά και στο 8^ο Δημοτικό δεν ήξεραν για το ΜΕΛΙΝΑ και ήμασταν και μικρές τάξεις τότε. Πρώτη, δευτέρα, δεν...στην πρώτη τάξη τώρα...τι ΜΕΛΙΝΑ, δεν ξέραμε ούτε γράμματα και...δεν μου την επηρέασε τη ζωή μου, το είδα φυσιολογικά

-Πιστεύεις ότι το ΜΕΛΙΝΑ αξίζει να γενικευτεί σε όλα τα σχολεία της Ελλάδας;

-Ναι.

-Γιατί;

-Γιατί θα έχει και θεατρικά παιχνίδια, τα παιδιά θα είναι πιο κοντά θα αισθάνονται καλύτερα, γιατί θα χαρίσει σε όλα τα παιδιά των Χανίων ή της Ελλάδας ή της Κρήτης του κόσμου μπορεί, κάποια μέρα μπορεί, ε ότι θα μάθουν αυτά τα παιδιά να συνεργάζονται, να μιλούν ευγενικά ο ένας στον άλλο, να μη μαλώνουν συνέχεια και να λένε δως μου το στυλό σου και να μην έχουνε μίσος μέσα τους, να έχουνε κάτι...πως να το πω τώρα...να έχουν καλύτερη επικοινωνία.

-Εσένα το ΜΕΛΙΝΑ σε βοήθησε να αποκτήσεις κάποιες ιδιαίτερες ικανότητες;

Εμένα το πρόγραμμα ΜΕΛΙΝΑ με έκανε...με βοήθησε να συνεργάζομαι με τους άλλους και να μην είμαι μόνη μου, να είμαι σε ομάδα, να όλοι μέσα στην τάξη να είναι καλοί μαζί μου-ευγενικοί, ε...

-Θα θελες να εφαρμοστεί το Πρόγραμμα και στο γυμνάσιο;

-Ναι, γιατί και τα μεγάλα παιδιά μπορεί αν αυτό το πρόγραμμα ΜΕΛΙΝΑ μεταφερθεί σε όλα τα σχολεία και τα γυμνασιόπαιδα θα έχουνε καλύτερη συνεργασία μεταξύ τους, επειδή εκεί και τώρα που είναι ο αδερφός μου έχει λίγους φίλους και θα είναι μ όλα τα παιδιά μαζί. Τώρα μόνο ένα ξέρει, μόνο την αδερφή της Βάλιας, αυτή δηλ που ήξερε από τα παλιά, και έχει λίγους φίλους και θα ήθελα να το πήγαιναν το Πρόγραμμα για να συνεργάζονται όλα τα άλλα τα παιδιά.

-Τι ήταν αυτό που σου άρεσε πιο πολύ στο Πρόγραμμα;

-Τότε που μας έβαζε η κυρία μουσική και μας έβαζε σε ένα κύκλο κι εμείς κοιμόμασταν, χαλαρώναμε κι όταν πήγαινα στο σπίτι μετά δεν ήθελα να κοιμηθώ. Κοιμόμασταν βέβαια όχι κανονικά αλλά κλείναμε τα μάτια και ονειρευόμασταν. Και μη μου πείτε τώρα τι...έχει να κάνει με το θέμα κάθε φορά.

-Τι δε σου άρεσε από το ΜΕΛΙΝΑ;

-Τίποτα που να μην μου άρεσε.

-Αν σου δινόταν η ευκαιρία να ξανασυμμετέχεις...

-Θα ήμουν πολύ ευτυχισμένη.

-Γιατί;

-Θα ήμουν πολύ ευτυχισμένη γιατί αυτό μου έδωσε πολλά πράγματα. Μου δωσε να καταλάβω τη συνεργασία των παιδιών κι όλα αυτά που έχουμε πει. Και θα ήμουν πολύ ευτυχισμένη εάν ερχόταν και στο σχολείο μου το τωρινό ένα τέτοιο πρόγραμμα όπως το πρόγραμμα ΜΕΛΙΝΑ.

- Αναστασία, πρόκειται τώρα να σε ρωτήσω, τη χρονιά εκείνη που κάνατε μαζί με την κυρία Χρύσα, το Πρόγραμμα ΜΕΛΙΝΑ-Εκπαίδευση και Πολιτισμός στην τρίτη τάξη, είχατε τιμωρία στην τάξη ;

-Όχι.

-Δηλαδή;

Όταν κάποια παιδιά κάνανε φασαρία η κυρία τους έκανε μια παρατήρηση ε...δεν νομίζω να υπήρχε τιμωρία.

-Σίγουρα;

-Ο...μερικές φορές η κυρία μ...δεν θυμάμαι, έβαζε την προπαίδεια να γράφουμε αυτό.

-Αυτό, ωραία ευχαριστώ, τώρα η δεύτερη ερώτηση που θα ήθελα να σε ρωτήσω είναι εάν οι δραστηριότητες στα πλαίσια του Προγράμματος ΜΕΛΙΝΑ που κάνατε στην τάξη βαθμολογούνταν; Αναστασία αν υπήρχε βαθμολογία;

-Ναι.

-Για τις δραστηριότητες του Προγράμματος ΜΕΛΙΝΑ, αν δηλαδή στον έλεγχο ή στα γραπτά σας έβαζαν βαθμό γι' αυτά;

-Ναι μας έβαζαν.

-Δηλαδή; Ναι θα μου το πεις με πολλά λόγια αυτό όπως το θυμάσαι.

- Κάναμε ευέλικτη ζώνη και προσπαθούσαμε να την κάνουμε όσο πιο καλά μπορούμε ε...για να έχουμε και καλό βαθμό επειδή...στο τρίμηνο είχε και ευέλικτη ζώνη...κι είχε άλφα ή βήτα ή γάμα βαθμολογούνταν .

-Ναι και η Ευέλικτη Ζώνη για βαθμολογία το ΜΕΛΙΝΑ, είχε βαθμολογία για το ΜΕΛΙΝΑ;

-Ναι ε...

-Και τι βαθμολογία βάζατε εκεί;

-Πολύ καλή και προσπαθούσαμε να την κάνουμε πάρα πολύ καλή.

-Πολύ ωραία ευχαριστώ. Οι γονείς σας έπαιζαν κάποιο ρόλο στη μαθησιακή διαδικασία μέσα στην τάξη; Υπήρχε συνεργασία δασκάλας και οικογένειας για να γίνονται πράγματα μέσα στην τάξη;

-Ε..., ε...ναι.

-Δηλαδή;

-Ε..., ε...με ξαναρωτάτε;

-Ναι συνεργάστηκαν οι γονείς με τη δασκάλα για να γίνουν πράγματα μέσα στην τάξη;

-Ναι.

-Δηλαδή ;

-Συνεργάστηκαν δηλαδή ε...με τη δασκάλα μάλλον δεν ξέρω αυτά.

-Πες το δυνατά να σε ακούσουμε.

-Δε θυμάμαι πολύ ωραία. Σε ευχαριστώ πάρα μα πάρα πολύ Αναστασία και σου εύχομαι καλή πρόοδο.

-Κι εγώ ευχαριστώ κι εύχομαι να έρθει ένα ΜΕΛΙΝΑ στο σχολείο μας.

30/12/03 14.30- 15.30

**Οι τρεις στιγμές που εμφανίζονται στο κείμενο της συνέντευξης αυτής, αλλά και στο σύνολο των συνεντεύξεων που ακολουθούν, δεν είναι αποσιωπητικά. Χρησιμοποιούνται προκειμένου να δηλωθεί ότι μεσολαβεί ένα χρονικό διάστημα μεταξύ μιας λέξης και μιας άλλης.*

-Αρτεμις, ήταν το Πρόγραμμα ΜΕΛΙΝΑ ένα ακόμη μάθημα στην τάξη ή μήπως ήταν κάτι άλλο και τι;

-Όχι αλλά κάναμε κάτι άλλο. Δηλ παίζαμε, ας πούμε κατά τη διάρκεια που κάναμε μάθημα, το διακόπταμε το μάθημα και κάναμε και παίζαμε θεατρικό παιχνίδι και περνούσαμε καλά.

-Δηλ ο σκοπός όλων αυτών που κάνατε τι νομίζεις πως ήτανε;

-Εγώ πιστεύω πως ήτανε να μας κάνει να ξεφύγουμε λίγο από τα μαθήματα και μέσα από το μάθημα να παίζουμε λίγο να χαρούμε.

-Όλα αυτά που κάνατε, όπως είπες μέσα από το μάθημα, τα κάνατε μόνο για να ξεφύγετε από το μάθημα ή μήπως και για άλλους λόγους;

-Όχι δεν τα κάναμε για να ξεφύγουμε από το μάθημα, γιατί στα μαθήματα τα πηγαίναμε πολύ καλά δεν είχαμε πρόβλημα και γι αυτό απλά όταν ξεφεύγαμε από το μάθημα και η κυρία θεωρούσε πως ήμασταν ας πούμε λίγο κουρασμένοι, λίγο ήμασταν...και δεν μπορούσαμε να συνεχίσουμε παραπάνω στο μάθημα, διότι πίστευε πως ήμασταν λίγο κουρασμένοι τότε ε...μας έβαζε να παίζουμε και να διασκεδάσουμε.

-Πολύ ωραία. Πώς ήταν ο χώρος και η διακόσμηση της τάξης σας;

-Ε, στολίζαμε την τάξη με πανιά και φόδρες, χρησιμοποιούσαμε τούλια και φτιάχναμε ανάλογα με το παιχνίδι που παίζαμε ή το θέατρο που κάναμε, φτιάχναμε κατάλληλα το χώρο της εργασίας μας και χρησιμοποιούσαμε αυτά τα υλικά. Το περιβάλλον ήταν στολισμένο και πολύ όμορφο.

-Πού βρίσκατε τα τούλια και τα πανιά;

-Τα τούλια και τα πανιά τα είχαμε αγοράσει από την αρχή του χρόνου και ενώ αναρωτιόμασταν τι θα τα κάνουμε όλα αυτά, μετά μας βγήκε για καλό. Τα είχαμε αγοράσει εμείς οι μαθητές, γιατί μας τα είχε ζητήσει η κυρία μας. Τα αγόρια, ο καθένας αγόραζε μια φόδρα και τα κορίτσια το τούλι, ότι χρώμα ήθελε ο καθένας.

-Ποια ήταν τα κύρια θέματα που επεξεργαστήκατε στα πλαίσια του ΜΕΛΙΝΑ;

-Στα πλαίσια του προγράμματος ΜΕΛΙΝΑ ήταν το θέατρο που κάναμε –το θεατρικό δηλ παιχνίδι, και ήτανε και πολλές φορές μας έβαζε η κυρία να γράφουμε κείμενα τα «γράφο ότι νιώθω ή αισθάνομαι», σχετικά μια εικόνα ή ένα πίνακα ζωγραφικής που βλέπαμε, κάναμε και δείπνο μερικές φορές, που ήτανε πολλά φαγητά...ένα παραδοσιακό κρητικό δείπνο και κάναμε και τον κρητικό γάμο, όπου εκεί βάλαμε δύο συμμαθητές μου να παντρευτούν και όπου είχαμε όλη την τελετή στο μυαλό μας και μετά ακολούθησε το πανηγύρι. Τελικά και εμείς είχαμε φέρει όλα τα φαγητά, μιλήσαμε για τα νυφικά παραδοσιακά ρούχα, χορέψαμε και φάγαμε και ήπιαμε και λίγη τσικουδιά.

-Κάτι άλλο θυμάσαι να επεξεργαστήκατε εκτός από αυτά;

-Ναι εκείνη τη χρονιά θυμάμαι όταν κάναμε τη συνεργασία με τα ιταλάκια που ήρθαν κάποια παιδιά από την Ιταλία και μας...είχαν κάποιο χρόνο και μας είχαν πει να ετοιμάσουμε κάποιο θεατρικό έργο ε... δεν ήταν ακριβώς βέβαια έτσι, γιατί το επεξεργαστήκαμε το δουλέψαμε με θέμα ένα παραμύθι που μας είχαν διηγηθεί η κούρδισα. Είχαμε δύο ομάδες- η κούρδισα που είχε έρθει και μια τσιγγάνα και μας είχαν πει ένα παραμύθι τσιγγάνικο κι ένα κούρδικο κι εμείς έπρεπε να το επεξεργαστούμε, να το δουλέψουμε με πολλούς τρόπους και αυτό ήταν καλό διότι μας ένωσε και μας σαν ομάδα, έτσι όπως το δουλεύαμε και χαιρόμασταν και μπορούσαμε να...και μας άρεσε αυτό. Οι ιταλοί κι αυτοί στην Ιταλία κάνανε κάτι παρόμοιο και είχαμε κανονίσει να έρθουν εκείνοι στο σχολείο μας να ανταλλάξουμε ιδέες, και να γνωριστούμε.

Εκείνη τη χρονιά επίσης ήταν ο μύθος της Ευρώπης ο οποίος είχαμε κάνει ένα μάθημα στην ιστορία θυμάμαι, που αποφασίσαμε να δουλέψουμε παραπάνω το μύθο και να τον επεξεργαστούμε. Μας έβαλε λοιπόν η κυρία και γράψαμε τις σκέψεις μας πάνω σε μια εικόνα που μας είχε δώσει, πήγαμε

στην αίθουσα πολλαπλών χρήσεων όπου είχαμε μαζευτεί όλες οι τρίτες εκείνη τη στιγμή, ε, είδαμε slides -μας τα έβαλαν με έργα τέχνης- και μάθαμε την ιστορία και μας άρεσε πολύ.

-Σας ικανοποίησαν τα θέματα που δουλέψατε εκείνη τη χρονιά;

-Ναι πολύ, γιατί αισθανθήκαμε πως και μέσα από το μάθημα χαιρόμασταν και ότι ξεκουραζόμασταν εκείνη τη στιγμή και βέβαια ήμασταν παιδιά και όπως κάθε παιδί του άρεσε αυτό.

-Πραγματοποιήσατε εκπαιδευτικές επισκέψεις στα πλαίσια του ΜΕΛΙΝΑ και αν ναι πού;

-Ναι πήγαμε σε ένα μουσείο όπου κάναμε σε αυτό θεατρικό παιχνίδι με θέμα τη θάλασσα και το μινωικό καράβι.

-Ποιο μουσείο ήταν αυτό το θυμάσαι;

-Όχι δεν το θυμάμαι αυτό.

-Ωραία δεν πειράζει, μπορείς να προχωρήσεις.

-Είχαμε πάει θυμάμαι στα Νεώρια, ε, όπου εκεί πέρα είδαμε μια έκθεση ζωγραφικής από παιδιά που ήτανε στην ίδια τάξη με μας και γενικά των δημοτικών σχολείων και είχαν ζωγραφίσει για τη μεσόγειο. Μας είχαν χωρίσει σε ομάδες...θυμάμαι πως είχαμε πάει και σε ένα άλλο μουσείο όπου κι εκεί πέρα κάναμε θεατρικό παιχνίδι.

-Θυμάσαι εκεί τι κάνατε;

-Ναι εκεί κάναμε τα αγάλματα, που τα είχαμε και στη γλώσσα και ήταν στο αρχαιολογικό μουσείο και εκεί πέρα δουλέψαμε τα αγάλματα, παίξαμε κι ένα ωραίο παιχνίδι και χορέψαμε με μουσική τους γλύπτες με τα αγάλματα τους όπου ο καθένας παρουσίαζε τα έργα του. Ήταν κι εκεί πέρα πολύ ωραία εμπειρία για μας. Κάπου αλλού δε θυμάμαι...μόνο...α...Μόνο για την Κνωσό, τότε που δουλεύαμε για το Μίνωα, εκεί πέρα με τα μινωικά παλάτια που είχαμε πάει και στην Κνωσό και θαυμάσαμε και το παλάτι όπως είχε σωθεί τώρα και είχε πολύ ωραία μνημεία. Είδαμε λίγο πολύ τους χώρους, περπατήσαμε ανάμεσα εκεί πέρα και είχε και τοιχογραφίες, θυμάμαι πολύ όμορφες, που είχαν σωθεί και έπειτα από αυτό πήγαμε και σε ένα άλλο μουσείο του Ηρακλείου, εκεί κοντά στην Κνωσό και είδαμε διάφορα εργαλεία που χρησιμοποιούσαν τότε, κολιέ, διάφορα κοσμήματα που είχαν τότε στη μινωική εποχή και ...

-Τι σου έκανε εντύπωση από αυτά που είδες;

- Μου άρεσε στο παλάτι ο θρόνος του βασιλιά Μίνωα και το δωμάτιο τα λουτρά.

-Όταν ακούγατε εσύ και οι συμμαθητές σου τη λέξη εκπαιδευτική επίσκεψη αυτό σήμαινε για σας μια μέρα ακόμα χωρίς σχολείο ή μήπως κάτι άλλο;

-Κάτι άλλο.

-Τι άλλο;

-Ότι δε θα με...δε νομίζω πως ήταν αυτό για εμάς ε είχαμε σκεφτεί πως θα πηγαίναμε να επισκεφτούμε έναν χώρο, όπου σύμφωνα με το θέμα που θα κάναμε είτε στην ιστορία είτε στην γλώσσα είτε σε διάφορα μαθήματα, θα το ψάχναμε ακόμη περισσότερο, θα επισκευόμασταν διάφορα μέρη τα οποία θα μας βοηθούσαν να καταλάβουμε πιο πολλές πληροφορίες σχετικά με αυτό και θα και θα το επεξεργαζόμασταν καλύτερα.

-Μία άλλη ερώτηση, πόσο συχνά εφαρμόζε νομίζεις η δασκάλα σας το Πρόγραμμα ΜΕΛΙΝΑ και πότε;

-Πότε και πόσο συχνά...ε...εντάξει, αρκετά συχνά θα έλεγα, διότι δεν μπορώ βέβαια να πω ότι κάθε μέρα ήμασταν τραλαλά μες στη χαρά και δεν κάναμε καθόλου μάθημα, όμως μερικές φορές που το πρόγραμμα ήταν πιο χαλαρό και είχαμε ευέλικτη ζώνη, βέβαια όχι μόνο και τότε, όμως κυρίως όταν είχαμε ευέλικτη ζώνη ή μάλλον πως γινότανε αυτά τα πράγματα και ε...τι άλλο είπε η ερώτηση;

-Και πόσο συχνά και πότε και ήδη είπες ...στην Ευέλικτη Ζώνη.

-Ναι και σε άλλα μαθήματα, όταν έκρινε πως είχαμε κουραστεί, πως θέλαμε και κάτι άλλο πως εκείνη την ώρα είχαμε ανάγκη να παίξουμε, να κάνουμε κάτι διαφορετικό από μάθημα. Κι αυτό το καταλάβαμε.

-Τι εννοείς μ αυτό;

- Γινότανε και μάθημα με έναν τρόπο που εμείς δεν το καταλαβαίναμε ακριβώς...όμως μέσα από το «ακούω μέσα μου και γράφω», μέσα από τις σκέψεις μας μαθαίναμε.

-Καλέσατε στην τάξη ποτέ ειδικούς για ένα θέμα, αν ναι ποιοι ήταν οι άνθρωποι αυτοί;

-Τα παιδιά με ειδικές ανάγκες είχαν έρθει στην τάξη μας και τότε θυμάμαι πως είχαν κάνει...είχαμε κάνει θεατρικό παιχνίδι, είχαμε παίξει.

-Πώς ήταν η επικοινωνία μαζί τους;

-Επειδή ήταν... καταλάβαιναν πολλά πράγματα.

-Παρ όλες τις δυσκολίες;

-Ναι παρ όλες τις δυσκολίες και τους άρεσε πάρα πολύ θα έλεγα, το διασκεδάζαν με το δικό τους τρόπο.

-Πώς το κατάλαβες;

-Ήτανε πάντα χαμογελαστά και τους βοηθήσαμε κι εμείς, δεν ήμασταν απόμακροι μεταξύ μας, παίζαμε, ενωθήκαμε σε ομάδες, και νιώσαμε πολύ καλά...σαν μία διαφορετική εμπειρία θα έλεγα.

-Καλέσατε κάποια άλλα άτομα στην τάξη για να κάνετε κάτι;

-Που μας μίλησαν για κάποιο θέμα;

-Βεβαίως.

-Ε, για να μας μιλήσουν...όταν κάναμε το μύθο της Ευρώπης είχαμε καλέσει έναν άλλο δάσκαλο, ήτανε του σχολείου μας βέβαια και μας έδειξε τη σημασία από πού βγήκε η λέξη Ευρώπη και γιατί το είχαμε στο νόμισμά μας, το ευρώ. Αυτό εγώ θυμάμαι...και επίσης θυμάμαι όταν είχε έρθει ο κύριος Κώστας Τσαρουχάς που ήτανε σκακιστής και όταν δουλεύαμε στην ιστορία το ζατρίκιο- σκάκι των μινωϊτών, εκείνος μας έδειξε πως παίζεται. Εκείνος είναι δάσκαλος του σκακιού και μας είπε το παραμύθι από πού ξεκίνησε το σκάκι και μετά άρχισε να μας μαθαίνει από σιγά σιγά τις βασικές κινήσεις των πιονιών με τις οποίες παίζεται το παιχνίδι.

-Πώς αντιδράσατε στην τάξη;

-Πολύ καλά και γι αυτό κάναμε κι ένα διαγωνισμό σκακιού και παίξαμε αγώνες με τους συμμαθητές μας. Και μετά κρίθηκε ένας νικητής και τον βγάλαμε...

Όταν κάναμε ένα θέμα ακόμα σχετικά με τη γραφή των μινωϊτών τότε καλέσαμε τη μαμά του συμμαθητή μας του Αντώνη του Δανά και εκείνη είχε την ειδικότητα να κάνει πηλό. Και μας έδωσε ένα κομμάτι πηλό του καθενός μας, μια πλάκα και επειδή ξέραμε την πλάκα της Φαιστού εμείς, την είχαμε μάθει στην ιστορία και ξέραμε, μας είπε να χαράξουμε ότι γράμματα νομίζαμε με γραμμική β και γραμμική α που μας είχε μάθει η κυρία, στο δίσκο μας.

- Πώς ήταν η επικοινωνία με τους ανθρώπους που σας επισκέφτηκαν;

- Ναι, προσπαθήσαμε να καταλάβουμε καταρχήν αυτό που μας έλεγαν κι εκείνοι προσπάθησαν με όποιο τρόπο μπορούσαν να μας κάνουν εμάς να το καταλάβουμε και να μπούμε βαθιά μέσα σε κείνο. Ήταν χαμογελαστοί μαζί μας, ε...

-Να ρωτήσω κάτι άλλο, συμμετείχατε εσείς τα παιδιά στο σχεδιασμό των δράσεων και των δραστηριοτήτων;

- Βέβαια, μας είχε πει κατ' αρχήν η κυρία μας στην αρχή της χρονιάς, πως ήθελε όταν νιώσουμε την ανάγκη να κάνουμε κάτι διαφορετικό από το μάθημα που ξέραμε πως γίνεται συνήθως στο σχολείο, να την ειδοποιήσουμε. Επειδή όμως εμείς δεν ήμασταν συνηθισμένοι σ αυτό, δεν το κάναμε πολύ συχνά. Δεν είχαμε βρει το κουράγιο να το κάνουμε αυτό και έτσι η κυρία το έκανε, οπότε έκρινε.

Κάποια φορά είπαμε μια ιδέα επειδή δουλεύαμε ένα θέμα, μερικές φορές κάναμε το θέμα την τελευταία ώρα που είχαμε θρησκευτικά και κάποτε ζητήσαμε από την κυρία να πάμε κάτω να κάνουμε ελεύθερη ώρα σαν το διάλειμμα. Καμιά φορά λοιπόν γινότανε κι αυτό και παίζαμε μπάλα. ε...

- Σε ικανοποίησε η συμμετοχή σου ή όχι στο ΜΕΛΙΝΑ;

- Ναι με ικανοποίησε, γιατί μου άρεσε πάνω απ όλα. Μου άρεσαν όλα αυτά που γινότανε, οι δράσεις και το...και γενικά το Πρόγραμμα μου άρεσε, το παιχνίδι που παίζαμε και μας βοηθούσε να καταλάβουμε μερικά πράγματα μέσα από το παιχνίδι, θεωρώ πως ήτανε...μου άρεσε...το...μου άρεσαν πολλά πράγματα που κάναμε στην τάξη, δεν μπορώ να πω κάτι συγκεκριμένο, μου άρεσε πολύ επειδή μου αρέσει να γράφω το «γράφω ότι νιώθω» μου άρεσε πιο πολύ.

-Ποια η γνώμη σου για το υλικό που επεξεργαστήκατε στην τάξη με τη βοήθεια της δασκάλας σας;

- Πολλές φορές είχαμε στη διάθεσή μας ένα παραμύθι, έναν μύθο του Αισώπου...κάτι τέτοιο παρόμοιο θα έλεγα και μας ζητούσε η κυρία μας, είχαμε χωριστεί σε ομάδες όλη η τάξη (όχι μόνο αγόρια κορίτσια, αλλά ανάμεικτα) όμως και μας έλεγε να παρουσιάζουμε το μύθο αυτόν με όποιο τρόπο πιστεύουμε εμείς, να κάνουμε δηλ όχι μόνο μια αναπαράσταση. Αλλά με όποιο τρόπο νομίζουμε να το παρουσιάσουμε εμείς.

-Ποιος το έφτιαχνε το υλικό;

-Πολλές φορές κι εμείς, άλλες φορές και η κυρία μας ή ήταν από το πρόγραμμα ή και ο κύριος της ζωγραφικής είχαν συνεννοηθεί με την κυρία μας και μας έδειχναν έναν πίνακα ζωγραφικής και εμείς έπρεπε να δούμε...να τον περιεργαστούμε και να γράψουμε τα συναισθήματά μας μέσα από αυτόν ή να ζωγραφίσουμε.

-Και αυτό το υλικό πως σου φάνηκε, ποια η γνώμη σου γι αυτό;

-Περίεργο στην αρχή γιατί δεν το χαμε ξανακάνει, τα χρόνια που ήμασταν στο σχολείο δεν το χαμε δουλέψει αυτό. Είχαμε βέβαια παίζει επιτραπέζια παιχνίδια όλο και κάποιο στο σπίτι μας βέβαια δεν είχαμε όμως παίζει στο σχολείο και μας φάνηκε περίεργο. Μετά την περιέργεια ήρθε η χαρά και η αγωνία .

-Αγωνία;

-Αγωνία ναι. Στα παιχνίδια που παίζαμε, ή στο θεατρικό παιχνίδι να παίζουμε κάτι καλά. Δηλ αισθανόμασταν πως ήταν ναι μεν κάτι που μας έδινε χαρά, όμως μετά είχαμε και μια αγωνία, υπήρχε στόχος.

-Ποιος ήταν ο στόχος;

-Να παρουσιάσουμε κάτι και να μας αρέσει. Να αρέσει δηλ σε μας τους ίδιους κι όχι μόνο στην κυρία μας που μας έβλεπε, ή στις άλλες ομάδες που μας παρακολουθούσαν, αλλά και σε μας τους ίδιους, να είμαστε ευχαριστημένοι από αυτό που κάναμε.

-Τι εννοείς με αυτό;

-Να χουμε συνεργαστεί όλοι μαζί πρώτα και να χουμε συμφωνήσει για το πώς θα δουλέψουμε το θέμα που μας έδινε κάθε φορά η κυρία. Το αποτέλεσμα ελπίζαμε πάντα πως ήταν καλό, όμως αρκεί να είχαμε συνεργαστεί όλοι μαζί στην ομάδα. Όμως αν δεν άρεσε σε κάποιον άλλο, δεν θα σκάγαμε κίολας, σιγά!

-Η εργασία σε ομάδες σου άρεσε;

-Βέβαια, άσχετα πιστεύω πως όλα τα άτομα προσπαθούσαν να συνεργαστεί η ομάδα και άσχετα αν τα καταφέραμε ή όχι, αν είχαμε κάποιες διαφωνίες ή...τα καταφέραμε να συνεργαστούμε και αυτό μας έδινε ευχαρίστηση.

-Σε τι νομίζεις σας βοήθησε η συνεργασία στην ομάδα;

-Να ενωθεί πιο πολύ η ομάδα-το τμήμα και να μην υπάρχουν μόνο ζευγαράκια, μόνο άσχετες φιλίες σκορπισμένες και να ενωθούμε σαν τμήμα.

-Σαν άτομο εσένα ξεχωριστά σε τι σε βοήθησε η συμμετοχή σου στην ομάδα;

-Να βρω κάποια άτομα τα οποία πιστεύω ότι πιο πολύ ταιριάζουν στην προσωπικότητά μου, όμως αυτό δεν...αυτό με βοήθησε να ενωθώ με το τμήμα μου εγώ προσωπικά, γιατί ένιωθα πως είχα κάποια απόσταση, και να ενωθεί βέβαια πιο πολύ η ομάδα αγόρια κορίτσια ανάμεικτα. Αυτός είναι ο στόχος εγώ πιστεύω, η επικοινωνία.

-Η ομάδα νομίζεις ότι βοηθάει σε κάτι άλλο;

- Ναι, να φανεί η δύναμη που κρύβει ο καθένας μέσα του. Και ο καθένας μέσα από το παιχνίδι έβγαζε την προσωπικότητά του, ανάλογα με τη γνώμη του πάνω σ αυτό.

-Ο τρόπος με τον οποίο γινόταν το μάθημα στα πλαίσια του ΜΕΛΙΝΑ σας βοηθούσε να καταλάβετε περισσότερο το μάθημα ή λιγότερο;

-Όταν η κυρία έκανε και μάθημα αλλά και δημιουργία-τέχνη, τότε καταλαβαίναμε περισσότερο, πιστεύω.

-Γιατί;

-Γιατί μας βοηθούσε πολύ να...όχι μόνο να ενωθούμε στην ομάδα, να εκφραστούμε, αλλά και να καταλάβουμε μερικά πράγματα πάνω στο μάθημα. Κι όταν τη ρωτούσαμε και της λέγαμε: αυτό κυρία

τι σχέση έχει με τα μαθηματικά ας πούμε, ή με τη γλώσσα και εκείνη τη στιγμή δε μπορούσε να μας απαντήσει ξεκάθαρα- διότι εμείς δεν το καταλαβαίναμε αυτό το πράγμα, παρόλα αυτά, κάτι παίρναμε από αυτό και αυτό το αποδεικνύαμε όταν παρουσιάζαμε και τελειώναμε και όταν μπαίναμε μέσα και στο μάθημα ήμασταν πιο χαρούμενοι, είχαμε δει περισσότερη διάθεση για μάθηση.

-Κάνατε καινούργια πράγματα στην τάξη σας;

-Ναι.

-Ποια;

-Όλα αυτά που συζητήσαμε μέχρι τώρα, καινούριο δεν ήτανε...όλα αυτά για μας ήτανε καινούρια, γιατί δεν τα χαμε ξαναζήσει, όλα!

-Χρειαστήκατε εκτός από τα βιβλία άλλα μέσα για να πετύχετε αυτά τα πράγματα;

-Ναι τα υλικά όπως τα πανιά τις φόδρες, το μολύβι τους μαρκαδόρους, όλα τα σύνεργα, την χειροτεχνία την τέχνη, πολλά πράγματα, μουσικά όργανα, ε... πηλό και ήχους. Ναι πολλές φορές μας έβαζε η κυρία μουσική μέσα στην τάξη, μουσική η οποία ήτανε δεν ήτανε και τα λαϊκά που εμείς ξέρουμε, αλλά μας βοηθούσε...να ήτανε μια μουσική που ταίριαζε σ αυτό το θέμα που δουλεύαμε. Κι αυτό μας άρεσε πολύ. Την ώρα που γράφαμε «το γράφω ότι νιώθω» να ακούμε αυτή τη μουσική που μας εμπνέει πιο πολύ στο θέμα.

-Είχατε εργασίες για το σπίτι στα πλαίσια του ΜΕΛΙΝΑ;

-Εργασίες για το σπίτι, ε...στο ΜΕΛΙΝΑ;

-Ναι.

-Όχι, είχαμε ελάχιστες.

-Τι είδους ήταν αυτές;

-Ήταν ευχάριστες, γιατί ενώ υπάρχουν στη γλώσσα τα «σκέφτομαι και γράφω του βιβλίου», εμείς τα είχαμε παραλείψει αυτά, κάναμε δηλ από αυτά μόνο εκείνα και κάποια που μας άγγιζαν στην ψυχή μας. Είχαμε λοιπό...μας έβαζε η κυρία κάποια άλλα σκέφτομαι και γράφω τα οποία ήταν πιο...τα οποία μας βοηθούσαν πιο πολύ να εκφραστούμε.

-Με τι θέματα;

-Τώρα το θέμα δεν...το θέμα ήταν αυθόρμητο.

-Πώς ήταν οι σχέσεις ανάμεσα σε σας και τη δασκάλα σας;

-Ε...μας έφερνε πιο κοντά διότι ήτανε, μας είχε πάρει για πρώτη φορά η κυρία το τμήμα, μας έφερνε λοιπόν πιο κοντά και μας καταλάβαινε, μας βοηθούσε ακόμη και να γίνουμε καλύτεροι, πιστεύω. Όχι μόνο μέσα από τα μαθήματα, αλλά και σαν άνθρωποι. Αυτό το πράγμα.

-Αν η κυρία σας δεν εφάρμοζε το Πρόγραμμα ΜΕΛΙΝΑ, πιστεύεις ότι θα είχε απέναντί σας μια άλλη συμπεριφορά;

-Ναι θα ήταν πιο αυστηρή μαζί μας γενικά με τα μαθήματα, θα μας καταλάβαινε λιγότερο δεν θα ασχολούνταν με τις παρέες μας πως ήμασταν στο διάλειμμα, ε...ναι μεν θα είχε καλή σχέση μαζί μας, πιστεύω όμως πως δε θα μας καταλάβαινε. Το διάλειμμα που μέχρι τότε υπήρξαν κάποια παιδιά που είχαν μείνει μόνα τους. Και μέσα από αυτό, η κυρία ήθελε να τα βάλει στην ομάδα, με το δικό της τρόπο βέβαια.

-Συνεργαστήκατε με τμήματα της ίδιας τάξης του σχολείου σας, αν ναι, βρήκατε θετικά η αρνητικά από αυτή τη συνεργασία;

-Ναι, επειδή ήταν κάποια παιδιά τα οποία...επειδή δεν ήμασταν πολύ κοντά με τα άλλα δύο τμήματα δε γνωρίζαμε τα παιδιά, δε γνωρίζαμε τις ανάγκες που είχανε, και το ίδιο βέβαια κι αυτά, ήμασταν λοιπόν τμήμα προς τμήμα. Δεν τα ξέραμε και μας ήταν δύσκολο στην αρχή να συνεργαστούμε με αυτά. Μετά όμως όταν μας έκαναν οι κυρίες μας κύκλο, μας έβαλαν λοιπόν για να μας ενώσουν κι έκαναν διάφορα παιχνίδια μαζί στην αυλή, κατά τη διάρκεια που δουλεύαμε το παραμύθι, και μέσα από αυτό μας βοηθούσε να συνεργαστεί ο ένας με τον άλλο και να σεβαστεί τις ανάγκες του. Αυτά είναι τα θετικά. Τα αρνητικά ήταν πως μας ήταν δύσκολο και στην αρχή και στη συνέχεια και στο τέλος. Στο τέλος μας έμεινε πιο πολύ η χαρά και αν συνεργαστήκαμε καλά ή όχι, μερικές φορές και η λύπη, γιατί αισθανθήκαμε πως πέρα από το τμήμα μας που ήμασταν πιο κοντά, μας ήταν πολύ δύσκολο να συνεργαστούμε με άλλα παιδιά. Όμως τελικά τα καταφέραμε κι αυτό μας έδωσε χαρά

ακόμα κι αν δεν ήρθαμε τελείως κοντά που πιστεύω πως αυτό είναι αδύνατο να γίνει. Θα γινότανε μόνο αν δεν υπήρχαν τμήματα.

-Το ΜΕΛΙΝΑ σας βοήθησε να αγαπήσετε περισσότερο το σχολείο ή όχι;

-Ναι.

-Γιατί;

-Λοιπόν, διότι μας βοήθησε να έρθουμε πιο κοντά ο ένας στον άλλο, να ενωθούμε σαν μια ομάδα, να καταλάβουμε τις ιδέες του άλλου, τις ανάγκες του, να...να αγαπάμε περισσότερο το σχολείο γιατί ήμασταν χαρούμενοι την ώρα που κάναμε το ΜΕΛΙΝΑ.

-Πριν το ΜΕΛΙΝΑ δεν ήσασταν χαρούμενοι στο σχολείο;

-Όχι, ήμασταν και τότε χαρούμενοι αλλά τότε κάναμε μόνο μάθημα στο σχολείο εκτός από τις ειδικότητες βέβαια, ενώ με το ΜΕΛΙΝΑ ξεφύγαμε λίγο από αυτό. Όμως ακόμα κι αν πιστεύαμε εμείς πως είχαμε ξεφύγει, ήμασταν και πάλι πολύ κοντά στο μάθημα.

-Είναι δηλ το ΜΕΛΙΝΑ έξυπνος τρόπος για να κάνεις μάθημα;

-Ναι είναι πολύ έξυπνος!

-Έχει επηρεάσει το ΜΕΛΙΝΑ τη ζωή σου;

- Ναι όμως πιστεύω περισσότερο τη ζωή μου στο σχολείο.

-Πώς;

-Απλά με τους συμμαθητές μου είμαι πιο άνετη, ξέρω πως με καταλαβαίνουνε, στα μαθήματά μου με βοηθάει να είμαι πιο συνεπής.

-Πιο συνεπής, γιατί;

-Ναι πιο συνεπής, ας πούμε να μην τα κοιτάω μια ματιά και μετά να τα πετάω.

-Γιατί σ ενδιαφέρει περισσότερο να μην τα αφήνεις;

-Γιατί ξέρω πως έχω δουλέψει το θέμα, το χω αγαπήσει και δηλαδή το έχω καταλάβει. Μέσα από αυτό που κάναμε, μέσα από τη δράση.

- Στη ζωή σου έξω από το σχολείο, επέδρασε καθόλου το Πρόγραμμα;

-Ναι να δεθώ περισσότερο με την οικογένειά μου, νομίζω πως αυτό είναι το κύριο θέμα.

-Πιστεύεις ότι το ΜΕΛΙΝΑ αξίζει να γενικευθεί σε όλα τα σχολεία τα δημοτικά της Ελλάδας;

- Ναι γιατί είναι ένα Πρόγραμμα που σίγουρα θα φέρει πολύ κοντά τα άλλα παιδιά με άλλους ανθρώπους και θα τους βοηθήσει να χαρούν και να κάνουν μάθημα με ένα άλλο τρόπο. Κι αυτό θα τους φέρει μεγάλη χαρά.

-Το ΜΕΛΙΝΑ βοήθησε εσένα και τους φίλους σου να αποκτήσετε κάποιες ιδιαίτερες ικανότητες;

-Ναι την ικανότητα να είμαστε όλοι μια ομάδα, να λέμε τις ιδέες μας ελεύθερα, ακόμα κι αν τελικά δε γίνουν αποδεκτές, να έχουμε και την προσωπική μας γνώμη αλλά και να ακούμε με χαρά τη γνώμη του άλλου, να δεθούμε πιο πολύ και να καταλάβουμε το χαρακτήρα του άλλου που είναι κοντά μας. Επίσης για μένα μέχρι τότε δεν είχα καταλάβει καλά την προσωπικότητά μου, δηλ τι ιδιότητες έχω, τι μου αρέσει, τι δεν είναι καλό σε μένα, τι δε μου αρέσει. Γενικά στοιχεία, που έχω ταλέντο και που όχι. Το δυνατό μου σημείο είναι να γράφω τις σκέψεις μου ελεύθερα, γιατί δεν είμαι και πολύ καλή στα λόγια (τα προφορικά).

-Θα θελες να γενικευτεί το Πρόγραμμα στο γυμνάσιο ή όχι και γιατί;

-Όχι, γιατί πιστεύω πως όταν είσαι πιο μικρός έχεις τη δυνατότητα να καταλάβεις πιο πολύ το πρόγραμμα. πιστεύω πως είναι για μικρά παιδιά. Διότι του γυμνασίου τα παιδιά είναι μεγαλύτερα και έχουν άλλες ανάγκες

-Τι είδους ανάγκες;

-Δε θα σας πω εγώ τι ανάγκες έχουν τα παιδιά του γυμνασίου, απλά εγώ ξέρω ότι έτσι και το Πρόγραμμα εφαρμοστεί σε αυτά τα παιδιά, εκείνα δε θα το καταλάβουν τόσο καλά όπως κι εμείς. Αν όμως τους φανεί...αν με την πρώτη ματιά τους φανεί...γιατί το Πρόγραμμα δε θα το χουν ξαναγνωρίσει...θα δυσκολευτούν...στη συνέχεια όμως, θα κερδίσουν πράγματα όπως κι εμείς!

-Τι λες να το ρισκάρει η πολιτεία να το εφαρμόσει ή όχι;

-Εγώ δεν ξέρω, δε νομίζω...γιατί νομίζω πως στο δημοτικό τελειώνουν οι ευκαιρίες...όχι σαν άνθρωπος, αλλά οι ευκαιρίες μου να παίζω και να είμαι παιδί. Και δε θα θελα να ξαναγίνω παιδί.

-Αν σου δινόταν η ευκαιρία να ξανασυμμετέχεις στο Πρόγραμμα τι θα έκανες;

-Θα το αντιμετώπιζα όπως και τώρα. Θα το έκανα!

-Γιατί;

-Γιατί θα ήταν ένα Πρόγραμμα που θα ήταν στο σχολείο μου και κατά βάθος μου άρεσε και χαίρομαι με αυτό.

-Τι σου άρεσε από το ΜΕΛΙΝΑ;

-Γενικά μου άρεσε το Πρόγραμμα, ο στολισμός της τάξης, οι εκπαιδευτικές επισκέψεις και ο τρόπος που δουλεύαμε ένα θέμα. Και βέβαια το θεατρικό παιχνίδι το οποίο είχε μπει πολύ γερά στη ζωή μας εκείνη τη χρονιά.

-Τι δε σου άρεσε από το ΜΕΛΙΝΑ;

-Τι δε μου άρεσε στο Πρόγραμμα ΜΕΛΙΝΑ...μερικές φορές δεν είχα την κατάλληλη ψυχολογία, δεν μπορούσα να καταλάβω κι αυτό ήταν πολύ σημαντικό πιστεύω διότι δεν είχα όρεξη εκείνη τη στιγμή. Η ψυχολογία μου είχε κατεβεί κυρίως από ένα άλλο θέμα και πιστεύω πως όσο κάποιος προσπαθούσε να μου την ανεβάσει τόσο πιο πολύ κατέβαινε και δε μπορούσα να το ελέγξω αυτό.

-Μπορούσες να δείξεις την αρνητική σου ψυχολογία ;

-Ναι και δεν ταίριαζε όμως σε μένα αυτό.

-Γιατί δε σου ταίριαζε;

-Παρόλο που ήταν ο εαυτός μου αυτός, ήταν...εκνευρισμένος, έχοντας κατεβάσει τα μούτρα του στο πάτωμα και δεν ήθελε να συμμετάσχει. Βέβαια τότε ήτανε...όμως εκείνη τη στιγμή δεν ήθελες να γίνει αντιληπτό από όλους τους άλλους, να το καταλάβουν όλοι οι άλλοι.

- Άρτεμης η χρονιά εκείνη στο Γ2 στα πλαίσια του ΜΕΛΙΝΑ υπήρχε τιμωρία μέσα στην τάξη στα πλαίσια του προγράμματος ΜΕΛΙΝΑ; Τιμωρούνταν δηλαδή κάποιος εάν δεν συμμετείχε στις δραστηριότητες του Προγράμματος;

-Όχι ήταν να Πρόγραμμα τελείως ελεύθερο που...ο καθένας μπορούσε να το ζήσει όπως ήθελε και δεν υπήρχε περιορισμός ε...στον κάθε στον καθένα μας για το αν θα θελήσει να το κάνει ή όχι, ο καθένας έκανε ότι ήθελε σε αυτό το Πρόγραμμα, δηλαδή συμμετείχε αν ήθελε συμμετείχε, αν δεν ήθελε δεν υπήρχε περιορισμός, κανένας κανόνας πάνω σε αυτό ούτε τιμωρία.

-Ολοκλήρωσες;

-Ναι.

-Α... βαθμολογία για τις δραστηριότητες του Προγράμματος ΜΕΛΙΝΑ υπήρχε ;

Όχι γιατί φυσικά αφού δεν υπήρχε τιμωρία δεν υπήρχε και βαθμολογία.

-Δηλαδή;

-Γιατί το Πρόγραμμα ΜΕΛΙΝΑ δεν ήταν κάτι που βαθμολογούνταν ήταν...μία ελεύθερη δράση των παιδιών ε...για εμάς δεν υπήρχε, ε... δεν είχαμε το φόβο ότι θα βαθμολογηθούμε για κάτι ε... το μόνο που ε...ήταν ένα πρόγραμμα το οποίο το έκανες και σου άρεσε πραγματικά δηλαδή είχες την ε... ένιωθες πως αυτό δεν το έκανες ούτε για την βαθμολογία, για να σε βαθμολογήσει κάποιος και να σε περιορίσει στο χώρο σου, να ε... ήταν ακριβώς το αντίθετο πιστεύω δεν είχε σκοπό τη βαθμολογία τώρα...δεν ξέρω αν κάποιος το ένιωσαν έτσι. Εγώ πάντως αυτό πιστεύω.

-Εφόσον δεν υπήρχε βαθμολογία, μπορούσατε εσείς οι μαθητές να αξιολογήσετε τη δουλειά σας ; Πώς ξέρατε αν η δουλειά σας ήταν καλή ή κακή αφού μου είπες ότι η κυρία δεν σας έβαζε βαθμολογία, υπήρχε τρόπος να το ξέρετε αυτό;

-Βέβαια.

-Δηλαδή;

-Ο καθένας όταν κάνει ένα έργο και συνεργάζεται με τους ανθρώπους που έχει δίπλα του και... καταφέρνει πολλά πράγματα, εγώ πιστεύω ότι μόνο με την προσπάθεια κάποιος μπορεί να αναδεικνύει πολλά πράγματα κι ότι επειδή δεν υπήρχε βαθμολογία -ήταν κάτι που το κάναμε εμείς- μας άρεσε, τις εργασίες μας τις κάναμε αποκλειστικά για εμάς και για το υπόλοιπο τμήμα ε...και ήταν κάτι που κανείς δεν μας εμπόδιζε να το κάνουμε.

-Και πώς ξέρατε πως ήταν καλό ή όχι ;

-Πώς ξέραμε αν ήταν καλό ή όχι, το αισθανόμασταν εκείνη τη στιγμή που το κάναμε. Αν δεν ήταν καλό, μας αρκούσε η προσπάθεια.

-Πολύ ωραία, σ' ευχαριστώ Άρτεμις. Οι γονείς συμμετείχαν καθόλου στη μαθησιακή διαδικασία, έπαιζαν δηλαδή κάποιο ρόλο, συνεργάστηκαν με τη δασκάλα ε...για να γίνουν πράγματα κι από αυτούς μέσα στην τάξη στα πλαίσια της μαθησιακής εργασίας;

-Όχι .

-Δηλαδή ;

-Η γνώμη των γονιών ήταν εντελώς διαφορετική, πιστεύω πως μερικών εντελώς αντίθετοι με το Πρόγραμμα ε...πίστευαν ότι δεν μπορούσαν να το καταλάβουν.

-Άρτεμις, σ' ευχαριστώ πάρα πολύ για τη συνεργασία και γι αυτή τη συνέντευξη.

-Ευχαριστώ κι εγώ.

9/1/04 19.30-20.30

**Οι τρεις στιγμές που εμφανίζονται στο κείμενο της συνέντευξης αυτής, αλλά και στο σύνολο των συνεντεύξεων που ακολουθούν, δεν είναι αποσιωπητικά. Χρησιμοποιούνται προκειμένου να δηλωθεί ότι μεσολαβεί ένα χρονικό διάστημα μεταξύ μιας λέξης και μιας άλλης.*

-Θεωρείς Γεωργία ότι το Πρόγραμμα ΜΕΛΙΝΑ ένα ξεχωριστό μάθημα στην τάξη ή νομίζεις ότι ήταν κάτι άλλο κι αν ήταν κάτι άλλο, τι ήταν αυτό;

-Ήταν και σαν μάθημα -το ένιωσα εγώ- και σαν κάτι διαφορετικό. Είχαμε συνηθίσει όλα τα παιδιά ότι...είχαμε συνηθίσει ότι το μάθημα είναι μόνο γύρω απ τα βιβλία και μόνο γύρω από αυτά τα θέματα που μας δείχνουν. Όμως εγώ ένιωσα κάπως διαφορετικά, ένιωσα ότι...ένιωσα πολύ ωραία σ' αυτό το πρόγραμμα και το βλέπω σαν μάθημα και ταυτόχρονα σαν να μαθαίνουμε...δεν το βλέπω δηλαδή να είναι παίξε γέλασε ένα παιχνίδι απλό...το βλέπω σα...ταυτόχρονα και είναι μάθημα αλλά μας μαθαίνει και να είμαστε καλοί πολίτες, μας μαθαίνει να έχουμε διάφορα αισθήματα μέσα μας και να είμαστε...και να είμαστε ας πούμε να ότι το μάθημα δεν είναι μόνο γύρω από τα βιβλία κι ότι μπορούμε εύκολα να ξεφύγουμε λίγο από αυτό μαθαίνοντας όμως πράγματα πολύ χρήσιμα

-Ευχαριστώ. Άρα λοιπόν αυτός είναι ο σκοπός του ΜΕΛΙΝΑ;

-Ναι ήταν ο σκοπός να γίνουμε καλοί πολίτες ε, ταυτόχρονα να έχουμε κάποιες γνώσεις και να μην είμαστε με ψυχρή καρδιά, ας πούμε να έχουμε κάποια αισθήματα.

-Ευχαριστώ. **Πώς ήταν Γεωργία ο χώρος και η διακόσμηση της τάξης σας στα πλαίσια του ΜΕΛΙΝΑ;**

-Λοιπόν...να πω για το ...

-Όπως νιώθεις, θυμήσου πώς ήταν η τάξη;

-Η τάξη ήταν μια μεγάλη ευρύχωρη τάξη με πολύ φως απ έξω- με πολύ φως να μπαίνει απ' τα παράθυρα, την είχαμε στολίσει πάρα πολύ ωραία με...είχαμε βάλει στις κουρτίνες γκοφρέ χαρτί για να τις στολίζουν και να μην είναι έτσι σκέτες και μουντές. Είχαμε στολίσει γύρω γύρω την τάξη μας με ζωγραφιές κι είχαμε βάλει...κι είχε εγκαταστήσει από πριν η κυρία μας είχε βάλει ένα τούλι σαν ας πούμε ουρανό, να νιώθουμε ότι είμαστε ότι δεν είμαστε μέσα σε μια τάξη απλά, αλλά να νιώθουμε ότι είμαστε σε ένα μέρος έξω ας πούμε στην εξοχή. Και είχε βάλει διάφορα χρώματα, φόδρες στους τοίχους, ήταν πάρα πολύ ωραία και τη στολίζαμε ταυτόχρονα με δικές μας ζωγραφιές κι εργασίες.

-Ευχαριστώ. Τα θρανία σας;

-Ήμασταν χωρισμένοι σε ομάδουλες, έτσι ώστε τα παιδιά να μην νιώθουν- να μην είμαστε...ας πούμε ε, άμα ένα κορίτσι ας πούμε νιώθει ιδιαίτερη...νιώθει ότι ο μόνος του φίλος ας πούμε είναι ένα άλλο κορίτσι...ε, γνωρίστηκε με κάποιους άλλους...με κάποιον άλλο, έμαθε τη γνώμη του για διάφορα θέματα, κατάλαβε τον τρόπο που σκέφτεται και ήτανε σαν...ας πούμε μελέτη στον άλλο και κατά...βλέπουμε το χαρακτήρα του άλλου.

-Ευχαριστώ. **Γεωργία, παρόλο που έχουν περάσει δύο χρόνια από τότε, θυμάσαι μήπως κάποια από τα κύρια θέματα που επεξεργαστήκατε στα πλαίσια του Προγράμματος ΜΕΛΙΝΑ και αν σε ικανοποίησαν τα θέματα αυτά;**

-Αυτά τα θέματα με ικανοποίησαν πολύ και ήτανε...εργαστήκαμε για πάρα...για διάφορα θέματα ας πούμε κάναμε για τη θάλασσα, μας έβαζε η κυρία μας μουσική και εμπνεόμασταν, είχαμε τον κύκλο των ποιητών και διαβάζαμε ποιήματα που οι ίδιοι είχαμε φτιάξει στη...μέσα σε μικρό χρονικό διάστημα στο σχολείο. Κι έτσι ξεπερνούσαμε τους φόβους μας για να παρουσιάσουμε...ένα ας πούμε δικό μας πράγμα, ε, κάτι που το χουμε γράψει εμείς Μετά πήγαμε στο μινωικό ανάκτορο κάποια στιγμή προς την άνοιξη, αλλά παρ όλα αυτά όμως το δουλέψαμε και όσων αφορά το θέμα...πήραμε διάφορες πληροφορίες γι αυτό και κάναμε και...κάναμε διάφορα θέατρα...ε, -είδος θεάτρου- δηλαδή δραματοποιήσαμε μέρη από την ιστορία...ας πούμε στο τέλος του...στο τέλος της χρονιάς, στη γιορτή κάναμε την αρπαγή της Ευρώπης από το Δία. Κι επίσης είχαμε πάει και στο ναυτικό μουσείο κι εκεί συζητήσαμε για τη θάλασσα και ψάχναμε ας πούμε για την τριήρη και μ' άρεσε πολύ...

-Πάρα πολύ ωραία. Αν έχεις να πεις και κάτι άλλο ακόμα για κάποια θέματα;

-Όχι

-Ευχαριστώ. **Τι σου άρεσε περισσότερο από τα θέματα αυτά και τι δε σου άρεσε;**

-Από τα θέματα αυτά μου άρεσε γενικά όπως τα δουλεύαμε και μου άρεσε περισσότερο που τα δουλεύαμε μέχρι και την πιο μικρή λεπτομέρεια δηλαδή όλα τα παιδιά να το καταλάβουν με τον πιο απλοϊκό τρόπο. Ας πούμε κάνοντας θεατρικό παιχνίδι ή δηλ δραματοποιώντας τα...ας πούμε μάθημα ή κάποιες φορές που η κυρία μας ας πούμε ε, μας είχε...είχαμε κάνει στα μαθηματικά...ήταν ένα σχετικά δύσκολο κεφάλαιο και είχαμε...είχαμε διάφορες φόδρες...ε...είχαμε μαζέψει φόδρες και η κυρία μας είχε βάλει...είχε φτιάξει ένα τουλπάνι από φόδρες...είχε κλείσει τα παράθυρα είχε κλείσει και την πόρτα...κλείσαμε και τα φώτα και μας έδειξε...σαν ένα μαγικό ζωτικό ήρθε και μας έμαθε αυτό το δύσκολο μάθημα και πιστεύω ότι όλα τα παιδιά το κατανοήσανε γιατί κι εγώ από τότε ακόμα το θυμάμαι και μ' άρεσε πάρα πολύ αυτός ο τρόπος διδασκαλίας.

-Θυμάσαι ποιο μάθημα ήταν;

-Ναι ήταν τα μαθηματικά όταν εργαζόμασταν πρώτη φορά ε στα μέτρα. Μέτρα, δέκατα, εκατοστά, χιλιοστά, και μας είχε πει μάλιστα η κυρία μας, μας είχε φτιάξει μια σκαλίτσα...να τη θυμόμαστε αυτή τη σκαλίτσα, όταν ανεβαίνει η σκαλίτσα να τα πολλαπλασιάζουμε κι όταν κατεβαίνει να τα διαιρούμε...ήτανε πάρα πολύ ωραίο αυτό το μάθημα.

-Σ' ευχαριστώ. Τι δε σου άρεσε από τα θέματα που δουλέψατε;

-Από τα θέματα που δουλέψαμε μου άρεσαν όλα γενικά, δεν είχα κάποιο παράπονο...απλά ορισμένες φορές κάποια παιδιά δεν παίρνανε μέρος και έτσι λυπόμουνα γιατί θα τανε πολύ ωραίο...ας πούμε σε κάποιες, κάποιες φορές στη μέση ας πούμε του μαθήματος ανοίγαμε ένα θέμα εντελώς ξεχωριστό - μέσα από κάποιες λεπτομέρειες που λέγαμε για το θέμα που συζητούσαμε- ε ανοίγαμε ένα θέμα πολύ πιο ξεχωριστό, μιλούσαμε, συνεργαζόμασταν και κάποια παιδιά δε θέλανε να...δε θέλανε να λειτουργήσουν σ' αυτό το θέμα, δεν ήθελαν να πάρουν κι αυτοί μέρος γιατί ήταν λίγο αδιάθετοι πιστεύω...εντάξει.

-Ευχαριστώ. **Γεωργία, πραγματοποιήσατε εκπαιδευτικές επισκέψεις στα πλαίσια του Προγράμματος ΜΕΛΙΝΑ και αν ναι πού;**

-Ναι, πραγματοποιήσαμε αρκετές επισκέψεις όμως εμένα μου άρεσε...

-Μετά θα πούμε τι σου άρεσε, αν θυμάσαι, πού;

-Θυμάμαι στο μινωικό ανάκτορο, στο μουσείο στο Ηράκλειο, στο μουσείο της ιστορίας...εκεί που είχε τα μινωικά ευρήματα τέλος πάντων, ε και στο ναυτικό μουσείο, και σε διάφορα άλλα μέρη που τώρα όμως δεν...

-Πολύ ωραία. Ποιες ήταν οι εντυπώσεις σου από τις επισκέψεις αυτές, σου άρεσαν, αν ναι γιατί, αν όχι, γιατί;

-Ε, μπο...επειδή θυμάμαι πολύ για το μινωικό ανάκτορο και το...όταν πήγαμε στο ναυτικό μουσείο γιατί μου άρεσε πάρα πολύ αυτό που κάναμε...γιατί στο μινωικό πρώτα πήγαμε, ξεναγηθήκαμε...μας ξεναγήσανε τέλος πάντων σε ότι είχε απομείνει από το παλάτι και μετά δραματοποιήσαμε περίπου την ιστορία από την αρπαγή της Αριάδνης...μέχρι και τη γέννηση του Μίνωα και πώς περίπου ζούσαν οι άνθρωποι τότε και μ' άρεσε πάρα πολύ που το δραματοποιήσαμε. Ε, στο ναυτικό μουσείο...

-Ευχαριστώ, α με συγχωρείς, με συγχωρείς, ναι ναι για πες λίγο

-...στο ναυτικό μουσείο όταν πήγαμε κάναμε διάφορα παιχνίδια όσον αφορά τη θάλασσα και ψάχναμε...και μετά όταν πήγαμε μέσα στο κτίριο του μουσείου, ψάχναμε να βρούμε το μινω...την τριήρη. Και μου άρεσε αυτή η αναζήτηση περίπου.

-Ευχαριστώ. **Εκπαιδευτική επίσκεψη για σένα Γεωργία σήμαινε μια μέρα χωρίς σχολείο; Όταν πήγανες εκπαιδευτική επίσκεψη έλεγες «γιούπι μια μέρα χωρίς σχολείο» ή κάτι άλλο; Αν κάτι άλλο, τι άλλο;**

-Κάτι άλλο. Όχι βέ...φυσικά η εκπαιδευτική επίσκεψη δεν είναι ποτέ κάτι «γιούπι εκδρομή». Δεν...εκδρομή είναι όταν κάπου πας και μπορείς να παίξεις ελεύθερα, να κάνεις πικ-νικ άνετα. Η εκπαιδευτική επίσκεψη είναι βγαίνεις έξω από το χώρο του σχολείου και κάνεις...μαθαίνεις διάφορα πολύ σημαντικά πράγματα που ίσως αργότερα στη ζωή σου μπορούν να σε βοηθήσουν...και δεν τη θεωρώ όπως ένα απλό παιχνίδι.

-Ευχαριστώ. **Πότε Γεωργία,- αν μπορείς να προσδιορίσεις- και πόσο συχνά νομίζεις ότι εφάρμοξε η δασκάλα το Πρόγραμμα ΜΕΛΙΝΑ;**

-Ε, στην ουσία απ όσο θυμάμαι το εφάρμοξε σχεδόν κάθε στιγμή, γιατί ας πούμε στα διαγωνίσματα που γράφαμε που συνήθως τα βάζουν μουντά και οι κυρίες λένε...ε τρομάζουν τα παιδιά ότι...αυτό το τεστ είναι πολύ σημαντικό...και το ένα και το άλλο και τα αγχώνουν, η κυρία μας μας έβαζε εμ απαλή μουσική, έτσι ώστε να νιώθουμε πιο χαλαροί και να γράφουμε και να γράψουμε πιο καλά το τεστ, ε, έλεγε ας πούμε στα γενικά μαθήματα ε παράδειγμα όπως είχα πει πριν με...που ντύθηκε ξωτικό για να το καταλάβουμε καλύτερα...Το εφάρμοξε όταν έβαζε ελαφριά μουσική και στα «σκέφτομαι και γράφω» επίσης...ε, μας έλεγε να γράψουμε κάποια σκέφτομαι και γράφω για να πούμε πως νιώθουμε στην τάξη και αυτό μ' άρεσε πολύ, ή ας πούμε στο παιχνίδι...στο θεατρικό παιχνίδι όταν είχαμε ευέλικτη ζώνη δηλαδή -που αρκετές φορές κάναμε θεατρικό παιχνίδι- κάναμε...διαδραματίσαμε πράγματα που γίνονταν...διαδραματίσαμε πράγματα που γίνονταν μέσα στην τάξη, συζητούσαμε, κάναμε τον κύκλο των μικρών συγγραφέων ή τον κύκλο των μικρών ποιητών, ε και μ' άρεσε πολύ.

-Σ' ευχαριστώ. **Καλέσατε Γεωργία στην τάξη ειδικούς να σας μιλήσουν για ένα θέμα, ή να σας βοηθήσουν να κάνετε κάτι που αυτοί το ήξεραν καλύτερα; Αν ναι, θυμάσαι κάποιους από αυτούς τους ανθρώπους;**

-Ε, ναι θυμάμαι...εγώ χαρακτηριστικά που ήρθε ο κύριος Κώστας, ήταν ένα...ήταν δάσκαλος στο σκάκι και ήρθε και μας έμαθε διάφορα πράγματα για το σκάκι, που...αυτό έτυχε γιατί στην ιστορία είχαμε συναντήσει στους αρχαίους μινωίτες που παίζανε πολύ συχνά το ζατρίκιο, δηλαδή το σημερινό σκάκι και κάλεσαν τον κύριο Κώστα και μας έ...και μας έμαθε τα κυρίως πράγματα στο σκάκι...και μετά παίζαμε παρτίδες.

-Πώς ήταν η επικοινωνία με τον άνθρωπο αυτό, επικοινωνήσατε εσείς τα παιδιά μαζί του; Ήρθατε κοντά ή όχι;

-Ναι, ναι, ναι, ναι, δεν μας έλεγε μόνο...και κάντε το και το ένα και το άλλο. Μας έλεγε ας πούμε ...μας έλεγε, μας το εξηγούσε, μας είπε στην αρχή μια ιστορία για το πώς ανακαλύφθηκε το σκάκι και μ, ήταν και πιστεύω...μας είπε την ιστορία πώς ανακαλύφθηκε το σκάκι...ναι, μου άρεσε πάρα πολύ και κάποια στιγμή εξηγούσε την κίνηση πώς την κάνουμε και μετά έβαζε γρίφους ε έκανε κάτι και...

-Ευχαριστώ πάρα πολύ. **Κάποιον άλλο ειδικό που θυμάσαι στην τάξη να κάνετε κάτι μαζί;**

-Μ, στην τάξη, ναι. Ήρθαν -όχι ακριβώς ειδικός- ήρθαν τα παιδιά από το ειδικό σχολείο και κάναμε μαζί τους θεατρικό παιχνίδι και παίζαμε διάφορα παιχνίδια.

-Με τι σκοπό;

-Με σκοπό να επικοινωνήσουμε και να μη θεωρούμε ότι αυτά τα παιδιά είναι κατώτερα από μας.

-Ευχαριστώ. **Πέτυχε η συνάντησή σας;**

-Ναι πέτυχε και τώρα όταν ας πούμε, όταν πηγαίνουμε σε ειδικά σχολεία κυρίως τα Χριστούγεννα που γίνεται αυτό, ε νιώθω πάρα πολύ χαρά γιατί ξανασυναντιέμαι με τα παιδιά...που είχα συναντήσει και προηγουμένως...μου αρέσει πολύ.

-Σ' ευχαριστώ. **Γεωργία, οι μαθητές -εσείς τα παιδιά- συμμετείχατε ποτέ στο σχεδιασμό κάποιων δράσεων και δραστηριοτήτων στο Πρόγραμμα ΜΕΛΙΝΑ, ή η κυρία σας πάντα αποφάσιζε και σχεδίαζε με τι επρόκειτο να ασχοληθείτε; Εσείς μπορούσατε να έχετε μια έμπνευση, μια ιδέα να την προτείνετε και να γίνει; Αν αυτό συνέβαινε, πόσο συχνά;**

- Ορισμένες φορές βέβαια...το...όπως είχα πει και πιο πριν, μας το έδιναν τα βιβλία μας το θέμα, πολλές φορές, αλλά όμως κάποιες φορές μας το έδινε η κυρία μας, ορισμένες όμως έβγαινε μέσα από τη συζήτηση. Συζητούσαμε διάφορα θέματα και μετά...ας πούμε συζητούσαμε στη μελέτη του περιβάλλοντος για το πόσο κακό είναι να κάνουμε...ε να έχουμε πυρκαγιές και να...διάφορα παιδιά πρότειναν να κάνουμε θεατρικό...ε...για πώς είναι μια φωτιά μέσα σε ένα δάσος. Κι εμένα μου άρεσε ότι δε μας έλεγε η κυρία μας...βέβαια μας καθοδηγούσε πώς θα μπορούσαμε να το κάνουμε...την πρώτη φορά που έγινε αυτό. Αλλά όμως εμένα μου αρέσει που δε μας έλεγε αυτό θα κάνετε, αυτό θα είναι το θέμα σας και το ένα και το άλλο. Δε μας χώριζε εκείνη σε ομάδες, χωριζόμασταν μόνοι μας και δική...δικό μας ήταν το θέμα της σκηνοθεσίας. Κι εμείς, κι εμείς αποφασίζαμε για το τι θα κάνουμε και θα παρουσιάσουμε. Ας πούμε για το θέμα το...που ήτανε...για το θέμα «καταστρέφεται

το δάσος» εμείς επιλέξαμε ας πούμε να είναι ένα παιδί -βέβαια με τη θέλησή του- να κάνει τον εμπρηστή, ή τα ζωάκια που πάνε...και τα δέντρα...

-Σ' ευχαριστώ. **Στην ερώτηση αν σε ικανοποίησε ή όχι η συμμετοχή σου στο Πρόγραμμα, τι θα απαντούσες και γιατί;**

-Θα απαντούσα, φυσικά και με ικανοποίησε, γιατί τώρα ξέρω πώς να συμπεριφέρομαι, ε, γνώρισα συγκεκριμένα...όταν το καλοκαίρι τον Ιούνιο...μετά λίγο που κλείσαν τα σχολεία που γνωρίστηκα με άλλα παιδιά που ήταν από την Ιταλία...είχανε έρθει εδώ και...είχανε έρθει εδώ και εργαστήκαμε...ε παρουσιάσαμε διάφορα...ένα μια ιστορία παρουσιάσαμε σε θέμα θεατρικού παιχνιδιού, παίξαμε μαζί, επικοινωνήσαμε και μ' άρεσε γιατί κατάφερα να επικοινωνήσω με κάποιους ανθρώπους...και μ' άρεσε γιατί...πώς να συμπεριφέρομαι σωστά, πώς θα είμαι ένας σωστός πολίτης αύριο όταν θα βγω στην κοινωνία...όπως λένε και οι μεγάλοι, πρέπει να είσαι ένας σωστός πολίτης για να βγεις στην κοινωνία (γελάει), ε να έχω συναισθήματα, να μπορώ να έχω μια γνώμη για κάποια θέματα -άμα με ενδιαφέρουν- και ίσως να έχω ενδιαφέρον για όλα τα θέματα.

-Σ' ευχαριστώ. **Ποια είναι Γεωργία η γνώμη σου για το υλικό που επεξεργαστήκατε στην τάξη, με τη βοήθεια της δασκάλας στα πλαίσια του ΜΕΛΙΝΑ, όταν κάνατε τις ξεναγήσεις, όταν ήσασταν στην τάξη και κάνατε κάποιες δραστηριότητες;** Ίσως αναφέρομαι σε κάποια παραμύθια που χρησιμοποιήσατε για να καταλάβετε κάτι, σε κάποιους εκπαιδευτικούς φακέλους, κάποιο υλικό που χρησιμοποίησε η κυρία για να σας βοηθήσει να καταλάβετε κάτι...ας πούμε η ξενάγηση στη Αγορά. **Χρησιμοποιήθηκε ένα υλικό; Τι γνώμη έχεις γι αυτό το υλικό-αν το θυμάσαι;**

-Λοιπόν είχε πάει η κυρία μας...συγκεκριμένα είχαμε πάει στην Αγορά και είχε πάρει πιστεύω από...έτσι πιστεύω εγώ δεν ξέρω ακριβώς βέβαια - είχε...πιστεύω ότι είχε πάρει βιβλία με την ιστορία των Χανίων, διάφορα θέματα και τα είχε...για να τα κατά... τα είχε πάρει από την ιστορία των Χανίων, την ιστορία της Αγοράς και την είχε κάνει σαν παραμύθι...δηλαδή μας είχε ένα πρωταγωνιστή που μας διηγείται αυτή την ιστορία, όπως ένα παγκάκι και το είχε κάνει σαν παραμύθι και έτσι όλοι το καταλάβαμε! Και μ' άρεσε κίολας που...μας είχε...μας το χε κάνει σαν παραμύθι και πήγαμε μετά το διαβάσαμε. Οι ίδιοι πήγαμε στην Αγορά, καθίσαμε και...καθίσαμε σε ένα παγκάκι κάτω από τη σκιά -γιατί τότε είχε πάρα πολύ ζ...- και καθίσαμε διαβάσαμε την ιστορία, μιλήσαμε μετά τι μας αρέσει και μετά μπήκαμε μέσα. Κι επειδή κρατούσε κάποιος...ε συμμαθητές μας κρατούσανε ραδιοφωνάκι, πήραμε συνέντευξη και κροτούσανε κάποια παιδιά χαρτί και σημειώναμε, από διάφορους πωλητές κυρίως που παίρναμε συνέντευξη, αλλά θα είχαμε τώρα την κασέτα αν μάλις μπήκαμε δεν είχαμε συνειδητοποιήσει ...ότι τελικά έγινε λάθος το...και ήτανε γεμάτη η κασέτα στο κασετοφωνάκι (κλαψουρίζει και γελάει)

-Ευχαριστώ. **Άρα η γνώμη σου για το υλικό είναι ότι το υλικό που χρησιμοποίησε η δασκάλα σας βοήθησε ή δε σας βοήθησε να καταλάβετε;**

-Μας βοήθησε πάρα πολύ, γιατί ναι μεν παίρνει από διάφορα βιβλία, από τις γνώσεις που έχει η ίδια, αλλά μας το κάνει...το κάνει πιο παιδικό -ας το πούμε έτσι- για την ηλικία μας, να το καταλαβαίνουμε πιο εύκολα και όπως η δασκάλα ξέρει...ξέρει τους χαρακτήρες μας με...έτσι όπως μας γνωρίζει...μας γνωρίζει μέσω τους...μας γνωρίζει γενικά...μέσα από τα μαθήματα, μέσα από διάφορες παρατηρήσεις που εμείς δεν τα χουμε πα...Μέσα από διάφορα- ας το πούμε έτσι- «γκάλοπ χαρακτήρα» που εμείς δε τα παρατηρούμε...βέβαια ε...τα γκάλοπ χαρακτήρα δεν είναι...με ρωτάς...σου απαντάω.

-Εντάξει, ε, βέβαια.

-Όπως είναι ο χαρακτήρας μου μέσα από το μάθημα...βρίσκει πώς είναι ο χαρακτήρας, κάθε παιδιού τη διανοητικότητα και μέσα από αυτό...μας έβγαλε, μας έκανε ένα παραμύθι για τα μαθηματικά-ε βέβαια ήμασταν και πιο μικροί.

-Ε, βέβαια, ευχαριστώ. **Μου είπες προηγουμένως ότι καθόσασταν σε ομάδες;**

-Ναι.

-Μέσα στην τάξη στα θρανία σας;

-Ναι.

- Κι επίσης νομίζω μου είπες ότι στο θεατρικό παιχνίδι φτιάχνατε ξανά ομάδες, στις οποίες δε σας χωρίζε ποτέ η κυρία αλλά τις οργανώνατε εσείς;

-Ναι.

-Για να εργαστείτε και να συζητήσετε το θέμα. **Με προκαλείς λοιπόν να σε ρωτήσω: Η εργασία σε ομάδες σου άρεσε; Ναι ή όχι και γιατί;**

-Μου άρεσε πάρα πολύ, γιατί συναντιόμασταν ας πούμε σε σπίτια κάποια παιδιά συγκεκριμένα, όμως εμείς δυστυχώς ...γνωρίζομασταν μόνο ...αγόρια σε κάποιες ομάδες και κορίτσια σε κάποιες ομάδες...συγκεκριμένα κάποιες φίλες μου -πάρα πολύ καλές φίλες- συναντιόμασταν και ακόμα και τώρα συναντιόμαστε...Για τι μου άρεσε; Μας άρεσε σε όλες πάρα πολύ αυτό το είδος μάθησης...και το είδος εύρεσης κάποιων πληροφοριών, να...κάποιων πληροφοριών να καθόμαστε μαζί ας πούμε και...

-Συγνώμη που θα σε διακόψω, επειδή μιλάμε για ομάδες εργασίας μέσα στην τάξη, εσύ είπες ότι βρισκόσασταν και στα σπίτια. Στα σπίτια σας υποχρέωνε κάποιος να βρεθείτε ή ήταν προαιρετικό;

-Κανέναν! Όσα παιδιά θέλανε εργαζότανε μόνο τους, μας το λεγε και η κυρία, «όσα παιδιά θέλετε μπορείτε να εργαστείτε μόνοι σας κι όσα παιδιά θέλετε μπορείτε να συναντηθείτε να κάνετε ομάδες». Εμείς λοιπόν το πρώτο πράγμα που κάναμε ήταν να βρούμε μια ομάδα, γιατί μας άρεσε πάρα πολύ αυτός ο τρόπος εργασίας. Στην αρχή βέβαια μας χώρισε σε ομάδες για να δούμε και άλλον ένα τρόπο και να μη ψάχνουμε αποκλειστικά μόνοι μας...μας χώρισε σε ομάδες για να τα βρίσκουμε, ε, και μετά εμείς συναντιόμασταν και τα βρίσκαμε μαζί.

-Ωραία. Πολύ ωραία. Άρα λοιπόν υπάρχουν ομάδες εργασίας...

-Και μες στην τάξη και έξω από την τάξη.

-Είχες Γεωργία εσύ... στη συνεργασία σου στην ομάδα...αντιμετώπισες κάποιο πρόβλημα; Κι αν αντιμετώπισες, πώς το ξεπέρασες; πώς το χειρίστηκες;

-Ορισμένες φορές, ήταν κάποια παιδιά ας πούμε που δεν ήθελαν...ενώ όλοι είχαν συμφωνήσει για ένα θέμα...Ας πούμε στο θεατρικό, είχαμε όλοι συμφωνήσει για το τι θα παρουσιάσουμε, αλλά όμως ε, κάποιο παιδί τελευταία στιγμή -γιατί δεν παρακολουθούσε- ρώταγε κάποιο άλλο παιδί τι κάνανε- και την τελευταία στιγμή εκεί που ετοιμαζόμασταν να μοιράσουμε ρόλους, τελευταία στιγμή, έλεγε όχι «..εγώ δε συμφωνώ με αυτό τον τρόπο...το θέμα». Και αυτό ήταν ένα πρόβλημα και μετά ψάχναμε μετά και όλοι...λέγαμε όταν μας ρωτούσε η κυρία «είστε έτοιμοι παιδιά να αρχίσουμε παρουσίαση;» λέγαμε εμείς «όχι δεν είμαστε έτοιμοι» και ψάχναμε ένα ...θέμα που να συμφωνούμε όλοι, ακόμα κι αυτοί που ήταν αρνητικοί με το προηγούμενο. Και μπορεί κάποιες φορές να καταλήγαμε ενώ βλέπαμε τους άλλους και να παίρναμε ιδέες, γιατί δεν είχαμε βρει από πριν θέμα...αλλά αυτό γινόταν πάρα πολύ λίγες φορές κυρίως κάποιες φορές κάναμε...έτσι το χατίρι των άλλων, για να μην για να μην παρουσιαστεί κάποιο άλλο πρόβλημα.

-Αυτό είναι πάρα πολύ ενδιαφέρον που λες. Θες να πεις ότι δίνετε κάποιες ευκαιρίες ακόμα και στα άτομα που μέχρι τότε δεν είχαν δουλέψει; Δε θέλατε...

-Δε θέλαμε να συγκρουστούν μαζί μας.

-Κι όμως εσείς τους δίνετε πάλι την ευκαιρία ακόμα και την τελευταία στιγμή;

-Είχαμε ας πούμε δουλέψει ένα θέμα...ας πούμε «τι κακό μας κάνουν οι πόλεμοι» ή έπρεπε να δείξουμε κάποια αθλήματα και εμείς είχαμε αποφασίσει να δείξουμε κολύμβηση και ρυθμική γυμναστική γιατί ήμασταν κορίτσια και αγόρια στην ομάδα. Ένας συμμαθητής μου όμως...δυο τρεις συμμαθητές μου που ήταν στην ομάδα μαζί, δεν ήθελαν να παρουσιάσουμε κολύμβηση και...

-Και πώς το αντιμετώπισατε;

-...ήθελαν να παρουσιάσουμε μπο...το αντιμετώπισαμε ε, λέμε εμείς τα κορίτσια κάναμε εντάξει δεν πειράζει, θα κάνουμε μποξ και...τα υπόλοιπα αγόρια και κάποια κορίτσια, θα μούνε στην κολύμβηση, κάποια άλλα θα παρουσιάζουν κάποια στιγμή κι άλλες θα κάθονται...στην κερκίδα...αναγκαστικά...όχι αναγκαστικά, επειδή...για να μη δημιουργηθούν προβλήματα μέσα στην ομάδα υποχωρήσαμε.

-Ευχαριστώ. Υποχώρηση, ε;

-Όχι υποχώρηση, συγνώμη, εννοώ ...

- Συγνώμη εγώ, εννοείς αμοιβαίες υποχωρήσεις μέσα στην ομάδα για να προχωρήσετε...

-Ναι για να προχωρήσουμε γιατί...α...αναμενόταν ότι θα γινότανε καβγάς ...δυστυχώς.

-Πολύ ωραία. **Ο τρόπος διδασκαλίας του μαθήματος, σε βοηθούσε να καταλάβεις περισσότερο ή λιγότερο το μάθημα και γιατί;**

-Ο τρόπος διδασκαλίας του μαθήματος...με βοηθούσε να καταλάβω πιο εύκολα το μάθημα γιατί δεν παραμέναμε μόνο...αυτό το πράγμα πρέπει να μάθω κι αυτό το πράγμα, κι αυτό κι αυτό κι αυτό και...δεν μας εξηγούσε κατευθείαν...η κυρία μας δεν μας εξηγούσε κατευθείαν...αυτό πρέπει να κάνεις χωρίς καμιά...ε...μ...βοήθεια για να το βρούμε...ας πούμε κάποια πραξούλα μικρή...που να μας βοηθούσε...ή να βρίσκουμε ένα τρόπο να τα ξεχωρίζουμε ας πούμε στη γλώσσα...να βρίσκουμε ένα τρόπο να τα ξεχωρίζουμε το ένα απ το άλλο, ή ας πούμε στα μαθηματικά που ήτανε για να ξεχωρίζουμε το μεγάλο απ το μικρό...είχαμε πει το ματάκι και...χα χα χα (γελάνε και οι δυο)

-Ευχαριστώ. Στα πλαίσια του Προγράμματος ΜΕΛΙΝΑ κάνατε καινούρια πράγματα στην τάξη σας, αν ναι, ποια καινούρια πράγματα, τι ήταν για σένα καινούριο και σε ξάφνιασε, που δεν το χες κάνει πριν;

-Λοιπόν πολύ πιο πριν δεν είχα κάνει ποτέ θεατρικό...και δεν ήξερα δεν είχα καταλάβει καν ότι βρίσκομαι σε ένα σχολείο με Πρόγραμμα ΜΕΛΙΝΑ. Πριν, σε πρώτη δευτέρα, πρώτη και δευτέρα τάξη δεν είχα κάνει κανένα θεατρικό...και ας πούμε στις γιορτές όταν παρουσιάζαμε...δεν παρουσιάζαμε κάτι...παρουσιάζαμε κάτι συνήθως από ιστορία και τελευταία στιγμή το κανονίζαμε αυτό το θέμα.

-Ενώ εκείνη τη χρονιά πώς κάνατε τις γιορτές;

-Στην τρίτη τάξη πρώτη φορά...στην τρίτη τάξη πρώτη φορά στη γιορτή το καλοκαίρι...κάναμε ένα θεατρικό. Πρώτη φορά έγινε αυτό, συνήθως παρουσιάζαμε διάφορα θέματα και διαβάζαμε φυλλάδια, λέγαμε ποιήματα.

-Τι σημαίνει αυτό συνήθως δεν είχατε ετοιμάσει τη γιορτή πολύ καιρό πριν;

-Είχαμε ετοιμάσει πολύ καιρό πριν αρκετά την...τη γιορτή συνήθως βέβαια λέγαμε ποιήματα και ...

-Αυτά τα προηγούμενα χρόνια, ενώ εκείνη τη χρονιά;

-Εκείνη τη χρονιά κάναμε ένα θεατρικό, βέβαια είχε διαλέξει η κυρία μας κάποια παιδιά μέσα την τάξη βέβαια που διαβάζανε καλύτερα, είχανε πιο ευκολία στο να διαβάζουν και είχανε ωραίο τρόπο, δεν κάνανε απλά ανάγνωση, το νιώθανε αυτό που διαβάζανε...ε, είχε διαλέξει η κυρία κάποια παιδιά κι αφηγούνταν την ιστορία...η ιστορία ήτανε η αρπαγή της Ευρώπης.

-Ποιος την είχε φτιάξει την ιστορία;

-Αυτή η ιστορία την είχανε επιλέξει οι δάσκαλοι φαντάζομαι...δεν ξέρω...μέσα από ένα θέμα της ιστορίας. Ε, αλλά όμως έπρεπε να συμφωνήσουμε κι εμείς και κυρίως...όχι ακριβώς οι δάσκαλοι...μας εμφανίσε, μας έγγραψε η κυρία διάφορα θέματα στον πίνακα και εμείς μέσα από την τάξη επιλέξαμε ποιο θέλαμε να κάνουμε. Κι επιλέξαμε...ε...κι επιλέξαμε την αρπαγή της Ευρώπης, γιατί ήταν ένα θέμα που το...πήγαμε βέβαια κατευθείαν στην ιστορία σε αυτό εκεί το μάθημα...και το διαβάσαμε. Το μάθαμε καλά γιατί είναι πολύ ωραία ιστορία -εγώ δηλ ας πούμε το βρήκα σαν παραμύθι που έπρεπε μετά να πω την περίληψή του γιατί...έτσι την βλέπω εγώ την ιστορία...είναι μια ιστορία συγκεκριμένη που πρέπει...

-Ευχαριστώ. Να μη μείνουμε περισσότερο σ' αυτό, ήτανε αρκετά αναλυτικά. Θέλω να μου πεις Γεωργία αν όταν κάνατε αυτά τα καινούρια πράγματα –που είπες πολλά από την ώρα που αρχίσαμε να μιλάμε μέχρι τώρα- **χρειαστήκατε εκτός από τα βιβλία σας και κάποια άλλα μέσα για να γίνουν αυτά τα πράγματα; Τι υλικά και τι μέσα χρειαζόσασταν για να γίνει το μάθημα, είτε η κυρία σας έκανε μάθημα με καινούρια πράγματα είτε δραστηριότητες;**

-Λοιπόν...για να βρούμε πληροφορίες χρειαζόμασταν ας πούμε να πηγαίνουμε σε εγκυκλοπαίδειες ή στους υπολογιστές, όταν συναντιόμασταν σε ομάδες κυρίως υπολογιστές, λοιπόν μέσα στην τάξη για να καταλάβουμε κάποιες φορές κάποια πράγματα ας πούμε μαλώναμε πολύ συχνά μέχρι τότε-αγόρια εναντίον κοριτσιών ή κορίτσια εναντίων άλλης ομάδας κοριτσιών και...μαλώναμε πολλές φορές και η κυρία μας ήθελε να μας δείξει πόσο κακό είναι να μαλώνουμε και πόσο καλό είναι...

-Ναι, τι μέσα χρησιμοποιούσε;

-Χρησιμοποιούσε ένα θέατρο...ας πούμε κάναμε...μπαίναμε αμέσως μέσα, συζητούσαμε, συζητούσαμε γι αυτό το θέμα και μάθαινε η κυρία τις γνώμες μας...αυτό για το θέμα όταν μαλώναμε,

όμως ας πούμε όταν ήθελε να μας κάνει με θέμα τη θάλασσα, μας έβαζε μια μουσική πολύ ήρεμη και...είχαμε έτυχε να έχουμε τότε ένα γαλάζιο πανί τούλι και γαλάζιες φόδρες. Χρησιμοποιήσαμε το τούλι και τις φόδρες και τα βάλουμε μέσα και...και τα απλώσαμε στη μέση της τάξης μέσα στη μουσική, και η κυρία έβαλε τη μουσική και μας έλεγε διάφορα πράγματα να κάνουμε...να μπούμε μέσα, να περπατάμε...απ όποια κατεύθυνση θέλαμε, να είμαστε άνετοι, κάποια στιγμή να καθίσουμε κάτω και να φανταστούμε, διάφορα...εκτός από τις φόδρες, το τούλι και τη μουσική, είχαμε επίσης και τα slides.

-Δηλαδή;

-Δηλαδή...τα slides είναι...βάζεις διάφανες κόλες χαρτί σε ένα μηχάνημα και μέσα σε ένα άσπρο πανί βγαίνουν εικόνες...ε, εμείς συγκεκριμένα το χουμε χρησιμοποιήσει για την εικοστή Πέμπτη Μαρτίου...εικόνες και για την επέτειο του Πολυτεχνείου που είχαν τραβηχτεί...αυτές οι εικόνες, ή διάφορα άλλα θέματα ...

-Τι κάνατε;

-Λοιπόν, καθόμασταν όλοι μαζί...ε, καθόμασταν...ήταν ας πούμε στην 25^η Μαρτίου ή στη 17^η Νοεμβρίου καθόμασταν όλοι σε μια σειρά κάτω από τον πίνακα...σε μια σειρά όσο έφτανε... και μετά...φτάναμε συνήθως για μια σειρά να κάτσουν όλα τα παιδιά και καθόμασταν, βάζαμε συνήθως απαλή μουσική ακούγαμε ντοκουμέντα σε...ή συνεντεύξεις που είχαν πάρει διάφορα παιδιά από παππούδες, γιαγιάδες ή ανθρώπους που ξέρανε και το ζήσανε...ε, παίρναμε συνέντευξη...ένα κορίτσι έφερνε και το μετάλλιο του παππού της γιατί είχε πάρει το παράσημο...του παππού της...είχε πάρει παράσημο στον πόλεμο, και μετά έπειτα, μας έβαζε η κυρία και βλέπαμε slides από τον πόλεμο από την 17^η Νοεμβρίου βλέπαμε...και βλέπαμε και τα σχολιάζαμε μετά ξαναβλέπαμε επόμενη σελίδα το σχολιάζαμε βλέπαμε τα καλά, τα κακά, πράγματα που μπορεί να συμβούν...ή μπορούμε να τα αποφύγουμε και μου άρεσε πάρα πολύ. Μετά κάναμε έναν κύκλο και λέγαμε «ελπίζω πως θα...» λέγαμε εκεί διάφορα πράγματα, παίζαμε ένα παιχνίδι ε...συνήθως για το πώς το καταλαβαί...συνήθως πιάναμε ένα κύκλο και σφί...και σφίγγαμε ο ένας το χέρι του άλλου που αυτό το παιχνίδι λέγεται μήνυμα-. Και σφίγγαμε ο ένας το χέρι του άλλου μετά και μεταδιδόταν το μήνυμα μέχρι τον τελευταίο έφτανε...Κι έκανε κύκλο, κύκλο, κύκλο...ε μπαίναμε μέσα μετά στον κύκλο μας έλεγε διάφορα πράγματα η κυρία μας ε μπαίναμε μέσα, βγαίναμε ξανά έξω...

-Ευχαριστώ. Γεωργία, είχατε εργασίες για το σπίτι στα πλαίσια του ΜΕΛΙΝΑ, τι είδους εργασίες αν είχατε;

-Είχαμε εργασίες να βρούμε...-πέρα από τις εργασίες του σχολείου- είχαμε εργασίες να βρούμε ένα...να βρούμε πληροφορίες για ένα θέμα...να συγκ...να βρούμε ας πούμε για την 25^η Μαρτίου, 28^η Οκτωβρίου, για τη 17 Νοεμβρίου, διάφορα θέματα...ε, τώρα βάζω κυρίως τα θέματα οι εορτές, αλλά όμως είχαμε αναπτυχθεί σε διάφορα άλλα θέματα..

-Ήταν ευχάριστες ή δυσάρεστες οι εργασίες σας;

-Πάρα πολύ.

-Δηλαδή;

-Ποια ήταν τα άλλα θέματα;

-Όχι, γιατί ήταν ευχάριστες οι εργασίες;

-Ήταν εργασίες...ας πούμε να κάνουμε μια ζωγραφιά για το σπίτι...ή να σκεφτούμε για ένα θέμα ..για να κάνουμε μετά να αναπτύξουμε ένα θεατρικό...παιχνίδι, να κάνουμε ένα θέατρο όσων αφορά αυτό το θέμα, να συζητήσουμε...Και μου άρεσε πάρα πολύ να συλλογίζομαι όλα αυτά...να τα ακούω να...μ' άρεσε πολύ...

-Ευχαριστώ.

-...να συμμετέχω σ' αυτά.

-Ευχαριστώ. **Πώς ήταν οι σχέσεις ανάμεσα στα παιδιά και στη δασκάλα στα πλαίσια του Προγράμματος...Ας πούμε... διέφεραν οι σχέσεις της δασκάλας και των παιδιών την ώρα που η δασκάλα έκανε το κανονικό μάθημα στην τάξη ή είτε έκανε κανονικό μάθημα (γλώσσα, μαθηματικά) είτε έκανε πρόγραμμα ΜΕΛΙΝΑ η συμπεριφορά της ήταν η ίδια;**

Μπορείς να μου μιλήσεις λίγο για τη συμπεριφορά και τη στάση της δασκάλας απέναντι σε σας και τις σχέσεις που είχατε μαζί της –την ώρα που κάνατε ΜΕΛΙΝΑ και την ώρα που κάνατε κανονικά μαθήματα;

-Την ώρα που κάναμε ΜΕΛΙΝΑ η κυρία μπορώ να πω ήτανε λίγο...πιο...πιο προσεκτική...ίσως ...όχι πιο προσεκτική, πιο άνετη απ ότι στα άλλα μαθήματα, δηλαδή ας πούμε στα άλλα μαθήματα μας έλεγε...στα άλλα μαθήματα μας τα μετέτρεπε και σε ΜΕΛΙΝΑ και έπαιρνε διάφορα θέματα για το...απ το...για το πρόγραμμα ΜΕΛΙΝΑ, για το τι θα κάνομε...θεατρικό παιχνίδι ας πούμε από τα μαθήματα...Δηλαδή...και...ε...και μ' άρεσε πολύ ο τρόπος που μας τα δίδασκε όλα αυτά ε..

-Οι σχέσεις που είχες μαζί της κι εσύ και τα άλλα παιδιά;

-Ήταν πολύ καλές, πιστεύω...γιατί η κυρία προσπαθούσε όσο πιο πολύ όσο δυνατόν να είναι πιο κοντά μας, να τα καταλαβαίνουμε όλα τα πράγματα...μας έλεγε όλα τα πράγματα που μαθαίναμε και μπορώ να πω επίσης ότι στο ΜΕΛΙΝΑ η κυρία μας γινόταν λίγο πιο ευαίσθητη...μας έλεγε αισθήματα που εκείνη τη στιγμή...ένοιθε...κι εκείνη τη στιγμή κι εγώ ένιωθα κάποια πράγματα...που ε, δεν τα χω ξαναιώσει...γιατί ήτανε...όσο να ναι ήτανε πρώτος χρόνος που το έκανα...αυτό το Πρόγραμμα και μου άρεσε τόσοσο πολύ...μου χε κάνει πάαααααα πολύ μεγάλη εντύπωση και θα θελα αυτό να συνεχιστεί για πάντα.

-Ευχαριστώ. **Στα πλαίσια του Προγράμματος, συνεργαστήκατε με διαφορετικά τμήματα της ίδιας τάξης του σχολείου σας; Τι θετικό και τι αρνητικό αποκομίσατε από τη συνεργασία αυτή;**

-Λοιπόν είχαμε και...υπήρχαν και άλλα δύο τμήματα, συνεργαστήκαμε μπορώ να πω, κάναμε μαζί θεατρικό παιχνίδι...για παράδειγμα στη μουσική που ήμασταν...κάναμε μαζί...διάλεξε η κυρία παιδιά απ όλα τα...για τη χορωδία, κάναμε ας πούμε μαζί μια χορωδία...παρουσιάσαμε μαζί ένα θεατρικό για τα Χριστούγεννα, ε...και κάναμε ...κάναμε...

-Πώς ήταν αυτή η συνεργασία; Υπήρξαν θετικά- κάποια καλά δηλ και κάποια αρνητικά που σου έχουν μείνει και θα ήθελες να αναφέρεις κάτι;

-Θετικά είναι ότι κάποιες φορές ήτανε...η πρώτη φορά που γινότανε αυτό...αλλά...και γι αυτό κάποιες φορές τα παιδιά νιώθανε...μια δυσκολία στο να επικοινωνήσουνε με κάποιο, με το...με ένα άλλο παιδί και...είχαμε...κι ας πούμε κυρίως τα κορίτσια που δεν είμαστε και πολύ κοινωνικές – τα αγόρια όσο να ναι γνωρίζονται- και...στην αρχή ήμαστε κορίτσι μα κορίτσι από το ίδιο τμήμα, αγόρι μα αγόρι από το ίδιο τμήμα...όμως στη συνέχεια, μέσα από...ας πούμε ήτανε ένα παιχνίδι: να κάνουμε ζευγάρια στο τέλος της μουσικής...όποιον βρίσκεις μπροστά σου εσύ... πιάνεις! για να κάνεις ένα ζευγάρι και να ..μη βγεις απ το παιχνίδι...όσο να ναι ή και μετά πιανόμαστε σε κύκλο επικοινωνούμε, παίζουμε παιχνίδια στον κύκλο...έτσι...πετυχαίναμε το να επικοινωνούμε...

-Αυτό είναι το θετικό που μου λες τώρα;

-Ναι...

-Κι έτσι πετύχατε τι;

- Πετύχαμε το να επικοινων...ας πούμε, εγώ τώρα από τα άλλα τμήματα της τρίτης τάξης που συνεχίζουν να είναι ακόμα τα ίδια παιδιά σχεδόν...και ξέρω κάποια παιδιά, επικοινωνούμε ας πούμε το διάλειμμα, ενώ πριν ούτε ένα γεια δε λέγαμε...τώρα λέμε ένα γεια και έτσι.

-Το αρνητικό; Υπάρχει κάτι αρνητικό πέραν αυτού που είπες στην αρχή τη δυσκολία στην επικοινωνία;

-Ναι, κάποιες φορές κάποια παιδιά κάνανε φασαρία, δεν αφήνανε τα άλλα παιδιά να παρακολουθήσουν ή κάνανε...πάρα πολύ αρνητικά συναισθήματα βγάζανε.. δηλ.. βγάζανε ας πούμε ότι βαριούνται να το κάνου...ή σε ένα μάθημα...σε ένα παιχνίδι που ήτανε να ζωγραφίσουν μπροστά στο χαρτόνι που ήταν μπροστά σου...ε ζωγραφίζανε βλακείες ..ε.

-Κι εσένα γιατί αυτό σου φαίνεται αρνητικό;

-Γιατί θα προτιμούσα τα παιδιά να συνεργάζονται, γιατί έτσι μπορώ να πω ότι άμα συνεργαζόμασταν όλοι όπως θα έπρεπε...γιατί κι εγώ δεν μπορώ να πω...κι εγώ κάποιες φορές έκανα...έκανα λίγο φασαρία, δεν παρακολουθούσα...εντάξει θα προτιμούσα όλα τα παιδιά κατευθείαν –που αυτό είναι αδύνατο κάποιες φορές- εμ θα προτιμούσα κατευθείαν να κάναμε καλά πράγματα που...να μην χάναμε τόσο χρόνο που ο καθένας ήτανε με τον ένα που γνώριζα.

-Ευχαριστώ. ***Το Πρόγραμμα ΜΕΛΙΝΑ Γεωργία, σε βοήθησε να αγαπήσεις περισσότερο το σχολείο ή όχι και γιατί;***

-Ναι, μέχρι την πρώτη τάξη νόμιζα ότι το σχολείο ήταν μόνο διάβασμα...μέχρι τη δεύτερα τάξη νόμιζα ότι το σχολείο ήταν μόνο διάβασμα...διάβασμα, διάβασμα. Και νόμιζα ότι δε σου μαθαίνει τίποτα άλλο παρά μόνο μαθηματικά, ιστορία, και τα λοιπά μαθήματα. Λοιπόν όμως, τελικά μέσα από το πρόγραμμα ΜΕΛΙΝΑ –κυρίως στην τρίτη τάξη που το άρχισα- έμαθα ότι στο σχολείο μαθαίνεις και να γίνεσαι πολίτης...πώς να γίνεις καλός πολίτης, πώς να μάθεις να έχεις γνώμη σε κάποια πράγματα, ή να...τηρούμε το μάθημα...μέσα από το Πρόγραμμα ΜΕΛΙΝΑ να τηρούμε το μάθημα και...βάζουμε πιο λεπτομερές πράγματα, ε κάνουμε κάτι για να το καταλάβουμε καλύτερα, ενώ πριν μόνο στον πίνακα μια άσκηση, δέκα ασκήσεις στο τάδε πράγμα και...τελείωσε, το κατάλαβες. Όμως τώρα μπορούμε να κάνουμε ένα θεατρικό –ας πούμε για να καταλάβουμε πόσο κακό ήταν να καίμε και να καταστρέφουμε τα δάση, να πετάμε σκουπίδια, κάνουμε ένα θεατρικό ας πούμε...και το καταλαβαίνουμε καλύτερα. Έρχεται η κυρία με τη μουσική και μας εξηγεί...ας πούμε...μας είχε βάλει μια πράσινη φόδρα-πράσινο τούλι δεν είχαμε...είχαμε βάλει κι ένα ..ένα σαν ποταμάκι και είχαμε κάνει...πολύ ωραίο, ήτανε...

-Ευχαριστώ.

-...και αναπτύξαμε το θέμα να μην καίμε τα δάση, να μην καταστρέφουμε τη φύση και πόσο καταστροφικό θα είναι το να πετάμε σκουπίδια.

-Ευχαριστώ. Το Πρόγραμμα ΜΕΛΙΝΑ –Εκπαίδευση και Πολιτισμός, σε επηρέασε στη ζωή σου, Γεωργία μέχρι τώρα;

-Ε, ...ε...μπορώ να πω ότι λίγο άλλαξα γνώμη για το σχολείο. Μ' επηρέασε...στην αρχή νόμιζα ότι το σχολείο όπως είπαμε και πριν είναι μόνο για να μαθαίνω τα μαθήματα...και πριν δε...δεν με είχε καθοδηγήσει κάποιος μόνο οι γονείς μου για το πώς να συμπεριφερόμαι...ήθελα να μάθω και κάποιους κανόνες...βέβαια οι γονείς μου...μου λέγανε πάαααα πολλά πράγματα, αλλά ήθελα να μάθω και από τις δασκάλες...που ακριβώς...απ τους δασκάλους που μου κάνανε και τις δασκάλες -πού ακριβώς να... να ..που ακριβώς να κεντραρίσω την προσοχή μου, να προσέξω, (βέβαια με καθοδηγούσαν οι γονείς μου, σαφώς πάααντοτε -ότι πρόβλημα να είχα στους γονείς μου...και κατευθείαν με...μου το λέγανε- αλλά όμως ήθελα να μάθω και κάποια άλλα πράγματα ας πούμε για πράγματα...Μια δασκάλα άμα τη ρώταγες κάτι για την ιστορία, θα ήξερε σίγουρα να σου πει κάποια παραπάνω πράγματα. Για το σχολείο κι όχι μόνο για τα μαθήματα μια δασκάλα που είχε κάνει στο Πρόγραμμα ΜΕΛΙΝΑ μπορούσα να τη ρωτήσω και περί τίνος πρόκειται με αυτό το Πρόγραμμα, τι θα κάνουμε, πώς θα αναπτύξουμε διάφορα θέματα που μας είχε πει...

-Πολύ ωραία ευχαριστώ. ***Γεωργία, αν σε ρωτούσα ποια είναι η γνώμη σου για το αν το ΜΕΛΙΝΑ πιστεύεις ότι πρέπει να γενικευτεί σε όλα τα σχολεία της Ελλάδας, τι θα μου απαντούσες;***

-Θα λεγα ναι.

-Γιατί;

-Θα λεγα ναι γιατί...το σου μαθαίνει να γίνεσαι καλός πολίτης, ε σου δείχνει ότι το μάθημα δεν μπορείς να το αναπτύξεις μόνο γύρω απ το «βρες πληροφορίες για τον έναν, βρες πληροφορίες για τον άλλο...κι όχι μόνο μάθημα...

-Τι θετικό θα είχε για τα παιδιά των δημοτικών σχολείων αν το ΜΕΛΙΝΑ πήγαινε στα σχολεία τους;

-Ε, ε το θετικό που θα είχαν πάρει είναι ότι ας πούμε δε θα μισούσαν το σχολείο κάποιες φορές...δε θα μισούσαν το σχολείο επειδή...ας πούμε στο...εμάς στο σχολείο μας συγκεκριμένα υπάρχει ευέλικτη ζώνη. Την ευέλικτη ζώνη δεν τη θεωρώ καθόλου σαν παιχνίδι και ούτε πιστεύω ότι είναι για να ξεκουραστείς. Απλά κάποια παιδιά ας πούμε πιστεύουν ότι το σχολείο είναι ένα βαρετό πράγμα που μόνο μαθήματα κάνεις. Δε σου βάζουν να βρεις για τίποτα -παρά μόνο κάνεις τις ασκήσεις σου, δε σου βάζουν να βρεις τίποτα πληροφορίες να τ' αναπτύξεις, να μάθεις κάτι παραπάνω, να το παρουσιάσεις στους φίλους σου, δε σου βάζουν ξέρω γω να κάνεις ποιήματα παρά μόνο εργασίες από τα σκέφτομαι και γράφω και αν στα βάλει το σχολείο σου να στα βάλει απ το βιβλίο σου...ε να ξεπεράσουν αυτό το...αυτό που πιστεύουν για το σχολείο.!

-Ευχαριστώ. **Τώρα μία ερώτηση που λέει: «Θεωρείς ότι εσένα προσωπικά το Πρόγραμμα ΜΕΛΙΝΑ σε βοήθησε να αποκτήσεις κάποια ιδιαίτερη ικανότητα;**

-Ννναι!

-Κατάλαβα ότι τελικά ε...μπορώ να σκηνοθετήσω πάρα πολύ καλά θέατρο.

-Δηλαδή;

-Δηλαδή, ε, τώρα τελευταία δεν είχε έρθει η κυρία των αγγλικών στο σχολείο μας κι εγώ περίμενα...να...εεε δεν είχε έρθει η κυρία των αγγλικών στο σχολείο μας κι εγώ...εγώ στην αρχή περίμενα για το ολόημερο, μετά όμως περίμενα για την αδελφή μου να φύγουμε μαζί και έμεινα με άλλες τρεις ακόμα συμμαθήτριάς μου και κάναμε θεατρικό. Λοιπόν την πρώτη φορά έτσι στην τύχη...

-Να τα λέμε έτσι λίγο πιο σύντομα για να πάμε ακριβώς στην ερώτηση..

-Ναι η συμμαθήτριά μου...

-Ναι, πώς το κατάλαβες δηλ πώς εννοείς το να σκηνοθετήσεις εσύ έργο;

- Μ έβαλε...να βρω εγώ ένα θέατρο, μου έβαλε ένα θέμα...

-Ποιος;

-Μια συμμαθήτριά μου...ε, ναι που έκανε τη δασκάλα υποτίθεται, να το βρω να το σκηνοθετήσω, να βρω πρωταγωνιστή, πώς θα το παίξουμε και τελικά το κατάφερα και κατάλαβα ότι έχω κι εγώ κάποιο ταλέντο.

-Πριν σε ρωτήσω την επόμενη ερώτηση για το αν θες το Πρόγραμμα ΜΕΛΙΝΑ... αν θεωρείς ότι πρέπει να εφαρμοστεί στο γυμνάσιο ή όχι- αυτή είναι η επόμενη ερώτηση...μάλλον να την κάνουμε: Θεωρείς ότι το ΜΕΛΙΝΑ πρέπει να γενικευτεί και στο γυμνάσιο ή όχι και γιατί;

-Ε, (γελάει) θεωρώ ότι πρέπει να...πρέπει να γενικευτεί και στο γυμνάσιο...όχι όμως όπως και στο δημοτικό. Άμα εφαρμοστεί τόσο όσο...τόσο.. με τόση...Άμα εφαρμοστεί τόσο πολύ, για να το καταλαβαίνουν τόσοσο πολύ τα παιδιά και να το νιώσουν τόσοσο πολύ, να εφαρμοστεί και στο γυμνάσιο αλλά φυσικά λίγο σε πιο...υψηλού επιπέδου...θέματα ας το πούμε έτσι.

-Φυσικά.

- Λοιπόν...

-Φυσικά.

- Ας πούμε εννοώ κάποια παιδιά...

-Το κατάλαβα, το κατάλαβα. Γιατί πιστεύεις πρέπει να γενικευτεί και στο γυμνάσιο –φυσικά προσαρμοσμένο- όπως λες;

-Λοιπόν ναι σε ειδικά θέματα..

-Γιατί πρέπει να πάει στο γυμνάσιο, τι έχουν να ωφεληθούν οι μαθητές και οι καθηγητές;

-Όλοι οι μαθητές σταματούν κάποια στιγμή να είναι πολιτισμένοι...έτσι...σταματούν, σταματούν κάνουν διάφορα πράγματα ας το πούμε ξεδιάντροπα πράγματα- δηλ ας πούμε και κάποια πράγματα που δεν φανερώνουν καλή διαγωγή, ας πούμε χτυπούν πάρα πολύ τους συμμαθητές τους.

-Θα τους βοηθήσει εκεί το Πρόγραμμα;

-Ναι...θα τους βοηθήσει άμα πιστεύω γίνονται ειδικά σεμινάρια για τους μαθητές που να...που να καταλαβαίνουν ή μέσα...από το θεατρικό παιχνίδι...μέσα από κάποια πράξη όπως κάναμε εμείς με την κυρία μας...ας πούμε φτιάχναμε ένα κύκλο όλοι μαζί και ...και μιλούσαμε, μας συμβούλευε ας πούμε η κυρία μας τι να κάνουμε, τι να αποφύγουμε, όπως μας συμβουλευούν κάποιοι γονείς...ή αν όπως μας συμβουλευούν οι γονείς.

-Ευχαριστώ. **Γεωργία, θέλω να μου πεις αν στα πλαίσια του Προγράμματος ΜΕΛΙΝΑ, η κυρία χρησιμοποιούσε βαθμολογία για τις δράσεις και τις δραστηριότητες που κάνατε, για τις ζωγραφιές, για το χορό, για όλα αυτά που κάνατε στα πλαίσια του ΜΕΛΙΝΑ.**

-Φυσικά ε βέβαια έπρεπε να βάλει κάποια βαθμολογία για τα επόμενα θέματα, ας πούμε για την ευέλικτη ζώνη που γράφει σχολική ζωή που γράφει συγκεκριμένα ο έλεγχος, έπρεπε να βάλει κάποια βαθμολογία ναι...δεν πιστεύω...εγώ όμως ..δεν μας έβαζε βαθμολογία...έβαζε «όποιος θέλει μπορεί να το κάνει και δεν υποχρεώνει κανείς κανένα να το κάνει απαραίτητως» κι ότι όπως ακριβώς το λέει το Πρόγραμμα να γίνει.

-Υπήρχε τιμωρία αν ένα παιδί δεν έκανε...αν δεν ήθελε να κάνει, αν δεν ήθελε να συμμετέχει...

-Δεν υπήρχε καμία απολύτως τιμωρία, έλεγε «δεν υπάρχει πρόβλημα».

-Ευχαριστώ. Τώρα τελειώνοντας σχεδόν –έχουμε τρεις μόνο ερωτήσεις. Η τρίτη από το τέλος: **Τι θα κρατούσες επιγραμματικά σαν κορυφαίο σημείο, τι σου άρεσε πιο πολύ από το Πρόγραμμα ΜΕΛΙΝΑ;**

-Μ' άρεσε πολύ που κάναμε διάφορα θεατρικά, να τα διαδραματίζουμε και που κάναμε έναν κύκλο, συζητούσαμε για θέματα, μας έλεγε η κυρία μας κάποιες λέξεις, μας έλεγε κάποιες προτάσεις, μας ευαισθητοποιούσε και κάποια στιγμές συγκινηθήκαμε με όλα αυτά που μας έλεγε...η κυρία μας...και πολλά κορίτσια...ε δακρύζαμε...δάκρυζε και η κυρία μας πολλές φορές...κάναμε πάρα πολλά πράγματα και μ' άρεσε πάρα πολύ και θα θελα πάρα πολύ να τα ξαναζήσω.(γελάει)

-Εντάξει. σ' ευχαριστώ. **Τι δε σου άρεσε στο Πρόγραμμα;**

-Το Πρόγραμμα δε μου άρεσε;...Μ' αρέσανε τα πάντα... δεν ήταν κάτι αρνητικό που να μη μου άρεσε, όλα μ' αρέσανε.

-Άρα να μη ρωτήσω την τελευταία ερώτηση που ζητάει να μου πεις: **Αν σου δινόταν η ευκαιρία να ξανασυμμετέχεις στο Πρόγραμμα θα το έκανες;**

-Ευχαρίστως.

-Γιατί;

-Μέσα από το Πρόγραμμα καταλαβαίνω ότι μπορώ να επικοινωνήσω με πολλά παιδιά, ε, και ίσως ότι μπορώ να γίνω καλύτερος πολίτης...γνωρίζομαι με παιδιά, αναπτύγνω συναισθήματα μου, ταυτόχρονα μαθαίνω κάποια πράγματα και καταλαβαίνω ότι το σχολείο ή ότι...και ανακαλύ ...ότι το σχολείο δεν είναι μόνο μάθημα διάβασμα και διάβασμα, και ότι υπάρχει κι ένα πρόγραμμα που μας βοηθάει να καταλάβουμε πραγματικά τι είμαστε. Κι εγώ μέσα από αυτό το Πρόγραμμα ανακάλυψα ακριβώς σχεδόν το χαρακτήρα μου...και κάτι κάτι που έχω...και κάτι που μου αρέσει πολύ, δηλαδή το να γράφω ιστορίες ας πούμε...ή κατάλαβα ότι τελικά μπορεί να μην έχω παντού ταλέντα αλλά άμα κάτσω και σκεφτώ μπορώ να γράψω και ποιήματα και...άμα θέλω μπορώ να ζωγραφίσω...και είναι πολύ ωραίο.

-Σ' ευχαριστώ πάρα πολύ που δέχτηκες να συμμετέχεις σ' αυτή τη συνέντευξη.

16/1/04 18.30-19.30

**Οι τρεις στιγμές που εμφανίζονται στο κείμενο της συνέντευξης αυτής, αλλά και στο σύνολο των συνεντεύξεων που ακολουθούν, δεν είναι αποσιωπητικά. Χρησιμοποιούνται προκειμένου να δηλωθεί ότι μεσολαβεί ένα χρονικό διάστημα μεταξύ μιας λέξης και μιας άλλης.*

(Θανάση, θα συζητήσουμε για ένα θέμα που το έχεις γνωρίσει, πρόκειται για το πρόγραμμα ΜΕΛΙΝΑ-Εκπαίδευση και Πολιτισμό, θα σε γυρίσω δυο χρόνια πριν στην τάξη εκείνη που κάνατε το πρόγραμμα με την κυρία Χρύσα.)

Θα σε ρωτήσω ποια είναι η γνώμη σου για τα εξής:

-Το Πρόγραμμα ΜΕΛΙΝΑ ήταν ένα ακόμη ξεχωριστό μάθημα σαν τα άλλα μαθήματα του αναλυτικού προγράμματος, ή ήταν κάτι άλλο- κι αν νομίζεις ότι ήταν κάτι άλλο, τι άλλο;

-(Ψιθυριστά: να ξεκινήσω;)

-Αμέ, μίλα ελεύθερα)

-Ήταν ένα πολύ ωραίο Πρόγραμμα, στην αρχή νόμιζα ότι ήταν σχετικό με μάθημα, αλλά έκανα ένα μεγάλο λάθος. Ήτανε με τη χαρά των παιδιών, εε...να χαιρόνται, να παίζουν, όλα μαζί και το παν ήταν να διδάξουν στα παιδιά την καλή συμπεριφορά κι όχι μόνο το μάθημα. Παίρναμε κάποιες πληροφορίες και μερικ..και επίσης και μελετούσαμε. Ήταν ένα πάρα πολύ ωραίο Πρόγραμμα.

-Θανάση μου, **ποιος νομίζεις ότι ήταν ο σκοπός του;** Για ποιο σκοπό σας το είχαν «φέρει» στην τάξη; Με ποιο σκοπό;

-Να μας κάνουν ανθρώπους.

-Δηλαδή;

-Ε, να μη μάθουμε μόνο γράμματα...αλλά γιατί...γιατί εσείς μου είχατε πει και η κυρία Κατερίνα μου το λέει ότι αν εγώ –παραδείγματος χάριν- ανοίξω ένα ιατρείο και ξέρω μόνο γράμματα και δεν έχω καλή συμπεριφορά τότε δε θα πηγαίνει κανείς στο ιατρείο. Ε και τότε μας μάθαιναν για την καλή συμπεριφορά σ' αυτό το Πρόγραμμα.

-Ωραία! Να ρωτήσω: **Θυμάσαι πώς ήταν ο χώρος της τάξης σας και η διακόσμησή της εκείνη τη χρονιά;**

-Δεν είχαν κάνει τη δουλειά οι μεγάλοι...να τη διακοσμήσουνε, αλλά την είχανε κάνει μόνα τους τα παιδιά κι αυτό μου άρεσε πάρα πολύ, επειδή κι αν δε φαίνεται ωραία στους μεγάλους σε μας τα παιδιά φαίνεται πάρα πολύ ωραία.

-Δηλαδή, τι είχε η τάξη σας από σας;

-Είχε...μπορεί να μην είχε παιχνίδια, αλλά είχε φόδρες...εε. στολι...είχε πάρα πολύ πολύχρωμους τοίχους, είχε κορδέλες που τη στολιζάμε, πάρα πολύ ωραία πράγματα θυμάμαι ότι είχε, κι ακόμα, όμορφες κουρτίνες.

-Γιατί; (γελάμε και οι δυο)

-Ωραίες ήτανε.

-Είχατε χώρο στην τάξη σας να κινηθείτε; Τα θρανία σας πώς ήτανε;

-Πάρα πολύ χώρο είχαμε στην τάξη μας για να κινηθούμε, περιορίσαμε λίγο τα θρανία για να έχουμε μεγαλύτερο χώρο στο κέντρο και να μπορούμε να κάνουμε «τον κύκλο» και το θεατρικό παιχνίδι.

-Α, μάλιστα. **Θανάση, έχουν περάσει δυο χρόνια από τότε ίσως όμως θυμάσαι κάποια από τα κύρια θέματα που επεξεργαστήκατε στα πλαίσια του Προγράμματος ΜΕΛΙΝΑ;**

-Ε, στην αρχή επεξεργαστήκαμε την Αγορά που μας είχε πάει...η δασκάλα μας της τρίτης τάξης για να τη δούμε και μας διάβασε μια ιστορία πάρα πολύ ωραία.

-Και είχαμε καθίσει σε ένα παγκάκι. Μετά είπαμε μερικά πράγματα για τον Ελευθέριο Βενιζέλο και πήγαμε και στην μπουγάτσα «ΙΟΡΔΑΝΗΣ» για να φάμε. Και μ' άρεσε εμένα πάρα πολύ αυτό. Επίσης έκανα και πάρα πολύ καλούς φίλους και τους είχα γνωρίσει πάρα πολύ καλύτερα από τις άλλες τάξεις- μέσα από αυτό το Πρόγραμμα.

-Ωραία. Θυμάσαι κάποια άλλα θέματα;

-Ναι! Με το γιο της κυρίας μου που είχε μπει ένα περιστέρι στην τάξη στην ώρα των θρησκευτικών και εγώ πίστευα ότι ήταν πάρα πολύ συμβολικό αυτό- να μπει ένα περιστέρι στην τάξη. Μια άλλη φορά που είχαμε αναπαραστήσει τον κρητικό γάμο και παντρεύτηκαν στα ψέματα δύο παιδιά. Και μετά φάγαμε τα φαγητά που έτρωγαν οι κρητικοί και ένιωθα σαν ένα...γύρισα πίσω με τη μηχανή του χρόνου, κι ένιωθα σαν ένας κρητικός που πήγαινε σε ένα γάμο.

(γελάμε και οι δυο).

-Ε «φαγητά»; Πού βρέθηκαν φαγητά μέσα στην τάξη;

Τα φτιάχναμε εμείς, και μερικές φορές...έ...έβαζε και η κυρία το χέρι της.

-Οι γονείς;

-Ε, κι αυτοί λίγο.

-Αλλά πιο πολύ εμείς τα παιδιά.

-Πολύ ωραία! Θες να προσθέσεις κάτι στα θέματα ή να περάσω σε επόμενη ερώτηση εγώ; Όποια στιγμή θυμάσαι κάτι μπορείς να το προσθέτεις.

-Εντάξει.

-Εντάξει;

-Ναι.

-Μια που είπες για το περιστέρι «ήρθε ένα περιστέρι στην τάξη» και τι έγινε; Πώς το εκμεταλλεστήκατε αυτό;

-Στην αρχή δεν μπορούσε να διαφύγει για να ζήσει στο περιβάλλον του κι εμείς το πιάσαμε και βγάλαμε μερικές φωτογραφίες, και μετά όπως κάνουνε θε...όπως γίνεται στο έθιμο της χώρας μας το αφήσαμε ελεύθερο στον ουρανό.

-Α, πολύ ωραία, ευχαριστώ.

-Η επόμενη ερώτηση: **Πραγματοποιήσατε εκπαιδευτικές επισκέψεις στα πλαίσια του Προγράμματος ΜΕΛΙΝΑ εκείνη τη χρονιά και πού;**

-Πραγματοποιήσαμε πολλές εκπαιδευτικές εκδρομές έξω από το χώρο του σχολείου. Ε, όταν πήγαμε στο ναυτικό μουσείο για να μας δείξουν διάφορα...τα πλοία πώς φτιάχνονταν εκείνη την εποχή. Και μας έδειξαν και επίσης κι ένα βίντεο για τις τριήρεις.

-Πολύ ωραία ευχαριστώ.

-Δε θυμάμαι άλλα πράγματα, επειδή...εντάξει, αλλά πηγαίναμε πολλές, αυτό το ξέρω κι εγώ. Το ξέρει και η καρδιά μου επίσης.

-(γελάω) **Σου άρεσαν Θανάση αυτές οι εκπαιδευτικές επισκέψεις;**

-Ναι επειδή μερικές φορές μαθαίναμε για διάφορα θέματα πάνω στα μαθήματα και επειδή πηγαίναμε εκεί όχι κάποιο σκοπό για να τεμπελιάζουμε και να...παίζουμε αλλά για να μάθουμε διάφορα πράγματα.

-Όταν λες να μάθουμε «διάφορα πράγματα» με ποιον τρόπο τα μαθαίνατε;

Τα πράγματα δεν μαθαίνονται με ξύλο και με τη βέργα που κρατούσαν οι παλιοί δάσκαλοι αλλά με αυτόν τον τρόπο: με το πρόγραμμα ΜΕΛΙΝΑ, δηλαδή με χαρά, να εξηγήσεις στα παιδιά τι είναι αυτό με ήρεμο τρόπο και να πηγαίνεις εκπαιδευτικές εκδρομές να το βλέπουν από κοντά.

-Σ' ευχαριστώ Θανάση.

-Πότε και πόσο συχνά η δασκάλα σας εφάρμοζε το Πρόγραμμα ΜΕΛΙΝΑ;

-Τότε που είχαμε πολύ χρόνο στη διάθεσή μας δύο τρεις ώρες τότε το εφαρμόζαμε πάρα πολύ συχνά...να και παίζαμε κάναμε το μικρό κύκλο των μικρών ποιητών, λέγαμε ποιήματα, -τα συναισθήματα της καρδιάς μας, αυτά.

-Όταν είχατε λοιπόν...

-Ελεύθερο χρόνο και μερικές φορές όταν δεν είχαμε ελεύθερο χρόνο, ήταν καλό να το κάνουμε ...

-Το κάνατε όταν δεν είχατε ελεύθερο χρόνο;

-(ψιθυρίζει)

-Μίλα δυνατά...όχι σ' αυτήν την τάξη, στην Τρίτη-τότε.

-Α! Ε, το κά...το κάναμε για να μαθαίνουμε μέσα από το μάθημα διάφορα πράγματα, να μας τα εξηγεί καλύτερα η κυρία...που δεν τα λέει και τόσο καλά το βιβλίο, με ένα τρόπο δικό της, ξεχωριστό.

-Θυμάσαι κάτι από αυτό; Δεν είσαι υποχρεωμένος να θυμάσαι απλά εγώ θέλω να σου πω μόνο ότι έχουμε πάρα πολύ χρόνο στη διάθεσή μας και μπορείς να μιλήσεις όσο ελεύθερα θέλεις...

-Θέλω να συμπληρώσω κάτι για τις εκπαιδευτικές εκδρομές...

-Ναι!

-Είχαμε πάει στους μύλους Κρήτης...στους μύλους Κρήτης...

-Ναι για λέγε!

-Εκεί είδαμε πώς φτιάχνεται το ψωμί, είχαμε πάει επίσης στην Κνωσό που εκεί περάσαμε πάρα πολύ ωραία – παρόλο που είχε μια...παρόλο που είχε υψωθεί ο καυτερός ήλιος και μας έκαιγε με τις ακτίνες του.

-Γιατί;

-Γιατί βλέπαμε ιστορικά μνημεία και γιατί δε...γιατί ήσασταν μια ξεχωριστή δασκάλα κι επίσης γιατί πάρα πολλοί δάσκαλοι δεν οργανώνουν να πηγαίνουν τα παιδιά στο μέρος εκείνο για να βλέπουνε τοιχογραφίες, παρά κάθονται και βασιζονται στο βιβλίο. Γι αυτό μου άρεσε πολύ.

-Σ' ευχαριστώ. **Θυμάσαι αν εκείνη τη χρονιά καλέσατε εσείς και η δασκάλα σας στην τάξη κάποιους ανθρώπους ειδικούς να σας μιλήσουν για ένα θέμα κι αν ναι ποιοι ήταν αυτοί οι άνθρωποι;**

-Πολύ καλά το θυμάμαι αυτό. Είχαμε καλέσει κάποια παιδιά με νοητικά προβλήματα στην τάξη μας. Και η δασκάλα μας μας το είχε προτείνει από την προηγούμενη μέρα και μας είχατε πει ότι πρέπει σ' αυτά τα παιδιά να τα κάνουμε να χαρούν πιο πολύ. Κι εγώ πιστεύω ότι...τότε δεν ήταν Χριστούγεννα ούτε καμιά παιδική γιορτή και η κυρία μας το κατάλαβε αυτό ότι δεν ήταν Χριστούγεννα και το έκανε αυτό το πράγμα γιατί...παντού είναι η μέρα του παιδιού και πάντα και πρέπει να αγαπάμε τα παιδιά με ειδικές ανάγκες το ίδιο όχι μόνο τα Χριστούγεννα αλλά και να μην τα ξεχνάμε τις άλλες μέρες.

-Πώς περάσατε, πώς επικοινωνήσατε, τι κάνατε;

-Τι κάναμε, παίξαμε τα αγάλματα, παίξαμε επίσης...χορέψαμε και παίξαμε κάποια παιχνίδια πάρα πολύ ωραία που μας είχε μάθει η κυρία μας που εμείς δεν τα ξέραμε μέχρι τότε.

-Τα παιδιά ανταποκρίθηκαν; Επικοινωνήσατε μαζί τους;

-Μερικές φορές ναι.

-Τώρα μια ερώτηση που λέει: **Συμμετείχατε στο σχεδιασμό των δράσεων και δραστηριοτήτων του Προγράμματος ΜΕΛΙΝΑ και σεις τα παιδιά ναι ή όχι και πόσο συχνά;** (ή μόνο η κυρία αποφάσιζε σχεδίαζε κι έλεγε θα κάνουμε αυτό κι εκείνο; Μπορούσατε εσείς να έχετε μια ιδέα, μια έμπνευση, μια πρόταση...να την..να την πείτε και να γίνει;)

-Έχουμε δημοκρατία κι ο καθένας μπορεί να λέει τη γνώμη του. Κι εμείς μπορούσαμε κι η κυρία μας άφηνε και πάρα πολλές φορές λέγαμε τη γνώμη μας και μετά ή ψηφοφορία κάναμε...ή διάφορα πράγματα και ψηφίζαμε το πιο καλό...με το...με τον πιο μεγάλο ορίζοντα, με τις πιο μεγάλες διαστάσεις που να μπορούσε να έχει το θέμα μας για να ξέρουμε καλύτερα πράγματα.

-Πόσο συχνά μπορούσατε να προτείνετε πράγματα εσείς;

-Πολλές φορές, πολύ συχνά.

-Πολύ συχνά; και πώς...πώς τα προτείνατε;

-Ψηφίζαμε, σηκώναμε χέρι και το προτείναμε και η κυρία μας συμβούλευε αν αυτό ήταν καλό ή κακό.

-Ποιος αποφάσιζε αν θα γινόταν το θέμα ή όχι;

-Όλοι μας.

-Όλοι μαζί, ευχαριστώ. **Θανάση, σε ικανοποίησε ή όχι η δική σου συμμετοχή σ' αυτό το Πρόγραμμα- το ΜΕΛΙΝΑ-Εκπαίδευση και Πολιτισμός; Ναι ή όχι και γιατί;**

-Στην αρχή...το νόμιζα κάτι συνηθισμένο αλλά μετά κατάλαβα ότι δεν είναι έτσι και πιστεύω ότι ...δεν ήμουν και τόσο συνεργάσιμος αλλά κι κατάφερα κι εγώ μερικές φορές. Μ' άρεσε αυτό το Πρόγραμμα πάρα πολύ.

-Σ' άρεσε. **Για να επεξεργαστείτε τέτοια θέματα ή ίσως και τα καινούρια πράγματα που κάνατε στην τάξη-αν κάνατε- με τη βοήθεια της δασκάλας σας, χρειαστήκατε κάποιο υλικό; (παραμύθια, εκπαιδευτικά παιχνίδια, φακέλους) Ποια είναι η γνώμη σου για το υλικό αυτό;**

-Ψάχναμε πρώτον το υλικό από εγκυκλοπαιδείες και βρίσκαμε πάρα πολλές πληροφορίες, μετά τις ενώναμε όλες μαζί και τότε φτιάχναμε ένα κείμενο...που...και τις κρατούσαμε τις πληροφορίες- δεν τις γράφαμε στο μυαλό μας- και πηγαίναμε εκεί και τότε βλέπαμε στην πράξη όσα είχαμε βρει στην εγκυκλοπαίδεια και αυτό το πράγμα που κάναμε ήταν πάρα πολύ καλό γιατί δεν μπορούμε να πάμε σε ένα χώρο που να...και να μην ξέρουμε τίποτα για αυτό το χώρο.

-Θες να πεις ότι αυτή ή δουλειά πότε γινόταν, γινόταν ...

-Πριν πάμε σε αυτό το χώρο.

-Θες να πεις ότι προετοιμάζατε την επίσκεψή σας;

-Ναι.

-Γιατί την προετοιμάζατε;

-Για να ξέρουμε διάφορα πράγματα ..για αυτό το κτίριο, γι αυτό το χώρο...

-Πολύ ωραία σ' ευχαριστώ.

-Άρα λοιπόν αυτό το υλικό είναι που βρίσκατε εσείς. **Εγώ να σου υπενθυμίσω ότι κάποιες στιγμές υπήρχε και κάποιο υλικό που δεν το χατε φτιάξει εσείς ή δεν το χατε βρει εσείς.** Ήταν υλικό που είχε φτιάξει η δασκάλα σας- νομίζω μου είπες πριν το παραμύθι στην αγορά-...

-Ναι ναι ναι

-Αυτό το υλικό που είχατε να επεξεργαστείτε, πώς σας φαινόταν; σας δυσκόλευε...τη ζωή σας την έκανε πιο εύκολη;

-Πιο ωραία γιατί ήταν κυρίως μέσα από παραμύθια καταλαβαίναμε το νόημα το βαθύτερο νόημα που υπάρχει, κι όχι μέσα από ιστορίες που έλεγαν αυτό κι αυτό κι αυτό και ήταν παπαγαλίες. Δηλαδή παραμύθια, όπως ένα παραμύθι με τους κρητικούς- μας εξηγήσατε πως γινότανε ο γάμος, για τη φορεσιά...με δείχνοντάς μας...με το γαμπρό και...λέγοντάς μας ένα παραμύθι που κατέβηκε ένας γαμπρός από πάρα πολύ μακριά να πάει να βρει τη νύφη.

-Άρα σας βοήθησε αυτό το υλικό ή όχι;

-Ναι μας βοήθησε.

-Τώρα θα πάω σε ένα επίμαχο ζήτημα: Έχει να κάνει με την εργασία στις ομάδες. **Εργαστήκατε σε ομάδες ή εργαζόσασταν μόνοι σας συνήθως;**

-Σε ομάδες.

-Αυτή η εργασία σε ομάδες σου άρεσε Θανάση ή όχι και γιατί;

-Μι μου άρεσε πάρα πολύ επειδή μερικές φορές συνεργαζόμασταν μία ομάδα, να...κάνουμε διάφορα πράγματα αλλά δεν είχαμε την ευκαιρία να βρεθούμε στο σπίτι του φίλου μας και βρισκόμασταν στο σχολείο, στην Ευέλικτη Ζώνη. Και τότε συζητούσαμε και παίζαμε μερικά θέατρα μερικές φορές.. και...μ' αυτά τα θέατρα νιώθαμε ένα συναίσθημα στην καρδιά μας. Αυτό.

-Είχες Θανάση στη συνεργασία σου με την ομάδα κάποια προβλήματα και εάν είχες κάποια προβλήματα πώς τα αντιμετώπισες;

-Ε ε, ήτανε η πρώτη μου επαφή με αυτό το πρόγραμμα κι έτσι δεν είχαμε δράσει ποτέ ως ομάδες κι έτσι στην αρχή λίγο...δε μου άρεσε, δε μπορούσα να ..συνεργαστώ και μετά το αντιμετώπισα αυτό το πρόγραμμα, άκουγα τις γνώμες των άλλων δε μιλούσαμε όλοι μαζί κι έτσι κατάφερα να συνεργαστώ κι εγώ.

-Πολύ ωραία ευχαριστώ. **Ο τρόπος -τόρα- διδασκαλίας με τον οποίο δίδασκε η δασκάλα εκείνη τη χρονιά, σας βοηθούσε τους μαθητές να καταλάβετε περισσότερο ή λιγότερο το μάθημα;**

-Περισσότερο.

-Γιατί;

-Γιατί μας το εξηγούσατε με τρόπο διαφορετικό από τον κανονικό, από το συγκεκριμένο μάθημα και έτσι καταφέραμε στις επόμενες τάξεις να το διαβάζουμε και να το μα...και να το εμπεδώνουμε αυτό το μάθημα εγώ πιστεύω ότι ένας τρόπος που ήτανε ήταν αυτό να μας αρέσει το μάθημα που

κάνουμε.. και εσείς μας το λέγατε μέσα από παραμύθια και πάρα πολύ ωραία λόγια- όμορφο λεξιλόγιο κι εμείς το καταλαβαίναμε. Δε βασιζόσασταν στο βιβλίο...αυτό.

-Μάλιστα. **Στα πλαίσια του ΜΕΛΙΝΑ κάνατε καινούρια πράγματα στην τάξη; αν ναι ποια; τι ήταν καινούριο για σας που δεν είχε ξαναγίνει σε άλλες τάξεις;**

-Ναι στην τετάρτη ...

-Για την τρίτη μιλάμε τώρα .

-Α, για την τρίτη, δηλ τώρα τι θα πω...

-Δηλαδή τώρα...κάποια πράγματα που εσύ σαν άνθρωπος αισθάνθηκες ότι...αυτά τα πράγματα δεν τα χω ξαναδεί είναι καινούρια, τι είναι αυτά,. τα βλέπω πρώτη φορά ..

-Τα παιχνίδια που παίζαμε...πολύ περιέργα αλλά ευχάριστα, επίσης....

-Επίσης;

-Ε, τον κύκλο των μικρών ποιητών.

-Δηλαδή;

-Ε, λέγαμε διάφορα ποιήματα που έγραψε ο καθένας με τη φαντασία του, κι ήτανε πάρα πολύ ωραίο πράγμα μας έκανε να νιώθουμε σε έναν κόσμο μαγικό. Λέγαμε επίσης παραμύθια και τραγουδούσαμε μαζί τραγούδια αλλά όχι στα θρανία μας αλλά σε ένα κύκλο. Κι αυτό μας έκανε να νιώθουμε πιο πολύ σαν ομάδα, να είμαστε μαζί.

-Πολύ ωραία, σ' ευχαριστώ Θανάση. **Για να κάνετε αυτά τα καινούρια πράγματα που μου είπες- τα παιχνίδια, τον κύκλο.- χρειαστήκατε άλλα μέσα εκτός από τα βιβλία σας και ποια;**

-Χρειαστήκαμε. Δεν μπορούμε να παίζουμε ένα παιχνίδι αν δεν υπάρχουν κανόνες. Επίσης δεν μπορούμε να παίζουμε ένα παιχνίδι αν δεν υπάρχει εγωισμός και λέμε εγώ θέλω να κάνω αυτό και εγώ ξέρω να το παίζω αλλιώς το παιχνίδι. Και επίσης πρέπει όλα τα παιδιά να σέβονται το ποίημα του άλλου παιδιού ή την ιστορία του όσο κακή και άσχημη κι αν ήτανε, γιατί δεν ήμασταν τότε σε μάθημα, ήμασταν σε ένα κύκλο που έλεγε ο καθένας τη γνώμη του.

-Πολύ ωραία. Όταν λέω αν χρειαστήκατε κάποια μέσα- εκτός από τα βιβλία- για να στηρίξετε αυτό το κλίμα, για να φτιάξετε ατμόσφαιρα, για να παρουσιάσετε ταδεν ξέρω αν έχω γίνει σαφής...

-Εγκυκλοπαίδειες,...

-Ναι, πολύ ωραία

-...για διάφορα παιχνίδια, τις φόδρες, αυτά τα κυριότερα. ότι είχαμε αγοράσει στην τάξη, το χαμε πάρει από ...αλλού για να παίζουμε αυτά τα παιχνίδια τα θεατρικά όλα.

-Ευχαριστώ, σ' ευχαριστώ Θανάση. **Τώρα...είχατε εργασίες για το σπίτι στα πλαίσια του Προγράμματος ΜΕΛΙΝΑ;**

-Ναι.

-Τι είδους εργασίες;

-Ε, να βρούμε πληροφορίες για διάφορα έργα μνημεία, ε, να γράψουμε για ένα ποίημα με τη δικιά μας θέληση, να γράψουμε ένα σκέφτομαι και γράφω- και αυτό μας βοήθησε να χρησιμοποιούμε πλούσιο λεξιλόγιο-το σκέφτομαι και γράφω, αυτά.

-Οι εργασίες που είχατε ήταν ευχάριστες ή δυσάρεστες;

-Ε, κάθε παραμύθι που γράφουμε είναι ευχάριστο, γιατί εμείς το γράφουμε δεν το διαβάζουμε απλώς κι έτσι ζούμε σε ένα κόσμο μαγικό που όλα μπορούν να γίνουν στα παραμύθια. Κι έτσι ήταν πάρα πολύ ευχάριστες. Δυσάρεστες δεν ήταν γιατί μερικές φορές βλέπαμε το θέμα του παραμυθιού και μας φαινότανε δυσάρεστο αλλά τελικά μέσα από αυτά που μάθαμε δεν ήταν δυσάρεστο καθόλου.

-Σ' ευχαριστώ Θανάση. **Οι σχέσεις σας, ανάμεσα σε σας τους μαθητές και στη δασκάλα στα πλαίσια του Προγράμματος εκείνη τη χρονιά πώς ήταν;**

Είχαμε καλές σχέσεις με τη δασκάλα και με τους συμμαθητές μας, που και που όπως όλα τα παιδιά μαλώναμε και η δασκάλα μας εξηγούσε ότι δεν πρέπει να μαλώνουμε, πρέπει να είμαστε όλοι αγαπημένοι γιατί είμαστε πάρα πολύ έξυπνα παιδιά και μπορούμε να το κατά φέρουμε όλα, γιατί ήμασταν πάρα πολύ καλό τμήμα. πχ σεβόμασταν όλοι τη δασκάλα μας, προτεινάμε τη δικιά μας γνώμη, αυτή εντάζει μας σεβότανε για τη δικιά μας γνώμη και επίσης μερικές φορές μας έλεγε να γράψουμε διάφορα σκέφτομαι και γράφω που ήταν πάρα πολύ ωραία θέματα και θέματα

που...μπορούσαμε να σκεφτούμε...η φαντασία μας να πάει πάρα πολύ μακριά. Όπως ένα θέμα «τι θα γινόταν μια μέρα αν δεν υπήρχε ο ήλιος στη γη».

-Μάλιστα. Η στάση της δασκάλας και η συμπεριφορά της απέναντι σε σας;

-Πολύ καλή, δεν έχω παράπονο από..

-Ωραία. **Στα πλαίσια του ΜΕΛΙΝΑ συνεργαστήκατε Θανάση με διαφορετικά τμήματα της ίδια τάξης του σχολείου σας;**

-Συνεργαστήκαμε με διάφορα τμήματα της ίδια τάξης για να παρουσιάσουμε άλλοτε ένα...ένα κάθε πράγμα ένα σχετικό πράγμα αλλά με διαφορετικό τρόπο...όπως με την Ευρώπη και το Δία. Το ένα το παρουσίασε δε θυμάμαι καλά μέσω θεατρικού παιχνιδιού, το άλλο μέσω ποιημάτων και το άλλο μέσω υλικού, φωτογραφιών, ζωγραφιών κι αυτά.

-Πολύ ωραία. **Η συνεργασία που είχατε με τα άλλα τμήματα σας έδωσε κάτι θετικό ή κάτι αρνητικό;**

-Θετικό επειδή αυτά τα...παιδιά δεν τα γνωρίζαμε ποτέ επειδή εμείς παίζαμε μόνο με το δικό μας τμήμα και όταν τα γνωρίσαμε καλά παιδιά ήτανε αλλά μερικές φορές τσακωνόμασταν και μ' αυτά και πιστεύω ότι ήταν πολύ καλό γιατί γνωρίζαμε νέους ανθρώπους και δε μέναμε στο ίδιο στάδιο να γνωρίζουμε μόνο...είκοσι φίλους και μετά να ξαναγνωρίσουμε άλλους τόσους στο γυμνάσιο. Γνωρίζαμε στο δημοτικό παραπάνω φίλους, είχαμε και από άλλες τάξεις.

-Σ' ευχαριστώ Θανάση. **Το Πρόγραμμα ΜΕΛΙΝΑ σε βοήθησε να αγαπήσεις περισσότερο το σχολείο ή όχι και γιατί;**

-Με βοήθησε επειδή ε, όλο διάβασμα διάβασμα...ε λίγο βαρετό ήτανε βαριόμουνα και γω μερικές φορές(γελάει)

-Ακόμα και για ένα Θανάση (γελάω κι εγώ- γελάμε μαζί).

-Και έτσι λοιπόν α το πρόγραμμα ΜΕΛΙΝΑ με έκανε να χαρώ μέσα από το παιχνίδι και έτσι και μετά να πάρω ενέργεια για να διαβάζω πιο καλά και μετά να την παίρνω συνεχώς την ενέργεια αυτή. Να παίζω και να παίζω και μετά να διαβάζω. Πολύ καλό πράγμα αυτό βέβαια, τα παιδιά δεν πρέπει να διαβάζουν μόνο, χρειάζονται και παιχνίδι.

Α, βέβαια πολύ ωραία και αν σε ρωτούσα **το Πρόγραμμα ΜΕΛΙΝΑ-Εκπαίδευση και Πολιτισμός έχει επηρεάσει τη ζωή σου μέχρι τώρα** που είσαι δεκάμιση χρονών ναι ή όχι; Τι νομίζεις

-Ναι.

-Πώς;

-Έχω περισσότερους φίλους τώρα, με συμπαθούν περισσότερα παιδιά από τότε που πρωτογνωριστήκαμε...με εκτιμούν περισσότερα παιδιά, τους συμπαθώ κι εγώ, επίσης με συμπαθεί και η δασκάλα. Αυτό πιστεύω και ότι όλοι είχαμε καταλάβει ότι όλοι είμαστε αγαπημένοι γιατί δεν μπορούμε να προχωρήσουμε αν ο ένας πάει με τον άλλον και ο άλλος με τον άλλον και ο άλλος με τον άλλον, πρέπει να μαστε όλοι μαζί να παίζουμε.

-Αρα λοιπόν σε βοήθησε να γίνεις πιο αγαπητός εννοείς;

-Ναι και αυτοί να γίνουν πιο αγαπητοί..

-Φυσικά..

-Όπως ο Πέτρος, ο Αλέξανδρος, ο Χρήστος που πρωτοήρθε στο σχολείο..που έφυγε από την Αθήνα και ήρθε εδώ...κι ο Σταμάτης ακόμα. Αυτά.

-Θανάση αν ζητούσα τη γνώμη σου για το αν πρέπει το Πρόγραμμα ΜΕΛΙΝΑ-Εκπαίδευση και Πολιτισμός να γενικευτεί σε όλα τα δημοτικά σχολεία της Ελλάδας, τι γνώμη έχεις γι αυτό; Δηλαδή πρέπει να σου πω τώρα ότι το είχανε εφαρμόσει σαν πείραμα 92 μόνο σχολεία σε όλη την Ελλάδα. Και το σχολείο που πήγαινες εσύ ήταν ένα από αυτά τα 92-τα υπόλοιπα σχολεία της Ελλάδας λειτουργούν σα να μην υπάρχει το πρόγραμμα ΜΕΛΙΝΑ. Η ερώτηση είναι εάν νομίζεις ότι το ΜΕΛΙΝΑ πρέπει να γενικευτεί και να πάει και σε κείνα τα σχολεία, σε όλα δηλ της Ελλάδας ναι ή όχι και γιατί;

-Πρέπει να πάει επειδή είναι ένα πάρα πολύ ωραίο πράγμα αλλά το σχολείο προϋποθέτει να ..έχει πρώτον δασκάλους που να ξέρουν τι είναι αυτό το πρόγραμμα, να μην το γνωρίζουν πρώτη φορά, να ξέρουν τι ήταν Μελίνα Μερκούρη, τη ζωή της, επίσης πρέπει να ξέρουν να το κάνουν αυτό πάρα πολύ

καλά το πρόγραμμα και να χουνε μεγάλους χώρους για να μπορούν τα παιδιά να παίζουνε και να διασκεδάζουν με αυτό το πρόγραμμα .

-Τι έχουν να κερδίσουν τα παιδιά της ηλικίας σου σε όλη την Ελλάδα, εάν το Πρόγραμμα αυτό βρεθεί στο σχολείο τους;

-Δεν τα πιάζουμε τα παιδιά να διαβάζουν και να τους λέμε αν δε διαβάσουν θα πας αδιάβαστος στο σχολείο. Τους αφήνουμε περιθώρια να παίζουν και μετά αυτά από μόνα τους καταλαβαίνουν ότι πρέπει να διαβάσουν και όχι... ότι η μαμά τους τους λέει -α, θα σε μαλώσει η δασκάλα- και διάφορες άλλες μπουρδίτσες. Και έχουν λοιπόν αυτά τα παιδιά περιθώριο και δε γίνονται... δεν βαριούνται το μάθημα και ..μερικές φορές δε φεύγουν απ το μάθημα και έτσι μένουν και το χαίρονται το μάθημα, το ζουν. Πολύ καλύτερα και μετά μπορεί να γίνουν κάτι στην κοινωνία ..αυτά.

-Σ' ευχαριστώ Θανάση.

-Θέλω να πω κάτι για την Ευέλικτη Ζώνη, γιατί περιο...αν...την έβγαλαν σε βιβλίο περιορίζει τα θέματα των παιδιών, δεν μπορούν να σκεφτούνε. Τους λέει, πάρτε και κάντε αυτό...δεν έχω δει το βιβλίο αλλά μας το είχαν μοιράσει...αλλά αυτό το πράγμα στη στ δημοτικού, στην έκτη. Και τότε πιστεύω ότι δεν είναι καλό αυτό να βγάζουν σε βιβλίο...το...πράγμα...γιατί σε περιορίζει, δε σου δίνει δυνατότητες να...βρ...να σκεφτείς μόνος σου, να πεις τη γνώμη σου, και δειλιάζεις μερικές φορές αφού σου λέει αυτό το πράγμα το βιβλίο αυτό.

-Εσείς όταν είχατε Ευέλικτη Ζώνη στα πλαίσια του Προγράμματος ΜΕΛΙΝΑ ασχολούσασταν με τα θέματα βιβλίων της Ευέλικτης Ζώνης ή άλλα θέματα...

-Δεν είχαμε πάρει ποτέ βιβλίο της ευέλικτης ζώνης στην τρίτη τάξη. Πέμπτη πήραμε αλλά ήταν κανονικά της στ.

-Για την τρίτη να μιλήσουμε.

-Για την τρίτη ...

-Αυτά που κάνατε στην ευέλικτη- τις ώρες της ευέλικτης ζώνης.

-Καθόλου δεν ήταν βασισμένα στο βιβλίο, δεν τα έλεγε το βιβλίο. Απλά

-Από πού βγαίνανε;

-Βγαίνανε από...στο γραφείο συζητούσανε οι δάσκαλοι και έκαναν ..έφτιαχναν ένα θέμα που μπορεί όλα τα παιδιά να το δουλέψουνε, που να μην είναι πάρα πολύ σπάνιο (δηλ να υπάρχουν λίγες λεπτομέρειες, να υπάρχουν πολλές) και μερικά είναι τα παλιά επαγγέ...ένα θέμα ήταν τα παλιά επαγγέλματα που κάνανε οι άνθρωποι. Και τότε αυτό οι δάσκαλοι...τότε αυτό ο μαθητής μπορεί να μάθει διάφορα πράγματα γι αυτά τα επαγγέλματα κι όχι να...περιοριστεί μόνο στο βιβλίο, που θα λέει και λιγότερα.

-Πώς θα μάθει Θανάση για τα παλιά πράγματα;

-Διαβάζοντας στην τάξη αυτά που...αυτά που έχει βρει και διαβάζοντας και το υλικό η κυρία. Μπορεί να μη μάθει απ έξω τι λέει εκεί, αλλά το μαθαίνει όπως το ακούει, ε πιάνει μερικά πράγματα.

-Σ' ευχαριστώ πολύ ωραία. ***Τώρα να ρωτήσουμε αν νομίζεις ότι το Πρόγραμμα ΜΕΛΙΝΑ- Εκπαίδευση και Πολιτισμός βοήθησε εσένα προσωπικά να αποκτήσεις κάποιες ιδιαίτερες ικανότητες, ή να ανακαλύψεις ότι διέθετες κάποιες ιδιαίτερες ικανότητες που δεν το ήξερες μέχρι τότε. Κι αν ναι ποιες; Αν όχι...***

-Ναι με βοήθησε γιατί μέχρι τότε δεν ήξερα ότι ήμουνα πολύ καλός στα...στα «γράφω τι νιώθω», δεν ήμουνα εντάξει δεν είχα πολύ πλούσιο λεξιλόγιο και μετά λέω ότι...θα πω, θα μάθω για να ευχαριστήσω την κυρία μου και τον εαυτό μου λίγα πράγματα πως γράφουμε ένα...μια εκθεσούλα και μετά...από που...έγινα λίγο καλός, τότε λέω εντάξει με βοήθησε αυτό το πρόγραμμα, γιατί δεν το χανασκεφτεί αυτό το πράγμα.

-Τώρα με προκαλεί να σε ρωτήσω, «σκέφτομαι και γράφω» ή «γράφω ότι νιώθω» είπες πριν;

-Γράφω ότι νιώθω (γελάει)

-Ωραία. Πώς γράφεται λοιπόν το «γράφω ότι νιώθω, πώς έγινες καλός σ' αυτήν την...σε εισαγωγικά εκθεσούλα που γράφεις ότι νιώθεις;

-Μας έδινε η κυρία μια εικόνα με...μια...μια ζωγραφιά πάνω...ή από το Πολυτεχνείο, ή από διάφορα θέματα, τον παγκόσμιο πόλεμο...και γράφαμε τα συναισθήματα...μπαίναμε στο μυαλό του ανθρώπου

εκείνου ...και επίσης μπαίναμε στα συναισθήματα όλων των ανθρώπων που ήταν στον πόλεμο, στο Πολυτεχνείο...Μπαίναμε στην καρδιά τους και μας διηγούντουσαν...το μυαλό μας...πώς ένιωθαν αυτοί τότε, τι αγώνα κάναν κι αυτό μας βοηθούσε να καταλάβουμε τα συναισθήματα εκείνων των ανθρώπων...τα δικά μας «σκέφτομαι και γράφω».

-Πώς σας έδινε την εικόνα η κυρία;

- Μ...

-Πώς σας την έδειχνε;

-Θυμάμαι πως μας την έδειχνε με...ήταν στο φωτοτυπικό...κι επίσης μας την έβγαζε σε...χαρτί και μας την κολλούσε στον τοίχο μερικές φορές...και εμείς βλέπαμε...υπήρχε αυτή την εικόνα και επειδή ήμασταν πολύ έξυπνοι...μερικές φορές όπως το κάνει και το φωτοτυπικό μας έβαζε να μην βλέπουμε τι μπορεί να είναι από αυτή την εικόνα -όπως στο πολυτεχνείο μια εικόνα – κι έτσι εμείς φανταζόμασταν με τη φαντασία μας τι ήταν αυτή η εικόνα...διάφορα πράγματα.

-Πολύ ωραία, ευχαριστώ. **Θα ήθελες Θανάση να εφαρμοστεί το Πρόγραμμα ΜΕΛΙΝΑ και στο γυμνάσιο; Ναι ή όχι και γιατί;**

-Στο γυμνάσιο ναι, γιατί εκεί πιστεύω ότι θα χουμε πιο πολλά μαθήματα και λίγο πιο δύσκολα από του δημοτικού και μερικές φορές δε θα χουμε χώρο για παιχνίδι όπως και τα αδέρφια μας...θα πάνε στην (ε) τάξη μερικά και...δεν ξέρουμε που θα πάνε τα άλλα και έτσι η μητέρα θα ασχολείται μόνο...με αυτά τα παιδιά-με τα αδέρφια μας και μας δε θα μπορεί να μας πει κάτι κι έτσι χρειαζόμαστε και λίγο παιχνίδι για να ξεσκάσουμε και να τα εμπεδώσουμε καλύτερα.

-Επίσης, θεωρείς ότι το Πρόγραμμα ΜΕΛΙΝΑ στα παιδιά του γυμνασίου έχει να προσφέρει κάτι άλλο εκτός παιχνίδι

-Ναι γνώση, δηλαδή δεν...μαθαίνουν ότι λέει το βιβλίο, μαθαίνουν περισσότερα πράγματα κάτι που δεν ξέρουν. Δηλαδή αν οργανώσουν κάτι...να πούμε ή λίγα πράγματα για...πώς έγραφαν οι αρχαίοι πχ ..όχι, πώς έλεγε ο ρήτορας...πως έβγαζε λόγο ο ρήτορας και...τους μαθαίνει να μιλάνε καλύτερα. Να βρούνε λόγους ή να γράψουνε δικούς τους λόγους και να τους το διορθώσει ο δάσκαλος και να τους πει διάφορα πράγματα για τη ζωή τους...και θα μάθουν και τι είναι ρήτορας και να μιλάνε πολύ καλά. Να μιλάνε καλύτερα από...ε...τα παιδιά που θα πηγ...που δε θα χει εφαρμοστεί αυτό το Πρόγραμμα σε άλλα σχολεία.

-Σ' ευχαριστώ. Τρίτη ερώτηση από το τέλος: **Τι σου άρεσε πιο πολύ απ όλα στο Πρόγραμμα ΜΕΛΙΝΑ;**

-...(Ψιθυρίζει)

-Δυνατά.

-Απ όσα περάσαμε στην τάξη;

-Ναι ναι.

-.Οτι...τα θεα...το θεατρικό παιχνίδι, επειδή ήτανε ένα πάρα πολύ ωραίο παιχνίδι, σκεφτόμασταν εμείς κάτι να κάνουμε – ε δε μας έλεγε η κυρία «πάρτε παιδιά να δουλέψετε αυτό το θέμα -και όπως και στα θρησκευτικά που έλεγε με δραματοποίηση να δουλέψετε ένα μάθημα και απογοη...νομίζω ότι είναι πάρα πολύ κακό αυτό...γιατί...να δουλέψουμε κάτι απ όλα τα θρησκευτικά. Και...πιστεύω ότι ήταν πάρα πολύ ωραίο γιατί κάναμε διάφορα πράγματα από την καθημερινή μας ζωή, από αντιδράσεις ανθρώπων κι έτσι...η όταν μεγαλώσουμε θα ξέρουμε τι μας επιφυλάσσει το μέλλον, δηλαδή θα ξέρουμε πως είναι οι άνθρωποι, ότι είναι καλοί και ότι μερικές φορές κάνουνε παρανομίες...αυτά.

-Σ ευχαριστώ. **Τι δε σου άρεσε στο Πρόγραμμα ΜΕΛΙΝΑ;**

-Οχ!τόρα στην αρχή όπως σας είπα το χα δει για κάτι διαφορετικό και δεν είχα προσαρμοστεί καλά με αυτό. Αλλά μετά το συνήθισα και κατάλαβα κάτι ότι...γιατί εκεί ήταν πιο πολλές ώρες. Γιατί ήμασταν σε μικρότερες τάξεις. Ενώ όταν είδα ότι...μερικές φορές (τόρα στην Πέμπτη έχει μικρύνει και έχει μείνει μόνο...μία ώρα την ημέρα αυτό το πρόγραμμα) και μπορούσε να τανε μία ώρα από δύο ημέρες...ε λοιπόν πιστεύω ότι πρόσφερε πάρα πολλά και εντάξει μερικά θέματα που είχαμε δουλέψει (μερικά όχι πάρα πολλά- πολύ λίγα σε...πολύ λίγο ποσοστό...) τις φορές αυτές ένιωθα...δεν μπορούσα να σκεφτώ...δεν μπορούσα να βγάλω ένα συναίσθημα, δεν μπορούσα να βρω κάτι που να αντιστοιχεί

με αυτό το θέμα κι έλεγα...ότι δεν μπορούσα κάτι να το κάνω αυτό και πιστεύω ότι αυτό δε μου άρεσε. Αλλά δεν ξέρω ακόμα ή δε μου άρεσε ...ή δε μου έδινε τις δυνατότητες να το κάνω αυτό το πράγμα...Αλλά τα πιο πολλά ήταν πάρα πολύ ωραία.

-Και η τελευταία μας...μπα. Ας κάνω μία...έτσι.. Θέλω να μου πεις- **δεν ξέρω αν σε ρώτησα αν βαθμολογούνταν όλα αυτά που κάνατε (οι δραστηριότητες, τα παιχνίδια-όλα αυτά που κάνατε)στα πλαίσια του ΜΕΛΙΝΑ-** εσείς τα παιδιά βαθμολογούνταν;

-Όχι.

-Γιατί;

-Καλά κάνανε και δεν βαθμολογούνταν γιατί εδώ τα παιδιά δεν θέλουν θέλουμε να δώσουν...δε θέλουν οι δάσκαλοι να δώσουν τον καλύτερό τους εαυτό, να τα δώσουν όλα για όλα για να πάρουνε 10 στην ευέλικτη ζώνη. Όπως κι η «ολυμπιακή παιδεία» δε βαθμολογείται. Επειδή είναι ένα μάθημα που...είναι σαν την Ευέλικτη Ζώνη. Μας μιλάει η κυρία για ένα θέμα κι από αυτό το θέμα μαθαίνουμε κάποια πράγματα ..αλλά δε γράφουμε ούτε τεστ...δε θα πάμε να γράψουμε πότε έγινε αυτή η ολυμπιάδα, μαθαίνουμε ότι γίνονταν με το πνεύμα με την καρδιά και το σώμα. Και η Ευέλικτη Ζώνη λοιπόν είναι κάτι το ίδιο πράγμα...είναι ακριβώς το ίδιο. Δε χρειάζεται να τη βαθμολογούν την ευέλικτη ζώνη.

-Και το ΜΕΛΙΝΑ;

-Ούτε αυτό. Οι δάσκαλοι όμως...βαθμολογούν το ΜΕΛΙΝΑ και την Ευέλικτη Ζώνη...μέσα από την καρδιά τους. Δηλαδή κρατάνε στην καρδιά τους διάφορα συναισθήματα για τα παιδιά που είχαν καλή συμπεριφορά κι τους άρεσε το ΜΕΛΙΝΑ..

-Πολύ ωραία, δηλ θεωρείς ότι...κατάλαβα..

-Δηλ και η κυρία των αγγλικών στην έκτη ήταν ένας πολύ καλός μαθητής στα αγγλικά και κρεμόταν από τα πολύφωτα. Τι να του κάνει να του βάλει 10; Είχε κακή συμπεριφορά...θα του...του έβαλε 9.

-Εγώ θέλω να σε ρωτήσω κάτι άλλο, εκείνο το χρόνο η κυρία ...σχετικά με την τιμωρία θέλω να μου πεις...**υπήρχε τιμωρία στην τάξη σας εκείνο το χρόνο -στο Πρόγραμμα ΜΕΛΙΝΑ- με τη συγκεκριμένη κυρία;**

-Τιμωρία όχι. Ούτε δε θα υπάρχει τιμωρία δηλαδή. Μπορεί μερικές φορές η κυρία μας να μας φώναζε, αλλά για το καλό μας. Μπορεί μερικές φορές η κυρία μας να μας έλεγε διάφορα πράγματα γι αν μας συμβουλέψει, όχι όμως για να μας βάλει τιμωρία να πει «α, εγώ θα σας εκδικηθώ γι αυτό που κάνατε...δε θα...δε θα περάσει έτσι.». Μας τα έλεγε αυτά τα πράγματα όπως και οι γονείς μας...ε για να μάθουμε να συμπεριφερόμαστε και να μην ξεσπάμε να λέμε «εγώ θα εκδικηθώ αυτόν επειδή μου έκανε κάτι στη ζωή μου» .

-Σ' ευχαριστώ.

-Κι επίσης θέλω να πω ότι έχω διαβάσει ότι οι δάσκαλοι...ο δάσκαλός μας και η δασκάλα μας είναι οι δεύτεροι γονείς μας.

-Σ' ευχαριστώ Θανάση μου. Είχαμε ένα ατύχημα. Και πάμε τώρα να σου κάνω μια τελευταία ερώτηση **Αν σου δινόταν η ευκαιρία να ξανασυμμετέχεις στο Πρόγραμμα ΜΕΛΙΝΑ, εσύ θα το κανες ναι ή όχι και γιατί;**

-Να συμμετέχω τώρα δηλ να επιλέξουν κάποια παιδιά για ...

-Ξανά

- Πρόγραμμα για Ισπανία...

-Όχι όχι γιατί και τώρα...όχι δεν εννοώ αυτό.

-Στις άλλες τάξεις...

-Αν σου δινόταν η ευκαιρία να έχεις συνέχεια- να συμμετέχεις σε ένα σχολείο που έχει το Πρόγραμμα ΜΕΛΙΝΑ- ας πούμε τώρα που θα πας στο γυμνάσιο να είναι ένα σχολείο που έχει Πρόγραμμα ΜΕΛΙΝΑ κι ένα γυμνάσιο που δε θα είχε το Πρόγραμμα ΜΕΛΙΝΑ θα θελες να βρεθείς...να ξανασυμμετέχεις στο Πρόγραμμα ΜΕΛΙΝΑ ή...

-Στο κανονικό το γυμνάσιο...δε θα καθόμασταν σε κύκλο όπως όλα τα παιδιά αλλά θα καθόμασταν το ένα πίσω από το άλλο θρανία...και δε θα μιλούσαμε ούτε με το διπλανό μας, δε θα κάναμε ...δε θα τον γνωρίζαμε καλύτερα και...δε θα παίζαμε όλη η τάξη μαζί. Ο ένας θα πήγαινε με τον άλλο...ο ένας με

τον άλλον...ενώ με το ΜΕΛΙΝΑ θα συζητούσαμε διάφορα πράγματα πάνω σ' αυτό, θα παίζαμε καλύτερα, θα κάναμε πιο πολλές δραστηριότητες, θα ήθελα να ξανασυμμετέχω.

Ευχαριστώ. ***E, τώρα κάνετε Πρόγραμμα ΜΕΛΙΝΑ στην τάξη σας;***

-Τώρα;

-Ναι, στην πέμπτη τάξη.

-Στην πέμπτη δεν κάνουμε Πρόγραμμα ΜΕΛΙΝΑ, αλλά τώρα δεν έχουμε μεγάλο χρόνο για να κάνουμε όσα μας κάνατε εσείς: δηλ να ασχοληθούμε με τον κύκλο των μικρών ποιητών, δηλ πάνω σ' αυτή τη μία ώρα που έχουμε, έχουμε να δουλέψουμε διάφορα προγρα...προγράμματα που έχει το γραφείο, να βρούμε ας πούμε πληροφορίες για το μεγάλο Αρσενάλι, κι από αυτό θα μάθουμε. Αλλά δεν έχουμε εμείς την ευκαιρία να πούμε...να παίζουμε τα παιχνίδια. Αυτά, τα αγάλματα είναι πολύ περιορισμένη η ώρα. Ωσπου να πεις κύμινο περνάει η ώρα...ενώ στην τρίτη που είχαμε...δύο ώρες ήταν εντάξει πάρα πολύ ωραία...εντάξει αλλά τώρα δύο ώρες είναι...και η ολυμπιακή παιδεία...

-Ωραία! Στο σημείο αυτό πρέπει να πω ότι κι δικός μας χρόνος έχει τελειώσει και νιώθω την ανάγκη να σε ευχαριστήσω που μου έδωσες αυτή τη συνέντευξη και με δέχτηκες και να σου ευχηθώ καλή πρόοδο.

-Ευχαριστώ.

18/1/04 19.00-20.00

**Οι τρεις στιγμές που εμφανίζονται στο κείμενο της συνέντευξης αυτής, αλλά και στο σύνολο των συνεντεύξεων που ακολουθούν, δεν είναι αποσιωπητικά. Χρησιμοποιούνται προκειμένου να δηλωθεί ότι μεσολαβεί ένα χρονικό διάστημα μεταξύ μιας λέξης και μιας άλλης.*

(Γιάννη, θα συζητήσουμε για ένα θέμα που το έχεις γνωρίσει, πρόκειται για το πρόγραμμα ΜΕΛΙΝΑ-Εκπαίδευση και Πολιτισμός, θα σε γυρίσω δυο χρόνια πριν στην τάξη εκείνη που κάνατε το Πρόγραμμα με την κυρία Χρύσα)

-Θεωρείς ότι το Πρόγραμμα ΜΕΛΙΝΑ ήταν ένα ακόμη ξεχωριστό μάθημα για κάθε τάξη, ή νομίζεις ότι είναι κάτι άλλο;

-Ε, για μένα ήταν και τα δύο. Θα μπορούσα να το συνδυάσω και με το μάθημα και με κάτι διαφορετικό πάνω...στο σχολείο.

-Πολύ ωραία, άρα το θεωρείς λοιπόν και μάθημα και κάτι άλλο...

-Ναι σίγουρα.

-Τι άλλο;

-Ε, δεν το λεγα ακριβώς παιχνίδι. Θα το λεγα κάτι ωραίο που κινεί το ενδιαφέρον, βασικά...αλλά είναι και ο καθένας όπως το παίρνει. Για μένα πάντως ήταν κάτι πάρα πολύ ωραίο μέσα στο μάθημα και μέσα σε όλα γενικά μέσα στο σχολείο στο σχολείο.

-Ευχαριστώ. **Ποιος νομίζεις Γιάννη ότι ήταν ο σκοπός του;**

Ε, να ευχαριστήσει τα παιδιά πρώτα απ όλα και να κάνει τα σχολεία καλύτερα γιατί αν –κατά τη γνώμη μου- αυτή η ώρα έμπαινε μαζί με τις άλλες στο πρόγραμμα θα τα νε η καλύτερη ώρα για εμένα. Γιατί πολλά πράγματα είναι καλό να τα κάνουμε και μπορεί κιόλαςσε χαλαρώνει, σε ..ταξιδεύει, σε αφήνει στον κόσμο σου, τέλος πάντων, γι αυτό μ' άρεσε.

-Σ' ευχαριστώ. **Όταν λες «αυτή η ώρα εάν μπορούσε να μπει με τις άλλες» τι εννοείς με αυτό;**

-Ε, εννοώ πως ας πούμε...Ευέλικτη Ζώνη τώρα δεν κάνουμε στην Ευέλικτη...στην αρχή τα παιδιά πίστευαν πως στην Ευέλικτη Ζώνη θα κάνουμε ότι κάναμε και στο Πρόγραμμα ΜΕΛΙΝΑ, αλλά τελικά τα πράγματα δεν είναι έτσι. Οι δάσκαλοι μέσα στην τάξη-και δε θα μιλήσω για συγκεκριμένους δασκάλους γιατί όλοι το κάνουν- ε έχουνε πάρει οδηγίες ότι η Ευέλικτη Ζώνη είναι για να συγκεντρώνεις πληροφορίες υλικό και τα λοιπά, την έχουνε κάνει δηλαδή ένα συνηθισμένο μάθημα. Βέβαια το Πρόγραμμα ΜΕΛΙΝΑ είναι και γι αυτό αλλά πιστεύω ότι είναι να αφιερώνει κάποιες ώρες στα παιδιά-όχι απαραίτητα ώρες – ε, για να ...σου παρουσιάσουν κάτι δικό τους. Κάτι καλό, κάτι ωραίο.

-Εσείς στην τρίτη τάξη πώς λειτουργούσατε στην ελεύθερη...στην Ευέλικτη Ζώνη;

-Ε, λειτουργούσαμε ...κάναμε πολλά θεατρικά δρώμενα, πληροφορίες πολύ σπανίως-και καλύτερα, ε, γιατί είναι βασικά να σου βγει από μέσα μόνο του, να μη σου βγει από χαρτί, από πληροφορίες. Αυτό είναι και το βασικό. Αυτό πιστεύω ότι θέλει να πει και το Πρόγραμμα ΜΕΛΙΝΑ.

-Σ' ευχαριστώ πάρα πολύ. **Θα σε ρωτήσω τώρα αν θυμάσαι πως ήταν ο χώρος και η διακόσμηση της τάξης σας στα πλαίσια του ΜΕΛΙΝΑ εκείνη τη χρονιά;**

-Ε, σίγουρα δεν είναι ο καθημερινός δι...δεν είναι η καθημερινή διακόσμηση. Ε, ήτανε μια διαφορετική, μία ωραία, μία που σ' έκανε να είσαι μέσα σε ένα περιβάλλον άνετο, σε ένα περιβάλλον που γνωρίζεις, σε ένα περιβάλλον χαρούμενο....σε ένα ωραίο περιβάλλον, το οποίο κολλούσε με το πρόγραμμα ΜΕΛΙΝΑ.

-Δηλαδή, πώς το περιγράφεις πιο συγκεκριμένα το περιβάλλον, από τι αποτελούνταν;

Ε, διάφορα υφάσματα ωραία τοποθετημένα στο χώρο, εεε τούλια στο...ταβάνι...ωραία χρώματα βασικά ε και ήτανε βασικά ωραίο όχι επειδή ήτανε έτσι διακοσμημένη, αλλά επειδή κοιτούσες την τάξη και δεν έβλεπες γωνιά ακάλυπτη, γωνιά τοίχο, κι αυτό σ' έκανε...πιο...να είσαι πιο άνετα εκεί μέσα. Δηλαδή σε.. σε... στην κανονική τάξη ε εμείς που μας έτυχε φέτος μεγαλύτερη τάξη-ογκώδης-εεε έχουμε...δεν καταφέραμε ακόμη να τη διακοσμήσουμε τέλεια, να μη μείνει τίποτα ακάλυπτο κι

έτσι νιώθεις...-είναι και τα καλοριφέρ λίγα- και έτσι νιώθεις...ψυχρά να το πω, παγωμένα, κάπως έτσι.

-Σ' ευχαριστώ Γιάννη. **Για τα θρανία έχεις να μου πεις κάτι; για τον τρόπο με τον οποίο τοποθετούνταν τα θρανία μέσα στην τάξη;**

-Κάτι πολύ απλό, τοποθετούνταν με ένα συγκεκριμένο τρόπο, κάθε φορά αλλιώς βέβαια-ανάλογα με την περίπτωση- ε, και αυτό είναι λογικό βέβαια διότι ..δεν ήταν δυνατόν να λειτουργήσουμε με τα θρανία στη μέση της τάξης.

-Γιατί;

-Γιατί είναι...ήταν και είναι καλύτερο να έχουμε ε ελεύθερο χώρο, να μπορούμε να κινούμαστε ελεύθερα. Και τέλος πάντων αν είσαι σε ένα ..χώρο ή μεγάλο ή μικρό ο οποίος έχει μέσα πάρα πολλά πράγματα τοποθετημένα παντού και δεν μπορείς να κουνηθείς, νιώθεις σαν...νιώθεις και ψυχολογικά κλεισμένος.

-Δηλαδή θες να μου πεις ότι κινούσασταν συχνά μέσα στην τάξη και δεν κάνατε μάθημα;

-Όχι. Ε, αυτό το πίστεψαν μερικά παιδιά στην αρχή- ότι είπαν...ξέρεις τι κάνουμε τώρα...βλακείες-εμένα η γνώμη μου δεν είναι προσωπικά αυτή...γιατί αυτό-το Πρόγραμμα ΜΕΛΙΝΑ μάθημα είναι πρώτον. Είναι μάθημα ζωής, μάθημα...συμπεριφοράς, μάθημα όλων. Όλα τα χει μέσα λοιπόν που δεν του φαίνεται για να πούμε την αλήθεια μας. Δεν του φαίνεται στην αρχή-ακόμα κι εγώ στην αρχή όταν το πρωτοάκουσα λέω τι είναι αυτό; τι γίνεται; πού πάμε; τι κάνουμε; και μου φάνηκε κάτι τελειώς το καινούριο, το...πρωτοποριακό θα το λεγα, αλλά τελικά αποδείχτηκε.....

-Ευχαριστώ πάρα πολύ. **Μια που μου το λες αυτό για κάτι καινούριο, κάνατε καινούρια πράγματα στην τάξη σας; και εάν ναι τι πράγματα;**

-Ε, όπως είπαμε θεατρικά, που πριν έρθει αυτό το Πρόγραμμα στις άλλες τάξεις ποτέ μα ποτέ οι δάσκαλοι δεν είχανε δοκιμάσει ένα τέτοιο πράγμα. Δηλ να πούνε- έστω κι αν δεν υπήρχε το Πρόγραμμα ΜΕΛΙΝΑ ή η Ευέλικτη Ζώνη. Να πούνε «παιδιά γιατί αυτό το μάθημα που μπορεί να γίνει δραματοποίηση, γιατί να μην το παίξουμε έτσι για να περάσει η ώρα, για να περάσουμε ευχάριστα τέλος πάντων; Ε, πάνω σ' αυτό δεν υπάρχουν και πολλά πράγματα να πούμε διότι...

-Για τα καινούρια πράγματα που κάνατε στην τάξη και ποια που σε ρώτησα;

-Α ναι.το θεατρικό...δε θυμάμαι και πολλά άλλα διότι αυτό μου ήταν και το καλύτερο...ε..

-Πολύ ωραία ευχαριστώ. **Θυμάσαι μήπως ποια ήταν τα κύρια θέματα που επεξεργαστήκατε κατά τη χρονιά εκείνη στα πλαίσια του προγράμματος ΜΕΛΙΝΑ και εάν σε ικανοποίησαν;**

-Ε,...ψηθυρίζει...μισό λεπτό...δε θυμάμαι τώρα πολύ καλά πάντως θυμάμαι πως περάσαμε ωραία, πως κάναμε ωραία πράγματα.

-Πολύ ευχαριστώ, **άρα να μη ρωτήσω τώρα τι σου άρεσε περισσότερο και τι δε σου άρεσε;, από αυτά τα θέματα.** Να το αφήσουμε για αργότερα μήπως θυμηθείς κάτι άλλο αργότερα, ναι; ωραία

-Να ρωτήσουμε το εξής: **Πραγματοποιήσατε εκείνη τη χρονιά εκπαιδευτικές επισκέψεις στα πλαίσια του ΜΕΛΙΝΑ και αν ναι πού;**

-Πραγματοποιήσαμε και αρκετές αν θυμάμαι καλά ...ε...νο...νομίζω...δεν ξέρω αν το μπερδεύω με κάτι άλλο αλλά νομίζω πως είχαμε πάει στο λιμάνι...στο μουσείο είχαμε πάει...είχαμε πάει σε ένα μουσείο απ ότι θυμάμαι τέλος πάντων, ε, που...α! τώρα το θυμήθηκα (γελάει) ε, που και πάλι κάναμε ...είναι και δύσκολο να το χαρακτηρίσω κάποιος θα τα λεγε παράξενα πράγματα (γελάει). Αλλά πράγματα που μας...που μας εκφράζουν που μας ..πράγματα που ήταν ευχάριστα, διασκεδαστικά πάνω απ όλα ...

-Εννοείς μέσα στο μουσείο αυτά;

-Ε, στην αρχή μας έκαναν μια περιήγηση του χώρου μας εξήγησαν πάρα πολλά πράγματα, μέσα σ' αυτά βέβαια έβαλαν και το χιούμορ, έβαλαν και πολλά πράγματα-και αυτό είναι και το σημαντικό, αν πάμε τι θα κάνουμε, πρέπει να κάνουμε και κάτι ωραίο, ε και στο τέλος μας πήγαν σε μια αίθουσα ...ε κι εκεί πέρα μια κυρία ε μαζί με σας νομίζω- μαζί με σας ναι...ε μας...τέλος πάντων μας έκαναν διάφορα ..πράγματα και περάσαμε καλά και ..αυτό.

-Πολύ ωραία, ευχαριστώ. **Λοιπόν ποιες είναι οι εντυπώσεις σου από αυτές τις επισκέψεις; Σου άρεσαν και γιατί;**

-Ε, μου άρεσαν πάρα πολύ διότι μας δόθηκε η ευκαιρία πρώτον απ όλα να βγούμε έξω και να δούμε πάνω απ όλα μέσα σε ένα με...μέσα σε μια ωραία ατμόσφαιρα ε ...που ζουμε να δούμε τα μουσεία, να δούμε διάφορα πράγματα ... αυτές τις εκπαιδευτικές εκδρομές πριν έρθει το πρόγραμμα ΜΕΛΙΝΑ σπάνια τις πραγματοποιούσαμε θυμάμαι αν θυμάμαι καλά ειδικά εκπαιδευτικές, ειδικά εκπαιδευτικές και τώρα που βρήκαμε την ευκαιρία σίγουρα ήτανε μια ωραία εμπειρία.

-Σ' ευχαριστώ. **Εκπαιδευτική επίσκεψη για σένα σήμαινε μια μέρα χωρίς σχολείο ή κάτι άλλο; Κι αν κάτι άλλο, τι άλλο Γιάννη;**

-Ε, σίγουρα δε σήμαινε αυτό, σε καμία περίπτωση, ε...σήμαινε πολλά πράγματα . Σήμαινε πρώτον βόλτα θα το έλεγα μέσα σε εισαγωγικά ε μαζί με παρέα, μαζί με ...έτσι με διασκεδαστικά πράγματα, μαζί με χιούμορ, μαζί με ...αρχαιολογία –θα το λεγα και έτσι διότι πηγαίναμε και στα μουσεία και μαζί με πολύ πολύ ωραία προγράμματα γενικώς. ...πολύ ωραία πράγματα κάναμε διάφορες εξηγήσεις, διάφορα παιχνίδια, πολλά πράγματα.

-Σ' ευχαριστώ. **Πάει αρκετός καιρός από τότε αλλά μπορείς να θυμηθείς κάθε πότε και πόσο συχνά η δασκάλα σας εκείνο το χρόνο εφάρμοζε το Πρόγραμμα ΜΕΛΙΝΑ;**

-Πάρα πολύ συχνά. Σχεδόν κάθε μέρα κι αν δεν ήτανε κάθε μέρα, μέρα παρά μέρα. Και αυτό ήτανε και πάρα πολύ καλό κατά τη γνώμη μου, ε, μπήκαμε χάρις σ' αυτό δηλαδή που κάναμε κάθε μέρα ή μέρα παρά μέρα ή συχνά τέλος πάντων, χάρις σ' αυτό καταφέραμε και μπήκαμε στο νόημα του ΜΕΛΙΝΑ καταλάβαμε τι σημαίνει αυτό το Πρόγραμμα, γιατί υπάρχει αυτό το πρόγραμμα, καταλάβαμε κατά τη γνώμη μου-δηλαδή εγώ κατάλαβα πως είναι ένα πολύ ωραίο πρόγραμμα που θα έπρεπε όπως τότε να συνεχίζεται να εφαρμόζεται ..ε ..φέτος.

-Στο κάθε πότε, κάθε πότε – μέρα παρα μέρα να δεχτώ σαν απάντηση ή κάθε πότε το εφάρμοζε...το πολύ συχνά το κατάλαβα . Κάθε πότε, δηλ την πρώτη ώρα είχατε μια ώρα ..την πέμπτη ώρα...είχατε μια ..

-Κοιτάξτε σ' αυτή την περίοδο ξεχωρίζαμε τα μαθήματα, ξεχωρίζαμε την ύπαρξη των επόμενων μαθημάτων, μερικές φορές και αφήναμε μαθήματα για να κάνουμε Ευέλικτη Ζώνη, επειδή...όχι πως θέλαμε εμείς να κάνουμε Ευέλικτη...Ευέλικτη Ζώνη...ερχότανε μόνο του. Ερχότανε μόνα τους τα θέματα για το θεατρικό παιχνίδι για δρώμενα, για συζήτηση, για ...ερχό ερχότανε μόνο του. Δεν το κνηγούσαμε εμείς...να πούμε «ουφ επιτέλους σήμερα δε θα κάνουμε μάθημα την πρώτη ώρα ..θα κάνουμε μάθημα ΜΕΛΙΝΑ ή θα κάνουμε το ένα ή θα κάνουμε το άλλο τέλος πάντων ...δεν έχουμε διαβάσματα κλπ κλπ. Ε, και αυτό...

-Αρα ερχόταν οποιαδήποτε στιγμή ...οποιαδήποτε στιγμή μπορούσε να έρθει ένα τέτοιο...

-ναι

-Ευχαριστώ Γιάννη. **Καλέσατε εκείνη τη χρονιά στην τάξη κάποιους ανθρώπους «ειδικούς» να σας μιλήσουν ή να σας δείξουν, ή να σας εξηγήσουν για ένα θέμα, αν ναι αν τους θυμάσαι, ποιοι ήταν οι άνθρωποι αυτοί και πες μου πως ήταν η επικοινωνία σας με τους ανθρώπους αυτούς.**

-Ε, ξέχασα να αναφέρω πριν πως υπήρχαν δυο προγράμματα :το τσιγγάνικο και το κούρδικο. Εγώ έτυχε να ήμουνα από κλήρωση στο τσιγγάνικο, ε...αλλά ...ξέρετε στα διαλείμματα μερικά διαλείμματα που γινόντουσαν τα παιδιά ερχόντουσαν σε επαφή από το τσιγγάνικο και το κούρδικο αντάλλασσαν τις εντυπώσεις τους, γενικά πως πέρασαν. Κι εγώ μάθαινα πληροφορίες κι από το κούρδικο. Ε, ήρθαν μία...δύο ξένες κυρίες, μία για το κούρδικο και μία για το τσιγγάνικο αλλά για το τσιγγάνικο θα ερχότανε ξένη κυρία αλλά δυστυχώς –αρρώστησε νομίζω-κάτι τέτοιο της έτυχε τέλος πάντων και δεν κατάφερε να παρευρεθεί. Τέλος πάντων βρέθηκε μια άλλη κυρία εξίσου συμπαθητική η οποία έκανε τη δουλειά της προηγούμενης και πολύ καλά μάλιστα. Κάναμε διάφορα πράγματα, διάφορα τραγούδια και πέρασε...και πέρασαν ευχάριστα μερικές ώρες έτσι .

-Ευχαριστώ. Άρα –σε επαναφέρω τώρα στην ερώτηση σχετικά με ειδικούς που καλέσατε στην τάξη για ένα θέμα , να δεχτούμε κι αυτές τις κυρίες που μου λες- **κάτι άλλο θυμάσαι κάποιους άλλους ειδικούς που ήρθαν στην τάξη να σας μιλήσουν για κάποια θέματα ή να κάνετε κάτι μαζί τους;**

-Είχε έρθει αν θυμάμαι καλά ένας κύριος, ε...ο οποίος κάναμε μαζί ευέλικτη ζώνη...διάφορα...πρέπει να βρω τώρα και την κατάλληλη λέξη...να το πω δρώμενα , να το πω έτσι-ενδιαφέροντα πράγματα ,

περάσαμε πολύ καλά και μαζί του και ήταν κι αυτό οπωσδήποτε μέσα σε όλα τα άλλα ε...καλός ήτανε και ωραία περάσαμε κι αυτό ήταν και το σημαντικό.

Ευχαριστώ. Τώρα μια άλλη ερώτηση: **Εσείς τα παιδιά μπορούσατε να συμμετέχετε στο σχεδιασμό δράσεων και δραστηριοτήτων του Προγράμματος ΜΕΛΙΝΑ ή μόνο η δασκάλα σας το έκανε αυτό; Μπορούσατε να κατά θέτετε μια δική σας ιδέα που μπορούσατε να την κάνετε πράξη;**

-Θα έλεγα πως γινότανε ακριβώς το αντίθετο .

Δηλαδή;

-Δηλαδή τις περισσότερες φορές εμείς βρίσκουμε τις ιδέες, εμείς παίρναμε βασικά μέρος στο δρώμενο, εμείς παίρναμε βασικά μέρος σε όλα αυτά ..ε.. η κυρία θα λεγα πως έπαιζε το ρόλο του –όχι οδηγού, του «αυλού κηδεμόνα» (γελάει), το ρόλο του μη χτυπήσεις, μη σκοντάψεις , μη...πρόσεχε κλπ Ήδη το κύριως θέμα την μεγάλη δουλειά την έκαναν τα παιδιά.

-Πόσο συχνά μπορούσατε να κάνετε τέτοιες προτάσεις και περίπου πώς τις κάνατε και τις εφαρμόζατε;

-Λοιπόν μπορούσαμε να τις κάνουμε όποτε θέλαμε, είχαμε το ελεύθερο, ε γινότανε ή δεκτές ή όχι-τις πιο πολλές φορές δεκτές βέβαια

-Από ποιον;

-Από τα παιδιά, εννοείται αλλά και η κυρία βέβαια έλεγε τη γνώμη της μέσα σε όλα, αλλά η γνώμη της δε σημαίνει πως δε μου αρέσει δε θα γίνει, αν τα παιδιά έκαναν το δημοψήφισμα τότε θα γινότανε η ιδέα πράξη.

-Και πώς γινότανε η ιδέα πράξη;

-Εύκολα, γρήγορα...

-Πως δηλαδή;

-Ε, με την παρέμβαση των παιδιών βασικά γινότανε κι αυτό

-Και πώς γίνεται εικοσιτέσσερα παιδιά να συντονιστούν και να αποφασίσουν και να επεξεργαστούν μια ιδέα εύκολα και γρήγορα; Πώς το πετυχαίνουν αυτό;

-Ε, υπήρχε καταρχάς συνεννόηση, ε...και...

-Δουλεύατε όλοι μαζί καταρχάς;

-Ναι δουλεύαμε όλοι μαζί και υπήρχαν μερικοί υπεύθυνοι που μας χώριζαν σε ομάδες μας έβαζαν σε τμήματα, ε το οποίο κάποιος θα λεγε πως ήτανε κακό επειδή θα μπορούσε κάποιος να πει «μα αν τα παιδιά δε δουλεύουν μαζί τι κάνουνε τότε» μα δε γινότανε αλλιώς, διότι αν έπαιρναν και τα εικοσιτέσσερα παιδιά σε ένα δρώμενο σε μια εργασία θα γινότανε...πανικός διαφορές όλα αυτά τέλος πάντων. Μας χώρισαν λοιπόν σε τμήματα...

-Όταν λες τμήματα, εννοείς ομάδες;

-Ναι ομάδες.

Των πόσων ατόμων Γιάννη;

-Των αν θυμάμαι καλά από πέντε έως δέκα παιδιά και πολλά λέω δέκα ήσασταν όλο το τμήμα εικοσιτέσσερις ε;

-Ναι.

-Είπες πριν λίγο σας χώριζαν κάποιοι, ποιοι σας χώριζαν;

-Ήτανε κάποιοι ...ένας κύριος νομίζω ήτανε ε ..και ένα κύριος νομίζω ότι ήτανε βασικά και σε κάθε περίπτωση τέλος πάντων υπήρχε κάποιος διερμηνέας να το πω κάτι τέτοιο.

-Μήπως μιλάμε τώρα για το τσιγγάνικο και το κούρδικο παραμύθι, γι αυτή την περίπτωση;

Ναι.

-Ναι, εγώ θα ήθελα να μείνουμε λίγο πιο εστιασμένοι στις ομάδες-αν υπήρχαν ομάδες- στο πώς δουλεύατε στην τάξη κάθε μέρα με την κυρία σας, όταν δουλεύατε τα θέματα.

-Τότε μας...τότε μας χώριζε η κυρία.

-Σε ομάδες των πόσων ατόμων περίπου;

-Ε... ίσως ήτανε και μόνο δύο ομάδες, ίσως ήτανε και περισσότερες εξαρτάται τι θέμα δουλεύαμε. Αν δουλεύαμε ας πούμε ζωγραφίες ή κάτι τέτοιο, ας πούμε ζωγραφίες, τότε συνήθως χωριζόμασταν σε τρεις και τέσσερις ομάδες...γιατί α... μας έφερναν μεγάλες κόλες πολύ μεγάλες και ζωγραφίζαμε. Ε,

άλλες περιπτώσεις σε θεατρικά συνήθως σε δύο ομάδες χωριζόμασταν δηλαδή σε ομάδες των δώδεκα ατόμων περίπου, ναι καλά το είπα, και ...και αυτά και αυτά....όσο περίπου ήταν τα άτομα σε μια ομάδα .συνήθως μέσα σ' αυτές τις δύο περιπτώσεις.

-Πολύ ωραία. **Η εργασία στις ομάδες σου άρεσε, ναι ή όχι και γιατί;**

-Λοιπόν, ε, απ ότι μπορούμε να καταλά...απ'...ότι μπορούμε να καταλάβουμε όλοι υπήρχανε πάντα «θέλω να ζωγραφίσω εγώ εκεί, θέλω να παίξω εγώ αυτό το ρόλο, θέλω να κάνω εγώ αυτό που θέλω» όπως καταλαβαίνουμε υπήρχαν και τσακωμοί, υπήρχαν όλα, ήταν όλα μέσα σ' αυτό το Πρόγραμμα. ε, βέβαια περνούσανε αυτές οι διαφορές –ευτυχώς και μπορούσαμε να συνεννοηθούμε και να συνεργαστούμε σωστά. Ε, εμένα μου άρεσε το περιεχόμενο της συνεργασίας πάρα πολύ, ε, διότι είχαμε το δικαίωμα ε...τόρα δε μιλάω για τη ζωγραφική, να βάλουμε τη δική μας πινελιά. Δηλαδή τη δική μας γνώμη, το δικό μας θέλω. ...και αυτό είναι και το σωστό, γιατί αν έλεγε ο καθένας «εγώ θέλω να κάνουμε αυτό και αυτό θα κάνουμε» ε και σ' αυτό εννοείται πως η κυρία δεν έμπαινε καθόλου, μα καθόλου καθόλου, μόνα τους τα παιδιά έβρισκαν «ξέρεις εγώ θα κάνω εκείνη τη μεριά, εγώ θα κάνω εκείνη, εγώ θα παίξω ετούτο κι εγώ ετούτο, ε, αυτό.

-Σ' ευχαριστώ. **Γιάννη προσωπικά συνεργάστηκες εύκολα μες στην ομάδα ή είχες προβλήματα;**

-Εγώ συνεργάστηκα πάρα πολύ εύκολα γιατί είμαι και άνθρωπος χαμηλών τόνων δε μ' αρέ...δε μ' αρέσουνε οι διαπλοκές και τα λοιπά. Ούτε να τσακώνομαι μ' αρέσει ούτε τίποτα, ε, εγώ σε σχέση με άλλα παιδιά δηλαδή ήμουν ε...ο πιο φρόνιμος θα έλεγα. Ε δε θυμάμαι να χα τσακωθεί σοβαρά με κάποιο παιδί και έτσι ήτανε ανώδυνη η παρουσία μου δεν ενοχλούσα και δε με ενοχλούσανε.

-Σ' ευχαριστώ Γιάννη. **Τώρα, σε ικανοποίησε ή όχι η συμμετοχή σου στο Πρόγραμμα ΜΕΛΙΝΑ και γιατί;**

-Με ικανοποίησε πάρα πολύ, πάρα πολύ, θα ήθελα να το ξαναζήσω οπωσδήποτε, γιατί εκτός από τα προγράμματα που είπαμε-εκτός από όλα αυτά υπήρχε και η επαφή των παιδιών. Αυτό ήταν το πιο βασικό του Προγράμματος πιστεύω. Τα παιδιά να συνεργάζονται, να έρχονται σε επαφή και να λένε τη γνώμη τους.

-Αυτό όμως δε συμβαίνει και σε άλλες εργασίες όπως είπες, ε, που δουλεύετε μόνο με πληροφορίες;

Τι είναι αυτό που κάνει την επαφή στο Πρόγραμμα ΜΕΛΙΝΑ να διαφέρει από την επαφή όταν συγκεντρώνουμε πληροφορίες απλά- που είπες ότι κι αυτό δεν αποκλείεται στο ΜΕΛΙΝΑ.

-Ε, ναι. Όλα μέσα είναι, όλα μέσα στο πρόγραμμα. Ε, απλώς οι πληροφορίες ήταν σπάνιο όπως είπα. Αυτό που έκανε τη διαφορά πιστεύω πως ήταν τα θεατρικά παιχνίδια, όλα αυτά τα δρώμενα, όλα τα πράγματα όλα τα ..οι ζωγραφιές όλα αυτά ...γενικώς όλα αυτά έκαναν τη διαφορά.

-Όλα αυτά δημιουργούσανε επαφή;

-Όλα αυτά, βέβαια και όχι μόνο.

-Πώς δημιουργούσανε;

-Ε, επειδή τα παιδιά μέσα σ' αυτά τα προγράμματα, ε, συμμετείχαν κι έτσι ήταν εύκολο να πούνε τη γνώμη τους ..έτσι έρχονταν σε επαφή με άλλα παιδιά και έτσι μαζί άλλα παιδιά διαφορετικών χαρακτήρων το καθένα μπορούσανε να κάνουνε πράγματα τρομερά.

-Ποια είναι Γιάννη η γνώμη σου για το υλικό που χρησιμοποιήθηκε – που επεξεργαστήκατε στην τάξη με τη βοήθεια της δασκάλας σας στα πλαίσια του Προγράμματος ΜΕΛΙΝΑ. Στην ερώτηση αυτή σε ρωτάω να μου πεις τη γνώμη σου γι το υλικό όπως παραμύθια που χρησιμοποιήθηκαν για να κάνετε κάτι, παιχνίδια, εκπαιδευτικούς φακέλους του προγράμματος-που έφερε η κυρία στην τάξη για να δουλέψετε κάποια θέματα ...ποια είναι η γνώμη σου για αυτό το υλικό το θυμάσαι;

-Για τους εκπαιδευτικούς φακέλους δε θυμάμαι πολλά πράγματα, περισσότερα πράγματα θυμάμαι για πού...ξέραμε σε ελεύθερο χώρο:χορεύαμε, κάναμε, ράναμε, τα παραμύθια, τα δρώμενα , τα θεατρικά , όλα αυτά τα θυμάμαι πάρα πολύ καλά ε, και γνώμη μου είναι...πως ήτανε πολύ ωραία πρά...ήτανε ένα πολύ ωραίο Πρόγραμμα πολύ ωραίες εμπειρίες...ε...και τέλος πάντων θα ήθελα όλα αυτά να ξανασυμβούν γιατί για εμένα ήτανε βασικά μια πού ωραία εμπειρία.

-Σ' ευχαριστώ. **Πριν λίγο είπες ότι δε θυμάσαι τους εκπαιδευτικούς φακέλους, δε θυμάσαι τα παραμύθια και τις δραστηριότητες. Έχεις να πεις κάτι για τα παραμύθια -το υλικό αυτό τότε τα ακούγατε;**

-Ε, εκτός από το τσιγγάνικο και το κούρδικο που χρησιμοποιήθηκαν πάρα πολύ τα παραμύθια, γενικά μέσα στην τάξη, ε, τα παραμύθια ήτανε...πολύ ενδιαφέρουσα ασχολία για εμένα, ωραίο να τα ακούς. Δεν έχω τίποτα βασικά να σχολιάσω πάνω σ' αυτά μόνο ήτανε κάτι συναρπαστικό θα έλεγα.

-Ευχαριστώ. Κι εδώ πάμε στην εξής ερώτηση: **Ο τρόπος διδασκαλίας του μαθήματος εκείνη τη χρονιά, σε βοήθησε να καταλάβεις περισσότερο ή λιγότερο το μάθημα και γιατί;**

-Λοιπόν:

-Βοηθούσε μάλλον να κατά λάβεις περισσότερο ή λιγότερο το μάθημα και γιατί;

-Με βοηθούσε πάρα πολύ, διότι ήταν ένας τρόπος ξεχωριστός που δεν είχε εφαρμοστεί ποτέ άλλοτε στο σχολείο, ένας τρόπος να αφήνεις ένα παιδί στις σκέψεις του, ε, στα όνειρά του, μέσα στο μυαλό του τέλος πάντων και να το αφήνεις να κάνει ότι θέλει μέσα σε αυτά τα πράγματα..

-Και πώς εσύ μπορούσες να καταλάβεις περισσότερο το μάθημα;

-Ε, το καταλάβαινα όχι από τα λόγια ή από το όταν έβλεπες ένα χαρτί στον πίνακα ανακοίνωσης: ξέρετε Πρόγραμμα ΜΕΛΙΝΑ γράφει...αυτό... Το καταλάβαινα απ όλες αυτές τις δραστηριότητες που κάναμε, από αυτά τα πράγματα που δοκιμάζαμε θα έλεγα, ε, απ όλα αυτά τα πράγματα, το κατάλαβα.

-Απ όλα αυτά καταλάβαινες και το μάθημα; Σου έμενε το μάθημα δηλ μετά;

-Ε ναι.

-Να δούμε κι ένα άλλο: **Είχατε εργασίες για το σπίτι στα πλαίσια του Προγράμματος ΜΕΛΙΝΑ ναι ή όχι; Αν ναι τι είδους εργασίες;**

-Ε, βασικά νομίζω πως όχι.

-Για τις εργασίες μου έλεγες...

-Ε....

-Βασικά όχι, αλλά πάρα πολύ σπάνια;

- Βασικά όχι, αλλά πάρα πολύ σπάνια αν είναι παίρναμε μια εργασία όχι ξερή ..όπως παίρνουμε στο καθημερινό μάθημα, εργασίες ενδιαφέροντες που σου άρεσε- εμένα προσωπικά μου άρεσε να κάθομαι να τις δουλεύω. Μου άρεσε να κάθομαι σπίτι μου να το επεξεργάζομαι το υλικό, να ψάχνω να βρίσκω, να κάνω, να...

-Γιατί σου άρεσε;

-Γιατί είχαν ενδιαφέρον περιεχόμενο.

-Δηλαδή;

-Ε, δηλαδή...δεν είναι και πολύ εύκολο να εξηγήσεις...αυτό το περιεχόμενο τώρα ήταν...

-Τι εργασίες δηλ μπορεί να ήταν που ήταν ευχάριστες και τις κάνατε στο σπίτι;

-Παράδειγμα τώρα δε θυμάμαι, κάποια συγκεκριμένη δε θυμάμαι...

-Δεν πειράζει

-Αλλά γενικά να το ξαναεπαναλάβω γιατί πραγματικά μου άρεσε να τις κάνω στο σπίτι. Όλοι δηλ όταν σου βάζουνε τεστ...να δεις τι γίνεται...Ωχ παναγία μου, παναγία μου, παναγία μου...σου άρεσε να κάθεται στο χαρτί να γράφεις, να κοιτάς εγκυκλοπαίδειες, να βρίσκεις υλικό- να το παρουσιάσεις πάνω απ όλα και...εμένα μου φερνε χαρά προσωπικά ...

-Ευχαριστώ. Η επόμενη ερώτηση θέλει να μάθει, **πώς ήταν οι σχέσεις ανάμεσα σε σας τους μαθητές και στη δασκάλα σας στα πλαίσια του Προγράμματος ΜΕΛΙΝΑ, κι αν διέφεραν – οι σχέσεις που είχατε εκείνη τη χρονιά με τη δασκάλα σας- σε σχέση με τις σχέσεις που είχατε με τη δασκάλα που έκανε το κανονικό μάθημα στην τάξη και σε τι διέφεραν;**

-Λοιπόν, ε, δεν μπορούμε να πούμε πως είναι το ίδιο, υπήρχαν μερικές βασικές διαφορές. Δηλαδή, μία ήταν η βασική διαφορά, ότι η δασκάλα πολλές φορές σχεδόν πάντα δηλαδή, σου στεκόταν σαν φίλος σου μιλούσε σα φίλος, ένιωθες άνετα μαζί της, ένιωθες πως ..ξέρεις, μπορώ να της πω τη γνώμη μου ανεπιφύλακτα – ούτε να με παρεξηγήσει, ούτε να πει κάτι κακό για μένα, ούτε να σκεφτεί τίποτα κακό για μένα χωρίς να μου το πει. Ε, ενώ αντίθετα με...τώρα το κανονικό μάθημα που πριν πας να πεις μια λέξη να την ξεστομίσεις, σου 'ρχεται, σου 'ρχεται η σκέψη «μα κι αν δεν είναι ωραία» «μα κι αν δεν πρέπει» «μα κι αν δεν πρέπει να την κόψω στο μάθημα» «μα κι αν δεν πρέπει να σηκώσω το χέρι μου» «μα κι αν δεν πρέπει να κάνω το ένα» «μα κι αν δεν πρέπει να κάνω το άλλο»...ενώ όταν ήτανε η κυρία στο ΜΕΛΙΝΑ μπορούσες να της πεις ελεύθερα αυτό που θες αυτό που σου 'ρχεται.

-Σ' ευχαριστώ. **Στα πλαίσια του ΜΕΛΙΝΑ –Εκπαίδευση και Πολιτισμός συνεργαστήκατε με διαφορετικά τμήματα της ίδιας τάξης του σχολείου σας ναι ή όχι;**

-Μ.....

-Δηλαδή ήσασταν Γ2, συνεργαστήκατε με το Γ1 και Γ3 για διάφορα πράγματα;

-Συνεργαστήκαμε, βέβαια αυτό δε γινόταν καθημερινά, γινόταν μερικές φορές αλλά όταν γινόταν είχε επιτυχία.

-Αυτό, θέλω να μου πεις τι θετικό και τι αρνητικό αποκόμισες εσύ από αυτή τη συνεργασία;

-Ε, πρώτον πρώτον, γενικά...δύο τάξεις ή τρεις που είναι της ίδιας κατηγορίας, δηλ πρώτη, δεύτερα, τρίτη, τετάρτη, πέμπτη, έχουνε νομίζω αναμεταξύ τους διαφορές. 'Όχι εγώ είμαι ο καλύτερος όχι εγώ είμαι όχι είναι ο παρα...εε ειδικά εμείς που ακόμα και φέτος δεν τα πάμε καλά με μια τάξη, η συγκεκριμένη...δε θα πω γιατί δε χρειάζεται να πω τίποτα για αυτήν την τάξη, όταν ήρθαμε σε επαφή στην αρχή μας κακοφαινότανε, ήμασταν από μακριά, δεν κάναμε, δεν ράναμε, τέλος πάντων. Την αρχή της φιλίας, την αρχή της σταδιακής φιλίας στο πρόγραμμα ΜΕΛΙΝΑ την άρχισαν τα κορίτσια τα οποία έπιασαν φίλες από το άλλο τμήμα, από το άλλο τμήμα έπιασαν φίλες κορίτσια από το τμήμα μας, εεε κι έτσι τα καταφέραμε και συνεργαστήκαμε, τα βρήκαμε δηλαδή...

-Αυτό είναι το θετικό που μου λες τώρα;

-Το αρνητικό ήταν το προηγούμενο, το οποίο δεν είχαμε πολύ καλές σχέσεις.

-Στην αρχή;

-Ναι. Και το θετικό, το θετικό είναι πως μετά ...με διάφορες επαφές...με διάφορα πράγματα τα καταφέραμε.

-Ευχαριστώ. **Το Πρόγραμμα ΜΕΛΙΝΑ Γιάννη, σε βοήθησε εσένα να αγαπήσεις περισσότερο το σχολείο νομίζεις, ναι ή όχι και γιατί;**

-Ναι με βοήθησε, διότι παλιά λέγαμε «αμάν πάλι σχολείο σήμερα τι θα κάνουμε», ενώ όταν ξέρεις πως όταν πας σχολείο θα κάνεις κάτι ενδιαφέρον, κάτι καινούργιο-γιατί το πρόγραμμα ΜΕΛΙΝΑ κάθε φορά και κάτι καινούριο. Ποτέ δε σου λεγε «σήμερα θα κάνουμε θεατρικό, αύριο θα κάνουμε θεατρικό, παραμεθαύριο θα κάνουμε θεατρικό...» τη μια κάναμε ζωγραφική, την άλλη θεατρικό, ε, την άλλη σου λεγε κάτι εντελώς καινούριο «παιδιά θα πάμε σε εκπαιδευτική εκδρομή...ε...κι αυτό σε έκανε να πηγαίνεις με χαρά στο σχολείο, να το αγαπήσεις το σχολείο σε έκανε.

-Σ' ευχαριστώ. **Το Πρόγραμμα ΜΕΛΙΝΑ-Εκπαίδευση και Πολιτισμός θεωρείς ότι επηρεάσει μέχρι τώρα τη ζωή σου; Κι αν ναι πώς, αν όχι ..τίποτα.**

-Ε, την επηρέασε από την άποψη ότι έμαθα πολλά πράγματα μέσα από αυτό. Έμαθα πως...έμαθα τη βασική συνεργασία –που τότε ήμουν μικρός τέλος πάντων, δεν ήξερα πολλά πράγματα, πώς να συμπεριφερθώ σε μια ανάλογη κατάσταση- με πλούτισε εμπειρία...για...να ξέρω τέλος πάντων τι να κάνω αν μου ξανασυμβεί κάτι τέτοιο-που μακάρι-, εε και μ' άφησε μια πάρα πολύ καλή εντύπωση γενικώς για το πρόγραμμα αυτό.

-Σ ευχαριστώ. **Πιστεύεις Γιάννη ότι το Πρόγραμμα ΜΕΛΙΝΑ Εκπαίδευση και Πολιτισμός αξίζει να γενικευθεί σε όλα τα δημοτικά σχολεία της Ελλάδας, ναι ή όχι και γιατί;**

-Και όχι μόνο.

-Δηλαδή;

-Γιατί όχι σε όλης της Ευρώπης; (γελάμε), γιατί όχι σε όλο τον κόσμο;

-Εσύ θα μου πεις το γιατί. **Γιατί πρέπει να γενικευτεί;**

-Ε, διότι είναι ένα Πρόγραμμα που μπορεί να είμαι υπερβολικός αλλά και αν εφαρμόζονταν-εάν εφαρμόζονταν σε όλο τον κόσμο...ε θα σταματούσαν οι πόλεμοι, θα ...πιστεύαμε τέλος πάντων σε ένα καλύτερο αύριο που τώρα εγώ προσωπικά δεν πιστεύω με τις αλλαγές που έχει υποστεί ο πολιτισμός μας. Αυτό το Πρόγραμμα και στην Ελλάδα θα έφερνε τους ανθρώπους κοντά και σε όλη την Ευρώπη και σε όλο τον κόσμο και παντού. Ε, και πιστεύω πως ναι θα ήταν καλό να γενικευτεί.

-Σ' ευχαριστώ. Επόμενη ερώτηση: **Θεωρείς ότι το Πρόγραμμα ΜΕΛΙΝΑ θα θελες να εφαρμοστεί στο γυμνάσιο ή όχι και γιατί;**

-Ε, αν πρωτοπάει, θα αλλάξω λίγο το θέμα, αν πρωτοπάει στο γυμνάσιο το Πρόγραμμα ΜΕΛΙΝΑ...τα παιδιά πιστεύω δε θα ...δε θα βρεθεί ανταπόκριση.

-Θες να πεις...όταν λες «πρωτοπάει» τι εννοείς;

-Αυτή τη στιγμή που μιλάμε δηλ αύριο να πούνε...να πει ο γυμνασιάρχης απ το μικρόφωνο «παιδιά ξέρετε έχουμε το Πρόγραμμα ΜΕΛΙΝΑ»

-Έτσι ξαφνικά;

-Έτσι ξαφνικά.

-Χωρίς τα παιδιά να ξέρουνε από πριν....

-Χωρίς να ξέρουνε τι-πο-τα.

-Σ' αυτή την περίπτωση κουβεντιάζουμε;

-Ναι, τότε δε θα ...θα τους έρθει ξαφνικό, δεν θα ξέρουνε τι να πούνε και τι να πιστέψουνε και θα ναι λογικό να υπάρξουνε αρνητικές αντιδράσεις, ίσως και μόνον αρνητικές αντιδράσεις. Ενώ αν έβλεπαν πρώτα το υλικό, πρώτα τι είναι αυτό το Πρόγραμμα, αν έβλεπαν τι κάνουμε σ' αυτό το Πρόγραμμα τότε πιστεύω θα τους έρχονταν...θα τους έρχονταν σε εισαγωγικά πιο μαλακά.

-Πού να το έβλεπαν αυτό, στο γυμνάσιο εννοείς;

-Ε, ναι μιλάω για γυμνάσιο.

-Ναι, ναι αν όμως αύριο πάνε και τους δείξουν το υλικό και τους δείξουν τι κάνετε, τι θα κάνουν;

-Ε, ...αν πάνε να τους δείξουν το υλικό πιστεύω πως πρώτα πρέπει να το εφαρμόσουν στην πράξη και μετά για να είναι σίγουροι...να είναι σίγουρα τα παιδιά για τις εντυπώσεις τους.

-Ευχαριστώ πάρα πολύ. Θεωρείς ότι το Πρόγραμμα ΜΕΛΙΝΑ βοήθησε εσένα το Γιάννη προσωπικά να αποκτήσει κάποια ιδιαίτερη ικανότητα; Αν ναι ποια;

-Ε, το ανάφερα και πριν αλλά όχι και τόσο...ικανότητα συνεργασίας, ικανότητα ..δηλ να μην...την οποία όσο πάω...όσο δεν υπάρχει Πρόγραμμα ΜΕΛΙΝΑ εγώ τη χάνω την ικανότητα που μου είχε δώσει. Την ικανότητα ...ξε... να μη λέω «ξέρεις...αυτός δεν είναι καλός, δεν είναι όμορφος, δεν είναι έξυπνος, δεν ... ενώ τότε δεν το σκεφτόμουν αυτό το πράγμα , δε σκεφτόμουν « α, άσκημος-γιατί να κάνω εγώ παρέα μαζί του;» σκεφτόμουν «...να ο φίλος μου- μόλις τον έβλεπα στο δρόμο, όχι να ο ξένος...όταν τον βλέπω σήμερα στο δρόμο με κάποιον άλλον.

-Σ' ευχαριστώ Γιάννη. **Τι σου άρεσε περισσότερο απ όλα στο Πρόγραμμα ΜΕΛΙΝΑ;**

-Ε, προσωπικά σε μένα επειδή έχω μια ώθηση σ' αυτό και μ' άρεσει, μου άρεσαν τα θεατρικά παιχνίδια. Ήταν το...αυτό το πράγμα με έκφραζε περισσότερο απ όλα τα άλλα ...το να βγαίνεις και να παρουσιάζεις τη δική σου γνώμη, να παίζεις το δικό σου ρόλο, να παίζεις αυτό που σου ...αυτό που θες, να παίζεις αυτό που νιώθεις.

-Σ' ευχαριστώ. **Τι δε σου άρεσε στο Πρόγραμμα ΜΕΛΙΝΑ;**

-Ε.... δεν μπορώ να απαντήσω, μου άρεσαν όλα.

-Σίγουρα;

-Εκατό τοις εκατό...χωρίς να το σκεφτώ.

-Ευχαριστώ. **Αν σου δινόταν η ευκαιρία να ξανασυμμετέχεις στο Πρόγραμμα θα το έκανες ναι ή όχι και γιατί;**

-Σίγουρα, σίγουρα και τώρα που ξέρω...όταν μαθεύτηκε στην τάξη ότι θα κάνετε κάποιες συνεντεύξεις...ε θυμηθήκαμε τότε παλιά που μερικά παιδιά είχανε κάνει το σφάλμα και είχανε φύγει και σκεφτόμουν «κι έλεγα... «αχ τι βλάκες»

-«Είχανε φύγει» ποιοι είχανε φύγει;

-Ε, εεε...

-Είχαν φύγει κάποια παιδιά;

-Ε, είχαν φύγει κάποια παιδιά από το δικό μας τμήμα θυμάμαι.

-Γιατί, γιατί είχαν φύγει Γιάννη μου;

-Ε, γιατί πιστεύω τους ήρθε απότομα στη ζωή τους κάτι τέτοιο, ήταν απροετοίμαστοι για κάτι τέτοιο και δεν κατάφεραν να το συγκρατηθούν και να πούνε «γιατί δεν ξαναδοκιμάζω, γιατί δεν ξαναπροσπαθώ, γιατί δεν προσπαθώ να ξανακάνω κάτι τέτοιο»

-Θεωρώ ότι έχεις ολοκληρώσει και τις είκοσι τρεις ερωτήσεις που κάνω συνήθως, αλλά θέλω να μου πεις πριν σε αποχαιρετήσω λίγο τις σκέψεις σου για κάποιες λέξεις που θα σου πω εν συντομία-γιατί δε θα μας φτάσει και η κασέτα (γελάμε).

Στην τάξη του Προγράμματος ΜΕΛΙΝΑ υπήρχε τιμωρία από τη δασκάλα προς τους μαθητές;

-Όχι και καλώς δεν υπήρχε γιατί εφόσον το Πρόγραμμα ΜΕΛΙΝΑ διδάσκει πολιτισμό είναι ανεπίτρεπτο να σου βάζει τιμωρία η δασκάλα ότι κι αν έκανες, μα ότι κι αν έκανες.

-Πως χειρίζονταν τις δύσκολες κατά στάσεις η δασκάλα εφόσον δεν υπήρχε τιμωρία;

-Σαν φίλος.

-Ευχαριστώ. **Μπορώ να μιλήσω για τη λέξη βαθμολογία κι αν υπήρχε βαθμολογία στις δραστηριότητες που αφορούσαν...στις δραστηριότητες του ΜΕΛΙΝΑ;**

-Όχι και καλώς και πάλι δεν υπήρχε διότι όλοι είμαστε ίσοι σ' αυτό το πρόγραμμα, δεν υπάρχει να λες εγώ πήρα εννιά εσύ πήρες οχτώ, δεν υπάρχει ο συναγωνισμός, γιατί πιστεύω αυτό θέλει να μας διδάξει το πρόγραμμα ΜΕΛΙΝΑ, ότι όλοι είμαστε ίσοι, όλοι είμαστε ένα, όλοι είμαστε φίλοι, όλοι είμαστε άνθρωποι.

-Σ' ευχαριστώ. Και θέλω να μου πεις και μία τελευταία ...όχι δεν είναι τελευταία είναι προτελευταία είναι λίγο «πονηρή»...για τη λέξη αξιολόγηση μπορούσατε εσείς οι μαθητές -εφόσον δεν υπήρχε βαθμολογία όπως μου λες- να αξιολογήσετε με κάποιο τρόπο τη δουλειά σας; Γινόταν μια αξιολόγηση αυτής της δουλειάς από τους μαθητές και πώς;

-Ναι γινόταν αλλά πιστεύω ο καθένας προσωπικά, στον εαυτό του.

-Μέσα στην τάξη δεν είχε κάποια ευκαιρία για να γίνει κάποια αξιολόγηση.

-Ε, δε θυμάμαι να γινόταν κάτι τέτοιο, δε θυμάμαι καθόλου αλλά και να είχε δοθεί πιστεύω πως δεν έπρεπε να είχε δοθεί.

-Ευχαριστώ πάρα πολύ και να πω και λίγο τη λέξη «γονείς», θεωρείς ότι κάποιοι γονείς μπορούν να έχουν ή είχαν κάποιο ρόλο στα πλαίσια του Προγράμματος ΜΕΛΙΝΑ που μπορούσαν με τη δουλειά τους ή με την προσωπικότητά τους να βοηθήσουν και βοήθησαν τη συνεργασία σχολείου και οικογένειας;

-Όχι και σ' αυτό είμαι κάθετος.

-Γιατί;

-Διότι...ε...το κύριο θέμα ήταν το να πουν τα παιδιά τις ιδέες τους, τις πρωτοβουλίες τους, ε...και γι αυτό ακριβώς εμένα μου άρεσε το Πρόγραμμα ΜΕΛΙΝΑ, γιατί ήταν κάτι το πρωτότυπο, το πρωτόγνωρο.

-Θες να πεις, ότι δεν επεμβαίνανε να ορίζουν τις ιδέες σας, παρόλα αυτά αν χρειαζόταν η βοήθειά τους για να ολοκληρώσετε κάτι-ένα σχέδιο που δουλεύατε κλπ- την είχατε;

-Βεβαίως, διότι τα παιδιά επειδή ήμασταν μικρά –τρίτη τάξη, δεν μπορούσαμε να είχαμε μια τέλεια εικόνα των πραγμάτων και στο ...μπορούσαν βέβαια κάλλιστα οι γονείς μας να μας βοηθήσουν.

-Θυμάστε κάποια φορά που χρειάστηκε να δουλέψετε ένα θέμα και οι γονείς συνεργάστηκαν μαζί σας ερχόμενοι στην τάξη ή με άλλο τρόπο;

-Θυμάμαι ένα αλλά ..δε θυμάμαι...εκεί κάτι τέτοιο...αλλά δε θυμάμαι καλά το συγκεκριμένο περιστατικό.

-Γιάννη μου σ' ευχαριστώ πάρα πολύ, στο σημείο αυτό ολοκληρώθηκε η συνέντευξή σου, σου εύχομαι καλή πρόοδο.

-Ευχαριστώ.

**Οι τρεις στιγμές που εμφανίζονται στο κείμενο της συνέντευξης αυτής, αλλά και στο σύνολο των συνεντεύξεων που ακολουθούν, δεν είναι αποσιωπητικά. Χρησιμοποιούνται προκειμένου να δηλωθεί ότι μεσολαβεί ένα χρονικό διάστημα μεταξύ μιας λέξης και μιας άλλης.*

-Ελένη η πρώτη ερώτηση που θα ήθελα να σου κάνω είναι αν θεωρείς εσύ ότι το Πρόγραμμα ΜΕΛΙΝΑ ήταν ένα ξεχωριστό μάθημα για κάθε τάξη ή νομίζεις πως ήταν κάτι άλλο;

- Ήταν ένα...μάθημα...ξεχωριστό από κάθε μία τάξη, γιατί ο κάθε δάσκαλος έκανε άλλο... ξεχωριστά...το πρόγρα...έκανε άλλο...ας πούμε σε μια τάξη διάβαζαν ποιήματα σε μια άλλη έκαναν θέατρο και...

-Και αυτό που θέλω να αποσαφηνιστεί είναι αν το Πρόγραμμα ΜΕΛΙΝΑ- στο πρόγραμμα που είχατε το αναλυτικό δηλ στα μαθήματα που έχετε καθημερινά (Δευτέρα:γλώσσα μαθηματικά...) ήταν ένα μάθημα σαν όλα αυτά μέσα στο πρόγραμμα; Είχαμε δηλ, τώρα γλώσσα, μετά μαθηματικά, μετά ΜΕΛΙΝΑ, μετά αυτό...

-Όχι δεν ήταν ένα μάθημα έτσι, αλλά μάθαινες πολλά πράγματα απ αυτό...δηλαδή ...

-Ωραία, ευχαριστώ. Ποιος ήταν ο σκοπός του; Τι σκοπό είχε αυτό το Πρόγραμμα στην τάξη;

-Να...να κάνουμε...καταλάβαινες ότι μπορούσες πολλά πράγματα να τα δημιουργήσεις, ενώ δεν...ας πούμε...ένα ποίημα από κάποιες λέξεις ή ένα θέατρο, νόμιζες ότι δεν μπορείς να το δημιουργήσεις μόνη σου, ενώ τα κατάφερνες στο τέλος και ήταν ένας καλός...

-Δηλ είχε σαν σκοπό να σας κάνει να ...

-Να καταλάβουμε τον εαυτό μας.

-Τον εαυτό σας! Ελένη μπορείς να θυμηθείς πώς ήταν η διακόσμηση της τάξης και ο χώρος στα πλαίσια του ΜΕΛΙΝΑ εκείνη τη χρονιά;

-Ε, ήτανε με φόδρες, χαλαρωτικός ε με...ήτανε με φόδρες, τούλια...ήτανε πολλές έτσι διακοσμήσεις διαφορετικές, ε ένας χαλαρωτικός χώρος...χαλάρωνες όταν τον έβλεπες.

-Χαλάρωνες, δηλαδή ;

-Ε ξέφευγες από τα καθημερινά, σου ερχότανε κάτι άλλο στο μυαλό.

-Όπως;

Όπως...όπως...

-Ωραία, το είπες πολύ αναλυτικά, ευχαριστώ. Σχετικά με τα θρανία σας, πώς ήταν τοποθετημένα εκεί, θυμάσαι;

-Ήτανε τοποθετημένα βέβαια για να χουμε και μεγάλο χώρο να μπορούμε να...κάνουμε ότι θέλουμε να κάνουμε και ήτανε απλά στην άκρη ωραία για να χουμε το χώρο...και να έχουμε στη διάθεσή μας χώρο.

-Ευχαριστώ. Θυμάσαι ποια ήταν τα κύρια θέματα που επεξεργαστήκατε εκείνη τη χρονιά στα πλαίσια του Προγράμματος στην τάξη;

-Συνήθως κάναμε με μουσική πιο πολύ, κάναμε μουσική, θέατρο και ποιήματα. Διαβάζαμε πιο πολύ τα ποιήματά μας τα δικά μας ποιήματα, κάναμε δικά μας θέατρα, και...πολλές φορές χορεύαμε κιόλας (γελάει) Ήτανε...μου ξανακάνετε λίγο την ερώτηση;

- Ποια ήταν τα κύρια θέματα που επεξεργαστήκατε στην τρίτη τάξη;

-Τα κύρια θέματα η μουσική και τα ποιήματα αυτά γενικώς, θέατρο, ευέλικτη ζώνη σαν ευέλικτη ζώνη.

-Πολύ ωραία. Όλα αυτά που κάνατε ήταν ελεύθερη επιλογή, στα θέματα μπορούσατε να δώσετε ελεύθερα θέματα ή σχετιζόνταν και με κάποια άλλα θέματα...ε...μέσα από το βιβλίο;

-Πολλές φορές από κάποιο μάθημα- όπως δυο αδέρφια που μιλούσαν- φτιάχναμε δικά μας ποιήματα, θέατρα με ασ πούμε τα αδέρφια ή με τα ζώα ή ...ας πούμε με κινδύνους που υπήρχαν για διάφορα μέρη, ή διάφορα τέτοια, δηλαδή μέσα από το βιβλίο...συνήθως, αλλά και μόνοι μας βρίσκαμε διάφορα θέματα.

-Τι σας άρεσε περισσότερο σ' αυτή τη διαδικασία και τι δε σας άρεσε;

-Πιο πολύ μας άρεσε –εγώ πιστεύω- το θέατρο και η μουσική. Ε, αυτό που δε μας άρεσε συνήθως ήταν νομίζω τα ποιήματα διότι δύσκολα μπορούσες να κάτσεις να σκεφτείς να...αυτό, αλλά εύκολα όμως τα φτιαχνες...εύκολα μπορούσες να φτιάξεις...όλα ήταν ωραία εκεί μέσα, όλα ήταν πολύ καλά.

-Ευχαριστώ. Πραγματοποιήσατε εκπαιδευτικές επισκέψεις στα πλαίσια του ΜΕΛΙΝΑ εκείνη τη χρονιά και αν ναι, πού;

-Πραγματοποιήσαμε...να σας πω την αλήθεια δε θυμάμαι...ε...αλλά μία...ένα άλλο πρόγραμμα που είχαμε φτιάξει ήτανε που είχαμε συνεργαστεί με τα ιταλάκια και πολλά παιδιά κληρωθήκανε και συνεργαστήκανε με τα ιαταλάκια, κάνανε πολλές εκδρομές, επισκεφτόντουσαν χώρους...εδώ στο σχολείο παίζανε, κάνανε διάφορα πράγματα όπως εμείς...αυτό.

-Για σένα εκπαιδευτική επίσκεψη -όταν έχετε εκπαιδευτική επίσκεψη- σημαίνει μια μέρα χωρίς σχολείο, ή σημαίνει κάτι άλλο και τι;

-Είναι και μία μέρα χωρίς σχολείο, αλλά σημαίνει και κάτι άλλο γιατί στην εκπαιδευτική επίσκεψη μαθαίνεις και κάτι καινούριο...ε όπως αν πας ας πούμε σε ένα μουσείο με ζώα ας πούμε ή με αρχαία πράγματα και φεύγεις από το σχολείο βέβαια από τα μαθήματα αλλά και μαθαίνεις κάτι καινούριο για το σχολεί...για τα ζώα για τα φυτά, είναι δηλ σχεδόν και τα δύο. Και ξεφεύγεις και...αλλά μαθαίνεις και κάτι.

-Εσένα οι εκπαιδευτικές επισκέψεις σου άρεσαν;

-Ναι. Ήτανε πολύ καλές, ας πούμε γιατί και πολλές φορές εσείς...η δασκάλα μας, μας τις διαμόρφωνε κάπως αλλιώς. Ας πούμε είχαμε πάει στο...είχαμε πάει σ' ένα μουσείο με γλυπτά κι αυτά και είχαμε κάνει ευέλικτη ζώνη εκεί μέσα, όπως: χορέψαμε, κάναμε τα αγαματάκια και διάφορα τέτοια.

-Μάλιστα. Πότε και πόσο συχνά κατά τη γνώμη σου εφάρμοξε η δασκάλα το Πρόγραμμα ΜΕΛΙΝΑ;

-Το εφάρμοζε συχνά και πότε και πόσο;

-Πότε και πόσο συχνά;

-Ε, συχνά το εφάρμοζε όχι και καθημερινώς γιατί είχαμε και βέβαια τα μαθήματά μας αλλά...πότε και πως...περίπου μια ώρα, ας πούμε από τα θρησκευτικά...μία ώρα ας πούμε από την ιστορία έτσι που δεν είχαμε κάτι...ε...να μάθουμε καλό, ας πούμε να το συγκρατήσουμε κάτι καλό, κάναμε Ευέλικτη Ζώνη όπως με μουσική ...

-Και πώς το κάνατε ακριβώς αυτό; Δηλαδή είπες παίρναμε μία ώρα από τα θρησκευτικά μία ώρα από την ιστορία όταν δεν είχατε να μάθετε τίποτα...

-Να μάθουμε τίποτα κύριο που πρέπει να το μάθουμε...ναι που να μας ενδιαφέρει να πρέπει να το μάθουμε.

-Να μην μείνετε πολύ στο βιβλίο δηλ;

Ναι.

Και τι κάνατε ακριβώς;

-Την ώρα της Ευέλικτης Ζώνης;

-Ας πούμε ότι είχατε θρησκευτικά και αποφασίζατε να βγείτε έξω από το Πρόγραμμα. Τι κάνατε; πώς το κάνατε;

-Όταν είχαμε ας πούμε θρησκευτικά μπορούσαμε να φτιάξουμε ένα ποίημα μέσω αυτό που έγραφε το μάθημα των θρησκευτικών μας, ή πολλές φορές μας έβαζε η δασκάλα μας μουσική και χορεύαμε με ...όπως με σημαίες της ευρωπαϊκής ένωσης, και πολλές φορές μας κανόνιζε και πηγαίναμε κι έξω- ας πούμε στην αγορά που είχαμε πάει- και ήτανε εντάξει

-Στην αγορά; Τι ήταν η επίσκεψη στην αγορά;

-Είχαμε πάει στην αγορά και μας είχε η κυρία μας είχε δώσει κάτι φυλλάδια μικρά τα οποία έγραφαν μια μικρή ιστοριούλα από...την αγορά...μία φαντασιούλα ιστοριούλα με ένα παγκάκι...κι αυτά.

-Και αυτό τι βοήθησε;

-Ε, βγήκαμε έξω, κάναμε με την ιστοριούλα το μάθημα...άλλο...σε τι βοήθησε...ε ε

-Τι σκοπό είχε δηλ η κυρία με αυτό...με την ιστοριούλα, τι ήθελε να πετύχει με αυτό;

-Μ' αυτό τι ήθελε να πετύχει...ε ε,...ίσως να...να προσπαθούμε να κάνουμε και...έξω από την τάξη κάποιο μάθημα... ίσως κάτι τέτοιο.

-Σου άρεσε αυτή η επίσκεψη;

-Ναι μου άρεσε γιατί ήτανε κάτι ξεχωριστό από την τάξη και το μάθημα. Κάναμε δηλ μια ιστοριούλα έξω από το σχολείο... ήτανε πιο...ασυνήθιστο...ας πούμε δεν είχαμε ξανακάνει...

-Ευχαριστώ. Σε ικανοποίησε Ελένη η δική σου συμμετοχή πάνω στο Πρόγραμμα ΜΕΛΙΝΑ;

-Ναι γιατί...

-Γιατί;

-Γιατί...γιατί....

-Το ότι συμμετείχες δηλ εκεί, γιατί σε ικανοποίησε που έζησες αυτή την εμπειρία;

-Ήτανε πολύ όμορφα γιατί χαλάρωνες, ξέφευγες πρώτον ε...γιατί...για...ίσως γιατί...αυτό λίγο δύσκολο είναι...γιατί ήμουν ικανοποιημένη;...ίσως ...λίγο δύσκολο είναι αυτό.

-Ωραία είναι πολύ ωραία, είχες απαντήσει ούτως ή άλλως. **Να σε ρωτήσω τώρα...μου είπες για το υλικό ότι στις επισκέψεις είχατε ιστοριούλες, παραμυθάκια...κάποιες άλλες φορές μπορεί να είχε έρθει στην τάξη εκπαιδευτικό υλικό...**

-Ναι, ναι, ναι!

...από το Πρόγραμμα ΜΕΛΙΝΑ -φάκελοι, επιτραπέζια παιχνίδια κ.ά. Ποια είναι η γνώμη σου εσένα για αυτό το υλικό;

-Ότι είχανε έρθει εκπαιδευτικό υλικό και μαθαίναμε τα πράγματα;...Ήτανε καλό γιατί και μαθαίναμε πράγματα και ξεφεύγαμε πάλι από τα μαθήματα, όπως μια φορά νομίζω...-πρέπει να τανε με τη δασκάλα της τρίτης τάξης, είχε έρθει ένας κύριος και μάθαμε σκάκι...μ και τότε ήτανε καλό γιατί όλα τα παιδιά είχανε την ευκαιρία να μάθουνε σκάκι. Κι όπως κι εγώ δεν ήξερα τότε σκάκι κι έμαθα, κι ήτανε...καλό εκπαιδευτικό υλικό αυτό....

-Σας έδωσαν και υλικό τότε η κυρία με τον κύριο;

-Ναι, μας έβαλαν να...παίξαμε σκάκι ανά ομάδες...ανά άτομα...

-Πολύ ωραία. «Ανά ομάδες», δουλέψατε εκείνη τη χρονιά ανά ομάδες ή δουλεύατε...

-Μαζί, όλη η τάξη μαζί.

-Ε πώς δουλέψατε; Μόνοι σας όπως συνήθως γίνεται στα κανονικά σχολεία που τα παιδιά δουλεύουν δυο δυο στα θρανία ή δουλέψατε σε ομάδες και όλη η τάξη μαζί;

-Πολλές φορές ..μ.. συνήθως τις πιο πολλές φορές ήμασταν όλη η τάξη μαζί...πολλές φορές όμως ανά άτομα δημιουργούσαμε ένα ποίημα ή ένα θέατρο, αλλά μετά κατά το τέλος της χρονιάς ε χωριστήκαμε σε δύο ομάδες που ήταν το τσιγγάνικο και το κούρδικο και κάναμε αυτό με τα ιταλάκια...και τις πιο πολλές φορές δουλεύαμε όμως ανά ομάδα-όλοι μαζί μια ομάδα ήμασταν...αλλά έτσι όπως ήμασταν σαν ομάδα χωριζόμασταν σε ομάδες και κάναμε τα δικά...παρουσιάζαμε κάτι δικό μας -όπως θέατρο και ποιήματα.

-Πολύ ωραία. Αρα είχατε μικρότερες ομάδες που ενώνονταν μετά και γίνονταν ομάδα;

-Ναι ήμασταν ομάδα και μετά χωριζόμασταν σε ομάδες και κάναμε ότι κάναμε.

-Πολύ ωραία. Αυτή η εργασία-μέσα στην ομάδα που συμμετείχες πολλές φορές -ας πούμε για σένα- ήταν κάτι εύκολο, ή αντιμετώπισες δυσκολίες; Κι εάν είχες κάποια προβλήματα πώς τα αντιμετώπισες;

-Όπως ας πούμε να...φτιάχναμε θέατρα και ποιήματα ή κάτι άλλο;

-Αν αντιμετώπισες γενικά μέσα στην ομάδα καθώς ήσουν μέλος της ομάδας -σε σχέση με τους άλλους συμμαθητές σου- είχες κάποια προβλήματα;

-Όχι, προβλήματα δεν είχα...γιατί όλοι συνήθως συμφωνούσαμε σ' αυτό που θέλαμε να κάνουμε ή αν δεν το κάναμε δε με πείραζε, γιατί ήξερα ότι την άλλη φορά θα μπορούσα να...κάνουμε αυτό που ήθελα εγώ ας πούμε, ή κάποια άλλα παιδιά. Δεν είχα προβλήματα γιατί όλοι ήμασταν φίλοι. Ξέραμε ότι άμα δεν πετύχει...άμα δεν μπορέσουμε αυτή τη φορά, θα μπορέσουμε να το κάνουμε το άλλο την άλλη φορά και την άλλη.

-Πολύ ωραία ευχαριστώ. Σχετικά με αυτό που ξεκίνησες να μου λες, αν δηλαδή τα προβλήματα ήταν σε επίπεδο του «πώς να το φτιάξουμε»;

-Ε, ναι σε αυτό είχα πολλές φορές προβλήματα γιατί δεν ήτανε και...δεν μπορούσες εκείνη τη στιγμή να το...να κάτσει να φτιάξεις αλλά...παίρναμε γνώμες ο καθένας από τον άλλον και το φτιάχναμε

εύκολα. Ο καθένας έπαιρνε, έδινε τη γνώμη του και ...μπορούσαμε να το φτιάξουμε εμείς δηλαδή τα παιδιά.

-Η επόμενη ερώτηση λέει: ο τρόπος διδασκαλίας του μαθήματος σας βοηθούσε να καταλάβετε περισσότερο ή λιγότερο το μάθημα και γιατί;

-Του ΜΕΛΙΝΑ;

-Ο τρόπος διδασκαλίας της κυρίας στα πλαίσια του ΜΕΛΙΝΑ, σας βοηθούσε να καταλάβετε περισσότερο ή λιγότερο το μάθημα και γιατί;

-Εξαρτάται σε τι μάθημα κάναμε γιατί αν κάναμε τώρα μαθηματικά...βέβαια ήταν εύκολα και τότε αλλά αν κάναμε ας πούμε μαθηματικά δεν θα το καταλαβαίναμε. Αν κάναμε θρησκευτικά, κάτι δηλαδή που μιλάει έτσι για...για φιλία και αυτό, το καταλαβαίναμε βέβαια το ίδιο...ε...γιατί; ίσως γιατί πολλές φορές...πολλές φορές...γιατί...

-Πολύ καλά, η ερώτηση ήταν: ο τρόπος διδασκαλίας του μαθήματος σας βοηθούσε να καταλάβετε περισσότερο ή λιγότερο το μάθημα και γιατί; Δηλαδή το να γίνεται μάθημα μέσα στο σχολείο και με το ΜΕΛΙΝΑ αν βοηθούσε στο να καταλά...

-Βοηθάει στο να καταλάβουμε γιατί πολλές φορές...το καταλάβαινες, γιατί πολλές φορές μιλούσες για φιλίες. Τα θρησκευτικά μας μιλάνε τις πιο πολλές φορές γι αυτό...ε για...να μαστε όλοι μαζί ενωμένοι μια ομάδα...κάτι μπορούμε όπως ο ένας βοηθάει τον άλλον. Αυτό μπορούσαμε να το καταλάβουμε που μας τα λεγε και με τα θρησκευτικά .

-Πολύ ωραία.

-Ήταν κάτι που σε βοηθούσε να το καταλάβεις περισσότερο.

-Ευχαριστώ. Στα πλαίσια του Προγράμματος ΜΕΛΙΝΑ-Εκπαίδευση και Πολιτισμός κάνατε καινούρια πράγματα στην τάξη σας και αν ναι ποια ήταν αυτά;

-Καινούρια πράγματα...ε...κάναμε καινούρια πράγματα όπως πολλές φορές βάζαμε τη μουσική και χορεύαμε. Ίσως...πολλές φορές με ας πού...ε της ευρωπαϊκής ένωσης που κρατούσαμε και γυρίζαμε στην τάξη, πολλές φορές βγαίναμε κι έξω και η κυρία με μια κάμερα μας τραβούσε στην κάμερα και άλλα πράγματα που κάναμε ήταν...

-Γιατί κρατούσατε τις σημαίες της ευρωπαϊκής ένωσης;

Ε, ίσως γιατί η κυρία μας ήθελε να μας διδάξει ότι όλες οι χώρες πρέπει να ναι ενωμένες. Ίσως, εγώ πιστεύω αυτό, ότι όλες οι χώρες πρέπει να είναι ενωμένες της ευρωπαϊκής ένωσης.

-Αυτό το θέμα πώς είχε βρεθεί στο σχολείο και ασχοληθήκατε με αυτό το θέμα;

-Να σας πω την αλήθεια δε θυμάμαι, αλλά στο τέλος θυμάμαι ότι τα παιδιά ενός αλλοιού τμήματος της τρίτης τάξης, το κάνανε στο τέλος της χρονιάς θέατρο που κάναμε τη γιορτή που κλείναμε. Αυτό δηλ πώς άρχισε αυτό δεν το θυμάμαι καθόλου.

-Ωραία, ευχαριστώ πάρα πολύ. Προκειμένου να κάνετε αυτές τις δραστηριότητες (το θεατρικό παιχνίδι, το χορό που μου έλεγες προηγουμένως...χρησιμοποιήκατε κι άλλα μέσα εκτός των βιβλίων σας;

-Όχι για...

-Για να γίνουν αυτά δηλαδή τι άλλα μέσα χρειαζόνταν;

-Α, ε... εκ...για εμάς δεν χρειαζόμασταν τίποτα παραπάνω, μόνο λίγη σκέψη –να κάτσουμε να σκεφτούμε. Για την κυρία φυσικά χρειαζόταν τα cd που έπρεπε να μας βρει τη μουσική την κατάλληλη για εμάς...ναι αυτά. Το cd πιο πολύ γιατί τις πιο πολλές φορές ακούγαμε μουσική και χορεύαμε, τις πιο πολλές φορές, αλλά εντάξει...

-Κάποια άλλα υλικά ...

-Κάποια άλλα υλικά, βέβαια τις φόδρες που για να διακοσμήσουμε την τάξη και αυτά, δε νομίζω να χρειαζόμασταν τίποτα...τις φόδρες και τα cd.

-Πολύ ωραία.

-Αλλά βέβαια όταν κάναμε έξω από τις τάξεις χρειαζόμασταν και φωτογραφική μηχανή γιατί είχαμε πολλές ωραίες στιγμές που έπρεπε η κυρία να τις φωτογραφήσει και να τις έχουμε για ανάμνηση ...κολλημένες στον τοίχο.

-Ευχαριστώ. Είχατε Ελένη εργασίες για το σπίτι στα πλαίσια του Προγράμματος ΜΕΛΙΝΑ;

-Όχι αλλά αν ήθελε κάποιος πολλές φορές έφτιαχνε μόνος του ένα ποίημα, ή μια ιστοριούλα με κάποιες βάσεις ας...όχι δεν ήταν συνήθως...δεν ήταν αναγκαστικό. Άμα ήθελες έφτιαχνες, άμα ήθελες δεν έφτιαχνες.

-Πολύ ωραία. Λοιπόν αυτές οι εργασίες που έφτιαχνες -που φτιάχνατε είπες εσείς -τι είδους εργασίες ήταν; Ήταν ευχάριστες και γιατί;

-Συνήθως φτιάχναμε ιστοριούλες ή ποιήματα. Ποιήματα ας πούμε ότι μου 'ρθει στο μυαλό τώρα ένα θέμα...που το...καθόσυνα και το γραφες ποίημα. Όπως μια φίλη μας είχε γράψει για την αδελφή της ένα ποίημα ...ε αυτό πιστεύω πιο πολύ και τις ιστορίες μέσω κάποιας...στα σκέφτομαι και γράφω, πολλές φορές.

-Πολύ ωραία ευχαριστώ. Σχετικά με τις σχέσεις ανάμεσα σε σας και τη δασκάλα σας- πώς ήταν οι σχέσεις που είχατε στα πλαίσια του Προγράμματος;

-Είχαμε καλές σχέσεις βέβαια, πολύ καλές, αν διαφωνούσαμε η κυρία δεν είχε αντίρρηση να...αυτό που ήθελε να μας...να το κάνουμε μια άλλη φορά και να μας κάνει το δικό μας, εντάξει...δεν πιστεύω ότι είχαμε κάποιες κακές σχέσεις, είχαμε πολύ καλές σχέσεις. Δεν είχε...ας πούμε δεν είχε αντίρρηση να κάνει κάποιο άλλο τρόπο...κάποιο άλλο θέμα που θέλαμε εμείς δηλ...εντάξει.

-Σχετικά με αυτό, ήθελα να σε ρωτήσω εάν κι εσείς τα παιδιά είχατε δικαίωμα να προτείνετε δράσεις και δραστηριότητες στα πλαίσια του Προγράμματος ΜΕΛΙΝΑ ή πρότεινε μόνο η κυρία;

-Ε, πολλές φορές είχαμε και...μπορούσαμε και μεις να προτείνουμε αλλά τα πιο πολλά παιδιά δεν καθόντουσαν να...να προτείνουν ένα πρόγραμμα γιατί και πολλές φορές ήτανε δύσκολο, ας πούμε πώς να επισκεφτούμε κάτι...ή να κάνουμε κάτι λόγω του ότι δεν υπήρχανε τα χρήσιμα υλικά, αλλά πολλές φορές είχανε προτείνει πολλά παιδιά είχαμε. Όπως θέα...είχε όπως τι; όπως παίρναμε ας πούμε εικόνες και φτιάχναμε μία δική μας ιστορία -τέτοια πράγματα...αλλά αυτά συνήθως η κυρία τα πρότεινε γιατί...ανάλογα βέβαια και με το μάθημα που χάναμε -δεν το χάναμε γιατί μέσω απ' αυτό το μάθημα...μάθαινες και κάτι, εντάξει αυτά.

-Αρα μου λες ότι συμμετείχατε στο σχεδιασμό;

-Χμ

-Πόσο συχνά;

-Ε, τα πιο πολλά παιδιά όπως σας είπα και πριν δεν τα...δεν καθόντουσαν να κάτσουν να πούνε...τα πιο πολλά τα κανε η κυρία. Η κυρία καθόταν κι έβρισκε τη μουσική, τι θα κάναμε, εμείς πότε πότε.

-Ωραία. Καλέσατε στην τάξη σας ειδικούς για ένα θέμα; Να σας μιλήσουν για ένα θέμα να σας δείξουν κάτι, ανθρώπους έξω από την τάξη που δεν ήταν του σχολείου και που ήρθαν στην τάξη γιατί ήταν ειδικοί; Αν ναι ποιοι ήταν αυτοί οι άνθρωποι και πώς επικοινωνήσατε μαζί τους;

-Ε, θυμάμαι, δηλ το πρώτο πράγμα που θυμάμαι ήτανε ότι είχε έρθει ο κύριος Κώστας και παίξαμε το...με το σκάκι που μάθαμε...ε, η επικοινωνία μας μαζί ήταν ότι είχε έρθει ο κύριος, μας είχε βάλει στον πίνακα επάνω μία...τους...το σκάκι και μας έδειχνε πως...πως μπορούμε να λειτουργήσει το πiónι και διάφορα.

-Ήταν φιλικός μαζί σας;

-Ναι συνήθως μας ρωτούσε τι μπορούν να κάνουν...για να δει τι ξέρουμε και μας και μεις τι ξέρουμε απ όλα αυτά.

-Πολύ ωραία.

-Κάποιον άλλο τώρα δε θυμάμαι γιατί έχω μπερδευτεί τώρα και με άλλες τάξεις που είχαν έρθει κι άλλοι όπως οδοντίατροι, μας δείχνανε για τα δόντια διάφορα...

-Πολύ ωραία. Να ρωτήσουμε εάν στα πλαίσια του Προγράμματος συνεργαστήκατε με διαφορετικά τμήματα της ίδιας τάξης του σχολείου σας;

-Ναι. Όταν κάναμε με τα ιταλάκια συνεργαστήκαμε. Συνεργαστήκαμε όλες οι τάξεις, και με τα παιδιά που κληρωθήκανε κάναμε....

-Φτάσανε ως το τέλος;

-Ναι. Τι θετικό και τι αρνητικό έχεις αποκομίσει από αυτή τη συνεργασία με τα άλλα τμήματα;

-Θετικό. Το θετικό ήταν ότι πολλές φορές τα άλλα τμήματα...ότι ας πούμε είχε έρθει μια ξένη κοπέλα και μας είχε κάνει πολλά πράγματα...τα...ε που συνεργαζόμασταν με τα άλλα τμήματα κι αυτό ήταν πολύ θετικό.

-Γιατί;

-Γιατί, γιατί ανάπτυζες φιλίες μαζί με τα άλλα τμήματα και έκανες φίλους μαζί με τα άλλα παιδιά του άλλου τμήματος. Ε, αρνητικό ήταν τότε...πιστεύω που κληρώθηκαν τα παιδιά για να πάνε με τα ιταλάκια γιατί πιστεύω ότι όλα τα παιδιά θέλανε...να...κληρωθούν και να συναντήσουν τα ιταλάκια. ήταν πιστεύω πολλά παιδιά στενοχωρημένα.

-Στεναχωρήθηκαν.

-Αλλά δεν ήταν και τίποτα κακό..

-Να δούμε τώρα τι αρνητικό μπορεί να υπάρχει, όταν δουλεύεις με τα άλλα τμήματα. Υπάρχει κάτι αρνητικό καθώς δουλεύατε παιδιά από τρία τμήματα;

-Όλα τα παιδιά μαζί...αρνητικό...ότι ..

-Αν υπήρχε, αν δεν υπήρχε...

-Ε, τις πιο πολλές φορές ήμασταν ε φιλικά. Κι άλλες φορές βλέπαμε ας πούμε εδώ τη λειτουργία του ενός τμήματος εδώ του άλλου και πολλές φορές δεν κάναμε και πολύ.. παρέες μαζί, αλλά εντάξει. Πιο πολλές φορές ήταν καλές οι σχέσεις.

-Πολύ ωραία. Το Πρόγραμμα ΜΕΛΙΝΑ θεωρείς ότι σε βοήθησε να αγαπήσεις περισσότερο το σχολείο, ή όχι;

-Με βοήθησε πολύ να το αγαπήσω διότι μ' άρεσαν πάρα πολύ κι όλα γιατί...ήταν ένα πρόγραμμα που ξέφευγε από...και λίγο από τα μαθήματα, αλλά και πάλι μάθαινες κάτι. Ας πούμε ότι...(γελάει) διάφορα πράγματα πάντως, ε, τώρα τι...αυτό είναι λίγο δύσκολο να σας το απαντήσω.

-Ευχαριστώ. Το Πρόγραμμα ΜΕΛΙΝΑ-Εκπαίδευση και Πολιτισμός, κατά τη γνώμη σου πρέπει να γενικευτεί- αξίζει να γενικευτεί σε όλα τα δημοτικά σχολεία της Ελλάδας, ναι ή όχι και γιατί;

-Πιστεύω πως ναι, γιατί είναι ένα...μάθημα που σε χαλαρώνει λίγο δηλαδή ξεφεύγεις από την καθημερινότητα, ε σ' αφήνει να πας αλλού-πας αλλού και φυσικά δημιουργ... καταλαβαίνεις τον εαυτό σου, όπως είπα και πριν. Μπορείς να καταλάβεις τι θέλεις να κάνεις, στα δημοτικά, στο γυμνάσιο δε θα...

-Είναι η επόμενη μου ερώτηση αυτή, απλά λίγο θα μείνω στο «γνωρίζεις τον εαυτό σου και καταλαβαίνεις τι θέλεις να κάνεις..»;

-Όχι, πράγματα που νόμιζες ότι δε θα μπορούσες να τα κάνεις με τίποτα, καταλαβαίνεις ότι τώρα θα τα κάνεις. Όπως ας πούμε ένα ποίημα που εγώ δε θα ήθε...που νόμιζα ότι ποτέ δε θα μπορούσαν να το...να δημιουργήσω ένα ποίημα....εμ μα με τη βοήθεια....

-Αυτό που μου λες τώρα έχει συνέπειες στην υπόλοιπη ζωή σου; Μπορεί να σε επηρεάσει στην υπόλοιπη ζωή σου; Δηλ εσένα το ότι ανακάλυψες αυτά που μου λες, επηρέασαν την Ελένη γενικότερα;

-Όχι...κατάλαβα ας πούμε ότι μπορώ να φτιάξω εύκολα ένα ποίημα αλλά η ζωή μου συνεχίζεται κανονικά, δεν αγαπώ ούτε τα ποιήματα αλλά ούτε τα χω και τα χω εντελώς και...έξω από τη ζωή μου.

-Καταλαβαίνω. Θεωρείς ότι το ΜΕΛΙΝΑ σε βοήθησε να αποκτήσεις κάποιες ιδιαίτερες ικανότητες ή να τις ανακαλύψεις- κάπου που έχεις κάτι ιδιαίτερο σαν ικανότητα;

-Ε, ναι όπως πριν με το ποίημα, κατάλαβα ότι μπόρεσα να φτιάξω ένα ποίημα.

-Άλλες ιδιαίτερες ικανότητες;

-Άλλες ιδιαίτερες ικανότητες...επειδή είχαμε κάνει πολλά πράγματα έχω μπερδευτεί τώρα, αλλά στο θεατρικό...ότι θα μπορούσα να...θα μπορούσα ας πούμε να συνεργαστώ...μια φορά που είχε έρθει...είχαν έρθει παιδιά με ειδικές ανάγκες, κατάλαβα ότι μπόρεσα να συνεργαστώ με αυτά τα παιδιά και να κάνουμε θέατρο μαζί...που είναι κάτι δύσκολο. Ε, αυτό πολλές φορές κάναμε με την τάξη μας και...με την τάξη μας ήτανε όλα πολύ καλά γιατί ήμασταν όλοι...ο καθένας...φίλος με τον άλλον και...ούτε παρεξηγηθήκαμε ούτε τίποτα. Δηλ πιο πολλές φορές ήτανε ότι κά...αυτό ότι

μπορούσες να κάνεις πράγματα που νόμιζες ότι δε μπορείς να τα κάνεις., όπως αυτό με το θέατρο με τα παιδιά με τις ειδικές ανάγκες.

-Μάλιστα. Να πάμε τώρα σ' αυτό που ξεκίνησες να μου λες προηγουμένως, ποια είναι η γνώμη σου για τη γενίκευση του Προγράμματος ΜΕΛΙΝΑ στο γυμνάσιο, αν πρέπει να γίνει ή όχι και γιατί;

-Νομίζω ότι δε θα ήτανε καλό να...όπως τόσες ώρες που κάναμε εμείς γιατί, γιατί το γυμνάσιο είναι κάτι...ένα ιδιαίτερο...οπότε πρέπει να μάθεις πολλά πράγματα. Δηλαδή...πρέπει...εκεί πέρα είναι αλλιώς, ας πούμε δεν είναι όπως το δημοτικό που είναι όλα εύκολα...πρέπει να κάτσεις να...τους το...κατ...να σου εξηγήσει ο δάσκαλος...δηλ δε θα χουνε την ώρα...αυτή να κάνουνε, αλλά στην ευέλικτη ζώνη...ή όποτε βρίσκουνε ελεύθερο χρόνο...νομίζω ότι δεν υπάρχει ευέλικτη ζώνη στο γυμνάσιο, όποτε βρίσκουνε χρόνο, θα τανε καλό να κάνουνε ...

-Γιατί, τι θα ωφελούνταν τα παιδιά;

-Να καταλάβουν κι αυτά τι είναι το Πρόγραμμα ΜΕΛΙΝΑ.

-Τι θα κέρδιζαν αν το καταλάβαιναν;

-Τι θα κέρδιζαν, ότι κι αυτά θα μπορούσανε να καταλάβουν τι μπορούν να κάνουν, τι μπορούν να κάνουνε με τον εαυτό...πράγματα που δεν ξέρανε...να τα κάνουν να μπορούν να τα κάνουν. Δηλ να μπορούν να καταλάβουν τον εαυτό τους.

-Ευχαριστώ Ελένη. Τι σου άρεσε περισσότερο στο Πρόγραμμα;

- Τι μου άρεσε περισσότερο, να κάνουμε θέατρο, ή να χορεύουμε με μουσική. Πιο πολύ μου άρεσε να χορεύω με μουσική...ε...γιατί μ' αρέσει κι η μουσική πάρα πολύ. Αυτό, δηλ να χορεύουμε να να πως...μπορεί να μην ήτανε τραγούδια όπως η Άννα Βίση ή η Δέσποινα Βανδή, αλλά εμένα μου άρεσαν –όπως τα παιδιά του Πειραιά ας πούμε που τα χορεύουμε ήταν πολύ ωραίο.

-Πες μου για το χορό στο Πρόγραμμα ΜΕΛΙΝΑ, λίγο περισσότερα.

-Για το χορό, τότε χορεύαμε...με το ρυθμό βέβαια, τώρα να πω; τι δηλ να σας πω τι σχετικά...

-Μαθαίνετε κάτι συγκεκριμένο, ας πούμε μαθαίνετε ελληνικούς χορούς για παράδειγμα- ή όταν λες χορό..τι εννοείς;

-Όχι, όχι χορός ας πούμε όπως κρητικά, χορούς Θράκης κι αυτά...κάναμε χορό...χορεύαμε κανονικά ...όπως χορεύουνε...όχι βέβαια κρητικά κι αυτά ...ε ...κλασική μουσική χορεύαμε ..δεν μπορώ ακριβώς...δεν ήταν ούτε κλασική αλά ούτε και ποπ μουσική...ήτανε κάτι ιδιαίτερο...αλλά μπορούσες να το χορέψεις-ήτανε εύκολο.

-Γιατί;

-Γιατί...γιατί ίσως γιατί το χαμε αγαπήσει. Και τότε αυτό το τραγούδι ιδιαίτερα αυτό το τραγούδι το χαμε αγαπήσει από ...τα παιδιά του Πειραιά το χαμε αγαπήσει πάρα πολύ και μας άρεσε να το ακούμε ..αυτό ήτανε...Αυτό πιστεύω, ότι πολλές φορές επειδή...να μας άρεσε κι από θέληση το κάναμε.

-Πολύ ωραία. Τι δε σου άρεσε στο Πρόγραμμα ΜΕΛΙΝΑ;

Τι δε μου άρεσε ήταν...όταν τσακωνόμασταν ή όταν κλαίγαμε. Ναι ήταν το τέλος του χρόνου, δεν μπορούσαμε να αποχωριστούμε από την κυρία μας και κλαίγαμε. Αυτό ε, δεν ήταν και τόσο ωραία εικόνα, γιατί...ναι, αλλά άλλο αρνητικό δε νομίζω γιατί ξέφευγες κι αυτό ήτανε ωραίο. Νομίζω ότι δε θα υπήρχε...δεν υπάρχουν αρνητικά πράγματα στο Πρόγραμμα ΜΕΛΙΝΑ.

-Τότε να πούμε ...ε...την τελευταία μας ερώτηση...Αν σου δινόταν η ευκαιρία να ξανασυμμετέχεις στο Πρόγραμμα ΜΕΛΙΝΑ θα το κανες ή όχι και γιατί;

-Ναι, γιατί πιστεύω ότι ήτανε ένα ξεχωριστό πρόγραμμα και...ήταν κάτι ασυνήθιστο που...μπορούσες να διαμορφώσεις πολλά πράγματα σ' αυτό το πρόγραμμα...όπως χορό, θέατρο και να ξεφύγεις από την τά...τα μαθήματα. Γι αυτό πιστεύω πιο πολύ.

-Σ' ευχαριστώ. Ενώ είπα τελευταία, θα ήθελα να σου κάνω μια γενική ερ...

Μπορείς να μου πεις λίγο για τρεις λέξεις που θα σου δώσω...έτσι λίγο σύντομα :

-Για τη λέξη τιμωρία που μου είπ...μου είπες τη λέξη τιμωρία;

-Όχι.

-Ωραία, (ένα) αν υπήρχε τιμωρία στο Πρόγραμμα, αν υπήρχε βαθμολογία στις δραστηριότητες (δύο), και αν οι γονείς έπαιζαν κάποιο ρόλο στη συνεργασία με το σχολείο στα πλαίσια του ΜΕΛΙΝΑ.

-Να σας πω: Λοιπόν, στη λέξη τιμωρία, δεν υπήρχανε ποτέ τιμωρία...βέβαια εντάξει... ο κύριος μπορούσε να μαλώσει-άμα πήγαινες σε ένα μουσείο και δε φερόσουνα καλά, ε αυτό ήταν φυσικό αλλά και να πεις τιμωρία όχι. Στη λέξη βαθμολογία. όχι, ποτέ δε βαθμολογούσαμε...δε μας βαθμολογούσε η κυρία, γιατί είναι ένα ανεξάρτητο Πρόγραμμα από τα άλλα του σχολείου, και οι γονείς: ε, οι γονείς πιστεύω ότι σε πολλά πράγματα έπαιζαν ρόλο, αλλά όχι όλοι, γιατί πολλοί γονείς λόγω της δουλειάς τους επαι...ας πούμε πολλές φορές με τον πηλό εμάς ενός αγοριού που είχαμε ...μας βοηθούσε βέβαια. Ε, άλλοι, δεν πιστεύω...ίσως παιδιά γιατρών...ερχόταν γιατροί που μας βοηθούσαν να καταλάβουμε αυτά κι αυτά ίσως. Δε νομίζω για κάτι άλλο ότι θα μπορούσε να μας βοηθήσει κάποιος γονιός...πάντως παίζει ρόλο λίγο...οι γονείς παίζουν λίγο ρόλο.

-Ωραία. Σ' ευχαριστώ πάρα πολύ που δέχτηκες να μου δώσεις τη συνέντευξη, εύχομαι καλή πρόοδο.

-Ευχαριστώ.

NOM/KH AYT/ΣH XANION

1^ο Γραφείο Π.Ε. Χανίων
12/θέσιο Δημοτικό Σχολείο
8^ο Χανίων

ΕΚΘΕΣΗ ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗΣ

ΤΗΣ ΠΕΙΡΑΜΑΤΙΚΗΣ ΕΦΑΡΜΟΓΗΣ ΤΟΥ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΟΣ ΜΕΛΙΝΑ 1998-1999

Βασικά Ερωτήματα Θεματικών Ενοτήτων :

Τι έγινε ; Τι δεν έγινε ; Τι θα πρέπει να γίνει ;

Σκέψεις για το παραπάνω θέμα, από το Δ/ντή του σχολείου.

Στο ξεκίνημα του Προγράμματος είχαν διαμορφωθεί δυο άτυπα αντίπαλα στρατόπεδα ανάμεσα στο εκπαιδευτικό προσωπικό του σχολείου. Οι ανήκοντες και οι μη ανήκοντες στο Πρόγραμμα..

Σήμερα οι αντιθέσεις αυτές έχουν εξαλειφθεί γιατί πέρα από την κατανόηση και το χρόνο, οι περισσότεροι εκπαιδευτικοί του σχολείου συμμετέχουν στο Π.Μ.

Προσωπική μου άποψη είναι ότι απαραίτητη προϋπόθεση για τη σωστή λειτουργία

του προγράμματος μα και όλου του σχολείου είναι οι καλές σχέσεις μεταξύ των συναδέλφων. Αυτό θεωρώ ότι το έχουμε καταφέρει σε γενικές γραμμές, δεδομένου

ότι είμαστε τόσο πολλοί μα και τόσο διαφορετικοί μεταξύ μας.

Τώρα, σχετικά με τους γονείς, θεωρώ ότι κάποιος απ' αυτούς – ευτυχώς ελάχιστοι - είναι κακοί αρωγοί στη γενικότερη προσπάθεια του σχολείου. Συγκεκριμένα το σημερινό Δ.Σ. του Συλλόγου Γονέων προσπαθεί να υπεισέλθει στη λειτουργία του σχολείου ακόμη και σε ζητήματα που δεν τους αφορούν. Αντί να συμπαραστέκεται στο σχολείο, σύσσωμο περιφέρεται στις τοπικές Αρχές, μας κατηγορεί και προσπαθεί με διαβολές να αποσπάσει ακόμη και αρμοδιότητες, θεωρώντας ότι το σχολείο είναι κτήμα τους.

Το πρόβλημα αυτό δημιουργήθηκε γιατί το σχολείο μας ωραιοποιήθηκε και διαφη-

μίστηκε με το Π.Μ. καλοπροαίρετα ή κακοπροαίρετα σε όλη την πόλη ('Ισως σ' αυτόνα φταίσαμε κι εμείς οι ίδιοι οι εκπαιδευτικοί).

Έτσι διαμορφώθηκε η αντίληψη στη Χανιώτικη κοινωνία, την Πολιτεία, τους Δημάρχους, Νομάρχες κ.λ.π. ότι μπορούν να ικανοποιούν δικούς τους ψηφοθηρικούς στοχους και ότι αυτοί μπορούν να γράφουν παιδιά στο 8^ο σχολείο από όλες τις περιοχές της πόλης..

Ίσως η φετινή χρονιά να ήταν μηδενική ως προς την προσφορά του Συλλόγου γονέων και κηδεμόνων στο σχολείο μας σε αντίθεση με την πλειοψηφία των

γονιών που ανταποκρίθηκαν με ευγένεια και κατανόηση στην όποια προσπάθεια του σχολείου (εκδηλώσεις, θεατρικές παραστάσεις, εκπ/κές εκδρομές, ημερολόγια κ.λ.π.)

Η αθόρυβη αυτή συμπαράσταση δείχνει καθαρά ότι ο αγώνας, η δουλειά και η προσπάθεια του σχολείου δε μένει απλήρωτη.

Ο μεγάλος αριθμός των μαθητών του σχολείου (408 μαθητές) δημιουργεί πολλά προβλήματα στη λειτουργία του. Καταφέραμε να στεριεύουμε ακόμη και τις αποθήκες του. Έτσι βασικό πρόβλημα είναι η έλλειψη χώρων. Δεν υπάρχει έστω και μια αίθουσα πολλαπλής χρήσης για να φιλοξενεί τις εκδηλώσεις του σχολείου και τις καθημερινές δραστηριότητες που αφορούν τα Εικαστικά, τη Μουσική, τη Γυμναστική.

Πιστεύω ότι αν είχαμε την κατάλληλη κτηριακή υποδομή το σχολείο μας θα πρόσφερε στα παιδιά του, Παιδεία υψηλών προδιαγραφών.

Σκέψεις για το παραπάνω θέμα, από τους δασκάλους του σχολείου :

Έχοντας μια προϋπηρεσία τριών χρόνων στο πρόγραμμα "ΜΕΛΙΝΑ" βεβαιώνομαι ότι πάνω από όλα κι από όλους πρέπει να είναι το παιδί. Το πρόγραμμα "ΜΕΛΙΝΑ" μας αποδέσμευσε από την ύλη κι ένας άλλος αέρας άρχισε να φυσά μέσα στις ψυχές μας και στην τάξη μας.. Ο αέρας αυτός μεταδόθηκε στα παιδιά που εκείνα ευτυχισμένα τον μετέφεραν στην οικογένειά τους. Όσοι πιστέψαμε κι αν θέλετε ερωτηστήκαμε το πρόγραμμα "ΜΕΛΙΝΑ" προσπαθήσαμε να πείσουμε κι άλλους ανθρώπους γενικά για το τι νιώθουμε. Στον ενθουσιασμό μας επάνω, ίσως κάποια μηνύματα να μην τα αποστείλαμε σωστά κι έτσι να δημιουργήθηκε η αίσθηση ότι υπάρχουν δάσκαλοι δυο ταχυτήτων μέσα στον ίδιο σύλλογο διδασκόντων, χωρίς όμως κακή πρόθεση από την πλευρά μας. Ίσως βέβαια και οι ίδιοι οι δέκτες πρέπει να είναι περισσότερο καλοπροαίρετοι παρά κακοπροαίρετοι στα μηνύματα που παίρνουν.

Ακόμα θα ήθελα να σας επιστήσω την προσοχή στο θέμα της τοποθέτησης των εκπαιδευτικών, που έχουν προϋπηρεσία κι επιθυμούν με την ψυχή τους να παραμείνουν στο πρόγραμμα "ΜΕΛΙΝΑ" που βρίσκει τεράστια εμπόδια από τα ΠΥΣΠΕ και μερικές φορές τους προϊσταμένους των γραφείων που μεταφράζουν με παρωπίδες το γράμμα του Νόμου. Γι'αυτό παρακαλώ να ενημερώνετε ως υπουργείο με την έναρξη κάθε νέας σχολικής χρονιάς τις Διευθύνσεις και τα ΠΥΣΠΕ με νέες εγκυκλίους και να τονίσετε την αναγκαιότητα της απόλυτης προτεραιότητας τοποθέτησης εκπαιδευτικών στα σχολεία του προγράμματος "ΜΕΛΙΝΑ" και μάλιστα δασκάλους που επιθυμούν κι έχουν προϋπηρεσία στο πρόγραμμα "ΜΕΛΙΝΑ". Καλό θα ήταν να επιμορφώνετε συχνά τα Μέλη των ΠΥΣΠΕ για να κατανοούν τη σημαντικότητα της παραπάνω απαίτησης να λειτουργούν ως αρωγοί στις προσπάθειες μας κι όχι να δυσχεραίνουν το έργο μας..

Μπαίνοντας πρώτη χρονιά στο πρόγραμμα "ΜΕΛΙΝΑ" συνειδητοποιώ ότι πρόκειται για ένα πρωτοποριακό πρόγραμμα που σου δίνει δυνατότητες να προσεγγίσεις τα θέματα από πολλές πλευρές. Η αφορμή δίνεται από την ύλη για να πραγματοποιηθούν ποικίλες δραστηριότητες στην τάξη και τα συναισθήματα των παιδιών είναι δυνατά..

Μπήκα στο πρόγραμμα "ΜΕΛΙΝΑ" έχοντας μεγάλη περιέργεια για το τι

είναι το πρόγραμμα αυτό. Τα πρώτα φώτα μοναδικά και τελευταία τα πήρα το Δεκέμβρη του 98 όπου ένας πολυβολισμός ενημέρωσης με κατέκλυσε από πολλούς ανθρώπους σε ρυθμούς που δεν ήταν δυνατό να παρακολουθηθούν. Το βασικό που πρέπει να ομολογήσω είναι ότι ΝΑΙ πράγματι πρέπει να μπει η πολιτιστική διάσταση, η χαρά και όχι μόνο η τεχνογνωσία στην εκπαίδευση. Όμως παρατηρώ ότι οι δάσκαλοι προβληματίζονται έντονα για το πώς θα εφαρμόσουν το πρόγραμμα "ΜΕΛΙΝΑ" και μερικές φορές λειτουργούν ανταγωνιστικά..

Μπήκα πρώτη χρονιά στο πρόγραμμα "ΜΕΛΙΝΑ" και από το σεμινάριο κατάλαβα ότι πρόκειται για κάτι διαφορετικό αλλά δεν το περπάτησα. Δεν έμεινα ευχαριστημένος από τον εαυτό μου την πρώτη χρονιά, γιατί νιώθω αδυναμία να εφαρμόσω το πρόγραμμα μέσα στην τάξη μου λόγω πίεσης χρόνου και ύλης μαθημάτων, αλλά ίσως τη δεύτερη χρονιά με περισσότερη εμπειρία να δουλέψω διαφορετικά..

Πιστεύω ότι το πρόγραμμα "ΜΕΛΙΝΑ" είναι πάρα πολύ καλό όπως και τα επιμορφωτικά σεμινάρια. Είμαι πρώτη χρονιά στο πρόγραμμα "ΜΕΛΙΝΑ" και παρόλο που θεωρώ λίγο αυτό που πήρα από το σεμινάριο, ομολογώ ότι τονώθηκα συναισθηματικά ως άνθρωπος και ως δάσκαλος.

Το πρόγραμμα "ΜΕΛΙΝΑ" συγκίνησε τόσο εμένα όσο και τα παιδιά της τάξης μου. Πιστεύω ότι στην εκπαιδευτική διαδικασία όμως δεν πρέπει να λαμβάνει χώρο μόνο το συναίσθημα, αλλά και η λογική κι αναρωτιέμαι στο σημείο αυτό, ως που πρέπει να φτάνουν τα όρια της ελευθερίας μου πάνω σε συγκεκριμένες δράσεις. Διαπιστώνω ότι το πρόγραμμα "ΜΕΛΙΝΑ" πρωτοτυπεί γιατί αγκαλιάζει ένα αντικείμενο πολύπλευρα μέσα από Μουσική, Εικαστική κ.λ.π. έκφραση. Στο ιδιωτικό σχολείο που δούλευα έκανα πρόγραμμα "ΜΕΛΙΝΑ" χωρίς να ξέρω το πρόγραμμα "ΜΕΛΙΝΑ" αλλά η σοβαρή διαφορά που βρίσκω είναι ότι εκεί γίνονταν όλα δασκα-λοκεντρικά.

Με το πρόγραμμα "ΜΕΛΙΝΑ" τώρα οι επισκέψεις είναι ολότελα διαφορετικές. Η κάθε επίσκεψη είναι σκόπιμη και προγραμματισμένη. Γίνεται συζήτηση πριν και μετά, μέσα στην τάξη. Έτσι τα παιδιά είναι ήσυχα και χαρούμενα στις επισκέψεις.

Το Πρόγραμμα "ΜΕΛΙΝΑ" είναι ο τρόπος εκπαίδευσης του 21^{ου} αιώνα. Έτσι πρέπει να δουλεύουν οι εκπαιδευτικοί. Σου δίνει ερεθίσματα και παραδείγματα στον τρόπο που θα μπορούσες να προσεγγίσεις ένα θέμα και σε αφήνει ελεύθερο να αυτενεργήσεις σε νέα θέματα. Πρέπει να καταλάβουμε ότι δεν χρειάζονται μπου-

σουλας και σταθερές. Η κεντρική ιδέα του προγράμματος "ΜΕΛΙΝΑ" είναι να βρει το ίδιο το παιδί τον τρόπο που θα μάθει. Ο δάσκαλος απλά θα βρίσκεται κοντά του για να το βοηθήσει. Όμως το κέντρο της διδακτικής πράξης είναι το παιδί.

Στην τριετή εμπειρία μου στο Πρόγραμμα "ΜΕΛΙΝΑ" μπορώ με σιγουριά να καταθέσω ότι τα παιδιά σε ορισμένα τμήματα λειτουργούν σα μια οικογένεια και συντονίζονται σαν ομάδα, λειτουργούν σα μια γροθιά είναι δεμένα κι αγαπημένα μεταξύ τους, υπερασπίζονται το ένα το άλλο.

Πιστεύω ότι το πρόγραμμα "ΜΕΛΙΝΑ" επηρεάστηκε από προϋπάρχουσες δράσεις μεγάλων ιδιωτικών σχολείων της χώρας, αλλά που σε καμιά περίπτωση τα σημερινά δημόσια σχολεία δεν μπορούν να τα φτάσουν. Δεν έχει τίποτα το καινού-
ριο να παρουσιάσει.

Θεωρώ ότι μια νέα πνοή άρχισε να φυσά στην εκπαιδευτική διαδικασία. Τονίζω όμως την ανάγκη της συνεργασίας μεταξύ όλων των συναδέλφων της ίδιας τάξης. Σχετικά με την ύλη, υπάρχει πρόβλημα χρόνου και σχετικά με τα οικονομικά δεν έχουμε επαρκή χρηματοδότηση ούτε υλικοτεχνική υποδομή.

1^η Θεματική Ενότητα : Επιμόρφωση των εκπαιδευτικών

Απόψεις Εκπαιδευτικών σε επίπεδο τάξης.

Τα επιμορφωτικά σεμινάρια με βοήθησαν απεριόριστα στο διδακτικό μου έργο. Μου άνοιξαν νέους δρόμους. Σίγουρα επηρέασαν τη στάση μου και το ρόλο μου μέσα στην τάξη. Απελευθέρωσαν περισσότερο τα συναισθήματά μου, τόλμησα να τα αγγίξω, να παίξω μαζί τους, να χορέψω, να ζωγραφίσω, να γίνω κι εγώ παιδί έχοντας παράλληλα το ρόλο της εμψυχώτριας μέσα στο σύνολο, για να οδηγηθούμε όλοι μαζί στο στόχο μας. Στο νέο συνάδελφο θα έλεγα ότι το πρόγραμμα "ΜΕΛΙΝΑ" είναι μια πρόκληση για να δει την εκπαιδευτική διαδικασία από μια άλλη σκοπιά. Είναι εκείνο το πρόγραμμα που θα αγγίξει τις ευαίσθητες χορδές του και θα τον ενθουσιάσει. Ωστόσο δεν μπορώ να παραβλέψω και μειονεκτήματα των επιμορφωτικών σεμιναρίων που μπορούν όμως, όπως πιστεύω να εξαλειφτούν. Τα επιμορφωτικά σεμινάρια να μη γίνονται Σαββατοκύριακα, παρόλο που κατανοώ ότι αυτό ωφελεί την εκπαίδευση, γιατί επιβαρύνει τους συναδέλφους που έχουν οικογενειακές υποχρεώσεις. Ως προς το ωράριο τους θα έλεγα ότι τα επιμορφωτικά σεμινάρια είναι εξαντλητικά.. Προτείνω ο χωρισμός των τάξεων να γίνεται στα σχολεία του προγράμματος "ΜΕΛΙΝΑ" από τον Ιούνιο κι έτσι από 1-11 Σεπτεμβρίου να περνούν όλοι οι εκπαιδευτικοί από τα επιμορφωτικά σεμινάρια για να έχουν τις οδηγίες για την καινούρια τάξη. Έτσι οι εκπαιδευτικοί θα μπορούν να βρουν το δρόμο τους, να μελετήσουν τους φακέλους που τους αφορούν και να προγραμματίσουν τη δουλειά τους. Για έναν συνάδελφο που μπαίνει για πρώτη φορά στο πρόγραμμα "ΜΕΛΙΝΑ" σε μια ενδιάμεση τάξη (Γ'-Δ'-Ε') είναι καθοριστικής σημασίας η έγκαιρη επιμόρφωσή του από την αρχή του χρόνου γιατί πώς θα συνδυάσει τη διδακτική πραγματικότητα με το ιστορικά προσδιορισμένο και πολυποίκιλο υλικό των φακέλλων του προγράμματος "ΜΕΛΙΝΑ".

Συμμετέχοντας για πρώτη χρονιά στο πρόγραμμα "ΜΕΛΙΝΑ" παρακολούθησα το επιμορφωτικό σεμινάριο του Δεκεμβρίου του 98 αφού είχε λήξει όμως ήδη το πρώτο τρίμηνο του διδακτικού έτους. Οι ρυθμοί ενημέρωσης των σεμιναρίων (περίπου 16 ώρες τη μέρα) είναι εξαντλητικοί και τα όσα λέγονται

δεν μπορούν να συγκρατηθούν. Παρατηρώ ότι στην ενημέρωση υπήρχαν και κάποια κομμάτια που κατά τη γνώμη μου δεν ήταν απαραίτητα (πολύ επιστημονική εξειδίκευση στην εξειδίκευση). Με τη μικρή μου πείρα θεωρώ ότι δεν ξέρω τι είναι ακριβώς το πρόγραμμα "ΜΕΛΙΝΑ" και για αυτό θα ήθελα συχνότερη, σαφέστερη και πιο έγκαιρη ενημέρωση. Στην τάξη μου, λοιπόν διδάσκω τον κορμό των μαθημάτων και μου είναι δύσκολο να βάλω τον πολιτισμό. Ίσως η φαντασία μου να είναι λίγη... Στα επιμορφωτικά σεμινάρια είδα και ανθρώπους που απέχουν από τη σχολική πραγματικότητα ή άλλους που έχουν δουλέψει σε ελιτίστικα σχολεία, δηλαδή σε μια άλλη πραγματικότητα. Στο νέο συνάδελφο θα πρότεινα να γνωρίσει μια νέα εκπαιδευτική αντίληψη χωρίς αυτό να σημαίνει ότι πρέπει να την αποδεχτεί υποχρεωτικά.

Μπήκα πρώτη χρονιά στο πρόγραμμα "ΜΕΛΙΝΑ" και η ενημέρωση μου, έγινε γύρω στο Νοέμβριο του 98, αλλά ακόμα και σήμερα δεν έχω κατανοήσει τι είναι το πρόγραμμα "ΜΕΛΙΝΑ" και τι ακριβώς επιδιώκει.

Πιστεύω ότι τα επιμορφωτικά σεμινάρια πρέπει να γίνονται έγκαιρα (το Σεπτέμβριο) και όχι στη μέση της χρονιάς. Έτσι το πρόγραμμα θα εφαρμόζεται από την αρχή του σχολικού έτους και μπορεί να γίνει σωστά κατανομή εργασιών. Απορώ γιατί φέτος (1998-99) δεν έγινε σεμινάριο ειδικοτήτων που το έχουμε ανάγκη όλοι για επανατροφοδότηση.

Μπήκα φέτος για πρώτη χρονιά στο πρόγραμμα «ΜΕΛΙΝΑ» ως νεοδιοριζόμε-νη, αλλά δεν μπόρεσα να επιμορφωθώ για οικογενειακούς λόγους (διορίστηκα σε άλλη πόλη έχοντας δυο παιδιά και δεν μπόρεσα να τα αφήσω σε κανέναν). Ακούω βέβαια ότι πρόκειται για κάτι πολύ ωραίο και πιστεύω ότι ανοίγει τα φτερά του δασκάλου.

Καλό είναι να μετακινούνται οι επιμορφωμένοι δάσκαλοι και σε άλλα σχολεία. Σχετικά με τα επιμορφωτικά σεμινάρια πρέπει να πω ότι κάποια πράγματα πήρα εγώ ως δάσκαλος, όμως λίγα πράγματα από αυτά που μας έδειξαν σε σεμινάρια, μπόρεσα να δώσω στα παιδιά.

Έχοντας τις γνώσεις μπόρεσα να κρίνω ότι ορισμένα κομμάτια των σεμιναρίων που αφορούν τις ειδικότητες ήταν εντελώς ανεδαφικά!

Για παράδειγμα αφιερώθηκε ένα ολόκληρο τετράωρο για το θέμα εμφάνισης φωτογραφίας όταν στα σχολεία μας, όχι μόνο δεν υπάρχει κλειστή σκοτεινή αίθουσα αλλά ούτε καν αίθουσα εικαστικών. Χρειάζεται να είμαστε πιο προσγειωμένοι στην πραγματικότητα αν αναλογιστούμε ότι για 400 παιδιά ενός πολυπληθούς σχολείου τα έξοδα των υλικών που απαιτούνται ετησίως υπολογίζονται γύρω στις 500-600 χιλιάδες. κι όχι να μιλάμε για εμφάνιση φωτογραφικού υλικού που απαιτεί την ύπαρξη εκτυπωτή αξίας εκατομμυρίου.

Στο σημείο αυτό πρέπει να σας καταθέσω την άποψη συνεργασία μου με το Διευθυντή του σχολείου που προσπαθεί με όσα χρήματα έχει στη διάθεσή του να μας εξυπηρετήσει, αλλά που δυστυχώς δεν επαρκούν κι αναγκαζόμαστε να ζητάμε υλικά από τα παιδιά..

Άλλο ένα σημείο που θα ήθελα να θίξω είναι ότι στα σεμινάρια καλό θα ήταν να μας δίνεται και η ευκαιρία για ανταλλαγή εμπειριών και απόψεων μεταξύ των συναδέλφων και όχι μονάχα να μονοπωλούν το ενδιαφέρον μας οι πολλές (βέβαια χωρίς αμφιβολία) γνώσεις της κυρίας Μυταρά. Γιατί δεν έγινε το επιμορφωτικό σεμινάριο ειδικοτήτων τη σχολική χρονιά 1998-

99; Αν οι λόγοι είναι οικονομικοί, είναι ντροπή να κόβονται κονδύλια από την Παιδεία και να δίνονται για κανόνια και βόμβες.

Μπήκα πρώτη χρονιά στο πρόγραμμα "ΜΕΛΙΝΑ" και ήταν απαράδεκτο για μένα το ότι ενημερώθηκα στα τέλη Ιανουαρίου τόσο λίγο, για το τι έχει γίνει πριν και τι πρέπει να γίνει μετά. Θα ήθελα μια απάντηση γιατί δεν δέχτηκαν να παρακολουθήσω σεμινάρια που προηγήθηκαν (άλλων τάξεων) όταν εγώ δήλωσα έντονα την επιθυμία μου να ενημερωθώ, αναλαμβάνοντας εξ ολοκλήρου τα έξοδα για τη διαμονή μου. Τα σεμινάρια ήταν καλά αλλά κουραστικά και πιστεύω ότι τα θέματα τους πρέπει να απαντούν σε ερωτήματα που έχουν να κάνουν με την καθημερινή εκπαιδευτική πράξη.

Ήθελα να μπω στο πρόγραμμα "ΜΕΛΙΝΑ" αλλά ως νεοδιόριστη προβλημα-ζομαι για τη συνέχεια όσον αφορά τη δική μου επιμόρφωση αλλά και τη δυνατότητα να λειτουργώ έτσι όπως έμαθα στο πρόγραμμα "ΜΕΛΙΝΑ" σε ένα άλλο σχολείο. Μπαίνω στο πρόγραμμα "ΜΕΛΙΝΑ" δειλά - δειλά γιατί δεν ξέρω αν έχει επενδυθεί από την πολιτεία σκόπιμα η επιμόρφωση στο κατάλληλο άτομο αυτή τη χρονιά. Η επιμόρφωση πιστεύω πρέπει να έχει ένα μπούσουλα τον πρώτο χρόνο, να σε κατευθύνει, να μη σε αφήνει εντελώς ελεύθερο. Η επιμόρφωση δε μου έδωσε επαρκώς το μπούσουλα που αναζητούσα. Πρέπει να είναι περισσότερη και πιο σταθερή. Είμαι ευχαριστημένη από όσα είδα στα επιμορφωτικά σεμινάρια αλλά δεν είμαι ευχαριστημένη από όσα έκανα εγώ στην τάξη μου.

Μπήκα πρώτη χρονιά στο πρόγραμμα "ΜΕΛΙΝΑ" αλλά δεν μπόρεσα να παρακολουθήσω τα επιμορφωτικά σεμινάρια (για οικογενειακούς λόγους). Ωστόσο βοηθήθηκα από την άψογη συνεργασία με συναδέλφους μου και το ίδιο το υλικό που μελέτησα, μπήκα στο πνεύμα του προγράμματος "ΜΕΛΙΝΑ" και κατάλαβα ότι πρόκειται για ένα πολύ ενδιαφέρον και πρωτοποριακό πρόγραμμα που σου δίνει δυνατότητες να προσεγγίσεις τα θέματα από πολλές πλευρές.

Την πρώτη χρονιά άκουσα αρκετά πράγματα στα επιμορφωτικά σεμινάρια, αλλά τη δεύτερη θα ήθελα να μην ακούσω τα ίδια. Θα ήθελα να μου δείξουν στην πράξη πώς θα εφαρμόζαν εκείνοι το πρόγραμμα "ΜΕΛΙΝΑ" σε μια τάξη, έτσι ώστε να δω τα αποτελέσματα πάνω σε μια ομάδα παιδιών, για να τα συγκρίνω με τα δικά μου τμήματα, να δω τα λάθη μου ή να διδάξω κι εγώ με αντίστοιχο τρόπο. Με ενδιαφέρει εδώ στην επαρχία, προκειμένου να λειτουργήσουμε σαν πυρήνας, να υπάρχει κάποιος κοντά μας που θα μας ενημερώνει, θα μας καθοδηγεί συνεχώς και θα μας "ελέγχει" αν αυτά που κάνουμε είναι σωστά ή όχι, γιατί κάποιες φορές νιώθουμε ανασφάλεια.

Τα σεμινάρια όλα ήταν αξιόλογα και αξιοπρεπή. Μου πρόσφεραν πολύτιμη βοήθεια στο έργο μου, όσον αφορά τις ιδέες και τον τρόπο που έπρεπε να αντιμετωπίζω την καθημερινή εκπαιδευτική πρακτική.

Το κυριότερο σημείο που θα ήθελα να σταθώ και να ευχαριστήσω για αυτό την Κεντρική Επιτροπή Συντονισμού του προγράμματος "ΜΕΛΙΝΑ" και ιδιαίτερα τον Πρόεδρο της, είναι πως αισθάνθηκα ότι, για πρώτη φορά κάποιοι άνθρωποι, μα και η πολιτεία, πίστεψαν ότι έπρεπε να επενδύσουν πάνω μου, στον άνθρωπο-

εκπαιδευ-τικό, προσθέτοντας έτσι αξία στην αξία μου. Για πρώτη φορά μου έδειξαν τον τρόπο να αναζητήσω περισσότερο τον εαυτό μου, να ψάξω εγώ η ίδια για τη γνώση και να ψαχτώ περισσότερο μέσα μου, να δω όλα τα θέματα της καθη-

μερινής ζωής πρισματικά κι όχι μόνο από τη δική μου πλευρά. Με βοήθησαν να περπατήσω στο δρόμο της αυτογνωσίας και να ισορροπώ ευκολότερα με τον εαυτό μου και με τους άλλους, να συνειδητοποιώ την ευτυχία μου και τελικά να χαμο-γελώ σε στάση ζωής και να τολμώ να πλησιάζω με όλη μου την ψυχή τα παιδιά της τάξης μου, την οικογένειά μου και τους συνανθρώπους μου.

Με βοήθησαν ακόμα στο να δέχομαι τη διαφορετικότητα των άλλων ανθρώπων, τη διαφορετικότητα των προσωπικοτήτων των μαθητών μου και να πιστεύω με σιγουριά ότι μέσα από τις αντιθέσεις και το "διαφορετικό" μπορούν να προκύψουν πολύ όμορφα πράγματα, τόσο σε επίπεδο ανθρωπίνων σχέσεων όσο και σε επίπεδο συνεργασίας.

Καλό θα ήταν να συμμετέχουν στα επιμορφωτικά σεμινάρια του προγράμματος "ΜΕΛΙΝΑ" και οι δάσκαλοι της ξένης γλώσσας στο δημοτικό.

Η επιμόρφωση των εκπαιδευτικών να είναι πληρέστερη και να μη γίνονται τα επιμορφωτικά σεμινάρια μόνο στην Αθήνα, αλλά να έρχονται κλιμάκια στην επαρχία.

Εκπαιδευτικό υλικό

Πληροφορήθηκα από τα επιμορφωτικά σεμινάρια για το πλούσιο εκπαιδευτικό υλικό που υπάρχει στις βελίτσες του προγράμματος "ΜΕΛΙΝΑ" αλλά χρησιμοποίησα ελάχιστα από αυτά που μου έδειξαν (βροχή, μάγισσα, λαϊκό πολιτισμό κ.α.). Νομίζω ότι το εκπαιδευτικό υλικό πρέπει να σχεδιαστεί πώς θα μπει ακριβώς σε κάποιο συγκεκριμένο μέρος του αναλυτικού προγράμματος..

Πιστεύω ότι το εκπαιδευτικό υλικό των φακέλων είναι περισσότερο επιστημονικό από το επίπεδο των μαθητών του δημοτικού σχολείου. Αναγνωρίζω στο πρόγραμμα "ΜΕΛΙΝΑ" ότι βάζει στη μάθηση την πολιτιστική διάσταση (επισκέψεις, φύση κ.λ.π.) αλλά βάζει και λεπτομέρειες περιττές και πολύ επιστημονικές στην ύλη. Αν είναι να προσθέσουμε στις λέξεις των βιβλίων άλλα τόσα, καταλήγουμε σε ένα παρελθοντικό κακέκτυπο. Παρατηρώ να γίνεται εξειδίκευση στην εξειδίκευση. Στο μάθημα της ιστορίας το εκπαιδευτικό υλικό σε βοηθά να φτιάξεις ένα μπούσουλα, ένα εκπαιδευτικό πρόγραμμα για να πλαισιώσεις μια επίσκεψη, αλλά είναι πολύ επιστημονικό με λεπτομέρειες που δεν ενδιαφέρουν.

Βλέπω αναγκαία την επέκταση του προγράμματος "ΜΕΛΙΝΑ" στο Γυμνάσιο-Λύκειο και πιστεύω ότι η απόστασή τους από τους συμμαθητές τους που δε συμμετείχαν στο πρόγραμμα "ΜΕΛΙΝΑ" δεν θα είναι μεγάλη.

Στα εργαστήρια τέχνης πρέπει να παραδεχτώ ότι έμαθα πολλά καινούργια πράγματα τα οποία χρησιμοποίησα (πολλά από αυτά) μέσα στη διδακτική ύλη του Αναλυτικού Προγράμματος (Γλώσσα, Μαθηματικά, Εμείς και ο Κόσμος).

Δεν μπορώ βέβαια να παραβλέψω τη σημαντική βοήθεια και άψογη συνεργασία που είχα με τους δασκάλους ειδικοτήτων που είχαν περισσότερες εξειδικευμένες γνώσεις από μένα στη Μουσική, τα Εικαστικά, τη Γυμναστική. Έτσι όλοι μαζί πιστεύω ότι πετύχαμε να υλοποιήσουμε πολλές δραστηριότητες του προγράμματος "ΜΕΛΙΝΑ" και να τις εντάξουμε στις διδακτικές ενότητες του Αναλυτικού Προγράμματος κι όχι μόνο αυτές που μας έλεγε το πρόγραμμα "ΜΕΛΙΝΑ" αλλά και άλλες εναλλακτικές δραστηριότητες που θα αναφέρω αναλυτικά στο ατομικό φυλλάδιο που θα συμπληρώσω. Εδώ πρέπει να επισημάνω όμως το πρόβλημα που δημιουργείται στη σχέση χρόνου και διδακτέας ύλης. Η ύλη είναι πολλή ενώ ο χρόνος περιορισμένος.

Πιστεύω ότι η βαλίτσα των Εικαστικών υπερκεράστηκε και έτσι δεν μπόρεσε να καλυφθεί. Αναφέρω ένα παράδειγμα του φακέλου που νομίζω δεν θα έπρεπε να υπάρχει. Αυτό είναι η χελιδόνα. Είναι ένα κακοσχηματισμένο χελιδόνι που θα πρέπει τα παιδιά να το κόψουν και να το χρωματίσουν. Κάνοντας όλη αυτή την έτοιμη δραστηριότητα πιστεύω ότι δε μένει χρόνος για να ζήσουν τα παιδιά την Άνοιξη, να τη χαρούν, να τη μυρίσουν. Εξάλλου τα έτοιμα σχέδια, είναι μια τεχνική ξεπερασμένη. Σήμερα ωθούμε τα παιδιά στην προσωπική δημιουργία.. Πιστεύω ότι αν είχαμε ένα δικό μας χώρο (αίθουσα εικαστικών) τα παιδιά θα σεβόντουσαν και το χώρο και τα έργα τους και κατ' επέκταση το μάθημα των Εικαστικών.

Μέσα από τα εικαστικά μπορούν να περάσουν όλα τα μαθήματα.

Συνδιασμός των εικαστικών με άλλα μαθήματα

1. Με Ιστορία :

- α. Αναπαράσταση τμημάτων της Κνωσσού (1. Δελφίни, 2. Πρίγκιπας με τα κρίνα, 3. Διπλός πέλεκυς, 4. Κέρατα του ταύρου με ψηφίδες).
- β. Αναπαράσταση τμημάτων της Κνωσσού σε ανάγλυφο.
- γ. Αναπαράσταση τμημάτων σε κολλάζ.
- δ. Κατασκευή σε ανάγλυφο του δικέφαλου αετού.
- ε. Κατασκευή τμήματος ζωοφόρου.
- στ. Σπηλαιογραφία.
- ζ. Πήλινα αγγεία (κατασκευή με πηλό).
- η. Αγγεία με γραφικές αναπαραστάσεις.
- θ. Κατασκευή νεώριων σε ανάγλυφο.
- ι. Κατασκευή ιστιοφόρου σε ανάγλυφο.
- ια. Ψηφιδωτό - Αγιογραφία.

2. Με Γλώσσα :

- α. Μια λυπημένη σακαράκα.
- β. Μεταμορφώνω μια μουτζούρα.
- γ. Πώς δημιουργείται η εικόνα στην τηλεόραση.

- δ. Το τσίρκο.
 - ε. Ο ρόλος που θα ήθελα να έχω σ' ένα τσίρκο.
 - στ. Κλόουν
 - ζ. Αερόστατα της Λαμπρής :α'. με ζωγραφική β'. με χαρτοπετσέτα - ατλακόλ
 - η. Πλάθω με ζυμάρι (χριστουγεννιάτικα).
 - θ. Κατασκευή κεριών
 - ι. Κατασκευή φαναριών (χαρτοκοπτική).
- 3. Εμείς και ο Κόσμος :**

- α. Η μάσκα με ζωγραφική, η μάσκα με γυψοταινία, η μάσκα με τέμπερες - πλαστικό
- β. Το χωριό, η πόλη, η εξοχή.
- γ. Το στεφάνι του Μάη.
- δ. Σχηματίζω σκιές με τα χέρια μου.
- ε. Κατασκευή ζώων του σπιτιού.
- στ. Κατασκευή ζώων φανταστικών (δράκοι-δεινόσαυροι)
- ζ. Κατασκευή μιας φάτνης με χαρτοπετσέτα και ατλακόλ.
- η. Προβλήματα μιας μεγαλούπολης.
- θ. Καταστροφή του περιβάλλοντος.
- ι. Κατασκευή Ελληνικής σημαίας με χαρτοκοπτική.
Κατασκευή Ελληνικής σημαίας με ψηφιδωτό.
Κατασκευή Ελληνικής σημαίας με γκοφρέ.
- ια. Κατασκευή γύψινων αυγών
- ιβ. Κατασκευή πολύπτυχων αυγών και αερόστατων.

Δραστηριότητες από το «Μαγειρεύοντας τα χρώματα» που υλοποιήθηκαν όχι στη σχολική τάξη αλλά στην αυλή του σχολείου.

1. Μίξη των βασικών χρωμάτων και παραγωγή νέων.
2. Η σκιά (χαρούμενη - λυπημένη σκιά) με θερμά –ψυχρά χρώματα.
3. Χαρούμενη-λυπημένη μέρα
4. Η μάσκα με θερμά-ψυχρά.

Έτσι προσεγγίζω το ίδιο θέμα κι από άλλη σκοπιά. Το όφελος των παιδιών είναι διπλό γιατί και μαθαίνουν τεχνικές των Εικαστικών και εμπεδώνουν τα άλλα μαθήματα. Υπάρχει βέβαια έλλειψη χρόνου. Μια δουλειά που ξεκινάει σε ένα τμήμα δεν μπορεί να ολοκληρωθεί σε μια ώρα την εβδομάδα , που μπαίνω σε κάθε τμήμα. Χρειάζονται έτσι μερικές βδομάδες για να ολοκληρωθεί ένα έργο. Κρίνω αναγκαία την επέκταση του προγράμματος «ΜΕΛΙΝΑ» στο Γυμνάσιο-Λύκειο και πιστεύω ότι θα ξεχωρίσουν τα παιδιά του προγράμματος «ΜΕΛΙΝΑ» που έχουν ήδη αποκτήσει μια παιδεία με τις τέχνες (μουσική, χρώματα κ.λ.π.)

Χώρος για τη Μουσική δεν υπάρχει στο σχολείο. Με τα λίγα μέσα που διαθέτει το σχολείο (ελάχιστα μουσικά όργανα) διαπίστωσα πως όταν έβγαλα τα παιδιά από την τάξη συνάντησα άλλα παιδιά , ευτυχισμένα , μέσα από τα

παιχνίδια που κάναμε. Πιστεύω ότι αν είχαμε το δικό μας χώρο Μουσικής θα γινόταν θαύματα. Πρέπει να επισημάνω ακόμη ότι κρίνεται απαραίτητη η συνεργασία δασκάλου τμήματος με τις ειδικότητες για να υπάρχει προετοιμασία από μένα (δάσκαλο ειδικότητας). Πολλές φορές έρχομαι σε δύσκολη θέση αν μου ζητήσουν κάτι και δεν είμαι προετοιμασμένος.

ΝΟΜΑΡΧΙΑΚΗ ΑΥΤ/ΣΗ ΧΑΝΙΩΝ

1^ο Γραφείο Π.Ε. Χανίων
12/θέσιο Δημοτικό Σχολείο
8^α Χανίων

ΕΚΘΕΣΗ ΑΠΟΛΟΓΙΣΜΟΥ ΚΑΙ ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗΣ ΔΡΑΣΕΩΝ

“ Πειραματική εφαρμογή του Προγράμματος ΜΕΛΙΝΑ 1995 - 2001 ”

Μετά από πρόσκληση του Σχολικού Συμβούλου, πραγματοποιήθηκε συνεδρίαση του Συλλόγου Διδασκόντων του σχολείου μας στις 10 - 5 - 2001 στις 13.30 μ.μ. στην οποία έλαβαν μέρος όλοι οι εκπαιδευτικοί του σχολείου.

Έγινε επιλογή των συναδέλφων οι οποίοι θα εκπροσωπήσουν το σχολείο στην 3^η Πανελλήνια Συνδιάσκεψη στις 22, 23, 24 Ιουνίου 2001 και ακολούθησε διαλογική συζήτηση στο Σύλλογο Διδασκόντων.

Οι απόψεις που εκφράστηκαν έχουν επιγραμματικά ως εξής:

➤ **Πρώτη τοποθέτηση-Γενικά ερωτήματα**

A) Τι έγινε:

Αναθεωρήσαμε πολλά σχετικά με το ρόλο μας και την παρουσία μας στην τάξη, αποδεσμευθήκαμε από το status του καθέδρας δασκάλου ,(καθίσαμε ανάμεσα στα παιδιά) και δώσαμε μεγαλύτερη έμφαση στην επικοινωνία μας με τα παιδιά και στην κινητοποίηση θετικών συναισθημάτων των μαθητών. Αναζητήσαμε εναλλακτικούς τρόπους προσέγγισης της ύλης. Προσεγγίσαμε τους αρχαιολογικούς χώρους με παιδαγωγικό μάτι πλέον.

Η διαδρομή μέσα στο πρόγραμμα ήταν πλούσια σε δράση, σε εμπειρίες, σε συναισθήματα, σε εντυπώσεις , αλλά και σε εντάσεις. Υπήρξαν δυνατές συγκινήσεις, καλές στιγμές, αλλά και δύσκολες, άτυχες, αλλά και ανθρώπινες. Κερδίσαμε σε εμπειρία και γνώση.

Το σχολείο ανοίχτηκε περισσότερο προς την τοπική κοινωνία και οι γονείς υιοθέτησαν θετική στάση. Όλοι δε οι εμπλεκόμενοι φορείς προσπάθησαν να βοηθήσουν στο βαθμό που τους ζητήθηκε. Ο Σύλλογος Γονέων φέτος προσπάθησε περισσότερο από άλλες χρονιές. Ο Διευθυντής και ο Σχολικός Σύμβουλος έδειξαν αμέριστη συμπαράσταση στις όποιες προσπάθειες των συναδέλφων.

B) Τι δεν έγινε: (Καταγραφή βασικών ελλείψεων ή προβλημάτων)

Υπάρχουν βασικές ελλείψεις στο εκπαιδευτικό υλικό της ΣΤ' τάξης. Υπάρχει πρόβλημα κτιριακό . (Μικρές αίθουσες , έλλειψη γυμναστηρίου).

Οι συνάδελφοι νιώθουν την ανάγκη ακόμη περισσότερης επιμόρφωσης.

Δεν υπάρχει χρόνος μέσα στη διαδικασία της εκπαιδευτικής πράξης για οριζόντια και κάθετη συνεργασία.

Λόγω των παραπάνω, σε συνάρτηση με τη διαφορετικότητα προσέγγισης του προγράμματος, υπήρξε πρόβλημα βαθύτερης επικοινωνίας και καλύτερου συντονισμού.

Η βασική έλλειψη χρημάτων καθώς και η πίεση του Αναλυτικού Προγράμματος αποτελούν ανασταλτικό παράγοντα για τη δημιουργία νέου εκπαιδευτικού υλικού.

Δεν υπάρχει εκπαιδευτικό υλικό «μπούσουλας» για τους δασκάλους των ειδικοτήτων.

Γ) Τι θα πρέπει να γίνει:(Προτάσεις για κάλυψη των ελλείψεων και επίλυση των προβλημάτων)

✓ Να δοθεί οικονομική ενίσχυση

✓ Να μειωθεί η ύλη

✓ Να δοθεί χρόνος μιας ώρας την εβδομάδα μέσα στο πρόγραμμα για οριζόντια και κάθετη συνεργασία ανάμεσα στους συναδέλφους.

- ✓ Να εξοικονομηθεί χρόνος από τις υποχρεώσεις του Διευθυντή με το διορισμό διοικητικού υπαλλήλου
- ✓ Να γίνεται προγραμματισμός δράσεων από την αρχή της σχολικής χρονιάς
- ✓ Να οριοθετείται από την αρχή με διάλογο η συνεργασία και να μην υπάρχει μονομερής προσφορά, αλλά αμφίπλευρη.
- ✓ Να γίνεται συνεχής επιμόρφωση.

➤ **Δεύτερη τοποθέτηση-Εξειδίκευση ερωτημάτων (ανά θεματική ενότητα)**

1^η θεματική ενότητα: Επιμόρφωση των εκπαιδευτικών

Η επιμόρφωση, όπως ανέφεραν οι συνάδελφοι που μπήκαν για πρώτη φορά στο πρόγραμμα, όπως πάντα ήταν αξιόλογη. Οι πιο παλιοί συνάδελφοι διατύπωσαν την άποψη ότι, αν η επιμόρφωσή τους ήταν επαναλαμβανόμενη, σίγουρα τα αποτελέσματα θα ήταν περισσότερο θετικά. Θα θέλαμε η επιμόρφωση να είναι συνεχής. Είναι απαραίτητο να δεχθούν επιμόρφωση και οι συνάδελφοι των Αγγλικών και της τάξης ενσωμάτωσης.

Οι παλαιότεροι συνάδελφοι που έχουν δεχθεί πληρέστερη επιμόρφωση είπαν: « η γενικότερη φιλοσοφία του προγράμματος έβαλε ανεξίτηλη σφραγίδα στη διδακτική πρακτική μας» και όπως παραδέχτηκαν και πολλοί άλλοι συνάδελφοι, η επιμόρφωση αυτή έπαιξε καθοριστικό ρόλο στη διαμόρφωση νέων στάσεων και αντιλήψεων για το ρόλο τους ως παιδαγωγών.

«Ασχετα, λοιπόν, με τον αριθμό σεμιναρίων, το πνεύμα του «ΜΕΛΙΝΑ» είτε είμαστε εδώ, είτε αλλού, θα μας ακολουθεί και θα μας συντροφεύει σ' όλη την επαγγελματική μας σταδιοδρομία», όπως αναφέρθηκε.

Το περιφερειακό σεμινάριο στο Ηράκλειο ήταν μια απλή ευκαιρία για παραπέρα σύσφιξη των σχέσεων μας και για προβληματισμό συναδέλφων που δεν είχαν την ευκαιρία να δεχτούν άλλη επιμόρφωση ή να παρακολουθήσουν κάποια συγκεκριμένα εργαστήρια.

Α) Γενική άποψη :

α) Πόσο σας βοήθησε η επιμόρφωση αυτή στο καθημερινό διδακτικό σας έργο;

Η επιμόρφωση υπήρξε καθοριστική: « Γνώρισα τη φιλοσοφία του Προγράμματος, πήρα ερεθίσματα, προβληματίστηκα, βρήκα δρόμους και λύσεις σε πολλά θέματα, είμαι καλυμμένος για να εκφράσω μια άλλη άποψη και στάση.

β) Πόσο και σε τι επηρέασε η επιμόρφωση αυτή τη στάση σας για την εκπαίδευση και το ρόλο του σύγχρονου εκπαιδευτικού;

Στο ερώτημα αυτό οι περισσότεροι συνάδελφοι απάντησαν ότι η επιμόρφωση έπαιξε καθοριστικό ρόλο στη διαμόρφωση νέων στάσεων και αντιλήψεων για το ρόλο μας ως παιδαγωγών. Όλοι προβληματίστηκαν, αλλά μερικοί δεν άλλαξαν στάση, είτε λόγω σχήματος, είτε λόγω αμφιβολιών, είτε διότι κάποιοι θεωρούν ότι η ποιότητα του διδακτικού τους έργου ήταν δεδομένη και προηγήθηκε του προγράμματος.

Κάποιοι άλλοι δε, θεώρησαν αρκετό το ότι κατάφεραν να συνεργαστούν με τους δασκάλους των ειδικοτήτων.

γ) Ποιο βασικό επιχείρημα θα χρησιμοποιούσατε για να υπερνικήσετε τις επιφυλάξεις ενός νέου συναδέλφου να ενταχθεί στην επιμόρφωση του προγράμματος «ΜΕΛΙΝΑ»;

Αρκετοί συνάδελφοι απάντησαν ότι λόγω της ποιότητας που χαρακτηρίζει τα επιμορφωτικά σεμινάρια, αξίζει να ενταχθεί κανείς, διότι στοχεύουν στη συνειδητοποίηση από το δάσκαλο της ανάγκης για πολύπλευρη καλλιέργεια της προσωπικότητας του ίδιου, των μαθητών του, αλλά και της διαπροσωπικής τους σχέσης. Έχουν δε, διαθεματική μορφή.

Γίνεσαι πιο θετικός και χαίρεσαι περισσότερο το διδακτικό έργο. Έχεις την ευκαιρία να μοιράζεσαι περισσότερες χαρές και να γεύεσαι δυνατότερες συγκινήσεις και μέσα απ' όλη αυτή τη διαδικασία, διδακτική και ψυχική, να αυτοβελτιώνεσαι. Έχεις περιθώρια να κρίνεις και να αποφασίζεις ελεύθερα την παραπέρα πορεία.

B) Για τα μαθήματα του Αναλυτικού Προγράμματος

α) Πώς επηρέασε το κάθε εργαστήριο Τέχνης τη διδασκαλία των μαθημάτων:

Τα εργαστήρια Τέχνης σαφώς επηρέασαν τη διδασκαλία των μαθημάτων του Αναλυτικού προγράμματος προσδίδοντας της έναν άλλο χαρακτήρα που ξέφευγε από τη στερεότυπη μορφή (ακόμη) και χωρίς την απαραίτητη παρουσία και καθοδήγηση του δασκάλου ειδικότητας. Ενεργοποιήθηκε η φυσική περιέργεια των παιδιών, προβλήθηκε η δημιουργικότητά τους και εξασφαλίστηκε η συμμετοχή τους στη μαθησιακή διαδικασία με χαρά και ενδιαφέρον.

Η Τέχνη είναι έκφραση και επικοινωνία. Βοήθησε η διδακτέα ύλη να δουλευτεί πιο ανάλαφρα, ανώδυνα και περιεκτικά. Έγινε κτήμα των περισσότερων παιδιών και τα βοήθησε να αποκτήσουν τα εφόδια για πιο ανοικτούς ορίζοντες και ελευθερία σκέψης.

Πολλοί εκπαιδευτικοί του σχολείου μας χρησιμοποίησαν το εκπαιδευτικό υλικό των εργαστηρίων Τέχνης σε όλα τα μαθήματα του Αναλυτικού Προγράμματος και ωφελήθηκαν τα μέγιστα.

β) Πόσο δραστηριοποιήθηκε ο ίδιος ο εκπαιδευτικός στην παραγωγή εναλλακτικού εκπαιδευτικού υλικού:

Αρκετοί συνάδελφοι δημιούργησαν εναλλακτικό εκπαιδευτικό υλικό. Δημιουργήθηκε εκπαιδευτικό υλικό σε αρκετά μαθήματα του αναλυτικού προγράμματος και σε αρκετές τάξεις του σχολείου μας.

Επίσης ενδιαφέρον εκπαιδευτικό υλικό και εκπαιδευτικά προγράμματα, εκπονήθηκαν από αρκετούς συναδέλφους, τα οποία σχετίζονται με το Λαϊκό Πολιτισμό, τις Κλασικές Αρχαιότητες και την Περιβαλλοντική Αγωγή, αλλά και με την πολιτιστική και πολιτισμική κληρονομιά του τόπου μας.

«Η μεγαλύτερη παρακαταθήκη του προγράμματος «ΜΕΛΙΝΑ» για την εκπαίδευση είναι όχι απλά η δημιουργία μιας πλούσιας τράπεζας εκπαιδευτικού υλικού που αφορά τα μαθήματα Τέχνης, τα μαθήματα του Αναλυτικού προγράμματος και τις επισκέψεις στους χώρους πολιτισμικής αναφοράς, αλλά η συνείδηση που καλλιεργήθηκε στους δασκάλους σταδιακά ότι είναι ικανοί να ξεπεράσουν το υπάρχον υλικό με αφορμή άλλα θέματα, υλοποιώντας τις διδακτικές αρχές που επενδύθηκαν σ' αυτό με εναλλακτικούς τρόπους, χρησιμοποιώντας μάλιστα όσο το δυνατόν απλούστερα μέσα και με οδηγό το μεράκι, τη φαντασία και την εμπειρία τους.»

Οι συνάδελφοι της ΣΤ' τάξης εκφράστηκαν: «βαδίσουμε στα γνωστά βήματα, χρησιμοποιώντας την προηγούμενη εμπειρία και φτιάξαμε μόνοι μας υλικό». "Χαίρομαι που δεν υπήρχε μπουσουλές. Το πρόβλημα με ανάγκασε να σκεφτώ και θεωρώ ότι δε με άφησε στάσιμη." Ήταν πρόκληση, ανέφερε άλλη συνάδελφος. Άλλοι όμως δεν τόλμησαν τη δημιουργία εναλλακτικού εκπαιδευτικού υλικού γιατί ήταν πιεσμένοι από την ύλη.

Γ) Για τα μαθήματα Τέχνης (απευθύνεται και στο δάσκαλο Ειδικότητας)

α) Σε τι διαφοροποιήθηκαν οι δράσεις του Προγράμματος «ΜΕΛΙΝΑ» σε σχέση με τα ως τώρα διδασκόμενα στην ενότητα αυτή:

Οι δάσκαλοι ειδικότητας ανέφεραν ότι έκαναν προσέγγιση και σε άλλα μαθήματα του Αναλυτικού Προγράμματος. Θα ήθελαν όμως περισσότερη βοήθεια -«μπουσουλές» στα μαθήματα αυτά.

Άλλοι συνάδελφοι ανέφεραν ότι η προσέγγιση μέσω της Τέχνης δεν είναι υπόθεση-ενασχόληση μόνο χαρισματικών ατόμων και επιχείρησαν αυτή την προσέγγιση σε όλα τα μαθήματα του Αναλυτικού Προγράμματος.

β) Πώς αντιμετώπισαν τα παιδιά την πιθανή νέα προσέγγιση:

Αυτή η προσέγγιση συγκίνησε και ενθουσίασε τα παιδιά και τα ώθησε να ανακαλύψουν δυνάμεις που έκρυβαν μέσα τους, να ξεπεράσουν αναστολές και να νιώσουν τη χαρά της δημιουργίας.

γ) Πώς κρίνετε τις παρεμβάσεις αυτές και πώς αντιλαμβάνεστε την προοπτική τους στην εξέλιξη των τάξεων και των εκπαιδευτικών βαθμίδων (Γυμνάσιο, Λύκειο):

Οι παρεμβάσεις άλλαξαν τη νοοτροπία και τις απαιτήσεις των μαθητών. Είναι δύσκολο να μπουν στις σημερινές τάξεις του γυμνασίου γιατί θα δυσφορήσουν. Οι καθηγητές πρέπει να προετοιμαστούν έγκαιρα. Να δούμε αν μας αρέσει το κρατάμε αν όχι το πετάμε. Οι ενδιάμεσες καταστάσεις πρέπει να

λείψουν. Το παιδί μου να είναι καταρτισμένο, αλλά να μάθει γράμματα. Να γίνει αναπροσαρμογή της ύλης. Τους καθηγητές ενδιαφέρει η στείρα γνώση. Να συμμετέχουν όλα τα παιδιά του γυμνασίου στο πρόγραμμα και όχι μόνο τα δικά μας. Χρειάζεται πολλή δουλειά, να καταλάβουμε εμείς οι γονείς, τα παιδιά και όλοι οι εμπλεκόμενοι φορείς τι είναι το "ΜΕΛΙΝΑ". Θ' αλλάξει την κοινωνία μας, αλλά χρειάζεται συλλογική και συντονισμένη προσπάθεια. "Για τη μνήμη της Μελίνας, γκρεμίστε τουλάχιστον τις τάξεις προκάτ."

2^η θεματική ενότητα : Εκπαιδευτικό υλικό.

- ✓ Εκπαιδευτικό υλικό για τα μαθήματα Τέχνης
- ✓ Εκπαιδευτικό υλικό για τα μαθήματα του Αναλυτικού Προγράμματος
- ✓ Εκπαιδευτικό υλικό για τις επισκέψεις σε χώρους πολιτισμικής αναφοράς

A) Γενική άποψη

α) Πόσο σας βοήθησε αυτό το εκπαιδευτικό υλικό στο καθημερινό σας διδακτικό έργο;

Το εκπαιδευτικό υλικό του προγράμματος αποτελεί «τα βασικά κλειδιά της εργαλειοθήκης του Αναλυτικού Προγράμματος» και μ' αυτή την έννοια ήταν αξιόλογη η προσφορά του.

β) Πόσο και σε τι επηρέασε αυτό το εκπαιδευτικό υλικό τη στάση σας για την εκπαίδευση και το ρόλο του σύγχρονου εκπαιδευτικού;

Το εκπαιδευτικό υλικό άνοιξε νέους ορίζοντες στο δάσκαλο, έδωσε άλλη διάσταση στο στερεότυπη μορφή του Αναλυτικού Προγράμματος, στάθηκε στήριγμα στις πρώτες προσπάθειες προσέγγισης των θεμάτων που είδαμε με άλλο μάτι και σταδιακά αποτέλεσε το έναυσμα για τη δημιουργία νέου εκπαιδευτικού υλικού.

Η μεγαλύτερη παρακαταθήκη του προγράμματος «ΜΕΛΙΝΑ» για την εκπαίδευση είναι όχι απλά η δημιουργία μιας πλούσιας τράπεζας εκπαιδευτικού υλικού που αφορά τα μαθήματα Τέχνης, τα μαθήματα του Αναλυτικού προγράμματος και τις επισκέψεις στους χώρους πολιτισμικής αναφοράς, αλλά η συνείδηση που καλλιεργήθηκε στους δασκάλους σταδιακά ότι είναι ικανοί να ξεπεράσουν το υπάρχον υλικό με αφορμή άλλα θέματα, υλοποιώντας τις διδακτικές αρχές που επενδύθηκαν σ' αυτό με εναλλακτικούς τρόπους, χρησιμοποιώντας μάλιστα όσο το δυνατόν απλούστερα μέσα και με οδηγό το μεράκι, τη φαντασία και την εμπειρία τους.

γ) Πόσο σας βοήθησε αυτό το εκπαιδευτικό υλικό για να συνθέσετε δικό σας εκπαιδευτικό υλικό (Σχέδια μαθήματος);

Δημιουργήθηκε εκπαιδευτικό υλικό σε αρκετά μαθήματα του αναλυτικού προγράμματος και σε αρκετές τάξεις του σχολείου μας. Επίσης ενδιαφέρον εκπαιδευτικό υλικό και εκπαιδευτικά προγράμματα εκπονήθηκαν από συναδέλφους τα οποία σχετίζονται με το Λαϊκό Πολιτισμό, τις Κλασικές Αρχαιότητες και την Περιβαλλοντική Αγωγή, αλλά και με την πολιτιστική και πολιτισμική κληρονομιά του τόπου μας.

δ) Ποιο βασικό επιχείρημα θα χρησιμοποιούσατε για να υπερνικήσετε τις επιφυλάξεις ενός νέου συναδέλφου να χρησιμοποιήσει το εκπαιδευτικό υλικό του προγράμματος «ΜΕΛΙΝΑ»;

Το εκπαιδευτικό υλικό είναι ικανό να απαγκιστρώσει το δάσκαλο από τα τετριμμένα των σχολικών εγχειριδίων και να ανακαλύψει νέους δρόμους για την προσέγγιση διδακτικών στόχων. Βοηθάει στην ομαδοποίηση της ύλης και στην ευχάριστη προσέγγιση της.

B) Για τα μαθήματα του Αναλυτικού Προγράμματος

α) Πώς επηρέασε το εκπαιδευτικό υλικό των εργαστηρίων Τέχνης τη διδασκαλία των μαθημάτων του Αναλυτικού Προγράμματος;

Πολλοί εκπαιδευτικοί του σχολείου μας χρησιμοποίησαν το εκπαιδευτικό υλικό των εργαστηρίων Τέχνης σε όλα τα μαθήματα του Αναλυτικού Προγράμματος και ωφελήθηκαν τα μέγιστα.

β) Πόσο δραστηριοποιήθηκατε για τη δημιουργία εναλλακτικού εκπαιδευτικού υλικού;

Δημιουργήθηκε εκπαιδευτικό υλικό σε αρκετά μαθήματα του αναλυτικού προγράμματος και σε αρκετές τάξεις του σχολείου μας. Επίσης ενδιαφέρον εκπαιδευτικό υλικό και εκπαιδευτικά προγράμματα εκπονήθηκαν από συναδέλφους. Στην έκτη τάξη, όπως ανέφεραν οι συνάδελφοι «βαδίσαμε στα γνωστά βήματα, χρησιμοποιώντας την προηγούμενη εμπειρία και φτιάξαμε μόνοι μας υλικό». «Χαίρομαι που δεν υπήρχε μπουσουλές. Το πρόβλημα μ' ανάγκασε να σκεφτώ και θεωρώ ότι δεν με άφησε στάσιμη. Ήταν πρόκληση» ανέφερε άλλος συνάδελφος. Άλλοι όμως δεν τόλμησαν τη δημιουργία εναλλακτικού εκπαιδευτικού υλικού, γιατί ήταν πιεσμένοι από την ύλη.

Γ) Για τα μαθήματα Τέχνης

Το θέμα καλύφθηκε από τις τοποθετήσεις συναδέλφων σε παρεμφερείς ερωτήσεις.

3^η θεματική ενότητα

- Επισκέψεις σε χώρους πολιτισμικής αναφοράς
- Επισκέψεις προσωπικοτήτων
- Επισκέψεις των κλιμακίων καλλιτεχνών

Βοήθησε η καθεμιά από τις παραπάνω δραστηριότητες τα παιδιά και με ποιον τρόπο;

Έγιναν πολλές επισκέψεις σε χώρους πολιτισμικής αναφοράς απ' όλες τις τάξεις. Αποτελούν καίρια σημεία της διδακτέας ύλης και συνοδεύονται από δράσεις πριν και μετά την επίσκεψη. Τα παιδιά γεμίζουν τις μπαταρίες τους με δύναμη. Οι επισκέψεις αυτές είναι αιτία ώστε το σχολείο να είναι σε διαρκή επαφή με όλους τους αναγκαίους χώρους της σημερινής κοινωνίας και τελικά να είναι ανοιχτό στον περίγυρο του. Αυτός ήταν ένας από τους στόχους των επισκέψεων. Βασικότερος όμως στόχος ήταν να ξεναγηθούν και να περιπλανηθούν στον θαυμαστό κόσμο της Τέχνης και του πολιτισμού μας. Μπορεί να δουλεύουν σε ομάδες εργασίας, να φτιάχνουν πράγματα μόνοι τους και όχι μόνο τα καταγραμμένα σε βιβλίο. Παίρνουν τρόπους κατάκτησης της γνώσης και όχι εξειδικευμένη γνώση. Είτε παρουσιάζεται και προβάλλεται η εργασία, είτε γίνεται αθόρυβα. Αν είναι οι γνώσεις περισσότερες ή λιγότερες εξαρτάται τι μπορεί να δώσει ο καθένας και τι μπορεί να πάρει ο άλλος. Οι επισκέψεις είναι σχετικές με την ύλη.

Οι επισκέψεις προσωπικοτήτων ωφέλησαν πολύ και τα παιδιά και τους επισκέπτες. Το σχολείο αποκτά καθημερινό ενδιαφέρον και το ευχάριστο ξάφνιασμα, μας κάνει πιο δεκτικούς στη μάθηση.

Είχαμε μία επίσκεψη κλιμακίου καλλιτεχνών. Τα παιδιά βγήκαν κερδισμένα είτε γιατί ο δάσκαλος πήρε και τους έδωσε, είτε γιατί αυτά πήραν.

Γενικά απουσιάζει η θεατρική παιδεία από την επαρχία. Ο δάσκαλος πρέπει να έχει κίνητρα για να βλέπει παραστάσεις στην Αθήνα. Όταν ο δάσκαλος γνωρίζει έγκαιρα και προετοιμάσει τα παιδιά, τότε παίρνουν πάρα πολλά. Αν δεν βρει το βιβλίο πριν, αν δεν προετοιμαστούν, τι γίνεται;

Οι επισκέψεις κλιμακίων καλλιτεχνών είναι μια απροσδόκητη γιορτή στο σχολείο, τα εξοικειώνει με διάφορες μορφές τέχνης και τα καθιστά ικανούς θεατές, ακροατές, ενσυνείδητους αποδέκτες των πολιτισμικών προϊόντων με άποψη και κριτική σκέψη. Είχαν προγραμματιστεί και άλλες επισκέψεις κλιμακίων καλλιτεχνών οι οποίες δεν πραγματοποιήθηκαν τουλάχιστον στο δικό μας Σχολείο.

4^η θεματική ενότητα: Σχέσεις στην εκπαιδευτική κοινότητα

Οι συνάδελφοι ανέφεραν ότι υπάρχει σχετική έλλειψη συνεργασίας και επικοινωνίας που στενοχωρεί, λόγω έλλειψης χρόνου και λόγω μεγάλου αριθμού εκπαιδευτικών.

Η οριζόντια συνεργασία μεταξύ τμημάτων της ίδιας τάξης, ήταν πιο πρόσφορη και συχνότερη. Ωφέλησε τα παιδιά και μέσα από το διάλογο και την ανταλλαγή απόψεων, ωφελήθηκαν οι δάσκαλοι, αλλά προπάντων τα παιδιά. Οι σχέσεις ήταν γενικά καλές και καλύτερες από την προηγούμενη χρονιά. Αν υπήρχε περισσότερο υλικό στις μεγάλες τάξεις θα λειτουργούσαν οι σχέσεις συνεργασίας-οργάνωσης και ανθρώπινα, καλύτερα ίσως. Υπήρχαν και στιγμές που μπορούσε να είχαν αποφευχθεί.

«Μια χαρά τα πάμε με τους συναδέλφους...» (λένε οι δάσκαλοι ειδικοτήτων). Αν είχαμε περισσότερη συνεργασία θα μπορούσαμε να προσεγγίσουμε καλύτερα τα διάφορα θέματα. «Η συνεργασία με φοβίζει, αλλά και με ευχαριστεί. Με βοηθά να μπω στο πνεύμα του «ΜΕΛΙΝΑ» καλύτερα. Δεν παραμερίζουμε το

παιδαγωγικό κύρος και την εμπειρία του δασκάλου σε συνάρτηση με πολλή αγάπη. Χρειάζεται η συνεργασία, όπου είναι απαραίτητη, αλλά ούτε πολύ, ούτε λίγο.

Όταν ολοκληρώνουμε μια εργασία με ένα έντυπο βιβλιαράκι το κάνουμε ως διαδικασία σεμνότητας ή επίδειξης; Παίρνει από αυτό ο άλλος συναδέλφος ή απλά το κριτικάρει αρνητικά; Το χρησιμοποιεί σαν πηγή έμπνευσης;

«Συνεργάστηκα με αξιόλογους ανθρώπους. Κατά πόσο ένα πιλοτικό πρόγραμμα έχει την προέκταση της προαιρετικότητας ή της υποχρέωσης; Εφόσον είναι πιλοτικό το πρόγραμμα το δουλεύω στη βάση του προαιρετικού. Επομένως δεν είναι ούτε ηθικό, ούτε δεοντολογικό να επιβάλλει κάποιος συναδέλφος σε άλλον να τον ακολουθήσει ή όχι. Και ούτε να απολογείται κάποιος στους συναδέλφους που έχουν αντίθετη άποψη γιατί έκανε ή δεν έκανε κάτι...»

Οι σχέσεις εκπαιδευτικών –μαθητών πιστεύουμε ότι λειτούργησαν καλύτερα και δάσκαλοι-μαθητές είναι πιο κοντά από ποτέ. Η αγάπη και ο σεβασμός εκφράζεται με την ελεύθερη έκφραση απόψεων κι έτσι λειτουργούν καλύτερα οι δημοκρατικές διαδικασίες και παιδαγωγικές σχέσεις. Όλοι χαμογελάμε περισσότερο.

Οι σχέσεις δασκάλων-γονέων γενικά είναι από πολύ καλές μέχρι άριστες. Άλλοι συναδέλφοι είπαν ότι οι πολύπλευρες και πρωτότυπες δράσεις του προγράμματος «ΜΕΛΙΝΑ» έκαναν επιτέλους πράξη το άνοιγμα του Σχολείου στην κοινωνία και συνέβαλαν στην στενότερη συνεργασία σχολείου και οικογένειας, σχολείου και τοπικής κοινωνίας. Άλλη άποψη είναι ότι μερικοί γονείς, καθηλωμένοι στις παραδοσιακές μορφές μάθησης, όπως αυτοί τις έζησαν πολλές φορές, δεν συνεργάζονταν γιατί θεωρούσαν περιττό την Τέχνη και τον Πολιτισμό, αλλά επέμεναν στη γνώση και τη μάθηση μέσα από την παραδοσιακή διδασκαλία.

Σ' αυτό συνετέλεσε και το γεγονός τού τι απαιτήσεις υπάρχουν στη Β/θμια εκπαίδευση και την παραπέρα επαγγελματική πορεία των μαθητών.

«Πιστεύω ότι πολλοί ένιωσαν δικαιωμένοι». Οι ειδικότητες δεν είχαν επαφή με τους γονείς και ούτε το επεδίωξαν....

Υπάρχει έντονος προβληματισμός σχετικά με τους Δ/ντές οι οποίοι υπάρχουν στα σχολεία. Εάν δεν είναι καταρτισμένοι και με ανοιχτούς ορίζοντες, υπάρχει περίπτωση να πάμε πίσω. Ποια θα είναι η θέση μας και η στάση μας, αν βρεθούμε κάποιος σε ένα άλλο σχολείο στο οποίο δεν εφαρμόζεται το πρόγραμμα «ΜΕΛΙΝΑ» και δεν θα έχουμε θεσμική κάλυψη; Η τι θα γίνει αν στο Σχολείο αυτό αλλάξει ο συγκεκριμένος διευθυντής, ο οποίος προσπαθεί να επιτύχει την ενότητα - συνεργασία με τη σύνθεση αντιθέτων απόψεων κι εμείς προσπαθούμε ν' ανεβάσουμε το επίπεδό μας για να ανταποκριθούμε; Μας βοηθάει να μην πηγαίνουμε ο καθένας αλλού, αλλά με διαφορετικούς τρόπους σε ένα δρόμο.

Όσον αφορά το Σχολικό Σύμβουλο τον ενδιαφέρει μόνο η ύλη; Αυτός είναι ο ρόλος του; Να ξεκαθαρίσει και να γίνει σαφής ο ρόλος αυτός. Από το συγκεκριμένο σύμβουλο είχαμε και στήριξη και κάλυψη, όσον αφορά την ύλη και την ολοκλήρωση της, αλλά και παιδαγωγική καθοδήγηση.

Χανιά 11 Ιουνίου 2001

Ο Δ/ντής του Σχολείου

Δημήτρης Παπαδογιωργάκης

Ονοματεπώνυμα των μαθητών

(που συμμετείχαν στην πειραματική εφαρμογή του Προγράμματος ΜΕΛΙΝΑ στα πλαίσια της μελέτης περίπτωσης)

(1998-2001)

Βεατρίκη Μορέ
Ειρήνη Σολανάκη
Ειρήνη Αντωνογιαννάκη
Χριστίνα Κατσανεβάκη
Χαρίκλεια Λαϊνάκη
Καλλιόπη Καρτσάκη
Άννα Γκίνη
Μαρία Ελένη Τρουλάκη
Χρυσοβαλάντη Μαρνελάκη
Μυρτώ Παπαδάκη

Μάξιμος Πετρόχειλος
Μανούσος Ζουλάκης
Αναστάσιος Μπικάκης
Αλέξανδρος Ξηρουχάκης
Μανόλης Χριστοδουλάκης
Μανόλης Κιμιωνής
Ενρίκο Μουστάκιο
Μανόλης Βλαχάκης
Κρίτων Τερσένωφ

(2001-2002)

Άρτεμις Μαραγκουδάκη
Ελένη Πολέντα
Ελένη Γωνιωτάκη
Κατερίνα Κουκιανάκη
Εύη Παυλίδου
Μαρία Καραμπινάκη
Γεωργία Γούναρη
Βασιλική Καρπουζά
Μαρία Μαμαλουκάκη
Ηρώ Μαλεφάκη
Αναστασία Ιορδανίδου
Μαρία Βεατρίκη Κελαϊδή

Γιάννης Ξηρουχάκης
Παναγιώτης Μαλανδράκης
Χρήστος Ανδρεόπουλος
Νίκολας Μπατάκης
Αλέξανδρος Δερμιτζάκης
Χάρης Αζαριάδης
Μιχάλης Σκευοφύλαξ
Αντώνης Δανάς